

Vergi Rehberi

2024

mazars

FORTUNE
TÜRKİYE

ÖNSÖZ

Değerli Fortune Okuyucuları,

2023 yılı politik gerilimlerin tırmandığı ve dünya genelinde iktisadi belirsizliklerin varlığını koruduğu bir yıl olarak kayıtlara geçti. 2023'te Rusya ve Ukrayna arasındaki savaşın yarattığı küresel kutuplaşmanın tırmanışına ve Ortadoğu'daki bölgesel çatışmaların şiddetlenmesine şahit olduk. Başta A.B.D. olmak üzere, yetmişten fazla ülkenin sandığı gideceği 2024 yılı ise, küresel politik iklimin şekillenmesi açısından oldukça kritik bir dönemeç olacak.

2023 yılında A.B.D. ve Çin sırasıyla %2,5 ve %5,2 büyüme oranlarına ulaşırken, Avrupa Birliği yılı %1 büyüme oranıyla resesyon sınırlarının çok az üzerinde tamamladı. Enflasyon kaynaklı parasal sıkılaşma, Ortadoğu'daki gerilim sonucu, tedarik zincirindeki bozulma ve Rusya-Ukrayna Savaşı'nı halihazırda global ekonomi önündeki en büyük risk unsurları olarak niteleyebiliriz.

Ülkemiz açınsındansa 2023 yılı maalesef oldukça talihsiz gelişmelere sahne oldu. 6 Şubat tarihinde, Kahramanmaraş ve çevresindeki şehirlerimizde yaşanan depremler nedeniyle çok sayıda insanımızı yitirmenin derin üzüntüsünü yaşadık. Bu vesileyle depremlerde hayatını kaybeden tüm insanlarımızı Tanrı'dan rahmet, geride kalanlara ise baş sağlığı diliyoruz.

Ulusal ekonomiye bakarsak, enflasyon halen mücadele edilmesi gereken en büyük sorun olarak öne çıkıyor. Resmi verilere göre, Türkiye'de 2023 yılı tüketici fiyat endeksi artışı %64,77 olarak gerçekleşti. Merkez Bankası ise 2024 yıl sonu enflasyon tahminini 3 puan artışla %36 olarak güncelledi. Merkez Bankası yönetimi, 2023 Haziran ayından itibaren politika faizini kademeli olarak yüzde 8,5'ten yüzde 45'e kadar yükseltti. Sıkı para politikası önlemlerinin enflasyonu bir nebze dizginlemeyi başardığını, diğer taraftan döviz kurlarının da belirli bir banda oturduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte, 31 Mart 2024 tarihinde yapılacak mahalli idare seçimleri, ekonominin gelecekteki seyri bakımından belirleyici olacaktır.

Vergisel açıdan 2023 yılının en önemli gündem konusu kuşkusuz "Enflasyon Muhasebesi" idi. Vergi Usul Kanunu'na eklenen geçici bir maddeyle uygulaması iki yıl ertelenen enflasyon düzeltmesi, 31.12.2023 tarihli bilançoların düzeltilmesi ile 18 yıllık bir aradan sonra tekrar hayatımıza girmiş oldu. Birçok uygulayıcının ilk kez tanışacağı bu müessese, halen çok sayıda soru işareti barındırıyor ve konu bütün yönleriyle vergi camiasında hararetle tartışılmaya devam ediliyor. 7440 sayılı Borç Yapılandırması ve Matrah Artırımı Yasası ve bu yasayla depremler nedeniyle meydana gelen mali kayıpların tafafisi amacıyla ihdas edilen "Ek Vergi" 2023 yılında öne çıkan bir diğer konu oldu. Bunların yanı sıra 2023 yılında Vergi İdaresi, vergi indirim ve istisnalarını azaltma yolunda bir politika izleyeceğinin sinyallerini vermeye başladı. Temmuz ayında yayımlanan 7456 sayılı Kanun, bu yeni tutumun göstergesi olarak görülebilir. Ayrıca 2024 yılında İdare'nin vergi gelirlerini artırmaya yönelik bir takım düzenlemeler yapmasını da beklemekteyiz.

Bu hareketli yıl sonrasında, artık bir "klasik" haline gelen Fortune Vergi Rehberimizi yeniden siz değerli okuyucularımızın beğenisine sunmanın heyecanını yaşıyorum. En güncel mali düzenlemeleri içeren bu eserin okuyucularımıza faydalı olmasını temenni ediyorum. Rehberimizin bu yıl da sizlerle buluşmasını sağlayan Fortune Dergisine ve titiz hazırlık sürecindeki özverili çalışmaları için Mazars Denge Vergi Uzmanı çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Sözlerime son verirken, tüm okurların yeni yılını en içten dileklerle kutlar, sağlıklı, huzurlu, mutlu, başarılı ve barışın hakim olduğu bir yıl dilerim.

Leon Aslan COŞKUN

Yeminli Mali Müşavir

Mazars Denge

Yönetim Kurulu Başkanı

ÖNEMLİ UYARI

Bu çalışma vergi mevzuatı ve uygulamaları ile ilgili **bazı konular** hakkında **temel ve özet düzeyde** bilgiler içermektedir. Çalışma **10/01/2024** tarihi itibarıyla yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre **MAZARS DENGE** vergi uzmanları tarafından hazırlanmıştır.

Çalışma, vergi uygulamaları açısından fikir sağlayıcı bir rehber olarak hazırlanmış olup, **kesin işlem tesis etmek aşamasında aslî kaynak olarak dikkate alınamaz ve Mazars Denge ile Fortune dergisine sorumluluk yüklenemez.**

Vergi mevzuatımızın çok sık değişen ve tartışmaya açık birçok noktası dikkate alındığında, vergisel bir konuda işlem yapmadan önce ilgili mevzuatın son şekli yeniden incelenmeli ve mutlaka konusunda uzman meslek mensubunun görüşü alınmalıdır.

Rehber hakkında görüş, eleştiri ve sorularınız için aşağıda bilgileri yer alan uzmanlarımıza yazabilirsiniz.

İçindekiler

- 35** I. TÜRK VERGİ SİSTEMİ
- 38** II. GELİR VERGİSİ KANUNU
- 90** III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU
- 166** IV. VERGİYE UYUMLU MÜKELLEFLERE VERGİ İNDİRİMİ
- 170** V. GEKSİS (Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi)
- 171** VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU
- 187** VII. TAHSİLÂT VE ÖDEMELERİN BANKA VEYA BENZERİ FİNANS KURUMU YA DA PTT İDARESİNCE DÜZENLENECEK BELGELERLE TEVSİK EDİLMESİ ZORUNLULUĞU
- 191** VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR
- 222** IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ
- 242** X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN
- 250** XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER
- 258** XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU
- 269** XIII. DAMGA VERGİSİ KANUNU
- 272** XIV. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ KANUNU
- 274** XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)
- 284** XVI. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU
- 288** XVII. KONAKLAMA VERGİSİ
- 290** XVIII. SERBEST BÖLGELER KANUNU

296	XIX ARAŞTIRMA, GELIŐTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER
308	XX. TEKNOLOJİ GELIŐTİRME BÖLGELERİ
315	XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI
364	XXII. İHRACAT DESTEKLERİ
372	XXIII. KOSGEB DESTEKLERİ
374	XXIV. DÖVİZ KAZANDIRICI HİZMET SEKTÖRÜNÜN DESTEKLENMESİ
375	XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI
389	XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER
410	XXVII. DİJİTAL FAALİYETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ
415	XXVIII. BAZI MALİ YÜKÜMLÜLÜKLERE AİT BEYAN VE ÖDEME SÜRELERİ
418	XXIX. PRATİK BİLGİLER

İçindekiler

ÖNSÖZ	3
I. TÜRK VERGİ SİSTEMİ	35
1. Türk Vergi Sistemi Hakkında Genel Bilgi	35
2. Vergi Konuları	35
2.1. Kazanç ve İratlar.....	35
2.2. Servetler	35
2.3. Harcamalar	35
3. Temel Vergi Kavramları	35
3.1. Vergi Nedir?	35
3.2. Verginin Konusu	35
3.3. Verginin Matrahı	36
3.4. Vergiyi Doğuran Olay	36
3.5. Verginin Mükellefi	36
3.6. Vergi Sorumlusu	36
3.7. İstisna ve Muafiyet	36
3.8. Verginin Tarihi, Tebliği ve Tahakkuku	36
4. Verginin Yasallığı İlkesi	36
5. Uygulamada Vergi Mevzuatının Kaynakları	36
5.1. Asli Kaynaklar	36
5.1.1. Anayasa	36
5.1.2. Uluslararası Anlaşmalar	36
5.1.3. Kanun	36
5.1.4. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri (Cumhurbaşkanı Kararı)	36
5.1.5. Yönetmelikler	36
5.1.6. Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararları ve Anayasa Mahkemesi Kararları	37
5.2. Yardımcı (Açıklayıcı) Kaynaklar	37
5.2.1. Genel Tebliğ	37
5.2.2. Sirküler	37
5.3. Diğer kaynaklar	37
5.3.1. Yargı Kararları	37
5.3.2. Mukteza (Özelge)	37
II. GELİR VERGİSİ KANUNU	38
1. Verginin Konusu ve Mükellefiyet Çeşitleri	38
1.1. Verginin Konusu	38
1.2.1. Tam Mükellefiyet	38
1.2.2. Dar Mükellefiyet	38

İçindekiler

2. Ticari Kazançlar	38
2.1. Tanım ve Kapsam	38
2.2. Ticari Kazancın Tespit Şekilleri	38
2.2.1. Esnaf Muaflığı	38
2.2.2. Basit Usulde Ticari Kazanç	39
2.2.2.1. Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartları	39
2.2.2.2. Basit Usule Tabi Olmanın Özel Şartları	39
2.2.2.3. Basit Usulden Yararlanamayacak Olanlar Basit Usule Tabi Olmanın Özel Şartları	40
2.2.2.4. Basit Usulde Ticari Kazancın Tespiti	40
2.2.2.5. Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü	40
2.2.2.6. Basit Usulde Katma Değer Vergisi Uygulaması	40
2.2.2.7. Basit Usulde Vergi Tevkifatı ve Geçici Vergi	40
2.2.2.8. Basit Usule Tabi Mükelleflerde Gün Sonunda Toplu Belge Düzenleme Uygulaması	40
2.2.3. Gerçek Usulde Vergilendirme	41
2.2.3.1. Birinci Sınıf Tacirler	41
2.2.3.1.1. Bilanço Esasına Göre Defter Tutanlar	41
2.2.3.1.2. Bilanço Esasına Göre Ticari Kazancın Tespiti	41
2.2.3.2. İkinci Sınıf Tacirler	42
2.2.3.2.1. İşletme Hesabı Esasında Ticari Kazancın Tespiti	42
2.2.3.3. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilecek Giderler	42
2.2.3.4. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilemeyecek Giderler	43
3. Ücretler	44
3.1. Tanımı ve Kapsamı	44
3.2. Ücretin Unsurları	45
3.3. Ücretin Tespit Şekli	45
3.3.1 Gerçek Ücretler	45
3.3.1.1. Ücretin Safi Tutarının Tespiti	45
3.3.1.2. Gerçek Usule Tabi Ücretlerin Vergilendirilmesi	46
3.3.1.2.1. Kesinti Esası Yoluyla Vergilendirme	46
3.3.1.2.2. Ücretin Yıllık Beyanname ile Beyan Edilmesi.....	46
3.3.1.2.2.1. Hangi ücret gelirleri beyan edilecektir?.....	47
3.3.1.2.2.2. Safi Gelirin (Ücretin) Tespit Edilmesi. Hangi ücret gelirleri beyan edilecektir?	48
3.3.1.2.2.3. Birden Sonraki İşvereni Seçme Serbestisi.....	48
3.3.1.2.2.4. Ücret Geliri Yanında Başka Gelirlerinden Bulunması.....	48
3.3.1.2.2.5. Beyanname Verilmesi Halinde Yapılabilecek İndirimler	48
3.3.1.2.2.6. Tevkif Edilen Vergilerin Mahsubu.....	48

İçindekiler

3.3.1.2.2.7. Tevkifata tabi tutulmamış ücretler	48
3.3.1.2.2.8. Hangi Hallerde Birden Fazla İşverenden Ücret Geliri Elde Edilmiş Sayılacaktır?	48
3.3.1.2.2.9. Birden Fazla İşverenden Aynı Anda Ücret Geliri Elde Edilmesinde Vergilendirme	48
3.3.1.2.2.10. İşveren Değişikliğinde Matrahın Sıfırlanacağı	49
3.3.1.2.2.11. Hangi Hallerde Tek İşverenden Ücret Geliri Elde Edilmiş Sayılacaktır?	49
3.3.1.2.2.12. İşveren Değişikliğinde Hizmet Erbabı Talep Ederse Kümülatif Matrah Taşınabilecektir	49
3.3.1.2.2.13. İstisna Kapsamında Ücret Geliri Elde Edenlerin Durumu	49
3.3.1.2.2.13.1. Vergiden İstisna Olan Ücret Ödemeleri Beyanname Verilip Verilmeyeceğinin Tespitinde Dikkate Alınmayacaktır	49
3.3.1.2.2.13.2. İstisnanın, Tecil-Terkin Şeklinde Uygulandığı Ücret Ödemeleri Beyanname Verilip Verilmeyeceğinin Tespitinde Dikkate Alınacaktır	49
3.4. İstisnalar	50
3.5. Asgari Ücret	53
3.5.1. Ücret İstisnası	53
3.6. Yurt Dışına Hizmet Veren İşletmelerin İstihdam Ettikleri Hizmet Erbabının Ücretlerine İlişkin İndirim Uygulaması	53
3.6.1. İndirim Uygulaması	53
3.7. Sporcu Ücretlerinin Vergilendirilmesi	54
3.8. Sosyal İçerik Üreticiliği ile Mobil Cihazlar İçin Uygulama Geliştiriciliğinde Kazanç İstisnası	54
3.9. Tarımsal Destekleme Ödemelerinde Kazanç İstisnası ve Tarımsal Destek Ödemeleri Üzerinden Tevkif Edilen Vergilerin İadesi	54
4. Serbest Meslek Kazançları	55
4.1. Tanımı ve Kapsamı	55
4.2. Serbest Meslek Erbabı	55
4.3. Serbest Meslek Kazancının Tespiti	55
4.4. Tevkifat Uygulaması	56
4.5. Serbest Meslek Kazançlarında İstisna ve İstisna Kapsamındaki Kazançların Vergilendirilmesi	57
5. Gayrimenkul Sermaye İratları	58
5.1. Tanımı ve Kapsamı	58
5.2. Gayrimenkul Sermaye İradının Elde Edildiği Tarih	58
5.3. Gayrimenkul Sermaye İradında (Kira Gelirlerinde) Vergi Tevkifatı	58
5.4. Beyanname Verilmesi Gereken Durumlar	58
5.5. Emsal Kira Bedeli Uygulaması	59
5.6. Kira Ödemelerinde Tevsik Zorunluluğu Uygulaması	59
5.7. Kira Gelirinden İndirilebilecek Giderler	59
5.7.1. Gerçek Gider Yönteminin Seçilmesi Durumunda İndirilebilecek Giderler	59
5.7.2. Götürü Gider Yönteminin Seçilmesi Durumunda Gider İndirimi	60

İçindekiler

5.8. Konut Kira Gelirlerine İstisna Uygulanması	60
5.9. Gayrimenkul Sermaye İradında Zarar Doğması Hali.....	60
5.10. Apartman Müşterek Alanlarının Kiralanması	61
5.11. Türkiye’de Yerleşmiş Olmayanların (Dar Mükellefler) Kira Gelirleri	61
6. Menkul Sermaye İratları.....	62
6.1. Tanımı ve Kapsamı	62
6.2. Menkul Sermaye İratlarının Yıllık Beyanname ile Beyan Edilmesi.....	63
6.2.1. Tutarı Ne Olursa Olsun Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları	64
6.2.2. 8.400 TL Tutarını Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları.....	64
6.2.3. 150.000 TL’lik Tutarı Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları	64
6.2.4. Devlet Tahvili, Hazine Bonosu ve Eurobondlardan Elde Edilen Faiz Gelirleri.....	65
6.2.5. Özel Sektör Tahvilleri ve Kira Sertifikalarından Elde Edilen Gelirler.....	65
6.2.6. Kâr Paylarının Vergilendirilmesi	66
6.2.7. Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlarımızın Elde Ettiği Menkul Sermaye İratlarının Beyanı	66
6.2.8. Kesilen Vergilerin Mahsubu	66
6.3. Menkul Sermaye İratlarının Beyanına Dair Özet Tablolar	67
7. Diğer Kazanç ve İratlar	69
7.1. Değer Artış Kazançları	69
7.1.1. 01.01.2006 Sonrası Elde Edilmiş Olan Menkul Kıymetlerin Banka ve Aracı Kurumlar Vasıtasıyla Elden Çıkarılması Sonucu Elde Edilen Kazançların Vergilendirilmesi	69
7.1.2. 01.01.2006 Tarihinden İtibaren İktisap Edilen, BİST’da İşlem Görmeyen, Banka ve Aracı Kurum Vasıtasıyla Alım ve Satıma Konu Edilmemiş, Asgari İki Tam Yıl Elde Tutulmuş Hisse Senetlerinin Satışından Elde Edilecek Kazancın Vergilendirilmesi	70
7.1.3. 01.01.2006 Tarihi Öncesinde Edilmiş Menkul Kıymetlerin Elden Çıkarılması Sonucu Oluşan Kazançların Vergilendirilmesi	71
7.1.4. Gayrimenkullerin Elden Çıkarılmasından Doğan Kazançların Vergilendirilmesi ve Beyanı.....	73
7.1.5. Ortaklık Haklarının veya Hisselerinin Elden Çıkarılmasından Doğan Kazançlar	73
7.1.6. Ticari Plakaların Elden Çıkarılmasından Elde Edilen Değer Artış Kazançları	73
7.1.7. Dar Mükelleflerin (Kurumlar Dâhil) Türkiye’ye Getirdikleri Yabancı Paralarla İktisap Ettikleri Menkul Kıymetlerin ve İştirak Hisselerinin Elden Çıkarılmasında Vergilendirme	74
7.2. Arızı Kazançlar	75
8. Yıllık Beyannamenin Verilmesi ve Gelirin Toplanması	75
8.1. Birden Fazla Gelir Unsurunun Bir Arada Elde Edilmesi	75
8.1.1. Beyannameye Dahil Edilecek Gelirler	75
8.2. Yıllık Beyannameye Dahil Edilen Kazanç ve İratlardan İndirimler	76
8.3. Zararların Karlara Takas ve Mahsubu	77
8.4. Geçici Vergi.....	78
8.4.1. Geçici Verginin Mükellefleri.....	78

İçindekiler

8.4.2. Geçici Vergi Kapsamına Girmeyen Kazançlar	78
8.4.3. Geçici Vergi Dönemleri	78
9. Gelir Vergisinde Mahsup ve İadeler.....	79
10. Vergi Tarifesi	79
10.1. 2023 Yılında Geçerli Olan Gelir Vergisi Tarifesi	79
10.1.1. 2023 Ücret Gelirlerine Dair Gelir Vergisi Tarifesi	79
10.1.2. 2023 Diğer Gelirlere Dair Gelir Vergisi Tarifesi	80
10.2. 2024 Yılında Geçerli Olacak Gelir Vergisi Tarifesi	80
10.2.1. 2024 Ücret Gelirlerine Dair Gelir Vergisi Tarifesi.....	80
10.2.2. 2024 Diğer Gelirlere Dair Gelir vergisi Tarifesi	80
11. Hasılat Esaslı Kazanç Tespiti	80
12. Yıllık Beyannamenin Verilmesi ve Verginin Ödenmesi Zamanları	81
13. Elektronik Beyanname (E-Beyanname) Verme Zorunluluğu	81
14. Gelir Vergisi Beyan Örnekleri	81
III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU	90
1. Verginin Konusu	90
2. Mükellefiyet çeşitleri	90
2.1. Tam Mükellefiyet	90
2.2. Dar Mükellefiyet	90
3. Muafiyetler ve İstisnalar	90
3.1. Muafiyetler	90
3.2. Kurumlar Vergisi Kanununda Yer Alan İstisnalar	90
3.2.1. İştirak Kazançları İstisnası	90
3.2.2. Yurt Dışı İştirak Kazançları İstisnası	90
3.2.3. Tam Mükellef Anonim Şirketlerin Yurt Dışı İştirak Hisselerini Elden Çıkarmalarına İlişkin İstisna	91
3.2.4. Emisyon Primi Kazancı İstisnası.....	91
3.2.5. Türkiye’de Kurulu Fonlar ile Yatırım Ortaklıklarının Kazançlarına İlişkin İstisna	91
3.2.6. İştirak Hisseleri ile Kurucu Senetleri, İntifa Senetleri ve Rüşhan Hakları Satış Kazancı İstisnası	91
3.2.7. Bankalara, Finansal Kiralama ya da Finansman Şirketlerine veya TMSF’na Borçlu Durumda Olan Kurumlar ile Bankalara Tanınan İstisna	92
3.2.7.1. Bankalara Finansal Kiralama ya da Finansman Şirketlerine Borçları Nedeniyle Kanuni Takibe Alınmış veya TMSF’na Borçlu Durumda Olan Kurumlar ile Bunların Kefillerine ve İpotek Verenlere Tanınan İstisna	92
3.2.7.2. Bankalara, Finansal Kiralama ya da Finansman Şirketlerine Tanınan İstisna Uygulaması.....	92
3.2.8. Yurt Dışı Şube Kazançları.....	93
3.2.9. Yurt Dışında Yapılan İnşaat, Onarım, Montaj İşleri ile Teknik Hizmetlerden Sağlanan Kazançlarda İstisna	93
3.2.10. Eğitim Tesisleri ile Rehabilitasyon Merkezlerinin İşletilmesinden Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna....	93
3.2.11. Risturn İstisnası	93

İçindekiler

3.2.12. Yabancı Fon Kazançlarında İstisna	94
3.2.13. Sınai Mülkiyet Haklarında İstisna.....	94
3.2.14. Sat-Geri Kirala Uygulamasında İstisna	95
3.2.15. Kira sertifikası ihracı amacıyla her türlü varlık ve hakların satışından doğan kazançlarda istisna	95
3.3. Diğer Kanunlardaki Bazı İstisnalar.....	95
3.3.1. Türk Uluslararası Gemi Siciline (TUGS) Kayıtlı Gemilerin İşletilmesinden ve Devrinden Elde Edilecek Kazançlara İlişkin İstisna	95
3.3.2. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Yer Alan İstisna	96
3.3.3. Serbest Bölgelerde Uygulanan Kurumlar Vergisi İstisnası	97
3.3.4. KVK'nun Geçici 14. Maddesi Kapsamında Kur Korumalı Mevduat Hesabından Doğan Kazanç İstisnası.....	97
4. Kurum Kazancının Tespiti	98
4.1. Genel Olarak.....	98
4.2. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı	98
4.3. Dar Mükellefiyette Kurum Kazancının Tespiti	99
4.4. Yabancı Ulaştırma Kurumlarında Kurum Kazancının Tespiti	100
5. Kurum Kazancının Tespitinde İndirilecek Giderleri	100
5.1. Gelir Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler	100
5.2. Kurumlar Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler	100
5.3. Holding Şirketlerin Genel İdare Giderlerinin Bağlı Şirketlere Dağıtımı	101
5.4. Finansal Kiralama ve Finansman Şirketleri Tarafından 6361 Sayılı Kanunun 16. Maddesi Kapsamında Ayrılacak Karşılıklar	101
6. Zarar Mahsubu ve Diğer İndirimler	101
6.1. Zarar Mahsubu.....	101
6.1.1. Geçmiş Yıllar Zararları	102
6.1.2. Devir ve Bölünme Halinde Zarar Mahsubu	102
6.1.3. Yurt Dışı Zararların Mahsubu	102
6.2. Diğer İndirimler.....	102
6.2.1. Sponsorluk Harcamaları	102
6.2.1.1. Spor Sponsorluğu	103
6.2.1.2. Kültürel Sponsorluk.....	104
6.2.1.3. Sponsorluk Harcamalarının Muhasebeleştirilmesi	105
6.2.2. Bağış ve Yardımlar	105
6.2.2.1. Kurum Kazancının %5'i ile Sınırlı Bağış ve Yardımlar	105
6.2.2.2. Eğitim ve Sağlık Tesisleri ile Dini Tesislere İlişkin Bağış ve Yardımlar	106
6.2.2.3. Kültür ve Turizm Amaçlı Bağış ve Yardımlar	106
6.2.2.4. Doğal Afetlere İlişkin Bağış ve Yardımlar	107
6.2.2.5. Türkiye Kızılay Derneği'ne ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti'ne Yapılan Bağış veya Yardımlar	107

İçindekiler

6.2.2.6. Yükseköğretim Kurumlarına Yapılacak Bağış ve Yardımlar	107
6.2.2.7. Bağış ve Yardımların Muhasebeleştirilmesi	107
6.2.3. Girişim Sermayesi Fonu	108
6.2.3.1. İndirim Şartları.....	108
6.2.3.2. İndirim Tutarının Hesaplanması	108
6.2.3.3. Fon Tutarının Vergilendirilmesi	108
6.2.4. Türkiye’den Yurtdışı Mukimi Kişi ve Kurumlara Verilen Hizmetler.....	109
6.2.4.1 İndirim Kapsamındaki Hizmetler	109
6.2.4.2. İndirimden Faydalanma Şartları	109
6.2.4.2.1. İndirimden Faydalanabilecek Şirketlerin Ana Sözleşmelerinde Yazılı Esas Faaliyet Konusu	109
6.2.4.2.2. Hizmetin, Türkiye’den Münhasıran Yurt Dışı Mukimi Kişi ve/ veya Kurum İçin Yapılmış Olması	109
6.2.4.2.3. Faturanın Yurt Dışı Mukimi Kişi ve/veya Kurum Adına Düzenlenmesi	110
6.2.4.2.4. Türkiye’den Verilen, Mimarlık, Mühendislik, Tasarım, Yazılım, Tıbbi Raporlama, Muhasebe Kaydı Tutma, Çağrı Merkezi ve Veri Saklama Hizmetlerinden Yurt Dışında Yararlanılması.....	110
6.2.4.2.5. İlgili Bakanlığın İzin ve Denetimine Tabi Olarak Türkiye’de Yerleşmiş Olmayan Kişilere Verilen Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinin Yararlanıcısının Yurt Dışında Olması.....	110
6.2.4.3. Türkiye’den Yurt Dışı Mukimi Kişi ve/veya Kurumlara Verilen Hizmetlerden Elde Edilen Kazancın Tespiti, Kayıtlarda İzlenmesi ve Beyanı	110
6.2.4.3.1. İndirim Tutarının Tespiti	110
6.2.4.3.2. Kazançların Kayıtlarda İzlenmesi.....	110
6.2.4.3.3. İlgili Bakanlığın İzni ve Denetimine Tabi Olarak Türkiye’de Yerleşmiş Olmayan Kişilere Verilen Eğitim ve Sağlık Hizmetlerine İlişkin Bildirim ve Belgeler.....	111
6.2.4.3.4. Esas Faaliyet Konusu Dışındaki Gelirler	111
6.2.5. Nakit Sermaye Artışı Teşviki (Sermaye Artırımında İndirim).....	111
6.2.5.1. İndirim Uygulamasına İlişkin Sınırlamalar	111
6.2.5.1.1. İndirimden yararlanamayacak olanlar	111
6.2.5.1.2. İndirim oranının %0 olarak uygulanacağı şirketler ve işlemler	111
6.2.5.1.3. İndirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacak sermaye artışları	112
6.2.5.2. İndirim Oranları	112
6.2.5.3. İndirim Uygulaması.....	112
6.2.5.4. Sermaye Artırımının Tescili ve Artırılan Tutarın Şirketin Banka Hesabına Yatırılması	113
6.2.5.5. Sermaye avanslarının durumu	115
6.2.5.6. İndirimden Faydalanma Süresi	116
6.2.5.7. Kazanç Yetersizliği Nedeniyle İndirim Konusu Edilemeyen Tutarın Sonraki Dönemlere Devri	116
6.2.5.8. Geçici Vergi Dönemlerinde Uygulama	116
6.2.5.9. Özel Hesap Dönemi	116

İçindekiler

6.2.5.10. Sermaye Artışına İlişkin Vergi Dairesine İbrahim Edilecek Evraklar, Kurumlar Vergisi Beyannamesi Ekinde Verilecek Bilgiler.....	116
6.2.5.11. Sermaye Azaltımı	117
6.2.6. 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanunu hükümlerine göre katılımcı belgesi olarak İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyette bulunan kurumların kazançları için getirilen istisna.....	118
7. Kurum Kazancının Tespitinde İndirilemeyecek Giderler	119
7.1. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre İndirilemeyecek Giderler7. Kurum Kazancının Tespitinde İndirilemeyecek Giderler.....	119
7.2. Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre İndirilemeyecek Giderler	119
7.3. Finansman Gider Kısıtlaması Uygulaması	120
7.3.1. Genel olarak.....	120
7.3.2. Kapsama giren mükellefler.....	121
7.3.3. Finansman gider kısıtlamasının uygulanacağı dönem	121
7.3.4. 01.01.2013 tarihinden önce yapılan borçlanmalara ilişkin finansman giderlerinin durumu	121
7.3.5. Gider kısıtlaması kapsamına giren yabancı kaynaklara ilişkin gider ve maliyet unsurları	121
7.3.6. Geçici vergilendirme dönemlerinde finansman gider kısıtlaması	123
7.3.7. Yıllara sari inşaat ve onarma işleri ile uğraşan mükelleflerde gider kısıtlaması uygulaması	123
7.3.8. Finansman gideri yanında finansman gelirin de bulunması durumu	123
7.3.9. Örtülü sermaye, transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı ve binek otomobillerde gider kısıtlaması uygulamaları nedeniyle KKEG olarak dikkate alınan finansman giderlerinin durumu	125
7.3.10. Adi ortaklıklarda finansman gider kısıtlaması.....	127
8. Örtülü Sermaye Uygulaması	127
8.1. Örtülü Sermaye Üzerinden Yapılan Ödemeler veya Hesaplanan Tutarların Kâr Payı Sayılması ve Yapılacak Düzeltme İşlemleri	129
8.1.1. Borç Veren Tam Mükellef Kurum Olması.....	129
8.1.2. Borç Veren Dar Mükellef Kurum, Gerçek Kişi, Vergiye Tabi Olmayan veya Vergiden Muaf Herhangi Bir Kişi Olması.....	129
9. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı	130
9.1. Genel Değerlendirme	130
9.2. Emsallere Uygun Fiyat ya da Bedelin Tespitinde Kullanılan Yöntemler	131
9.2.1. Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi	131
9.2.2. Maliyet Artı Yöntemi	132
9.2.3. Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi	132
9.2.4. Kâr Bölüşüm Yöntemi	132
9.2.5. İşleme Dayalı Net Kâr Marjı Yöntemi	132
9.2.6. Mükellefçe Belirlenen Yöntem	133
9.3. Peşin Fiyatlandırma Anlaşması.....	133
9.4. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımında Düzeltme İşlemleri	134

İçindekiler

9.5. Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyon Yükümlülüğü.....	134
9.5.1. Ülke Bazlı Raporlama	134
9.5.1.1. İlgili Tanımlar	134
9.5.1.2. Raporlama Yükümlülüğü.....	135
9.5.1.3. Konsolide Grup Geliri ve 750 Milyon Avro'nun Hesaplanması	136
9.5.1.4. Rapor Kapsamı	136
9.5.1.5. Bildirim.....	136
9.5.1.6. Raporlama	137
9.5.2. Genel Rapor	138
9.5.3. Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporu	139
9.5.3.1. Kapsama Giren Mükellefler ve İşlemler.....	139
9.5.3.2. Kapsama Girmeyen Mükellefler ve İşlemler.....	140
9.5.3.3. Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporunda Yer Alması Gereken Bilgi ve Belgeler	140
9.6. Transfer Fiyatlandırması, Kontrol Edilen Yabancı Kurum ve Örtülü Sermayeye İlişkin Form	141
9.7. Grup İçi Hizmetlere İlişkin İlave Açıklama	141
9.8. Belgelendirme Yükümlülüğünün Tam ve Zamanında Yerine Getirilmiş Olması Şartıyla Cezanın İndirimli Uygulanması	141
10. Tam Mükellef ve Dar Mükellef Kurumlarda Vergi Kesintisi	141
10.1. Genel Olarak	141
10.2. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30. maddesi ve Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları (ÇVÖA).....	141
10.2.1. Mukimlik Belgesi	142
10.2.1.1. Mukimlik Belgelerinin Geçerlilik Süresi	142
10.2.2. Debit Note / Credit Note (Dekontlar).....	143
10.2.3. Sorumlu Sıfatıyla KDV Hesaplanması	143
10.2.4. Serbest Meslek Faaliyetlerinde 183 Gün Hesabı	143
10.2.5. Vergi Kesintisi Yapılmayan Hallerde Verilmesi Gereken Formlar.....	143
10.2.6. Diğer Hususlar	144
10.3. Dağıtılan Kâr Paylarında Vergi Kesintisi.....	144
10.3.1. Genel Açıklama	144
10.3.2. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 62. Maddesi Uygulaması.....	145
10.3.3. İstisna Kazançların Vergi Kesintisi Karşısındaki Durumu.....	145
10.3.4. Tam Mükellef Sermaye Şirketlerinin Kendi Hisselerini Geri Almaları Halinde Yapılacak Vergilendirme ile İlgili Düzenleme.....	145
11. Kurumlar Vergisinin Oranı ve Beyanı.....	146
12. Kesilen Vergilerin Kurumlar Vergisinden Mahsubu	148
12.1. Yurt Dışında Ödenen Vergilerin Mahsubu	148
12.2. Yurt İçinde Kesilen Vergilerin Mahsubu	149

İçindekiler

13. İndirimli Kurumlar Vergisi	149
13.1. Kapsam.....	150
13.2. İndirimli Vergi Oranından Yararlanamayacaklar	150
13.3. İndirimli Kurumlar Vergisi Uygulaması.....	150
13.4. Yatırım Döneminde Diğer Faaliyetlerden Elde Edilen Kazançlarda İndirimli Kurumlar Vergisi Uygulaması.....	151
13.5. Diğer Faaliyetlerden Elde Edilen Kazancın Kapsamı ve İndirimli Vergi Oranı Uygulamasında Öncelik Sırası ...	152
13.6. Tevsi Yatırımlardan Doğan Kazançlarda İndirimli Kurumlar Vergisi Oranı Uygulaması	152
13.7. Yatırıma Katkı Tutarında Endeksleme.....	153
13.7.1. Takvim Yılı Esasında Hesap Dönemlerinde Endeksleme	153
13.7.2. Özel Hesap Döneminde Endeksleme	154
13.8. Kanunda Belirtilen Şartlara Uyulmaması Halinde Yapılacak İşlemler	155
13.9. Yatırıma Katkı Tutarının %10'luk Kısmının Diğer Vergi Borçlarının Terkini İçin Kullanılabilmesi Uygulaması.....	155
14. Sermaye Azaltımında Vergileme	156
14.1. Kısmi bölünme işlemleri nedeniyle yapılan sermaye azaltımı	157
15. Kurumlar Vergisi Hesabına ve Kâr Dağıtımına Dair Örnekleri	157
15.1. Kurumlar Vergisi Hesabı	157
15.2. Kâr Dağıtımı	162
15.2.1. Genel olarak kâr dağıtımı.....	162
15.2.2. Genel kurul kararı “hesaben ödeme” sayılır mı?	162
15.2.3. Kâr Dağıtım Tablosu	163
IV. VERGİYE UYUMLU MÜKELLEFLERE VERGİ İNDİRİMİ	166
1. Yasa Metni.....	166
2. Uygulama Usul ve Esasları	167
3. 7194 Sayılı Kanun ile Yapılan Düzenlemeler.....	169
4. Mahsuben Vergi Ödemelerinde Yapılan Tenzilatlar Dolayısıyla Mahsup Tutarının Yetersiz Kalması Halinde İndirim Uygulaması – Verginin Vadesinde Ödenme İradesinin Gösterilmesi Yeterli Midir?	169
V. GEKSİS (Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi)	170
VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU	171
1. Katma Değer Vergisinin Konusu	171
2. Teslim Sayılan Haller	171
3. Hizmet ve Hizmet Sayılan Haller	172
4. Vergiyi Doğuran Olay.....	172
5. Verginin Mükellefi	172
6. Vergi Sorumlusu	173
6.1.Sorumlu Sıfatıyla KDV Beyanı, KDV Tevkifatı Farklı Düzenlemeler mi?	173
6.2. Yurtdışında Mukim Kişilerden / Firmalardan Alınan Hizmetlerde Sorumlu Sıfatıyla KDV Beyanı.....	174

İçindekiler

6.3. KDV Genel Uygulama Tebliğinde Uygulamaya Dair Yer Verilen Önemli Bazı Konular.....	174
6.4. Örnekler.....	175
7. Katma Değer Vergisinde İstisnalar.....	176
7.1. Tam İstisna	176
7.1.1. KDV İadesini Talep Etme Süresi.....	176
7.2. Kısmi İstisna.....	177
7.2.1. Bazı Kısmi İstisna Mahiyetindeki İşlemler Nedeniyle Yüklenilen KDV İndirim Konusu Yapılabilecektir ...	177
7.2.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki KDV'den İstisna Olan Faaliyetler Nedeniyle Yüklenilen KDV İndirim Konusu Yapılabilecektir.....	177
8. Vergi İndirimi	178
8.1. 01.01.2019'dan İtibaren İndirim Hakkı Vergiyi Doğuran Olayın Vuku Bulduğu Takvim Yılına Takip Eden Takvim Yılı Aşılmamak Şartıyla Kullanılabilecektir	178
8.2. Şüpheli Alacaklarda ve Değersiz Alacaklarda KDV İndirimi	178
8.3. Özel Hesap Dönemine Tabi Mükelleflerde Vergi İndirimi	179
8.4. Finansman gider kısıtlamasında KDV indirimi	179
8.5. Aynı dönemde birden fazla konu veya işlem türünde iade hakkı olması halinde iade hakkının indirim yoluyla kullanılması	180
8.6. İndirimin Belgelendirilmesi.....	180
9. İndirilemeyecek KDV.....	181
10. Verginin beyanı ve ödenmesi.....	182
11. Verginin Matrahı	182
11.1. Teslim ve Hizmet İşlemlerinde Matrah	182
11.2. İthalatta Matrah	182
11.3. Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımalarında Matrah	183
11.4. Özel Matrah Şekilleri	183
11.5. Matraha Dahil Olan Unsurlar.....	183
11.5.1. Kur Farklarının KDV'ne Tabi Olduğuna Dair Yasal Düzenleme	183
11.6. Matraha Dahil Olmayan Unsurlar	184
12. Hasılat Esaslı Vergilendirme.....	184
12.1. Hasılat Esaslı Vergilendirme Usulü Uygulanacak Sektör ve Vergi Oranı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı..	185
12.2. Hasılat Esaslı Vergilendirme Usulünden Vazgeçilmesi.....	185
12.3. Hasılat Esaslı Kazanç Tespiti (GVK Madde 113).....	186
11.4. Diğer Hususlar.....	186
VII. TAHSİLÂT VE ÖDEMELERİN BANKA VEYA BENZERİ FİNANS KURUMU YA DA PTT İDARESİNCE DÜZENLENECEK BELGELERLE TEVSİK EDİLMESİ ZORUNLULUĞU.....	187
1. Hazine ve Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler.....	187
2. Tevsik Zorunluluğunun Kapsamı ve Tutarı	187

İçindekiler

2.1. Kapsam ve Tutar	187
2.1.1. Türkiye’de mukim olmayan yabancılar ile yapılan işlemler	187
2.1.2. Aynı Günde Aynı Kişi veya Kurumlarla Yapılan İşlemler.....	188
2.1.3 Kısım kısım yapılan tahsilat ve ödemeler.....	188
2.1.4. Vadeli Satışların Tevsiki	188
2.1.5. Cari Hesap Yoluyla Yapılan İşlemler	188
2.2. Kapsamda Olmayan Tahsilat ve Ödemeler.....	188
2.3. Diğer Hususlar.....	189
3. Ceza Uygulaması	189
4. Kira Ödeme ve Tahsilâtları	190
5. Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesi.....	190
VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR	191
1. Vergi Mevzuatındaki E-Belgeler	191
1.1. E-Belge Kullanması Zorunlu Mükellefler ve Uygulamalara Zorunlu Geçiş Tarihleri Tablosu	192
1.2. E-Belge Uygulamalarına Dair Kısa Notlar.....	197
2. E-Defter.....	202
2.1. E-Defter Uygulamasına Dahil Olma Zorunluluğu	203
2.2. E-Defter Kullanımı Başvuru Koşulları	205
2.3. Başvuruda Gerekli Bilgi ve Belgeler.....	205
2.4. E-Defter ve Berat Dosyalarının Oluşturulma ve Yüklenme Zamanı	205
2.5. E-Defter Dosyaları ile Berat Dosyalarının İkincil Kopyalarının Özel Entegratör ve/veya GİB Bilgi İşlem Sistemlerinde Saklanması ve Bu Amaçla Yapılacak Yükleme Uygulamaları Zorunlu Süreler	206
2.5.1. Mevzuat ve Gelişmeler	206
2.5.2. E-Defter ve Berat Dosyalarının Gelir İdaresi Başkanlığı Sistemlerine Aktarım Zamanı	207
2.5.2.1. 2023 Yılı E-Defter ve Berat Dosyalarının İkincil Kopyalarının Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Sistemlerine Aktarım Zamanları	207
2.6. Defter Tasdikleri.....	208
2.7. E-Defter ve Berat Dosyalarını Özel Entegratörün, Yazılım Uyumluluk Onayı Verilen Yazılım Firmalarının veya SMMM’nin Mali Mührü veya Nitelikli Elektronik Sertifika (NES) ile Yüklenmesi	209
2.8. Mücbir Sebep Hali ve Zayi Belgesi	209
2.9. E-Defter Veri Tabanına Kayıtlı Beratları Silme ve Yeni Oluşturulacak Beratların Sisteme Yüklenmesi; E-defter ve Berat Dosyalarının Zayi Olması veya Bu Dosyalara Ulaşılamaması Halinde Yapılması Gerekenlere Dair Süreç.....	209
2.10. Elektronik İmza Araçları ile Mali Mühürlerin, Mükelleflerin Elinde Olmayan Sebeplerle Arızalanması, Çalınması	210
2.11. E-Defter Dosyaları, Berat Dosyaları ve Muhasebe Fişlerinin Muhafaza ve İbrazı.....	211
2.12. E-defter Uygulamasında Her Bir Belge İçin Ayrı Bir Muhasebe Kaydı Yapılması Temel Kuraldır.....	211
2.13. Diğer Hususlar.....	213

İçindekiler

3. E-Muhasebe Fişi	213
4. E-Tebligat (Gelir İdaresi Başkanlığı –GİB- e-tebligat sistemi)	215
4.1. Genel Olarak.....	215
4.2. E-Tebligat Yapılacak Kişiler	215
4.3. Elektronik Tebligatın Gönderilmesi ve Muhatabına İletilmesi	215
4.4. GİB E-Tebligat Adresi Alınmaması Halinde Uygulanacak Ceza	216
5. Ticaret Bakanlığı E-Tebligat Sistemi	216
6. E-Yoklama.....	216
6.1. Elektronik Yoklama Sistemi Nedir?	216
6.1.1. E-Yoklama Fişi	217
6.1.1.1. E-Yoklama Fişinin Oluşturulması ve İmzalanarak Onaylanması.....	217
6.1.1.2. E-Yoklama Fişinin İmzalanmadan Onaylanması	217
6.1.2. Elektronik Yoklama Fişlerinin İletilmesi.....	217
6.2. Yoklama Faaliyetinin Elektronik Ortamda Yapılamaması.....	217
7. E-Beyanname.....	217
8. Defter Beyan Sistemi	218
9. Adalet Bakanlığı Elektronik Tebligat Yönetmeliği	219
9.1. Tebligatın elektronik yolla yapılması zorunlu olanlar	220
10. Sosyal Güvenlik Kurumu'nca Elektronik Ortamda Yapılacak Tebligata İlişkin Yönetmelik	220
11. E-Teminat Mektubu	221
11.1. E-Teminat Mektubu Sisteminin İşleyişi	221
11.2. Standart Belge ve Raporlama (SBR)	221
11.3. E-Teminat Mektuplarının Muhafazası.....	221
11.4. Diğer Hususlar.....	221
IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ	222
1. Değerleme Kavramı ve Değerleme Günü	222
2. Vergi Usul Kanunu'nda Yer Alan Değerleme Ölçüleri.....	222
3. İşletmeye Dahil İktisadi Kıymetlerin Değerlemesi.....	223
3.1. Gayrimenkuller	223
3.2. Demirbaşlar	223
3.3. Amortisman Tabi İktisadi Kıymet İktisaplarında Faiz ve Kur Farkları.....	223
3.4. Stoklar.....	224
3.5. Menkul Kıymetler.....	224
3.6. Yabancı Paralar ve Yabancı Para Cinsi Senetli ve Senetsiz Borç ve Alacaklar	225
3.7. Alacak ve Borçlar	225
3.8. Gider Karşılıkları ve Gelir Tahakkukları	226

İçindekiler

3.8.1. 381 Gider Tahakkukları Hesabı	227
3.9. Finansal Kiralama İşlemleri	227
3.9.1. Sat-Kirala-Geri Al İşlemlerinde Değerleme	228
3.10. Yurtdışından getirilerek sermaye olarak konulan yabancı paralar	228
3.11. İmha Edilen Stokların Değerlemesi	229
3.11.1. İmha Edilen Emtianın Değerlemesinde Genel Uygulama (VUK Madde 267 ve 278)	229
3.11.1.1. İmha Edilen Emtianın Değerinin Takdir Komisyonu Tarafından Tespit Edilmesi	229
3.11.1.2. Emtianın İlgili Bakanlık veya Yetkili Kurum Görevlilerinin Yer Aldığı Bir Komisyon Nezdinde İmha Edilmesi	229
3.11.1.3. Yurt Dışında İmha Edilen Emtianın Durumu	230
3.11.1.4. Ambalaj Malzemelerinin Durumu	230
3.11.1.5. Kıymeti Düşen Emtiada Oluşan Değer Düşüklüğünün Gider Olarak Dikkate Alınacağı Dönem	230
3.11.2. Bozulma, Çürüme veya Son Kullanma Tarihinin Geçmesi Gibi Nedenlerle Süreklilik Arz Eden İmha İşlemlerine Konu Emtianın (Gıda Maddeleri ile İlaç ve Benzeri Maddeler) Değerlenmesi (VUK Madde 278/A)	230
3.11.2.1. Uygulama kapsamındaki mal grupları	230
3.11.2.2. Uygulamadan yararlanabilecek mükellefler	231
3.11.2.3. Başvuru ve İdareye sunulacak bilgi ve belgeler	231
3.11.2.4. Başvuruların değerlendirilmesi	231
3.11.2.5. İmha oranının tayin olunması	231
3.11.2.6. İmha oranının uygulanması	231
3.11.2.7. Bildirim	232
3.12. Yeniden Değerleme Uygulamaları	232
3.12.1. Tek Seferlik Yeniden Değerleme Uygulamaları	232
3.12.1.1. VUK'un Geçici 31. Maddesinde Düzenlenen Tek Seferlik Yeniden Değerleme Uygulaması	232
3.12.1.2. VUK'un Geçici 32. Maddesinde Düzenlenen Tek Seferlik Yeniden Değerleme Uygulaması	232
3.12.2. VUK'un Mükerrer 298/Ç Maddesinde Düzenlenen Sürekli Yeniden Değerleme Uygulaması	234
3.13. Enflasyon Muhasebesi Uygulaması	234
3.13.1. Enflasyon Düzeltmesi Yapılacak Yıllar	235
3.13.2. 2023 Yılı Bilanço Düzeltmesi En Son Hangi Tarihe Kadar Yapılabilir?	235
3.13.3. 2023 Yılı Kurumlar Vergisi Beyannamesi Ekinde Vergi Dairesine Verilecek Bilançolar	235
3.13.4. 31.12.2023 Tarihli Bilançonun Düzeltilmesinin Vergisel Bir Etkisi Olacak Mıdır?	235
3.13.5. 31.12.2023 Tarihli Bilanço Düzeltme Yol Haritamız Nasıl Olmalıdır?	236
3.13.6. Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulacak Bilanço Hesapları	236
3.13.7. Parasal Olmayan Kıymetler	236
3.13.8. Özsermaye Kalemleri	239
3.13.9. Düzeltme Kapsamına Giren Varlıkların Düzeltmede Dikkate Alınacak Düzeltme Tarihlerinin Tespiti	240
3.13.10. Düzeltme Katsayıları	240

İçindekiler

3.13.11. Muhasebe Kayıtları.....	241
X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN	242
1. Mevcutlarda Amortisman.....	242
1.1. 2024 Yılı Sonuna Kadar İktisap Olunacak Bazı İktisadi Kıymetler İçin Uygulanacak Faydalı Ömür Süresi.	243
2. Alacaklarda Amortisman.....	243
2.1. Değersiz Alacaklar	243
2.1.1. Bankalar Tarafından Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar ile Bu Karşılıkların VUK Kapsamında Değersiz Alacak Kabul Edilmesi.....	244
2.1.2. Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin 6361 Sayılı Kanununun 16. Maddesi Kapsamında Ayırdıkları Karşılıkların Vergisel Yönden Gider Kabul Edilmesi ve Karşılık Ayrılan Bu Alacakların Tahsil İmkânı Kalmaz ise VUK Yönünden Değersiz Alacak Olarak Kabul Edilmesi.....	245
2.2. Şüpheli Alacaklar	245
2.2.1 Alacak Tutarı İçinde Yer Alan KDV Şüpheli Alacak Karşılığına Konu Edilebilir Mi?	246
2.2.2. Ticari Davalardan Konusu Bir Miktar Paranın Ödenmesi Olan Alacak ve Tazminat Davalarında Dava Açılmadan Önce Arbulucuya Başvurma Şartı.....	246
2.2.3. Konkordato Halinde Şüpheli Alacak Karşılığı Ayrılabilmesi	247
2.2.3.1. Geçici Mühlet Kararı Verilmesinin Sonuçları.....	247
2.2.3.1.1. Geçici Mühlet Kararından Önce Dava veya İcra Safhasına İntikal Etmiş Alacaklar.....	247
2.2.3.1.2. Geçici Mühlet Kararından Önce Dava veya İcra Safhasına İntikal Etmemiş Alacaklar.....	247
2.2.3.1.3. Geçici Mühletin Kaldırılarak Konkordato Talebinin Reddedilmesi	247
2.2.3.2. Kesin Mühlet Kararı Verilmesi ve Kesin Mühlet Sürecinde Şüpheli Alacak Uygulaması	247
2.2.3.2.1. Kesin Mühlet Kararı Verilmesi	247
2.2.3.2.2. Borçlunun Mali Durumunun Düzilmesi Halinde Kesin Mühlet Kararının Kaldırılması.....	247
2.2.3.2.3. Kesin Mühlet İçinde Konkordatonun Reddi ve İflasın Açılması.....	248
2.2.3.3. Konkordato Projesinin Tasdik Edilmesi veya Reddedilmesi Durumu	248
2.2.3.3.1. Konkordato Projesinin Tasdik Edilmesi	248
2.2.3.3.2. Konkordato Projesinin Reddedilmesi	248
2.2.3.3.4. Diğer Hususlar.....	248
2.3. Vazgeçilen Alacaklar.....	248
3. Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlerin Satılması ve Yenileme Fonu Uygulaması.....	248
XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER	250
1. Girişim Sermayesi Fonu	250
1.1. İndirim Şartları	250
1.2. İndirim Tutarının Hesaplanması.....	250
1.3. Fon Tutarının Vergilendirilmesi	251
2. Genç Girişimcilerde Kazanç İstisnası.....	251
2.1. İstisnadan faydalanacaklar ve faydalanma şartları	251

İçindekiler

2.2. İstisna uygulaması	253
2.3. Yararlanılacak istisna tutarı	253
2.4. Diğer hususlar	254
3. Bireysel Katılım Sermayesi	254
3.1. Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi Uygulaması	255
3.2. İndirimden Yararlanma Şartları	255
3.3. İndirim dönemi, indirim esas tutarın hesaplanması ve indirimin sırrı	256
3.4. Şartların İhlal Edilmesi Durumunda Uygulama	256
3.5. Mücbir Sebep Halleri.....	256
3.6. Bildirim Yükümlülüğü.....	257
XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU	258
1. Özel Tüketim Vergisinin Konusu	258
2. Özel Tüketim Vergisinde Vergiyi Doğuran Olay	258
3. Özel Tüketim Vergisinin Mükellefi ve Sorumlusu.....	259
4. Özel Tüketim Vergisinde İstisnalar	259
4.1. İhracat İstisnası	259
4.2. Diplomatik İstisna	260
5. Verginin Tecili	262
5.1. İmalatta Kullanılan (I) Sayılı Listenin (B) Cetvelindeki Mallara Ait Verginin Tecili ve Terkini	262
5.2. İndirimli Vergi Uygulaması / Vergi Farklılaştırılması.....	262
5.3. İhraç Kayıtlı Teslimler	263
6. (I) Sayılı Listedeki Malların İthalinde “Ödenecek ÖTV’ye Karşılık Olmak Üzere” Gümrükte Teminat Alınması..	263
6.1. Genel Olarak Uygulama Hakkında Bilgilendirme	263
6.2. İthal Edilen Özel Tüketim Vergisi Kanunu Eki (I) Sayılı Listedeki Mallar ile Teminata Ait Bilgi Formu	263
6.2.1. (A) Cetvelinde Yer Alan Mallar İçin Oluşturulan (EK:11) Bilgi Formunun Gönderilmesi	264
6.2.2. (B) Cetvelinde Yer Alan Mallar İçin Oluşturulan (EK:11) Bilgi Formu ve Teminatın Gönderilmesi.....	264
6.3. Teminatların Çözümü.....	264
6.3.1. (A) Cetvelindeki Mallar İçin Alınan Teminatın Çözümü İşlemleri	264
6.3.1.1. Teminat Çözümü İçin Elektronik Ortamda Talepte Bulunulması	264
6.3.1.2. Başvuru Üzerine Vergi Dairelerince ve Mükellefler Tarafından Yapılacak İşlemler	264
6.3.2. (B) Cetvelindeki Mallar İçin Alınan Teminatın Çözümü İşlemleri	265
6.3.2.1. Teminat Çözümü İçin Elektronik Ortamda Talepte Bulunulması	265
6.3.2.2. Başvuru Üzerine Vergi Dairelerince ve Mükellefler Tarafından Yapılacak İşlemler	265
6.3.3. Özel Teminat Sertifikası	266
6.3.3.1. ÖTS’nin Kullanılabileceği Durumlar	266

İçindekiler

6.3.3.1.1. ÖTV Kanunu'na Ekli (I) Sayılı Listenin (A) ve (B) Cetvelinde Yer Alan Mallardan İthal Edilenlerin ÖTV'ne Tabi Başka Bir Malın İmalinde Kullanılması Halinde Özel Gümrük İdaresine Ödenen Teminatların Çözümü İşlemleri	266
6.3.3.1.2. İndirimli Vergi Uygulamaları Kapsamında Bazı Nakden İade Taleplerinde Teminat Verilmesi Uygulamasında ÖTS Kullanımı	267
7. Verginin Beyanı ve Ödenmesi	267
8. ÖTV Kapsamındaki Bazı Malların İmalatçılara Tesliminde İmalatçılar Tarafından ÖTV Tevkifatı Yapılması .	268
XIII. DAMGA VERGİSİ KANUNU.....	269
1. Damga Vergisinin Konusu	269
2. Verginin Mükellefi	269
3. Kağıtların Mahiyetlerinin Tayini	269
4. Kağıt Nüshalarının Birden Fazla Olması	269
5. Bir Kâğıtta Birden Fazla Akit veya İşlem Olması	269
6. Birden Fazla İmzalı Kağıtlar	270
7. Belli Para Gösterme Mecburiyeti	270
8. Azami Tutardan Vergi Alınan Sözleşmelerde Bedelin Artması Halinde Vergileme	270
9. Kira Sözleşmelerinde Özellik Arz Eden Durumlar	270
10. Damga Vergisinde İstisnalar	270
11. Yabancı Para Üzerinden Düzenlenen Kâğıtlar	271
12. Yabancı Ülkelerde Düzenlenen Kâğıtlar	271
13. Verginin Ödenmesi.....	271
XIV. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ KANUNU.....	272
1. Verginin Konusu.....	272
2. Verginin Mükellefi	272
3. İstisnalar	272
4. Mükellefiyetin Başlaması ve Sona Ermesi	272
4.1. Mükellefiyetin Başlaması	272
4.2. Mükellefiyetin Sona Ermesi	272
4.3. Verginin Ödeme Süreleri	272
5. Vergiye Etki Eden Değişiklikler	273
6. Güncel Motorlu Taşıtlar Vergisi Tutarlarını Gösterir Tablo	273
XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi).....	274
1. Bina Vergisi	274
1.1. Verginin Konusu	274
1.2. Matrah ve Nispet.....	274
1.3. Mükellefiyetin Başlaması ve Bitmesi	274
1.4. Verginin Tarh ve Tahakkuku	274

İçindekiler

2. Arazi Vergisi.....	274
2.1. Verginin Konusu	274
2.2. Arazi Vergisinde İstisna.....	275
2.3. Matrah ve Nispet	275
2.4. Mükellefiyetin Başlaması ve Bitmesi.....	275
2.5. Verginin Tarh ve Tahakkuku	275
3. Bildirim Verilmesi Gereken Haller ve Süresi.....	275
4. Vergi Değerini Tadil Eden Sebepler	276
5. Satın Alınan Gayrimenkulün Emlak Vergisinin Hangi Değer Üzerinden Hesaplanacağı	277
6. Emekli, Gazi, Şehit Dul ve Yetimleri, Engelliler ve Hiçbir Geliri Olmayanlar İçin Emlak Vergisi Uygulaması.....	277
7. Bina Vergisi Hesaplanması	278
7.1. Tespit Edilecek Asgari Arsa Değeri 2017 Yılı İçin Uygulanan Değerin %50'sinden Fazla Olamayacak	279
7.2. 84 Seri No.lu Genel Tebliğ ile Yapılan Açıklamalar	279
7.2.1. 2023 yılı ve önceki yıllarda mükellef olanların emlak vergi değerlerinin tespiti	279
7.2.2 2024 yılı itibarıyla mükellef olacakların emlak vergi değerlerinin tespiti	280
8. Değerli Konut Vergisi	282
8.1. Verginin Konusu	282
8.2. Vergi Tarifesi	282
8.3. Mükellefiyet	283
8.4. Muafiyetler	283
8.5. Beyanname Verilmesi ve Verginin Ödenmesi	283
XVI. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU.....	284
1. Verginin Konusu.....	284
2. Veraset ve İntikal Vergisinde İstisnalar.....	284
3. Veraset ve İntikal Vergisinde Muafiyetler	285
4. Verginin Mükellefi ve Sorumlusu	285
4. Verginin Mükellefi ve Sorumlusu	285
5. Verginin Matrahı, Tarh ve Tahakkuku	285
6. Matrah Dilim Tutarlarının Tespiti	285
7. Verginin Beyanı ve Ödenmesi	287
XVII. KONAKLAMA VERGİSİ.....	288
1. Konaklama Vergisinin Konusu.....	288
2. Konaklama Vergisinin Mükellefi.....	288
3. Konaklama Vergisinin Matrahı	288
4. Konaklama Vergisinin Oranı.....	288
5. Konaklama Vergisinin Beyanı	289

İçindekiler

6. Konaklama Vergisinin Ödeme Süresi.....	289
7. Konaklama Vergisi Beyannamesinde Düzeltme	289
XVIII. SERBEST BÖLGELER KANUNU	290
1. Serbest Bölge Vergi Düzenlemeleri	290
2. Kurumlar Vergisi İstisnası ve Ücretlerde Gelir Vergisi İstisnası.....	291
2.1. Kurumlar Vergisi İstisnası.....	291
2.2. Ücretlerde Gelir Vergisi İstisnası	292
2.2.1. İhraç Kaydıyla Mal Teslimi	292
2.2.2. Yazılım Faaliyetleri.....	293
3. Damga Vergisi ve Harç İstisnası	293
4. KDV Uygulamaları	293
5. Döviz Cinsi Defter Tutma İmkânı	294
6. Serbest Bölgelerde Ödemelerin Döviz Cinsinden Yapılabilmesi	294
7. Serbest Bölgelerde Sosyal Güvenlik ve İş Hukuku Mevzuatı	295
XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (ARGE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER.....	296
1. 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun.....	296
1.1. Amaç ve Kapsam.....	296
1.2. Tanımlar.....	296
1.3. İndirim, İstisna, Destek ve Teşvik Unsurları	298
1.3.1. Ar-Ge ve Tasarım İndirimi.....	298
1.3.1.1. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde Girişim Sermayesi Uygulaması.....	298
1.3.1.2. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde İlave İndirim	299
1.3.1.3. Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde Yürütülen Projelerin Ar-Ge veya Tasarım Faaliyeti/Projesi Olup Olmadığının Tespiti ile Merkez Olunmasına Dair Diğer Yükümlülüklerin Vergi ve Sigorta Primi Teşvikleri ile Ar-Ge/ Tasarım İndirimine Olan Etkisi	299
1.3.1.3. Uygulama Mevzuatı	300
1.3.2. Gelir Vergisi Stopajı Teşviki	300
1.3.2.1. Ar-Ge Merkezlerinde İstihdam Edilecek En Az Tam Zaman Eşdeğer Ar-Ge Personeli Sayısı.....	301
1.3.3. Sigorta Primi Desteği	301
1.3.4. Damga Vergisi İstisnası	301
1.3.5. Teknogirişim Sermayesi Desteği	301
1.3.6. Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri	302
1.3.7. Ar-Ge ve Tasarım Desteklerinin Özel Fon Hesabında İzlenmesi.....	302
1.3.8. İthalat İstisnaları	302
1.3.9. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde Siparişe Dayalı Üretimler	302
1.3.10. Ar-Ge Tasarım Merkezlerinde İlave İstihdam Destekleri	303
1.3.11. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde Görevlendirilecek Öğretim Elemanları	303

İçindekiler

1.3.12. Tescil Giderleri Desteği	303
1.3.13. Diğer Teşvik Unsurları.....	303
1.4. Uygulama ve Denetim Esasları	304
2. Ar-Ge Projelerine TÜBİTAK Tarafından Sağlanan Destekler	304
2.1. TEYDEB Bünyesindeki Destek Programları	305
2.2. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde Yeni Makine ve Teçhizat Alımında KDV İstisnası	305
3. Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair 6550 Sayılı Kanun	305
3.1. Araştırma Altyapısı Ne Demektir?	305
3.2. Ar-Ge Faaliyetlerinde Üniversite – Özel Sektör Ortaklığı	306
3.3. Vergisel Teşvikler.....	306
3.3.1. Muafiyetler.....	306
3.3.2. İndirim ve İstisnalar	307
4. Araştırma Laboratuvarlarında Yeni Makine ve Teçhizat Alımında KDV İstisnası	307
XX. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ	308
1. Yazılım, Tasarım ve Ar-Ge Faaliyetlerinden Elde Edilen Kazançlar ile Gayrimaddi Hakların Satılması, Devri veya Kiralanması Sonucu Elde Edilecek Kazançlara İlişkin İstisna	308
1.1. İstisna Kapsamına Giren Yazılım, Tasarım ve Ar-Ge Faaliyetler	308
1.2. Bölgede Faaliyete Geçilmeden Önce Başlatılmış Projelerden Sağlanan Kazançların Anılan İstisna Kapsamında Değerlendirilip Değerlendirilemeyeceği.....	308
1.3. İstisna Tutarının Tespiti	308
1.4. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Girişim Sermayesi	309
1.5. İstisna Kazançların Dağıtımı Halinde Stopaj	309
1.6. İstisna Kazancın Beyannamede Gösterilmesi.....	310
2. Bölgede Çalışan Personelin Ücretinde Vergi ve Sigorta Primi İstisna Uygulaması	310
3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Gayrimaddi Haklardan Elde Edilecek Kazançlara Kurumlar Vergisi İstisnası Uygulanması	310
3.1. İstisnadan Yararlanılabilmesi İçin Hakların Niteliğine Göre Patent veya Fonksiyonel Olarak Patente Eşdeğer Belgelere Bağlanması Gerekecektir.....	311
3.2. Fonksiyonel Olarak Patente Eşdeğer Belgeler.....	311
3.3. Sipariş Üzerine Yapılan İşler	311
3.4. Yazılım Faaliyetleri	311
3.5. Ar-Ge Faaliyetlerinden Doğan Gayrimaddi Haklardan Elde Edilecek Kazançlar	312
3.6. İstisnaya Tabi Kazancın Hesaplanması	312
3.7. Yürürlük.....	312
3.8. Uygulama Tebliği.....	313
4. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan Teslim ve Hizmetlerde KDV İstisnası	313
5. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde İşyeri Kiralamalarında Gelir Vergisi Tevkifatı	314

İçindekiler

6. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergi Usul Kanunu	314
7. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yeni Makine ve Teçhizat Alımında KDV İstisnası	314
XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI	315
1. 2012/3305 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar	315
1.1. Yatırım Teşvik Uygulamasında Bölgeler	315
1.2. Teşvik Sistemi ve Destek Unsurları	316
1.2.1. Teşvik Sistemi	316
1.2.1.1. Genel Teşvik Uygulamaları	316
1.2.1.2. Bölgesel Teşvik Uygulamaları	316
1.2.1.3. Stratejik Yatırımlar.....	316
1.2.2. Alt Bölge Desteğinden Yararlanacak Yatırımlar	317
1.2.3. Öncelikli Yatırım Konuları.....	318
1.3. Müracaat.....	319
1.3.1. Teşvik Belgesi Müracaatlarının ve Belge ile İlgili Diğer İşlemlerin E-TUYS Sistemi Üzerinden Yapılması	319
1.3.2. Kâğıt Ortamda YTB Düzenlenmeyecektir.....	320
1.3.2.1. Bankalar ve Diğer Kurum/Kuruluşlar Tarafından Yapılabilecek Sorgulamalar.....	320
1.3.2.2. Satıcıların Yapabileceği Sorgulamalar	320
1.4. Teşvik Belgesi Düzenlenmesi.....	320
1.5. Teşvik/Destek Unsurları	321
1.5.1. Gümrük Vergisi Muafiyeti.....	321
1.5.2. KDV İstisnası ve İadesi.....	322
1.5.2.1. Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Makine ve Teçhizat Teslimleri ile Yazılım ve Gayri Maddi Hak Satış ve Kiralamalarında İstisna.....	322
1.5.2.1.1. KDV İstisnası Uygulama Süresi Alıcı ve Satıcı Tarafından Tamamen Elektronik Ortamda (E-TUYS) Başlatılacak ve Sonlandırılacak; Vergi Dairesine Herhangi Bir Evrak İbraz Edilmeyecektir.....	322
1.5.2.1.1.1. Yerli Makine-Teçhizat Alımı	323
1.5.2.1.1.2. Yerli Makine-Teçhizat Alımına İlişkin Yevmiye Girişi.....	325
1.5.2.2. Bina İnşaat Harcamalarında KDV İadesi ve KDV İstisnası.....	325
1.5.2.3. İmalat Sanayiine Yönelik Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamındaki İnşaat İşlerinde 2017 ilâ 2024 Yıllarına Özel Bir Düzenleme	325
1.5.2.4. İmalat Sanayii ve Turizme Yönelik Bina İnşaat Harcamalarında KDV İstisnası.....	325
1.5.3. Faiz Desteği	326
1.5.4. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği.....	327
1.5.4.1. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteğinin Artırımlı Uygulanması İmkânı	328
1.5.5. Sigorta Primi Desteği	329
1.5.6. Gelir Vergisi Stopajı Desteği	329
1.5.7. Vergi İndirimi	330

İçindekiler

1.5.7.1. Bazı sektörlerde 2017 ilâ 2022 yıllarına mahsus ilave vergi indirimi uygulaması	330
1.5.7.2. İndirimli Kurumlar Vergisi Uygulamasında “Harcama” Kavramı	332
1.5.7.2.1. Finansal Kiralama Sözleşmelerinde Henüz Ödenmemiş Taksitler Yatırım Harcaması Olarak Görülebilecek midir?.....	332
1.5.7.2.2. Avans Ödemesi Yatırım Harcaması Sayılır mı?.....	333
1.5.8. Yatırım Yeri Tahsisi	333
1.6. Yatırımların Nakli.....	334
1.7. Yatırım Süresi ve Tamamlama Vizesi.....	334
1.8. Diğer Desteklerden Yararlanma	335
1.9. Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde Gerçekleştirilecek Asgari 7.500 Yatak Kapasitesini Haiz Turizm Yatırımları.....	335
1.10. Deprem, Salgın gibi Doğal ve Biyolojik Afet Hallerinde Yarım Kalan veya Tamamlanamayan Yatırımlara İlişkin Düzenleme	336
1.11. Uygulama Tebliği.....	336
2. Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi	337
2.1. Sağlanan Destekler.....	338
2.2. Müracaat ve Müracaatta Aranacak Belgeler.....	338
2.3. Projelerin Değerlendirilmesi	338
2.4. Diğer Bazı Hususlar	339
2.5. Uygulama Tebliği.....	340
2.5.1. Nitelikli Personel Desteği	340
2.5.1.1. Nitelikli Personel Desteğinden Yararlanma Şartları	340
2.5.1.2. Nitelikli Personel Desteği Müracaat Usul ve Esasları	340
2.5.1.3. Nitelikli Personel Desteği Uygulama Esasları	340
2.5.2. Enerji Desteği	341
2.5.2.1. Enerji Desteğinden Yararlanma Şartları	341
2.5.2.2. Enerji Desteği Müracaat Usul ve Esasları	341
2.5.2.3. Enerji Desteği Uygulama Esasları	341
2.5.3. Faiz ve Kâr Payı Desteği.....	342
2.5.4. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	342
2.5.5. Destek Ödemeleri.....	342
2.5.6. Diğer Hususlar	344
2.6. Doğrudan Yabancı Yatırımların Desteklenmesi	343
2.7. Elektrikli Araç Üretimine Vergisel Teşvik.....	343
3. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı.....	344
3.1. Genel Olarak	344
3.2. Diğer Mevzuatta Yapılan Düzenlemeler.....	344

İçindekiler

3.2.1. 2024-2028 Kalkınma Planı	344
3.2.2. 2012/3305 Sayılı Kararda Yapılan Düzenlemeler (Stratejik Yatırımlarda Yapılan Düzenlemeler)	345
3.2.3. – 2016/9495 Sayılı Kararda Yapılan Düzenlemeler (Proje Bazlı Yatırımlarda Yapılan Düzenlemeler)..	346
3.3. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı Uygulama Esasları Tebliği.....	347
3.3.1. Programın Genel Tanımı	347
3.3.2. Öncelikli Ürün Listesi.....	347
3.3.4. Başvuru	348
3.3.5. Bağımsız Değerlendirme Raporu	349
3.3.6. Başvuruların Değerlendirilmesi	350
3.3.7. Destek Unsurları.....	351
3.3.7.1. Program Kapsamında Yatırımlara Sağlanacak Bakanlık Destekleri.....	352
3.3.7.2. Program Kapsamında Sağlanacak TÜBİTAK Destekleri	352
3.3.7.3. Program Kapsamında Sağlanacak KOSGEB Destekleri	352
3.3.8. İzleme.....	352
3.3.9. Revizyon	353
3.3.10. Sonlandırma	354
3.3.11. Tamamlama	354
4. Cazibe Merkezleri Programı	355
4.1. Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Sağlanan Destekler	357
4.2. Cazibe Merkezleri Programı Kapsamındaki İller ve Cazibe Merkezleri Programına dahil edilen İlçeler ...	357
4.3. Müracaat, Değerlendirme ve Uygulama	360
4.4. Sabit Yatırım Tutarı ve Asgari Kapasite	361
4.5. Enerji Desteği.....	361
XXII. İHRACAT DESTEKLERİ	364
1. Ticaret Bakanlığı İhracat Destek Programları.....	364
2. İhracatçılara Hususi Damgalı Pasaport Verilmesi	370
XXIII. KOSGEB DESTEKLERİ	372
1. Girişimcilik Destekleri	372
2. AR-GE, Teknolojik Üretim ve Yerileştirme Destekleri	372
3- İşletme Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri	372
4- KOBİ Finansman Destekleri.....	372
5- İŞGEM/TEKMER Programı.....	372
6- Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri.....	372
7- İmalatçı Mikro ve Küçük İşletmelere Hızlı Destek Programı	372
XXIV. DÖVİZ KAZANDIRICI HİZMET SEKTÖRÜNÜN DESTEKLENMESİ.....	374
1. Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi.....	374

İçindekiler

2. Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri	374
XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI	375
1. İdari Yollarla Çözüm.....	375
1.1. Vergi Hatalarının Düzeltilmesi Yoluyla Vergi İhtilafının İdari Aşamada Çözümlemesi	375
1.2. Vergi Cezalarının İndirimli Ödenmesi Yoluyla Vergi İhtilafının İdari Aşamada Çözümlemesi.....	375
1.3. Pişmanlık ve İslah Hükümlerinden Yararlanarak Vergi İhtilafının İdari Aşamada Çözümlemesi (Maliye İdaresi Tespit Etmeden Önce Mükellefin Düzeltme Beyannamesi Vermesi)	376
1.4. Uzlaşma.....	376
1.4.1. Tarhiyat Öncesi Uzlaşma	376
1.4.2. Tarhiyat Sonrası Uzlaşma	377
1.5. Kanun Yolundan Vazgeçme	377
1.5.1. Kanun Yolundan Vazgeçme Kapsamındaki Kararlar.....	378
1.5.2. Kanun Yolundan Vazgeçme Durumunda Tahakkuk Edecek Vergi ve/veya Cezalar.....	378
2. Yargı Yoluyla Çözüm.....	379
3. Vergi İncelemelerinde Mükellefin Hakları	379
4. Ödeme Emrine Karşı Yapılacak İşlemler	381
4.1. Ödeme Emri Niçin Düzenlenir?	381
4.2. Hangi Nedenlerle Ödeme Emrine İtiraz Edilir?.....	381
5. Özelge (Mukteza) Sistemi	382
5.1 Genel olarak özelgeler	382
5.2. Özelgelerin Vergi İncelemelerine Olan Büyük Etkisi	382
6. İhtirazi Kayıtlı Beyanname Verilmesi	383
7. İzaha Davet	384
7.1. Genel Açıklama	384
7.2. 7194 Sayılı Kanun İle Yapılan Temel Değişiklikler	384
7.3. İzaha Davet.....	385
7.4. İzahta Bulunulmaması.....	385
7.5. İzahta Bulunulması	385
7.5.1. İzahın Kabul Edilmesi.....	385
7.5.2. İzahın Kabul Edilmemesi.....	385
7.6. SMİYB Kullandığına Dair Ön Tespit Yapılan Mükellefler	386
7.6.1. SMİYB Toplam Tutarının İlgili Haddi Aşmaması.....	386
7.6.2. Mal ve Hizmet Alışlarının %5'inin Aşılmaması	386
7.6.3. İlgili Had ile Mal ve Hizmet Alışlarının %5'inin Aşılması	386
7.6.4. Ön Tespitlere İlişkin Tutarların Birlikte Değerlendirilmesi.....	387
7.6.5. Ön Tespit Şartlarının Her Yıl İçin Ayrı Ayrı Değerlendirilmesi.....	387

İçindekiler

7.7. Uzlaşma	388
XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER.....	389
1. Türkiye’de Yerleşik Kişilerin Döviz Kredisi Kullanımlarına Dair Düzenlemeler	389
1.1. Genel Olarak	389
1.2. Yurt Dışından Temin Edilen Krediler.....	389
1.3.1. Firmalar Arası Döviz Kredisi Kullanımı	392
1.3. Yurt içinden temin edilen kresileri	391
1.4. Döviz Gelirinin Kapsamı	392
1.5. Döviz Gelirinin Beyanı.....	393
2. Döviz Kredisi Bakiyesi 15 Milyon ABD Dolarının Üzerinde Olanların Merkez Bankası’na Aylık Dönemler Şeklinde Veri Bildirimi Gönderme Yükümlülüğü	394
3. Döviz Cinsi veya Döviz Endeksli Olarak Sözleşme Bedeli Belirlenemeyecek Sözleşmeler	394
3.1. 85 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	394
3.2. Uygulama Tebliği.....	395
3.2.1. Döviz Cinsi veya Döviz Endeksli Olarak Düzenlenebilecek veya Düzenlemeyecek Sözleşmelere Dair Özet Tablo	395
3.3. Cezai Yaptırım	403
4. İhracat Bedellerinin En Geç 180 Gün İçinde Yurda Getirilmesi.....	403
4.1. İhracat Bedellerinin Yurda Getirilmesi	404
4.2. Peşin Döviz.....	405
4.3. Özelliği Olan İhracat	405
4.4. İhracat İşlemlerinde Sorumluluk.....	405
4.5. İhracat Bedelinden İndirimler.....	405
4.6. Hesap Kapatma, İhbar ve Ek Süre.....	405
4.7. Mücbir Sebep ve Haklı Durum Halleri ile Bu Hallerin Tevsiki	406
4.8. Terkin	407
4.9. Merkez Bankası Genelgesi	407
5. Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Banka Kredisi Kullanımlarına İlişkin Sınırlamalar.....	408
XXVII. DİJİTAL FAALİYETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ	410
1. Dijital Hizmet Vergisi	410
2. İnternet Ortamında Reklam Hizmeti Verenlere veya İnternet Ortamında Reklam Hizmeti Verilmesine Aracılık Edenlere Yapılacak Ödemelerden Vergi Kesintisi Yapılması.....	412
2.1. Genel Olarak.....	412
2.2. Ödeme Yapılanın Tam Mükellef Kurum Olması.....	412
2.3. Ödeme Yapılanın Dar Mükellef Kurum Olması	413
XXVIII. BAZI MALİ YÜKÜMLÜLÜKLERE AİT BEYAN VE ÖDEME SÜRELERİ.....	415
XXIX. PRATİK BİLGİLERİ	418

I. TÜRK VERGİ SİSTEMİ

I. TÜRK VERGİ SİSTEMİ

1. Türk Vergi Sistemi Hakkında Genel Bilgi

Türk Vergi Sistemi “çok vergili sistem” sınıflamasına girmektedir. Türk Vergi Sisteminde yer alan vergileri temel olarak üç ana sınıfa ayırabiliriz:

1- Gelir üzerinden alınan vergiler (Örnek: gelir vergisi, kurumlar vergisi)

2- Servet üzerinden alınan vergiler (Örnek: emlak vergisi, değerli konut vergisi, veraset ve intikal vergisi, motorlu taşıtlar vergisi)

3- Harcamalar üzerinden alınan vergiler (Örnek: katma değer vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, özel tüketim vergisi)

Devletin, egemenlik hakkını ve gücünü kullanarak almakta olduğu daha birçok vergi ve vergi benzeri (resim, harç) gelirleri vardır. Örneğin: damga vergisi, Belediye Gelirleri Kanunu’nda yer alan vergi, resim ve harçlar, ithalde alınan gümrük vergileri, çeşitli işlemler üzerinden alınan harçlar, birçok kamu kurumu tarafından verdikleri hizmetler ya da yapılan işlemler üzerinden alınan vergi benzeri unsurlar.

Türk Vergi Sisteminin en temel düzenleyici hükmü Anayasa’nın 73. maddesinde yer almaktadır. Buna göre; “Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konular, değiştirilir veya kaldırılır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir.” hükmü verginin yasallığı ilkesi olarak adlandırılmaktadır. Bir vergi kanununun temel düzenleyici hükümleri (verginin konusu, matrahı, muafiyet, indirim ve istisnalar, matrah, oran, tarife, verginin tarh ve tahakkuku ile beyan ve ödemesi) kanunla düzenlenir. Türk Vergi Sisteminde muafiyet, indirim, istisna ve oranlar hakkında düzenleyici işlemler yapması konusunda Cumhurbaşkanına kanunla yetki verilebilir. Hazine ve Maliye Bakanlığı da kanunla verilen yetkiye dayanarak, açıklayıcı ve uygulamaya yön verici düzenlemeler yapmak suretiyle vergi kanunlarının uygulanmasına yön vermektedir.

2. Vergi Konuları

2.1. Kazanç ve İratlar

Kişilerin, sahip oldukları birtakım varlıkları (menkul veya gayrimenkul) değerlendirmek, işletmek vb. şekilde elde ettikleri gelirler “irat” olarak adlandırılmaktadır. İratlar, nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerler ile mal ve hakların karşılığında elde edilen gelirlerdir. Bunlar; menkul ve gayrimenkul sermayeden elde edilen gelirlerdir. Gelir Vergisi Kanunu’nda menkul sermaye iradı ve gayrimenkul sermaye iradı konuları yer almaktadır. Kazanç ise, satılan bir mal, yapılan bir iş ya da harcanan bir emek karşılığında elde edilen para, getiri şeklinde tanımlanmaktadır. Kişilerin fikrî, bedenî çalışmaları sonucunda elde ettikleri gelir “kazanç” olarak adlandırılmaktadır. Kazançlar, yalnız emekten veya emek ile sermayenin birleşmesinden elde edilen gelirdir. Gelir Vergisi Kanunu’nda kazanç ve iratlar, ticari kazanç, zirai kazanç, ücretler, serbest meslek kazancı, gayrimenkul sermaye iradı, menkul sermaye iradı ve diğer kazanç ve iratlar olmak üzere yedi bölümde ele alınmıştır.

2.2. Servetler

Kişilerin sahip oldukları aynı ve nakdi varlıklar verginin konusuna girebilmektedir. Örneğin, emlak vergisi sahip olunan taşınmazlar üzerinden; motorlu taşıtlar vergisi sahip olunan motorlu araçlar üzerinden; veraset ve intikal vergisi miras yoluyla veya ivazsız (karşılıksız) edinilen aynı ve nakdi varlıklar üzerinden alınır.

2.3. Harcamalar

Kişiler, harcamaları üzerinden de vergi ödemektedirler. Bu vergiler, dolaylı vergiler statüsündedir. Örneğin; katma değer vergisi, özel tüketim vergisi gibi.

3. Temel Vergi Kavramları

3.1. Vergi Nedir?

Vergi, devletin gerçek ve tüzel kişilere getirdiği ekonomik yükümlülük olarak açıklanabilir.

3.2. Verginin Konusu

Verginin konusu; verginin üzerinden alındığı, verginin kaynağını oluşturan iktisadi unsurdur. Vergi kanunları adlarını genellikle vergi konularından almaktadırlar.

I. TÜRK VERGİ SİSTEMİ

3.3. Verginin Matrahı

Verginin matrahı; verginin hesaplanmasına esas olan değer veya miktardır.

3.4. Vergiyi Doğuran Olay

Vergi alacağı, vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar. Kanun, vergiyi doğuran olayı sadece vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuuna bağlamamış, hukuki durumun tekemmülünü de bu kavram içine sokmuştur.

3.5. Verginin Mükellefi

Vergi mükellefi; vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu düşen gerçek veya tüzel kişidir.

3.6. Vergi Sorumlusu

Vergi sorumlusu; verginin ödenmesi bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap ve sorumlu olan kişidir. Sorumlular, verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bununla ilgili diğer ödevleri yerine getirmekten sorumlu tutulmuşlardır.

3.7. İstisna ve Muafiyet

İstisna; vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken vergi konularının kısmen ya da tamamen vergi dışı bırakılmasıdır. Muafiyet; vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken kişinin veya kurumun vergi dışı tutulmasıdır.

3.8. Verginin Tarhı, Tebliği ve Tahakkuku

Verginin tarhı; verginin kanunlarda gösterilen matrah ve oranlar üzerinden hesaplanmasıdır. Tebliğ; tarh edilen verginin mükellefe bildirilmesidir. Verginin tahakkuku; tarh ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi gereken aşamaya gelmesidir.

4. Verginin Yasallığı İlkesi

Toplumun birçok kesimini doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren, kişilerin kazanç, irat, harcama ve servetleri üzerinden ya da yapılan işlemler üzerinden karşılıksız ve zorunlu olarak alınan verginin temel unsurlarının (verginin konusu, mükellefi, sorumlusu, matrahı, vergiyi doğuran olay, vergi oranı ya da tarifesi, istisna ve muafiyetler, verginin beyanı ve ödemesi, vb.) kanunla düzenlenmesi, değiştirilmesi ya da ilgili mercilere kanunla yetki verilmesidir. Kanunsuz bir vergi olamaz. Kanunlar ise Anayasa'ya aykırı olamaz.

5. Uygulamada Vergi Mevzuatının Kaynakları

5.1. Asli Kaynaklar

5.1.1. Anayasa

Vergi hukukunun temel kaynağı Anayasa olup, vergi kanunları Anayasanın 73. maddesinde belirtilen esaslara uygun olarak hazırlanmak ve usulüne uygun olarak yürürlüğe girmek zorundadır. Normlar hiyerarşisi uyarınca vergi kanunlarının anayasaya aykırı olmaması esastır.

5.1.2. Uluslararası Anlaşmalar

Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca usulüne göre yürürlüğe konulan uluslararası anlaşmalar da yasa hükmündedir. Uluslararası anlaşmalar, uluslararası vergisel ilişkilerde yerel (ulusal) kanuni düzenlemelerin üzerindedir.

5.1.3. Kanun

Vergiler temel olarak kanun şeklinde düzenlenir. Vergi kanunları verginin temel unsurlarını (konu, matrah, yükümlü, oran, muafiyet ve istisnalar gibi...) tanımlamak zorundadır.

5.1.4. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri (Cumhurbaşkanı Kararı)

Anayasanın 104. maddesine göre Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir. Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasa'nın 73. maddesine göre, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerde muafiyet, indirim, istisna ve oranlara ilişkin düzenleme yapma yetkisi kanunla Cumhurbaşkanı'na verilebilir.

5.1.5. Yönetmelikler

Yasa düzenlemeleri uyarınca çıkarılan yönetmelikler de vergi hukukunun kaynaklarını oluştururlar. Anayasanın 124. maddesine göre Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler. Hangi yönetmeliklerin Resmî Gazetede yayınlanacağı kanunda belirtilir.

I. TÜRK VERGİ SİSTEMİ

5.1.6. Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararları ve Anayasa Mahkemesi Kararları

İçtihadı Birleştirme Kurulu kararları, vergi uygulamasında asli kaynaklardan birisi olarak görülmektedir. Vergi uygulamaları sırasında, mali idare ile mükellefler arasında ortaya çıkan uyuşmazlıklar hakkında yargı organlarında farklı değerlendirmeler olması durumunda, söz konusu uyuşmazlık konusu için İçtihadı Birleştirme Kurulu kararı alınabilir. İçtihadı Birleştirme Kurulu kararı mükellef, idare ve yargı organları açısından bağlayıcıdır. Ayrıca, Anayasa Mahkemesi'nin de vermiş olduğu kararlar (Örneğin; kanuni bir düzenleme hakkında kısmi ya da tam iptal kararları) mükellefler ve Mali İdare açısından doğrudan bağlayıcı bir hüküm ve nakıttır.

5.2. Yardımcı (Açıklayıcı) Kaynaklar

5.2.1. Genel Tebliğ

Vergi uygulamasında genel tebliğler, mükellefleri bilgilendirmek, yol göstermek, vergi kanununun daha iyi anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlamak amacıyla yapılması gereken (beyana ve hesaplama yönelik vb.) şekli düzenlemeler hakkında Mali İdare tarafından yayınlanan açıklayıcı ve düzenleyici işlemlerdir.

5.2.2. Sirküler

Halihazırdaki mevzuata göre vergi mükellefleri, vergi kanunlarının uygulanmasına ilişkin olarak tereddüde düştükleri hususlarda Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan görüş isteyebilmektedirler. Aynı konuda tereddüdü olan mükelleflerin ayrı dilekçelerle başvurmaları ve her bir mükellefe ayrı ayrı mukteza verilmesinin önlenmesi amacıyla, yaygın olarak sorulan sorular ile ilgili olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı sirkülerler yayımlamaktadır. Bu sirkülerler, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde yayınlanmak suretiyle kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

5.3. Diğer kaynaklar

5.3.1. Yargı Kararları

Vergi uyuşmazlıklarının çözüm yollarından birisi de yargı yoluyla ihtilafların sonlandırılmasıdır. Yargı kararları sadece olaya taraf olan mükellef ile Mali İdare'yi bağlar. Kesinlikle tüm mükellefler açısından geçerliliği yoktur. Ancak vergisel yorumlamalarda emsal olarak kabul görmekte ve yargı kararlarının

belirli bir görüş doğrultusunda ağırlık kazanması halinde, genellikle vergisel tereddütler bu şekilde çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır.

5.3.2. Mukteza (Özelge)

Vergi Usul Kanunu'nun 413. maddesine göre; "Mükellefler, Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan veya bu hususta yetkili kıldığı makamlardan vergi durumları ve vergi uygulanması bakımından müphem ve tereddüdü mucip gördükleri hususlar hakkında izahat isteyebilirler."

6009 sayılı Kanun ile Vergi Usul Kanununda yapılan değişiklik sonrasında, vergi incelemelerinde muktezalara aykırı raporların düzenlenemeyecek olması ile beraber Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde yer alan özelgelerin vergi uygulamaları açısından önemi artmıştır.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

1. Verginin Konusu ve Mükellefiyet Çeşitleri

1.1. Verginin Konusu

Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesine göre, gerçek kişilerin gelirleri gelir vergisine tabidir.

Buna göre, gelirin kanunda belirtilen yedi temel unsur dışında elde edilmesi mümkün olmamaktadır.

Gelire giren kazanç ve iratlar şunlardır:

1. Ticarî kazançlar,
2. Ziraî kazançlar,
3. Ücretler,
4. Serbest meslek kazançları,
5. Gayrimenkul sermaye iratları,
6. Menkul sermaye iratları,
7. Diğer kazanç ve iratlar.

Bu Kanunda (Gelir Vergisi Kanunu) aksine hüküm olmadıkça, yukarıda yazılı kazanç ve iratlar gelirin tespitinde gerçek ve safi miktarları ile nazara alınır.

1.2. Mükellefiyet

1.2.1. Tam Mükellefiyet

Aşağıda yazılı gerçek kişiler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler:

1. Türkiye'de yerleşmiş olanlar;
2. Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları (Bu gibilerden, buldukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratları dolayısıyla Gelir Vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanlar, mezkur kazanç ve iratları üzerinden ayrıca vergilendirilmezler.)

1.2.2. Dar Mükellefiyet

Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

Aşağıda yazılı kimseler Türkiye'de yerleşmiş sayılır:

1. İkametgâhı (yerleşim yeri) Türkiye'de bulunanlar (İkametgâh (yerleşim yeri), Türk Medeni Kanunu'nun "Yerleşim Yeri" başlıklı 19. ve müteakip maddelerinde yazılı olan yerlerdir);
2. Bir takvim yılı içinde Türkiye'de devamlı olarak altı aydan fazla oturanlar (Geçici ayrılmalar Türkiye'de oturma süresini kesmez.)

Aşağıda yazılı yabancılar Türkiye'de altı aydan fazla kalsalar dahi, Türkiye'de yerleşmiş sayılmazlar:

1. Belli ve geçici görev veya iş için Türkiye'ye gelen iş, ilim ve fen adamları, uzmanlar, memurlar, basın ve yayın muhabirleri ve durumları bunlara benzeyen diğer kimselerle tahsil veya tedavi veya istirahat veya seyahat maksadıyla gelenler;
2. Tutukluluk, hükümlülük veya hastalık gibi elde olmayan sebeplerle Türkiye'de alıkonulmuş veya kalmış olanlar.

2. Ticari Kazançlar

2.1. Tanım ve Kapsam

Her türlü ticari ve sınaî faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır.

Ticari faaliyetin en önemli belirleyicileri; yapılan faaliyette emekten çok sermayenin ağırlıklı olması, faaliyetin bir organizasyon dahilinde yapılması ve süreklilik (devamlılık) göstermesidir.

2.2. Ticari Kazancın Tespit Şekilleri

Ticari kazanç elde eden mükellefler Gelir Vergisi Kanunu'na göre iki gruba ayrılırlar,

- Esnaf muaflığından yararlanan ve Gelir Vergisine tâbi olmayanlar,
- Esnaf muaflığından yararlanmayan ve Gelir Vergisine tâbi olanlar.
- Gelir Vergisine tabi olan ticaret ve sanat erbabı ise, kazancın tespit usulü bakımından ikiye ayrılmaktadır.
- Basit Usulde gelir vergisine tabi olanlar,
- Gerçek Usulde gelir vergisine tabi olanlar.

2.2.1. Esnaf Muaflığı

Gelir Vergisi Kanunu gelirleri basit usulde vergilendirilme kapsamında bile düşünülmecek ölçüde sınırlı olup, aşağıda yazılı şekilde çalışanları

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

GVK'nun 9. maddesine göre gelir vergisinden muaf tutulmuştur. Ticarî, zirâî veya meslekî kazancı dolayısı ile gerçek usulde Gelir Vergisine tâbi olanlar ile anılan maddede sayılan işleri Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerine bağlılık arz edecek şekilde yapanlar esnaf muaflığından faydalanamazlar.

2.2.2. Basit Usulde Ticari Kazanç

GVK'nun 46. maddesine göre, yine aynı kanunun 47 ve 48. maddelerinde yazılı şartları topluca taşıyanlar ticari kazançlarını basit usulde tespit edeceklerdir. Basit usule tabi olmanın şartları genel ve özel şartlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.2.2.1. Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartları

1. Kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak,
2. İşyeri mülkiyetinin iş sahibine ait olması halinde, emsal kira bedeli, kiralanmış olması halinde, yıllık kira bedelinin toplamı;
büyükşehir belediye sınırları içinde;
-01.01.2024 tarihinden itibaren 55.000 TL
-01.01.2023 tarihinden itibaren 35.000 TL
-01.01.2022 tarihinden itibaren 16.000 TL
-01.01.2021 tarihinden itibaren 12.000 TL
-01.01.2020 tarihinden itibaren 11.000 TL
diğer yerlerde;
-01.01.2024 tarihinden itibaren 34.000 TL
-01.01.2023 tarihinden itibaren 22.000 TL
-01.01.2022 tarihinden itibaren 10.000 TL
-01.01.2021 tarihinden itibaren 7.600 TL
-01.01.2020 tarihinden itibaren 7.000 TL'yi aşmaması.
3. Ticari, zirai veya mesleki faaliyetler dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisi'ne tabi olmamak.

2.2.2.2. Basit Usule Tabi Olmanın Özel Şartları

1. Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satanların yıllık alımları tutarının;
-01.01.2024 tarihinden itibaren 690.000 TL
-01.01.2023 tarihinden itibaren 440.000 TL

- 01.01.2022 tarihinden itibaren 200.000 TL
- 01.01.2021 tarihinden itibaren 150.000 TL
- 01.01.2020 tarihinden itibaren 140.000 TL veya yıllık satışları tutarının
- 01.01.2024 tarihinden itibaren 1.100.000 TL
- 01.01.2023 tarihinden itibaren 700.000 TL
- 01.01.2022 tarihinden itibaren 320.000 TL
- 01.01.2021 tarihinden itibaren 240.000 TL
- 01.01.2020 tarihinden itibaren 220.000 TL'yi aşmaması.

Satış bedeline ilişkin haddin hesabında, peşin tahsil edilen bedel ile tahakkuk eden alacağın toplamı; alış bedeline ilişkin haddin hesabında ise, ödenen bedel ile tahakkuk eden borcun toplamı esas alınacaktır.

2. (1) numaralı bentte yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşanların bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hâsılatının;

- 01.01.2024 tarihinden itibaren 340.000 TL
- 01.01.2023 tarihinden itibaren 220.000 TL
- 01.01.2022 tarihinden itibaren 100.000 TL
- 01.01.2021 tarihinden itibaren 76.000 TL
- 01.01.2020 tarihinden itibaren 70.000 TL'yi aşmaması

3. (1) ve (2) numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde, yıllık satış tutarı ile iş hasılatı toplamının;

- 01.01.2024 tarihinden itibaren 690.000 TL
- 01.01.2023 tarihinden itibaren 440.000 TL
- 01.01.2022 tarihinden itibaren 200.000 TL
- 01.01.2021 tarihinden itibaren 150.000 TL
- 01.01.2020 tarihinden itibaren 140.000 TL'yi aşmaması.

Milli Piyango bileti, akaryakıt, şeker ve bunlar gibi kâr hadleri emsallerine nazaran bariz şekilde düşük olarak tespit edilmiş bulunan emtia için, (1) ve (3) numaralı bentlerde yazılı hadler yerine ilgili Bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenecek alım satım hadleri uygulanır.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

2.2.2.3. Basit Usulden Yararlanamayacak Olanlar

GVK'nun 51. maddesinde sayılan işleri yapanlar basit usulden yararlanamazlar.

2.2.2.4. Basit Usulde Ticari Kazancın Tespiti

Basit usulde ticari kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler ve satılan malların alış bedelleri arasındaki müspet farktır. Bu fark, yapılan faaliyetle ilgili olarak Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre alınması ve verilmesi mecburi olan alış ve giderler ile hâsılatlara ilişkin belgelerde yazılı tutarlara göre hesaplanacaktır.

Kazancın bu şekilde tespiti sırasında emtia ticareti ile uğraşanlarca;

- Hesap dönemi sonundaki emtia mevcudunun değeri hâsılatla,
  - Hesap dönemi başındaki emtia mevcudunun değeri giderlere,
- ilave edilecektir.

Ancak, kullanılan sabit kıymetler gider yazılmayacak ve üzerlerinden amortisman hesaplanmayacaktır. Kazancı basit usulde tespit edilen mükelleflerin defter tutma yükümlülükleri bulunmamaktadır. Bu mükellefler, kazancın tespiti ve Vergi Usul Kanunu'nun defter tutma hükümleri hariç, bildirme, vesikalar, muhafaza, ibraz, diğer ödevler, ceza hükümleri ile bu Kanun ve diğer Kanunlarda yer alan ikinci sınıf tüccarlar hakkındaki hükümlere tabidirler.

26.10.2021 tarih ve 31640 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 7338 Sayılı Kanun ile Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan düzenlemeler doğrultusunda Gelir Vergisi Kanunu'na mükerrer 20. maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenerek basit usulde tespit olunan mükelleflerin 46 ncı maddeye göre tespit edilen kazançları gelir vergisinden müstesna hale getirilmiştir.

“Basit usulde tespit olunan kazançlarda gelir vergisi istisnası:

MÜKERRER MADDE 20/A- Bu Kanuna göre kazançları basit usulde tespit olunan mükelleflerin 46 ncı maddeye göre tespit edilen kazançları gelir vergisinden müstesnadır.”

Bu düzenleme, 1/1/2021 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere Kanunun

yayımlar tarihinde (26.10.2021) yürürlüğe girmiştir.

2.2.2.5. Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerin, bir takvim yılı içinde aldıkları mallara ve hizmetlere ait alış belgeleri ve yaptıkları giderler ile hasılat belgeleri kayıtlarının tutulduğu özel bürolarda muhafaza edilecektir. Cari takvim yılına ilişkin belgelerin ibrazı da bu özel bürolardan talep edilecektir.

Cari takvim yılı kayıtlarının tutulmasıyla ilgili tüm ödevler bürolarca yerine getirilecektir. Yıllık beyannamenin verilmesinden sonra o yıla ilişkin belgeler muhafaza edilmek üzere mükellefe teslim edilecektir. Teslim alınan belgeler, ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılı başından başlayarak beş yıl süre ile mükelleflerce muhafaza edilecektir.

2.2.2.6. Basit Usulde Katma Değer Vergisi Uygulaması

Kazançları basit usulde tespit edilen mükelleflerin teslim ve hizmetleri katma değer vergisinden istisna tutulmuştur. Buna göre;

a) Kazançları basit usulde tespit edilen mükellefler, mal teslimleri ve hizmet ifalarında katma değer vergisi hesaplamayacaklar, bunlardan mal ve hizmet alan mükellefler de katma değer vergisi indirimi yapmayacaklardır.

b) Gerçek usulde vergilendirilen mükelleflerden mal ve hizmet satın alan kazançları basit usulde tespit edilen mükellefler, ödedikleri katma değer vergisini gider veya maliyet olarak dikkate alacaklardır.

2.2.2.7. Basit Usulde Vergi Tevkifatı ve Geçici Vergi

a) Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinde, yaptıkları ödemelerden vergi tevkif edecekleri arasında kazancı basit usulde tespit edilen mükellefler sayılmamıştır. Bu nedenle, bu mükellefler yaptıkları ödemeler üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapmayacaklar ve muhtasar beyanname vermeyeceklerdir.

b) Kazancı basit usulde tespit edilen mükellefler geçici vergi ödemeyeceğinden buna ilişkin beyanname vermeyecekler ve bildirimde bulunmayacaklardır.

2.2.2.8. Basit Usule Tabi Mükelleflerde Gün Sonunda Toplu Belge Düzenleme Uygulaması

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerle ilgili 215 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile getirilen, belge vermedikleri günlük hâsılatları için gün sonunda tek bir fatura düzenlemesine ilişkin uygulama, 323 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği kapsamında 31.12.2024 tarihine kadar devam edecektir.

2.2.3. Gerçek Usulde Vergilendirme

Basit usulde vergilendirilme koşullarını taşımayan gelir vergisi mükelleflerinin ticari kazançları gerçek usule göre tespit edilir. Gerçek usule tabi mükellefler tutacakları defterler yönünden iki sınıfa ayrılırlar:

- Birinci sınıf tacirler
- İkinci sınıf tacirler

2.2.3.1. Birinci Sınıf Tacirler

2.2.3.1.1. Bilanço Esasına Göre Defter Tutanlar

Aşağıda sıralanan mükellefler bilanço esasına göre defter tutacaklardır:

1. Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satanlardan yıllık alım veya satım tutarları VUK'nda belirtilen miktarlardan fazla olanlar (2021 yılı için yıllık alımlarda 300.000 TL veya yıllık satımlarda 420.000 TL) (2022 yılı için yıllık alımlarda 400.000 TL veya yıllık satımlarda 570.000 TL), (2023 yılı için yıllık alımlarda 890.000 TL veya yıllık satımlarda 1.270.000 TL), (2024 yılı için yıllık alımlarda 1.400.000 TL veya yıllık satımlarda 2.000.000 TL)
2. Diğer işlerle uğraşanlardan bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hâsılatı VUK'nda belirtilen miktarı aşanlar (2021 yılı için 150.000 TL) (2022 yılı için 200.000 TL), (2023 yılı için 440.000 TL), (2024 yılı için 690.000 TL)
3. İlk iki bentte yazılı işleri beraber yapanlardan 2. bentte anılan iş hâsılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı VUK'nda belirtilen miktarı aşanlar (2021 yılı için 300.000 TL) (2022 yılı için 400.000 TL), (2023 yılı için 890.000 TL), (2024 yılı için 1.400.000 TL)
4. Her çeşit ticaret şirketleri
5. Kurumlar vergisine tabi diğer tüzel kişiler
6. Kendi istekleri ile bilanço esasına göre defter tutanlar

Bilanço esasına tabi olan mükellefler **Vergi Usul Kanunu'na göre** aşağıda yazılı olan defterleri tutmak zorundadır:

- Yevmiye defteri
- Defteri kebir
- Envanter defteri

Bu defterlerin yanı sıra sürekli imalat işiyle uğraşanlar imalat defteri (Maliyet muhasebesi kayıtlarını 7/A seçeneğine göre tutanlar ve imalatlarına dair VUK 197 ilâ 203. maddelerinde yer verilen bilgilere ulaşılacak bir raporlama sistemi oluşturanlar imalat defteri tutmak zorunda değildir); banka, banker ve sigorta şirketleri banka ve sigorta muameleleri defteri; depo (ardiyeler) işletenler ambar defteri; yabancı nakliyat ve ulaştırma kurumları veya Türkiye'deki temsilcileri hasılat defteri tutmak mecburiyetindedirler.

Ayrıca, 16 Seri No.lu Damga Vergisi Genel Tebliği ile yapılan düzenlemeye göre anonim şirketler, damga vergisi defteri tutmak zorundadır. (32 ve 33 Seri No.lu Damga Vergisi Genel Tebliği ile anonim şirket dışındaki diğer kurumlar vergisi mükellefleri ile kolektif ve adi komandit şirketler ve bilanço esasına göre defter tutan gerçek kişiler istemeleri halinde damga vergisi defteri tutabileceklerdir.)

2.2.3.1.2. Bilanço Esasına Göre Ticari Kazancın Tespiti

Birinci sınıf tacirler, hesaplarını bilanço esasında tutacakları defterlerde takip ederler. Birinci sınıf tacirler, hesap dönemi sonunda bilanço çıkarırlar. Bunun için işletmeye dahil mevcutları, alacakları ve borçları saptarlar ve VUK hükümlerine göre değerlerler. Ticari bilançonun vergi kanunlarına uyumlaştırılmış haline uygulamada mali bilanço denilmektedir.

Bilanço esasına göre ticari kazanç, mali bilançolar üzerinden hesap dönemi sonunda ve başındaki öz sermaye tutarları arasındaki müspet farktır. Ayrıca, hesap dönemi içinde söz konusu işletmenin sahip veya sahiplerince;

- İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir,
- İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur.

Dönem sonundaki öz sermayenin dönem başındakine göre fazla olan kısmı o dönemin ticari kazancı sayılır. Ters durumda ise fark, zararı gösterir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanunu'nun değerlemeye ait hükümleri ile GVK'nun 40 ve 41. maddeleri hükümlerine uyulur.

2.2.3.2. İkinci Sınıf Tacirler

Birinci sınıf tacirlerle ilgili şartları taşımayanlar ikinci sınıf tacir sayılırlar ve işletme hesabı esasına göre defter tutarlar.

2.2.3.2.1. İşletme Hesabı Esasında Ticari Kazancın Tespiti

İkinci sınıf tacirler, kazançlarını işletme hesabı esasında tespit ederler. Bu usulde kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılatlar ile giderler arasındaki müspet farktan oluşur. Giderlerin daha fazla olması halinde zarar doğmuş olur.

İşletme hesabı esasına tabi mükelleflerin genel olarak tutmak zorunda oldukları tek defter, işletme hesabı defteridir. Bunun yanında mükellefler yaptıkları işin niteliğine göre aşağıdaki defterleri tutacaklardır.

- Bitim işleri defteri
- Ambar defteri

2.2.3.3. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilecek Giderler

Gelir safi kazanç üzerinden vergiye tabi tutulmaktadır. Safi kazancın tespit edilebilmesi için, gayri safi hâsılatından indirilebilecek giderler GVK'nun 40. maddesinde aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1. Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler.

Mükellefler, ihracat, yurt dışında inşaat, onarma, montaj ve taşımacılık faaliyetlerinde bulunan mükellefler, bu bentte yazılı giderlere ilaveten bu faaliyetlerden döviz olarak elde ettikleri hasılatın binde beşini aşmamak şartıyla yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları giderleri indirim konusu edebilmekteydiler. Ancak, "ihracatta götürü gider indirimi" olarak da bilinen bu indirim müessesesi, 1.1.2024 tarihinden itibaren elde edilen gelirler ve kazançlara uygulanmak üzere, 28.12.2023 Resmi Gazete tarihli 7491 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç

olmak üzere, kiralama yoluyla edinilen binek otomobillerinin her birine ilişkin aylık kira bedelinin;

2021 yılı için 6.000 TL,

2022 yılı için 8.000 TL,

2023 yılı için 17.000 TL,

2024 yılı için 26.000 TL

ile binek otomobillerinin iktisabına ilişkin özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi toplamının;

2021 yılı için 150.000 TL,

2022 yılı için 200.000 TL,

2023 yılı için 440.000 TL,

2024 yılı için 690.000 TL

kısmı gider olarak dikkate alınabilir. 7194 sayılı Kanunun 13. maddesi ile GVK'nun 40/1. maddesine eklenen bu hüküm, 01.01.2020 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemi gelir ve kazançlarına uygulanmak üzere, kanunun yayımı tarihinde (07.12.2019) yürürlüğe girmiştir.

2. Hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müstemilatında iaşe ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı (Bu primlerin ve aidatın istirdat edilmemek üzere Türkiye'de kain sigorta şirketlerine veya emekli ve yardım sandıklarına ödenmiş olması ve emekli ve yardım sandıklarının tüzel kişiliğe haiz bulunmaları şartıyla), GVK'nun 27. maddesinde yazılı giyim giderleri;

3. İşle ilgili olmak şartıyla, mukavelenameye veya ilama veya kanun emrine istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar;

4. İşle ilgili ve yapılan işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip seyahat ve ikamet giderleri (Seyahat maksadının gerektirdiği süreye maksur olmak şartıyla);

5. Kiralama yoluyla edinilen veya işletmeye dahil olan ve işte kullanılan taşıtların giderleri. [(Şu kadar ki faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere, binek otomobillere ilişkin giderlerin en fazla %70'i indirilebilir). 7194 sayılı Kanunun 13. Maddesi ile GVK'nın 40/5 maddesine eklenen bu hüküm, 01.01.2020 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemi gelir ve kazançlarına uygulanmak üzere, kanunun yayımı tarihinde

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

(07.12.2019) yürürlüğe girmiştir;¹

6. İşletme ile ilgili olmak şartıyla; bina, arazi, gider, istihlak, damga, belediye vergileri, harçlar ve kaydiyeler gibi aynı vergi, resim ve harçlar;

7. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar. (İşletmeye dâhil olan gayrimenkulün iktisadi değerini artırıcı niteliği olan ısı yalıtımı ve enerji tasarrufu sağlamaya yönelik harcamalar, yapıldığı yılda doğrudan gider yazılabilir.)

Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere, özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi hariç ilk iktisap bedeli;

2021 yılı için 170.000 TL,

2022 yılı için 230.000 TL,

2023 yılı için 500.000 TL

2024 yılı için 790.000 TL

söz konusu vergilerin maliyet bedeline eklendiği veya binek otomobilin ikinci el olarak iktisap edildiği hâllerde, amortisman tabii tutarı;

2021 yılı için 320.000 TL,

2022 yılı için 430.000 TL,

2023 yılı için 950.000 TL,

2024 yılı için 1.500.000 TL'nı

aşan binek otomobillerinin her birine ilişkin ayrılan amortismanın en fazla bu tutarlara isabet eden kısmı gider yazılabilir. Bu hükmün uygulanmasında binek otomobilin iktisap edildiği tarihte yürürlükte olan tutar dikkate alınır.) 7194 sayılı Kanununun 13. Maddesi ile GVK'nın 40/7 maddesine eklenen bu hüküm, 01.01.2020 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemi gelir ve kazançlarına uygulanmak üzere, kanunun yayımı tarihinde (07.12.2019) yürürlüğe girmiştir. ²

8. İşverenlerce, Sendikalar Kanunu hükümlerine göre sendikalara ödenen aidatlar (Şu kadar ki; ödenen aidatın bir aylık tutarı, işyerinde işçilere ödenen çiplak ücretin bir günlük toplamını aşamaz.)

9. İşverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları (işverenler tarafından bireysel emeklilik sistemine ödenen ve ücretle ilişkilendirilmeksizin ticari kazancın tespitinde gider olarak indirim konusu yapılacak katkı paylarının toplamı, ödemenin yapıldığı ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz. Gerek işverenler tarafından bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları, gerekse Gelir Vergisi Kanunu'nun 63. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi kapsamında indirim konusu yapılacak prim ödemelerinin toplam tutarı, ödemenin yapıldığı ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz).

10. Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedeli.

11. Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen işbaşı eğitim programlarından faydalananlara, programı yürüten işverenlerce fiilen ödenen tutarlar (Bu kapsamda işverenler tarafından ticari kazancın tespitinde ücretle ilişkilendirilmeksizin her bir katılımcı itibarıyla indirim konusu yapılacak tutar aylık olarak asgari ücretin tutarının yarısını aşamaz.).

2.2.3.4. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilemeyecek Giderler

Ticari kazancın tespitinde gider olarak indirilemeyecek giderler (kanunen kabul edilmeyen giderler/KKEG) GVK'nun 41. maddesinde aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:

1. Teşebbüs sahibi ile eşinin ve çocuklarının işletmeden çektikleri paralar veya aynen aldıkları sair değerler (Aynen alınan değerler emsal bedeli ile değerlendirilerek teşebbüs sahibinin çektiklerine ilave olunur.);

2. Teşebbüs sahibinin kendisine, eşine, küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylıklar, ücretler, ikramiyeler, komisyonlar ve tazminatlar;

3. Teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülecek faizler;

¹ Yukarıdaki düzenlemeler kapsamında, binek otomobillere ait kira ödemeleri ile binek otomobil masraflarından, vergiye tabii kazancın tespiti sırasında Kanunen Kabul Edilmeyen Gider (KKEG) olarak dikkate alınacak tutarlara isabet eden KDV'nin de indirilecek KDV olarak dikkate alınamayacağını, söz konusu KDV'nin gider olarak kayıtlara alınmakla birlikte gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinde KKEG olarak dikkate alınması gerektiğini önemle hatırlatmak isteriz.

² 07/12/2019 tarihi öncesinde iktisap edilmiş binek otoların amortisman giderlerinde bu kısıtlama uygulanmayacaktır.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

4. Teşebbüs sahibinin, eşinin ve küçük çocuklarının işletmede cari hesap veya diğer şekillerdeki alacakları üzerinden yürütülecek faizler;

5. Yukarıda 1 ilâ 4 numaralı bentlerde yazılı olan işlemler hariç olmak üzere, teşebbüs sahibinin, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen bedel veya fiyatlar üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunması halinde, emsallere uygun bedel veya fiyatlar ile teşebbüs sahibince uygulanmış bedel veya fiyat arasındaki işletme aleyhine oluşan farklar işletmeden çekilmiş sayılır. Teşebbüs sahibinin eşi, üstsoy ve altsoyu, üçüncü derece dahil yansoy ve kayın hısımları ile doğrudan veya dolaylı ortağı bulunduğu şirketler, bu şirketlerin ortakları, bu şirketlerin idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından kontrolü altında bulunan diğer şirketler ilişkili kişi sayılır. Bu bent uygulamasında, imalat ve inşaat, kiralama ve kiraya verme, ödünç para alınması veya verilmesi, ücret, ikramiye ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler, her hal ve şartta mal veya hizmet alım ya da satımı olarak değerlendirilir. İşletmeden çekilmiş sayılan farklar, ilişkili kişi tarafından beyan edilmiş gelir veya kurumlar vergisi matrahının hesabında dikkate alınmış ise ilişkili kişinin vergilendirme işlemleri buna göre düzeltilir. İlişkili kişiler ve bu kişilerle yapılan işlemler hakkında bu maddede yer almayan hususlar bakımından, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. maddesi hükmü uygulanır.

6. Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar (Akitlerde ceza şartı olarak derpiş edilen tazminatlar, cezai mahiyette tazminat sayılmaz.)

7. Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklam giderlerinin % 50'si (Cumhurbaşkanı, bu oranı % 100'e kadar artırmaya, sınıra kadar indirmeye yetkilidir.) (90/1081 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bu oran (0) olarak saptanmıştır.) (Bakanlar Kurulu Kararı ile söz konusu oran % 0 olarak saptandıktan sonra yayınlanan 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 4. maddesinin 11. bendi gereğince, GVK Madde 41/7 bendinde belirtilen ilan ve reklam giderleri gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak gösterilemez.)

8. Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz, uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile amortismanları.

9. Kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unu aşmamak üzere Cumhurbaşkanı'nca kararlaştırılan kısmı.

10. Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddi ve manevi zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri.

11. 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun ek 4 üncü maddesi kapsamında hakkında reklam yasağı uygulananlara verilen reklamların giderleri.

Ticari kazancın tespitinde KKEG olarak dikkate alınması gereken işlemler ve tutarlar bunlar ile sınırlı değildir. Başka kanunlardan kaynaklı KKEG tutarlarının da bulunabileceği hususunda dikkatli olunması gerekir. Örneğin, MTV kanunu gereği binek otolar için ödenen vergiler (faaliyet konusu oto kiralaması olanlar hariç), Gider Vergileri Kanunu gereği ödenen özel iletişim vergisi tutarları veya dönemsellik ilkesi gereği cari hesap dönemine ait olmayan giderler, KDV Kanunu'nun 30. maddesi kapsamında indirilemeyecek KDV tutarları, belgesi temin edilemeyen ve belgesiz harcama olarak kabulü mümkün olmayan masraf ve maliyetler, VUK'nda yer almayan değerlendirme ölçülerine istinaden yapılan kayıtlar; örneğin kıdem tazminatı karşılıkları, takdir komisyonu kararı olmadan stok değer düşüklüğü karşılığı ayrılması, raporlama amaçlı olarak kayıtlara alınan ancak hesap dönemi içinde gerçekleşmemiş riskler için ayrılan karşılıklar gibi işlem ve tutarlar ile GVK Madde 40/1, 40/5 ve 40/7'de vergiye tabi kazancın tespitinde gider kabul edilmeyen binek oto masraf ve maliyetleri de vergiye tabi kazancın tespitinde KKEG olarak dikkate alınmak zorundadır.

3. Ücretler

3.1. Tanımı ve Kapsamı

Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar (hizmet karşılığının mal olarak verilmesi) ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir (konut, araç sağlanması vb.). Gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde etmiş oldukları ücret gelirleri gelir

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

vergisine tabidir. Ücret bedensel ya da zihinsel bir emek karşılığında işverenden elde edilen hasılayı ifade eder.

Bu hasıla para şeklinde olabileceği gibi aynı (hizmet karşılığının mal olarak verilmesi) veya para ile temsil edilebilen menfaat şeklinde de olabilir.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı, (mali sorumluluk tazminatı) tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık ilişkisi niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması bile ücretin niteliğini değiştirmez.

Aşağıda sayılan ödemeler ücret olarak vergilendirilir.

a) Kanunla kurulan emekli sandıkları ile Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesinde belirtilen bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret odaları, sanayi odaları, borsalar veya bunların teşkil ettikleri birliklerin personellerinin malullük, yaşlılık ve ölümlerinde yardım yapmak üzere kurulan sandıklardan ödenen ve en yüksek devlet memuruna ödenen en yüksek ödeme tutarını aşmayan kısım istisna kapsamında olup; bunların dışında kalan emeklilik, maluliyet, dul ve yetim aylıkları,

b) Daha önce yapılmış veya gelecekte yapılacak hizmetler karşılığında verilen para ve ayınlarla sağlanan diğer menfaatler,

c) TBMM, İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi üyeleri ile Özel kanunlarına veya İdari kararlara göre kurulan daimi veya geçici bütün komisyonların üyelerine ve yukarıda sayılanlara benzer diğer kişilere bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler,

ç) Yönetim ve Denetim Kurulları başkanı ve üyeleriyle, tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler,

d) Bilirkişilere, resmi arabuluculara, eksperlere, spor hakemlerine ve her türlü yarışma jürisi üyelerine ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler,

e) Sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler,

f) Hizmet sözleşmesi sona erdikten sonra; karşılıklı sonlandırma sözleşmesi veya ikale sözleşmesi kapsamında ödenen tazminatlar, iş kaybı tazminatları, iş sonu tazminatları, iş güvencesi tazminatları gibi çeşitli adlar altında yapılan ödemeler ve yardımlar. (Bu ödemeler her ne kadar

GVK Madde 61'de ücret olarak kabul edilmiş olsa da ödemeler sırasında GVK'nın 25/7-b bendindeki istisnanın dikkate alınması gerekmektedir. Söz konusu istisnanın uygulama usul ve esasları 303 sayılı GVK Genel Tebliğinde düzenlenmiştir.)

3.2. Ücretin Unsurları

Bir ödemenin, ücret olarak kabul edilebilmesi için hizmet erbabının işverene tabi olması, belli bir işyerine bağlı olarak çalışması ve hizmetin, nakit veya ayın olarak yapılan bir ödeme veya hizmet erbabına sağlanan ve para ile temsil edilebilen bir menfaat olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu üç unsur birlikte varsa elde edilen gelir ücret olacak, aksi takdirde ücretten söz etmek mümkün olmayacaktır.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez.

3.3. Ücretin Tespit Şekli

Ücretlerde "vergilendirme" gerçek ücretler üzerinden yapılmaktadır. Ücret geliri elde eden bazı mükellefler için tesis edilmiş bulunan ve GVK'nun 64. maddesinde düzenlenen "diğer ücretler" olarak tanımlanan vergilendirme usulü 7349 Kanun'la 01.01.2022 tarihinden itibaren yapılan ücret ödemelerine uygulanmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.

3.3.1 Gerçek Ücretler

Ücretin vergilendirilmesinde prensip olarak gerçek usul kabul edilmiştir. Buna göre vergi, ücret gelirinin gerçek ve safi miktarı üzerinden alınmaktadır.

3.3.1.1. Ücretin Safi Tutarının Tespiti

Ücretin safi tutarı, işveren tarafından verilen para ve ayınlarla sağlanan yararlar toplamından (yani ücretin gayrisafi tutarından) bazı indirimlerin yapılmasından sonra kalan miktardır. Yapılacak indirimler aşağıdaki gibidir:

1. Devlet Memurları Kanunu'nun 190. maddesi uyarınca yapılan kesintilerle, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve benzeri kamu kurumları için yapılan kanuni kesintiler;

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

2. Kanunla kurulan emekli sandıkları ile Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesinde belirtilen sandıklara ödenen aidat ve primler;

3. Sigortanın Türkiye'de kâin ve merkezi Türkiye'de bulunan bir emeklilik veya sigorta şirketi nezdinde akdedilmiş olması şartıyla; ücretlinin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortası poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primlerin %50'si ile ölüm, kaza, sağlık, hastalık, sakatlık, işsizlik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primler (İndirim konusu yapılacak primler toplamı, ödendiği ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz. Cumhurbaşkanı bu bentte yer alan oranları yarısına kadar indirmeye, iki katına kadar artırmaya ve belirtilen haddi, asgari ücretin yıllık tutarının iki katını geçmemek üzere yeniden belirlemeye yetkilidir).

4. Çalışanlar tarafından ilgili kanunlarına göre, sendikalara ödenen aidatlar (Şu kadar ki, aidatın ödendiğinin tevsik edilmesi şarttır)

5. Gelir Vergisi Kanunu'na göre çalışma gücünün asgari %80'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece engelli, asgari %60 'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derece engelli, asgari % 40'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise üçüncü derece engelli sayılır ve elde ettikleri ücret gelirlerinden aşağıda belirtilen aylık engellilik indirimi tutarları indirilir. ³⁴

2024 Yılı için engellilik indirimi tutarları şunlardır:

- Birinci derece engelliler için 6.900 TL,
- İkinci derece engelliler için 4.000 TL,
- Üçüncü derece engelliler için 1.700 TL,

2023 Yılı için engellilik indirimi tutarları şunlardır:

- Birinci derece engelliler için 4.400 TL,
- İkinci derece engelliler için 2.600 TL,
- Üçüncü derece engelliler için 1.100 TL,

2022 Yılı için engellilik indirimi tutarları şunlardır:

- Birinci derece engelliler için 2.000 TL,

- İkinci derece engelliler için 1.170 TL,
- Üçüncü derece engelliler için 500 TL,

2021 Yılı için engellilik indirimi tutarları şunlardır:

- Birinci derece engelliler için 1.500 TL,
- İkinci derece engelliler için 860 TL,
- Üçüncü derece engelliler için 380 TL,

Ücretin gerçek değerinin tayininde, Gelir Vergisi gibi şahsi vergiler ücretten indirilmez.

Yabancı para cinsinden ödenen ücretler ödeme gününün borsa rayiciyle Türk parasına çevrilir.

Hizmet erbabına verilen ayınlar, verildiği gün ve yerdeki ortalama perakende fiyatlarına göre; konut tedariki ve sair suretle sağlanan menfaatler, konutun emsal kirasına veya menfaatin emsal bedeline göre değerlendirilir.

3.3.1.2. Gerçek Usule Tabi Ücretlerin Vergilendirilmesi

Gerçek usule tabi ücretlerin vergilendirilmesi iki şekilde yapılmaktadır.

- Ücretten işveren tarafından vergi kesintisi yapılması,
- Elde edilen ücretin yıllık beyanname ile beyan edilmesi,

3.3.1.2.1. Kesinti Esası Yoluyla Vergilendirme

İstihkakların ödenmesi sırasında sorumlular tarafından verginin kesilerek vergi dairelerine yatırılmasına kesinti (tevkifat) usulü denilmektedir. Gerçek ücretlerin vergileri esas olarak bu yöntemle toplanır.

3.3.1.2.2. Ücretin Yıllık Beyanname ile Beyan Edilmesi

7194 sayılı Kanunun 15. maddesinde yer alan düzenleme ile Gelir Vergisi Kanunu'nun "Toplama yapılmayan haller" başlıklı 86. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi değiştirilmiştir.

3 Uygulamada genellikle engellilik indiriminin hesaplanan vergi üzerinden yapılacağı şeklinde yanlış bir anlama olabilmektedir. Yukarıda yer verilen indirim tutarları gelir vergisi matrahından mahsup edilecektir. Diğer bir ifadeyle engelli personelin net maaşında bu tutarlar kadar artış olmayacaktır. Bu tutarlar vergi kesintisine esas matrahı azaltacağı için ücretten kesilecek gelir vergisinden bir miktar azalma olacaktır.

4 İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 23.11.2017 tarih ve 62030549-120[31-2017/256]-488576 sayılı özelgesinde; "... çalışanlarınıza net ücret üzerinden ödeme yapılması durumunda, engelli çalışanlarınızın ücretlerinde engellilik indiriminden oluşan vergi avantajı, engelli çalışanlara yansıtılacaktır. Dolayısıyla engellilik indirimi nedeniyle sağlanan vergisel avantaj çalışanın eline geçen net ücret tutarını artıracaktır." görüşü verilmiştir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Değişiklik öncesi madde metni:

b) Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler (birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dahil),

Değişiklik sonrası madde metni

b) Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş 103 üncü maddede yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan ücretler (birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birinciden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı ve birinci işverenden alınan dâhil ücret gelirleri toplamı 103 üncü maddede yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dâhil),”

Buna göre;

- Tek işverenden alınan tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücret gelirleri toplamının gelir vergisi tarifesinin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2024 yılı için 3.000.000 TL, 2023 yılı için 1.900.000 TL, 2022 yılı için 880.000 TL, 2021 yılı için 650.000 TL) aşması halinde bu gelirler beyan edilecektir.

- Birden fazla işverenden tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücret geliri elde eden mükelleflerin, birden sonraki işverenden aldıkları ücret gelirleri toplamı, gelir vergisi tarifesinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2024 yılı için 230.000 TL, 2023 yılı için 150.000 TL, 2022 yılı için 70.000 TL, 2021 yılı için 53.000 TL) aşması halinde bu gelirler önceden olduğu gibi beyan edilecektir.

- Birden fazla işverenden tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücret geliri elde eden mükelleflerin, birden sonraki işverenden aldıkları ücret gelirleri toplamının, gelir vergisi tarifesinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2024 yılı için 230.000 TL 2023 yılı için 150.000 TL, 2022 yılı için 70.000 TL, 2021 yılı için 53.000 TL) aşmaması, ancak, bu ücreti ile ilk işverenden alınan ücret geliri toplamının gelir vergisi tarifesinin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2024 yılı için 3.000.000 TL, 2023 yılı için 1.900.000 TL, 2022 yılı için 880.000 TL, 2021 yılı için 650.000 TL) aşması halinde bu gelirler beyan edilecektir.

Birden fazla işverenden ücret alınması halinde, birinci işverenden alınan ücretin hangisi olacağı serbestçe belirlenebilecektir.

Kesintiye tabi tutulmamış ücret gelirleri (diğer ücretler hariç) için tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname verilecektir.

27.05.2020 tarih ve 31137 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 311 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin “Ücret Gelirlerinin Vergilendirilmesi” başlıklı bölümünde GVK 86/1-b maddesinde yapılan değişikliğe dair açıklamalar yapılmıştır.

3.3.1.2.2.1. Hangi ücret gelirleri beyan edilecektir?

GVK’nun 86/1-b bendinde yer alan düzenlemeye göre, tevkif suretiyle vergilendirilmiş;

a) Tek işverenden ücret geliri elde eden mükelleflerin, ücret gelirleri toplamı GVK’nun 103. maddede yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2024 yılı için 3.000.000 TL, 2023 yılı için 1.900.000 TL, 2022 yılı için 880.000 TL, 2021 yılı için 650.000 TL) aşması,

b) Birden fazla işverenden ücret geliri elde eden mükelleflerin, birinci işverenden aldıkları ücret gelirleri de dâhil olmak üzere ücretleri toplamının gelir vergisi tarifesinin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2024 yılı için 3.000.000 TL, 2023 1.900.000 TL, 2022 yılı için 880.000 TL, 2021 yılı için 650.000 TL) aşması,

c) Birden fazla işverenden ücret geliri elde eden mükelleflerin, **birden sonraki işverenden** alınan ücretleri toplamının gelir vergisi tarifesinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2024 yılı için 230.000 TL, 2023 yılı için

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

150.000 TL, 2022 yılı için 70.000 TL, 2021 yılı için 53.000 TL) aşması,

halinde, ücret gelirleri yıllık beyanname ile beyan edilecektir.

3.3.1.2.2.2. Safi Gelirin (Ücretin) Tespit Edilmesi

Gayrisafi ücret tutarından Gelir Vergisi Kanunu'nun 63. maddesinde yer alan indirimler yapıldıktan sonra bulunan gerçek safi tutar üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 31. maddesinde yer alan engellilik indiriminin düşülmesi sonrasında bulunan **vergi matrahının (ücretin safi tutarının⁵⁾**, Gelir Vergisi Kanunu'nun 86. maddesine göre ücret gelirinin beyan sınırını aşmış aşmadığının tespitinde dikkate alınması gerekmektedir.

3.3.1.2.2.3. Birden Sonraki İşvereni Seçme Serbestisi

Birden fazla işverenden ücret alınması halinde, birinci işverenden alınan ücretin hangisi olacağı ücretli tarafından serbestçe belirlenebilecektir.

3.3.1.2.2.4. Ücret Geliri Yanında Başka Gelirlerinden Bulunması

GVK'nun 86/1-b. maddesine göre, ücret gelirlerinin beyan edilip edilmeyeceği kendi içinde değerlendirilecek olup, diğer gelirlerin bulunması halinde bu gelirler hesaplama dahil edilmeyecektir. Yine, aynı maddenin birinci fıkrasının (c) bendine göre, diğer gelirlerin beyan edilip edilmeyeceğinin tespitinde de ücret gelirleri hesaplama dahil edilmeyecektir.

3.3.1.2.2.5. Beyanname Verilmesi Halinde Yapılabilecek İndirimler

Yıllık beyanname verilmesi durumunda, GVK'nun "Diğer indirimler" başlıklı 89. maddesinde sayılan eğitim ve sağlık harcamaları ile bağış ve yardımlar gibi bazı harcamaların da beyan edilen gelirden indirim konusu yapılması mümkündür.

3.3.1.2.2.6. Tevkif Edilen Vergilerin Mahsubu

Yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden GVK'nun 94. maddesine göre yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergiler mahsup edilebilecektir.

3.3.1.2.2.7. Tevkifata tabi tutulmamış ücretler

Tevkifata tabi tutulmamış ücret gelirleri (GVK'nun 64. maddesinde yer alan diğer ücretler hariç), tutarı ne olursa olsun aynı GVK'nun 95. maddesi hükmüne istinaden yıllık beyannameyle beyan edilecektir.

3.3.1.2.2.8. Hangi Hallerde Birden Fazla İşverenden Ücret Geliri Elde Edilmiş Sayılacaktır?

Aşağıdaki hallerde, hizmet erbabının ücretlerinin birden fazla işverenden elde edildiği kabul edilecektir:

- Bir özel sektör işverenin yanında çalışan hizmet erbabının, yıl içerisinde bu işverenden elde ettiği ücretinin yanı sıra, başka bir özel sektör işverenden ya da kamu kurum veya kuruluşundan da elde ettiği ücret gelirleri.
- Aynı takvim yılı içinde bir özel sektör işverenin yanında çalışmakta iken, işten ayrılarak başka bir özel sektör işverenin yanında ya da kamu kurum veya kuruluşunda çalışmaya başlanması nedeniyle elde ettiği ücret gelirleri.
- Aynı takvim yılı içinde, gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinin yanında çalışan hizmet erbabının, söz konusu mükelleflerin ortağı oldukları iş ortaklığı veya adi ortaklıklar bünyesinde çalışmaya başlamaları halinde elde ettikleri ücret gelirleri.

3.3.1.2.2.9. Birden Fazla İşverenden Aynı Anda Ücret Geliri Elde Edilmesinde Vergilendirme

Hizmet erbabının birden fazla işverenden ücret

5 Ücretin safi tutarı, işveren tarafından verilen para ve ayınlarla sağlanan yararlar toplamından (yani ücretin gayrisafi tutarından) belli indirimlerin yapılmasından sonra kalan miktardır.

Bu indirimler şunlardır:

- Emekli aidatı ve sosyal sigorta primleri,
- Sosyal güvenlik destekleme primi,
- İşsizlik sigortası primi,
- Hayat/şahıs sigorta primleri,
- OYAK ve benzeri kamu kurumlarınca yapılan yasal kesintiler,
- Sendikalara ödenen aidatlar (işçi ve memur sendikaları),
- Engellilik indirimi.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

geliri elde etmesi durumunda her bir işverenden elde edilen ücret ayrı ayrı vergilendirilecek olup ücret matrahları birbiri ile ilişkilendirilmeyecektir. 30.11.2022 tarih ve 31998 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan tebliğ ile 311 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği’nin “Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin tek işveren olarak değerlendirilmesi” başlıklı 20. maddesi ile “Özel sektör işyerlerinde birden fazla işverenin yanında çalışanların durumu” başlıklı 21. maddesinde değişiklikler yapılmıştır. Tebliğde yapılan yeni düzenleme ile, hizmet erbabının talep etmesi ve işverenlerin kabul etmesi kaydıyla birden fazla işverenden alınan ücret gelirleri de kümülatif matrah dikkate alınarak tevkifata tabi tutulabilecektir.

3.3.1.2.2.10. İşveren Değişikliğinde Matrahın Sıfırlanacağı

Hizmet erbabının işveren değişikliği yapması durumunda, yeni işverenden alınacak ücret, eski işverenden aldığı ücret matrahı ile ilişkilendirilmeden sıfır matrah esas alınmak suretiyle vergilendirilecektir.

3.3.1.2.2.11. Hangi Hallerde Tek İşverenden Ücret Geliri Elde Edilmiş Sayılacaktır?

Aşağıdaki hallerde, hizmet erbabının ücretlerinin tek işverenden elde edildiği kabul edilecektir:

- İki ayrı özel sektör firmasının birleşmesi (devir, nev’i değişikliği ve bölünme halleri dahil).
- 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında asıl işveren-alt işveren ilişkisi kurulan yerlerde çalışan hizmet erbabının, yıl içinde alt işverenin de değişmesi.
- Ortaklık halinde faaliyette bulunan işyerlerinde, ortaklardan herhangi birinin değişmesi.

Aynı takvim yılı içinde tek işverenden elde edildiği kabul edilen ücretler, kümülatif matrah esas alınmak suretiyle vergilendirilecektir.

3.3.1.2.2.12. İşveren Değişikliğinde Hizmet Erbabı Talep Ederse Kümülatif Matrah Taşınabilecektir

Yıl içerisinde işveren değiştiren hizmet erbabı, ücret gelirin e ilişkin gelir vergisi matrahını yeni işverenine bildirmek suretiyle ücretinin gelir vergisi tarifesine göre kümülatif olarak vergilendirilmesini talep edebilecektir. Bu durumda yeni işveren kümülatif matrahı dikkate alarak tevkifat yapacaktır.

Yıl içinde birden fazla işverenden elde ettiği ücret gelirleri kümülatif matrah dikkate alınarak vergilenen hizmet erbabının bu gelirlerini yıllık beyannameyle beyan etme yükümlülüğü bulunması durumunda, yıllık beyannameye bildirilen matrah üzerinden hesaplanan gelir vergisinden kümülatif matrah dikkate alınmak suretiyle tevkif suretiyle ödenen vergiler mahsup edilebilecektir.

Hizmet erbabının talep etmesi ve işverenlerin de kabul etmesi kaydıyla, yıl içerisinde aynı anda birden fazla işverenden alınan ücret gelirleri de kümülatif matrah dikkate alınarak tevkifata tabi tutulabilir.

3.3.1.2.2.13. İstisna Kapsamında Ücret Geliri Elde Edenlerin Durumu

GVK’nun 86/1-a bendine göre, kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı için yıllık beyanname verilmemekte ve diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bu gelirler beyannameye dahil edilmemektedir.

3.3.1.2.2.13.1. Vergiden İstisna Olan Ücret Ödemeleri Beyanname Verilip Verilmeyeceğinin Tespitinde Dikkate Alınmayacaktır

4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 Sayılı Kanun Hükmünde Kararıyla Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 12. maddesine göre, **Türk Uluslararası Gemi Sicilinde kayıtlı gemilerde ve yatlarda çalışan personele** ödenen ücretler ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun geçici 2. maddesine göre **Ar-Ge, tasarım ve destek personeline ödenen ücretler gelir vergisinden istisna edilmiştir.** Anılan Kanunlar kapsamında çalışan ve şartları taşıyan hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılmamaktadır. Dolayısıyla, istisna kapsamındaki **bu ücretlerin beyan edilmesi** ve GVK 86/1-b bendi uyarınca **beyanname verilip verilmeyeceğinin tespitinde dikkate alınması söz konusu değildir.**

3.3.1.2.2.13.2. İstisnanın, Tecil-Terkin Şeklinde Uygulandığı Ücret Ödemeleri Beyanname Verilip Verilmeyeceğinin Tespitinde Dikkate Alınacaktır

3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu’nun geçici 3. maddesi uyarınca bölgede çalışanların ücretlerinden ve GVK’nun geçici 75. maddesi uyarınca 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Desteklenmesi Hakkında Kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen, Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin ücretlerinden kesilen gelir vergisi, verilen muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilerek işverene kalmaktadır. Anılan Kanunlar kapsamında çalışan ve şartları taşıyan hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılması nedeniyle, bu ücretlerin de GVK 86/1-b bendi uyarınca beyanname verilip verilmeyeceğinin tespitinde dikkate alınması gerekmektedir.

3.4. İstisnalar

Gelir vergisinden istisna olan bazı ücretlere aşağıda yer verilmiştir.

1. Köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5.000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri;
2. Gelir Vergisinden muaf olanların veya gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin yanında çalışan işçilerin ücretleri;
3. Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsalı ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışanların münhasıran yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri;
4. Köy muhtarları ile köylerin katip, korucu, imam, bekçi ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler ile çiftçi mallarını koruma bekçilerinin ücretleri;
5. Hizmetçilerin ücretleri (Hizmetçiler özel fertler tarafından evlerde, bahçelerde, apartmanlarda ve ticaret mahalli olmayan sair yerlerde orta hizmetçiliği, süt ninelik, dadılık, bahçıvanlık, kapıcılık gibi özel hizmetlerde çalıştırılanlardır.) (Müebbiyelere ödenen ücretler istisna kapsamına dahil değildir);
6. Sanat okulları ile bu mahiyetteki enstitülerde, ceza ve ıslah evlerinde, darülacezelerin atölyelerinde çalışan öğrencilere, hükümlü ve tutuklulara ve düşkünlere verilen ücretler;
7. Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilme suretiyle sağlanan menfaatlerin (işverenlerce, işyerinde veya müstemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin) 2024: 170 TL, 2023: 110 TL, 2022: 34 TL (5799 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 01.07.2022 tarihinden itibaren 51 TL'ye yükseltilmiştir.) + KDV,

2021: 25 TL'nı aşmaması ve buna ilişkin ödemenin yemek verme hizmetini sağlayan mükelleflere yapılması şarttır. Ödemenin bu tutarı aşması halinde, aşan kısım ile hizmet erbabına yemek bedeli olarak nakden yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir. Bu tutara KDV dahil değildir.

7420 sayılı Kanunla, 1/12/2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 193 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinin parantez içi hükmünde yapılan değişiklikle, işverenler tarafından hizmet erbabına işyerinde veya müstemilatında yemek verilmeyen durumlarda, yemek bedelinin nakit olarak verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler de istisna kapsamına alınmıştır.

Hizmet erbabına nakit olarak ödenen yemek bedelinin gelir vergisinden istisna edilebilmesi için;

- a) İşverenler tarafından işyerinde veya müstemilatında yemek verilmemesi,
- b) Günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmaması, (2024 yılı için 170 TL)
- c) Fiilen çalışılan günlere ilişkin olması, gerekmektedir.

Nakit olarak yapılan yemek bedeli ödemelerinin, 18/11/2008 tarihli ve 27058 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türlü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesine Dair Yönetmelikte belirlenen ödeme usulüne göre yapılması gerekmektedir.

Örnek 1: İşveren (A), 1/12/2022 tarihinden itibaren yemek bedeli ödemelerini hizmet erbabının banka hesaplarına yatırmaktadır. İşveren (A), her bir hizmet erbabına bir günlük yemek bedeli olarak 51 TL ödemektedir.

İşveren (A), hizmet erbabı (B)'ye Aralık ayında 22 gün çalışması karşılığında yemek bedeli olarak (51 TL x 22 gün=) 1.122 TL ödemiştir.

Buna göre hizmet erbabına, fiilen çalıştığı günlere ilişkin yapılan ve bir günlük tutarı 51 TL'yi aşmayan yemek bedeli ödemeleri gelir vergisinden istisna olduğundan, işveren (A) tarafından hizmet erbabı (B)'ye yapılan 1.122 TL'lik yemek bedeli ödemesinin tamamı gelir vergisinden istisna edilecektir.

Hizmet erbabına yapılan ve günlük tutarı 51 TL'yi aşan yemek bedeli ödemelerinin, bu tutarı aşan kısmı istisna kapsamında değildir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Örnek 2: İşveren (C), 1/12/2022 tarihinden itibaren yemek bedeli ödemelerini hizmet erbabının banka hesaplarına yatırmaktadır. İşveren (C), her bir hizmet erbabı için çalışılan gün sayısını da dikkate alarak bir günlük yemek bedeli olarak 100 TL ödemektedir.

İşveren (C), Aralık ayında 26 gün çalışan hizmet erbabı (Ç)'ye yemek bedeli olarak (100 TL x 26 gün=) 2.600 TL ödemiştir.

Buna göre, hizmet erbabının fiilen çalıştığı günlere ilişkin bir günlük tutarı 51 TL'yi aşmayan yemek bedeli ödemeleri gelir vergisinden istisna olduğundan, işveren (C) tarafından hizmet erbabı (Ç)'ye yapılan yemek bedeli ödemesinin (51 TL x 26 gün=) 1.326 TL'si gelir vergisinden istisna edilecek, kalan (2.600 TL - 1.326 TL=) 1.274 TL ise vergiye tabi olacaktır.

4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 238 inci maddesinin birinci fıkrasında, işverenlerin her ay ödedikleri ücretler için ücret bordrosu tutmaya mecbur oldukları hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, işverenlerce hizmet erbabına nakit olarak verilen yemek bedelinin tamamının, istisna kapsamında olup olmadığına bakılmaksızın ücret bordrosunda gösterilmesi gerekmektedir. İstisna kapsamındaki yemek bedeli ödemelerinin vergi matrahına dahil edilmeyeceği tabiidir.

İşverenler tarafından hizmet erbabına yapılan ödemelere ilişkin olarak düzenlenen kağıtlarda yer alan tutarın, 193 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinde yer alan istisnaya isabet eden kısmı damga vergisinden de istisnadır.

8. 7420 sayılı Kanunun ile Geçici 1 inci maddesi ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren işverenler tarafından çalışanlara elektrik, doğalgaz ve diğer ısınma giderlerine karşılık olmak üzere 30/6/2023 tarihine kadar (bu tarih dâhil) mevcut ücretlerine/prime esas kazançlarına ilave olarak yapılan aylık 1.000 Türk lirasını aşmayan ödemeler, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre prime esas kazançta dâhil edilmez ve bu tutar üzerinden 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu uyarınca gelir vergisi hesaplanmaz. Söz konusu ücret istisnası 2024 yılında uygulanmayacaktır.

9. 193 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasına 7420 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle eklenen (19) numaralı bentle, yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleriyle teknik hizmetlerde çalışan hizmet erbabına, fiilen yurt dışındaki

çalışmaları karşılığı işverenin yurt dışı kazançlarından karşılanarak 1/12/2022 tarihinden itibaren (bu tarih dahil) yapılan ücret ödemeleri gelir vergisinden istisna edilmiştir.

Hizmet erbabına yapılan ücret ödemelerinin gelir vergisinden istisna edilebilmesi için;

- Hizmet erbabının, yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerde çalışması,
- Hizmetin hizmet erbabınca fiilen yurt dışında verilmesi,
- Hizmet erbabına yapılacak ödemenin yurt dışı kazançlardan karşılanması gerekmektedir.

Yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ve teknik hizmetlerle ilgili olmak ve fiilen yurt dışında bulunarak hizmet verilmesi kaydıyla yönetim, idare, muhasebe ve benzeri hizmetlerde çalışanlar da söz konusu istisnadan faydalanabilecektir.

Yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleriyle teknik hizmetlerde çalışan hizmet erbabına yurt dışı şube tarafından yapılan ücret ödemeleri tevkifata tabi tutulmayacağı gibi gelir vergisinden istisna edilen bu gelirler için hizmet erbabınca yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecektir.

Yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleriyle teknik hizmetlerde çalışan hizmet erbabına, gerek şube gerekse şube adına merkez tarafından ödenen ücretler yurt dışı kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınacak olup Türkiye'deki şirket (merkez) tarafından gider olarak dikkate alınamayacaktır.

İşverenler tarafından hizmet erbabına yapılan ödemelere ilişkin olarak düzenlenen kağıtlarda yer alan tutarın, 193 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (19) numaralı bendinde yer alan istisnaya isabet eden kısmı damga vergisinden de istisnadır.

10. Genel olarak maden işletmelerinde ve fabrikalarda çalışan işçilere ve özel kanunlarına göre barındırılması gereken memurlarla müstahdemlere konut tedariki ve bunların aydınlatılması, ısıtılması ve suyunun temini şeklinde sağlanan menfaatler ile mülkiyeti işverene ait brüt alanı 100 m²'yi aşmayan konutların hizmet erbabına mesken olarak tahsisi suretiyle sağlanan menfaatler (Bu konutların 100 m²'yi aşması halinde, aşan kısma isabet eden menfaat için bu istisna hükmü uygulanmaz);

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

11. Hizmet erbabının toplu olarak işyerlerine gidip gelmelerini sağlamak amacıyla işverenler tarafından yapılan taşıma giderleri. İşverenlerce taşıma hizmeti verilmeyen durumlarda, çalışılan günlere ait bir günlük ulaşım bedelinin 2021 yılı için 13 TL; 2022 yılı için 17 TL, (5799 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile 25,50 TL'ye yükseltilmiştir.), 2023 yılı için 56 TL, 2024 yılı için 88 TL'nı aşmaması ve buna ilişkin ödemenin toplu taşıma kartı, bileti veya bu amaçla kullanılan ödeme araçlarının temini şeklinde yapılması şarttır. Ödemenin bu tutarı aşması hâlinde aşan kısım ile hizmet erbabına ulaşım bedeli olarak nakden yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir. Uygulama usul ve esasları 27.05.2020 tarihli R.G.'de yayınlanan 311 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde düzenlenmiştir.

12. Kanunla kurulan emekli sandıkları ile Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesinde belirtilen sandıklar tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları (506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesinde belirtilen sandıklar tarafından ödenen aylıkların toplamı, en yüksek Devlet memuruna ödenen en yüksek ödeme tutarından fazla ise aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.) (Genel, katma ve özel bütçelerden ödenen bu nevi aylıklar dahil);

13. Çıracılık ve Mesleki Eğitim Kanunu'na tabi çıracıların asgari ücreti aşmayan ücretleri;

14. Yabancı ülkelerde bulunan sosyal güvenlik kurumları tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları;

15. a) Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tabi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler;

b) Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tabi işverenlerin, Ticaret Bakanlığından alınan izne istinaden kurulan bölgesel yönetim merkezlerinde münhasıran merkezin faaliyet izni kapsamında istihdam ettikleri hizmet erbabına Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler; ⁶

16. Yüz ve daha aşağı sayıda işçi çalıştıran işyerlerinde bir, yüzden fazla işçi çalıştıran işyerlerinde iki, amatör sporcu çalıştıranların, her yıl milli müsabakalara iştirak ettiklerinin belgelenmesi ve bu amatör sporculara ödenen ücretler. (Asgari ücretin iki katını aşmamak kaydıyla)

17. İşverenlerce, kadın hizmet erbabına kreş ve gündüz bakımevi hizmeti verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (İşverenlerce bu hizmetlerin vermediği durumlarda, ödemenin doğrudan bu hizmetleri sağlayan gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerine yapılması şartıyla, her bir çocuk için aylık, asgarî ücretin aylık brüt tutarının %15'ini (2018/11674 sayılı BKK ile %50) aşmamak üzere bu istisnadan yararlanılır. Kreş ve gündüz bakımevi hizmetini sağlayanlara yapılan ödemelerin belirlenen istisna tutarını aşan kısmı ile hizmet erbabına bu amaçla nakden yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir. Bu bentte yer alan %15 oranını, asgarî ücretin aylık brüt tutarının %50'sine kadar artırmaya ve kanuni seviyesine getirmeye Cumhurbaşkanı, bu istisnanın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir. ⁷

18. Kamu kurum ve kuruluşları hariç Türk Hava Kurumu veya kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçuş maksadıyla görevlendirilen, hava aracının sevk ve idaresiyle görevli pilotlar ile uçuş esnasında uçak içinde hizmet veren yetkili sivil havacılık otoritesince sertifikalandırılmış kabin memurlarına ödenen aylık ücretin gerçek safi değerinin %70'i.

19. Ölüm, engellilik ve hastalık sebebiyle verilen tazminat ve yardımlar ile 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu uyarınca ödenen işsizlik ödeneği ve 4857 sayılı İş Kanununa göre ödenen işe başlatmama tazminatı.

20. Hizmet erbabına ödenen çocuk zamları (Bu zamlar Devletçe verilen miktarları aştığı takdirde, fazlası vergiye tabi tutulur).

21. Evlenme ve doğum münasebetiyle hizmet erbabına yapılan yardımlar (Bu istisna hizmet erbabının iki aylığına veya buna tekabül eden gündeliklerinin tutarına kadar olan yardım kısmına uygulanır.);

⁶ Uygulama usul ve esasları 293 Sıra No.lu GVK Genel Tebliğinde düzenlenmiştir

⁷ Uygulama usul ve esasları 303 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlenmiştir. Ayrıca SGK tarafından yayınlanan 12.10.2018 tarihli 24010506-010.07.01-E.13565450 sayılı Genel Yazıda özetle, "kreş ve gündüz bakımevi hizmeti alan çalışanların her bir çocuğu için işveren tarafından kreş ve gündüz bakımevi hizmetini veren gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerine yapılan ödemeler sigortalıya doğrudan yapılan bir ödeme olmadığından cihetle prime esas kazanç kapsamında değerlendirilmeyecektir. Ancak, söz konusu ödemenin nakdi olarak doğrudan çalışana yapılması halinde ise sigortalının prime esas kazanç hesabında dikkate alınacak ödeme olarak değerlendirilecektir" açıklamasına yer verilmiştir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

22. 1475 ve 854 sayılı kanunlara göre ödenmesi gereken kıdem tazminatlarının tamamı ile 5953 sayılı kanuna göre ödenen kıdem tazminatlarının hizmet erbabının 24 aylığını aşmayan miktarları (hizmet ifa etmeksizin ödenen ücretler tazminat sayılmaz);

23. Hizmet erbabının tabi olduğu mevzuata göre hesaplanacak vergiden istisna kıdem tazminatı tutarının hesabında dikkate alınmak şartıyla, hizmet sözleşmesi sona erdikten sonra; karşılıklı sonlandırma sözleşmesi veya ikale sözleşmesi kapsamında ödenen tazminatlar, iş kaybı tazminatları, iş sonu tazminatları, iş güvencesi tazminatları gibi çeşitli adlar altında yapılan ödemeler ve yardımlar, ⁸

24. İşle ilgili olmak şartıyla, gerçek yol giderlerinin tamamı ile yemek ve yatmak giderlerine karşılık verilen gündelikler. (Bu gündelikler aynı aylık seviyesindeki Devlet memurlarına verilen gündeliklerden fazla ise veya Devletçe verilen gündeliklerin en yüksek haddini aşarsa, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.)

3.5. Asgari Ücret

3.5.1. Ücret İstisnası

7349 sayılı Kanun'un 2 inci maddesi uyarınca hizmet erbabının, ödemenin yapıldığı ayda geçerli olan asgari ücretin aylık brüt tutarından işçi sosyal güvenlik kurumu primi ve işsizlik sigorta primi düşüldükten sonra kalan tutarına isabet eden ücretleri gelir vergisinden istisna edilmiştir.

Kanun hükmü 1/1/2022 tarihinden itibaren yapılan ücret ödemelerine uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

27.01.2022 tarih ve 31732 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 319 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği istisna uygulamasına ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

İlgili Tebliğde;

- İstisnanın kapsamı ve uygulaması,
- Asgari ücretli olarak çalışanlarda gelir vergisi istisna uygulaması,
- Asgari ücretin üzerinde ücret geliri elde edenlerde gelir vergisi istisnası uygulaması,
- Birden fazla işverenden ücret alınması durumunda istisnanın uygulanması, - Teşvik ve

istisna kapsamındaki ücret ödemelerinde istisna uygulaması,

- Yıllık beyanname verilmesi halinde istisna uygulaması,
- Gelir Vergisi Kanunu'nun kaldırılan 64. maddesi kapsamında bulunan diğer ücretlilerin durumu

Konularında kapsamlı açıklamalar yapılmıştır.

3.6. Yurt Dışına Hizmet Veren İşletmelerin İstihdam Ettikleri Hizmet Erbabının Ücretlerine İlişkin İndirim Uygulaması

GVK'nun 33. maddesinde "Yurt dışına hizmet veren işletmelerde indirim" başlığı altında yer alan söz konusu düzenlemenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar 293 Sıra No.lu GVK Genel Tebliği ile belirlenmiştir.

3.6.1. İndirim Uygulaması

GVK'nun 89. maddesinin birinci fıkrasının (13) numaralı bendi ile KVK'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendinde yer alan indirim kapsamındaki faaliyet alanlarında hizmet veren işverenlerin, destek personeli hariç olmak üzere, münhasıran bu faaliyetler için istihdam ettikleri ve fiilen bu işleri ifa eden hizmet erbabına ödedikleri ücretler üzerinden hesaplanan vergiden, işverenin bu faaliyetlerinden sağladığı hasılatın % 85'inin yurt dışından elde edilmiş olması ve fatura veya benzeri belgenin yurt dışındaki müşteri adına düzenlenmesi şartıyla, her bir çalışan için faaliyetin yapıldığı yılın Ocak ayına ait asgari ücretin safi tutarının GVK'nun 103. maddesindeki gelir vergisi tarifesinin birinci gelir diliminde yer alan oranla çarpılmasıyla bulunan indirim tutarı mahsup edilebilecektir.

Yurt dışına hizmet veren işletmelerin, istihdam ettikleri personelin ücretlerine ait stopaj indiriminden yararlanabilmeleri için aşağıda belirtilen faaliyetlerde bulunmaları gerekmektedir:

a. Münhasıran yurt dışında yararlanılan mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi, ürün testi, sertifikasyon, veri saklama, veri işleme, veri analizi hizmetleri.

b. İlgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen mesleki eğitim alanlarında yürütülen hizmetler.

⁸ Uygulama usul ve esasları 303 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile belirlenmiştir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

c. İlgili bakanlığın izni ve denetimine tabi olarak verilen eğitim ve sağlık hizmetleri.

Mükellefler, işletmelerinde ikinci fıkrada belirtilen hizmetlerden sadece birisini verebilecekleri gibi şartları taşımak kaydıyla birden fazlasını da verebileceklerdir.

Söz konusu hizmetlerin Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişilerle, işyeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara verilmesi gerekmektedir.

Söz konusu kazanç indiriminden yararlanmalarına ilişkin esaslar 7 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği’nde yer almaktadır.

3.7. Sporcu Ücretlerinin Vergilendirilmesi

7491 sayılı Kanun ile GVK’nun geçici 72. maddesinde aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır. Maddede yapılan son değişiklikler sonrasında sporcuların gelir vergisi karşısındaki durumunu aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

31/12/2028 tarihine kadar sporculara yapılan ücret ve ücret sayılan ödemelerden aşağıdaki oranlarda gelir vergisi tevkifatı yapılır.

a) Lig usulüne tabi spor dallarında;

1) En üst ligdekiler için 01.01.2020 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere %20

2) En üst altı ligdekiler için %10,

3) Diğer liglerdeki için %5,

b) Lig usulüne tabi olmayan spor dallarındaki sporculara yapılan ödemeler ile milli sporculara uluslararası müsabakalara katılmaları karşılığında yapılan ödemelerden % 5.

01.01.2020 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere, yukarıdaki ödemeler üzerinden 94. madde kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu madde kapsamındaki gelirler toplamının, 103. maddede yazılı tarifinin dördüncü diliminde yer alan tutarı (2024 yılında 3.000.000 TL’ni) aşması halinde, bu gelirler yıllık beyannameyle beyan edilir. Yıllık beyanname verilmesi durumunda, beyan edilen bu gelirler üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, tevkifat yapmakla sorumlu olanlarca vergi dairesine ödenmiş olması şartıyla, bu Kanuna göre kesilen vergiler mahsup edilir.

3.8. Sosyal İçerik Üreticiliği ile Mobil Cihazlar İçin Uygulama Geliştiriciliğinde Kazanç İstisnası

Gelir Vergisi Kanunu’na eklenen mükerrer 20/B maddesinde yer verilen düzenlemelere göre;

• İnternet ortamındaki sosyal ağ sağlayıcıları üzerinden metin, görüntü, ses, video gibi içerikler paylaşan sosyal içerik üreticilerinin bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar,

• Akıllı telefon veya tablet gibi mobil cihazlar için uygulama geliştirenlerin elektronik uygulama paylaşım ve satış platformları üzerinden elde ettikleri kazançlar

a) Gelir vergisi tarifesinin dördüncü dilimindeki tutarı aşmazsa,

b) Bu işler için Türkiye’de kurulu bir bankada hesap açılması ve bu faaliyetlere ilişkin tüm hasılatın münhasıran bu hesap aracılığıyla tahsil edilmesi halinde, ilgili banka hesaplarına aktarılan hasılat tutarı üzerinden yapılacak %15 vergi kesintisi nihai vergi olacaktır.

Kazançları toplamı gelir vergisi tarifesinin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı aşanlar ile faaliyete ilişkin tüm gelirlerini ikinci fıkrada belirtilen şartlara göre tahsil etmeyenler bu istisnadan faydalanamayacaklardır.

Bu düzenleme, **1/1/2022 tarihinden itibaren elde edilecek kazançlara uygulanmak üzere** Kanunun yayımı tarihinde (26.10.2021) yürürlüğe girmiştir.

Diğer taraftan bu faaliyetlerde bulunanlar için 7338 sayılı Kanunun 55. maddesiyle KDV Kanunu’nun 17/4-a maddesinde düzenleme yapılmış ve bu mükelleflere KDV istisnası sağlanmıştır.

Öte yandan, 7491 sayılı Kanunla söz konusu kazanç istisnasının kapsamı genişletilmiştir. Mevcut düzenlemede yalnızca sosyal ağ sağlayıcılarına ait platformlar üzerinden içerik paylaşımı istisnaya tabi iken, yeni düzenlemeyle bu platformlardan yapılan içerik paylaşımlarının yanı sıra internet ve benzeri elektronik ortamlar üzerinden sunulan bireysel kurs, eğitim, veri işleme ve geliştirme, ürün tanıtımı gibi hizmetler de kazanç istisnası kapsamına alınmıştır. Değişiklikler 1.1.2024 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere 23.12.2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

3.9. Tarımsal Destekleme Ödemelerinde Kazanç İstisnası ve Tarımsal Destek Ödemeleri Üzerinden Tevkif Edilen Vergilerin İadesi

Gelir Vergisi Kanunu’na mükerrer 20. maddesinden

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

sonra gelmek üzere eklenen mükerrer 20/C maddesi ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan tarımsal destekleme ödemeleri gelir vergisinden müstesna kılınmıştır. Bu düzenlemeyle bağlantılı olarak, Kanunun 7. maddesiyle Gelir Vergisi Kanunu'nun "Vergi Tevkifatı" başlıklı 94. maddesinin birinci fıkrasının (11) numaralı bendinin (d) alt bendi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu bentte çiftçilere yapılan doğrudan gelir desteği ve alternatif ürün ödemelerinde uygulanacak vergi tevkifatı düzenleniyordu.

4. Serbest Meslek Kazançları

4.1. Tanımı ve Kapsamı

Gelir Vergisi Kanunu'nun 65. maddesinde her türlü serbest meslek faaliyetinden doğan kazançlar serbest meslek kazancı olarak belirlenmiş ve serbest meslek faaliyeti "sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işverene tabi olmaksızın, şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır" şeklinde tanımlanmıştır.

Bu tanımdan anlaşılacağı üzere bir faaliyetin serbest meslek faaliyeti olup olmadığı, faaliyetin;

- Sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanması,
- Bir işverene bağlı olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılması,
- Devamlı olması,

unsurlarını taşıyıp taşımadığına bağlı bulunmaktadır.

4.2. Serbest Meslek Erbabı

Gelir Vergisi Kanunu'nun 66. maddesinde serbest meslek faaliyetini mutad meslek halinde ifa edenler serbest meslek erbabı olarak tanımlanmıştır. Buna göre, bir kimsenin serbest meslek erbabı olabilmesi için hem serbest meslek faaliyetinde bulunması hem de bu faaliyeti mutad meslek halinde yapması gerekmektedir.

Diğer taraftan söz konusu maddede serbest meslek faaliyetinin yanında başka bir iş veya görev ile devamlı olarak uğraşılmasının bu vasfı değiştirmeyeceği belirlenmiştir. Dolayısıyla serbest meslek erbabı olan bir kimse aynı zamanda ticari kazanç sahibi veya ücretli de olabilir. Bu durum onun serbest meslek erbabı olma niteliğini değiştirmez.

Aşağıda sayılanlarda serbest meslek erbabı olarak kabul edilir:

1. Gümrük komisyoncuları, bilumum borsa ajan ve acentaları, noterler, noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar;

2. Bizzat serbest meslek erbabı tarifine girmemekle beraber serbest meslek erbabını bir araya getirerek teşkilat kurmak veya bunlara sermaye temin etmek suretiyle veya sair suretlerle serbest meslek kazancından hisse alanlar;

3. Serbest meslek faaliyetinde bulunan kolektif ve adi şirketlerde ortaklar, adi komandit şirketlerde komanditeler;

4. Dava vekilleri, müşavirler, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticari ve mesleki işlerini takip edenler ve konser veren müzik sanatçıları;

5. Vergi Usul Kanunu'nun 155. maddesinde belirtilen şartlardan en az ikisini taşıyan ebe, sünnetçi, sağlık memuru, arzuhalci, rehber gibi mesleki faaliyette bulunanlar (şartlardan en az ikisini taşımayanlar ile köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5.000'i aşmayan yerlerde faaliyette bulunanların bu faaliyetlerine ilişkin kazançları gelir vergisinden muaftır.);

6. 5510 sayılı Kanunun ek 10 uncu maddesi uyarınca anılan Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında; sigortalı sayılan hekimler ile tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan kişiler

4.3. Serbest Meslek Kazancının Tespiti

Serbest meslek kazancının tespitini düzenleyen 67. maddede; serbest meslek kazancının, bir hesap dönemi içinde serbest meslek faaliyeti karşılığı olarak tahsil edilen para ve ayınlar ile diğer suretlerle sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerden, bu faaliyet dolayısıyla yapılan giderler indirildikten sonra kalan fark olduğu hükme bağlanmış ve kazancın Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tutulan serbest meslek kazanç defterine istinaden tespit edileceği belirlenmiştir. Serbest meslek kazancının tespitinde hâsılattan indirilecek giderler ise 68. maddede sayılmıştır.

Buna göre serbest meslek kazancının tespitinde aşağıda yazılı giderler hâsılattan indirilir:

- Mesleki kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için ödenen genel giderler (ikametgâhlarının bir kısmını iş yeri olarak kullananlar, ikametgâh için ödedikleri kiranın tamamı ile ısıtma ve aydınlatma gibi diğer giderlerin yarısını indirebilirler.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

- İş yeri kendi mülkü olanlar kira yerine amortismanı, ikametgâhı kendi mülkü olup bunun bir kısmını iş yeri olarak kullananlar amortismanın yarısını gider yazabilirler.).
- Hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müstemilatındaki iâşe ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı (bu primlerin ve aidatın geri alınmamak üzere Türkiye’de kain sigorta şirketlerine veya emekli ve yardım sandıklarına ödenmiş olması ve emekli ve yardım sandıklarının tüzel kişiliği haiz bulunmaları şartıyla) ile GVK’nun 27. maddesinde yazılı giyim giderleri.
- Mesleki faaliyetle ilgili seyahat ve ikamet giderleri (seyahat maksadının gerektirdiği süre ile sınırlı olmak şartıyla).
- Mesleki faaliyette kullanılan tesisat, demirbaş eşya ve envantere dahil taşıtlar için Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar (amortismanı tâbi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde aynı Kanunun 328. maddesine göre hesaplanacak zararlar dahil).

Şu kadar ki özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi hariç ilk iktisap bedeli;

2021 yılı için 170.000 TL,

2022 yılı için 230.000 TL,

2023 yılı için 500.000 TL,

2024 yılı için 790.000 TL’nı

Söz konusu vergilerin maliyet bedeline eklendiği veya binek otomobilin ikinci el olarak iktisap edildiği hâllerde, amortismanı tabi tutarı;

2021 için 320.000 TL

2022 yılı için 430.000 TL

2023 yılı için 950.000 TL

2024 yılı için 1.500.000 TL’

aşan binek otomobillerinin her birine ilişkin ayrılan amortismanın en fazla bu tutarlara isabet eden kısmı gider yazılabilir. Bu hükmün uygulanmasında binek otomobilin iktisap edildiği tarihte yürürlükte olan tutar dikkate alınır.

- Kiralanan veya envantere dahil olan ve işte kullanılan taşıtların giderleri.

Şu kadar ki binek otomobillerine ilişkin giderlerin en fazla %70’i ve kiralama yoluyla edinilen binek

otomobillerinin her birine ilişkin aylık kira bedelinin;

2021 yılı için 6.000 TL,

2022 yılı için 8.000 TL,

2023 yılı için 17.000 TL,

2024 yılı için 26.000 TL

kısmı ile binek otomobillerinin iktisabında ödenen özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi toplamının en fazla;

2021 yıl için 150.000 TL,

2022 yılı için 200.000 TL,

2023 yılı için 440.000 TL,

2024 yılı için 690.000 TL

kadarlık kısmı gider olarak dikkate alınabilir. Alınan mesleki yayınlar için ödenen bedeller.

- Mesleki faaliyetin ifası için ödenen mal ve hizmet alım bedelleri.
- Serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla emekli sandıklarına ödenen giriş ve emeklilik aidatları ile mesleki teşekküllere ödenen aidatlar.
- Mesleki kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için ödenen meslek, ilan ve reklam vergileri ile iş yerleriyle ilgili aynı vergi, resim ve harçlar.
- Mesleki faaliyetle ilgili olarak kanun, ilam ve mukavelenameye göre ödenen tazminatlar.

Hazine ve Maliye Bakanlığı özetlerinde son dönemlerde ifade edilen görüşlere göre, yukarıda tadadi şekilde sayılmış masraf ve giderler haricinde oluşacak masraf ve maliyet kalemleri, serbest meslek kazancının tespitinde hasıllattan indirilemeyecektir.

Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile serbest meslek erbabının suçlarından doğan tazminatlar gider olarak indirilemez.

Gelir vergisinden muaf tutulanlar dışında kalan bütün serbest meslek erbabının kazancı, gerçek usulde tespit edilecektir.

4.4. Tevkifat Uygulaması

Gelir Vergisi Kanunu’nun 94. maddesinin birinci fıkrasında vergi tevkifatı yapmak zorunda olanlar belirtilmiş, aynı fıkranın 2 numaralı bendinde yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden gelir vergisi

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

tevkifatı yapılacağı hükme bağlanmıştır. Tevkifat oranı; 18. madde kapsamına giren serbest meslek işlerinde %17, diğerlerinde %20 olarak belirlenmiştir. Tevkifat uygulamasında serbest meslek kazancının devamlı veya arızı nitelikte olmasının herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

4.5. Serbest Meslek Kazançlarında İstisna ve İstisna Kapsamındaki Kazançların Vergilendirilmesi

Serbest meslek kazançlarında istisna Gelir Vergisi Kanunu'nun 18. maddesinde düzenlenmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 18. maddesinde yer alan düzenlemeye göre;

- İstisnadan yararlanma hakkı; müellif (kitap yazan, kitap hazırlayan kimse, yazar), mütercim (çevirmen), heykeltıraş, hattat, ressam, bestekar, bilgisayar programcısı ve mucitlerin kendileri ile bunların kanuni mirasçılarına tanınmıştır.
- İstisna kapsamına; şiir, hikaye, roman, makale, bilimsel araştırma ve inceleme, bilgisayar yazılımı, röportaj, karikatür, fotoğraf, film, video bant, radyo ve televizyon senaryo ve oyunu gibi eserler ve ihtira beratı girmektedir.
- Hasılatın, eserlerin; gazete, dergi, bilgisayar ve internet ortamı, radyo, televizyon ve videoda yayınlanması, kitap, resim, heykel ve nota halindeki eserler ile ihtira beratlarının satılması veya bunlar üzerindeki mevcut hakların devir ve temlik edilmesi veya kiralanması karşılığında elde edilmesi gerekmektedir.

Maddede istisna uygulamasına ilişkin olarak serbest meslek faaliyetinin devamlılığı açısından herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Bu nedenle Gelir Vergisi Kanunu'nun 18. maddesi kapsamındaki kazançların devamlı veya arızı olarak elde edilmesi istisnanın uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir.

Serbest meslek kazançlarına tanınan bu istisna, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca (%17 oranında) tevkif suretiyle ödenecek vergiyi kapsamamaktadır.

Serbest meslek faaliyetini arızı olarak yapanların defter tutma ve belge düzenleme zorunlulukları bulunmamaktadır. Ancak, bu kimselerin yaptıkları hizmetler karşılığında kendilerine yapılan ödemelerin "Gider Pusulası" ile tevsik edilmesi gerekmektedir.

Diğer yandan, Vergi Usul Kanunu'nun 242. maddesi uyarınca, arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyeti ile ilgili giderleri ispat edecek belgelerin muhafaza edilmesi gerekmektedir.

7194 sayılı Kanununun 10. Maddesi ile GVK'nın 18. Maddesine eklenen fıkraya göre, Gelir Vergisi Kanunu'nun 18. maddesi kapsamındaki "kazançları" gelir vergisi tarifesinin dördüncü diliminde yer alan tutarı (2021 yılı için 650.000 TL; 2022 yılı için 880.000 TL; 2023 yılı için 1.900.000 TL; 2024 yılı için 3.000.000 TL) aşanlar söz konusu istisnadan yararlanamayacak olup, ayrıca bu kazançlarını yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan etmeleri gerekecektir.

Bu düzenleme, 01.01.2020 tarihinden itibaren elde edilecek gelirlere uygulanmak üzere kanunun yayımlandığı tarihte (07.12.2019) yürürlüğe girmiştir. Söz konusu tutarın aşılmış aşılmadığı ilgili takvim yılının sonu itibarıyla belirlenecek ve 18. madde kapsamında elde edilen kazançlar toplamının söz konusu tutarı aşması halinde, elde edilen kazançların tamamı yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilecektir.

İstisnadan faydalanılıp faydalanılamayacağı yıl sonu itibarıyla belirleneceğinden, istisnadan faydalanamayan mükelleflerin geçici vergi beyannamesi verme yükümlülükleri olmayacaktır.

GVK'nun 18. maddesi kapsamında elde edilen kazançların, istisna sınırını (2022 yılı için 880.000 TL; 2023 yılı için 1.900.000 TL, 2024 yılı için 3.000.000 TL) aşması nedeniyle istisnadan faydalanılamayacak olması, yıl içinde yapılacak olan tevkifat uygulamasını etkilemeyecek ve söz konusu kazançlar üzerinden aynı Kanununun 94. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (a) alt bendi uyarınca tevkifat yapılacaktır. GVK'nun 18. maddesi kapsamında serbest meslek kazanç istisnasından yararlanan mükelleflerin tevkifat yapma yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Söz konusu istisnaya dair 27.05.2020 tarih ve 31137 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 311 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "Serbest Meslek Kazançlarında İstisna Uygulaması ve İstisnanın Sınırı" başlıklı ikinci bölümünde açıklamalar yapılmıştır.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

5. Gayrimenkul Sermaye İratları

5.1. Tanımı ve Kapsamı

GVK 70. maddesinde yazılı mal ve hakların (Arazi, bina, haklar, motorlu taşıtlar vs.) kiraya verilmesinden elde edilen gelirler “gayrimenkul sermaye iradı” olarak adlandırılırlar ve belli koşullarda gelir vergisine tabi tutulurlar.

5.2. Gayrimenkul Sermaye İradının Elde Edildiği Tarih

Gelir vergisinde vergiyi doğuran olay gelirin elde edilmiş olmasına bağlanmıştır. Mükelleflerce bir takvim yılı içinde o yıla veya geçmiş yıllara ait olarak nakden veya aynen (aynı olarak) tahsil edilen kira bedelleri o yılda elde edilmiş gelir kabul edilecektir. Örneğin: 2022, 2023 ve 2024 yılları kira gelirleri topluca 2024 yılında tahsil edilirse; 2024 yılının geliri olarak dikkate alınacaktır. Ancak, gelecek yıllara ait olup peşin tahsil edilen kira bedelleri, ilgili yılın geliri olarak kabul edilerek ilgili yıllarda beyan edilir. Örneğin: 2024, 2025 ve 2026 yılları kira gelirleri topluca 2024 yılında tahsil edilirse; her yıla ait kira bedeli ilgili yılda beyan edilecektir.

Döviz cinsinden kiraya verme işlemlerinde tahsilâtın yapıldığı tarihteki Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınarak gayri safi hâsılat belirlenir. Borsada rayici yoksa Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından saptanan kur üzerinden Türk lirasına çevrilir. Kiranın aynı olarak alınması halinde, tahsil edilen kiralara Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre emsal bedeli ile paraya çevrilir.⁹

5.3. Gayrimenkul Sermaye İradında (Kira Gelirlerinde) Vergi Tevkifatı

Gayrimenkulleri işyeri olarak kiralayan kişi ve kuruluşlar, brüt kira ödemeleri üzerinden %20 oranında gelir vergisi kesintisi yapacaklardır. Yani işyerinin kiracıları, ödeyecekleri kira üzerinden vergi keseceklerdir. Tevkifat; kiraya veren gerçek kişi ise veya vakıf ya da dernek ise söz konusudur. Bir iktisadi işletmeye, şirkete ait olan gayrimenkulün kira ödemesinde tevkifat yapılmaz. Kimlerin vergi kesintisi yapmak zorunda olduğu Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinde sayılmıştır. Bu vergi

kesintisi, gelecek aylara veya yıllara ait olmak üzere peşin ödenen kira bedeli üzerinden de yapılacaktır. Örneğin, 3 aylık veya 2 yıllık işyeri kirası peşin ödenirse; peşin ödenen kiranın tamamı vergi kesintisine tabi tutulacaktır. Diğer taraftan, 2023 takvim yılında elde edilen işyeri kira gelirlerinin brüt tutarının 150.000 TL'nı aşması halinde yıllık beyanname verilecektir. Ancak, bu durumda daha önce kesinti yoluyla ödenen vergiler beyanname üzerinden mahsup edilecektir.

5.4. Beyanname Verilmesi Gereken Durumlar

Beyana tabi geliri sadece gayrimenkul sermaye iradından ibaret olan mükelleflerden;

- Bir takvim yılı içinde elde ettiği mesken kira geliri, istisna tutarını (2020: 6.600 TL, 2021: 7.000 TL; 2022: 9.500 TL, 2023: 21.000 TL, 2024: 33.000 TL) aşanlar,
  - İşyeri kira gelirleri üzerinden vergi kesintisi yapılanlardan, kira gelirlerinin brüt tutarı beyanname verme sınırını (2020: 49.000 TL, 2021: 53.000 TL; 2022: 70.000 TL; 2023: 150.000, 2024: 230.000 TL) aşanlar,
  - Beyanname verme sınırı olan (2020: 49.000 TL, 2021: 53.000 TL, 2022: 70.000 TL, 2023: 150.000 TL, 2024: 230.000 TL)'nin aşılmış ve aşılmadığının tespitinde, gelir vergisi tevkifatına tabi kira gelirleri ile mesken kira gelirinin gelir vergisinden istisna edilen tutarı aşan kısmı birlikte dikkate alınacaktır.
  - Bir takvim yılı içinde elde ettiği, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan gayrimenkul sermaye iratları toplamı (2019: 2.200 TL, 2020: 2.600 TL, 2021: 2.800 TL, 2022: 3.800 TL, 2023: 8.400 TL, 2024: 13.000 TL)'ni aşanlar,
  - Diğer mal ve haklardan kira geliri elde edenler.
- Eşler ve çocukların kira gelirleri ayrı beyanname ile beyan edilir.
- Mükellefler kira gelirlerini, “beyana tabi geliri sadece gayrimenkul sermaye iradından ibaret olanlar için” hazırlanmış olan yıllık gelir vergisi beyanamesi (1001 B) ile beyan edeceklerdir.

⁹ Her ne kadar vergi mevzuatında döviz cinsinden kira tahsilatı (kira sözleşmesi) yapılması halinde Türk Lirası karşılığın hesaplanmasına dair bu şekilde bir düzenleme yer alıyor olsa da, “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 85 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı” ve bu kararın uygulanmasına dair “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğde (Tebliğ No: 2008-32/34) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/51)” hükümleri dahilinde, Türkiye’de yerleşik kişiler arasında konut ve çatılı iş yeri dahil yurt içinde yer alan gayrimenkullerin satış ve/veya kiralama sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri bir kısım istisnalar hariç Türk Lirası olarak belirlenmek zorundadır.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

5.5. Emsal Kira Bedeli Uygulaması

Kiraya verilen bina ve arazilerde emsal kira bedeli, varsa yetkili özel makamlarca veya mahkemelerce saptanmış kira bedelidir. Böyle bir makam yoksa, o bina ya da arazi için kira takdiri veya tespiti yapılmamışsa; emsal kira bedeli, emlak vergisi değerinin %5'idir. Örneğin: bir kimse, emlak vergisi değeri 100.000 TL olan bir apartman dairesini arkadaşına kirasız (bedelsiz) olarak vermişse; kira geliri elde etmediği halde, emsal kira bedeli $(100.000 \times \%5) = 5.000$ TL olacaktır. Bina veya arazi dışında kalan mal ve haklarda emsal kira bedeli, bunların maliyet bedelinin %10'udur. Bu bedel bilinmiyorsa, Vergi Usul Kanunu'nun servetlerin değerlemesi hakkındaki hükümlerine göre belli edilen değerlerinin %10'udur. Kira bedelinin hiç olmaması veya düşük olması halinde, "emsal kira bedeli" esas alınır.

Buna göre;

- Kiraya verilen gayrimenkulün kira bedelinin emsal kira bedelinden düşük olması,
- Gayrimenkulün bedelsiz olarak başkalarının kullanımına bırakılması,
- hallerinde emsal kira bedeli esası uygulanacaktır.
- Aşağıda belirtilen hallerde emsal kira bedeli esası uygulanmaz:
- Boş kalan gayrimenkullerin korunması amacıyla bedelsiz olarak başkalarının kullanımına bırakılması,
- Binaların mal sahiplerinin çocuklarının, anne ve babalarının veya kardeşlerinin ikâmetine tahsis edilmesi (Ancak, bu kimselerin ikametini birden fazla konut tahsis edilmişse bu konutların yalnız birisi hakkında emsal kira bedeli hesaplanmaz),
- Mal sahibi ile birlikte akrabaların da aynı evde veya dairede oturması,

Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan kiralamalar.

5.6. Kira Ödemelerinde Tevsik Zorunluluğu Uygulaması

268 seri no.lu GVK Genel Tebliği ile;

- Konutlarda, her bir konut için aylık 500 TL ve üzerinde kira geliri elde edenlerin,

- İşyerlerinde, işyerini kiraya verenler ile kiracıların
- (298 seri No'lu GVK Genel Tebliği ile) 1/7/2017 tarihinden itibaren tutarı ne olursa olsun haftalık, günlük veya benzeri şekilde kısa süreli konut kiralamalarının

kiraya ilişkin tahsilat ve ödemelerinin 01/11/2008 tarihinden itibaren banka veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen belgelerle tevsik edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

5.7. Kira Gelirinden İndirilebilecek Giderler

Gayrimenkul sermaye iradında safi iradın saptanması için, kira gelirlerinden indirilecek giderler konusunda seçilebilecek iki yöntem vardır.

- Gerçek Gider Yöntemi
- Götürü Gider Yöntemi

Götürü veya gerçek gider yönteminin seçimi, taşınmaz malların tümü için yapılır. Bunlardan bir kısmı için gerçek gider, diğer kısmı için götürü gider yöntemi seçilemez.

5.7.1. Gerçek Gider Yönteminin Seçilmesi Durumunda İndirilebilecek Giderler

Gerçek gider yönteminin seçilmesi durumunda;

1- Kiraya veren tarafından, kiraya verilen gayrimenkul için ödenen; aydınlatma, ısıtma, su ve asansör giderleri,

2- Kiraya verilen malların idaresi için yapılan ve gayrimenkulün önemi ile mütenasip olan idare giderleri,

3- Kiraya verilen mal ve haklara ait sigorta giderleri,

4- Kiraya verilen mal ve haklar dolayısıyla yapılan ve bunlara sarf olunan borçların faizleri ile konut olarak kiraya verilen bir adet gayrimenkulün iktisap yılından itibaren 5 yıl süre ile iktisap bedelinin % 5'i (iktisap bedelinin % 5'i tutarındaki bu indirim, sadece ilgili gayrimenkule ait hasıllata uygulanacak, indirilmeyen kısım gider fazlalığı sayılmayacaktır. 2012 yılından önce iktisap edilen konutlar için indirimden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.)

5- Kiraya verilen mal ve haklar için ödenen, emlak vergisi, resim, harç ve şerefiyelerle kiraya veren tarafından belediyelere ödenen harcamalara katılma payları,

6- Kiraya verilen mal ve haklar için ayrılan amortismanlar, (Amortisman tabii değer, malum

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

ise maliyet bedeli, malum değilse bina ve arazi için vergi değeri, diğer mallar için Vergi Usul Kanunu'nun 267. maddesinin 3. sırasına göre tespit edilen emsal değeridir) ile kiraya veren tarafından yapılan ve gayrimenkulün iktisadi değerini artırıcı niteliği olan ısı yalıtımı ve enerji tasarrufu sağlamaya yönelik harcamalar (Bu harcamalar bir takvim yılı içinde Vergi Usul Kanunu'nun 313. maddesinde belirlenen tutarı -2019: 1.200 TL; 2020: 1.400 TL; 2021: 1.500 TL; 2022: 2.000; 2023: 4.400 TL, 2024: 6.900 TL'yi aşılıyor ise maliyet olarak dikkate alınabilir.)

7- Kiraya veren tarafından, kiraya verilen gayrimenkul için yapılan onarım giderleri ile bakım ve idame giderleri,

8- Kira ile tuttukları mal ve hakları kiraya verenlerin ödedikleri kiralar ve diğer gerçek giderler,

9- Sahibi buldukları konutları kiraya verenlerin kirayla oturdukları konut veya lojmanların kira bedeli [Dar mükelleflerin (yurt dışında işçi olarak çalışan Türk vatandaşlarımız da dar mükellef kapsamındadır) yabancı ülkelerde ödedikleri kira bedelleri hariç],

10- Kiraya verilen mal ve haklarla ilgili olarak sözleşmeye, kanuna veya ilama istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar,

brüt kira tutarından indirilir.

Ancak, bu giderlerin vergiden istisna edilen tutara isabet eden kısmı indirilemez. Vergiye tabi hasılat isabet eden yani indirilebilecek gider kısmı aşağıdaki formül kullanılarak bulunacaktır.

$$\frac{\text{Vergiye Tabi Hasılat} \times \text{Toplam Gider}}{\text{Toplam Hasılat}}$$

5.7.2. Götürü Gider Yönteminin Seçilmesi Durumunda Gider İndirimi

Götürü gider yöntemini seçen mükellefler, (hakları kiraya verenler hariç) kira gelirlerinden istisna tutarını düşükten sonra kalan tutarın %15'i oranındaki götürü gideri gerçek giderlere karşılık olmak üzere indirebilirler.

Ancak, bu usulü seçen mükellefler iki yıl geçmedikçe gerçek gider yöntemine dönemezler.

5.8. Konut Kira Gelirlerine İstisna Uygulanması

Gelir Vergisi Kanunu'nun 21. maddesi uyarınca aşağıdaki şartlarda kira gelirlerinin için 2020 yılında 6.600 TL, 2021 yılında 7.000 TL, 2022 yılında 9.500

TL, 2023 yılında 21.000 TL, 2024 yılında 33.000 TL tutarındaki kısmı vergi dışı kalacaktır. Buna göre;

- İstisna sadece konut kiraları karşılığında elde edilen gelirlere uygulanacaktır,
- Kira gelirin hiç veya eksik beyan edilmesi durumunda, istisnadan yararlanma söz konusu olmayacaktır,
- Ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek zorunda bulunanlar ile istisna haddinin üzerinde hasılat elde edenlerden, beyanı gerekip gerekmediğine bakılmaksızın ayrı ayrı veya birlikte elde ettiği ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlarının gayri safi tutarları toplamı 103. maddede yazılı tarifinin üçüncü diliminde ücret gelirleri için yer alan tutarı (2020: 180.000 TL; 2021: 190.000 TL; 2022: 250.000 TL; 2023: 550.000 TL, 2024: 870.000 TL'dir) aşanlar bu istisnadan faydalanamazlar.
- İştirak veya müşterek mülkiyette her paydaş ayrı ayrı yararlanır,
- Beyan edilecek kira gelirlerinin hesabında gerçek usulü seçenler, istisnaya tekabül eden gideri, hasılattan indiremezler.

Bir konuta birden fazla kişinin ortak olması halinde, bu konuttan elde edilen kira gelirlerinin vergilendirilmesinde, her bir ortak için istisna ayrı ayrı uygulanacaktır. Mirasın paylaşılmamış olması halinde de her bir mirasçı istisnadan ayrı ayrı yararlanacaktır. Bir mükellefin birden fazla konuttan kira geliri elde etmesi halinde, istisna kira gelirleri toplamına bir defa uygulanacaktır.

5.9. Gayrimenkul Sermaye İradında Zarar Doğması Hali

Gayrimenkul sermaye iradına konu olan sermayenin kendisinde meydana gelen eksilmeler zarar sayılmaz ve iradın gayrisafi miktarının tespitinde gider olarak kabul edilmezler. Gayrimenkul sermaye iradının gider indirim hesabında gider fazlalığı dolayısıyla doğan zararlar, gelecek yıllarda elde edilen kira gelirinden beş yıl süre ile gider olarak düşülebilir. Ancak, sahibi buldukları konutları kiraya verenlerin kira ile oturdukları konut veya lojmanların kira bedelini indirim konusu yapması durumunda zarar doğması halinde, bu zararın gelecek yıllarda elde edilen gayrimenkul sermaye iradından indirim konusu

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

yapılması söz konusu değildir. Ayrıca, konut olarak kiraya verilen bir adet gayrimenkulün iktisap yılından itibaren beş yıl süre ile iktisap bedelinin %5'i gayrisafi kira gelirinden indirilebilmektedir. Ancak, iktisap bedelinin %5'i tutarındaki bu indirim, sadece ilgili gayrimenkule ait hasıllata uygulanır ve indirilmeyen kısım 88. maddenin 3. fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmaz. Yani gelecek yıla devreden zarar oluşturamaz.

5.10. Apartman Müşterek Alanlarının Kiralanması

Apartmanlarda kat maliklerine ait müşterek yerler, apartman yönetimince kiraya verilmektedir. Apartman yöneticiliği tüzel kişiliğe sahip olmayıp, gelir ve kurumlar vergisine tabi değildir. Ayrıca, kiralanan binaların dış cepheleri, apartman yöneticiliğine ait olmayıp, kat maliklerine aittir. Dolayısıyla kiracı tarafından kat maliklerine ödenen kira bedeli üzerinden eğer kira ödemesi yapanlar Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesine göre tevkifat yapması gerekenlerden ise %20 gelir vergisi tevkifatı yapılarak ödenecektir. Öte yandan, anılan Kanununun 86. maddesi uyarınca apartmanlarının dış cephelerini reklam panosu olarak kiraya veren kat maliklerinin beyanı zorunlu gelirlerinin olmaması ve her kat malikinin elde ettiği kira gelirinin tamamının; tevkif yoluyla vergilendirilmiş bulunması, gayrisafi tutarları toplamının da 86/1-c maddesindeki 2020 yılı için 49.000 TL, 2021 yılı için 53.000 TL, 2022 yılı için 70.000 TL, 2023 yılı için 150.000 TL, 2024 yılı için 230.000 TL'lik haddi aşmaması halinde yıllık beyanname verilmesi söz konusu değildir. Burada beyan zorunluluğu kat maliklerine düşmektedir. Eğer, müşterek alanlar, stopaj yapma zorunluluğu bulunmayan bir kimseye, kiraya verilirse, kirayı ödeyenin stopaj zorunluluğu bulunmadığı durumlarda, kirayı alan her bir kat malikinin geliri istisna tutarını aşarsa ayrı ayrı beyanname vereceklerdir.

5.11. Türkiye'de Yerleşmiş Olmayanların (Dar Mükellefler) Kira Gelirleri

Dar Mükellefler, Türkiye'de yerleşmiş olmayan yani ikametgâhı bulunmayan ve bir takvim yılı içinde devamlı olarak Türkiye'de altı aydan fazla oturmayan gerçek kişilerdir. Dar mükellefler, sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilir, yabancı ülkelerde elde ettikleri kazanç ve iratlarını Türkiye'de beyan etmezler.

Dar mükellef kişilerin vergiye tabi kazançlarının

tespitinde tam mükellef kişilere göre Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları haricinde, hasıllatın tespiti ve indirim konusu yapılabilecek hususlar yönünden özel bir durum yoktur diyebiliriz.

Gayrimenkul kira gelirleri, Türkiye'nin akdettiği Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarının "Gayrimenkul Varlıklardan Elde Edilen Gelir" başlıklı 6. ve "Gayrimaddi Hak Bedelleri" başlıklı 12. maddelerinde ele alınmaktadır.

Anlaşmaların 6. maddesi, esas olarak taşınmaz varlıkların ve bunlara bağlı hakların kiralananmasından elde edilen gelirlere ilişkin olup, gayrimenkulün bulunduğu devletin bu tür gelirleri vergileme hakkı bulunmaktadır. Buna göre, Anlaşmaya taraf olan diğer devletin mukimlerinince Türkiye'de bulunan gayrimenkullerden elde edilecek kira gelirlerinde vergileme, Türkiye'de iç mevzuatın öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde yapılacak olup, söz konusu anlaşmalarda iç mevzuatı sınırlayan herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Dar mükellefler, tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan gayrimenkul sermaye iratları için yıllık beyanname vermezler. Diğer gelirler için yıllık beyanname vermeleri halinde de tevkifata tabi tutulan bu gelirlerini beyannameye dahil etmezler.

Türkiye'de yerleşik olmayan mükelleflerin (Çalışma veya oturma izni alarak altı aydan daha fazla bir süredir yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları dahil), yabancı ülkelerde ödedikleri kira bedelleri Türkiye'de elde edilen kira gelirinden gider olarak indirim konusu yapılamaz.

Örnek: Almanya'da ikamet eden Mükellef (D)'nin Bodrum'da sahip olduğu konutu kiraya vermesi karşılığında elde edeceği gelir Türkiye'de, iç mevzuatımızın öngördüğü esaslar çerçevesinde vergilendirilecektir.

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarının 12. maddesinde tanımlanan gayri maddi hakların kiraya verilmesi dolayısıyla dar mükellefler tarafından elde edilen gelirler üzerinde ise Türkiye'nin sınırlı oranda vergileme hakkı bulunmaktadır.

Söz konusu gelirler üzerinden yapılacak vergi tevkifatına ilişkin oran Anlaşmalarda ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilmekte olup, Anlaşmaların 12. maddesinde öngörülen tevkifat oranı ile iç mevzuatımızdaki oranın birbirinden farklı olması durumunda, vergi tevkifatının düşük oran üzerinden hesaplanması gerekmektedir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Örnek: Hollanda’da ikamet eden yapımcı Mükellef (E), devir aldığı müzik albümünün kullanım hakkını telif kazancı elde etme niyetiyle Türkiye’de yerleşik bir müzik yapım şirketine kiraya vermiştir. Türkiye’deki müzik yapım şirketinin yapımcı Mükellef (E)’ye telif hakkı karşılığında yapacağı ödemeler, Türkiye-Hollanda Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması’nın gayri maddi hak bedellerine ilişkin 12. maddesinin 2. fıkrası kapsamında % 10 vergi tevkifatına tabi tutulacaktır.

Yine Hollanda’da ikamet eden karikatürist Mükellef (F)’nin başkasından satın aldığı karikatürlerin kullanım hakkını Türkiye’deki bir mizah dergisine kiraya vermesi karşılığında söz konusu dergi tarafından Mükellef (F)’ye yapılacak ödemeler üzerinden 12. madde uyarınca % 10 vergi kesintisi yapılacaktır.

Ancak, Anlaşmaya taraf diğer ülkede mukim olanların Türkiye’de 12. madde kapsamında elde edecekleri gelirlerin söz konusu madde çerçevesinde vergiye tabi tutulabilmesi için, kendi ülkelerinin yetkili makamlarından mukimlik belgesi almaları ve bu belgenin aslı ile noterce veya bu ülkelerdeki Türk konsolosluklarınca tasdik edilecek Türkçe tercümesinin bir örneğini ilgili vergi dairesine veya kendilerine yapılan ödeme üzerinden tevkifat yapılması gerektiği durumda vergi sorumlularına ibraz etmeleri gerekmektedir. Vergi sorumluları teslim aldıkları mukimlik belgelerini gerektiğinde yetkili makamlara ibraz etmek üzere muhafaza edeceklerdir.

Mukimlik belgesinin ibraz edilememesi durumunda ise ilgili Anlaşma hükümleri yerine iç mevzuat hükümlerimiz uygulanacaktır.

Diğer taraftan, dar mükelleflerin Türkiye’de elde ettikleri gelirler dolayısıyla ödeyecekleri vergiler, söz konusu mükelleflerin mukim oldukları ülkelerle yapılan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları çerçevesinde mukim oldukları ülkelerde mahsup edilecek ya da bu gelirler istisna kapsamında değerlendirilecektir.

6. Menkul Sermaye İratları

6.1. Tanımı ve Kapsamı

Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden oluşan sermaye dolayısıyla elde edilen kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iratıdır. Gelir Vergisi Kanunu’nun 75. maddesine göre

kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı gelirler menkul sermaye iradı sayılmaktadır:

1. Her nevi hisse senetlerinin kâr payları (kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ve pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarla yapılan her türlü ödemeler ile Sermaye Piyasası Kanunu’na göre kurulan yatırım fonları katılma belgelerine ödenen kâr payları ile konut finansmanı fonlarını temsilen ihraç edilen ipotēge dayalı menkul kıymetlere ve varlık finansmanı fonlarını temsilen ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetlere ödenen faiz, kâr payı veya benzeri gelirler dahil.);

2. İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Limited Şirket ortaklarının, iş ortaklıklarının ortakları ve komanditerlerin kâr payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar bu zümreye dahildir. Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan kârların ortaklara, kooperatifle yaptıkları muameleler nispetinde tevzii, kazanç dağıtımını sayılmaz.)

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 7. maddesindeki şartların birlikte gerçekleşmesi halinde; Türkiye’de yerleşik gerçek kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak ayrı ayrı ya da birlikte sermayesinin, kâr payının veya oy kullanma hakkının en az % 50’sine sahip olmak suretiyle kontrol ettikleri yurt dışı iştiraklerinin kazançları dağıtılsın veya dağıtılmasın, iştirakin hesap döneminin kapandığı ayı içeren yıl itibarıyla dağıtılan kâr payı sayılır. Türkiye’de vergilendirilmiş kazancın iştirak tarafından sonradan dağıtılması durumunda, elde edilen kâr paylarının vergilendirilmiş kısmı bu tutardan indirilir.

Adi komandit şirketlerde komanditerlerin kâr payları, şirket kârının ilişkin bulunduğu takvim yılında elde edilmiş sayılır;

3. Kurumların idare Meclisi Başkan ve üyelerine verilen kar payları;

4. Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan kısmı,

5. Her nevi tahvil (ipotek finansmanı kuruluşları ve konut finansmanı kuruluşları tarafından ihraç edilen ipotēge dayalı menkul kıymetler hariç ipotekli sermaye piyasası araçları, varlık teminatlı menkul kıymetler dahil) ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler (Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları irat sayılmaz.);

6. Her nevi alacak faizleri (Adi, imtiyazlı, rehinli, senetli alacaklarla carî hesap alacaklarından doğan faizler ve kamu tüzelkişilerince borçlanılan ve senede bağlanmış olan meblağlar için ödenen faizler dahil.)

7. Mevduat faizleri (Bankalara, bankalara, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler, bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekilde ad altında olursa olsun toplanan paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler ile bankalar ve Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler de mevduat faizi sayılır.);

8. Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponların satışından elde edilen bedeller;

9. İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kar paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar;

10. Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri;

11. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları ile kâr, ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kâr payları ve özel finans kurumlarınca kâr ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları.

12. Menkul kıymetleri geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatler.

13. Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile sigorta ve emeklilik şirketleri tarafından;

a) On yıldan az süreyle prim veya aidat ödeyerek ayrılanlara ödenen irat tutarları,

b) On yıl süreyle prim veya aidat ödeyerek ayrılanlar ile vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara ödenen irat tutarları.

14. Bireysel emeklilik sisteminden;

a) On yıldan az süreyle katkı payı ödeyerek ayrılanlar ile bu süre içinde kısmen ödeme alanlara yapılan ödemelerin içerdiği irat tutarı (Bireysel Emeklilik

Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kapsamında bireysel emeklilik hesabına yapılan Devlet katkılarının ödemeye konu olan kısımlarına isabet eden irat tutarı dahil.),

b) On yıl süreyle katkı payı ödemiş olmakla birlikte emeklilik hakkı kazanmadan ayrılanlar ile bu süre içinde kısmen ödeme alanlara yapılan ödemelerin içerdiği irat tutarı (4632 sayılı Kanun kapsamında bireysel emeklilik hesabına yapılan Devlet katkılarının ödemeye konu olan kısımlarına isabet eden irat tutarı dahil.),

c) Emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin içerdiği irat tutarı (4632 sayılı Kanun kapsamında bireysel emeklilik hesabına yapılan Devlet katkılarının ödemeye konu olan kısımlarına isabet eden irat tutarı dahil.).

Yukarıda (13) numaralı maddede yer alan irat tutarı; varsa fesih ve iştirak kesintisi indirilmeden önceki birikim tutarından, yatırıma yönlendirilen tutar indirilerek bulunur. (14) numaralı maddede yer alan irat tutarı; hak kazanılan Devlet katkısı ve getirileri dahil ödemeye konu toplam birikim tutarından, (varsa ertelenmiş giriş aidatı indirilmeksizin) ödenen katkı payları ve Devlet katkısının hak edilen kısmı indirilerek bulunur.

Yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde nazara alınır. Yukarıdaki bentlerde sayılanlar dışında Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre ihraç edilen her türlü sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirler menkul sermaye iradı kabul edilecektir.

Yabancı para cinsinden yapılan katkı payı ödemelerinin yatırıldığı yabancı para cinsinden kurulan emeklilik yatırım fonlarından elde edilen irat tutarının tespitinde kur farkı dikkate alınmaz.

6.2. Menkul Sermaye İratlarının Yıllık Beyanname ile Beyan Edilmesi

Gerçek kişilerce 2023 yılında elde edilen menkul sermaye iratlarının bir kısmı tutarı ne olursa olsun, bir kısmı belirli bir tutarı aşmaması halinde, bir kısmı ise vergi kesintisine tabi tutularak vergilendirildikleri için yıllık beyanname ile beyan edilmeyecektir. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinde, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine yönelik düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu düzenleme 01.01.2006–31.12.2025 tarihleri arasında uygulanacaktır. (Cumhurbaşkanının 5 yıllık süre uzatım yetkisi bulunmaktadır.) Bu durumda 2023 yılında elde edilen menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesinde GVK geçici 67. madde düzenlemesine de dikkat edilmesi gereklidir.

6.2.1. Tutarı Ne Olursa Olsun Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları

1- 01.01.2006 tarihinden itibaren GVK'nun geçici 67.maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulan gelirler, (Bu kapsamda tevkifata tabi olan kazançlar ve tevkifat oranları rehberin pratik bilgiler bölümünde verilmiştir.)

2- Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile sigorta ve emeklilik şirketleri tarafından yapılan ödemeler.

3- Kurumlar vergisi mükelleflerince 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen kazançların dağıtım halinde, gerçek kişilerce elde edilen kâr payları

4- Kurumların karlarını sermayeye eklemek suretiyle gerçekleştirdikleri kar dağıtım işlemlerinde gerçek kişi ortaklarca elde edilen hisse senetleri/ortaklık payları.

Yukarıda sayılan gelirler tutarı ne olursa olsun beyan edilmez. Diğer gelirler nedeniyle verilen beyannameye de dahil edilmez.

6.2.2. 8.400 TL Tutarını Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları ¹⁰

1- Kıyı bankacılığından (off-shore bankacılık) elde edilen faiz gelirleri

2- Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller (01/01/2006 tarihinden önce ihraç/iktisap edilenler)

3- İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kar paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar

4- Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri

5- Yurt dışından elde edilen diğer menkul sermaye iratları (faiz, repo, kar payı vb.)

6- Her çeşit alacak faizleri

Türkiye’de vergi kesintisine tabi olmayan ve istisna uygulanmayan yukarıda belirtilen menkul sermaye iratları (2020: 2.600 TL, 2021: 2.800 TL, 2022: 3.800 TL, 2023: 8.400 TL, 2024: 13.000 TL)’nı aşmaması halinde yıllık beyanname ile beyan edilmeyeceklerdir. Burada bahsedilen tutar bir istisna olmayıp, gelirin beyan edilip edilmeyeceğinin tespitinde dikkate alınacak bir haddedir. Yukarıda belirtilen tutarları aşan, tevkifata tabi tutulmamış ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iratlarının tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Bu had yukarıda belirtilen gelirlerin her biri için ayrı ayrı uygulanmayacak olup, bu gelirler ile vergi kesintisine tabi olmayan ve istisna uygulanmayan gayrimenkul sermaye iratlarının toplam tutarı dikkate alınarak hesaplanacaktır.

6.2.3. 150.000 TL’lik Tutarı Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları

1- 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her çeşit tahvil ve hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi’nce çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler

2- Tam mükellef kurumlardan elde edilen kâr payları (yukarıdaki bölümlerde yer alan kâr payları hariç) (Tam mükellef kurumlardan elde edilen kâr paylarının yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar “vergiye tabi gelir” olarak dikkate alınacaktır. Beyana tabi başka gelirlerin bulunmaması halinde, vergiye tabi gelir 150.000 TL’yi aşmıyor ise beyan edilecektir.)

3- Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahviller ile tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurtdışında ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler.

Elde edilen gelirin 150.000 TL’ni aşması halinde bu gelirlerin tamamı (istisna edilen tutarlar hariç) yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Menkul sermaye iratları toplamının 150.000 TL’ni aşmamasının tespitinde, indirim oranı uygulanabilecek menkul sermaye iratlarının, indirim oranı uygulandıktan sonra kalan kısımlarının dikkate alınması, bu iratların beyan edilmesinin gerektiği durumlarda ise indirim oranı ve istisna uygulandıktan sonra kalan kısımlarının beyan edilmesi gerekmektedir.

¹⁰ 2023 takvim yılı kazançlarına uygulanmak üzere 323 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile tespit edilen had ve tutarlar dikkate alınmıştır.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

6.2.3. 150.000 TL'lik Tutarı Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları¹¹

1- 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her çeşit tahvil ve hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi'nce çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler

2- Tam mükellef kurumlardan elde edilen kâr payları (yukarıdaki bölümlerde yer alan kâr payları hariç) (Tam mükellef kurumlardan elde edilen kâr paylarının yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar "vergiye tabi gelir" olarak dikkate alınacaktır. Beyana tabi başka gelirlerin bulunmaması halinde, vergiye tabi gelir 150.000 TL'yi aşmıyor ise beyan edilecektir.)

3- Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahviller ile tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurtdışında ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler.

Elde edilen gelirin 150.000 TL'nı aşması halinde bu gelirlerin tamamı (istisna edilen tutarlar hariç) yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Menkul sermaye iratları toplamının 150.000 TL'nı aşmış aşmadığının tespitinde, indirim oranı uygulanabilecek menkul sermaye iratlarının, indirim oranı uygulandıktan sonra kalan kısımlarının dikkate alınması, bu iratların beyan edilmesinin gerektiği durumlarda ise indirim oranı ve istisna uygulandıktan sonra kalan kısımlarının beyan edilmesi gerekmektedir.

6.2.4. Devlet Tahvili, Hazine Bonusu ve Eurobondlardan Elde Edilen Faiz Gelirleri

2023 yılında elde edilen Devlet tahvili/Hazine Bonusu faiz gelirleri (TL cinsinden)

İHRAÇ TARİHİ	
01.01.2006 Öncesi İndirim oranı uygulanacak, indirim sonrası tutar beyan sınırı olan 150.000 TL'sini aşmıyor ise beyan kısmı beyan edilir.	01.01.2006 Sonrası GVK Geç.Md. 67 kapsamında tevkifata tabidir ve tevkifat nihai vergidir. Beyana tabi değildir.

2023 yılında elde edilen Devlet Tahvili ve Hazine Bonusu (Döviz, altına veya başka bir değere endekli) Faiz Geliri

İHRAÇ TARİHİ	
01.01.2006 Öncesi Beyan sınırı olan 150.000 TL'nı aşmıyor ise tamamı beyan edilir.	01.01.2006 Sonrası Tevkifat nihai vergidir. Beyana tabi değildir.

Eurobond faiz geliri vergi uygulaması bakımından Devlet tahvili ve Hazine bonusu gibi değerlendirilmekle birlikte Eurobondlar geçici 67. madde kapsamında değildir. Dolayısıyla 2023 yılında elde edilen ve 150.000 TL'nı aşan Eurobond faiz gelirleri beyan edilecektir.

6.2.5. Özel Sektör Tahvilleri ve Kira Sertifikalarından Elde Edilen Gelirler

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesine göre, tam mükellef kurumlar tarafından yurtdışında ihraç edilen tahviller ile tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurtdışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler % 0 ila % 10 arasında vadeye göre değişen oranlarda, 01.01.2006 tarihinden önce ihracı gerçekleştirilen diğer özel sektör tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri ise % 10 oranında tevkifata tabi tutulmaktadır.

2023 yılında elde edilen ve 150.000 TL'nı aşan söz konusu faiz gelirleri beyan edilecektir.

¹¹ 2023 takvim yılı kazançlarına uygulanmak üzere 323 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile tespit edilen had ve tutarlar dikkate alınmıştır

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Kira sertifikaları dahil olmak üzere 01.01.2006 tarihinden sonra yurtiçinde ihraç edilen tüm özel sektör tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri ise geçici 67. madde kapsamında vergilendirilmekte olup, bu gelirler için beyanname verilmeyecektir.

27.09.2017 tarih ve 30193 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 2017/10840 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Hazine Müsteşarlığı’nca ihraç edilen altına dayalı devlet iç borçlanma senetleri ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen altına dayalı kira sertifikalarından elde edilen kazançlar için tevkifat oranı % 0 olarak uygulanmaktadır.

6.2.6. Kâr Paylarının Vergilendirilmesi

Gerçek kişilerce, tam mükellef kurumlardan elde edilen ve Gelir Vergisi Kanunu uygulaması bakımından kâr payı sayılan gelirler aşağıdaki gibidir:

- Σ Her nev’i hisse senetlerinin kar payları,
- Σ İştirak hisselerinden doğan kazançlar,
- Σ Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları. (GVK Madde 61/4 gereği yönetim ve denetim kurulları başkanı ve üleriyle tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler ücret sayılmaktadır. GVK Madde 61/4 ve 75/3 birlikte değerlendirildiğinde, Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine şirket kârından pay verilmesi ücret sayılmayacak, menkul sermaye iradı sayılacaktır ve şartların varlığı halinde bu kişiler tarafından yıllık gelir vergisi beyannameyi verecektir. Bu kişilere kâr payı haricinde yapılan ödemeler ise ücret kabul edilecektir.)
- Σ KVK’nun 7. maddesindeki şartların birlikte gerçekleşmesi halinde, Türkiye’de yerleşik gerçek kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak ayrı ayrı ya da birlikte sermayesinin, kar payının veya oy kullanma hakkının en az % 50’sine sahip olmak suretiyle kontrol ettikleri yurt dışı iştiraklerinin kazançları dağıtılsın dağıtılmasın iştirakin hesap döneminin kapandığı ayı içeren yıl itibariyle dağıtılan kar payı sayılır.

Tam mükellef kurumlardan elde edilen ve yukarıda sayılan kâr paylarının yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar “vergiye tabi gelir” olarak dikkate

alınacaktır. Beyana tabi başka gelirlerin bulunmaması halinde, 2023 yılında elde edilen kâr payları 150.000 TL’ni aşıyor ise beyan edilecektir.

Beyan edilen tutar üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, kurum bünyesinde karın dağıtımı aşamasında yapılan %10 oranındaki vergi kesintisinin tamamı mahsup edilecek olup, mahsup sonrası kalan tutar genel hükümler çerçevesinde ret ve iade edilecektir.¹²

Kurumların 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarını dağıtmaları halinde, gerçek kişilerce elde edilen bu kar payları, tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname ile beyan edilmeyecektir. 01.01.1999-31.12.2002 tarihleri arasında sona eren hesap dönemlerine ilişkin olup, kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançlar ile Gelir Vergisi Kanunu’nun Geçici 61. maddesi kapsamında vergi kesintisine tabi tutulmuş olan yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançların dağıtılması halinde, gerçek kişilerce elde edilen kar paylarının net tutarına elde edilen kar payının 1/9’u eklendikten sonra bulunan tutarın yarısı vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacaktır. Beyan edilen tutarın 1/5’lik kısmı hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

6.2.7. Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlarımızın Elde Ettiği Menkul Sermaye İratlarının Beyanı

Çalışma veya oturma izni alarak altı aydan daha fazla bir süredir yurt dışında yaşamakta olan Türk vatandaşları, Türkiye’de elde ettikleri vergi kesintisine tabi menkul sermaye iratları için tutarı ne olursa olsun beyanname vermeyeceklerdir. Bu vatandaşlarımız Türkiye’de elde ettikleri ve vergi kesintisine tabi tutulmamış menkul sermaye iratları için beyanname vereceklerdir.

6.2.8. Kesilen Vergilerin Mahsubu

Menkul sermaye iratları üzerinden kesilen vergilerden beyannameye dahil edilen gelire isabet eden kısım, beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilecektir. Kâr paylarının beyan edilmesi durumunda ise; beyan edilen brüt tutar üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, kar paylarının dağıtımı aşamasında kurum bünyesinde yapılan vergi kesintisinin tamamı mahsup edilecektir.

¹² Kâr payı dağıtımlarında uygulanacak vergi Kesintisi oranı %15 iken, 22.12.2021 tarih ve 31697 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile oran %10 olarak yeniden belirlenmiştir. Karar yayım tarihinde (22.12.2021) yürürlüğe girmiştir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

01.01.2006 tarihinden önce TL cinsinden elde edilen (iktisap edilen) Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu faiz gelirlerinin beyanında, beyan edilen faiz tutarı 2023 yılı indirim oranı uygulandıktan sonra kalan tutar olduğu için (bu tutar 2023 yılında 150.000 TL'ni aşarsa faiz geliri beyan edilecektir) mahsup edilecek vergi tutarı belirlenirken indirim oranına karşılık gelen kısım dikkate alınmayacaktır. (Hazine bonosu ve Devlet tahvillerinde GVK'nun 94/7-a ve 7-b bentlerinde tevkifat oranı %0 olarak tespit edildiğinden, böyle bir hesaplama yapmaya da gerek kalmayacaktır.) (01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen Hazine bonosu ve Devlet tahvillerinde ise banka veya sermaye piyasası aracı kurumları tarafından GVK Geçici 67. maddesi kapsamında yapılacak olan vergi tevkifatı nihai vergileme olmaktadır.)

6.3. Menkul Sermaye İratlarının Beyanına Dair Özet Tablolar

2023 yılında, beyan edilmesi gereken menkul sermaye iradı elde edenler 2024 yılı Mart ayında yıllık beyanname verecektir. Yıllık beyanname ile beyan edilmesi gereken menkul sermaye iratlarından bazılarının ilişkin bilgiler aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Bu tablo, mükelleflerin 2023 yılında menkul sermaye iratları dışında, beyanı gereken başka gelirlerinin olmadığı varsayılarak hazırlanmıştır.

MENKUL SERMAYE İRADININ TÜRÜ	BEYAN DURUMU	ÖZELLİKLERİ
Mevduat faizleri	Beyan dışı	Vergi kesintisine tabi tutulmuşlardır. Tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyeceklerdir.
Özel finans kurumlarınca (Katılım Bankası) ödenen kâr payları	Beyan dışı	
Repo gelirleri	Beyan dışı	
01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarının faiz gelirleri	Beyan dışı	
01.01.2006 tarihinden itibaren yurtiçinde ihraç edilen özel sektör tahvillerinin faiz gelirleri (Yurtiçinde ihraç edilen kira Sertifikaları dahil)	Beyan dışı	
Kurumlar vergisi mükelleflerince 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen kazançların dağıtım halinde, gerçek kişilerce elde edilen kâr payları.	Beyan dışı	
Tüzel kişiliğe haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından yapılan Ödemelerin içerdiği irat tutarları	Beyan dışı	Tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir
Bireysel emeklilik sisteminden ayrılanlara yapılan ödemelerin içerdiği irat tutarları	Beyan dışı	
Kurumların karlarını sermayeye Ekleme suretiyle gerçekleştirdikleri Kar dağıtım işlemlerinde gerçek kişi Ortaklarca elde edilen kar payları	Beyan dışı	

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

MENKUL SERMAYE İRADININ TÜRÜ	BEYAN DURUMU	ÖZELLİKLERİ
01.01.2006 tarihinden önce ihraç/iktisap edilen hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller.	8.400 TL'nı aşması halinde tamamı beyan edilecektir.	Vergi kesintisine tabi tutulmuşlardır. Tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyeceklerdir.
İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar	8.400 TL'nı aşması halinde tamamı beyan edilecektir.	
Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri	8.400 TL'nı aşması halinde tamamı beyan edilecektir.	
Kıyı bankacılığından (off-shore) elde edilen faiz gelirleri	8.400 TL'nı aşması halinde tamamı beyan edilecektir.	
Yurt dışından elde edilen diğer menkul sermaye iratları (faiz, repo, kâr payı)	8.400 TL'nı aşması halinde tamamı beyan edilecektir.	
Her çeşit alacak faizleri	8.400 TL'nı aşması halinde tamamı beyan edilecektir.	
01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nevi Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu faiz gelirleri (TL cinsinden)	2023 yılı indirim oranı uygulandıktan sonra kalan tutar 150.000 TL'nı aşarsa beyan edilecektir.	Tevkifat uygulanan gelirlere ilişkin 150.000 TL'lık haddin aşılması halinde beyan edilecektir.
01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen -döviz, altına veya başka bir değere endeksli- Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu faiz gelirleri Gerek 01.01.2006'dan önce gerekse 01.01.2006'dan sonra ihraç edilen EURO BOND'lar dahil)	Toplam tutar 150.000 TL'nı aşarsa beyanda bulunulacaktır. (İndirim oranı uygulanmayacak.)	
Tam mükellef kurumlar tarafından yurtdışında ihraç edilen tahviller ve tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurtdışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen Gelirler	Toplam tutar 150.000 TL'nı aşarsa beyan edilecektir.	

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

1999-2002 tarihleri arasında sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna kazançlar ile yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançların dağıtımı halinde gerçek kişilerce elde edilen kâr payları	Elde edilen kâr payının net tutarına bu tutarın 1/9'u eklenerek bulunacak tutarın yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar 150.000 TL'nı aşıyorsa beyan edilecektir.	Tevkifat uygulanan gelirlere ilişkin 150.000 TL'lık haddin aşılması halinde beyan edilecektir.
Her nevi hisse senetlerinin kâr payları, iştirak hisselerinden doğan kazançlar (limited şirket ortaklarının, iş ortaklıklarının, komanditer ortakların kâr payları, kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar), İdare meclisi (Yönetim Kurulu) başkan ve üyelerine verilen kâr payları.	Elde edilen kâr payının brüt tutarının yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar 150.000 TL'nı aşıyorsa beyanda bulunulacaktır.	

7. Diğer Kazanç ve İratlar

“Diğer Kazanç ve İrat”lar yapısı itibariyle devamlılık göstermeyen ve mutad meslek halinde yapılmayan, daha çok spekülasyon ve arazi denilebilecek kazançlar olarak adlandırılmaktadır. Bir kazanç ve iradın “Diğer Kazanç ve İrat” olarak vergiye tabi tutulabilmesi için, bu irada ilişkin faaliyetin kanunda açıkça yazılı olması gerekmektedir. Diğer Kazanç ve İratlar; değer artış kazançları ve arazi kazançları olmak üzere iki ayrı gelir unsurundan oluşmaktadır.

7.1. Değer Artış Kazançları

Aşağıdaki bölümlerde yer alan “elden çıkarma” deyimi, GVK'nun mükerrer 80.maddesinde yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade etmektedir.

7.1.1. 01.01.2006 Sonrası Elde Edilmiş Olan Menkul Kıymetlerin Banka ve Aracı Kurumlar Vasıtasıyla Elden Çıkarılması Sonucu Elde Edilen Kazançların Vergilendirilmesi

01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesi, GVK Geçici 67. maddesi kapsamında gelir vergisi tevkifatı yapılması suretiyle gerçekleşecektir. GVK'nun Geçici 67. maddesi uyarınca, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi açısından tevkifat uygulaması getirilmiştir. Bu bağlamda, 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar açısından, GVK'nun Geçici 67. maddesi hükümleri uygulanacaktır. 01.01.2006 tarihinden önce ihraç ya da iktisap edilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları yönünden GVK'nun Geçici 67. maddesi uygulanmayacaktır. Bu bağlamda, 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen (elde edilen) menkul kıymetler vasıtasıyla elde edilen gelirlerden GVK Geçici 67. maddesine göre, tevkifata tabi olan ve olmayanlar aşağıdaki gibidir:

Tevkifata tabi olmayan gelirler:

- Hisse senedi kar payları,
- Hazine (Eurobond) ve 4749 sayılı Kanuna göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

ihraç edilen menkul kıymetlerin alım- satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ve bunların dönemsel getirilerinin tahsili,

- Tam mükellef kurumlara ait olup, Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler,

- Sürekli olarak portföyünün en az %51'i BİST'te işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler,

- Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri,

- Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler,

Tevkifata tabi olan gelirler:

- Hisse senedi alım-satım kazançları,

- Devlet tahvili ve Hazine bonoları faiz gelirleri ve alım-satım kazançları,

- Özel sektör tahvil ve bonoları faiz gelirleri ve alım-satım kazançları,

- Mevduat faizleri,

- Repo gelirleri,

- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve katılım bankaları tarafından katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları,

- Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilen gelirler,

- Menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon piyasalarında işlem gören diğer menkul kıymetlerin gelirleri,

- Hazine veya diğer kamu tüzel kişiliklerince çıkarılan menkul kıymetlerin faiz gelirleri ve alım-satım kazançları.

- Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,

- Aracı kuruluş varantlarından elde edilen gelirler,

Geçici 67. madde düzenlemesi uyarınca yapılan vergi tevkiyatı tam mükellef gerçek kişiler ve dar mükellef gerçek kişiler açısından nihai vergi

olmakta, söz konusu gelirleri elde edenlerin yıllık gelir vergisi beyannamesi ile münferit beyanname vermesine gerek bulunmamaktadır. Diğer gelirler dolayısıyla verilecek beyannameye söz konusu gelirlerin dahil edilmesine gerek bulunmamaktadır. Ancak mükellefler ister iseler (vergi iadesi almak isterlerse) bu gelirleri için ihtiyari beyan hakkından da yararlanarak beyanda bulunabileceklerdir.

Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi tutulan gelirlerin ticari faaliyet kapsamında elde edilmesi halinde, bu gelirler ticari kazancın tespitinde dikkate alınmalıdır. Tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler, genel hükümler çerçevesinde ticari kazançla ilgili olarak verilen beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Mahsup sonrası arta kalan bir tutarın bulunması halinde bu tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilecektir.

7.1.2. 01.01.2006 Tarihinden İtibaren İktisap Edilen, BİST'da İşlem Görmeyen, Banka ve Aracı Kurum Vasıtasıyla Alım ve Satıma Konu Edilmemiş, Asgari İki Tam Yıl Elde Tutulmuş Hisse Senetlerinin Satışından Elde Edilecek Kazancın Vergilendirilmesi

Söz konusu hisse senetlerini alım-satım kazancının vergilendirilmesinde bakılması gereken ilk husus hisse senedi iktisabının ivazsız olup olmadığıdır. Eğer hisse senedi ivazsız olarak iktisap edilmiş ise söz konusu hisse senedinin satımından elde edilen kazanç gelir vergisinin konusuna girmediğinden vergilendirilmeyecektir.

Belirtilen hisse senedi ivazlı olarak elde edilmiş ve tam mükellef kurumlara ait ise; bakılması gereken diğer husus senedin iktisap tarihinden itibaren iki yıl geçip geçmediğidir. Eğer iktisaptan itibaren iki yıl süre geçmiş ise söz konusu hisse senedinin satımından elde edilen kazanç gelir vergisinin konusuna girmediğinden vergilendirilmeyecektir.

Yani belirtilen hisse senetleri tam mükelleflere ait ve ivazlı olarak elde edilmiş ve iki yıldan daha az bir süre elde tutularak satılmış ise elde edilen kazancın tamamı için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmesi gerekmektedir. Söz konusu kazanç ile ilgili olarak Gelir Vergisi Kanunu'nun Mükerrer 80. maddesinde herhangi bir istisna da bulunmamaktadır. Ancak hisse senedinin elden çıkarılmasında iktisap bedeli, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından belirlenen "üretici fiyatları genel

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

endeksi” (ÜFE) artış oranında arttırılabilecektir. Diğer taraftan endekslemenin yapılabilmesi için artış oranının %10 veya üzerinde olması şartı getirilmiştir.

7.1.3. 01.01.2006 Tarihi Öncesinde Edilmiş Menkul Kıymetlerin Elden Çıkarılması Sonucu Oluşan Kazançların Vergilendirilmesi

Gelir Vergisi Kanunu’nun mükerrer 80. maddesi’ne göre, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar diğer artış kazancı olarak vergilendirilmektedir.

Bunun yanı sıra menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkartılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde menkul kıymetin 01.01.2006 tarihinden önce ihraç/iktisap edilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda;

- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirler,

- 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının (hisse senetleri dahil) elden çıkarılmasından elde edilen gelirler,

31.12.2005 tarihinde geçerli olan mevzuat hükümleri çerçevesinde vergilendirilecektir.

Gelir Vergisi Kanunu’nun Mükerrer 80. maddesinin 1. bendinin 31.12.2005 tarihinde geçerli olan düzenlemesine göre;

-İvazsız olarak elde edilen menkul kıymetler,

-Türkiye’de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile,

-Tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin,

elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar gelir vergisinin konusuna girmemektedir. Bu kazançlar için yıllık beyanname verilmeyeceği gibi diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannameye dahil

edilmeyecektir.

Yukarıda belirtilenlerin dışında kalan yani ivazlı olarak elde edilmiş olmak şartıyla;

-Türkiye’de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem gören ve üç ay içinde elden çıkarılan hisse senetlerinden sağlanan kazançlar,

-Tam mükellef kurumlara ait olan ve en fazla bir yıl süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,

-Diğer menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar

diğer kazanç ve irat olarak verginin konusuna girmektedir.

Buna göre, hisse senetlerindeki üç aylık ve bir yıllık süreler dikkate alındığında 2023 yılında sadece **01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen** “diğer menkul kıymetler”in elden çıkarılmasından vergiye tabi olacak bir gelir elde edilebilir.

Yukarıda açıklanan değer artışı kazançları ile birlikte GVK’nun mükerrer 80. maddesinde belirtilen diğer değer artış kazançlarının da (2023 yılında) elde edilmiş olması halinde söz konusu kazançlar toplanarak (2023 yılı için geçerli olan) istisna tutarı olan 129.000 TL’lik¹³ tutar ile karşılaştırılacaktır. (Bu tutar her yıl GVK Mükerrer Madde 123’e uygun şekilde yeniden değerlendirilme oranında arttırılmakta; artırım sonucu bulunan küsuratın %5’e kadar olan kısmı dikkate alınmamaktadır). Elde edilen değer artışı kazançlarının toplamı istisna tutarı olan 129.000 TL’sine eşit veya altında ise söz konusu gelirler için yıllık gelir vergisi beyanname verilmeyecektir. Başka gelirler için yıllık gelir vergisi beyanname verirse dahi belirtilen gelirler verilecek beyannameye dahil edilmeyecektir. Buna karşılık elde edilen değer artışı kazançlarının toplamı istisna tutarı olan 129.000 TL’sini aşılıyor ise toplam gelirden istisna tutarı düşülerek kalan tutarın tamamı diğer kazanç ve irat olarak yıllık gelir vergisi beyanname ile beyan edilecektir.

Gelir Vergisi Kanunu’nun mükerrer 81. maddesinde değer artışı kazancında safi kazancın nasıl tespit edileceği açıklanmıştır. Değer artışı kazançlarında,

13 1.1.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elden çıkarılması suretiyle sağlanan kazançlar ile 1.1.2006 tarihinden önce iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması suretiyle sağlanan kazançların vergilendirilmesi 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlere göre yapılacaktır. Bu tarih itibarıyla da söz konusu menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların 13.000 TL’si vergiden istisna bulunmaktadır. Her yıl, söz konusu tutarın bir önceki yıl için ilan edilen yeniden değerlendirme oranına (YDO) göre arttırılması sonucunda 2023 yılında uygulanacak tutar 129.000 TL olarak hesaplanmaktadır. YDO endekslemesinde %5’e kadar olan kesitler dikkate alınmamaktadır.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

safi kazanç esas itibarıyla elden çıkarılma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarılması

Yıllar	Tutar	Y.D.O	Yıllar	Tutar	Y.D.O.	Yıllar	Tutar	Y.D.O.
2005	13.000	9,80%	2013	21.000	3,93%	2021	43.000	%36,20
2006	14.000	7,80%	2014	21.000	10,11 %	2022	58.000	%122,93
2007	15.000	7,20%	2015	23.000	5,58 %	2023	129.000	%58,46
2008	16.000	12%	2016	24.000	3,83 %	2024	200.000	
2009	17.900	2,2%	2017	24.000	%14,47			
2010	18.000	7,7%	2018	27.000	% 23,73			
2011	19.000	10,26%	2019	33.000	%22,58			
2012	20.000	7,80%	2020	40.000	%9,11			

dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunmaktadır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesinin son fıkrasında mal ve hakların elden çıkarılmasında iktisap bedeli, elden çıkarılan mal ve hakların, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından belirlenen "üretici fiyatları endeksi" (ÜFE) artış oranında artırılarak tespit edilecektir.

Devlet Tahvili, Hazine Bonosu ve Eurobond'ların Elden Çıkarılmasından (Alım-Satım Kazancı) Sağlanan Kazançların Vergilendirilmesine Dair Özet Tablolar:

2023 yılında elde edilen Devlet Tahvili/Hazine Bonosu alım satım kazancı

İHRAÇ TARİHİ	
01.01.2006 Öncesi Maliyet bedeli artırımı yapılacak. 129.000 TL'sini aşan kısım beyan edilir.	01.01.2006 Sonrası GVK Geç.Md. 67 Kapsamında tevkifata tabidir ve tevkifat nihai vergidir. Beyana tabi değil.

2023 yılında elde edilen Eurobond alım satım kazancı

İHRAÇ TARİHİ	
01.01.2006 Öncesi Maliyet bedeli artırımı yapılacak. 129.000 TL'sini aşan kısım beyan edilir.	01.01.2006 Sonrası Endeksleme (maliyet bedeli artırımı) yapılacaktır. Ancak endeksteeki artış %10 ve üzeri olmalıdır. Herhangi bir indirim ya da istisna söz konusu değildir. Endeksleme sonrası satış kazancı beyana tabidir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

7.1.4. Gayrimenkullerin Elden Çıkarılmasından Doğan Kazançların Vergilendirilmesi ve Beyanı

Aşağıda sayılan mal ve hakların (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç) (gerçek usulde vergilendirilen çiftçilerin zirâî istihsalde kullandıkları gayrimenkuller dahil) iktisap tarihinden itibaren beş yıl içerisinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar, değer artış kazancı kapsamına girmektedir. (01.01.2007 tarihinden önce iktisap edilen mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesinde dört yıllık süre esas alınır.)

a) Arazi, bina, maden suları, memba suları, madenler, taş ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları, tuzlalar ve bunların mütemmim cüzileri ve teferruatı,

b) Voli mahalleri ve dalyanlar,

c) Gayrimenkullerin, ayrı olarak kiraya verilen mütemmim cüzileri ve teferruatı ile bilimüm tesisatı demirbaş eşyası ve döşemeleri

ç) Gayrimenkul olarak tescil edilen haklar

d) Arama, işletme ve imtiyaz hakları ve ruhsatları, ihtira beratı (İhtira beratının mucitleri veya kanunî mirasçıları tarafından kiralananmasından doğan kazançlar, serbest meslek kazancıdır.), alameti farika, marka, ticaret unvanı, her türlü teknik resim, desen, model, plan ile sinema ve televizyon filmleri, ses ve görüntü bantları, sanayi ve ticaret ve bilim alanlarında elde edilmiş bir tecrübeye ait bilgilerle gizli bir formül veya bir imalat usulü üzerindeki kullanma hakkı veya kullanma imtiyazı gibi haklar (Bu hakların kullanılması için gerekli malzeme ve teçhizat bedelleri de gayrimenkul sermaye iradı sayılır.)

e) Telif hakları (bu hakların, müellifleri veya bunların kanuni mirasçıları tarafından kiralananmasından doğan kazançlar, serbest meslek kazancıdır)

f) Gemi ve gemi payları (Motorlu olup olmadıklarına ve tonilatolarına bakılmaz) ile bilimüm motorlu tahmil ve tahliye vasıtaları.

g) Motorlu nakil ve cer vasıtaları, her türlü motorlu araç, makine ve tesisat ile bunların eklentileri

Anılan mal ve hakların iktisap tarihinden itibaren beş yıl geçtikten sonra elden çıkarılması halinde vergilendirme yapılmayacaktır. GVK'nun Geçici 71. maddesi gereği ise; 01.01.2007 tarihinden önce iktisap edilen mal ve hakların elden çıkarılmasından

doğan kazançların vergilendirilmesinde dört yıllık süre esas alınır.

Değer artış kazancı hesaplanırken iktisap bedeli ÜFE artışına göre endeksleme işlemine tabi tutulacaktır. Elde edilen kazancın vergilendirilebilmesi için (2019:14.800 TL, 2020: 18.000 TL; 2021: 19.000 TL, 2022: 25.000 TL, 2023: 55.000, 2024: 87.000) istisna tutarını aşması gerekmektedir. Aşması halinde istisna tutarını aşan kısım vergilendirilecektir.

7.1.5. Ortaklık Haklarının veya Hisselerinin Elden Çıkarılmasından Doğan Kazançlar

Ortaklık haklarının veya ortaklık hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artış kazancıdır. Ortaklık hakkı ve hissesi, ticari ortaklıklarda (Anonim Şirketler hariç) ortakların hisse senetleri ile belirlenmemiş paylarını ifade etmektedir. Adi şirketler, kollektif şirketler, adi komandit şirketler, limited şirketler ve kooperatiflerin ortakları ile paylı komandit şirketlerdeki komandite ortakların payları, bu tanım kapsamında değerlendirilmesi gereken ortaklık paylarıdır.

Elden çıkarma bakımından herhangi bir süre sınırlaması bulunmamaktadır. Elde edilen gelirin istisna tutarını (2019:14.800 TL, 2020: 18.000 TL; 2021: 19.000 TL; 2022: 25.000 TL, 2023: 55.000, 2024: 87.000 TL) aşması halinde aşan kısım değer artış kazancı olarak vergilendirilecektir.

Değer artış kazancı hesaplanırken iktisap bedeli ÜFE artışına göre endeksleme işlemine tabi tutulacaktır.

7.1.6. Ticari Plakaların Elden Çıkarılmasından Elde Edilen Değer Artış Kazançları

7104 sayılı Kanun ile GVK Mükerrer Madde 80'e eklenen hüküm ile, Taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçlarına ait ticari plakaların elden çıkarılmasından doğan kazançların tamamı gelir vergisinden müstesna tutulmuştur.

Yine 7104 sayılı Kanun ile GVK'ya geçici 88. madde ile; taksi, dolmuş, minibüs ve umum servislere ait ticari plakaların, 06.04.2018 tarihinden önce elden çıkarılmasından doğan kazanç ve işlemlerle ilgili olarak vergi incelemeleri veya takdir işlemlerine istinaden herhangi bir vergi tarhiyatı yapılmayacağı, vergi cezası kesilmeyeceği, daha önce yapılmış olan tarhiyatlardan ve kesilmiş cezalardan varsa açılmış davalardan feragat edilmesi kaydıyla vazgeçileceği, tahakkuk eden tutarlar terkin edileceği, tahsil edilen

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

tutarlar red ve iade edilmeyeceğine dair düzenleme yapılmıştır.

Diğer taraftan 7104 sayılı Kanunun 21. maddesi ile Harçlar Kanunu'nda yapılan düzenleme ile, taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçlarına ait ticari plakaların devrine ilişkin işlemlerde, alım satım bedeli üzerinden binde 30 harç alınacağına dair düzenleme yapılmıştır.

7.1.7. Dar Mükelleflerin (Kurumlar Dâhil) Türkiye'ye Getirdikleri Yabancı Paralarla İktisap Ettikleri Menkul Kıymetlerin ve İştirak Hisselerinin Elden Çıkarılmasında Vergilendirme

GVK'nun "Safi değer artışı" başlıklı mükerrer 81. Maddesinin beşinci fıkrasında; "Dar mükelleflerin (kurumlar dahil), yabancı sermaye mevzuatına göre ilgili mercilerden izin almak suretiyle, Türkiye'ye bizzat getirdikleri nakdî veya aynî sermaye karşılığında iktisap ettikleri menkul kıymetler ile iştirak hisselerini elden çıkarmalarından doğan değer artışı kazançlarının hesabında, kur farkından doğan kazançlar dikkate alınmaz. Şu kadar ki, bu mükelleflerin Türkiye'de elde ettikleri kazançların, münhasıran bu menkul kıymet veya iştirak hisseleri dolayısıyla elde edilen menkul sermaye iratlarından ve bu kıymet veya hisselerin elden çıkarılmasından doğan değer artışı kazançlarından ibaret olması şarttır. Bu mükelleflerin, Türkiye'de menkul kıymet alım satımıyla devamlı olarak uğraşmaları halinde, kur farkından doğan kazançlar da ticarî kazancın hesabında dikkate alınır." düzenlemesi yer almaktadır.

4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'nun 1. maddesinde; "Bu Kanunun amacı, doğrudan yabancı yatırımların özendirilmesine, yabancı yatırımcıların haklarının korunması ile yatırım ve yatırımcı tanımlarında uluslararası standartlara uyulmasına, doğrudan yabancı yatırımların gerçekleştirilmesinde izin ve onay sisteminin bilgilendirme sistemine dönüştürülmesine ve tespit edilen politikalar yoluyla doğrudan yabancı yatırımların artırılmasına ilişkin esasları düzenlemektir..." söz konusu Kanunun 3. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde; "Yabancı yatırımcılar tarafından Türkiye'de doğrudan yabancı yatırım yapılması serbesttir." hükümleri yer almaktadır.

27.05.2020 tarih ve 31137 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 311 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde konuya dair aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

GVK'nun 81. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne göre, dar mükelleflerin (kurumlar dahil), yabancı sermaye mevzuatına göre ilgili mercilerden izin almak suretiyle Türkiye'ye bizzat getirdikleri nakdî veya aynî sermaye karşılığında iktisap ettikleri menkul kıymetler ile iştirak hisselerini elden çıkarmalarından doğan değer artışı kazançlarının hesabında, kazancın kur farkından doğan kısmı gelir veya kurumlar vergisinden istisnadır.

4875 sayılı Kanun hükmüne istinaden, dar mükelleflerin (kurumlar dâhil) Türkiye'de iktisap edecekleri menkul kıymet veya iştirak hisselerinin karşılığında getirecekleri yabancı paralar için yabancı sermaye mevzuatına göre ilgili mercilerden izin alma şartı kaldırılmış olup, bu kapsamda mükelleflerin söz konusu mercileri bilgilendirmeleri yeterli olacaktır.

İstinadan faydalanılabilmesi için Türkiye'deki menkul kıymet veya iştirak hisselerinin iktisabına ilişkin yabancı paraların Türkiye'ye fiziki olarak getirilmesi veya Türkiye'deki bankalara transfer edilmesi şarttır. Söz konusu bedellerin Türkiye'deki menkul kıymet veya iştirak hisselerinin iktisabından önce veya sonra getirilmesinin bir önemi bulunmamaktadır. Ancak, Türkiye'ye getirilen yabancı paraların bu kapsamda Türkiye'ye getirilmiş olduğu hususunun mükelleflerce tevsik edilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda Türkiye'ye getirilecek yabancı paraların, menkul kıymet veya iştirak hisselerini iktisap edecek olan dar mükelleflerce (kurumlar dâhil) kendi adlarına getirilmesi şart değildir. Yabancı paraları yurt dışından transfer edenler veya getirenler ile bu paralarla Türkiye'deki menkul kıymet veya iştirak hisselerinin iktisap edenlerin farklı kişiler olmasının söz konusu hükümden faydalanılması açısından herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Dar mükelleflerce (kurumlar dâhil), bedeli Türkiye'ye getirilmek suretiyle iktisap edilen Türkiye'deki menkul kıymet veya iştirak hisselerinin müteakip dönemlerde; başka dar mükelleflerce satın alınması ve bu menkul kıymetleri veya iştirak hisselerini satın alan dar mükelleflerin iktisaba ilişkin ödenmesi gereken söz konusu bedelleri Türkiye'ye getirmemeleri durumunda, önceki iktisaba ilişkin Türkiye'ye getirilmiş yabancı para bedeli kadarlık

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

kısım hariç olmak üzere Türkiye'ye getirilmeyen yabancı para bedeli kısmı için kur farkı istisnasından yararlanılamayacaktır.

Söz konusu istisnadan yararlanılabilmesi için dar mükelleflerin (kurumlar dâhil) Türkiye'de elde ettikleri kazançlarının, münhasıran bu menkul kıymet veya iştirak hisseleri dolayısıyla elde edilen menkul sermaye iratlarından ve bu kıymet veya hisselerin elden çıkarılmasından doğan değer artışı kazançlarından ibaret olması şarttır. Bu mükelleflerin, Türkiye'de menkul kıymet alım satımıyla devamlı olarak uğraşmaları halinde, kur farkından doğan kazançlar da ticarî kazancın hesabında dikkate alınacaktır.

7.2. Arızı Kazançlar

Vergiye tabi arızı kazançlar şunlardır:

1. Arızı olarak ticari muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere tavassuttan elde edilen kazançlar.
2. Ticari veya zirai bir işletmenin faaliyeti ile serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi, henüz başlamamış olan böyle bir faaliyete hiç girilmemesi, ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen hâsılat.
3. Gayrimenkullerin tahliyesi veya kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallıklar (kiracıya ait tesisat ve malların tahliye ve devri sırasında kiralayan veya yeni kiracıya devrinde doğan kazançlar dâhil).
4. Arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hasılat.
5. Gerçek usulde vergiye tâbi mükelleflerin terk ettikleri işleri ile ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil).
6. Dar mükellefiyete tâbi olanların GVK'nun 45. maddesinde yazılı işleri arızı olarak yapmalarından elde ettikleri kazançlar.

Bir takvim yılında (1), (2), (3) ve (4) numaralı bentlerde yazılı olan kazançlar (henüz başlamamış olan ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girilmemesi ile ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançlar hariç) toplamının 2019 için 33.000 TL, 2020 için 40.000 TL, 2021 yılı için 43.000; 2022 yılı için 58.000; 2023 yılı için 129.000 TL, 2024 yılı için 200.000 TL 'lık

kısmı gelir vergisinden müstesnadır.

Bu bölümde geçen "hâsılat" deyimini alınan para ve ayınlarla diğer suretlerle elde edilen ve para ile temsil edilebilen menfaatleri ifade eder.

Arızı kazançların safi miktarı aşağıdaki şekilde tespit olunur:

1. Yukarıdaki (1) numaralı bentte yazılı işlerde satış bedelinden maliyet bedeli ve satış dolayısıyla yapılan giderler indirilir.
2. Yukarıdaki (2), (3), (4) ve (5) numaralı bentlerde yazılı işlerde elde edilen hasılattan tevsik edilmek kaydıyla yapılan giderler indirilir.
3. Yukarıdaki (6) numaralı bentte yazılı işlerde, GVK'nun 45. maddesi hükümleri uygulanır.

8. Yıllık Beyannamenin Verilmesi ve Gelirin Toplanması

8.1. Birden Fazla Gelir Unsurunun Bir Arada Elde Edilmesi

Yukarıda yer alan bölümlerde, genel olarak, beyana tabi gelirin sadece bir gelir unsurundan oluştuğu varsayılarak bu gelirler için yıllık beyanname verilip verilmeyeceği konusunda açıklamalar yapılmıştır.

Bununla birlikte bir kişinin gelirin birden fazla gelir unsurundan oluşması mümkündür. Bu durumda hangi gelirlerin beyannameye dâhil edileceğine ilişkin açıklamalar izleyen bölümlerde yer almaktadır.

8.1.1. Beyannameye Dahil Edilecek Gelirler

Aşağıdaki gelirler için (istisna hadleri içinde kalan kısımları hariç) yıllık beyanname verilecektir. (2023 takvim yılında elde edilen;)

- Gerçek usulde vergilendirilen ticari kazançlar
- Basit usulde vergilendirilen ticari kazançlar
- Gerçek usulde vergilendirilen zirai kazançlar
- Serbest meslek kazançları
- 55.000 TL'nı aşan değer artış kazançları
- 129.000 TL'nı aşan arızı kazançlar
- Tevkif suretiyle vergilendirilmemiş ücretler (Diğer ücretler hariç)
- Tek işverenden alınan 2023 yılı için safi ücretin (kümülatif GVM'nin) 1.900.000 TL'nı aşan; birden fazla işverenden ücret geliri elde edilmesi halinde

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

bütün işverenlerden elde edilen ücret gelirlerinin (safı ücretler toplamının) 1.900.000 TL'yi aşan ücretler; birden fazla işverenden ücret geliri elde edilmesi halinde birden sonraki işverenden alınan ücret toplamının 2023 yılı için 150.000 TL'yi aşan ücretler

- Tevkif suretiyle vergilendirilmiş ve toplamı 150.000 TL'nı aşan gayrimenkul sermaye iratları

- 21.000 TL'nı aşan konut kira gelirleri

- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan devlet tahvili ve hazine bonoları faiz gelirleri ile alım satım kazançları (129.000 TL istisna tutarını aşan değer artış kazançları)

- Eurobond faiz geliri ile alım satım kazancı

Ticari kazanç, gerçek usulde tespit edilen zirai kazanç ve serbest meslek kazançları ile ilgili olarak bu faaliyetlerden zarar edilmiş olsa dahi yıllık beyanname verilmesi gerekmektedir.

8.1.2. Beyannameye Dâhil Edilmeyecek Gelirler

Bu düzenlemeler de dikkate alındığında, 2023 yılına ilişkin olarak beyan edilmeyecek veya beyanname verilse dahi beyannameye yer almayacak gelirler şunlardır.

1. Stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücretlerden;

Tek işverenden alınan 2023 yılı için safı ücretin (kümülatif GVM'nin) 1.900.000 TL'nı aşmayan; birden fazla işverenden ücret geliri elde edilmesi halinde bütün işverenlerden elde edilen ücret gelirlerinin (safı ücretler toplamının) 1.900.000 TL'nı aşmayan; birden fazla işverenden ücret geliri elde edilmesi halinde birden sonraki işverenden alınan ücret toplamının 2023 yılı için 150.000 TL'nı aşmayan ücretler

2. Stopaj yoluyla vergilendirilmiş menkul sermaye iratları

3. Sermaye şirketlerinden alınan bazı kâr payları

Kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançların dağıtımını halinde gerçek kişilerce elde edilen kâr payları beyana tabi değildir. Öte yandan kurumların kârlarını sermayeye eklemek suretiyle gerçekleştirdikleri sermaye artırımları sonucu gerçek kişi ortakların yeni hisse senedi edinimleri de kâr dağıtımını sayılmamaktadır.

4. Sınırı aşmayan gelirler

Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 2023 yılı için 8.400 TL'nı aşmayan tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları için de yıllık beyanname verilmeyecek, bu gelirler diğer gelirler için verilecek beyannameye de dahil edilmeyecektir.

5. Gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar

Gelir Vergisi Kanunu'nun 53. maddesinde; "çiftçilerin elde ettikleri zirai kazançların, stopaj yoluyla vergilendirileceği, kanunun 54. maddesinde yazılı işletme büyüklüğü ölçülerini aşan çiftçiler ile bir biçerdövere veya bu mahiyetteki bir motorlu araca veya on yaşına kadar ikiden fazla traktöre sahip olan çiftçilerin kazançlarının gerçek usulde tespit olunarak vergilendirileceği" hükme bağlanmıştır. Madde hükmünde, kazançları gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin bu kazançları için beyanname vermeyecekleri de açıklanmıştır.

GVK'nun 86. maddesindeki düzenleme de bu hükme paralel olup, buna göre 2023 yılında elde edilen ve gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar tutarına bakılmaksızın beyan edilmeyecek ve başka gelirler nedeniyle verilecek beyannameye de dahil edilmeyecektir.

6. Kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısımları

2023 yılındaki kazanç ve iratların istisna haddi içinde kalan kısımları da beyan edilmeyecek ve diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannameye de dahil edilmeyecektir. Örneğin 2023 yılı geliri mesken kira gelirlerinden ibaret olan ve tutarı 21.000 TL'nı aşmayan mükellefler bu gelir için beyanname verilmeyecek, diğer gelirler nedeniyle verilecek beyannameye de bu gelir dahil edilmeyecektir.

8.2. Yıllık Beyannameye Dahil Edilen Kazanç ve İratlardan İndirimler

Yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlere ilişkin indirimler Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesinde belirtilmiştir. Söz konusu maddeye göre indirim konusu yapılacak hususlar;

1-Beyan edilen gelirin %15'ini ve asgari ücretin yıllık tutarını aşmamak şartıyla (Bu şartın tespitinde işverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları ile 63. maddenin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi ve bu bent kapsamında indirim konusu yapılacak prim ödemelerinin toplam tutarı birlikte dikkate alınır.)

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortalarına ödenen primlerin %50'si ile ölüm, kaza, hastalık, sağlık, engellilik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primleri (Sigortanın Türkiye'de kâin ve merkezi Türkiye'de bulunan bir emeklilik veya sigorta şirketi nezdinde akdedilmiş olması, prim tutarlarının gelirin elde edildiği yılda ödenmiş olması ve ücret geliri elde edenlerin ücretlerinin safi tutarının hesaplanması sırasında ayrıca indirilmemiş bulunması şartıyla, eşlerin veya çocukların ayrı beyanname vermeleri halinde, bunlara ait prim kendi gelirlerinden indirilir. (01.01.2013 tarihinden itibaren mükelleflerin kendi adlarına ödedikleri BES katkı payları şahsi beyana tabi gelirlerinden indirilememektedir. Diğer taraftan işverenler tarafından çalışanlar adına ödenen BES katkı payları da aylık gelir vergisi matrahından düşülememekte, sadece belirli hadlerinde arasında kalan katkı payı ödemeleri ücret sayılmaksızın doğrudan gider yazılabilmektedir.),

2- Beyan edilen gelirin %10'una kadar mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocukları için yapılan eğitim ve sağlık harcamaları.

3- Engellilik indirimi, (GVK 89/3)

4- Beyan edilen gelirin %5'ine kadar bağış ve yardımlar, (GVK 89/4)

5- Beyan edilen gelir ile sınırlı olmak üzere, tamamı indirilebilecek bağış ve yardımlar (GVK 89/5, 6, 7 ve 11 kapsamındaki bağışlarda indirim sınırı bulunmamaktadır.)

5- Sponsorluk harcamaları (Profesyonel spor dallarında %50)

6- Doğal afetler ile ilgili ayni ve nakdi bağışlar

7- Girişim sermayesi fonu (Beyan edilen gelirin %10'unu aşmayan kısmı),

8- Türkiye'de ikamet etmeyenlere verilen hizmetler (GVK 89/13'de yer verilen hizmetler)

9- Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, işyeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara Türkiye'de verilen ve münhasıran yurt dışında yararlanılan mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi, ürün testi, sertifikasyon, veri saklama,

veri işleme, veri analizi ve ilgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen mesleki eğitim alanlarında faaliyette bulunan hizmet işletmeleri ile ilgili bakanlığın izni ve denetimine tabi olarak eğitim ve sağlık alanında faaliyet gösteren ve Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilere hizmet veren işletmelerin münhasıran bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazancın %50'si.

10- Zihinsel veya ruhsal engelli çalışanlara özel 5378 sayılı kanun kapsamında kurulan korumalı iş yerlerine iş yerlerine tanınan korumalı iş yeri indirimi (GVK 89/14)

11- Tam mükellef gerçek kişilerin, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanununun 225. maddesi kapsamında dolaylı temsilci olarak yetkili kılınan Posta İdaresi ya da hızlı kargo taşımacılığı yapan şirketler tarafından düzenlenen elektronik ticaret gümrük beyannamesiyle gerçekleştirdikleri mal ihracatı (mikro ihracat) ¹⁴ kapsamında elde ettikleri kazancın %50'si. (Bu indirim için GVK 89/16 bendinden yer verilen sigortalı olma ve hasıllata bağlı olarak belirlenen asgari sayıda sigortalı çalıştırma şartlarının sağlanması gerekmektedir.) ¹⁵

Ayrıca ticari kazanç sahipleri eğer varsa yatırım indirimi haklarını da GVK Geçici 69. maddesi ve 276 Seri No.lu GVK Genel Tebliğinde açıklanan esaslar çerçevesinde kullanabilirler.

Bağış ve yardımın nakden yapılmaması halinde, bağışlanan veya yardımın konusunu teşkil eden mal veya hakkın varsa mukayyet değeri, yoksa Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre Takdir Komisyonunca tespit edilecek değeri esas alınır.

8.3. Zararların Karlara Takas ve Mahsubu

Gelirin toplanmasında gelir kaynaklarının bir kısmından hasıl olan zararlar (GVK 80. maddede yazılı diğer kazanç ve iratlardan doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir. Buna göre;

Zarar olarak mahsup edilecek olanlar:

- Diğer kazanç ve iratlar (değer artış kazançları ve arızı kazançlar) dışındaki kazanç ve iratlar

- Yurt dışındaki faaliyetten doğan zarar (İlgili ülkedeki denetim elemanlarınca rapora bağlanmalıdır.)

14 Mikro ihracat, 300 kg ve 15.000 € limitine kadar ETGB (Elektronik Ticaret Gümrük Beyanı) ile yurtdışı edilen bedelli ihracatlara verilen isimdir.

15 Söz konusu hüküm 7256 Sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. Maddesine eklenmiştir ve 1/1/2021 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere 17.11.2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 30.04.2021 tarih ve 31470 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 314 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin üçüncü bölümünde söz konusu muafiyetin uygulama usul ve esasları belirlenmiştir.)

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

- 5 yılla sınırlıdır.

Zarar olarak mahsubu yapılamayacak olanlar:

- Diğer kazançlardan doğan zararlar
- Menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında (gider fazlalığından doğanlar hariç), sermayede vukua gelen eksilmeler
- Gelir vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili zararlar.

8.4. Geçici Vergi

Gerçek usulde gelir vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabı cari vergilendirme döneminin gelir vergisine mahsup edilmek üzere, üçer aylık dönemler halinde tespit edilecek kazançları üzerinden 103. maddede yer alan tarifinin ilk gelir dilimine uygulanan oranda (%15) geçici vergi öderler.

8.4.1. Geçici Verginin Mükellefleri

- Ticari Kazanç Sahipleri
- Serbest Meslek Kazanç Sahipleri
- Kurumlar Vergisi Mükellefleri

8.4.2. Geçici Vergi Kapsamına Girmeyen Kazançlar

- Basit usulde tespit edilen ticari kazançlar,
- Yıllara yaygın inşaat ve onarma işlerinde iş devam ederken işle ilgili olarak elde edilen kazançlar,
- Noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar.

8.4.3. Geçici Vergi Dönemleri

a) Hesap Dönemi Normal Takvim Yılı Olanlar İçin

Dönemler	Beyan Zamanı	Ödeme Zamanı
Ocak-Şubat-Mart	17 Mayıs	17 Mayıs
Nisan-Mayıs-Haziran	17 Ağustos	17 Ağustos
Temmuz-Ağustos-Eylül	17 Kasım	17 Kasım
*Ekim-Kasım-Aralık	17 Şubat	17 Şubat

b) Özel Hesap Dönemi Tayin Edilenler İçin

Özel hesap döneminin başlangıç tarihinden itibaren üçer aylık dönemler olarak hesaplanır.

c) İşe Başlama, İş Bırakma veya Hesap Döneminin Değişmesi

- İşe başlanılan tarihin içinde bulunduğu dönemin sonuna kadar olan süre,
- İşin bırakıldığı tarihe kadar olan süre,
- Yeni hesap döneminin başladığı tarihe kadar olan süre, ayrı vergilendirme dönemi sayılır.

(*) 26.10.2021 tarih ve 31640 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 7338 Sayılı Kanun ile Gelir Vergisi Kanunu’nda yapılan düzenlemeler doğrultusunda Gelir Vergisi Kanunu’nun “Geçici vergi” başlıklı mükerrer 120. maddesinde yapılan düzenlemeyle cari vergilendirme döneminin **ilk dokuz ayı, üçer aylık dönemler itibariyle geçici vergi dönemleri** olarak belirlenmiştir.

Buna göre, cari vergilendirme dönemi içerisindeki üç, altı ve dokuz aylık süreler üçer aylık dönemler itibariyle geçici vergi dönemleri kabul edilmiştir. İlgili takvim yılı veya hesap döneminin **son üç aylık dönemi ise geçici vergi dönemi kapsamında sayılmayacak**, madde kapsamındaki mükellefler tarafından bu dönem için geçici vergi beyannamesi verilmeyecektir.

Ayrıca, basit usulde vergilendirilen mükelleflerin ticari kazançlarının gelir vergisi istisnası kapsamına alınması nedeniyle, bu mükelleflerin geçici vergi beyannamesi verme yükümlülüğü bulunmadığına ilişkin mevcut hüküm madde metninden çıkarılmıştır.

Düzenleme, 2022 yılı vergilendirme dönemine ilişkin verilecek beyannamelerden itibaren uygulanmak üzere Kanunun yayın tarihinde yürürlüğe girmiştir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

9. Gelir Vergisinde Mahsup ve İadeler

Beyannameye dahil edilen kazançlar üzerinden yıl içinde tevkif suretiyle kesilen vergiler ile yıl içinde **ödenen** geçici vergiler, yıllık gelir vergisi beyannamesi üzerinde hesaplanan yıllık gelir vergisinden mahsup edilecektir. ¹⁶ Mahsup sonrası artan bir tutar olması halinde bu tutar; mükellefin başvurması halinde kendisine nakden veya mahsuben iade edilecektir.

06.10.2021 tarih ve 31620 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 315 Seri No.lı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile, tevkif yoluyla kesilen vergiler ile geçici verginin nakden veya mahsuben iadesini düzenleyen 252 Seri No.lı Gelir Vergisi Genel Tebliği’nde değişiklikler yapılmıştır.

Yapılan değişiklikler başlıklar halinde kısaca aşağıdaki gibidir.

- İnceleme raporu ve teminat aranmaksızın yapılacak nakden iade tutarı 10.000 TL’den 2023 yılı için 151.000 TL’na yükseltilmiştir.
- Nakden yapılacak iade taleplerinin 151.000 TL’ni aşması halinde, 151.000 TL’ni aşan kısım vergi inceleme raporuna göre iade edilecektir.
- Nakden iade talebinin 1.518.000 TL’na kadar olan kısmı mükellefle süresinde tam tasdik sözleşmesi düzenlemiş yeminli mali müşavirce düzenlenecek tam tasdik raporu uyarınca iade edilebilecektir. Bu limit daha önce yapılan düzenleme ile 681.000 TL idi. İade talebinin 1.518.000 TL’ni aşan kısmının iadesi ise vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilecektir.
- Nakden iade talebi ile ilgili tutarlar her yıl bir önceki yıl için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanacak, bu miktarların hesabında ise 1.000 TL’na kadar olan tutarlar dikkate alınmayacaktır.
- Nakden iade işlemlerinde tevkifat yapılan kişinin adı soyadı, vergi kimlik numarası (T.C. kimlik numarası), ödemenin gayri safi tutarı ve yapılan tevkifatın tutarına ilişkin bilgiler ile tevkif yoluyla kesilen vergilerin ödenip ödenmediği hususunun vergi daireleri tarafından GİBİNTRANET/ Yönetim Bilgi Sistemi (YBS) ekranından tespit

edilebilmesi durumunda, bu bilgilere ilişkin belgeler mükelleflerden ayrıca kâğıt ortamında aranılmayacaktır. Ancak, nakden iadeye ilişkin bilgilerin YBS ekranından tespit edilememesi durumunda tebliğde belirtilen belgelerin dilekçe ekinde istenilmesine devam edilecektir.

- Bilindiği üzere, mahsup sonucu iadesi gereken miktarın bulunması ve bu tutarın beyannamenin ilgili tablosuna yazılmış olması mükellefçe yazılı olarak yapılmış iade talebi olarak kabul edilmektedir. Yıllık beyannamenin ilgili tablosunda/satırında gösterilmeyen geçici verginin mahsuben veya nakden iade edilebilmesi için o yılın sonuna kadar Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 429)’nin ekinde yer alan iade talep dilekçesi (1B)’nin verilmesi gerekecektir.
- Mahsup taleplerinin 429 Sıra No.lı VUK Genel Tebliği eki olan iade talep dilekçesi (1A) ile yapılacaktır. Böylece 252 Seri No.lı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile 429 Sıra No.lı VUK Genel Tebliği arasında uyum sağlanmıştır. Zira 429 Sıra No.lı VUK Genel Tebliği gereği (ve 99 No.lı Gelir Vergisi Sirküleri ile uygulamaya alınan GEKSİS sistemine dair düzenlemeler kapsamında) iade hakkı doğuran işlemler nedeniyle nakden veya mahsuben yapılacak iade talepleri, internet vergi dairesi üzerinden elektronik ortamda standart dilekçeler kullanılmak suretiyle yapılmaktadır.
- 06.10.2021 tarihi itibarıyla sonuçlanmamış iade talepleri hakkında yapılan yeni düzenlemeler geçerli olacaktır

10. Vergi Tarifesi

10.1. 2023 Yılında Geçerli Olan Gelir Vergisi Tarifesi

10.1.1. 2023 Ücret Gelirlerine Dair Gelir Vergisi Tarifesi

70.000 TL’na kadar	%15
150.000 TL’nin 70.000 TL’si için 10.500 TL, fazlası	%20

¹⁶ 252 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan düzenlemelere göre, yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden ilgili hesap dönemine ilişkin geçici vergi dönemlerinde ödenen geçici vergi mahsup edilir.

Mahsup işleminin yapılabilmesi için, tahakkuk ettirilmiş geçici verginin ödenmiş olması gerekmektedir. Geçici vergi dönemleri itibarıyla tahakkuk ettirilmiş, ancak ödenmemiş bulunan geçici verginin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilmesi mümkün değildir.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

550.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL, fazlası	%27
1.900.000 TL'nin 550.000 TL'si için 134.500 TL, fazlası	%35
1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 607.000 TL, fazlası	%40

10.1.2. 2023 Diğer Gelirlere Dair Gelir Vergisi Tarifesi

70.000 TL'na kadar	%15
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	%20
370.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL, fazlası	%27
1.900.000 TL'nin 370.000 TL'si için 85.900 TL, fazlası	%35
1.900.000 TL'dan fazlasının 1.900.000 TL'si için 621.400 TL, fazlası	%40

10.2. 2024 Yılında Geçerli Olacak Gelir Vergisi Tarifesi

10.2.1. 2024 Ücret Gelirlerine Dair Gelir Vergisi Tarifesi

110.000 TL'na kadar	%15
230.000 TL'nin 110.000 TL için 16.500 TL, fazlası	%20

870.000 TL'nin 230.000 TL için 40.500 TL, fazlası	%27
3.000.000 TL'nin 870.000 TL için 213.300 TL, fazlası	%35
3.000.000 TL'ndan fazlasının 3.000.000 TL için 958.800 TL, fazlası	%40

10.2.2. 2024 Diğer Gelirlere Dair Gelir vergisi Tarifesi

110.000 TL'na kadar	%15
230.000 TL'nin 110.000 TL için 16.500 TL, fazlası	%20
580.000 TL'nin 230.000 TL için 40.500 TL, fazlası	%27
3.000.000 TL'nin 580.000 TL için 135.000 TL, fazlası	%35
3.000.000 TL'ndan fazlasının 3.000.000 TL için 982.000 TL, fazlası	%40

11. Hasılat Esaslı Kazanç Tespiti

7104 sayılı Kanun ile KDV Kanunu'nun 38.maddesi "Hâsılat esaslı vergilendirme" başlığıyla yeniden düzenlenmişti. 718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında belediyeler tarafından ruhsat verilen, toplu taşıma hatlarını kiralayan, toplu taşıma hizmetinin hizmet satın alma yollarıyla yerine getirilmesi halinde bu hizmeti sunan ve gelirlerinin tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla tahsil eden otobüs

Tahakkuk ettirilmiş ancak ödenmemiş olması dolayısıyla yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup imkanı bulunmayan geçici vergi tutarları terkin edilir. Terkin edilen geçici vergi tutarı için vade tarihinden terkin edilmesi gereken tarih olan yıllık beyannamenin verilmesi gereken kanuni sürenin başlangıç tarihine kadar gecikme zammı uygulanır.

Tebliğün anılan hükmüne göre, gelir vergisi mükellefleri için beyan döneminin başlangıcı 1 Mart, Kurumlar vergisi mükellefleri için beyan döneminin başlangıcı 1 Nisan tarihine kadar ödenmeyen geçici vergilerin, ilgili tarihler itibarıyla vergi dairesince gecikme zammı hesaplanarak terkin edilmesi, dolayısıyla verginin ödenemeyecek hale gelmesi ve ödenmediğinden dolayı mahsuba konu edilmemesi gerekmektedir.

Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Beyannamelerini düzenlenirken, geçici vergilerin ödenip ödenmediğinin, e-beyanname sisteminde "Önceki yıl gelir geçici tahsilat miktarları" ve "Önceki yıl kurum geçici tahsilat miktarları" sekmesinden ya da bu ekranlara bağlı olarak oluşturulan muhasebe kayıtlarından takip edebilmelidir. Bahse konu ekranda sadece ödenen toplam tutar bilgisi yer almakta, ödenen tarihlere ilişkin herhangi bir bilgi ise yer almamaktadır. Geçici vergilerin yıllık beyanname dönemi başlangıç tarihinden sonra ödenmesi halinde ise ilgili tahsilatlar tahsilat ekranlarında yer almamaktadır. Bir başka deyişle, geçici vergi tutarının gelir vergisi mükelleflerinde 1 Mart, kurumlar vergisi mükelleflerinde ise 1 Nisan tarihinden sonra ödenmesi halinde, geçici vergi, vergi beyanname dönemleri başlangıç tarihinden sonra ödendiği için, tahsilat bilgileri ekranında ödenmiş olarak görünmemektedir. Bu durum bilhassa geçici vergi ödemelerini KDV iade alacaklarına ya da diğer vergi iade alacaklarına mahsuben ödeyen firmalar için elzemdir. Zira, vergi mahsuplarında "mahsup talep dilekçesi" verilmesi mahsubun yapıldığı anlamına gelmez, sadece talep yapıldığını gösterir. Bu nedenle, yıllık beyan dönemleri başlamadan önce bilhassa geçici vergilerini mahsuben ödeyen mükelleflerin mahsuplarının yapılıp yapılmadığını, GİB e-beyanname sisteminde ödenmeyen geçici vergi borçlarının bulunup bulunmadığını kontrol etmeleri, herhangi bir hata varsa ya da mahsup sonucu reddedilen bir kısım varsa, yıllık beyan dönemi başlamadan önce eksik ödenen geçici vergi miktarının tamamlanması, geçici verginin yıllık beyanname mahsup edilebilmesi için şarttır.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

işletmelerinin (belediyelerin otobüs işletmeleri ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinin %51 veya daha fazlası belediyelere ait şirketler hariç) münhasıran il sınırları içinde, otobüsle (sürücüsü dâhil en az on sekiz oturma yeri olan) yapmış oldukları toplu taşıma faaliyetlerine ilişkin 3065 sayılı Kanununun 38. maddesinde yer alan hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre hasılatlarına uygulayacakları vergi oranı %1,5 olarak belirlenmişti. 03.03.2019 tarih ve 30723 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan tebliğ ile söz konusu KDV düzenlemesinin uygulama usul ve esaslarına yönelik olarak KDV Genel Uygulama Tebliğinde düzenlemeler yapılmıştı. (Konu hakkında rehberimizin KDV Kanunu kısmında açıklamalara yer verilmiştir.)

7186 sayılı Kanununun 1. maddesi ile Gelir Vergisi Kanunu’nun mülga 113. maddesi “Hasılat Esaslı Kazanç Tespiti” başlığı altında yeniden düzenlenmiştir. Buna göre,

- Şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan ve
- Bu faaliyetlerinden kaynaklanan hasılatlarının tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla elde eden mükelleflerin
- Talep etmeleri hâlinde

söz konusu faaliyetlerinden elde ettikleri gayrisafi hasılatlarının (KDV Kanunu’nun 38. maddesi kapsamında hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre vergilendirilen mükellefler için hesapladıkları katma değer vergisi dahil tutarın) %10’u bu faaliyetlerine ilişkin vergiye tabi kazanç olarak esas alınabilecektir.

12. Yıllık Beyannamenin Verilmesi ve Verginin Ödenmesi Zamanları

Ticari ve mesleki faaliyetlerde beyanname işyerinin bulunduğu yerdeki ya da Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından kaydı yapılan vergi dairesine verilecektir. Diğer hallerde beyanname ikametgâhın bulunduğu yerdeki vergi dairesine verilecektir. Dar mükellefiyette ise yıllık beyanname, Türkiye’de vergi muhatabı mevcut ise onun Türkiye’de oturduğu yerin, Türkiye’de vergi muhatabı yoksa işyerinin bulunduğu yer vergi dairesine verilir veya taahhütlü olarak posta ile gönderilir. İşyeri birden fazla ise bu işyerlerinden herhangi birisinin bulunduğu yer vergi dairesine verilir.

7338 Sayılı Kanun ile Gelir Vergisi Kanunu’nda yapılan düzenlemeler doğrultusunda, 1/1/2021 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara

uygulanmak üzere, kazançları basit usulde tespit olunan mükelleflerin 46 ncı maddeye göre tespit edilen kazançları gelir vergisinden istisnadır. Dolayısıyla söz konusu mükelleflerin beyanname verme yükümlülükleri bulunmamaktadır.

Basit usulde tespit edilen ticari kazanç yanında beyana tabi başka bir gelir unsurunun bulunması halinde, yıllık beyanname 2024 yılı Mart ayının başından Mart ayının sonuna kadar verilecek ve Mart ve Temmuz aylarında olmak üzere, iki eşit taksitte ödenecektir.

Toplam kazancı içinde zirai kazançları %75 ve daha yüksek nispette olanlar, Mart ayında verecekleri gelir vergisi beyanamesi üzerinde hesaplanan gelir vergisini Kasım ve Aralık aylarında iki eşit taksitte ödeyeceklerdir.

13. Elektronik Beyanname (E-Beyanname) Verme Zorunluluğu

E-Beyanname konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından bugüne kadar 340, 346, 357, 367, 373 ve 376 sıra no.lu VUK Genel Tebliğleri yayınlanmıştır.

Yıllık gelir vergisi beyannamesinin e-beyanname ortamında gönderilme zorunluluğuna dair en son 376 seri no.lu VUK Genel Tebliği ile düzenleme yapılmıştır. Tebliğde aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

“Ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden dolayı gerçek usulde vergilendirilen gelir vergisi mükelleflerine hiçbir hadle sınırlı olmaksızın gelir vergisi beyannamesinin ve geçici vergi beyannamelerini elektronik ortamda gönderme zorunluluğu getirilmiştir.”

Geliri sadece gayrimenkul sermaye iradından oluşan mükelleflere de diledikleri takdirde vergi beyanlarının e-beyanname ortamında yapılabilmesi imkanı sağlanmıştır.

14. Gelir Vergisi Beyan Örnekleri

Örnek-1: İstanbul içinde ikamet eden Bay (A) lokanta işletmeciliği faaliyetinde bulunmaktadır. Bay (A), lokanta işletmeciliğinden dolayı 2023 yılında 50.000 TL kâr elde etmiştir. Mükellef işletme hesabı esasına göre defter tutmaktadır. Ayrıca mükellefin, 2023 yılı içinde ödenen 6.000 TL geçici vergi tutarı bulunmaktadır.

Örnek Hakkında Açıklama;

Bu örnekte işletme hesabı esasına göre defter

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

tutan bir mükellefin durumu açıklanmaktadır. Mükellef ticari kazancı nedeniyle yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek zorundadır. Mükellef 2023 yılında 50.000 TL ticari kazanç elde etmiştir.

Mükellefin Beyanı Aşağıdaki Gibi Olacaktır:

Ticari Kazanç	:	50.000 TL
Safi Ticari Kazanç	:	50.000 TL
Vergiye Tabi Gelir (Matrah)	:	50.000 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	:	7.500 TL
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı	:	
(Geçici Vergi: 3.000 TL)	:	6.000 TL
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi	:	1.500 TL

Elbette mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini ..v.d. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyannamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-2: İstanbul içinde lokantacılık faaliyetinde bulunan ve işletme hesabı esasına göre defter tutan Bay (B)'nin 2023 yılı kârı 50.000 TL'dir. Mükellef 2023 yılında 5.000 TL Bağ-Kur Primi (5510 s.k. 4/b), 4.000 TL geçici vergi ödemiştir.

Mükellefin ayrıca tevkiif yoluyla vergilendirilmiş brüt 70.000 TL mevduat faizi ve repo geliri (bu gelirler ticari işletmesine dahil bulunmamaktadır) ile Çankırı'da bulunan ve emlak vergisi değeri 100.000 TL olan apartman dairesinden (meskenden) 24.000 TL kira geliri bulunmaktadır. (Mesken kira gelirinde götürü gider yöntemi seçilmiştir.)

Mükellef ticari kazancı nedeniyle yıllık beyanname vermek zorunda olup, beyannameye mesken olarak kiraya verdiği gayrimenkulden elde ettiği kira gelirini de dahil edecektir. Ticari, zirai ve mesleki kazancı nedeniyle yıllık beyanname verenler konut kira gelirine ilişkin istisnadan yararlanamayacağından bu gelire istisna uygulanmayacaktır. Kira gelirinde safi irat hesaplanırken %15 oranındaki götürü gider

düşüldükten sonraki kalan tutar beyan edilecektir.

Mükellefin 2023 yılında elde ettiği tevkiif yoluyla vergilendirilmiş bulunan mevduat faizi ve repo geliri Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi hükmü uyarınca verilecek beyannameye dahil edilmeyecektir.

Mükellefin Beyanı Aşağıdaki Gibi Olacaktır:

Ticari Kazanç	:	50.000 TL
Bağ-Kur Primi (5510 s.k. 4/b)	:	5.000 TL
Safi Ticari Kazanç	:	45.000 TL
GMSİ (24.000-(24.000 x %15))	:	20.400 TL
Beyan Edilen Gelirler Toplamı	:	65.400 TL
Vergiye Tabi Gelir (Matrah)	:	65.400 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	:	9.810 TL
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı	:	4.000 TL
(Geçici Vergi: 4.000 TL)	:	
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi	:	5.810 TL

Elbette mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini vd. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyannamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-3: Bay (A), 2023 yılında üç ayrı işverenden ücret geliri elde etmekte olup, ücretlerin tamamı kesinti yoluyla vergilendirilmiş bulunmaktadır.

Birinci işverenden alınan ücret: 140.000-TL

İkinci işverenden alınan ücret: 80.000-TL

Üçüncü işverenden alınan ücret: 72.000-TL

Örnekte yer alan ve birinci işverenden alınan ücret toplama dahil edilmeyecek olup, ikinci ve üçüncü işverenden alınan ücretler toplamı (80.000 TL + 72.000 TL =) 152.000 TL, 2023 yılına dair 150.000 TL'lik beyan sınırını aştığı için 292.000 TL'lik ücret gelirinin tamamı beyan edilecektir.

Maliye İdaresi tarafından yayınlanan kılavuzlarda

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

yer verilen örnek ve açıklamalarda da teyit edildiği üzere, ücret geliri olarak dikkate alınacak meblağ, kişinin bir yıl içinde oluşan gelir vergisi matrahlarının toplamıdır. Yani brüt ücret değil, brüt ücretten ilgili yasal indirimler (sigorta primi, işsizlik sigortası primi gibi) yapıldıktan sonra oluşan aylık gelir vergisi matrahlarının yıllık toplamıdır. Diğer bir ifadeyle GVK'daki adı ile safi ücret geliri bu tutar olmaktadır.

Mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini vd. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyanname 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-4: Gerçek usulde ticari kazanç sahibi Bayan (B)'nin ticari kazancının yanında tamamı kesinti yoluyla vergilendirilmiş iki işverenden ücret geliri de bulunmaktadır.

Ticari Kazanç : 60.000- TL

Birinci işverenden alınan ücret : 180.000- TL

İkinci işverenden alınan ücret : 90.000- TL

Mükellef elde etmiş olduğu ticari kazancı nedeniyle mutlaka beyanname verecektir. Birinci işverenden alınan hariç, ikinci işverenden alınan ücret geliri ise (gelir vergisi tarifesinin ikinci diliminde yer alan tutarı) 150.000 TL'lik beyan sınırını aşmadığından ve aynı zamanda tüm işverenlerinden elde ettiği ücret geliri toplamı (gelir vergisi tarifesinin dördüncü diliminde yer alan tutarı) 1.900.000 TL'sini aşmadığından ücret gelirleri beyannameye dahil edilmeyecektir.

2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyanname 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-5: Bay (K)'nın 2023 yılı serbest meslek faaliyeti kazancı 400.000 TL'dir. Ayrıca 40.000 TL mevduat ve repo faizi geliri elde etmiştir. Bay (K) 2023 yılında 4.000 TL Bağ-Kur primi, kendisi, eşi ve çocuğu için 8.000 TL özel sağlık sigortası primi ödemesi yapmıştır. Bay (K)'nın ayrıca 2022 yılı kazancı için verdiği gelir vergisi beyanname 2023 yılına devreden 15.000 TL mali zararı bulunmaktadır. Yıl içinde ayrıca serbest meslek

kazancına ilişkin tevkif edilen 80.000 TL gelir vergisi bulunmaktadır.

Örnek hakkında açıklama: Bay (K), elde etmiş olduğu 40.000 TL mevduat ve repo faizi GVK Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi tutulduğundan, beyana dahil edilmeyecektir.

Geçmiş yıl mali zararı vergiye tabi kazançtan öncelikli olarak mahsup edilecektir.

Özel sağlık sigortası primi ödemesi, vergiye tabi kazancın %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin 12 aylık toplamını aşmadığından, 8.000 TL'nin tamamı indirilecektir. Bağ-Kur primi ödemesi de beyana tabi kazançtan indirilebilecektir.

2023 yılı serbest meslek kazancı	: 400.000 TL
Geçmiş yıl mali zararı(-)	: 15.000 TL
Bağ-Kur Primi (-)	: 4.000 TL
Özel sağlık sigortası primi (-)	: 8.000 TL
Vergi matrahı	: 373.000 TL
Hesaplanan vergi	: 86.950 TL
Yıl içinde tevkif suretiyle ödenen vergi (-)	: 80.000 TL
Ödenecek yıllık gelir vergisi	: 6.950 TL

2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyanname 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-6: Bayan (A), 2023 takvim yılında; tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş 90.000 TL işyeri kira geliri, 30.000 TL mevduat faizi ve konut olarak kiraya verdiği dairesinden 15.000 TL kira geliri elde etmiştir.

- Tevkif yoluyla vergilendirilen mevduat faizi geliri tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.

- Konut kira gelirinden 21.000 TL'lik istisna düşülecek olup, kalan tutar beyan edilecektir.

Örnekte, istisna haddinin altında gelir elde edildiğinden konut kira geliri beyan edilmeyecektir.

- Tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş, işyeri kira geliri (gelir vergisi tarifesinin ikinci diliminde yer alan tutarı) 150.000 TL'lik beyan sınırını aşmadığından yıllık beyanname ile beyan edilmeyecektir.

Örnek-7: Bay (K), İstanbul'da bulunan dairesini konut olarak kiraya vermesi sonucu, 2023 takvim yılında 24.000 TL kira geliri elde etmiştir. Beyana tabi başka

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

geliri bulunmayan mükellef, götürü gider yöntemini seçmiştir. Mükellefin kira gelirine ilişkin gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Gayrisafi İrat Toplamı	:	24.000 TL
Vergiden İstisna Tutar	:	21.000 TL
Kalan (24.000 – 21.000)	:	3.000 TL
% 15 Götürü Gider (3.000 x % 15)	:	450 TL
Vergiye Tabi Gelir (3.000-450)	:	2.550 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	:	382,50 TL
Ödenecek Gelir Vergisi	:	382,50 TL

Mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini vd. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyannamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-8: Bayan (Z), İstanbul'da bulunan dairesini konut olarak kiraya vermesi sonucu, 2023 yılında 32.000 TL kira geliri elde etmiştir. Beyana tabi başka geliri olmayan mükellef, gerçek gider yöntemini seçmiş olup, bu konut ile ilgili gerçek giderleri toplamı 18.000 TL'dir. (Gerçek gider usulünü seçen mükellefler, vergiden istisna edilen kısma isabet eden giderleri hâsılatlarından gider olarak indiremeyecekler, sadece vergiye tabi hâsılat isabet eden giderleri indirebileceklerdir. Bunun için toplam gider tutarından vergiye tabi hâsılat isabet eden kısmının hesaplanması gerekir. Vergiye tabi hâsılat isabet eden gider aşağıdaki formüle göre hesaplanacaktır.)

$$\frac{\text{Vergiye Tabi Hâsılat (Toplam Hâsılat – Konut Kira Geliri İstisnası) x Toplam Gider}}{\text{Toplam Hâsılat}} \\ \frac{(32.000 – 21.000) x 18.000 \text{ TL}}{32.000 \text{ TL}} = 6.187,50 \text{ TL}$$

Mükellefin kira gelirine ilişkin gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Gayrisafi İrat Toplamı	:	32.000 TL
Vergiden İstisna Tutar	:	21.000 TL
Kalan (32.000 – 21.000)	:	11.000 TL
İndirilebilecek Gerçek Gider Tutarı	:	6.187,50 TL
Vergiye Tabi Gelir (11.000 – 6.187,50)	:	4.812,50 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	:	721,88 TL
Ödenecek Gelir Vergisi	:	721,88 TL

Mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini ..v.d. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyannamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-9: Bayan (M), İzmir'de bulunan dairesini konut olarak kiraya vermesi sonucu, 2023 yılında 121.000 TL, işyeri olarak kiraya verdiği daireden ise 60.000 TL brüt kira geliri elde etmiştir. İşyeri için ödenen kira bedelleri üzerinden 12.000 TL tevkifat yapılmıştır. Beyana tabi başka geliri olmayan mükellef, götürü gider yöntemini seçmiştir.

Mesken kirası gelirinin istisna haddini aşan kısmı (121.000 – 21.000 =) 100.000 TL ile tevkifata tabi tutulan işyeri kirasının (60.000 TL) toplamı 160.000 Türk lirasını aştığından, mesken ve işyeri kira gelirleri birlikte beyan edilecek olup, buna ilişkin gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Gayri Safi İrat Toplamı	:	181.000 TL
Vergiden İstisna Tutar	:	21.000 TL
Kalan (181.000- 21.000)	:	160.000 TL
%15 Götürü Gider (160.000 x %15)	:	24.000 TL
Vergiye Tabi Gelir (160.000- 24.000)	:	136.000 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	:	23.700 TL
Kesinti Yoluyla Ödenen Vergiler	:	12.000 TL
Ödenecek Gelir Vergisi	:	11.700 TL

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini vd. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyannamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-10: Bayan (K), İstanbul'da bulunan dairesini konut olarak kiraya vermesi sonucu, 2023 yılında 40.000 TL kira geliri elde etmiştir. Mükellef, 2023 yılı içinde eşi için bireysel emeklilik sistemine 2.000 TL katkı payı ödemiş ve Devlete ait bir okula 18.11.2023 tarihinde 2.000 TL nakit olarak bağışta bulunmuştur. Mükellefin önceki yıldan devreden 1.500 TL geçmiş yıl zararı bulunmaktadır. Ayrıca eğitim ve sağlık harcamaları nedeniyle 2023 yılında 1.000 TL harcama yapmıştır.

Beyana tabi başka geliri bulunmayan mükellef, götürü gider yöntemini seçmiştir.

Bilindiği üzere, bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payı 01.01.2013 tarihinden itibaren beyana tabi gelirden indirim konusu yapılamamaktadır. (Devlet katkı payı uygulaması nedeniyle.)

Bayan (K), eğitim ve sağlık harcamalarını, beyan edilen gelirin (safı iradın) %10'unu aşmaması, Türkiye'de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla, kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olarak yaptığı eğitim ve sağlık harcamalarını matrahtan indirebilecektir. İndirim konusu yapılabilecek tutar, beyan edilen gelirin (safı iradın) % 10'u (16.150 x % 10) olan 1.615 TL'nı aşmadığından tamamı indirim konusu yapılabilecektir.

Okul, yurt, sağlık tesisleri ve huzurevleri için genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere yapılan bağışların tamamı indirim konusu yapılabilecektir. Bu nedenle örneğimizdeki, devlete ait okula nakit olarak yapılan 2.000 TL bağışın tamamı indirim konusu yapılabilecektir.

Mükellefin kira gelirine ilişkin gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Gayrisafı İrat Toplamı : 40.000 TL

Vergiden İstisna Tutar	:	21.000 TL
Kalan (40.000 TL- 21.000 TL)	:	19.000 TL
% 15 Götürü Gider (19.000 TL x %15)	:	2.850 TL
Safı İrat (19.000 TL - 2.850 TL)	:	16.150 TL
Mahsup Edilecek Geçmiş Yıl Zararları	:	1.500 TL
Eğitim ve Sağlık Harcamaları	:	1.000 TL
Okul, Yurt ve Sağlık Tesisleri için Yap. Bağış ve Yardımlar	:	2.000 TL
Vergiye Tabi Gelir (13.175 – (1.500 + 1.000 + 2.000)	:	8.675 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	:	1.301,25 TL
Ödenecek Gelir Vergisi	:	1.301,25 TL

2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyannamesi 2023 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-11: Bay (E), tam mükellef bir kurum olan (Z) Anonim Şirketinden 2023 yılında brüt 500.000 TL tutarında kâr payı (temettü) elde etmiştir. Elde edilen kâr payı kurum bünyesinde %10 nispetinde vergi kesintisine tabi tutulmuş olup kesinti tutarı 50.000 TL'dir. Bu mükellefin ayrıca 25.000 TL mevduat faizi (stopajlı) ve 180.000 TL stopaja tabi ücret geliri (tek işverenden) gelirleri bulunmaktadır.

2023 yılında tek işverenden elde edilen, stopaj yoluyla vergilendirilmiş olan ve 1.900.000 TL beyan haddini aşmayan ücret ile GVK geçici 67. madde kapsamında yine stopaj suretiyle vergilendirilmiş 180.000 TL mevduat faizi yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmeyecektir.

Bay (E)'nin elde ettiği kâr payının yarısı ise gelir vergisinden istisna olup, kalan yarısı 250.000 TL dir. Bu tutar beyan sınırı olan 150.000 TL'nı aştığı için beyan edilecektir. Kurum bünyesinde yapılmış olan vergi kesintisinin tamamı hesaplanan vergiden mahsup edilecektir.

Bu durumda, hesaplama aşağıdaki gibi olacaktır;

Kâr payı	:	500.000 TL
İstisna tutarı	:	250.000 TL
(500.000 TL x 0,50)	:	

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

KALAN TUTAR	:	250.000 TL
Hesaplanan vergi	:	53.500 TL
Mahsup edilecek vergi	:	50.000 TL
Ödenecek Gelir Vergisi	:	3.500 TL

Mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini vd. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyanamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-12: Bayan (F), 2023 yılında 200.000 TL Eurobond faiz geliri elde etmiştir. Gerek 01.01.2006 öncesi gerekse 01.01.2006 sonrası ihraç edilen ve iktisap edilen Eurobond'lardan elde edilen faiz gelirleri GVK Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi değildir. Bu durumda elde edilen faiz geliri 150.000 TL'ni aşıyorsa, gelirin tamamı beyan edilecektir. 01.01.2006 öncesi ihraç edilen Eurobond faiz gelirleri için indirim oranı da uygulanmaz.

Eurobond faiz geliri	:	200.000 TL
Hesaplanan vergi	:	40.000 TL

Mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini vd. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyanamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-13: Bay (A) 02/08/2021 tarihinde 30.000 TL'na almış olduğu bir A.Ş.'nin hisse senetlerini 10.05.2023 tarihinde 100.000 TL'na satmıştır. Beyan edeceği değer artış kazancı tutarı ne olmalıdır? (Hisse senetleri, BİST'e kayıtlı olmayan bir şirkete ait olup, alım-satım işlemi banka veya aracı kurum kullanılmamıştır.)

Bay (A)'nın hisse senedini iktisap ettiği aydan önceki ay olan Temmuz/2021'de Yİ-ÜFE 710,61; elden çıkarıldığı aydan önceki ay olan Nisan/2023'te Yİ-ÜFE değeri 2.164,94'tür. Hisse senedi 01.01.2006 sonrası

ihraç edildiği için, Yİ-ÜFE'deki artış oranının %10'dan fazla olup olmadığına bakılmalıdır. Endeksteki artış %200,0465'tir. Endeks artışı %10'dan fazla olduğu için iktisap bedeli arttırılabilecektir.

Arttırılmış maliyet bedeli [(30.000 TL x 2,0465) + 30.000 =] 91.395,00 TL'dir Bay (A), satmış olduğu hisse senetlerinden dolayı (100.000 – 91.395,00 =) 8.605,00 TL değer artış kazancı elde etmiştir. 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılması sonucu elde edilen kazanç için GVK Madde 80'de istisna uygulanmayacağı açıklandığından; hisse senetleri BİST'e kayıtlı olmayan bir şirkete ait olup, alım-satım işlemi banka veya aracı kurum kullanılmadığı için işlem GVK Geçici 67. madde kapsamına da girmemektedir. Bu nedenle 8.605,00 TL beyan edilecektir.

Değer Artış Kazancı : 8.605,00 TL

Eğer mükellef bu A.Ş. hisse senetlerini 10.05.2021 günü değil de 02.08.2023 tarihi sonrası elinden çıkarsaydı, iki yıldan fazla süre elinden tutmuş olacağından, satım sonucu oluşan değer artış kazancı (milyonlarca TL olsa dahi) vergiye tabi olmayacaktı.

Mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini vd. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyanamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-14: Bayan (C) 10.03.2019 tarihinde 200.000 TL'na satın almış olduğu gayrimenkulünü 05.02.2023 tarihinde 2.000.000 TL'na satmıştır. Beyan edeceği değer artış kazancı tutarı ne olacaktır?

Bayan (C)'nin elden çıkardığı gayrimenkulün maliyet bedeli hesaplanırken Yİ-ÜFE'deki artış oranı esas alınarak endeksleme işlemi yapılır. Bayan (C)'nin gayrimenkulü iktisap ettiği aydan önceki ay olan Şubat/2019'de Yİ-ÜFE endeksi 425,26 olup elden çıkardığı aydan önceki ay olan Ocak/2023'te ÜFE 2.105,17'dir. Endeks %300,95 oranında artmıştır. Bu durumda, gayrimenkulün endekslenmiş maliyet bedeli (200.000 x 2.105,17/425,26 =) 990.062,55 TL'dir.

Satış Tutarı	:	2.000.000,00 - TL
Endekslenmiş Alış Maliyeti (-)	:	990.062,55 - TL

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Safi Tutar	: 1.009.937,45 - TL
İstisna Tutarı (-)	: 55.000,00 - TL
Kalan Tutar	: 954.937,45 - TL
Vergiye Tabi Gelir	: 954.937,45 - TL
Hesaplanan Vergi	: 290.628,11- TL

Mükellef, eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini vd. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir. 2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyannamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-15: Bay (K), 05.08.2013 tarihinde 140.000-TL'na aldığı dairesini 12.12.2023 tarihinde 2.750.000.- TL'na satmıştır. Beyan edeceği değer artış kazancı tutarı ne olacaktır?

Satın alma ile elden çıkarma arasındaki süre beş yıldan fazla olduğundan değer artış kazancı oluşmamaktadır. Bu nedenle, Bay (K)'nın beyan edilecek geliri bulunmamaktadır. (Gayrimenkul 01.01.2007 öncesi iktisap edilmiş olsa idi 4 yıllık süre dikkate alınacaktı. 01.01.2007 sonrası iktisap edilen gayrimenkullerin satışında vergi doğmaması için geçmesi gereken süre 5 yıldır.)

Örnek-16: Genel cerrahi doktoru olan bayan (B), devlet hastanesinden emekli olmuştur ve herhangi bir mesleki veya ticari faaliyette bulunmamaktadır. Bayan (B), eski bir hastasının ricasını kıramayarak ameliyata girmiştir. Bu ameliyat karşılığında 150.000- TL ameliyat ücreti almıştır. Bayan (B)'nin arzi kazanç tutarı ne olacaktır?

Bayan (B)'nin bu ameliyatı yapması serbest meslek faaliyetidir. Söz konusu iş süreklilik arz etmediğinden istisna tutarını aşan kısım arzi kazanç olarak vergilendirilir.

Arzi kazançlarda istisna haddi 2023 yılı için 129.000 TL'dir.

İstisnadan sonra kalan tutar	= (150.000 – 129.000 =) 21.000- TL
Vergiye Tabi Gelir	= 21.000- TL

Elbette mükellef eğer varsa (GVK Madde 89 dahilinde yer verilen sınırlamalar kapsamında) kendisi, eşi ve çocukları için sağlık harcamalarını, çocukları için olan eğitim giderlerini, yasa kapsamındaki bağış ve yardımlarını, özel sağlık sigortası primi ödemelerini, sosyal güvenlik primi ödemelerini vb. indirim unsurlarını ödeme belgeleri ile tevsik etmiş olması şartıyla vergiye tabi kazancından indirebilecektir.

Örnek-17: Bay (A), 2023 yılında, konut olarak kiraya verdiği dairesinden 24.000 TL kira geliri ile birlikte tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş 60.000 TL işyeri kira geliri ve 80.000 TL mevduat faizi elde etmiştir.

Bay (A)'nın elde ettiği kira geliri bakımından istisna uygulanıp uygulanmayacağı; 2023 yılında elde edilen kira gelirinin istisna haddi üzerinde olması şartıyla, beyan edilip edilmeyeceklerine bakılmaksızın ayrı ayrı veya birlikte mükellefin elde etmiş olduğu varsa ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlarının Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesinde yazılı tarifinin üçüncü diliminde ücret gelirleri için belirlenen tutarı (2023 yılı için 550.000 TL) aşmış olduğuna bakılarak tespit olunacaktır. (GVK Madde 21'in ikinci fıkrası hükmü gereği)

Buna göre, Bay (A)'nın 2023 yılı içerisinde elde ettiği 24.000 TL mesken kira gelirinin (2023 yılı için 21.000 TL olan) istisna haddi üzerinde olması nedeniyle, istisnadan yararlanılıp yararlanılamayacağına tespitinde bu tutar da hesaplama katılacak olup, elde edilen tüm gelir toplamının da 550.000 TL'ni aşması durumunda istisnadan yararlanma söz konusu olmayacaktır.

Dolayısıyla, 2023 yılı içerisinde elde ettiği gelir toplamı (80.000 + 60.000 + 24.000 =) 164.000 TL, 2023 yılı bakımından Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesinde yazılı tarifinin üçüncü diliminde ücret gelirleri için belirlenen tutarı (550.000 TL) aşmadığından Bay (A)'nın elde ettiği kira geliri için istisna (2023 yılı için 21.000 TL) uygulanacaktır.

2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyannamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek-18: Bayan (B), 2023 yılında konut olarak kiraya verdiği dairesinden 580.000 TL kira geliri elde etmiştir.

Bayan (B)'nin elde ettiği kira geliri, 2023 yılı bakımından Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesinde yazılı tarifinin üçüncü diliminde ücret gelirleri için belirlenen tutarı (550.000 TL) aşmış olduğundan elde edilen kira geliri için 21.000 TL konut kira geliri istisnası uygulanmayacaktır.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Örnek-19: Bayan (H), 2023 yılında mesken olarak kiraya verdiği konutundan 36.000 TL kira geliri elde etmiştir. Mükellefin ayrıca 135.000 TL mevduat faiz geliri ve tek işverenden elde ettiği 57.000 TL ücret geliri de bulunmaktadır.

GVK Madde 21'e göre, istisna haddinin (2023 yılı için 21.000 TL) üzerinde hasılat elde edenlerden, beyanı gerekip gerekmediğine bakılmaksızın ayrı ayrı veya birlikte elde ettiği ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlarının gayri safi tutarları toplamı 103. maddede yazılı tarifenin üçüncü diliminde ücret gelirleri için yer alan tutarı (2023 yılı için 550.000 TL) aşanlar bu istisnadan faydalanamazlar.

Mükellefin kira geliri yanı sıra ücret ve menkul sermaye iradı gelirleri toplamı 2023 yılında 228.000 TL'dir. Bu durumda mükellef mesken kira gelirini 2024 yılı Mart ayında vereceği yıllık gelir vergisi beyanamesi ile beyan ederken 21.000 TL'lik istisnadan yararlanabilecektir.

2023 yılına dair yıllık gelir vergisi beyanamesi 2024 yılı Mart ayı başından aynı ayın sonuna kadar verilecektir.

Örnek 20: Mükellef (B), 2023 yılında 95.000 TL alacak faizi ve net 108.000 TL tam mükellef bir kurumdan kâr payı elde etmiştir. Kar payından %10 oranında 12.000 TL tevkifat yapılmıştır.

Brüt kar payı tutarı: $108.000 / 0,90 = 100.000$ TL

Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-d maddesine göre kesinti ve istisna uygulamasına tabi olmayan menkul sermaye iradı toplamının 2023 yılı için 8.400 TL'nı aşmaması halinde beyan edilmemesi gerekmektedir. Örnekte 48.000 TL alacak faizi kesinti ve istisna uygulanmayan bir gelir olup, bu gelirin toplamı 2023 yılı için beyanname verme sınırı olan 8.400 TL'yi aştığından, 48.000 TL'nin tamamı beyan edilecektir.

Mükellefin tam mükellef bir kurumdan elde ettiği kesintiye (%10) tabi tutulmuş brüt 120.000 TL'lik kâr payının yarısı gelir vergisinden istisna olduğundan, kalan 60.000 TL tek başına beyan haddini (150.000

TL) aşmasa dahi, Gelir Vergisi Kanunu'nun 86/1-c maddesi¹⁷ hükmü gereğince vergiye tabi gelir toplamının (95.000 + 60.000 = 155.000 TL) 150.000 TL'lik beyanname verme sınırını aşması nedeniyle Yıllık Gelir Vergisi Beyanamesine dahil edilecektir.

Mükellefin beyanı aşağıdaki gibi olacaktır.

Alacak faizi	: 95.000
Kâr payı geliri	: 60.000
Beyan edilecek vergiye tabi gelir	: 155.000
Hesaplanan gelir vergisi	: 27.850
Kesinti yoluyla ödenen vergi	: 12.000
İadesi gereken vergi	: 15.850

Örnek 21: Bay (A), 2023 yılında tek işverenden tevkif suretiyle vergilendirilmiş 1.950.000 TL ücret geliri elde etmiştir. Bay (A)'nın 2023 yılında elde ettiği ücret geliri GVK'nın 103. maddesinde yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 1.900.000 TL) aşması nedeniyle, Bay (A)'nın bu ücret gelirini, yıllık gelir vergisi beyanamesi ile beyan etmesi gerekmektedir. Yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden yıl içinde kesilen vergiler mahsup edilebilecektir.

Örnek 22: Bayan (B) 2023 takvim yılında; birinci işverenden 1.600.000 TL, ikinci işverenden 350.000 TL olmak üzere iki ayrı işverenden ücret geliri elde etmiş ve ücretlerin tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiştir.

Bayan (B)'nin, birinci ve ikinci işverenden elde etmiş olduğu ücretleri toplamı (1.600.000 TL + 350.000 TL=) 1.950.000 TL, GVK'nın 103. maddesinde yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 1.900.000 TL) aştığından ücret gelirlerinin tamamı beyan edilecektir. Yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden yıl içinde kesilen vergiler mahsup edilebilecektir.

Örnek 23: Bay (C) 2023 takvim yılında; birinci işverenden 850.000 TL, ikinci işverenden 180.000 TL olmak üzere iki ayrı işverenden ücret geliri elde etmiş ve ücretlerin tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiştir.

17 GVK Madde 86. - Aşağıda belirtilen gelirler için yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bu gelirler beyannameye dahil edilmez.
1. Tam mükellefiyette;
a) Gerçek usulde vergilendirilmeyen ziraî kazançlar, bu Kanunun 75. maddesinin (15) ve (16) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratları, kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı,
b) Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş 103. maddede yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan ücretler (birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birinciden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103. maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı ve birinci işverenden alınan dâhil ücret gelirleri toplamı 103. maddede yazılı tarifenin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dâhil),
c) Vergiye tâbi gelir toplamının [(a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç] 103. maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşuluyla, Türkiye'de tevkifata tâbi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları,
d) Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 3.800 Türk Lirasını aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.
2. Dar mükellefiyette, tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan; ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlar.

II. GELİR VERGİSİ KANUNU

Bay (C)'nin, birinci ve ikinci işverenden elde etmiş olduğu ücretleri toplamı (850.000 TL + 180.000 TL=) 1.030.000 TL, GVK'nın 103. maddesinde yazılı tarifinin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 1.900.000 TL) aşmamakla birlikte birden sonraki işverenden elde ettiği ücret geliri olan 180.000 TL, aynı Kanunun 103. maddesinde yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan (2023 yılı için 150.000 TL) tutarı aştığından iki işverenden elde ettiği ücret geliri toplamı beyan edilecektir.

Yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden yıl içinde kesilen vergiler mahsup edilebilecektir.

Örnek 24: Bay (Ç) 2023 takvim yılında; birinci işverenden 1.000.000 TL, ikinci işverenden 90.000 TL ve üçüncü işverenden 50.000 TL olmak üzere üç işverenden ücret geliri elde etmiş ve ücretlerin tamamı kesinti yoluyla vergilendirilmiştir.

Birinci işverenden alınan ücretin hangisi olacağı serbestçe belirlenebildiğinden, Bay (Ç) 1.000.000 TL ücret geliri birinci işverenden elde edilen ücret olarak belirlemiştir.

Buna göre Bay (Ç)'nin;

- Üç işverenden elde ettiği ücret gelirleri toplamı (1.000.000 TL + 90.000 TL + 50.000 TL =) 1.140.000 TL, GVK'nın 103. maddesinde yazılı tarifinin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 1.900.000 TL) aşmadığından ve

- Birden sonraki işverenlerden elde ettiği ücretleri toplamı (90.000 TL + 50.000 TL=) 140.000 TL, aynı Kanunun 103. maddesinde yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 150.000 TL) aşmadığından,

ücret gelirleri yıllık gelir vergisi beyanamesi ile beyan edilmeyecektir.

Örnek 25: Serbest meslek erbabı Bay (D)'nin serbest meslek kazancının yanında tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş iki işverenden elde edilen ücret geliri ile tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş işyeri kira geliri bulunmaktadır.

- Serbest meslek kazancı	:	500.000 TL
- Birinci işverenden alınan ücret	:	600.000 TL
- İkinci işverenden alınan ücret	:	75.000 TL
- İşyeri kira geliri	:	45.000 TL

Bay (D), serbest meslek kazancı nedeniyle her halükarda beyanname verecektir.

İkinci işverenden alınan ücret geliri GVK'nın 103. maddesinde yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 150.000 TL) ve ücret gelirleri toplamı aynı Kanunun 103. maddesinde yazılı tarifinin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 1.900.000 TL) aşmadığından, ücret gelirleri beyannameye dahil edilmeyecektir.

Serbest meslek kazancı ve işyeri kira geliri toplamı (500.000 TL + 45.000 TL=) 545.000 TL, GVK'nın 103. maddesinde yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 150.000 TL) aştığından, işyeri kira geliri de beyannameye dahil edilecektir.

Örnek 26: Bay (E)'nin 2023 yılı gelirleri aşağıdaki gibi olup, ücret gelirleri ve işyeri kira gelirleri tevkif yoluyla vergilendirilmiştir.

- Birinci işverenden alınan ücret	:	1.800.000 TL
- İkinci işverenden alınan ücret	:	200.000 TL
- İşyeri kira geliri	:	80.000 TL

Ücret gelirleri toplamı GVK'nın 103. maddesinde yazılı tarifinin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 10.000 TL) aştığından, bu gelirler için beyanname verilecektir.

İşyeri kira geliri 80.000 TL ise, aynı Kanunun 103. maddesinde yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2023 yılı için 150.000 TL) aşmadığından beyannameye dahil edilmeyecektir.

Örnek 27: Almanya'da ikamet eden Mükellef (A), Ankara'da bulunan konutunu kiraya vermiş ve 2023 yılına ait 20.000 Avro kira geliri elde etmiştir. Beyana tabi başka geliri bulunmayan mükellef, götürü gider yöntemini seçmiştir. Tahsilatın yapıldığı tarihteki T.C. Merkez Bankası Avro alış kuru 25 TL kabul edilmiştir.

Mükellefin kira gelirine ilişkin gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanacaktır;

Gayrisafi İrat Toplamı (20.000 € x 25 TL)	:	500.000 TL
Vergiden İstisna Tutar	:	21.000 TL
Kalan (500.000 TL – 21.000 TL)	:	479.000 TL
Götürü Gider (479.000 TL x %15)	:	71.850 TL
Vergiye Tabi Gelir (479.000 TL – 71.850 TL)	:	407.150 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	:	99.112,50 TL

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

1. Verginin Konusu

Sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler ile iş ortaklıklarının kazançları kurumlar vergisine tabidir. Kurum kazancı, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşmaktadır.

2. Mükellefiyet Çeşitleri

Kurumlar vergisi açısından sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler ile iş ortaklıkları, kanuni veya iş merkezlerinin Türkiye’de bulunup bulunmadığına göre tam mükellefiyet veya dar mükellefiyet esasında vergilendirilecektir.

Kanuni merkezden kasıt, vergiye tabi kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, ana statülerinde veya sözleşmelerinde gösterilen merkezdir. İş merkezi olarak ise iş bakımından işlemlerin bilfiil toplandığı ve yönetildiği merkez dikkate alınacaktır.

2.1. Tam Mükellefiyet

Kurumlardan kanuni veya iş merkezleri Türkiye’de bulunanlar tam mükellefiyet esasında gerek Türkiye içinde gerekse Türkiye dışında elde ettikleri kazançların tamamı üzerinden vergilendirileceklerdir.

2.2. Dar Mükellefiyet

Kanuni ve iş merkezlerinin her ikisi de Türkiye’de bulunmayanlar, dar mükellefiyet esasında sadece Türkiye’de elde ettikleri kazançları üzerinden vergilendirileceklerdir.

3. Muafiyetler ve İstisnalar

3.1. Muafiyetler

KVK’nın 4. maddesinde sayılan kurumlar ile diğer özel kanunlar vasıtasıyla çeşitli kurumlar, kurumlar vergisinden muaf tutulmuşlardır. Bu kurumlar; genellikle kamu kurumları ile eğitim, sağlık, kültür gibi temel kamu hizmetleri alanında faaliyet gösteren kurumlardır.

3.2. Kurumlar Vergisi Kanununda Yer Alan İstisnalar

Kurumlar vergisinden istisna edilen kurum kazançları, KVK’nun 5. maddesinin birinci fıkrasında sayılmış olup bazı istisna kazançlara ilişkin açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

3.2.1. İştirak Kazançları İstisnası

KVK’nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, aynı kazancın iki ayrı kurumda vergilendirilmesini önlemek, mükerrer vergilemeye yol açmamak amacıyla iştirak kazançları istisnası düzenlenmiştir.

Buna göre kurumların;

(1) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine katılmaları nedeniyle elde ettikleri kazançlar,

(2) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları,

(3) Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları ve katılma paylarının fona iadesinden doğan gelirler ile bu fonların katılma paylarının VUK’nun 279 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesinden kaynaklanan değer artış kazançları,

Diğer yatırım fonu katılma payları ile yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde edilen kâr payları bu istisnadan yararlanamaz.

3.2.2. Yurt Dışı İştirak Kazançları İstisnası

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, kurumların yurt dışından elde ettikleri iştirak kazançları, belli koşullar altında kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

İstisnadan yararlanabilmek için;

– İştirak edilen kurumun anonim veya limited şirket niteliğinde bir kurum olması,

– İştirak edilen kurumun kanuni ve iş merkezinin Türkiye’de bulunmaması,

– İştirak payını elinde tutan kurumun, yurt dışı iştirakin ödenmiş sermayesinin en az %10’una sahip olması,

– İştirak kazancının elde edildiği tarih itibarıyla, iştirak payının kesintisiz olarak en az bir yıl süre ile elde tutulması,

– İştirak kazancının (kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler de dahil olmak üzere) iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az %15 oranında; iştirak edilen yabancı kurumun esas faaliyet

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

konusunun finansal kiralama dahil finansman temini veya sigorta hizmetlerinin sunulması ya da menkul kıymet yatırımı olması durumunda, iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az Türkiye’de uygulanan kurumlar vergisi oranında, gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması,

– İştirak kazancının, elde edildiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye’ye transfer edilmesi gerekmektedir.

7498 sayılı Kanun’la söz konusu bende eklenen ve 01.01.2023 tarihinden itibaren elde edilen gelirler ve kazançlara uygulanmak üzere yürürlüğe giren düzenlemeyle kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan anonim ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumların sermayesine iştirak eden kurumların, bu iştiraklerinden elde ettikleri iştirak kazançları için istisna oranı, iştirak payını elinde tutan şirketin yurt dışı iştirakin ödenmiş sermayesinin en az %50’sine sahip olması ve kazancın elde edildiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye’ye transfer edilmesi şartıyla, bu bentte belirtilen diğer şartların sağlanması koşulu aranmaksızın %50 olarak uygulanır.

3.2.3. Tam Mükellef Anonim Şirketlerin Yurt Dışı İştirak Hisselerini Elden Çıkarmalarına İlişkin İstisna

KVK’nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile kazancın elde edildiği tarih itibarıyla aralıksız olarak en az bir yıl süreyle nakit varlıklar dışında kalan aktif toplamının %75 veya daha fazlası, tam mükellef olmayan anonim veya limited şirket niteliğindeki şirketlerin her birinin sermayesine en az %10 oranında iştiraktan oluşan tam mükellefiyete tabi anonim şirketlerin, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan yurt dışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kurum kazançları, kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Satışa konu iştirak hisselerinin elden çıkarma tarihi itibarıyla en az iki tam yıl (730 gün) süreyle aktifinde tutmuş olması gerekmektedir.

3.2.4. Emisyon Primi Kazancı İstisnası

KVK’nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi ile anonim şirketlerin gerek kuruluşlarında gerekse sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları payların, itibari değer üzerinde bir bedelle elden çıkarılması

halinde oluşan kazançlar kurumlar vergisinden istisna edilmektedir. İstisna, anonim şirketlerin portföylerinde bulunan başka şirketlere ait hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançları kapsamamaktadır.

3.2.5. Türkiye’de Kurulu Fonlar ile Yatırım Ortaklıklarının Kazançlarına İlişkin İstisna

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde;

– Menkul kıymetler yatırım fonları veya ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları,

– Portföyü Türkiye’de kurulu borsalarda işlem gören altın ve kıymetli madenlere dayalı yatırım fonları veya ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları,

– Girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları,

– Gayrimenkul yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları,

– Emeklilik yatırım fonlarının kazançları,

– Konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının kazançları,

anılan fon veya ortaklıkların Türkiye’de kurulmuş olmaları şartıyla kurumlar vergisinden müstesna kılınmıştır.

Ancak bu istisna, söz konusu fon ve ortaklıkların kazançları üzerinden kesinti yoluyla vergi alınmasına engel teşkil etmemektedir.

3.2.6. İştirak Hisseleri ile Kurucu Senetleri, İntifa Senetleri ve Rüçhan Hakları Satış Kazancı İstisnası

Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan hakları ve bu fıkranın (a) bendi kapsamında istisna kazançlarına kaynak oluşturan yatırım fonlarının katılma paylarının satışından doğan kazançların %75’lik kısmı kurumlar vergisinden istisnadır.

7456 sayılı Kanununun 19/b maddesi ile KVK’nun 5. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendinin 1. paragrafında değişiklik yapılarak kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazların satışından doğan kazançların %50’lik kısmına tanınan kurumlar vergisi istisnası kaldırılmıştır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Öte yandan, Kanunun 22. maddesiyle KVK'na eklenen geçici 16. madde ile yukarıda açıklanan düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten önce kurumların aktifinde yer alan taşınmazlar için KVK'nun 5. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendinin değişiklik öncesi hükümlerinin uygulanması sağlanmaktadır. Şu kadar ki, düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarih olan 15 Temmuz 2023'ten önce kurumların aktifinde yer alan taşınmazların satışından elde edilecek kazançlara %50 yerine %25 oranında istisna uygulanacaktır.

Bu istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanır ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulur. Ancak satış bedelinin, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır.

İstisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. Aynı süre içinde işletmenin tasfiyesi (bu Kanuna göre yapılan devir ve bölünmeler hariç) halinde de bu hüküm uygulanır.

Bedelsiz olarak veya rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değeriyle elde edilen hisse senetlerinin elde edilme tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin elde edilme tarihi esas alınır.

Devir veya bölünme suretiyle devralınan iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının satışında aktifte bulundurma sürelerinin hesabında, devir olunan veya bölünen kurumda geçen süreler de dikkate alınır.

Menkul kıymet ticaretiyle uğraşan kurumların bu amaçla ellerinde bulundurdukları değerlerin satışından elde ettikleri kazançlar istisna kapsamı dışındadır.

KDV Kanunu'nun 17. maddesinin 4. fıkrasının (r) bendine göre, kurumların aktifinde en az iki tam yıl süreyle bulunan iştirak hisselerinin satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimler KDV'den de istisnadır. Menkul kıymet ticareti ile iştigal eden mükellefler söz konusu istisnadan yararlanamayacaklardır.

7456 sayılı Kanunun 7. maddesindeki düzenleme kapsamında, KDV Kanunu'nun 17. maddesinin 4. fıkrasının (r) bendinde yer alan kurumların aktifinde en az iki tam yıl süreyle bulunan "taşınmazların" satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimlerinde uygulanan KDV istisnası yürürlükten kaldırılmıştır. Bununla birlikte, kurumların aktiflerinde bulundurdukları ve ticaretini yapmadıkları iştirak hisselerinin tesliminde ise KDV istisnası uygulanmaya devam edilecektir. Kurumlar söz konusu istisnadan iştirak hisseleri itibariyle yararlanmaya devam edeceklerdir. 7456 sayılı Kanunun 8 inci maddesindeki düzenlemeyle, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih olan 15 Temmuz 2023'ten önce kurumların aktifinde yer alan taşınmazların satışında ise eski hükümler geçerli olacak, KDV istisnası devam edecektir.

3.2.7. Bankalara, Finansal Kiralama ya da Finansman Şirketlerine veya TMSF'na Borçlu Durumda Olan Kurumlar ile Bankalara Tanınan İstisna

3.2.7.1. Bankalara Finansal Kiralama ya da Finansman Şirketlerine Borçları Nedeniyle Kanuni Takibe Alınmış veya TMSF'na Borçlu Durumda Olan Kurumlar ile Bunların Kefillerine ve İpotek Verenlere Tanınan İstisna

KVK'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ile bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine borçları nedeniyle kanuni takibe alınmış veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna borçlu durumda olan kurumlar ile bunların kefillerinin ve ipotek verenlerin sahip oldukları taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının, bu borçlara karşılık bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya bu Fona devrinden sağlanan hasılatın bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden kazançların tamamı kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

3.2.7.2. Bankalara, Finansal Kiralama ya da Finansman Şirketlerine Tanınan İstisna Uygulaması

Bankacılık Kanunu'na tabi bankaların, finansal kiralama ya da finansman şirketlerinin kanuni takibe alınmış alacakları nedeniyle iktisap ettikleri söz

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

konusu kıymetlerden (taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu hisse senetleri, intifa senetleri, rüçhan haklarından) taşınmazların (6361 sayılı Kanun kapsamında yapılan finansal kiralama işlemlerinde kiracının temerrüdü sebebiyle kanuni takipteki finansal kiralama alacakları karşılığında tarafların karşılıklı mutabakatıyla kiralayanın her türlü tasarruf hakkını devraldığı finansal kiralama konusu taşınmazlar dâhil) satışından doğan kazançların %50'lik, diğerlerinin satışından doğan kazançların %75'lik kısmı kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

3.2.8. Yurt Dışı Şube Kazançları

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi ile kurumların yurt dışında bulunan iş yerleri veya daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri kurum kazançları, belli şartlar altında kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Yurt dışında bulunan iş yerleri veya daimi temsilciler aracılığıyla elde edilen kurum kazançlarının;

- Doğduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az %15 oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması,
- Elde edildiği hesap dönemine ilişkin yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye'ye transfer edilmiş olması,
- İştirak edilen şirketin ana faaliyet konusunun, finansal kiralama dahil finansman temini, sigorta hizmetlerinin sunulması veya menkul kıymet yatırımı olması durumunda, bu kazançların doğduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az Türkiye'de uygulanan kurumlar vergisi oranında (%20) (2018-2019-2020 hesap dönemlerinde %22, 2021 hesap döneminde %25, 2022 hesap döneminde %23, 2023 hesap döneminde %25) gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması,

gerekmektedir.

3.2.9. Yurt Dışında Yapılan İnşaat, Onarım, Montaj İşleri ile Teknik Hizmetlerden Sağlanan Kazançlarda İstisna

Yurtdışında yapılan inşaat, onarma, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanarak Türkiye'de genel sonuç hesaplarına aktarılan kazançlar, herhangi bir koşula bağlanmaksızın kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Uygulamada, inşaat, onarma ve montaj işlerinin yurt dışında gerçekleştirilmesi için bir iş yeri bulunması gerekirken, bu işlere bağlı "teknik hizmetlerin" yurt dışında herhangi bir iş yeri olmaksızın Türkiye'den gerçekleştirilebilmesi mümkün olabilmektedir. Proje hazırlanması gibi teknik hizmetler, inşaat ve onarma işinin tamamlayıcı bir unsuru olmasına karşın; kurumların yurt dışında devam eden bir inşaat ve onarma işi olmadığı ya da ayrıca bir iş yeri veya daimî temsilci bulundurulmadığı durumlarda, bu faaliyetin ihracat olarak değerlendirilmesi ve yurt dışındaki inşaat işine bağlı olarak Türkiye'de yapılan teknik hizmetlerden sağlanan kazançların bu istisnadan yararlandırılması mümkün değildir.

3.2.10. Eğitim Tesisleri ile Rehabilitasyon Merkezlerinin İşletilmesinden Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

Özel okulların işletilmesinden elde edilen kazançlar, Milli Eğitim Bakanlığı'nın görüşü alınmak koşuluyla, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın belirleyeceği usuller çerçevesinde beş hesap dönemi kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Düzenlemede ayrıca, Cumhurbaşkanı'nca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ya da kamu yararına çalışan derneklere bağlı rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden elde edilen kazançlar da Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen usuller çerçevesinde beş hesap dönemi kurumlar vergisinden istisna edilmektedir. İstisna süresinin başlangıcı, söz konusu kuruluşların faaliyete geçtikleri hesap döneminden itibaren başlayacaktır.

3.2.11. Risturn İstisnası

KVK'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, kooperatif ortaklarının yönetim gideri karşılığı olarak ödedikleri paralardan harcanmayarak iade edilen kısımlar ile tüketim kooperatiflerinin, ortaklarının kişisel ve ailevi gıda ve giyecek ihtiyaçlarını karşılamak için satın aldıkları malların değerine göre hesapladıkları risturnlar kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Bu risturnların ortaklara dağıtımı, kâr dağıtımı sayı

lmaz. Risturnun nakden veya aynı değerinde mal ile ödenmesi istisnanın uygulanmasına engel değildir.

Ortaklardan başka kişilerle yapılan işlemlerden doğan kazançlar ile ortaklarla ortaklık statüsü dışında yapılan işlemlerden doğan kazançlar hakkında risturnlara ilişkin istisna hükmü uygulanmaz.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Bunların genel kazançtan ayrılmasında, ortaklarla yapılan iş hacminin genel iş hacmine olan oranı esas alınır.

3.2.12. Yabancı Fon Kazançlarında İstisna

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/A maddesine göre;

(1) Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yabancı fonların, Sermaye Piyasası Kurulu'nca verilen portföy yöneticiliği yetki belgesine sahip tam mükellef şirketler aracılığıyla, organize bir borsada işlem görsün veya görmesin her türlü menkul kıymet ve sermaye piyasası aracı, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmesi, varant, döviz, emtiaya dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmesi, kredi ve benzeri finansal varlıklar ve kıymetli maden borsalarında yapılan emtia işlemlerinden elde ettikleri kazançları nedeniyle, aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi halinde portföy yöneticiliği yapanlar; söz konusu fonlar için daimi temsilci, bunların işyerleri de bu fonların işyeri veya iş merkezi sayılmaz. Bu kazançlar için beyanname verilmez, diğer kazançlar nedeniyle beyanname verilmesi halinde bu kazançlar beyannameye dahil edilmez.

a) Fon adına tesis edilen işlemlerin portföy yöneticiliği yapan şirketin mutlak faaliyetleri arasında yer alan işlemlerden olması.

b) Portföy yöneticiliği yapan şirketin ticari, hukuki ve finansal özellikleri dikkate alındığında, yabancı fon ile arasındaki ilişkinin, emsale uygun koşullarda birbirlerinden bağımsız olarak faaliyet gösteren kişilerdeki gibi olması.

c) Portföy yöneticiliği yapan şirket tarafından, verilen hizmet mukabilinde emsallere uygun bedel alınması ve transfer fiyatlandırması raporunun kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi içerisinde Gelir İdaresi Başkanlığı'na verilmesi.

ç) Portföy yöneticiliği yapan şirketin ve ilişkili olduğu kişilerin yabancı fonun kazançları üzerinde, sağladığı hizmet mukabilinde her ne ad altında olursa olsun hesaplanan bedeller düşüldükten sonra, doğrudan veya dolaylı olarak %20'den fazla hak sahibi olmaması.

Yasal düzenlemenin uygulama usul ve esasları 1 Sıra No.lu KVK Genel Tebliğinin "5.13. Yabancı fon kazançlarının ve bu fonların portföy yöneticiliğini yapan şirketlerin vergisel durumu" başlıklı bölümünde detaylı şekilde açıklanmıştır.

3.2.13. Sınai Mülkiyet Haklarında İstisna

Türkiye'de gerçekleştirilen araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan buluşların;

a) Kiralanması neticesinde elde edilen kazanç ve iratların,

b) Devri veya satışı neticesinde elde edilen kazançların,

c) Türkiye'de seri üretime tabi tutularak pazarlanmaları hâlinde elde edilen kazançların,

ç) Türkiye'de gerçekleştirilen üretim sürecinde kullanılması sonucu üretilen ürünlerin satışından elde edilen kazançların patentli veya faydalı model belgeli buluşa atfedilen kısmının,

% 50'si kurumlar vergisinden müstesnadır. Bu istisna, buluşa yönelik hakların ihlal edilmesi neticesinde elde edilen gelirler ile buluş nedeniyle alınan sigorta veya diğer tazminatlar için de uygulanır.

İstisnanın uygulanabilmesi için;

a) İstisna uygulamasına konu buluşun, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname veya 22/12/2016 tarihli ve 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında patent veya faydalı model belgesi verilerek koruma altına alınan buluşlar arasında yer alması ve buluşa ilişkin incelemeli sistem ile patent veya araştırma raporu sonucunda faydalı model belgesi alınması,

b) İstisna uygulamasından yararlanabilecek kişilerin, 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2. maddesinde veya 6769 sayılı Kanunun 3. maddesinde belirtilen nitelikleri taşıması ve bu kişilerin patentli veya faydalı model belgeli buluşu geliştirme yetkisini haiz bulunması şartıyla, patent veya faydalı model belgesinin sahibi ya da patent veya faydalı model belgesi üzerinde tekel niteliğinde özel bir ruhsata sahip olması,

gerekmektedir.

İstisna uygulamasına patent veya faydalı model belgesinin verildiği tarihten itibaren başlanır ve ilgili patent veya faydalı model belgesi için sağlanan koruma süresi aşılmamak kaydıyla bu istisnadan yararlanılabilir. Buluşun üretim sürecinde kullanılması sonucu üretilen ürünlerin satışından elde edilen kazançların, patentli veya faydalı model belgeli buluşa atfedilen kısmı, ayrıştırılmak suretiyle transfer fiyatlandırması esaslarına göre tespit edilir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Yukarıdaki düzenleme gelir vergisi mükellefleri hakkında da uygulanır. İstisna uygulamasının kesinti suretiyle alınan vergilere şümulü yoktur. Ancak, bu madde kapsamında istisnadan yararlanan serbest meslek kazançları ile gayrimenkul sermaye iratları üzerinden yapılacak vergi kesintisi % 50 oranında indirimli uygulanır. Kazanç ve iradı kesinti yoluyla vergilenen ve beyanname vermesi gerekmeyen mükellefler için indirimli vergi kesintisi en fazla 5 yıl süre ile uygulanır.

Bu madde kapsamında istisna uygulamasından yararlanan mükellefler, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında yer alan istisna uygulamasından ayrıca yararlanamaz.

Söz konusu düzenleme ile ilgili olarak 8 Seri No.lu KVK Genel Tebliği ile 1 Seri No.lu KVK Genel Tebliğine eklenen 5.14. Sınai mülkiyet haklarında istisna başlıklı bölümde detaylı açıklamalara ve pek çok hesaplama örneklerine yer verilmiştir.

3.2.14. Sat-Geri Kirala Uygulamasında İstisna

KVK'nun 5/1-j bendinde yer alan düzenleme uyarınca, her türlü taşınır ve taşınmaz malların 6361 sayılı Kanun kapsamında geri kiralama amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla, kurumlar tarafından finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına satışından doğan kazançlar ve bu kurumlarca söz konusu varlıkların devralındığı kuruma kira süresi sonunda devrinden doğan kazançlar kurumlar vergisinden istisnadır.

İstisnadan yararlanan satış kazancı, kiracı tarafından pasifte özel bir fon hesabında tutulur ve özel fon hesabında tutulan bu tutar sadece kiracı tarafından bu varlıklar için ayrılacak amortismanların (bu varlıkların kiralayan kurumlara devrinden önce kiracıdaki net bilanço aktif değerine isabet eden amortismanlar hariç) itfasında kullanılır. İstisna edilen kazançtan herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. Kurumların tasfiyesi (bu Kanuna göre yapılan devir ve bölünmeler hariç) halinde de bu hüküm uygulanır.

Söz konusu düzenleme ile ilgili detaylı açıklamalar, 11 Seri No.lu KVK Genel Tebliği ile 1 Seri No.lu KVK Genel Tebliğine eklenen 5.15. no.lu "Sat-kirala-geri al

işlemlerinden doğan kazançlarda istisna uygulaması başlıklı bölümde yapılmıştır.

3.2.15. Kira sertifikası ihracı amacıyla her türlü varlık ve hakların satışından doğan kazançlarda istisna

KVK'nun 5/k maddesi uyarınca, her türlü varlık ve hakların, kaynak kuruluşlarca, kira sertifikası ihracı amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla varlık kiralama şirketlerine satışı ile varlık kiralama şirketlerince bu varlıkların devralındığı kuruma satışından doğan kazançların kurumlar vergisinden istisna olmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.

İstisnadan yararlanan satış kazancı, kaynak kuruluş tarafından pasifte özel bir fon hesabında tutulur ve özel fon hesabında tutulan bu tutar sadece kaynak kuruluş tarafından varlık kiralama şirketinden devralındığı tarihten itibaren bu varlıklar için ayrılacak amortismanların (bu varlıkların varlık kiralama şirketine devrinden önce kaynak kuruluştaki net bilanço aktif değerine isabet eden amortismanlar hariç) itfasında kullanılır. İstisna edilen kazançtan herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. Kurumların tasfiyesi (bu Kanuna göre yapılan devir ve bölünmeler hariç) hâlinde de bu hüküm uygulanır.

Yasal düzenlemenin uygulama usul ve esasları, 1 Sıra No.lu KVK Genel Tebliğinin "5.16. Kira sertifikası ihracı amacıyla her türlü varlık ve hakların satışından doğan kazançlarda istisna uygulaması" başlıklı bölümünde açıklanmıştır.

3.3. Diğer Kanunlardaki Bazı İstisnalar

3.3.1. Türk Uluslararası Gemi Siciline (TUGS) Kayıtlı Gemilerin İşletilmesinden ve Devrinden Elde Edilecek Kazançlara İlişkin İstisna

4490 sayılı TUGS Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasında, "Bu Kanun uyarınca oluşturulan Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların işletilmesinden ve devrinden elde edilen kazançlar, gelir ve kurumlar vergileriyle fonlardan istisnadır." hükmü yer almaktadır.

Bu hükme göre, TUGS'ne kayıtlı gemilerin ve yatların işletilmesinden elde edilen kazançlar, faaliyetin

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

gelir vergisi mükelleflerince (dar mükellefler dahil) yapılması halinde gelir vergisinden, kurumlar vergisi mükelleflerince (dar mükellefler dahil) yapılması halinde kurumlar vergisinden; TUGS'ne kayıtlı gemilerin devrinden elde edilecek kazançlar da gelir ve kurumlar vergisinden istisna olacaktır.

Bu istisna, gerçek ve tüzel kişilerin TUGS'ne kaydettirdikleri gemilerin ve yatların işletilmesinden ve devrinden elde ettikleri kazançları ile sınırlıdır. Ancak, Türkiye'de inşa edilen gemi ve yatlardan anılan Sicile kayıtlı olanların işletilip işletilmediğine bakılmaksızın devrinden elde edilen kazançlar da istisna kapsamında değerlendirilecektir.

TUGS'ne kayıtlı gemilerin ve yatların otel veya restoran işletmeciliğinde (yüzer otel veya restoran) kullanılması durumunda bu faaliyet gemi işletmeciliği faaliyeti kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, elde edilen kazançların söz konusu istisnalardan yararlandırılması mümkün değildir.

1 Sıra No.lu KVK Genel Tebliğinin "5.12.1. Türk uluslararası gemi siciline kayıtlı gemilerin işletilmesinden ve devrinden elde edilecek kazançlara ilişkin istisna" başlıklı bölümünde açıklamalara yer verilmiştir.

3.3.2. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Yer Alan İstisna

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2. maddesi uyarınca teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin, münhasıran bu bölgedeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar, faaliyete başlanılan tarihten bağımsız olmak üzere, 31.12.2028¹⁸ tarihine kadar kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Konuyla ilgili geniş açıklamaya rehberin "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri" bölümünde yer verilmiştir. Aynı zamanda teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan mükelleflerle ilgili olarak 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

7033 sayılı Kanun ile 4691 sayılı Kanunun Geçici 2. maddesine eklenen fıkra kapsamında; Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde uygulanmakta olan kazanç istisnası hükmünün, gayri maddi haklardan elde edilen kazançlar açısından uluslararası standartlarla

uyumlu hale getirmeye yönelik düzenlemeler yapmak üzere Cumhurbaşkanı'na yetki verilmiştir. Cumhurbaşkanı bu yetkisini 19.10.2017 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan BKK ile kullanmış ve yetki verilen konularda esasları belirlemiştir. Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen esaslar, 19.10.2017 tarihinden sonra bölgede başlatılacak projelerden elde edilen kazançlar ile bu tarihten önce başlatılmış projelerden 30/06/2021 tarihinden sonra elde edilen kazançlara uygulanmak üzere 19.10.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

03.02.2021 tarih ve 31384 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 7263 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile getirilen önemli düzenlemelerden biri de Teknokent'lerde faaliyette bulunan girişimci firmalara yatırım yapma zorunluluğunun getirilmesidir. Söz konusu düzenlemeye göre;

1 Ocak 2022 tarihinden itibaren 4691 sayılı Kanun kapsamında yıllık beyanname üzerinden istisna edilen kazançları tutarı 1.000.000 Türk lirası ve üzerinde olan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından, bu tutarın %2'si pasifte geçici bir hesaba aktarılacaktır.

Aktarılması gereken tutar yükümlülüğü, yıllık bazda 20.000.000 Türk lirası ile sınırlıdır. Bu tutarın, geçici hesabın olduğu yılın sonuna kadar Türkiye'de yerleşik girişimcilere yatırım yapmak üzere kurulmuş girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ya da bu Kanun kapsamındaki kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan diğer girişimcilere sermaye olarak konulması şarttır.

Öte yandan, 01.01.2024 tarihinde yürürlüğe giren 7953 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararıyla yukarıdaki oran ve tutarlar aşağıdaki şekilde güncellenmiştir.

- Pasifte geçici bir hesaba aktarım yükümlülüğünün doğması için gerekli olan yıllık beyanname üzerinden yararlanılan Ar-Ge ve tasarım indirim tutarı ile teknokent kazanç istisna tutarının alt sınırı 1.000.000 Türk lirasından 2.000.000 Türk lirasına yükseltilmiş,
- Pasifte geçici bir hesaba aktarım oranı %2'den %3'e çıkarılmış,

18 03.02.2021 tarih ve 31384 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 7263 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Yönetici şirketlerin Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgedeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançların gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilme süresi 31.12.2023 tarihinden 31.12.2028 tarihine kadar uzatılmıştır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

- Yıllık bazda geçici bir hesaba aktarılması gereken tutar yükümlülüğünün üst sınırı 20.000.000 Türk lirasından 100.000.000 Türk lirasına artırılmıştır.

Güncellenen oran ve tutarların 2023 hesap dönemi kurumlar vergisi beyannamesinde yararlanılacak Ar-Ge ve tasarım indirimi ile teknoloji geliştirme bölgeleri kazanç istisnası tutarlarına tatbik edileceği düşüncesindeyiz. İlgili indirim ve istisna uygulamasından tam yararlanabilmek adına, geçici hesaba aktarılan tutarların 2024 yılı sonuna kadar Türkiye’de yerleşik girişimcilere yatırım yapmak üzere kurulmuş girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ya da 4691 sayılı Kanun kapsamındaki kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan girişimcilere sermaye olarak konulması gerekmektedir.

Teknopark kazanç istisnasının uygulama usul ve esaslarına dair 1 Sıra No.lu KVK Genel Tebliğinin “5.12.2. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda yer alan istisna” başlıklı bölümünde açıklamalara yer verilmiştir. Ayrıca rehberimizin “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri” başlıklı bölümünde ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

3.3.3. Serbest Bölgelerde Uygulanan Kurumlar Vergisi İstisnası

Serbest Bölgeler Kanunu’nun geçici 3. maddesi ile belirli şartlarda firmaların bu bölgede yürüttükleri faaliyetlerden elde ettikleri kazançların gelir veya kurumlar vergisinden müstesna olduğu belirtilmek suretiyle müktesep hakları korunmuştur. Konuyla ilgili geniş açıklama rehberin “Serbest Bölgeler” bölümünde ele alınmıştır. Aynı zamanda serbest bölgelerde elde edilecek kazançta istisna uygulaması ile ilgili olarak 1 Sıra No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin “5.12.3. Serbest bölgelerde uygulanan kurumlar vergisi istisnası” başlıklı bölümünde açıklamalara yer verilmiştir.

3.3.4. KVK’nun Geçici 14. Maddesi Kapsamında Kur Korumalı Mevduat Hesabından Doğan Kazanç İstisnası

2021 yılının son çeyreğinde Merkez Bankası’nın politika faizini indirmesi ile döviz kurlarında başlayan hareketlenme ivmelenerek artmıştır. Türk lirasında yaşanan bu değer kaybının ve dövize olan yönelişin durdurulması amacıyla da kur korumalı mevduat düzenlemesi yapılmıştır. Başlangıçta gerçek kişiler için yapılan bu düzenleme daha sonra tüzel kişiler ile

yurt dışında yaşayan gerçek ve tüzel kişilerin yurt dışı hesaplarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Söz konusu düzenleme ile, Kurumlar Vergisi Kanunu’na 7352 Sayılı Vergi Usul Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Geçici 14’üncü madde eklenmiş olup, düzenleme aşağıdaki gibidir.

(1) 14/1/1970 tarihli ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (I) numaralı bendinin (g) alt bendi hükmüne istinaden Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi kapsamında dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen hesaplar ile ilgili olarak; kurumların 31/12/2021 tarihli bilançolarında yer alan yabancı paralarını, dördüncü geçici vergi dönemine ilişkin beyannamenin verilme tarihine kadar Türk lirasına çevirmeleri ve bu suretle elde edilen Türk lirası varlığı, bu kapsamda açılan en az üç ay vadeli Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarında değerlendirmeleri durumunda aşağıda belirtilen kazançlar kurumlar vergisinden müstesnadır:

a) Bu fıkra kapsamındaki yabancı paraların dönem sonu değerlemesinden kaynaklanan kur farkı kazançlarının 1/10/2021 ila 31/12/2021 tarihleri arasındaki döneme isabet eden kısmı,

b) 2021 yılı dördüncü geçici vergi dönemine ilişkin beyannamenin verilme tarihine kadar Türk lirasına çevrilen hesaplarla ilgili oluşan kur farkı kazançları ile söz konusu hesaplardan dönem sonu değerlemesinden kaynaklananlar da dâhil olmak üzere vade sonunda elde edilen faiz ve kâr payları ile diğer kazançlar.

(2) Birinci fıkra kapsamına girmemekle birlikte, kurumların 31/12/2021 tarihli bilançolarında yer alan yabancı paralarını 30/06/2024 tarihine kadar Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi kapsamında dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevirmeleri ve bu suretle elde edilen Türk lirası varlığı en az üç ay vadeli Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarında değerlendirmeleri durumunda oluşan kur farkı kazançlarının, geçici vergi dönemi sonu değerlemesiyle Türk lirasına çevrildiği tarih arasına isabet eden kısmı ile dönem sonu değerlemesinden kaynaklananlar da dâhil olmak üzere vade sonunda elde edilen faiz ve kâr payları ile diğer kazançlar kurumlar vergisinden müstesnadır.

(3) Kurumların 31/12/2021 tarihli bilançolarında

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

yer alan altın hesabı ile bu tarihten sonra açılacak işlenmiş ve hurda altın karşılığı altın hesabı bakiyelerini 30/06/2024 tarihine kadar Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi kapsamında dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevirmeleri ve bu suretle elde edilen Türk lirası varlığı en az üç ay vadeli Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarında değerlendirmeleri durumunda Türk lirasına çevrildiği tarihte oluşan kazançlar ile dönem sonu değerlemesinden kaynaklananlar da dâhil olmak üzere vade sonunda elde edilen faiz ve kâr payları ile diğer kazançlar kurumlar vergisinden müstesnadır.

(4) Kurumların 31/3/2022 tarihli bilançolarında yer alan yabancı paralarını 30/06/2024 tarihine kadar Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi kapsamında dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevirmeleri ve bu suretle elde edilen Türk lirası varlığı en az üç ay vadeli Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarında değerlendirmeleri durumunda söz konusu hesapların dönem sonu değerlemesinden kaynaklananlar da dâhil olmak üzere vade sonunda elde edilen faiz ve kâr payları ile diğer kazançlar kurumlar vergisinden müstesnadır. Cumhurbaşkanı bu istisnayı 30/06/2024 tarihine kadar her bir geçici vergi veya yıllık hesap dönemleri sonu itibarıyla kurumların bilançolarında yer alan yabancı paralar için ayrı ayrı veya birlikte uygulamaya yetkilidir.

(5) Bu madde kapsamındaki istisnalar 30/06/2024 tarihine kadar vade sonunda yenilenen hesaplara da uygulanır.

(6) Bu maddede öngörülen süre ve şekilde dönüşüm kuru/fiyatı üzerinden Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına çevrilen yabancı paralar ile altın hesaplarına ilişkin olarak bu istisnaya sınırlı olmak üzere Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanmaz.

(7) Bu maddenin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan istisna hükümleri, aynı şartlarla geçerli olmak üzere bilanço esasına göre defter tutan gelir vergisi mükelleflerinin kazançları hakkında da uygulanır.

(8) Türk lirası mevduat veya katılma hesabından vadeden önce çekim yapılması durumunda bu madde kapsamında istisna edilen tutarlar nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler, vergi ziyai cezası kesilmek suretiyle gecikme faiziyle birlikte tahsil olunur.”

Yasal düzenlemenin uygulama usul ve esaslarına ilişkin detaylı açıklamalar 11.02.2022 tarih ve 31747 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde (Seri No: 1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliği’nde (Seri No:19) yapılmıştır.

3.4. Kurumlar Vergisinden İstisna Edilen Kazançlara İsbet Eden Giderlerin Diğer Kazançlardan İndirilememesi

KVK’nun 5. maddesinin üçüncü fıkrasında, iştirak hissesi alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin giderlerinin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararlarının, istisna dışı kurum kazancından indirilmesinin kabul edilmeyeceği hükmü yer almaktadır. Buna göre iştirak hisseleri alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara ilişkin giderlerin kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

4. Kurum Kazancının Tespiti

4.1. Genel Olarak

Kurumlar vergisi, mükelleflerin bir hesap dönemi içerisinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır. Safi kurum kazancının tespitinde Gelir Vergisi Kanunu’nun ticari kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır. Zirai faaliyetle uğraşan kurumların bu faaliyetinden doğan kazançlarının tespitinde, Gelir Vergisi Kanunu’nun zirai kazancın tespitine ilişkin hükümleri de dikkate alınır. Ticari kazancın bu şekilde tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanunu’nun değerlemeye ait hükümleri ile Gelir Vergisi Kanunu’nun ticari kazancın tespitinde indirilecek ve indirilmeyecek giderlere ilişkin hükümlerine uyulması gerekmektedir.

4.2. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı

Kontrol edilen yabancı kurum kazancı düzenlemesi ile belli şartlar altında yurt dışı iştiraklere yatırım yapan mükelleflerin yurt dışı iştirak kârları fiilen dağıtılsa bile vergi uygulamaları açısından dağıtılmış kabul edilerek, bu iştiraklerin kazançlarının Türkiye’de kurumlar vergisine tabi tutulması öngörülmektedir. Yurt dışı kurumun, “kontrol edilen yabancı kurum” kabul edilmesi için, tam mükellef gerçek kişi ve kurumların doğrudan veya dolaylı olarak ayrı ayrı ya da birlikte sermayesinin, kâr payının veya oy kullanma hakkının en az % 50’sine sahip olmak suretiyle söz konusu kurumu kontrol

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

etmeleri gerekir. Burada sözü edilen “doğrudan veya dolaylı” ve “ayrı ayrı” ya da “birlikte” ifadeleri ile iştirak paylarının grup şirketleri veya gerçek kişiler arasında paylaşılması, maddede belirtilen iştirak oranının altında kalınarak yapılan düzenlemenin dışına çıkılması engellenmiştir. Kontrol edilen yurt dışı iştirakin elde etmiş olduğu kârdan bu kuruma iştirak eden tam mükellef kuruma hissesi oranında isabet eden kısmın matraha dahil edilerek vergilendirilebilmesi için aşağıda yer alan şartların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

1. Şart: İştirakin ilgili yıldaki toplam gayrisafi hasılatının %25 veya fazlasının faaliyeti ile orantılı sermaye, organizasyon ve eleman istihdamı suretiyle yürütülen ticari, zirai veya serbest meslek faaliyetlerinden elde edilen gelirler dışındaki faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşmasıdır. Ticari, zirai veya serbest meslek kazancı belli bir sermayenin yanı sıra, belli bir emek ve organizasyon ihtiyacı da gerektirdiği için aktif nitelikteki gelir olarak değerlendirilecek ve bu tip iştirakler kontrol edilen yabancı kurum kapsamı dışında bırakılacaktır. Örneğin, kurumun toplam 100 olan yurt dışı iştirak hasılatının bileşimi aşağıdaki gibi olsun:

Ticari hasılat	30
Kâr payı	10
Faiz	50
Menkul kıymet satış geliri	10

Bu durumda pasif nitelikli gelirlerin toplam gayrisafi hasılatına oranı ($70/100=$) %70 olduğu için yukarıda kontrol edilen yabancı kurum için belirtilen koşullardan biri gerçekleşmiş olacaktır.

2. Şart: Yurt dışında kurulu iştiraklerin kurum kazançlarının %10'dan az oranda gelir ve kurumlar vergisi benzeri vergi yükü taşıması gerekir. Vergi yükü ilgili ülkede tahakkuk eden verginin bu dönemde elde edilen toplam dağıtılabilir kurum kazancı ile tahakkuk eden gelir ve kurumlar vergisi toplamına oranlanması suretiyle tespit edilecektir.

Örneğin, kurumun ticari kazancı 90, vergiye tabi kazancın tespitinde gider olarak kabul edilmeyen tutar da 10 ise vergiye tabi kazanç 100 olacaktır. Bu kazancın yarısı vergiden istisna edilmişse ve ilgili ülkedeki vergi oranı da %15 ise hesaplanacak kurumlar vergisi tutarı ($100/2 \times 0,15=$) 7,5 olacaktır. Bu verginin vergi öncesi kâra oranı da ($7,5/90=$) %8,33 olacaktır. Bu durumda, her ne kadar ülke

mevzuatına göre uygulanan nominal vergi oranı %15 olsa da efektif vergi yükü % 8,33 olduğu için, iştirak edilen şirketin kontrol edilen yabancı kurum olarak değerlendirilmesi için, kazançları üzerinden maddede belirtilen “% 10'dan az oranda gelir ve kurumlar vergisi veya benzeri gelir üzerinden alınan vergi yükü” taşıması şartı gerçekleşmiş olacaktır.

3. Şart: Yurt dışındaki iştiraklerin “kontrol edilen yabancı kurum” çerçevesinde değerlendirilebilmesi için ilgili yıldaki toplam gayrisafi hasılatının 100.000 TL karşılığı yabancı parayı geçmesi gerekmektedir. Bu toplam hasılatın altında kalan iştirakler, diğer tüm koşullar bulunsa dahi madde kapsamında değerlendirilmeyeceklerdir. Yurt dışındaki iştirakin hasılatının TL'ye çevrilmesinde, ilgili iştirakin hesap döneminin son gününde geçerli olan Merkez Bankası'nca açıklanan döviz alış kuru esas alınacaktır.

Yurt dışı iştiraklerin Türkiye'de vergiye tabi tutulacak kârları, vergi öncesi kurum kazancı olarak anlaşılmalıdır. Diğer bir anlatımla ilgili yurt dışı iştirakin hesap dönemi sonu itibarıyla gelir tablosunda yer alan vergi öncesi kurum kazancı vergilemede esas alınacaktır. Yurt dışı iştiraktan elde edilmiş sayılan kazancın hesaplanmasında, yurt dışı iştirakin ilgili hesap döneminin kapandığı tarihte sahip olunan iştirak oranı (sermaye, kâr payı veya oy kullanma hakkı oranı) dikkate alınacaktır. Eğer yıl içerisinde ortak olunan yurt dışı iştirakin hisseleri hesap döneminin son gününe gelmeden herhangi bir muvazaa olmaksızın elden çıkarılmış ise madde hükümleri uygulanmayacaktır. Ancak kapanış günü itibarıyla halen kontrol unsuru devam ediyor ise o zaman Türkiye'de vergiye tabi tutulacak kazanç, hesap döneminin son gün itibarıyla hesaplanan kontrol oranı değil, ilgili hesap dönemi içinde sahip olunan en yüksek kontrol oranı esas alınarak hesaplanacaktır.

4.3. Dar Mükellefiyette Kurum Kazancının Tespiti

Dar mükellefiyette safi kurum kazancı KVK'nun 22. maddesinde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

(1) Dar mükellef kurumların iş yeri veya daimî temsilci vasıtasıyla elde edilen kazançlarının tespitinde, aksi belirtilmediği takdirde tam mükellef kurumlar için geçerli olan hükümler uygulanır.

(2) Dar mükellefiyete tâbi kurumların ticarî veya zirai kazançlar dışında kalan kazanç ve iratları hakkında, Gelir Vergisi Kanunu'nun bu kazanç ve iratların

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

tespitine ilişkin hükümleri uygulanır. Ancak, bu kazanç ve iratların Türkiye’de yapılmakta olan ticarî veya ziraî faaliyet kapsamında elde edilmesi halinde, kurum kazancı bu maddenin birinci fıkrasına göre tespit edilir.

(3) Dar mükellefiyette kurum kazancının tespitinde, ayrıca aşağıdaki indirimlerin yapılması kabul edilmez:

a) Bu kurumlar hesabına yaptıkları alım-satımlar için ana merkeze veya Türkiye dışındaki şubelere verilen faizler, komisyonlar ve benzerleri.

b) Türkiye’deki kurumun kazancının elde edilmesi ve idamesi ile ilgili olan ve emsallere uygunluk ilkesi uyarınca belirlenecek dağıtım anahtarlarına göre ayrılan paylar ile Türkiye’deki kurumun denetimi için yabancı ülkelerden gönderilen yetkili kişilerin seyahat giderleri hariç olmak üzere, ana merkezin veya Türkiye dışındaki şubelerin genel yönetim giderlerine veya zararlarına katılmak üzere ayrılan paylar.

(4) Dar mükellef kurumların işletmede kullandıkları borçlanmalar için Kanununun 12 nci maddesinde yer alan hükümlerin uygulanmasında, ortakla ilişkili kişinin tespiti açısından sermaye veya oy hakkı şartı aranmaz.

(5) Kanununun tasfiyeye ilişkin hükümleri ile 19. maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi aynı şartlarla dar mükellef kurumlar hakkında da uygulanır. Şu kadar ki, devralan kurum tarafından devralınan değerlere karşılık verilen iştirak hisseleri, Türkiye’deki iş yeri veya daimî temsilcinin aktifine kaydedilir.

4.4. Yabancı Ulaştırma Kurumlarında Kurum Kazancının Tespiti

Yabancı taşıma kurumlarının vergiye matrah olacak kurum kazancının tespiti konusunda KVK’nın 23. maddesinde aşağıdaki düzenlemeye yer verilmiştir.

(1) Yabancı taşıma kurumlarının vergiye matrah olacak kurum kazancı, hasılatla ortalama emsal oranlarının uygulanması suretiyle hesaplanır.

(2) Ortalama emsal oranları, Türkiye’de daimî veya arızî olarak çalışan bütün kurumlar için;

- Kara taşımacılığında % 12,
  - Deniz taşımacılığında % 15,
  - Hava taşımacılığında % 5,
- olarak uygulanır.

(3) Ticarî ve arızî ticarî kazançları dar mükellefiyet kapsamında vergilendirilen yabancı taşıma kurumlarının, Türkiye’de elde edilmiş sayılan hasılatı aşağıdaki unsurlardan oluşur:

a) Türkiye sınırları içinde gerçekleşen kara taşımacılığında, bilet bedeli ile birlikte alınan gider karşılıkları dahil olmak üzere yolcu, yük ve bagaj taşıma ücreti olarak her ne adla olursa olsun aldıkları tutarlar.

b) Türkiye’deki yükleme limanlarından yabancı ülkelerdeki varış limanlarına veya diğer bir kurumun gemisine aktarma yapılacak yabancı limana kadar gerçekleşen deniz ve hava taşımacılığında, bilet bedeli ile birlikte alınan gider karşılıkları dahil olmak üzere yolcu, yük ve bagaj taşıma ücreti olarak her ne adla olursa olsun aldıkları tutarlar.

c) Türkiye dışındaki taşımacılık faaliyeti için diğer kurumlar hesabına Türkiye’de sattıkları yolcu ve bagaj biletleri ile Türkiye’de yaptıkları navlun sözleşmeleri dolayısıyla kendilerine verilen komisyonlar ve ücretler.

5. Kurum Kazancının Tespitinde İndirilecek Giderler

5.1. Gelir Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler

GVK’na göre indirilebilecek giderler, rehberimizin Gelir Vergisi Kanunu bölümünde, ticari kazançlar kısmında ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

5.2. Kurumlar Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler

KVK’nun 8. maddesine göre, ticari kazanç gibi hesaplanan kurum kazancının tespitinde mükellefler aşağıdaki giderleri de ayrıca hâsılattan indirebilirler.

- Menkul kıymet ihraç giderleri.
- Kuruluş ve örgütlenme giderleri.
- Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri.
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın kar payı.
- Katılım bankalarının katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları.
- Sigorta ve reasürans şirketlerinde bilanço gününde hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ait olup,

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

aşağıda belirtilen teknik karşılıklar;

Muallak hasar ve tazminat karşılıkları; tahakkuk etmiş ve hesaben tespit edilmiş hasar ve tazminat bedelleri veya bu hesap yapılmamışsa hasar ve tazminatın ve bunlarla ilgili tüm masrafların tahmini değerleri ile gerçekleşmiş, ancak rapor edilmemiş hasar ve tazminat bedelleri ve bunlara ilişkin masraflardan, reasürör payı düşüldükten sonra kalan tutar ile saklama payına isabet eden muallak hasar karşılığı yeterlilik farklarından oluşur.

Kazanılmamış prim karşılıkları; yürürlükte bulunan sigorta sözleşmeleri için tahakkuk etmiş primlerden, komisyonlar düşüldükten sonra kalan tutarın gün esasına göre bilanço gününden sonraya sarkan kısmından, aynı esasa göre hesaplanan reasürör payının düşülmesinden sonra kalan tutardır. Ancak bu tutar, nakliyat emtia sigortalarında, yıllık primin komisyon düşüldükten sonraki tutarından şirketlerin kendi saklama paylarında kalanının %25'ini geçemez. Kazanılmamış prim karşılığının gün esasına göre hesaplanması mümkün olmayan reasürans ve retrosesyon işlemlerinde 1/8 yöntemi uygulanabilir.

Hayat sigortalarında matematik karşılıklar, her sözleşme üzerinden ayrı ayrı hesaplanır. Karşılıkların, gelirleri vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlere yatırılan kısmına ait faiz ve kar payları, giderler arasında gösterilemez.

Dengeleme karşılığı; takip eden hesap dönemlerinde meydana gelebilecek tazminat oranlarındaki dalgalanmaları dengelemek ve katastrofik riskleri karşılamak üzere sadece deprem ve mühendislik sigorta branşlarında verilen deprem teminatı için hesaplanan dengeleme karşılıklarından oluşur.

Bir bilanço döneminde ayrılan sigorta teknik karşılıkları, ertesi bilanço döneminde aynen kara eklenir.

5.3. Holding Şirketlerin Genel İdare Giderlerinin Bağlı Şirketlere Dağıtımı

Holding şirketler tarafından bağlı şirketlere araştırma ve geliştirme, finansman temini, pazarlama ve dağıtım, yatırım projelerinin hazırlanması, hedeflerin tayini, planlama, örgütlendirme kararlarının uygulanması, bilgisayar hizmetleri, sevk ve idare, mali revizyon ve vergi müşavirliği, piyasa araştırmaları, halkla ilişkilerin tanzimi, personel temini ve eğitimi, muhasebe organizasyon ve kontrolü, hukuk müşavirliği konularında hizmetler verilebilmektedir.

Holding tarafından bağlı şirketlere verilen hizmetler için fatura düzenlenmesi zorunlu olup verilen hizmetin karşılığını teşkil eden bedelin, KVK'nun 13. maddesinde yer alan emsallere uygunluk ilkesine göre belirlenmesi gerekmektedir.

Holding tarafından verilen bu tür hizmetlerin bağlı şirketlerce gider yazılabilmesi için;

- Hizmetin mutlaka verilmiş olması,
- Kesilen faturada hizmet türünün ayrıntılı olarak belirtilmesi,
- Tek faturada birden fazla hizmet bedelinin bir arada yer alması halinde, her hizmet bedelinin ayrı ayrı gösterilmesi,

şarttır.

Yukarıda belirtilen koşullara uygun olarak bağlı şirketler, holding tarafından kesilen fatura bedelini gider olarak kayıtlarında gösterebileceklerdir.

5.4. Finansal Kiralama ve Finansman Şirketleri Tarafından 6361 Sayılı Kanunun 16. Maddesi Kapsamında Ayrılacak Karşılıklar

Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun "Karşılıklar" başlıklı 16. maddesi uyarınca ayrılan özel karşılıkların tamamının ayrıldıkları yılda kurum kazancının tespitinde gider olarak kabul edileceği hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu düzenleme 1/1/2019 tarihinden itibaren yürürlüğe girdiğinden bu tarihten önce anılan kurumlarca ayrılan özel karşılıkların kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınması mümkün bulunmamaktadır.

6. Zarar Mahsubu ve Diğer İndirimler

KVK'nun 9. maddesinde, kurumların faaliyetleri ile ilgili doğan zararlarının maddede belirtilen şartların da gerçekleşmesi durumunda, sonraki dönemlerde doğan kazançlardan indirilmesine izin verilmektedir.

6.1. Zarar Mahsubu

Ekonomik faaliyetin ana amacı kâr elde etmek olmakla beraber, zaman zaman ticari faaliyet zararları sonuçlanmaktadır. KVK'nun 9. maddesine göre zarar mahsubu; geçmiş yıl zararları, devralınan kurum zararları ve yurt dışı faaliyetlerden oluşan zararlar için düzenlenmiştir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

6.1.1. Geçmiş Yıllar Zararları

Mükelleflerce bir hesap dönemi içerisinde oluşan mali zarar 5 hesap dönemi boyunca oluşacak kârlara mahsup edilebilir.

6.1.2. Devir ve Bölünme Halinde Zarar Mahsubu

Devir ve bölünme durumunda zarar mahsubu devralan kurumlar, kendi bünyelerinde oluşan zararların yanı sıra;

- Devralınan kurumların devir tarihi itibarıyla öz sermaye tutarını geçmeyen zararları,

- Tam bölünme işlemi sonucu bölünen kurumun öz sermayesinin devralınan tutarını geçmeyen ve devralınan kıymetle orantılı zararları da kazançlarından indirebileceklerdir.

Öz sermaye tutarından kasıt, devralınan kuruma ilişkin bilanço aktif toplamından bilançoda yer alan borçların düşülmesi sonucu bulunacak tutardır. Ancak söz konusu zarar mahsubunun yapılabilmesi için:

- Devralınan veya bölünen kurumun son 5 yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş olması,

- Devir veya bölünme neticesinde zarar mahsubu yapacak kurumun, devralınan kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az 5 yıl süreyle devam etmesi gerekmektedir.

Yukarıda yer alan “devralınan kurumun faaliyetine devam” şartı, “aynı sektörde faaliyet gösterme” şartından daha dar kapsamlı bir şart olup faaliyetin zarar mahsubu olanağını elde ettikten sonra herhangi bir şekilde faaliyetin sınırlandırılmamasını ifade etmektedir. Faaliyetin, zarar mahsubu yapıldıktan sonra arızı hale getirilmesi veya sona erdirilmesi halinde zarar mahsubu uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. Şartların ihlali halinde zarar mahsubu olanağı ortadan kalkacağından gerekli düzeltme işlemi yapılacak; yersiz zarar mahsubu nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler için vergi ziyai doğmuş sayılacaktır.

6.1.3. Yurt Dışı Zararların Mahsubu

Kurumların yurt dışı faaliyetlerinden zarar doğması halinde, Türkiye’de kurumlar vergisinden istisna

edilen kazançlarla ilgili olanlar hariç olmak üzere, belirtilen koşullar dahilinde bu zararlar da kurum kazancından indirebilecektir. Ancak Türkiye’de indirim konusu yapılan yurt dışı zararların ilgili ülkede mahsup edilmesi veya gider yazılması halinde, Türkiye’de beyannameye dahil edilecek yurt dışı kazanç, mahsup ya da gider yazılmadan önceki tutar olacaktır.

6.2. Diğer İndirimler

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun “Diğer İndirimler” başlıklı 10. maddesinde yer alan;

- Sponsorluk Harcamaları,
- Bağış ve Yardımlar,
- Girişim Sermayesi Fonu,
- Türkiye’den yurtdışı mukimi kişi ve kurumlara verilen hizmetler,
- Korunmalı iş yerlerine (ruhsal veya zihinsel engelli çalıştırmaya özel 5378 sayılı kanun kapsamında kurulan iletmeler) özel korunmalı iş yeri indirimi,
- Nakit sermaye artışı indirimi,

kurumlar vergisi beyannameyi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kanunda ve ilgili genel tebliğlerde yer verilen sınırlama ve şartlara uymak kaydıyla ve kanundaki sırasıyla kurum kazancından indirilebilecektir.

Diğer indirimler, esasen kazancın bulunması halinde beyanname üzerinden indirim konusu yapılan ve kazancın yetersiz olması nedeniyle (Ar-Ge İndirimleri ve nakit sermaye artışı indirimi hariç) sonraki yıllara devredilemeyen indirimlerdir.

Ar-Ge indirimi eskiden KVK’nun 10. maddesinde yer almaktaydı. Ancak yapılan yasal düzenleme ile Ar-Ge indirimi düzenlemesi hem KVK hem de GVK metinlerinden çıkarılmış ve 5746 sayılı Kanunda özel olarak düzenlenmiştir. 5746 sayılı Kanunda Ar-Ge harcamalarının (kapsam dahilinde olan harcamaların) KVK’nın 10. maddesi kapsamında beyana tabi kazançtan indirilebileceği açıklanmıştır. Bu nedenle bu bölümde Ar-Ge indirimi konusuna girilmemekle birlikte, rehberde 5746 sayılı Kanuna ayrı bir başlık altında detaylı olarak yer verilmiştir.

6.2.1. Sponsorluk Harcamaları

Sponsorluk harcamaları, ticari kazancın elde edilmesi ile doğrudan ilişkili olmayan veya ilişkisi ölçülemeyen, sosyal amacı öne çıkan harcamalar

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

olup ticari kazancın elde edilmesi ile doğrudan ilişkili olan reklam harcamalarından farklılık arz etmektedir.

Firmalar, ticari kazancın elde edilmesi ile doğrudan ilgili olan reklam harcamalarını gider olarak vergiden düşebiliyorken, KVK'nun 10/1-b maddesinde şartları belirtilen spor sponsorluğuna ilişkin harcamalar ve KVK'nun 10/1-d bendinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenmesi uygun görülen kültürel sponsorluk harcamaları gider olarak değil kazanç bulunması halinde beyanname üzerinde ayrıca göstermek suretiyle indirim şeklinde dikkate alabilecektir. Bunların dışındaki sponsorluk harcamalarının (sosyal sponsorluk, sanat sponsorluğu, çevre sponsorluğu ... vb.) vergi mevzuatında buna ilişkin bir düzenleme olmaması nedeniyle vergiye tabi kazançtan indirilmesi veya reklam, tanıtım harcaması olarak değerlendirilip doğrudan gider yazılması mümkün bulunmamaktadır. Uygulamada mükellefler sponsorluk niteliğindeki harcamalarını sehven de olsa reklam, tanıtım harcaması olarak değerlendirip indirim konusu yapabilmektedirler. Belirtmeliyiz ki yasa maddelerinde sponsorluk harcamaları reklam harcaması olarak değerlendirilmemiştir. Hatta aksine sadece yeterli kazanç bulunması halinde indirimine esas verilen harcamalar olarak görülmüştür.

Sponsorluğun doğası gereği içerisinde reklamı da barındırıyor olması sponsorluk harcamalarının firmalar tarafından reklam harcaması mı yoksa sponsorluk harcaması mı olduğu zorluğunu ortaya çıkarabilmektedir. Vergi mevzuatında sadece spor sponsorluğuna ve kültürel sponsorluğa değinilmiş olup bunun haricindeki sponsorluklara hiç değinilmemiştir. Sponsorluğun doğası gereği içerisinde reklamı da barındırıyor olması (sponsor olunan faaliyete ilişkin alanlarda, etkinliklerde firmaya ait logo/marka yazılması vb.) ticari kazancın elde edilmesi ile doğrudan veya dolaylı ilgili olmayan bu harcamaların reklam harcaması olarak değerlendirilmesini gerektirmemelidir. Bu gibi harcamalar olması halinde mutlaka konusunda uzman bir meslek mensubundan görüş alınması tavsiyemizdir.

6.2.1.1. Spor Sponsorluğu

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının; sözü edilen kanunlar uyarınca tespit edilen amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için

%50'si kurumlar vergisi matrahının tespitinde, beyan edilen kurum kazancından indirilebilecektir.

Sponsor olan kurumun adının anılması koşuluyla,

- Resmi spor organizasyonları için yapılan saha, salon veya tesis kira bedelleri,
- Sporcuların iâşe, seyahat ve ikamet giderleri,
- Spor malzemesi bedeli,
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün uygun göreceği spor tesisleri için yapılan aynı ve nakdi harcamalar,
- Sporcuların transfer edilmesini sağlayacak bonservis bedelleri,
- Spor müsabakaları sonucuna göre sporculara veya spor adamlarına prim mahiyetinde aynı ve nakdi ödemeler

gibi harcamalar sponsorluk harcaması olarak değerlendirilecektir.

Spor sahalarına, sporcuların veya diğer ilgililerin spor giysilerinin ya da spor araç ve gereçlerinin üzerine yazılı veya elektronik sinyaller yardımıyla sanal olarak kurumun tanıtımının yapılmasını sağlayacak amblem, marka, isim ve benzeri işaretler konulması gibi doğrudan ticari fayda sağlayan ve kurumun tanıtımını amaçlayan harcamalar ise reklam harcaması olarak değerlendirilecektir.

Ayrıca, sponsorluk faaliyetinin yanında reklam ve tanıtım amacını da içeren işlemler nedeniyle yapılan harcamaların, sözleşmede belirtilmek ve emseline uygun olmak şartıyla, reklam ve sponsorluk harcamaları olarak ayrıştırılabilmesi mümkündür. Örneğin, bir kurumun, bir kulübe bonservis bedelini karşılayarak transfer ettiği bir sporcuyla aynı zamanda şirketin veya ürünlerinin tanıtımına yönelik reklamlarda kullanılması halinde, reklam faaliyetine ilişkin harcamalar, bonservis bedelinden sözleşmede belirtilmek ve emsallerine uygun olmak şartıyla ayrıştırılabilecek ve reklam gideri olarak dikkate alınacaktır.

Sponsorluk uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sponsorluk Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Buna göre, gerçek ve tüzel kişiler, federasyonlara, gençlik ve spor kulüplerine veya sporculara, spor tesisleri ve faaliyetlerine ilişkin olarak anılan Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar dahilinde sponsor olabilecektir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Yönetmeliğin 8. maddesine göre sponsorluk hizmeti alan ile sponsor arasında her iki tarafın hak ve yükümlülüklerini içeren yazılı bir sözleşme yapılması gerekmekte olup sponsorlar ile sözleşme yapmaya sponsorluk hizmetini alan kişi, kurum veya kuruluş yetkilidir. Yapılacak sözleşmede yer alması gereken bilgiler anılan maddede belirtilmiştir.

Yönetmeliğin 4. ve 13. maddelerinin tetkikinden de anlaşılacağı üzere, sponsorluk hizmetini alan kişi, kurum ve kuruluşlara ayni ya da nakdi olarak verilen desteklerin, Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenlenmiş belgelere bağlanmasının zorunlu olduğu hususunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

Anılan Yönetmeliğin 4. maddesinde “belge”, sponsorluk ve reklam hizmet ve işlemlerine ilişkin belge; “nakdi destek”, sponsor tarafından sponsorluğu alana yapılan parasal ödeme; “aynı destek” ise sponsorluk konusu işle ilgili olarak sponsor tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin harcama olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 12. maddesinde ise sponsorluğa konu hizmet ve işle ilgili yüklenilen sponsorluk bedelinin sponsor tarafından bizzat harcanabileceği gibi bu bedelin sponsorluğu alanın hesabına da yatırılabilir; sponsorluğu alan tarafından gelir kaydedilen bu tutara ilişkin harcamalarda ise sponsorluğu alanın tabi olduğu mevzuat hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Sponsorluk hizmetini alan kişi, kurum ve kuruluşlara sponsorlarca nakdi bir destekte bulunması ve bu desteğin de hizmeti alanlar adına açılmış bir banka hesabına yatırılmış olunması durumunda, sponsorlara yatırılan tutarlar için bankalar tarafından verilecek makbuz veya dekontun yapılan bağışın tevsik edici belgesi olarak kabul edilmesi gerekir. Ancak, banka dekontu veya makbuzda paranın “sponsorluk amacıyla” yatırıldığına dair bir ifadeye yer verilmesi şarttır.

Söz konusu nakdi desteğin; sponsorluk hizmeti alanlara nakden elden teslim edilmiş olması halinde ise hizmeti alan kişi, kurum ve kuruluşlarca düzenlenecek alındı makbuzu, bağışa ilişkin tevsik edici belge olarak kabul edilebilecektir.

Diğer taraftan, desteğin nakdi olarak değil de ayni olarak yapılmış olunması durumunda;

- İşletmenin varlıklarından ayni olarak yapılan desteğin sponsorluk hizmetini alan kişi, kurum ve kuruluşlara teslim edilmesi halinde, teslimi

yapılan değerler için fatura düzenlenmesi; faturada, teslimin sponsorluk maksatlı olduğuna, teslimi yapılan değerlerin cinsi, nev'i ve miktarına ilişkin olarak tereddüde mahal bırakmayacak bilgilere yer verilmesi; faturanın hizmeti alanlar adına düzenlenmiş olunması; faturanın arka yüzünün de hizmeti alan kişilere veya kanuni temsilcilerine imzalatılmış olunması,

- Ayni değerlerin, mükelleflerce dışarıdan sağlanarak sponsorluk hizmeti alanlara bağışlanmış olması durumunda da hizmeti alanlarca teslim alınacak bu değerler için alındı makbuzunun düzenlenmesi ve makbuzda, bağışlanan kıymetlerin değerlerinin, cinsinin, miktarlarının, adedi vb. hususların tereddüde mahal bırakmayacak şekilde yer alması şarttır.

Ayrıca, bağışlanan değerlere ilişkin olarak mükellefler adına düzenlenmiş olan faturaların arka yüzünün de yukarıda belirtilen açıklamalar dahilinde hizmeti alan kişi veya kanuni temsilcilere imzalatılmış olması gerekmektedir.

Ancak, makbuz karşılığı olmaksızın yapılan bağış veya yardımların mükelleflerce indirim olarak dikkate alınabilmesi mümkün değildir.

Sponsorluk Yönetmeliği kapsamında ayni ya da nakdi olarak yapılan harcamalar, kurumlar vergisi mükelleflerince harcamanın yapıldığı yılda indirim olarak dikkate alınabilecektir. Yukarıda kapsamı belirtilen sponsorluk harcamalarının indirimi için söz konusu beyannamelerin ekinde herhangi bir belgenin ibraz zorunluluğu bulunmamaktadır.

Gerçek ve tüzel kişiler, süresiz bir şekilde sponsor olamayacakları gibi; bunların herhangi bir şekilde vergi borçları da bulunmamalıdır. Bu nedenle kurumların sponsor olabilmeleri için bağlı buldukları vergi dairesine müracaat ederek, vergi borcu olmadığına dair bir yazı almaları ve yapılan sponsorluk sözleşmesinin bir örneğini ilgili vergi dairesine vermeleri gerekmektedir.

Sponsorların, sponsor olunan dönemlerde tahakkuk eden vergi borçlarını ödememeleri halinde, ilgili vergi dairesi durumu derhal bir yazı ile bulunan mahaldeki Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bildirecektir.

6.2.1.2. Kültürel Sponsorluk

KVK'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre, genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ve köyler, Cumhurbaşkanınca

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan veya Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca desteklenen ya da desteklenmesi uygun görülen;

- 1) Kültür ve sanat faaliyetlerine ilişkin ticarî olmayan ulusal veya uluslararası organizasyonların gerçekleştirilmesine,
- 2) Ülkemizin uygarlık birikiminin kültürü, sanatı, tarihi, edebiyatı, mimarîsi ve somut olmayan kültürel mirası ile ilgili veya ülke tanıtımına yönelik kitap, katalog, broşür, film, kaset, CD ve DVD gibi manyetik, elektronik ve bilişim teknolojisi yoluyla üretilenler de dahil olmak üzere görsel, işitsel veya basılı materyallerin hazırlanması, bunlarla ilgili derleme ve araştırmaların yayınlanması, yurt içinde ve yurt dışında dağıtımı ve tanıtımının sağlanmasına,
- 3) Yazma ve nadir eserlerin korunması ve elektronik ortama aktarılması ile bu eserlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılmasına,
- 4) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı, yaşatılması, rölöve, restorasyon, restitüsyon projeleri yapılması ve nakil işlerine,
- 5) Kurtarma kazıları, bilimsel kazı çalışmaları ve yüzey araştırmalarına,
- 6) Yurt dışındaki taşınmaz Türk kültür varlıklarının yerinde korunması veya ülkemize ait kültür varlıklarının Türkiye'ye getirilmesi çalışmalarına,
- 7) Kültür envanterinin oluşturulması çalışmalarına,
- 8) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki taşınır kültür varlıkları ile güzel sanatlar, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki ürün ve eserlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılması ve güvenliklerinin sağlanmasına,
- 9) Somut olmayan kültürel miras, güzel sanatlar, sinema, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki üretim ve faaliyetler ile bu alanlarda araştırma, eğitim veya uygulama merkezleri, atölye, stüdyo ve film platosu kurulması, bakım ve onarımı, her türlü araç ve teçhizatının tedariki ile film yapımına,
- 10) Kütüphane, müze, sanat galerisi ve kültür merkezi ile sinema, tiyatro, opera, bale ve konser gibi kültür ve sanat faaliyetlerinin sergilendiği tesislerin yapımı, onarımı veya modernizasyon çalışmalarına,

ilişkin harcamaların % 100'ü yeterli kazanç bulunması halinde beyanname üzerinde indirim konusu yapılabilecektir.

6.2.1.3. Sponsorluk Harcamalarının Muhasebeleştirilmesi

Sponsorluk harcamaları, esasen kazancın bulunması halinde beyanname üzerinden indirim konusu yapılan ve kazancın yetersiz olması nedeniyle de sonraki yıllara devredilemeyen indirimlerdir.

Yukarıda açıklanan sponsorluk harcamalarının muhasebe kayıtlarında öncelikle kanunen kabul edilmeyen gider olarak muhasebeleştirilmesi, kurumlar vergisi beyannamesinde kazanç (indirime esas bir tutar) oluşması halinde, beyanname üzerinde ayrıca gösterilmek suretiyle kazançtan indirilmesi gerekmektedir. Mükellef kurumun indirime konu bir kazancının oluşmaması halinde söz konusu sponsorluk harcamaları kayıtlarda kanunen kabul edilmeyen gider olarak kalacak, bu sayede cari dönemde zarar oluşursa ertesi hesap dönemi devredilebilecek mali zarar içinde yer almayacaklardır.

6.2.2. Bağış ve Yardımlar

6.2.2.1. Kurum Kazancının %5'i ile Sınırlı Bağış ve Yardımlar

Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere, köylere, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımların toplamının o yıla ait kurum kazancının %5'ine kadar olan kısmı, kurumlar vergisi beyannamesinde ayrıca gösterilmek şartıyla kurum kazancından indirim konusu yapılabilecektir.

Matrahtan indirilmesi için bağış ve yardımın;

- Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflara, kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşlara yapılması,
- Makbuz karşılığı olması,
- Karşılıksız yapılması,
- Sadece ilgili dönem kazancından indirilmesi

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

- Beyannameye ayrıca gösterilmesi gerekir. İndirilemeyen kısım diğer yıla nakledilemez.

Kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilecek bağış ve yardımların tutarı, o yıla ait kurum kazancının %5'i ile sınırlıdır. İndirilebilecek bağış ve yardım tutarının tespitinde esas alınan kurum kazancı, zarar mahsubu dahil giderler ile iştirak kazançları istisnası düşüldükten sonra, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki [Ticari bilanço kârı – (iştirak kazançları istisnası + geçmiş yıl zararları)] tutardır.

6.2.2.2. Eğitim ve Sağlık Tesisleri ile Dini Tesislere İlişkin Bağış ve Yardımlar

Eğitim, sağlık ve bakım hizmetleri ile dini hizmetleri geliştirmek ve devam ettirmek amacıyla yapılan harcamalar kurum kazancının tespitinde indirim unsuru olarak dikkate alınabilecektir.

- Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde elli yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu, çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi ile mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethaneler ve Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin inşası dolayısıyla yapılan harcamaların,
- Söz konusu tesislerin inşası için yukarıda belirtilen kamu kuruluşlarına yapılan her türlü bağış ve yardımların,
- Mevcut okul, sağlık tesisi ve öğrenci yurtları ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi ile mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethaneler ve Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan nakdi ve aynı bağış ve yardımların

tamamı kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

Sözü edilen tesislerin yapımı için bentte sayılan kuruluşlar dışında yer alan kamuya yararlı dernekler ile Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yapılan bağış ve yardımlar ise o yılki kurum kazancının %5'i ile sınırlı olmak üzere bu kapsamda indirim konusu yapılabilecektir.

Düzenlemedeki “okul” ifadesinden, doğrudan eğitim-öğretim hizmetlerinin verildiği temel birimlerin anlaşılması gerekmekte olup rehberlik ve araştırma merkezi, mesleki eğitim merkezi, iş eğitim merkezi, mesleki ve teknik eğitim merkezi ve akşam sanat okulları da bu kapsamda değerlendirilecektir.

Düzenlemedeki “sağlık tesisi” ifadesinden ise Sağlık Bakanlığınca sağlık tesisi kapsamında değerlendirilen kurum ve kuruluşların anlaşılması gerekmektedir.

Düzenlemedeki “ibadethane” ve “yaygın din eğitimi verilen tesis” ifadelerinden de Diyanet İşleri Başkanlığınca ibadethane sayılan yerler ile Diyanet İşleri Başkanlığı denetimine tabi olan ve din eğitimi verilen tesislerin anlaşılması gerekmektedir.

Mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethanelerin umuma açık olması, inşasının mülki idare amirlerinin iznine istinaden gerçekleştirilmesi, inşa ve faaliyetine devam etmesi için yapılan bağış ve yardımların da yine mülki idare amirlerinin denetiminde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yaygın din eğitimi verilen tesisler için yapılan harcamaların da Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatınca denetlenmesi gerektiği tabiidir.

6.2.2.3. Kültür ve Turizm Amaçlı Bağış ve Yardımlar

Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ve köyler, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan veya Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenen ya da desteklenmesi uygun görülen;

- 1) Kültür ve sanat faaliyetlerine ilişkin ticari olmayan ulusal veya uluslararası organizasyonların gerçekleştirilmesine,
- 2) Ülkemizin uygarlık birikiminin kültürü, sanatı, tarihi, edebiyatı, mimarisi ve somut olmayan kültürel mirası ile ilgili veya ülke tanıtımına yönelik kitap, katalog, broşür, film, kaset, CD ve DVD gibi manyetik, elektronik ve bilişim teknolojisi yoluyla üretilenler de dahil olmak üzere görsel, işitsel veya basılı materyallerin hazırlanması, bunlarla ilgili derleme ve araştırmaların yayınlanması, yurt içinde ve yurt dışında dağıtımı ve tanıtımının sağlanmasına,
- 3) Yazma ve nadir eserlerin korunması ve elektronik ortama aktarılması ile bu eserlerin Kültür ve Turizm

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılmasına,

4) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı, yaşatılması, rölöve, restorasyon, restitüsyon projeleri yapılması ve nakil işlerine,

5) Kurtarma kazıları, bilimsel kazı çalışmaları ve yüzey araştırmalarına,

6) Yurt dışındaki taşınmaz Türk kültür varlıklarının yerinde korunması veya ülkemize ait kültür varlıklarının Türkiye'ye getirilmesi çalışmalarına,

7) Kültür envanterinin oluşturulması çalışmalarına,

8) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki taşınır kültür varlıkları ile güzel sanatlar, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki ürün ve eserlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılması ve güvenliklerinin sağlanmasına,

9) Somut olmayan kültürel miras, güzel sanatlar, sinema, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki üretim ve faaliyetler ile bu alanlarda araştırma, eğitim veya uygulama merkezleri, atölye, stüdyo ve film platosu kurulması, bakım ve onarımı, her türlü araç ve teçhizatının tedariki ile film yapımına,

10) Kütüphane, müze, sanat galerisi ve kültür merkezi ile sinema, tiyatro, opera, bale ve konser gibi kültür ve sanat faaliyetlerinin sergilendiği tesislerin yapımı, onarımı veya modernizasyon çalışmalarına

ilişkin harcamalar ile makbuz karşılığı yapılan bağış ve yardımların %100'ü kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirilebilecektir. Cumhurbaşkanı, bölgeler ve faaliyet türleri itibarıyla bu oranı yarısına kadar indirmeye veya kanuni seviyesine kadar getirmeye yetkilidir.

Bu çerçevede yapılacak bağış ve yardımlar için bağış yapılan projenin Kültür Bakanlığı tarafından desteklendiği veya desteklenmesinin uygun görüldüğüne ilişkin ilgili Bakanlığın yazısının kurumlar vergisi beyannamesi ekinde bağlı bulunulan vergi dairelerine verilmesi gerekmektedir.

6.2.2.4. Doğal Afetlere İlişkin Bağış ve Yardımlar

Cumhurbaşkanı'nca yardım kararı alınan doğal afetler dolayısıyla Başbakanlık aracılığı ile makbuz karşılığında yapılan aynı ve nakdi bağışların tamamı kurum kazancından indirilebilecektir.

6.2.2.5. Türkiye Kızılay Derneği'ne ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti'ne Yapılan Bağış veya Yardımlar

KVK'nun 10/f maddesi uyarınca Türkiye Kızılay Derneği'ne ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti'ne, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından makbuz karşılığı yapılan nakdî bağış veya yardımların tamamı, kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde gösterilmek şartıyla kurum kazancından indirilebilecektir.

Anılan Dernek ve Cemiyete yapılacak aynî bağış ve yardımlar ise 1 Sıra No.lu KVK Genel Tebliğinin "10.3.2.1. Kurum kazancının %5'i ile sınırlı bağış ve yardımlar" başlıklı bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde değerlendirilecektir. Diğer taraftan, anılan Dernek ve Cemiyetin iktisadi işletmelerine yapılan bağış veya yardımların kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılması mümkün değildir.

6.2.2.6. Yükseköğretim Kurumlarına Yapılacak Bağış ve Yardımlar

5904 sayılı Kanunla 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 56. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin ikinci cümlesinde yer alan "nakdî" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Bu çerçevede 3.7.2009 tarihinden itibaren üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitülerine yapılan aynî veya nakdî bağış ve yardımların tamamı, beyanname üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

6.2.2.7. Bağış ve Yardımların Muhasebeleştirilmesi

Bağış ve yardımlar, esasen kazancın bulunması halinde beyanname üzerinden indirim konusu yapılan ve kazancın yetersiz olması nedeniyle de sonraki yıllara devredilemeyen indirimlerdir.

Yukarıda açıklanan bağış ve yardımların muhasebe kayıtlarında öncelikle kanunen kabul edilmeyen gider olarak muhasebeleştirilmesi, kurumlar vergisi beyannamesinde kazanç (indirime esas bir tutar) oluşması halinde, beyanname üzerinde ayrıca gösterilmek suretiyle kazançtan indirilmesi gerekmektedir. Mükellef kurumun indirim konu bir kazancının oluşmaması halinde söz konusu bağış ve yardımlar kayıtlarda kanunen kabul edilmeyen gider olarak kalacak, bu sayede cari dönemde zarar oluşursa ertesi hesap dönemi devredilebilecek mali zarar içinde yer almayacaklardır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

6.2.3. Girişim Sermayesi Fonu

Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen gelirin %10'unu aşmayan kısmı beyanname üzerinden vergiye tabi kazançtan indirilebilecektir.

6.2.3.1. İndirim Şartları

Girişim sermayesi fonunun indirim konusu yapılabilmesi için;

- İlgili yılda ayrılan fon tutarının beyan edilen gelirin %10'unu, toplam fon tutarının ise öz sermayenin %20'sini aşmaması (iki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.),

- Fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılması,

- Ayrılan fon tutarının ilgili yılın kurumlar vergisi beyannamesinde ayrıca gösterilmesi gerekmektedir.

6.2.3.2. İndirim Tutarının Hesaplanması

İndirim tutarının tespitinde beyan edilen gelir olarak ticari bilanço kâr veya zararına kanunen kabul edilmeyen giderler eklenmek ve geçmiş yıl zararları ile varsa tüm indirim ve istisnalar düşülmek suretiyle bulunan tutar [Ticari bilanço kârı (zararı) + kanunen kabul edilmeyen giderler - geçmiş yıl zararları - tüm indirim ve istisnalar] dikkate alınacaktır.

Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu ilgili dönem kazancından ayrılacağından, pasifte özel bir fon hesabına alınacak tutar hesap dönemi sonu itibarıyla tespit edilebilecektir. Bu çerçevede, fon hesabına alınma işleminin, izleyen hesap döneminin başından itibaren kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihe kadar yapılması gerekmektedir. Bu şekilde, indirim konusu yapılacak olan kazanç tutarı, ilgili dönemin genel sonuç hesaplarına yansiyacak olup kurumlar vergisi beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle de indirimden yararlanılabilecektir.

Dolayısıyla geçici vergilendirme dönemlerinde fon ayrılması ve indirim uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların mükelleflerce pasifte geçici bir hesapta tutulması, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılması

gerekmektedir. Söz konusu yatırımın yapılmaması halinde, indirim konusu yapılan tutar nedeniyle tahakkuk ettirilecek vergi gecikme faiziyle birlikte mükelleften tahsil edilecektir.

Örnek: Hesap dönemi takvim yılı olan (A) A.Ş.'nin 2023 yılı dönem sonu öz sermayesi 800.000 TL olup, şirket 2023 yılında 170.000 TL kazanç elde etmiştir. Şirketin ayrıca, 30.000 TL kanunen kabul edilmeyen gideri, 50.000 TL istisna kapsamında serbest bölge kazancı, 20.000 TL yatırım indirimi tutarı ve 2022 yılından 30.000 TL geçmiş yıl zararı bulunmaktadır.

Şirket beyan edilen gelirin $[170.000 + 30.000 - 50.000 - 30.000 - 20.000 = 100.000]$ %10'u olan 10.000 TL'yi girişim sermayesi fonu olarak ayırarak özel bir fon hesabına almıştır.

Bu durumda (A) A.Ş., beyan edilen gelirin %10'unu ve dönem sonu öz sermayesinin %20'sini aşmayacak şekilde ayırdığı girişim sermayesi fonunu, Nisan/2024 sonuna kadar vereceği 2023 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde indirim konusu yapabilecektir. (A) A.Ş.'nin 2024 yılı sonuna kadar, ayırmış olduğu 10.000 TL fon tutarıyla girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapmaması halinde, indirim konusu yaptığı 10.000 TL fon tutarı nedeniyle eksik tahakkuk ettirilen $(10.000 \times \%25)$ 2.500 TL vergi, gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir.

İndirim konusu yapılacak tutarın tespitinde, her yıl girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar ayrı ayrı dikkate alınacak, önceki yıllarda ayrılan fon tutarları için tekrar indirim uygulanmayacaktır. Ancak, ayrılan toplam fon tutarı hiçbir suretle öz sermayenin %20'sini aşamayacaktır.

6.2.3.3. Fon Tutarının Vergilendirilmesi

Fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılmakla birlikte, girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların;

- Amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi,
- İşletmeden çekilmesi,
- Ortaklara dağıtılması,
- Dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması,
- Mükelleflerce işin terki,
- İşletmenin tasfiyesi, devredilmesi veya bölünmesi,

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

- Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde aynı amaçla yeniden kullanılmaması,

hallerinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde diğer kazançlarla ilişkilendirilmeksizin vergiye tabi tutulması gerekmektedir. Dolayısıyla, bu fon tutarları, beyan edildiği döneme ilişkin dönem zararı, geçmiş yıl zararları, indirim ve istisnalar ile ilişkilendirilmeksizin vergilendirilecektir.

Yukarıda sayılan hallerde sadece girişim sermayesi fonu hesabında tutulan ve önceki yıllarda indirim konusu yapılan tutarlar vergiye tabi tutulacak olup daha önce beyannamede indirim konusu yapılan tutarlar bakımından ise herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

6.2.4. Türkiye'den Yurtdışı Mukimi Kişi ve Kurumlara Verilen Hizmetler

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10/ğ maddesi uyarınca Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, iş yeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara Türkiye'de verilen ve münhasıran yurt dışında yararlanılan mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi, ürün testi, sertifikasyon, veri saklama, veri işleme, veri analizi ve ilgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen mesleki eğitim alanlarında faaliyette bulunan hizmet işletmeleriyle ilgili bakanlığın izni ve denetimine tabi olarak eğitim ve sağlık alanında faaliyet gösteren ve Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilere hizmet veren işletmelerin münhasıran bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazancın %80'inin beyan edilen kurum kazancından indirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

6.2.4.1 İndirim Kapsamındaki Hizmetler

İlgili şirketler tarafından elde edilen kazancın %80'inin beyan edilen kurum kazancından indirilebilmesi için bu kazancın aşağıda belirtilen faaliyetlerden elde edilmiş olması gerekmektedir.

- Mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi ve veri saklama hizmetleri.

- İlgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca belirlenen mesleki eğitim hizmetleri.

- İlgili bakanlığın izni ve denetimine tabi olarak verilen eğitim ve sağlık hizmetleri.

6.2.4.2. İndirimden Faydalanma Şartları

6.2.4.2.1. İndirimden Faydalanabilecek Şirketlerin Ana Sözleşmelerinde Yazılı Esas Faaliyet Konusu

İlgili şirketlerin ana sözleşmelerinde yazılı esas faaliyet konuları arasında, mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi, veri saklama, ürün testi, sertifikasyon, veri saklama, veri işleme, veri analizi ve ilgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca belirlenen mesleki eğitim, eğitim ve sağlık hizmetleri sunmak olmalıdır. Şirket bünyesinde sözü edilen hizmetlerden sadece birisi verilebileceği gibi ana sözleşmelerinde yer almak şartıyla birden fazlası da verilebilir.

Mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi ürün testi, sertifikasyon, veri saklama, veri işleme, veri analizi ve ilgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca belirlenen mesleki eğitim hizmeti ve veri saklama hizmeti ile Milli Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı'nın izni ve denetimine tabi olarak eğitim veya sağlık alanında faaliyet gösteren işletmelerin Türkiye'de yerleşmiş olan kişilere de hizmet vermesi indirimden faydalanmaya engel teşkil etmeyecek, Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, iş yeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara verilen hizmetlerden elde edilen kazancın elde edildiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar tamamının Türkiye'ye transfer edilmesi şartıyla, %80'ine indirim uygulanacaktır.

Sağlık alanında faaliyet gösteren işletmelerin elde ettiği kazançlara indirim uygulanabilmesi için Sağlık Bakanlığınca alınan ruhsat çerçevesinde faaliyette bulunulması zorunludur. Eğitim alanında faaliyet gösteren işletmelerin de Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izin belgesi veya ruhsat çerçevesinde faaliyette bulunmaları gerekmektedir.

Sağlık Bakanlığınca ruhsatlandırılmış olmak şartıyla sağlık turizmi ile uğraşan işletmelerin de indirimden faydalanması mümkündür.

6.2.4.2.2. Hizmetin, Türkiye'den Münhasıran Yurt Dışı Mukimi Kişi ve/veya Kurum İçin Yapılmış Olması

Mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

ürün testi, sertifikasyon, veri saklama, veri işleme, veri analizi ve ilgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca belirlenen mesleki eğitim hizmetlerinin ve veri saklama hizmetlerinin, Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişilerle, iş yeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara; eğitim veya sağlık hizmetlerinin de Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişilere verilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen hizmetlerin fiilen verilmesi gerekmekte olup bu alanlarda sunulan asistanlık, danışmanlık ve aracılık gibi hizmetlerin bu kapsamda değerlendirilmesi mümkün değildir.

6.2.4.2.3. Faturanın Yurt Dışı Mukimi Kişi ve/veya Kurum Adına Düzenlenmesi

Yapılan hizmet ile ilgili olarak düzenlenecek faturanın, yukarıda özellikleri açıklanan yurt dışı mukimi kişi ve/veya kurum adına düzenlenmesi gerekmektedir.

Sağlık alanında faaliyette bulunan şirketlerin ülkemiz ile ikili sosyal güvenlik anlaşması bulunan ülkelerde yerleşik olanlara verdikleri hizmetin bedelinin ülkemiz Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ilgili ülke kurumlarından tahsil edilmesi nedeniyle, hizmet bedeli karşılığı faturanın Sosyal Güvenlik Kurumu’na düzenlenmesi durumunda da indirimden faydalanılabilecektir.

6.2.4.2.4. Türkiye’den Verilen, Mimarlık, Mühendislik, Tasarım, Yazılım, Tıbbi Raporlama, Muhasebe Kaydı Tutma, Çağrı Merkezi ve Veri Saklama Hizmetlerinden Yurt Dışında Yararlanılması

Verilen hizmetten yurt dışında yararlanmış olması gerekir. Diğer bir anlatımla, yurt dışı mukimi kişi ve/veya kurum için verilen hizmetin, bu kişilerin ve/veya kurumların Türkiye’deki faaliyetleri ile ilgisinin olmaması gerekmektedir.

6.2.4.2.5. İlgili Bakanlığın İzin ve Denetimine Tabi Olarak Türkiye’de Yerleşmiş Olmayan Kişilere Verilen Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinin Yararlanıcısının Yurt Dışında Olması

Bu hizmetler, fiziki olarak Türkiye’de verilmekle birlikte yararlanıcısının Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişiler olması gerekmektedir.

6.2.4.3. Türkiye’den Yurt Dışı Mukimi Kişi ve/veya Kurumlara Verilen Hizmetlerden Elde Edilen Kazancın Tespiti, Kayıtlarda İzlenmesi ve Beyanı

6.2.4.3.1. İndirim Tutarının Tespiti

İndirim kapsamında kabul edilen faaliyetlerden elde edilen hasıllardan bu faaliyetler nedeniyle yüklenilen gider ve maliyet unsurlarının düşülmesi sonucu bulunacak kazancın %80’i, kurumlar vergisi beyannamesinin “Kazancın Bulunması Halinde İndirilecek İstisna ve İndirimler” bölümünde gösterilmek suretiyle indirim konusu yapılabilecektir. Diğer indirim ve istisnalar ile geçmiş yıl zararları nedeniyle indirim konusu yapılamayan tutar izleyen dönemlere devredilemeyecektir. Faaliyet sonucunun zararlı olması halinde ise indirim söz konusu olmayacaktır.

6.2.4.3.2. Kazançların Kayıtlarda İzlenmesi

Mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi, ürün testi, sertifikasyon, veri saklama, veri işleme, veri analizi, ilgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca belirlenen mesleki eğitim ve sağlık hizmetleri ile veri saklama, eğitim ve sağlık hizmetleri ile ilgili olarak indirim kapsamında kabul edilen faaliyetlerden elde edilen kazancın, kurumlar vergisi matrahının tespiti açısından, hasılat, maliyet ve gider unsurlarının; ayrı ayrı izlenmesi, diğer faaliyetlerle ilişkilendirilmemesi ve kayıtların da bu ayrımı sağlayacak şekilde tutulması gerekmektedir.

İndirim kapsamında kabul edilen faaliyetler ile bu kapsama girmeyen işlerin birlikte yapılması halinde, indirim uygulanacak kazanca ilişkin hasılat, gider ve maliyet unsurlarının ayrı olarak tespit edilmesi esastır. Gider ve maliyet unsurlarının ayrı hesaplarda izlenmek suretiyle tespitinin mümkün olmadığı hallerde ise müşterek genel giderler, bu faaliyetler ile ilgili olarak cari yılda oluşan hasılatın toplam hasılatı oranı esas alınarak dağıtılacaktır.

İndirim kapsamında kabul edilen faaliyetler ile bu kapsamda değerlendirilmeyen faaliyetlerde müştereken kullanılan tesisat, makine ve ulaştırma vasıtalarının amortismanlarının ise bunların her bir işte kullanıldıkları gün sayısına göre dağıtımının yapılması gerekmektedir. Hangi işte ne kadar süreyle kullanıldığı tespit edilemeyen sabit kıymetlere ilişkin amortismanlar ise, müşterek genel giderlerle birlikte dağıtımına tabi tutulacaktır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

6.2.4.3.3. İlgili Bakanlığın İzni ve Denetimine Tabi Olarak Türkiye’de Yerleşmiş Olmayan Kişilere Verilen Eğitim ve Sağlık Hizmetlerine İlişkin Bildirim ve Belgeler

Milli Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı’nın izni ve denetimine tabi olarak eğitim veya sağlık alanında faaliyet gösteren ve yurt dışı yerleşik kişilere verdikleri hizmetlerden elde ettikleri kazançlarının %50’sini indirim konusu yapan işletmelerin, hizmet verilen yurt dışı yerleşik gerçek kişilere ilişkin ad-soyad ya da unvan, hangi ülkenin uyruğunda olduğu, pasaport numarası, düzenlenen faturanın tarih ve sayısı, verilen hizmetin niteliği ve hizmet bedeli gibi bilgileri içeren formun, her bir geçici vergi beyannamesi ile birlikte beyanname eki olarak verilmesi gerekmektedir. İlgili geçici vergi beyannamesinin ekindeki forma dahil edilememiş bilgilerin bir sonraki geçici vergi beyannamesi ekindeki formla bildirilmesi mümkündür.

Bunun yanı sıra, sağlık alanında faaliyet gösteren işletmelere Sağlık Bakanlığınca verilen ruhsatın, eğitim alanında faaliyet gösteren işletmelere de Milli Eğitim Bakanlığınca verilen izin belgesi veya ruhsatın bir örneğinin, istisnadan faydalanılacak ilk yıl, yıllık kurumlar vergisi beyanname verme süresi içerisinde bağlı bulunan vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

6.2.4.3.4. Esas Faaliyet Konusu Dışındaki Gelirler

İlgili şirketlerin esas faaliyet konusu dışındaki işlemlerinden elde ettikleri gelirleri ile olağandışı gelirlerinin indirim kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, nakitlerin değerlendirilmesi sonucu oluşan faiz gelirleri, kasadaki dövizlerin değerlemesinden kaynaklanan kur farkları ve iktisadi kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan gelirler bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.

6.2.5. Nakit Sermaye Artışı Teşviki (Sermaye Artırımında İndirim)

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun “Diğer indirimler” başlıklı 10. maddesinin (1) bendine göre, sermaye şirketlerinin 1 Temmuz 2015 tarihinden sonra yapacakları nakit sermaye artışları üzerinden ilgili yasa maddesinde açıklanan şekilde yapılacak hesaplama sonucunda bulunacak tutar, şirketlerin vergiye tabi kurum kazancından indirilebilecektir.

Söz konusu yasa maddesinde Cumhurbaşkanı’na verilen yetkiye istinaden, 2015/7910 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, indirim oranı halka açık şirketlerde yapılan sermaye artışları ile sermaye artışı yatırım teşvik belgeli yatırımlar için kullanan şirketler için artırılmış, bir kısım şirketler için de sermaye artışında indirim oranı sıfır olarak belirlenmiştir.

Kurumlar Vergisi Kanunu Genel Tebliğinde yer alan düzenlemelerden uygulama açısından önem arz edecek bazı hususlar aşağıda açıklanmaktadır.

6.2.5.1. İndirim Uygulamasına İlişkin Sınırlamalar

6.2.5.1.1. İndirimden Yararlanamayacak Olanlar

- Finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri sermaye artırımını indiriminden yararlanamayacaklardır.
- Şahıs şirketleri (kollektif ile komandit şirketler) indirimden yararlanamayacaklardır.

Bu çerçevede indirimden sadece sermaye şirketleri (Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler) yararlanabilecektir.

6.2.5.1.2. İndirim oranının %0 olarak uygulanacağı şirketler ve işlemler

- Gelirlerinin %25 veya fazlası şirket faaliyeti ile orantılı sermaye, organizasyon ve personel istihdamı suretiyle yürütülen ticarî, ziraî veya serbest meslek faaliyeti dışındaki faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşan sermaye şirketleri için indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır.
- Aktif toplamının %50 veya daha fazlası bağlı menkul kıymetler, bağlı ortaklıklar ve iştirak paylarından oluşan sermaye şirketleri için %0 olarak uygulanacaktır.
- Artırılan nakdi sermayenin başka şirketlere sermaye olarak konulan veya kredi olarak kullanılan kısmına tekabül eden tutarlar sınırlı olmak üzere indirilebilecek tutarın hesaplanmasında indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır.
- Arsa ve arazi yatırımı yapan sermaye şirketlerinde arsa ve arazi yatırımına tekabül

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

eden tutarla sınırlı olmak üzere indirilebilecek tutarın hesaplanmasında indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır.

- 9.03.2015 tarihinden, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinin yürürlüğe girdiği 1.7.2015 tarihine kadar olan dönemde, sermaye azaltımına gidilmiş olması halinde, azaltılan sermaye tutarına tekabül eden tutarla sınırlı olmak üzere indirilebilecek tutarın hesaplanmasında indirim oranı %0 olarak uygulanacaktır.

6.2.5.1.3. İndirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacak sermaye artışları

- Sermaye şirketlerine nakit dışındaki varlık devirlerinden kaynaklanan sermaye artışları,
- Sermaye şirketlerinin birleşme, devir ve bölünme işlemlerine taraf olmalarından kaynaklanan sermaye artışları,
- Bilançoda yer alan öz sermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesinden kaynaklanan sermaye artışları,
- Ortaklardan veya Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12. maddesi (örtülü sermaye) kapsamında ortaklarla ilişkili olan kişilerden kredi kullanılmak veya borç alınmak suretiyle gerçekleştirilen sermaye artışları,
- Şirkete nakdi sermaye dışında hisse senedi, tahvil veya bono gibi kıymetlerin konulması suretiyle gerçekleştirilen sermaye artışları,
- Bilanço içi kalemlerin birbiri içinde mahsubu şeklinde gerçekleştirilen sermaye artışları,

İndirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacaktır.

6.2.5.2. İndirim Oranları

(1) Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca uygulanacak indirim oranı %50 olarak belirlenmiştir.

(2) Yukarıda yer verilen %50 oranı;

a) Payları borsada işlem gören halka açık sermaye şirketlerinden, indirimden yararlanan yılın son günü itibarıyla, Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. nezdinde borsada işlem görebilir nitelikte pay olarak izlenen payların nominal tutarının ticaret siciline tescil

edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermayeye oranı:

1) %50 ve daha az olanlar için 25 puan,

2) %50'nin üzerinde olanlar için 50 puan,

b) Nakdi olarak artırılan sermayenin, yatırım teşvik belgeli üretim ve sanayi tesisleri ile bu tesislere ait makine ve teçhizat yatırımlarında ve/veya bu tesislerin inşasına tahsis edilen arsa ve arazi yatırımlarında kullanılması durumunda, yatırım teşvik belgesinde yer alan sabit yatırım tutarı ile sınırlı olmak üzere 25 puan,

ilave edilmek suretiyle söz konusu indirim uygulanacaktır.

26.10.2021 tarih ve 31640 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 7338 Sayılı Kanun ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yapılan düzenlemeyle yurt dışından getirilen nakitle karşılanacak sermaye artışlarında yasa da belirlenen faiz oranı üzerinden hesaplanacak tutarın %50'si yerine %75'inin indirim tutarı olarak dikkate alınabilecektir.

Düzenleme, 7338 sayılı Kanunun yayın tarihinden itibaren (26.10.2021) yapılacak nakdi sermaye artışlarına uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir.

6.2.5.3. İndirim Uygulaması

Nakdi sermaye artışı üzerinden, indirimden yararlanan yıl için Merkez Bankası tarafından en son açıklanan ticari krediler faiz oranı dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın Cumhurbaşkanı'nca belirlenen orana isabet eden kısmı ilgili dönem kurum kazancından indirilebilecektir.

Kurum kazancından indirilebilecek tutar aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

İndirim uygulamasında, artırılan sermayenin hesap dönemi içerisinde ortaklarca nakit olarak ödendiği (Nakden taahhüt edilen sermayenin, sermaye artırımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği tarihten önce şirketin banka hesabına yatırılan kısmı için tescil tarihinin içinde bulunduğu) ay kesri tam ay sayılmak suretiyle, yılın kalan süresi için kıst dönem esasına göre indirim tutarı hesaplanacaktır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

A	B	C	Ç	D = (AXBXCXÇ)
Nakit sermaye artış tutarı	Ticari krediler faiz oranı	İndirim oranı	süre	İndirim tutarı

Bu indirim uygulamasında,

- **Nakdi sermaye artışı**, sermaye şirketlerince ilgili hesap döneminde ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki nakdi artışlar ile yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakdi olarak karşılanan kısmını,

- **Ticari krediler faiz oranı**, Bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı olarak dikkate alınacak olan ve Merkez Bankası tarafından indirimden yararlanan yıl için en son açıklanan “Bankalarca Açılan Kredilere Uygulanan Ağırlıklı Ortalama Faiz Oranlarından “Ticari Krediler (TL Üzerinden Açılan) (Tüzel Kişi KMH ve Kurumsal Kredi Kartları Hariç)” faiz oranını,¹⁹

- **Süre**, ticaret siciline tescil edilen sermaye artırımının nakit olarak karşılanan kısmının şirketin banka hesabına yatırıldığı tarihin içinde bulunduğu (Nakden taahhüt edilen sermayenin, sermaye artırımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği tarihten önce şirketin banka hesabına yatırılan kısmı için tescil tarihinin içinde bulunduğu) aydan hesap döneminin sonuna kadar olan ay sayısının 12 aya olan oranını ifade etmektedir.

6.2.5.4. Sermaye Artırımının Tescili ve Artırılan Tutarın Şirketin Banka Hesabına Yatırılması

Sermaye şirketleri, yetkili organlarının kısmen veya tamamen nakdi sermaye artışına ilişkin kararının ticaret siciline tescil edildiği hesap döneminden itibaren, bu indirim uygulamasından yararlanmaya başlayabileceklerdir.

İndirim hesaplamasına konu edilebilecek sermaye artışı tutarı, artırılan sermayenin ortaklarca şirketin banka hesabına nakit olarak fiilen yatırılan kısmı ile sınırlı olup taahhüt edilen sermayenin, ortaklar tarafından nakit olarak şirketin banka hesabına fiilen yatırılmayan kısmı indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacaktır.

Nakden taahhüt edilen sermayenin;

- Sermaye artırımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği tarihten önce şirketin banka hesabına yatırılan kısmı için tescil tarihi,

- Tescil tarihinden sonra şirketin banka hesabına yatırılan tutarlar için ise şirketin banka hesabına yatırılma tarihi esas alınarak bu indirimden yararlanılabilecektir.

Örnek 1: (B) A.Ş.’nin sermayesinin nakdi olarak 6.000.000 TL artırılmasına ilişkin 15.7.2015 tarihinde karar alınmış olup şirket ortaklarından Bay (F)’nin taahhüt ettiği tutar 2.000.000 TL, Bay (K)’nin taahhüt ettiği tutar ise 4.000.000 TL’dir. Taahhüt edilen tutarların % 25’i olan 1.500.000 TL 30.7.2015 tarihinde ortaklar tarafından şirketin banka hesabına yatırılmış ve daha sonra sermaye artırım kararı 3.8.2015 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilmiştir. Şirket ortağı Bay (F) taahhüt ettiği sermayenin kalan kısmı olan 1.500.000 TL’yi, sermaye artırımına ilişkin kararın tescil tarihinden sonra, 6.8.2015 tarihinde, şirketin diğer ortağı Bay (K) ise taahhüt ettiği sermayenin kalan 3.000.000 TL’lik kısmını 9.11.2015 tarihinde şirketin banka hesabına yatırmıştır. (B) A.Ş.’nin yararlanabileceği indirim oranı %50 olup 2015 yılı sonu itibarıyla Merkez Bankası tarafından açıklanan ticari krediler faiz oranı (örnek olarak varsayılan) %10’dur.

¹⁹ 2023 hesap dönemi için %52,73
2022 hesap dönemi için %13,47
2021 hesap dönemi için %24,51
2020 hesap dönemi için %19,62
2019 hesap dönemi için % 12,02
2018 hesap dönemi için %27,04
2017 hesap dönemi için %17,06
2016 hesap dönemi için %13,57

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Sermaye artırımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği tarihten önce (B) A.Ş.'nin banka hesabına yatırılan sermaye taahhüdünün %25'lik kısmı için bu kararın tescil tarihi olan 3/8/2015 tarihi esas alınmak suretiyle indirimden faydalanılması mümkündür.

Kararın tescil tarihinden sonra ortaklarca şirketin banka hesabına yatırılan sermaye taahhütleri için ise bu tutarların şirketin banka hesabına yatırıldığı tarihler dikkate alınarak indirim tutarı hesaplanacaktır.

Sermaye artırımına ilişkin karar 3.8.2015 tarihinde ticaret siciline tescil ettirildiğinden, taahhüt edilen sermayenin kararın tescil tarihinden önce şirketin banka hesabına yatırılan 1.500.000 TL'lik kısmı için bu aydan itibaren yıl sonuna kadar indirim tutarı hesaplanabilecektir.

$$\begin{aligned}\text{İndirim tutarı} &= \text{Nakdi sermaye artışı} \times \text{Ticari krediler faiz oranı} \times \text{İndirim oranı} \times \text{Süre} \\ &= 1.500.000 \text{ TL} \times 0,10 \times 0,50 \times (5/12) \\ &= 31.250 \text{ TL}\end{aligned}$$

Sermaye artırımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği tarihten sonra, taahhüt edilen sermayenin 1.500.000 TL'lik kısmı Bay (F) tarafından 6.8.2015 tarihinde, kalan 3.000.000 TL'lik kısmı ise şirketin diğer ortağı Bay (K) tarafından 9.11.2015 tarihinde şirketin banka hesabına yatırılmış olduğundan; bu tutarların şirketin banka hesabına yatırıldıkları aylardan itibaren yıl sonuna kadar indirim tutarı hesaplanabilecektir.

Bay (F) tarafından yatırılan tutar için,

$$\begin{aligned}\text{İndirim tutarı} &= \text{Nakdi sermaye artışı} \times \text{Ticari krediler faiz oranı} \times \text{İndirim oranı} \times \text{Süre} \\ &= 1.500.000 \text{ TL} \times 0,10 \times 0,50 \times (5/12) \\ &= 31.250 \text{ TL}\end{aligned}$$

Bay (K) tarafından yatırılan tutar için,

$$\begin{aligned}\text{İndirim tutarı} &= \text{Nakdi sermaye artışı} \times \text{Ticari krediler faiz oranı} \times \text{İndirim oranı} \times \text{Süre} \\ &= 3.000.000 \text{ TL} \times 0,10 \times 0,50 \times (2/12) \\ &= 25.000 \text{ TL}\end{aligned}$$

Dolayısıyla, 2015 hesap döneminde 6.000.000 TL'lik sermaye artırımını üzerinden hesaplanan ve kurum kazancının tespitinde dikkate alınacak toplam indirim tutarı (31.250 TL + 31.250 TL + 25.000 TL=) 87.500 TL olacaktır. Ayrıca, (B) A.Ş. 2016 hesap döneminde sermaye azaltımına gitmediği ve diğer şartları da sağladığı takdirde 6.000.000 TL'lik bu sermaye artırımının tamamı üzerinden 12 ay için indirim tutarı hesaplayabilecektir.

Örnek 2: 22.12.2015 tarihli genel kurul kararı ile (C) A.Ş.'nin sermayesinin 12.000.000 TL artırılmasına karar verilmiş ve bu tutarın %25'i olan 3.000.000 TL 29.12.2015 tarihinde ortaklarca şirketin banka hesabına yatırılmıştır. Söz konusu genel kurul kararı 13.1.2016 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilerek sermaye taahhüdünün kalan 9.000.000 TL'si nakit olarak 29.1.2016 tarihinde ortaklarca şirketin banka hesabına yatırılmıştır. (C) A.Ş.'nin indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alacağı indirim oranı %50 olup 2016 yılı sonu itibarıyla Merkez Bankası tarafından açıklanan ticari krediler faiz oranı (örnek olarak varsayılan) %10'dur.

Sermaye artırımına ilişkin karar her ne kadar 2015 hesap döneminde alınmış olsa da bu kararın ticaret siciline tescili 13.1.2016 tarihinde gerçekleştirildiğinden, taahhüt edilen sermayenin 29.12.2015 tarihinde şirketin banka hesabına yatırılmış olan %25'lik kısmı için 2015 hesap dönemi itibarıyla indirimden faydalanılması mümkün bulunmamaktadır.

Öte yandan, sermaye artırımına ilişkin karar Ocak 2016 döneminde ticaret siciline tescil edildiğinden ve sermaye taahhüdünün kalan kısmının tamamı da bu dönemde ortaklarca şirketin banka hesabına yatırılmış olduğundan, 2016 hesap dönemine ait kurumlar vergisi matrahının tespitinde (C) A.Ş., sermayesinin nakden artırılan tutarının tamamı üzerinden indirim uygulamasından faydalanabilecektir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

$$\begin{aligned}\text{İndirim tutarı} &= \text{Nakdi sermaye artışı} \times \text{Ticari krediler faiz oranı} \times \text{İndirim oranı} \times \text{Süre} \\ &= 12.000.000 \text{ TL} \times 0,10 \times 0,50 \times (12/12) \\ &= 600.000 \text{ TL}\end{aligned}$$

(C) A.Ş. 2016 hesap dönemine ait kurumlar vergisi matrahının tespitinde 600.000 TL'lik tutar için indirim uygulamasından yararlanabilecektir.

6.2.5.5. Sermaye avanslarının durumu

İleride gerçekleştirilecek sermaye artırımından kaynaklanan sermaye taahhüdünün yerine getirilmesinde kullanılmak amacıyla, sermaye artırımına ilişkin karardan önce ortaklar tarafından sermaye avansı olarak şirketin banka hesabına yatırılan tutarların;

- Banka hesabına yatırıldığı tarihten itibaren şirketin bilançosunda öz sermaye kalemleri arasında yer alan "Diğer Sermaye Yedekleri" hesabında izlenmesi ve
- Banka hesabına yatırıldığı tarihin içinde bulunduğu hesap döneminin sonuna kadar bu tutarlarla ilgili sermaye artırımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil ettirilmesi

şartıyla, söz konusu kararın ticaret siciline tescil ettirildiği tarih esas alınarak indirim uygulamasında dikkate alınması mümkündür.

Dolayısıyla, şirketin banka hesabına yatırıldığı tarihin içinde bulunduğu hesap döneminde sermaye artırımına konu edilmeyen sermaye avansı niteliğindeki tutarların, indirim uygulamasında dikkate alınması mümkün değildir. Ayrıca, şirketin banka hesabına yatırıldığı tarihten itibaren bilançoda öz sermaye kalemleri arasında yer alan "Diğer Sermaye Yedekleri" hesabında izlenmeyen tutarlar için, ilgili hesap döneminde bu tutarlara ilişkin sermaye artırımını gerçekleştirilse dahi indirim uygulamasından faydalanılması mümkün bulunmamaktadır.²⁰

Örnek: (B) A.Ş.'nin ortaklarından Bay (T)'nin, şirketin yürüttüğü proje için ihtiyaç duyulan finansmanın sağlanması amacıyla ve ileride sermayeye eklenmek üzere 10/5/2015 tarihinde şirketin banka hesabına yatırdığı 1.000.000 TL tutarındaki sermaye avansı, (B) A.Ş. tarafından 10/5/2016 tarihinde "Diğer Sermaye Yedekleri" hesabına kaydedilmek suretiyle şirket kayıtlarına intikal ettirilmiştir. Daha sonra (B) A.Ş.'nin nakdi sermaye artışına ilişkin karar 30/6/2016 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilerek söz konusu tutarla ilgili sermaye artırımına ilişkin gerekli muhasebe kayıtları yapılmıştır.

Buna göre, ortak Bay (T) tarafından 10/5/2016 tarihinde şirketin banka hesabına yatırılan ve aynı tarihte "Diğer Sermaye Yedekleri" hesabına kaydedilerek şirket kayıtlarına geçirilen bu tutar için nakdi sermaye artışına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği 30/6/2017 tarihinden itibaren indirim uygulamasından yararlanılması mümkündür.

20 TCMB Sermaye Hareketleri Genelgesi'nin "Sermaye artırımında pay bedellerinin ödenmesi" başlıklı 6. Maddesinin 4. Fıkrası aşağıdaki gibidir:
"(4) Yurt dışından bankalar aracılığıyla halka açık olmayan şirketlerce sermaye artırım beyanıyla getirilen dövizin sermayeye eklenmesi ve sermaye artırımının belgelenmesi işleminin en geç üç ay içinde gerçekleştirilmesi gerekir. Bu süre zarfında getirilen dövizin sermayeye eklenmemesi ve sermaye artırımının belgelenmemesi halinde gelen döviz banka tarafından sahiplerine iade edilir. Şirket tarafından söz konusu dövizin kredi olarak kullanılmak istenmesi halinde bu maddenin onuncu fıkrası uyarınca işlem tesis edilir."
Buna göre, yabancı ortaklar tarafından ileride gerçekleştirilecek sermaye artışı için şirket hesabına yatırılan tutarların (sermaye artırım avanslarının) sermayeye eklenebilmesi için, en geç üç ay içinde sermaye artışının gerçekleştirilmesi ve belgelenmesi gereklidir. Aksi halde söz konusu tutarlar kredi işlemine tabi tutulacaktır.
Bilindiği üzere 15.09.2018 tarih ve 30536 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 376. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" ile "Sermaye Tamamlama Fonu" ilk defa Türk Ticaret Mevzuatında açık ve net bir şekilde yerini almıştır. Bununa birlikte vergi mevzuatında buna paralel düzenlemeler yapılmamış; aksine, ilgili takvim yılı sonuna kadar sermayeye eklenmeyen sermaye avansı/sermaye tamamlama fonu/zarar telafi fonu vb. adlar ile kayıtlara alınmış tutarların vergiye tabi kazancın tespitinde gelir olarak dikkate alınacağı yönünde görüşler içeren özgelgeler bulunmaktadır. (Örnek: Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın 01.06.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.99.16.01-105[3]-14081 sayılı özgelgelerini örnek olarak verebiliriz.)
Ayrıca, 26/12/2020 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan tebliğ ile "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 376. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" düzenlenmesi eklenmiştir. Dolayısıyla "sermaye avansı" ile "sermaye tamamlama fonu" birbirinden ayrı şekilde ele alınması gereken işlemlerdir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

6.2.5.6. İndirimden Faydalanma Süresi

05.07.2022 tarih ve 31887 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 7417 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Kurumlar Vergisi Kanununun nakit sermaye artışında indirim uygulamasını düzenleyen 10. maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde değişikliğe gidilerek sermaye şirketlerinin gerçekleştirdikleri nakdi sermaye artışları üzerinden, nakdi sermaye artışının sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap dönemi ile bu dönemi izleyen dört hesap dönemi için ayrı ayrı indirim uygulamasından yararlanabilecekleri hükmü getirilmiştir. Öte yandan, bu dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde nakdi sermaye artışının azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısmı indirim hesaplamasında dikkate alınmayacaktır.

Dolayısıyla, yeni düzenleme ile birlikte sermaye şirketlerinin gerçekleştirdikleri nakdi sermaye artışları üzerinden, nakdi sermaye artışının yapıldığı hesap döneminden itibaren başlamak üzere süre sınırlaması olmaksızın izleyen her bir hesap dönemi için ayrı ayrı indirim uygulamasından yararlanabilmeleri uygulamasına son verilmiştir.

Bununla birlikte, söz konusu düzenleme ile Kurumlar Vergisi Kanunu’na eklenen geçici 15. maddenin 13. fıkrasında yer alan düzenlemeye göre, 05.07.2022 tarihinden önce sermaye artırımını yapan veya ilk defa kurulan şirketler için 2022 yılı hesap dönemi dahil olmak üzere nakit sermaye artırımını indirimi beş hesap dönemi için daha uygulanabilecektir.

Örnek: (BB) A.Ş.’nin sermayesinin nakdi olarak 6.000.000 TL artırılmasına ilişkin 3/8/2015 tarihli genel kurul kararı 24/8/2015 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilmiş ve sermaye taahhüdünün tamamı ortaklarca bu ay içinde şirketin banka hesabına yatırılmıştır. (BB) A.Ş. 2015 hesap döneminde 5 aylık süre için indirimden yararlanacak ve şartları sağlamaya devam ettiği sürece 2022 hesap dönemi dâhil olmak üzere beş hesap dönemi daha (2026 hesap dönemi sonuna kadar) anılan indirimden ayrı ayrı yararlanmaya devam edebilecektir.”

6.2.5.7. Kazanç Yetersizliği Nedeniyle İndirim Konusu Edilemeyen Tutarın Sonraki Dönemlere Devri

Sermaye şirketleri tarafından nakdi sermaye

artışına ilişkin hesaplanan indirim tutarının kazanç yetersizliği nedeniyle ilgili olduğu hesap dönemine ait matrahın tespitinde indirim konusu yapılamaması halinde, bu indirim tutarları, herhangi bir endekslmeye tabi tutulmaksızın izleyen hesap dönemlerine ilişkin matrahın tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

Örnek: 2023 hesap döneminde gerçekleştirdiği nakdi sermaye artışları üzerinden 50.000 TL indirim tutarı hesaplamış olan (D) A.Ş. bu hesap dönemindeki mali zararı nedeniyle indirimden yararlanamamıştır. (D) A.Ş.’nin 2023 hesap döneminde kazanç yetersizliği nedeniyle kurum kazancından indiremediği 50.000 TL’lik indirim tutarı sonraki dönemlere devredecektir. İzleyen dönemlerde kazancın bulunması halinde, 2023 hesap döneminde indirilemeyen bu tutar herhangi bir endekslmeye tabi tutulmaksızın ilgili dönem matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

6.2.5.8. Geçici Vergi Dönemlerinde Uygulama

İndirim tutarının hesaplanmasında Merkez Bankası tarafından “yararlanılan yıl için en son açıklanan” ticari krediler faiz oranı dikkate alınacağından bu indirimden sadece hesap döneminin sonu itibarıyla (kurumlar vergisi beyannamesinde) yararlanılması mümkün bulunmaktadır.

Öte yandan, kazancın yetersiz olması nedeniyle ilgili hesap döneminde indirim konusu yapılamayan tutarlar, izleyen hesap dönemine ilişkin geçici vergilendirme dönemlerine ait geçici vergi matrahlarının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

6.2.5.9. Özel Hesap Dönemi

Kendilerine özel hesap dönemi tayin edilmiş olan sermaye şirketleri, şartların sağlanması kaydıyla, hesap dönemlerinin sona erdiği ay itibarıyla Merkez Bankası tarafından en son açıklanan ticari krediler faiz oranını dikkate alarak indirimden yararlanabileceklerdir.

6.2.5.10. Sermaye Artışına İlişkin Vergi Dairesine İbraz Edilecek Evraklar, Kurumlar Vergisi Beyannamesi Ekinde Verilecek Bilgiler

İndirimden faydalanmak isteyen sermaye

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

şirketlerinin, taahhüt edilen sermaye artırımının tutarının nakit olarak şirketin banka hesabına fiilen yatırıldığına ilişkin olarak bu işlemleri içeren ve ilgili banka şubesi tarafından onaylanmış banka hesap özeti kâğıt ortamında veya elektronik ortamda ilgili dönem kurumlar vergisi beyannamesi verme süresi içerisinde kurumlar vergisi yönünden bağlı oldukları vergi dairelerine ibraz etmeleri gerekmektedir.

Ayrıca, Tebliğde yer alan açıklamalar çerçevesinde indirimden faydalanmak isteyen sermaye şirketlerinin, nakdi olarak artırdıkları sermaye ile indirim konusu edebilecekleri tutara ilişkin bilgileri, kurumlar vergisi beyannamesi ekinde bildirmeleri gerekmektedir.

6.2.5.11. Sermaye Azaltımı

İndirimden yararlanan sermaye şirketlerinin daha sonra sermaye azaltımı yapmaları halinde, nakdi sermaye artışının azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısmı için sermaye azaltımına ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği ayı izleyen aydan itibaren bu indirimden yararlanmaları mümkün olmayacaktır.

Öte yandan, nakdi sermaye artışı yapılmadan önce sermaye şirketlerinin sermaye azaltımına gitmiş olmaları halinde, bu indirimin hesaplanmasında azaltılan sermaye tutarı kadarlık kısım dikkate alınmayacaktır.

Şirketlerin sonraki dönemlerde sermaye artırımına gitmeleri halinde, şartları taşımaları kaydıyla, artırılan bu sermaye tutarları için indirim uygulamasından yararlanabileceklerdir.

Örnek: (E) A.Ş.'nin sermayesinin 150.000 TL artırılmasına ilişkin olarak 9/5/2016 tarihinde genel kurul kararı alınmış, sermaye taahhüdünün %25'i olan 37.500 TL 11/5/2016 tarihinde ortaklar tarafından şirketin banka hesabına yatırılmıştır. Karar, 23/5/2016 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilerek, taahhüt edilen sermayenin geri kalan kısmı olan 112.500 TL ise ortaklarca nakit olarak 27/6/2016 tarihinde şirketin banka hesabına yatırılmıştır. (E) A.Ş.'nin yararlanabileceği indirim oranı %50 olup 2016 yılı sonu itibarıyla Merkez Bankası tarafından açıklanan ticari krediler faiz oranı (örnek olarak varsayılan) %10'dur.

(E) A.Ş.'nin sermayesinin 120.000 TL azaltılmasına ilişkin genel kurul kararı 10/7/2019 tarihinde ticaret siciline tescil ettirilmiştir. (E) A.Ş.'nin 2016 hesap döneminde yararlanabileceği indirim tutarı; taahhüt edilen sermayenin 37.500 TL'lik kısmı için kararın tescil tarihi olan 23/5/2016 tarihi, 112.500 TL'lik kısmı için ise bu tutarın ortaklar tarafından şirketin banka hesabına yatırıldığı 27/6/2016 tarihi dikkate alınarak hesaplanacaktır.

37.500 TL için;

$$\begin{aligned}\text{İndirim tutarı} &= \text{Nakdi sermaye artışı} \times \text{Ticari krediler faiz oranı} \times \text{İndirim oranı} \times \text{Süre} \\ &= 37.500 \text{ TL} \times 0,10 \times 0,50 \times (8/12) \\ &= 1.250 \text{ TL}\end{aligned}$$

112.500 TL için;

$$\begin{aligned}\text{İndirim tutarı} &= \text{Nakdi sermaye artışı} \times \text{Ticari krediler faiz oranı} \times \text{İndirim oranı} \times \text{Süre} \\ &= 112.500 \text{ TL} \times 0,10 \times 0,50 \times (7/12) \\ &= 3.281,25 \text{ TL}\end{aligned}$$

(E) A.Ş. 2016 hesap döneminde (1.250 TL + 3.281,25 TL=) 4.531,25 TL'lik indirim tutarını kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapabilecektir. 2017 ve 2018 hesap dönemlerinde ise diğer şartların da sağlanması kaydıyla, Merkez Bankası tarafından bu dönemler için açıklanan ticari krediler faiz oranı dikkate alınmak suretiyle söz konusu nakdi sermaye artışı üzerinden 12 ay için indirim tutarı hesaplanabilecektir.

10/7/2019 tarihinde sermaye azaltımı yapılmış olduğundan Ocak-Temmuz 2019 dönemi için 150.000 TL'lik sermaye tutarı üzerinden, Ağustos-Aralık 2019 dönemi için ise sermaye azaltımı dikkate alınmak suretiyle (150.000 TL – 120.000 TL=) 30.000 TL'lik sermaye tutarı üzerinden indirim tutarı hesaplanabilecektir.

Öte yandan, (E) A.Ş. sonraki dönemlerde sermaye artırımına gitmesi halinde, şartları taşınması kaydıyla, artırılan bu sermaye tutarları için indirim uygulamasından yararlanabilecektir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

6.2.6. 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanunu hükümlerine göre katılımcı belgesi olarak İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyette bulunan kurumların kazançları için getirilen istisna

26.11.2022 tarih ve 32025 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan “7421 sayılı Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 20. maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu’nun “Diğer indirimler” başlıklı 10. maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“i) 22/6/2022 tarihli ve 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanunu hükümlerine göre katılımcı belgesi olarak İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyette bulunan kurumların, münhasıran bu faaliyet kapsamında yurt dışından satın alınan malları Türkiye’ye getirilmeksizin yurt dışında satmalarından veya yurt dışında gerçekleşen mal alım satımlarına aracılık etmelerinden sağladıkları kazancın %50’si,

Bu indirimden yararlanılabilmesi için **kazancın elde edildiği hesap dönemine ilişkin yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye’ye transfer edilmiş olması**, aracılık faaliyetine ilişkin malların satıcısı ve alıcısının Türkiye’de olmaması şarttır. Cumhurbaşkanı, bu bentte yer alan oranı, sifıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.” Kanuna eklenen bent kapsamında, katılımcı belgesi olarak İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyette bulunan kurumların transit ticaret faaliyetlerini ülkemizde yürütmeleri ve bu faaliyetlerden elde ettikleri kazançları ülkemize transfer etmelerini teşvik etmek amacıyla bu faaliyetlerinden elde edilecek kazancın %50’sinin kurum kazancından indirilmesine imkân tanınmıştır.

Söz konusu indirimden faydalanılabilmesi için;

- 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanunu hükümlerine göre katılımcı belgesi alınarak İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyette bulunulması,
- Yurt dışından satın alınan malların Türkiye’ye getirilmeksizin yurt dışında satılması veya yurt dışında gerçekleşen mal alım satımlarına aracılık edilmesinde (aracılık faaliyetinde/transit ticaret faaliyetinde) malların satıcısı ve alıcısının Türkiye’de olmaması,
- Kazancın, elde edildiği hesap dönemine ilişkin

yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye’ye transfer edilmiş olması,

şartlarının birlikte sağlanmış olması gerekmektedir.

Maddede ayrıca Cumhurbaşkanı’na bentte yer alan oranı sifıra kadar indirme veya bir katına kadar artırma konusunda yetki verilmiştir.

İndirim uygulamasına ilişkin tali düzenlemeler ise 01.03.2023 tarih ve 32119 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kurumlar Vergisi Genel Tebliği ile yapılmıştır.

Tebliğ düzenlemeleri doğrultusunda, indirim kapsamında kabul edilen faaliyetlerden elde edilen hasıllardan bu faaliyetler nedeniyle yüklenilen gider ve maliyet unsurlarının düşülmesi sonucu bulunacak kazancın %50’si, kurumlar vergisi beyannamesinin “Kazancın Bulunması Halinde İndirilecek İstisna ve İndirimler” bölümünde gösterilmek suretiyle indirim konusu yapılabilecektir. Diğer indirim ve istisnalar ile geçmiş yıl zararları nedeniyle indirim konusu yapılamayan tutar izleyen dönemlere devredilemeyecektir. Faaliyet sonucunun zararlı olması halinde ise indirim söz konusu olmayacaktır.

İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyet gösteren mükelleflerin Vergi Usul Kanunu’nun genel hükümleri çerçevesinde defter tutmaları, belge ve kayıt düzenine uymaları gerekmektedir. Bu çerçevede, indirime konu kazanç ile buna bağlı olarak kurumlar vergisi matrahının tespiti açısından, indirim kapsamında bulunan ve bulunmayan hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi ve indirim kapsamında olan faaliyetlere hasılat, maliyet ve gider unsurlarının diğer faaliyetlerle ilişkilendirilmemesi ve kayıtların da bu ayrımı sağlayacak şekilde tutulması gerekmektedir.

İstanbul Finans Merkezi Bölgesinde faaliyet gösteren ve indirimden yararlanan şirket veya şubelere Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi tarafından verilen katılımcı belgelerinin bir örneğinin, indirimden faydalanılacak ilk hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi içerisinde bağlı bulunulan vergi dairesine ibraz edilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, indirime konu edilen kazancın Türkiye’ye transfer edildiğini gösterir tevsik edici belgelerin, indirimden faydalanılan döneme ilişkin beyannamenin verilmesi gereken ayı izleyen ayın sonuna kadar kurumlar vergisi yönünden bağlı olunan vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Söz konusu indirimden yararlanan şirketlerin indirime konu faaliyetleri dışındaki diğer gelirleri (kasadaki nakitlerin değerlendirilmesi sonucu oluşan faiz gelirleri, dövizlerin değerlemesinden kaynaklanan kur farkları ve iktisadi kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan gelirler gibi) ile olağan dışı gelirlerinin indirim kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

7. Kurum Kazancının Tespitinde İndirilemeyecek Giderler

7.1. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre İndirilemeyecek Giderler

Gelir Vergisi Kanunu'na göre gider kabul edilmeyen ödemeler 41. maddede sayılmıştır. Bunlar ticari kazancın tespitinde gider olarak kabul edilmediklerinden hasılatın indirilmeleri mümkün değildir. (Tabii KKEG'ler sadece GVK Madde 41 ile sınırlı değildir. Rehberin GVK bölümünde "Ticari Kazançlar" kısmında belirttiğimiz üzere KKEG'ler, GVK Madde 40'da giderleri kısıtlanan binek oto masraf ve maliyetleri, MTVK kapsamında binek oto MTV'leri, özel iletişim vergileri, dönemsellik gereği cari döneme ait olmayan masraf ve maliyetleri gibi oldukça geniş bir yelpazeye yayılmıştır.) Kurumlar Vergisi Kanunu'nda da bu giderler için Gelir Vergisi Kanunu'na paralel düzenlemeler yapılmıştır. Gelir Vergisi Kanunu'nun 41. maddesinde sayılan giderlerin büyük bir kısmı teşebbüs sahibinin ticari varlığı ile özel varlığı arasındaki ayrımla ilgilidir. Rehberimizin, Gelir Vergisi Kanunu başlıklı bölümünün "Ticari Kazançlar" bölümünde GVK'ya göre indirilemeyecek giderler açıklanmıştır.

7.2. Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre İndirilemeyecek Giderler

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11. maddesinde, kurum kazancının tespiti sırasında indirilmesine izin verilmeyen giderler aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Öz sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler.
- Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler.
- Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar.
- Her ne şekilde ve ne isimle olursa olsun ayrılan yedek akçeler (Türk Ticaret Kanunu'na, kurumların kuruluş kanunlarına, Cumhurbaşkanlığı

Kararnamelerine, tüzüklerine, ana statülerine veya sözleşmelerine göre safi kazançlardan ayırdıkları tüm yedek akçeler ile Bankacılık Kanunu'na göre bankaların ayırdıkları genel karşılıklar dahil).

d. Bu Kanuna göre hesaplanan kurumlar vergisi ile her türlü para cezaları, vergi cezaları, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler ile Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizleri.

e. Kanunlarla veya kanunların verdiği yetkiye dayanarak tespit edilen hadler saklı kalmak kaydıyla, menkul kıymetlerin itibari değerlerinin altında ihracından doğan zararlar ile bu menkul kıymetlere ilişkin olarak ödenen komisyonlar ve benzeri her türlü giderler.

f. Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan; yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz taşıtları ile uçak, helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ve amortismanları.

g. Sözleşmelerde ceza şartı olarak konulan tazminatlar hariç olmak üzere kurumun kendisinin, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının suçlarından doğan maddi ve manevi zarar tazminat giderleri.

h. Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddi ve manevi zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri.

ı. Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklam giderlerinin % 50'si. Cumhurbaşkanı bu oranı % 100'e kadar artırmaya veya sıfıra kadar indirmeye yetkilidir. Söz konusu oran 90/1081 sayılı BKK ile %0 olarak belirlenmiştir. (4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'un 5727 sayılı Kanunla değişik 5. maddesi uyarınca; tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklam giderleri gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak gösterilemez.

i. Kredi kuruluşları, finansal kuruluşlar, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri dışında, kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

%10'unu aşmamak üzere Cumhurbaşkanı'nca kararlaştırılan kısmı. Belirlenecek oranı sektörler itibarıyla farklılaştırmaya Cumhurbaşkanı, bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.

j. 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun ek 4 üncü maddesi kapsamında hakkında reklam yasağı uygulananlara verilen reklamların giderleri.

6322 sayılı Kanunla kanunen kabul edilmeyen giderlerin düzenlendiği Gelir Vergisi Kanunu'nun 41/9. maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11/1-(i) maddesine eklenen finansman gider kısıtlaması, finansman gider kısıtlama oranının Cumhurbaşkanı tarafından bugüne kadar belirlenmemesi nedeniyle uygulama alanı bulamamıştı. Ancak söz konusu oran 04.02.2021 tarih ve 31385 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 3490 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile, 1.1.2021 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemi kazançlarına uygulanmak üzere %10 olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede 1.1.2021 tarihinden itibaren,

- Gelir Vergisi Kanunu'nun 41. maddesinin birinci fıkrasının (9) numaralı bendi hükümlerine göre, kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unun gider olarak indirilmesi kabul edilmeyecektir.
- Yine Kurumlar Vergisi Kanununun 11. maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi hükümlerine göre, kredi kuruluşları, finansal kuruluşlar, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri dışında, kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unun kurum kazancının tespitinde indirimi kabul edilmeyecektir.

25.05.2021 tarih ve 31491 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde (Seri

No: 1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 18) ile finansman gider kısıtlaması uygulamasına ilişkin açıklamalar getirilmiştir.

7.3. Finansman Gider Kısıtlaması Uygulaması

7.3.1. Genel olarak

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11/1-(i) bendi ile 3490 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yapılan belirleme kapsamında, **yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşmış** olan kurumlar vergisi mükelleflerinin, **aşan kısım**la sınırlı olmak üzere, yabancı kaynaklara ilişkin **faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri** adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının **%10'luk kısmı**, kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) olarak dikkate alınacaktır.

Ayrıca, öz kaynak tutarını aşan yabancı kaynaklara ilişkin olarak faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurlarından, **yatırımın maliyetine eklenmiş** olan yabancı kaynaklardan doğan gider ve maliyet unsurları ise %10'luk **bu kısıtlamaya tabi tutulmayacaktır.**

Söz konusu gider kısıtlaması uygulamasında;

-Kredi kuruluşu: 5411 sayılı Kanun kapsamında tanımlanan mevduat ve katılım bankalarını,

-Finansal kuruluş: 5411 sayılı Kanunda kredi kuruluşları dışında kalan ve sigortacılık, bireysel emeklilik veya sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak veya bu Kanunda yer alan faaliyet konularından en az birini yürütmek üzere kurulan kuruluşlar ile kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal holding şirketlerini,

-Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri: 6361 sayılı Kanunun ilgili maddelerinde yer alan sözleşmelere uygun olarak faaliyette bulunan şirketleri,

-Finansman giderleri: Yabancı kaynağın kullanım süresine bağlı olarak doğan her türlü faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı, faktoring kuruluşlarına verilen iskonto bedelleri ve benzeri adlar altında yapılmış olan gider ve maliyet unsurlarını,

-Yabancı kaynaklar: Bilançonun **kısa vadeli yabancı kaynaklar ve uzun vadeli yabancı kaynaklar toplamını**,

-Yatırım: İlgili **duran varlık** kullanılmaya hazır hale

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

gelinceye kadar yatırım projelerine ilişkin olarak “yapılmakta olan yatırımlar” hesabında izlenen tutarlar da dahil olmak üzere her türlü (teşvik belgeli veya belgesiz) amortismanına tabi iktisadi kıymetleri ifade etmektedir.

7.3.2. Kapsama giren mükellefler

Finansman gider kısıtlaması, yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan kurumlar vergisi mükellefleri hakkında uygulanacaktır.

Ayrıca, finansman gider kısıtlaması uygulamasında, yabancı kaynak ve öz kaynak mukayesesi gerekmekte olduğundan bu düzenleme bilanço esasına tabi mükellefler için geçerli olup işletme hesabı esasına tabi mükellefler bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.

-4632 sayılı Kanun kapsamında faaliyette bulunan emeklilik şirketleri,

-5411 sayılı Kanun kapsamında faaliyette bulunan Türkiye’de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye’deki şubeleri ve finansal holding şirketleri,

-5684 sayılı Kanun kapsamında faaliyette bulunan sigorta ve reasürans şirketleri,

-6361 sayılı Kanunun ilgili maddelerinde yer alan sözleşmelere uygun olarak faaliyette bulunan finansal kiralama, faktoring, finansman şirketleri ve tasarruf finansman şirketleri ile,

-6362 sayılı Kanun kapsamında sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunan kurumlar finansman gider kısıtlamasına tabi tutulmayacaklardır.

7.3.3. Finansman gider kısıtlamasının uygulanacağı dönem

Gider kısıtlaması kapsamında olup bilanço esasına göre defter tutan kurumlar vergisi mükellefleri, **her bir geçici vergilendirme döneminin son günü** itibarıyla finansman gider kısıtlaması öncesi **Vergi Usul Kanunu’na göre çıkaracakları bilanço** esas alınmak suretiyle **öz kaynak ve yabancı kaynak mukayesesi** yaparak finansman gider kısıtlamasına tabi olup olmayacaklarını tespit edeceklerdir.

Yıllık dönemde; hesap dönemi olarak takvim yılını kullanan mükelleflerde 31 Aralık tarihli bilanço, özel hesap dönemini kullanan mükelleflerde ise hesap döneminin son günü itibarıyla çıkarılacak bilanço esas alınacaktır. Dolayısıyla, finansman gider

kısıtlaması uygulaması **ilk defa 2021 yılının birinci geçici vergilendirme dönemi itibarıyla dikkate alınmıştır.**

7.3.4. 01.01.2013 tarihinden önce yapılan borçlanmalara ilişkin finansman giderlerinin durumu

Finansman gider kısıtlamasına ilişkin düzenleme (KVK 11/1-(i) bendi) 01.01.2013 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş olup bu tarihten itibaren (bu tarih dahil) sağlanan finansman hizmetleri veya akdedilen kredi sözleşmeleri nedeniyle oluşan finansman giderleri, 3490 sayılı Cumhurbaşkanı Kararıyla 01.01.2021 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemlerine uygulanmak üzere yürürlüğe giren finansman gider kısıtlamasının hesabında dikkate alınacaktır.

Bu nedenle, dönem sonu itibarıyla kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, 01.01.2013 tarihinden itibaren sağlanan yabancı kaynaklara ilişkin olarak mahiyet ve tutar itibarıyla 01.01.2021 tarihinden itibaren kesinleşen gider ve maliyet unsurları gider kısıtlamasına tabi tutulacaktır.

Öte yandan, 01.01.2021 tarihinden önce mahiyet ve tutar itibarıyla kesinleşerek tahakkuk ve dönemsellik ilkeleri gereği 2020 ve önceki yıllarda kurum kazancının tespitinde dikkate alınmış olan finansman giderlerinin finansman gider kısıtlamasına tabi tutulması söz konusu olmayacaktır.

7.3.5. Gider kısıtlaması kapsamına giren yabancı kaynaklara ilişkin gider ve maliyet unsurları

Gider ve maliyet unsurlarından yatırımın maliyetine eklenenler gider kısıtlaması kapsamı dışındadırlar. Finansman gider kısıtlaması kapsamında yatırım olarak kabul edilen kıymetlerin maliyet bedelinin hangi unsurlardan oluştuğu Vergi Usul Kanunu’nun 262. maddesinde belirlenmiştir. Bu madde ve bu maddeye ilişkin Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde yapılan açıklamalar çerçevesinde, zorunlu olarak ya da mükellefin ihtiyarında maliyete eklenen yabancı kaynaklara ait gider ve maliyetler gider kısıtlamasına konu olmayacaktır.

Bir gider veya maliyet unsurunun gider kısıtlamasına konu edilmesi için bunların **yabancı kaynak kullanımına ve bu kaynağın kullanım süresine bağlı olarak doğmuş olması** gerekmektedir. Teminat mektubu komisyonları, tahvil ihracı ile ilgili olarak

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

yapılan baskı ve benzeri giderler ile ipotek masrafları gibi herhangi bir yabancı kaynak kullanımına bağlı olmaksızın yapılan giderlerin gider kısıtlamasına konu edilmesi söz konusu değildir. Aynı şekilde bir finansman gideri olmayıp finansman geliri azalması niteliğinde olan erken ödeme iskontoları veya peşin ödeme iskontoları da finansman gider kısıtlaması kapsamı dışındadır.

Satış bedelinin belirli bir vade sonunda ödenmesine ilişkin olarak, mükelleflerin Vergi Usul Kanunu'na göre düzenlenen bilançolarında izlenen "satıcılar" vb. hesaplar için finansman gideri hesaplanmaması halinde bu işlemler için ayrıca ayırıştırma yapılarak satış bedelinin belirli bir kısmı gider kısıtlamasına tabi tutulmayacaktır. Diğer yandan **söz konusu hesaplarda yer alan tutarların Vergi Usul Kanunu'nun 280. Maddesi kapsamında değerlemesinden kaynaklanabilecek kur farkı giderleri ise gider kısıtlaması kapsamında değerlendirilecektir.**

Kredi sözleşmelerine ilişkin olarak ödenen damga vergisi veya banka havale ücretlerine ilişkin ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi gibi bir yabancı kaynağın kullanım süresine bağlı olarak doğmayan gider ve maliyet unsurları finansman gider kısıtlaması uygulamasına tabi olmayacaktır. Bu giderlerden **kredi faizleri üzerinden hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisi gibi** bir yabancı kaynağın işletmede kullanım süresine bağlı olarak doğanlar ise finansman gider kısıtlamasına konu edilecektir.

Ayrıca, işletmelerce banka vb. kurumlardan temin edilen kredilerin, bu işletmelerin üzerinde herhangi bir finansman yükü kalmaksızın **grup şirketlerine aktarılması** halinde, bu kredilere ilişkin finansman giderinin, **krediyi devralan ve fiilen kullanan şirket bünyesinde gider kısıtlamasına tabi tutulması** gerekecektir.

Öte yandan, imalatçı veya tedarikçi şirketlerle imzalanan aracılı ihracat sözleşmesine dayanarak **dış ticaret sermaye şirketleri ve sektörel dış ticaret şirketleri** üzerinden aynı değerle alınıp aynı değerle ihracatı gerçekleştirilen, malın üretimi veya tedarikine ilişkin tüm yükümlülüklerden doğrudan ve münhasıran imalatçı veya tedarikçi şirketlerin sorumlu olması ve ihracattan doğan finansman yükünün aracılı ihracat sözleşmesinin tarafı olan imalatçı veya tedarikçi şirketlere aktarılması kaydıyla, bu işlemler nedeniyle dış ticaret sermaye şirketleri veya sektörel dış ticaret şirketleri nezdinde finansman gider kısıtlaması uygulanmayacaktır. Ancak, dış ticaret sermaye şirketleri ve sektörel dış ticaret şirketlerinin kendi nam ve hesabına yurt içinden satın aldıkları malların satışından doğan finansman giderleri finansman gider kısıtlamasına tabi tutulacaktır.

Örnek 1: Öz kaynakları toplamı 800.000 TL olan (A) A.Ş.'nin aynı dönemde yabancı kaynakları toplamı 1.000.000 TL'dir. Bu döneme ilişkin toplam finansman gideri ise 100.000 TL'dir.

Dönem sonu itibarıyla (A) A.Ş.'nin yabancı kaynak tutarı öz kaynak tutarını aştığı için aşan kısma münhasır olmak üzere yabancı kaynaklara ilişkin finansman giderinin %10'luk kısmı, kurum kazancının tespitinde gider olarak kabul edilmeyecektir.

Finansman gider kısıtlamasına tabi tutarın hesabı:

$$\begin{aligned} \text{Aşan kısım: Yabancı kaynak toplamı} - \text{Öz kaynak toplam} &= 1.000.000 \text{ TL} - 800.000 \text{ TL} \\ &= 200.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

Aşan kısma isabet eden finansman gideri: Finansman gideri x (Aşan kısım / Toplam yabancı kaynak)

$$= 100.000 \text{ TL} \times (200.000 \text{ TL} / 1.000.000 \text{ TL})$$

$$= 100.000 \text{ TL} \times \%20$$

$$= 20.000 \text{ TL}$$

Yabancı kaynağın öz kaynak tutarını aşan kısmına isabet eden finansman giderinin %10'luk kısmı olan (20.000 TL x %10=) 2.000 TL kurum kazancının tespitinde KKEG olarak dikkate alınacaktır.

Örnek 2: Öz kaynakları toplamı 2.000.000 TL olan (B) A.Ş.'nin aynı dönemde yabancı kaynakları toplamı 2.500.000 TL'dir. Şirketin bu döneme ilişkin toplam finansman gideri ise 200.000 TL'dir.

(B) A.Ş. devam eden yatırımı dolayısıyla aynı dönemde kullanmış olduğu krediden kaynaklanan 60.000 TL'lik finansman giderini yatırımın maliyetine eklemiştir. (B) A.Ş.'nin bu dönemde yabancı kaynak tutarı öz kaynak tutarını aştığı için aşan kısma münhasır olmak üzere yabancı kaynaklara ilişkin finansman giderinin %10'luk

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

kısmı kurum kazancının tespitinde gider olarak kabul edilmeyecektir. Diğer taraftan, finansman giderinin yatırımın maliyetine eklenmiş olan kısmı %10'luk bu sınırlamaya tabi tutulmayacaktır.

Bu döneme ilişkin toplam 200.000 TL'lik finansman giderinin 60.000 TL'lik kısmı yatırımın maliyetine eklenmiş olduğundan finansman gider kısıtlamasının hesabında dikkate alınacak tutar (200.000 TL – 60.000 TL=) 140.000 TL olacaktır.

Aşan kısım: Yabancı kaynak toplamı – Öz kaynak toplamı = 2.500.000 TL – 2.000.000 TL
= 500.000 TL

Aşan kısma isabet eden finansman gideri: Finansman gideri x (Aşan kısım / Toplam yabancı kaynak)

= 140.000 TL x (500.000 TL / 2.500.000 TL)

= 140.000 TL x %20

= 28.000 TL

28.000 TL x %10 = 2.800 TL'lik finansman gideri ise kurum kazancının tespitinde KKEG olarak kabul edilecektir.

7.3.6. Geçici vergilendirme dönemlerinde finansman gider kısıtlaması

Gerek geçici vergilendirme dönemlerinde gerekse yıllık dönemde finansman gider kısıtlamasına tabi olunup olunmayacağı hesap döneminin son günü itibarıyla finansman gider kısıtlaması öncesi Vergi Usul Kanunu'na göre çıkarılacak bilanço esas alınarak tespit edilecektir.

Önceki geçici vergilendirme dönemlerinde finansman gider kısıtlaması şartlarını taşımayan mükellefler, şartların oluştuğu geçici vergilendirme döneminden itibaren finansman gider kısıtlamasına tabi olacaktır.

7.3.7. Yıllara sari inşaat ve onarma işleri ile uğraşan mükelleflerde gider kısıtlaması uygulaması

Gelir Vergisi Kanunu'nun 42. maddesi hükmüne göre birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kâr veya zarar için bittiği yıl kesin olarak tespit edilmekte ve kazancın tamamı o yılın geliri sayılarak vergilendirilmektedir. Bu işlerle uğraşanların kullandıkları yabancı kaynaklara ilişkin finansman giderlerinin, işin kesin kâr veya zararının tespit edildiği yıl kazancının hesaplanmasında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınması gerektiğinden, gider kısıtlamasına ilişkin uygulama da aynı dönemde yapılacaktır.

Birden fazla inşaat ve onarma işinin birlikte yapılması veya yıllara sari inşaat ve onarma işlerinin yanı sıra başka işlerin de bulunması halinde, yapılan finansman giderleri hangi yılın kâr veya zarar tutarının tespitinde dikkate alınıyorsa, o yılda gider kısıtlamasına konu edilecektir.

Öte yandan, finansman gider kısıtlamasına ilişkin hükümler 01.01.2021 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe girdiğinden, bu tarihten önce mahiyet ve tutar itibarıyla kesinleşmiş olan ancak yıllara sari inşaat ve onarma işlerinin kazancı için bittiği yılın kazancı olarak beyan edileceğinden henüz kurum kazancının tespitinde dikkate alınmamış olan finansman giderlerinin, inşaat ve onarma işi kazancının hangi yıl beyan edildiğine bakılmaksızın, gider kısıtlanmasına konu edilmemesi gerekmektedir.

7.3.8. Finansman gideri yanında finansman gelirin de bulunması durumu

Finansman giderlerinin yanı sıra finansman geliri de elde etmiş olan mükelleflerin gider kısıtlaması uygulamasında söz konusu gelir ve giderlerini birbiri ile mukayese etmek suretiyle netleştirmeleri mümkün olmayıp finansman giderleri toplamının gider kısıtlamasına konu edilmesi gerekmektedir.

01.01.2013 tarihinden itibaren sağlanan yabancı kaynaklardan doğan kur farkı giderleri 2021 yılı kazancının tespiti de dahil olmak üzere döviz kurlarındaki değişim dikkate alınarak hesaplanan gerçek tutarları ile finansman gider kısıtlamasına konu edilecektir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Yabancı para kurlarındaki düşüş veya yükselişler nedeniyle, geçici vergilendirme dönemleri itibarıyla kur farkı geliri veya kur farkı gideri söz konusu olabilmektedir. Şu kadar ki aynı kaynağa ilişkin olarak bir hesap dönemi içindeki aynı veya farklı geçici vergilendirme dönemlerinde oluşan kur farkı gelir ve giderleri mahsuplaştırılarak işlem tarihi veya dönem sonu itibarıyla bu kaynağa ilişkin net kur farkı gideri doğması halinde bu tutar finansman gideri kısıtlamasında dikkate alınacaktır.

Aynı dönem içinde olsa bile **farklı yabancı kaynaklara** ilişkin olarak oluşan kur farkı gelirleri ile kur farkı giderlerinin birlikte değerlendirilmesi mümkün değildir.

Öte yandan, temin edilen yabancı kaynağın mevduat vb. şekillerde değerlendirilmesi sonucu doğacak kur farkı geliri şirketin bilançosunun aktifinde yer alan bir varlığın değerlemesi sonucu oluştuğu için, yabancı kaynağa ilişkin kur farkı giderinden mahsup edilemeyecektir.

Örnek 1: (G) A.Ş. 10.05.2019 tarihinde kullanmış olduğu krediye ilişkin olarak 2019 yılında 100.000 TL, 2020 yılında 150.000 TL, 2021 yılının birinci geçici vergilendirme döneminde 150.000 TL faiz ödemiş olup 2020 yılında 50.000 TL, 2021 yılının birinci geçici vergilendirme döneminde ise 85.000 TL faiz geliri elde etmiştir. (G) A.Ş.'nin 31.03.2021 tarihindeki bilançosunda yer alan öz kaynaklar toplamı 9.000.000 TL, yabancı kaynakları toplamı ise 10.000.000 TL olup 2021 yılının birinci geçici vergilendirme dönemine ilişkin finansman giderleri toplamı ise 200.000 TL'dir. 2019 yılında alınan krediye ilişkin olarak 2019 ve 2020 yıllarında ödenen (100.000 TL + 150.000 TL=) 250.000 TL faiz gideri 01.01.2021 tarihinden önce tahakkuk ederek ödenmiş olduğu için finansman gider kısıtlamasına tabi olmayacaktır. Ancak, her ne kadar kredi 10.05.2019 tarihinde kullanılmış olsa da bu krediye ilişkin olarak 01.01.2021 tarihinden itibaren katlanılan finansman giderleri finansman gider kısıtlamasına tabi tutulacaktır.

2021 yılının birinci geçici vergilendirme döneminde finansman gider kısıtlamasına tabi tutarın hesabı:

$$\begin{aligned} \text{Aşan kısım} &= \text{Yabancı kaynak toplamı} - \text{Öz kaynak toplamı} \\ &= 10.000.000 \text{ TL} - 9.000.000 \text{ TL} = 1.000.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

Aşan kısma isabet eden finansman gideri = Finansman gideri x (Aşan kısım / Toplam yabancı kaynak)

$$= 200.000 \text{ TL} \times (1.000.000 \text{ TL} / 10.000.000 \text{ TL})$$

$$= 200.000 \text{ TL} \times \%10$$

$$= 20.000 \text{ TL}$$

Buna göre, (G) A.Ş. tarafından, 2021 yılının birinci geçici vergilendirme dönemi finansman gider kısıtlaması kapsamında (20.000 TL x %10=) 2.000 TL'lik faiz gideri kurum kazancının tespitinde KKEG olarak dikkate alınacaktır.

(G) A.Ş.'nin 2021 yılının birinci geçici vergilendirme döneminde elde etmiş olduğu 85.000 TL'lik faiz geliri ise şirketin finansman gider kısıtlaması hesabında dikkate alınmayacaktır.

Örnek 2: (H) A.Ş. 01.01.2022 tarihi itibarıyla (D) Bankasından 100.000 Avro banka kredisi kullanmış olup 31.12.2022 tarihinde anapara ve %5 faiz ödemesi yapılacaktır.

Avro kuru, kredinin kullanıldığı 01.01.2022 tarihinde 7,00 TL olup 31.03.2022 tarihinde 6,00 TL, 30.06.2022 tarihinde 8,00 TL, 30.09.2022 tarihinde 7,10 TL ve 31.12.2022 tarihinde ise 7,50 TL olmuştur. 100.000 Avro tutarındaki krediye ilişkin geçici vergilendirme dönemlerinin son günü itibarıyla değerlendirilmiştir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Geçici vergide kazancın hesaplandığı dönem	Tarih	Kur (TL)	Kur farkı	Kur farkı	FGK uygulamasında dikkate alınacak finansman gideri tutarı (TL)
Kredi kullanımı	1.01.2022	7,00	Geliri (TL)	Gideri (TL)	
1 Ocak - 31 Mart	31.03.2022	6,00	100.000,00	0,00	0,00
1 Nisan - 30 Haziran	30.06.2022	8,00	0,00	200.000,00	100.000,00
1 Temmuz - 30 Eylül	20.09.2022	7,10	90.000,00	0,00	10.000,00
1 Ekim - 31 Aralık	31.12.2022	7,50	0,00	40.000,00	50.000,00

(H) A.Ş.'nin geçici vergilendirme dönemleri itibarıyla finansman gider kısıtlaması öncesi çıkarmış olduğu bilançolarında yapacağı mukayese sonucunda yabancı kaynak toplamının öz kaynak toplamını aştığının tespit edilmiş olması halinde, (D) Bankasından kullanmış olduğu 100.000 Avro kredi nedeniyle, ikinci geçici vergilendirme (1 Ocak – 30 Haziran) döneminde 100.000 TL, üçüncü geçici vergilendirme (1 Ocak – 30 Eylül) döneminde 10.000 TL ve dördüncü geçici vergilendirme (1 Ocak – 31 Aralık) döneminde ise 50.000 TL tutarında finansman gideri, gider kısıtlamasının hesabında dikkate alınacaktır.

(H) A.Ş., kredi geri ödemesini 31.12.2022 tarihinde yapmış olup 2022 yılında finansman gideri kısıtlamasında, (D) Bankasından kullanmış olduğu bu kredi nedeniyle 2022 yılı için hesaplayacağı 50.000 TL kur farkı giderini dikkate alacaktır.

Öte yandan, (H) A.Ş.'nin Avro olarak ödeyeceği %5 oranında faiz tutarı da dönem sonundaki / işlem tarihindeki kura göre tespit edilecektir.

7.3.9. Örtülü sermaye, transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı ve binek otomobillerde gider kısıtlaması uygulamaları nedeniyle KKEG olarak dikkate alınan finansman giderlerinin durumu

İşletmenin kullanmış olduğu yabancı kaynaklara ilişkin faiz ve kur farkı gibi giderlerden örtülü sermaye, transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı veya binek otomobillerde gider kısıtlaması uygulamaları nedeniyle kurum kazancının tespitinde hali hazırda KKEG olarak dikkate alınmış olanlar finansman gideri kısıtlamasına tabi

tutarın hesabında dikkate alınmayacaktır.

Örnek: 2021 yılı dönem başı öz sermaye tutarı 200.000 TL olan (I) A.Ş., ortağı (O) A.Ş.'den 1.000.000 TL borç almış ve 2021 yılında 100.000 TL faiz ödemiştir. Söz konusu şirketin 2021 yılı toplam finansman gideri 150.000 TL'dir.

Öte yandan, (I) A.Ş.'nin 31.12.2021 tarihli bilançosunda yabancı kaynak tutarı 2.000.000 TL, öz kaynak tutarı ise 1.500.000 TL'dir.

Bu durumda, (I) A.Ş.'nin ortağı (O) A.Ş.'den aldığı borcun, dönem başı öz sermayenin 3 katı olan (200.000 TL x 3=) 600.000 TL'yi aşan (1.000.000 TL – 600.000 TL=) 400.000 TL'lik kısmı örtülü sermaye olacaktır. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12 nci maddesi uyarınca örtülü sermaye olarak kabul edilen kısma isabet eden faiz tutarı KKEG olarak dikkate alınacaktır.

$$\begin{aligned}\text{Örtülü sermaye nedeniyle ödenen faiz} &= 100.000 \text{ TL} \times (400.000 \text{ TL} / 1.000.000 \text{ TL}) \\ &= 100.000 \text{ TL} \times \%40 \\ &= 40.000 \text{ TL}\end{aligned}$$

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

(I) A.Ş.'nin 2021 yılına ilişkin toplam 150.000 TL'lik finansman giderinin 100.000 TL'lik kısmı ortak (O) A.Ş.'den alınan borca ilişkin olup bu tutarın örtülü sermayeye isabet eden kısmına ilişkin 40.000 TL'lik faiz gideri KKEG olarak kabul edilecektir. Finansman gider kısıtlaması nedeniyle KKEG olarak dikkate alınacak tutar ise örtülü sermayeye isabet eden KKEG düşüldükten sonra kalan (150.000 TL - 40.000 TL=) 110.000 TL üzerinden hesaplanacaktır.

Finansman gider kısıtlamasına tabi tutarın hesabı:

$$150.000 \text{ TL} - 40.000 \text{ TL} = 110.000 \text{ TL}$$

$$\begin{aligned} \text{Aşan kısım} &= \text{Yabancı kaynak toplamı} - \text{Öz kaynak toplamı} \\ &= 2.000.000 \text{ TL} - 1.500.000 \text{ TL} = 500.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Aşan kısma isabet eden finansman gideri} &= \text{Finansman gideri} \times (\text{Aşan kısım} / \text{Toplam yabancı kaynak}) \\ &= 110.000 \text{ TL} \times (500.000 \text{ TL} / 2.000.000 \text{ TL}) \\ &= 110.000 \text{ TL} \times \%25 \\ &= 27.500 \text{ TL} \end{aligned}$$

Buna göre, (I) A.Ş. tarafından 2021 yılında finansman gider kısıtlaması kapsamında (27.500 TL x %10=) 2.750 TL'lik faiz gideri kurum kazancının tespitinde KKEG olarak dikkate alınacaktır.

Dolayısıyla, (I) A.Ş. 2021 yılında örtülü sermaye kapsamında 40.000 TL, finansman gideri kısıtlaması kapsamında ise 2.750 TL olmak üzere finansman giderlerinin toplam 42.750 TL'lik kısmını kurum kazancının tespitinde KKEG olarak dikkate alacaktır.

Örnek 2: Kimya alanında faaliyette bulunan (J) A.Ş. 2021 yılında finansal kiralama yoluyla edindiği binek otomobil için 2021 yılında 40.000 TL, 2022 yılında da 50.000 TL faiz ödeyecektir.

(J) A.Ş.'nin 31.12.2022 tarihli bilançosunda yabancı kaynak tutarı 3.000.000 TL, öz kaynak tutarı ise 2.000.000 TL'dir. Bu yıla ilişkin 90.000 TL'lik toplam finansman giderinin, 50.000 TL'lik kısmı 2021 yılında finansal kiralama yoluyla iktisap edilen binek otomobilden kaynaklanmaktadır. (J) A.Ş. söz konusu finansman giderini binek otomobilin maliyetine eklemeyip gider olarak dikkate almayı tercih etmiştir. Binek otomobil için ödenen faizin %70'lik kısmı kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabilecektir.

2021 yılı uygulaması:

İlk yıl ödenen 40.000 TL'lik faiz gideri, 163 seri No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğine göre söz konusu binek otomobilin maliyetine dahil olacağından finansman gider kısıtlamasına tabi olmayacaktır. (J) A.Ş.'nin 31.12.2021 tarihli bilançosunda yabancı kaynak tutarının öz kaynak tutarını aşması ve başkaca finansman giderinin bulunması halinde finansman gider kısıtlaması uygulanacaktır.

2022 yılı uygulaması:

(J) A.Ş.'nin 2022 yılına ilişkin toplam 90.000 TL'lik finansman giderinin 50.000 TL'lik kısmı finansal kiralama yoluyla iktisap edilen binek otomobile ilişkin olup bu tutarın ancak %70'i olan (50.000 TL x %70=) 35.000 TL'lik kısmı kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabileceğinden, kalan (50.000 TL - 35.000 TL=) 15.000 TL'lik faiz gideri 2022 yılı kurum kazancının tespitinde KKEG olarak dikkate alınacaktır. Bu nedenle aşan kısma isabet eden finansman gideri hesaplanırken toplam finansman giderinden 15.000 TL'lik bu faiz giderinin düşülmesi gerekmektedir.

$$\text{Finansman gider kısıtlamasına tabi tutarın hesabı} = 90.000 \text{ TL} - 15.000 \text{ TL} = 75.000 \text{ TL}$$

$$\begin{aligned} \text{Aşan kısım} &= \text{Yabancı kaynak toplamı} - \text{Öz kaynak toplamı} \\ &= 3.000.000 \text{ TL} - 2.000.000 \text{ TL} \\ &= 1.000.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

$$\begin{aligned} \text{Aşan kısma isabet eden finansman gideri} &= \text{Finansman gideri} \times (\text{Aşan kısım} / \text{Toplam yabancı kaynak}) \\ &= 75.000 \text{ TL} \times (1.000.000 \text{ TL} / 3.000.000 \text{ TL}) \\ &= 75.000 \text{ TL} \times \%33,33 \\ &= 25.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

Buna göre, (J) A.Ş.'nin, finansal kiralama yoluyla iktisap ettiği binek otomobil için 2022 yılında ödemiş olduğu ve gider olarak dikkate almaya karar verdiği 50.000 TL'lik faiz giderinin 15.000 TL'lik kısmı Gelir Vergisi Kanunu'nun 40. maddesinin birinci fıkrasının (5) numaralı bendi kapsamında KKEG olarak dikkate alınacaktır. KKEG olarak dikkate alınmış olan 15.000 TL tutarındaki bu gider finansman gider kısıtlamasına tabi tutarın hesabında toplam finansman giderinden mahsup edilecektir.

Dolayısıyla, (J) A.Ş. 2022 yılında (25.000 TL x %10=) 2.500 TL tutarında finansman giderini, finansman gider kısıtlaması kapsamında, kurum kazancının tespitinde KKEG olarak dikkate alacaktır.

7.3.10. Adi ortaklıklarda finansman gider kısıtlaması

Adi ortaklıkların tüzel kişilikleri bulunmayıp, kazançları dolayısıyla gelir veya kurumlar vergisi mükellefi olmaları söz konusu değildir. Bu nedenle, adi ortaklık bünyesinde yürütülen faaliyetten doğan kâr veya zarar, adi ortaklığı oluşturan ortaklar tarafından hisseleri oranında kendi kazançlarına dahil edilerek vergilendirilmektedir.

Finansman gider kısıtlaması uygulamasında adi ortaklıklar, adi ortaklığı oluşturan ortaklardan ayrı bir birim olarak değerlendirilecektir. Adi ortaklığın finansman giderleri, adi ortaklığın ortakları tarafından doğrudan kendi finansman giderlerine dahil edilmeyecektir. Ancak, bilançolarında yabancı kaynak tutarı öz kaynak tutarını aşan adi ortaklıklarda, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'u ortakların hisseleri oranında, verecekleri beyannamelerinde KKEG olarak dikkate alınacaktır.

8. Örtülü Sermaye Uygulaması

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12. maddesi uyarınca kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılmakta ve örtülü sermayeye isabet eden faiz, kur farkları ve benzeri giderlerin kurumlar vergisi kanunu uygulamasında gider olarak kabul edilmemesi olarak tanımlayabiliriz.²¹

İşletmede kullanılan borçların örtülü sermaye sayılabilmesi, bu borçların ortak veya ortakla ilişkili kişiden²² alınması ve belirlenen borç/öz sermaye oranını aşması koşullarına bağlanmıştır.

Örtülü sermaye, ortakların işletmeye verdiği borçların öz sermayenin üç katını aşan kısmı olarak belirlenmiştir. Buna göre ortaklar ve ortakla ilişkili kişilerden yapılan toplam borçlanmaların, kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, diğer şartların da gerçekleşmesi halinde örtülü sermaye sayılmıştır. Bu karşılaştırma sırasında:

- Ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve
- Ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan,

²¹ Konu hakkında 1 Sıra No.lu KVK Genel Tebliğinde oldukça detaylı düzenlemeler ve özellikli durumlara dair açıklamalar bulunmaktadır.

²² Ortakla ilişkili kişi;

- Ortağın, doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında ortağı olduğu veya en az %10 oranında oy veya kâr payı hakkına ya da hisselerine sahip olduğu bir kurumu ya da - Doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kâr payı hakkına sahip hisselerinin en az %10 unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu, ifade etmektedir.

“Gerçek kişi” ifadesi, Gelir Vergisi Kanunu'nun uygulanmasında gerçek kişi olarak kabul edilip vergiye tabi tutulan şahıslar ile şahıs şirketleri ya da adi ortaklıkları, “kurum” ifadesi de, sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflar ile bunlara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıklarını kapsamaktadır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmalar %50 oranında dikkate alınacaktır. Yalnızca ilişkili şirketlere finansman temin eden kredi şirketleri için %50 oranı değil, genel kurallar çerçevesinde işlem yapılacaktır.

Ayrıca öz sermaye karşılaştırmasında, kurumun Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit edilmiş hesap dönemi başındaki öz sermayesi dikkate alınacaktır.²³

Örtülü sermaye uygulamasında kapsama giren borcun tümünün değil, sadece dönem başı öz sermayenin üç katını aşan kısmının örtülü sermaye sayılması ve bu kısma ilişkin faizlerin ve kur farklarının gider olarak kabul edilmemesi gereklidir. Böylece borcun hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı örtülü sermaye olarak kabul edildiğinden, bu limiti aşan kısma isabet eden faizin ve kur farkının geçici vergi dönemleri de dahil olmak üzere vergi matrahından indirilmesi mümkün olmayacaktır. Tabii kurumun dönem başı özkaynakları negatifleri ise bu durumda örtülü sermaye kapsamındaki borçlanmalara ait faiz, kur farkı ve benzeri giderlerin tamamı KKEG olacaktır. Diğer taraftan konu **finansman gider kısıtlaması yönünden** de özellik arz etmektedir. Finansman gider kısıtlamasına tabi tutulacak **finansman giderlerinin bir kısmı örtülü sermaye kapsamında KKEG olarak dikkate alındıysa, bu durumda örtülü sermayeye isabet eden finansman gideri dışında kalan giderler finansman gider kısıtlamasına tabi olacaktır.**

Kurumların ortaklarının veya %10 veya daha fazla payı bulunan ortaklarla ilişkili olan kişilerin sağladığı gayrinakdi teminatlar karşılığında üçüncü kişilerden temin ettikleri borçlanmalar örtülü sermaye sayılacak tutarın tespitinde dikkate alınmayacaktır. Kurumların ortaklarının veya %10 veya daha fazla payı bulunan ortaklarla ilişkili olan kişilerin sağladığı nakdi teminatlar karşılığında sağlanan krediler ise kötüye kullanımı engellemek amacıyla, borç/öz sermaye oranının hesabında işletmeye verilen borç olarak dikkate alınacak; diğer bir ifadeyle örtülü sermaye kapsamında değerlendirilecektir.

²⁴Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya %10 veya daha fazla payı bulunan ortaklarla ilişkili olan kişilerin banka veya finans kurumlarından veya sermaye

piyasalarından temin ederek aynı şartlarla, yani kredi sözleşmesinin içerdiği vade, faiz oranı ve benzeri kullandırılma şartlarında herhangi bir değişiklik yapılmadan kısmen veya tamamen kullandırdığı borçlanmalar, örtülü sermaye kapsamı dışındadır.

Örtülü sermaye kapsamında olsun veya olmasın borçlanmaların, transfer fiyatlandırması açısından normal koşullar altında değerlendirileceği ve örtülü sermaye düzenlemelerinin transfer fiyatlandırması işlemleri için bir istisna getirilmediği tabiidir.

Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler Gelir veya Kurumlar Vergisi Kanunlarının uygulamasında gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılacaktır. Bu şekilde dağıtılmış kâr payının net kâr payı tutarı olarak kabul edilmesi ve brüte tamamlanması sonucu bulunan tutar üzerinden ortakların hukuki niteliğine göre belirlenen oranlarda vergi kesintisi yapılacaktır. Kur farkları bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.

Ödenen faizin reddedilmesi nedeniyle her borç veren yönünden kâr payı olarak kabul edilecek tutarlar, reddedilen faiz tutarına, borç verenlerin verdikleri borçların toplam borca oranı dikkate alınarak belirlenecektir.

Örneğin,

- Ortak (A)'nın borç verdiği tutar 100.
- Ortak (B)'nin borç verdiği tutar 200.
- Ortak (C) Bankasının borç verdiği tutar ise 400 ve

İşletme öz sermayesinin 150 birim olduğu varsayımı ile, toplam borcun 450 birimi aşan kısmı örtülü sermaye sayılacak; bu hesaplamada ortak (C)'nin banka olması nedeniyle verdiği borç tutarının % 50'si olan (400/2=) 200 birim dikkate alınacaktır. Buna göre örtülü sermaye sayılacak olan tutar [(100+200+200) - (3 x 150) =] 50 birim olup bu tutarın dağılımı aşağıdaki gibidir:

{Ortaklara isabet eden örtülü sermaye tutarı = (Ortağın borç verdiği tutar/Örtülü sermayenin

²³ Bu nokta önemlidir. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tanzim edilmiş bilançodan tespit edilecek dönem başı özkaynak tutarı esas alınacaktır. Bu durumda **Vergi Usul Kanunu değerlendirme hükümlerine aykırı şekilde kayıtlara alınan özkaynak tutarını azaltıcı veya arttırıcı rakamlar dikkate alınmamalıdır.**

²⁴ Kurumların ortaklarının veya %10 veya daha fazla payı bulunan ortaklarla ilişkili olan kişilerin nakit teminatları sayesinde temin edilen borçlar örtülü sermaye dikkate alınacaktır. Örneğin: Kurum ortağının nakit teminatı sayesinde alınan banka kredisi örtülü sermaye uygulamasında dikkate alınacaktır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

hesabında dikkate alınacak toplam borç tutarı) x Örtülü sermaye tutarı}

- Ortak (A) için $\{(100/500) \times 50 = \}$ 10,
- Ortak (B) için $\{(200/500) \times 50 = \}$ 20,
- Ortak (C) için $\{(200/500) \times 50 = \}$ 20 ve

birime isabet eden tutarlar, ortaklara isabet eden kısım olarak dikkate alınacaktır.

8.1. Örtülü Sermaye Üzerinden Yapılan Ödemeler veya Hesaplanan Tutarların Kâr Payı Sayılması ve Yapılacak Düzeltme İşlemleri

8.1.1. Borç Veren Tam Mükellef Kurum Olması

Kullanılan borç nedeniyle, geçici vergi dönemi içinde örtülü sermaye şartlarının gerçekleşmesi halinde, o dönemde daha önce borç alan kurum tarafından giderleştirilen faiz, kur farkı ve benzeri giderler, bu işlemin yapıldığı geçici vergi döneminde hesaben gerekli düzeltmeye tabi tutulabilecektir. Borç veren kurum tarafından da aynı dönem içinde düzeltme yapılabilmesi mümkündür.

Düzeltilmenin, gider yazılan geçici vergi döneminden sonra yapılması halinde, borç alan kurum tarafından verilen düzeltme beyannamesi ile tahakkuk eden vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartıyla, borç veren kurum tarafından da (bir sonraki geçici vergi döneminde) düzeltme yapılabilir.

Borç veren tarafından düzeltme yapılırken, faiz gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden kısımlar kâr payı geliri olarak dikkate alınacak ve şartların varlığı halinde **iştirak kazançları istisnası olarak vergiden istisna edilecek**; kur farkı gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden herhangi bir tutar var ise bu gelirler de vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacak; TL'nin değer kazanması sonucu örtülü olarak konulmuş sermayeye isabet eden bir kur farkı giderinin mevcut bulunması halinde de bu gider vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır. Maliye özelgelerinde, borç verenin iştirak kazancı istisnası şeklinde düzeltme yapılabilmesi, **borç alanın en az istisna tutulacak tutar kadar matrah beyan etmiş olması** gerektiği görüşü yer almaktadır.

Hesap dönemi kapandıktan sonra örtülü sermaye kullanan kurumun yapacağı düzeltme talebi,

vergi dairesince Vergi Usul Kanunu uyarınca değerlendirilip sonuçlandırılacaktır. Bu düzeltme sonucu tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması halinde, karşı tarafın da gerekli düzeltme işlemini kendiliğinden yapması mümkün olacaktır.

Verginin kesinleşmesi; dava açma süresi içinde dava açılmaması, yargı mercilerince nihai kararın verilmiş olması veya uzlaşmanın vaki olması gibi haller nedeniyle, verginin kesinleşmesi ve itiraz edilmeyecek duruma gelmesidir. Örtülü sermaye kapsamındaki finansmanı kullandıran kurum nezdinde yapılacak düzeltmede dikkate alınacak tutar, kesinleşen ve ödenen tutar olacaktır. Örtülü sermaye kapsamında borç kullanan kurumun, zamanaşımı süresi içinde düzeltme talebinde bulunmuş olması halinde, düzeltme sonucu tarh edilen verginin kesinleşip ödenmesi şartıyla karşı tarafta da süreye bakılmaksızın gerekli düzeltme işlemi yapılacaktır.

8.1.2. Borç Veren Dar Mükellef Kurum, Gerçek Kişi, Vergiye Tabi Olmayan veya Vergiden Muaf Herhangi Bir Kişi Olması

Borç para verenin dar mükellef kurum, gerçek kişi veya vergiden muaf herhangi bir kişi olması durumunda, örtülü sermaye üzerinden ödenen faizler borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı olarak kabul edilecektir. Bu şekilde dağıtılmış kâr payı, net kâr payı tutarı olarak dikkate alınacak ve brüte tamamlanarak belirlenen oranlarda vergi kesintisine tabi tutulacaktır. Örtülü sermayeye isabet eden kur farkı giderlerinin kâr payı olarak kabul edilmesi ve dolayısıyla vergi kesintisine tabi tutulması söz konusu değildir.

Ayrıca, mükellefler, örtülü sermaye uygulaması nedeniyle kullandıkları borçların örtülü sermayeye isabet eden tutarına ilişkin faizleri giderleştirmemeleri ve tahakkuk eden bu faiz tutarlarını ödememeleri halinde, tahakkuk eden ancak ödenmemiş olan bu tutarların henüz dağıtılmış bir kâr payı olarak değerlendirilmesi mümkün olmayacağından, kâr payı stopajına tabi tutulması da söz konusu olmayacaktır. Anılan faiz tutarlarının ödenmesi halinde ise kâr payının dağıtıldığı kabul edilecektir.

Örneğin, (A) A.Ş., cari dönemde kullanmış olduğu borçların örtülü sermaye niteliğinde olduğunu bilerek örtülü sermayeye isabet eden borçlara ilişkin olarak hesapladığı faizleri finansman gideri olarak

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

dikkate almamıştır. Bu durumda, söz konusu faiz ödemeleri yapılmadığı sürece kâr payı dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması söz konusu olmayacaktır.

Öte yandan, hesap dönemi kapandıktan sonra örtülü sermaye kullanımı nedeniyle herhangi bir faiz reddi veya düzeltme yapılması durumunda, faiz tutarlarının ödenip ödenmediğine bakılmaksızın, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla söz konusu tutarlar üzerinden kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisinin yapılması gerekmektedir.

Örneğin, hesap dönemi takvim yılı olan (A) A.Ş. hakkında 2022 yılında yapılan vergi incelemesi sonucu 2021 yılında tam mükellef gerçek kişi ortağından almış olduğu borçlara ilişkin gider kaydedilen faiz tutarları, örtülü sermaye uygulaması kapsamında kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirilmiş ve mükellef hakkında kurumlar vergisi tarhiyatı yapılmıştır. Ayrıca, söz konusu faiz giderlerinin örtülü sermayeye isabet eden kısmı, hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış net kâr payı olarak değerlendireceğinden, mükellef hakkında Aralık 2021 vergilendirme dönemine ilişkin olarak kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi tarhiyatı da yapılması gerekecektir.

Örtülü sermaye sayılan borçlara ilişkin dar mükellef kurumlara ödenen faizler üzerinden yapılmış vergi kesintisi, düzeltme neticesine göre kâr payından yapılması gereken vergi kesintisine mahsup edilebilecektir.

9. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı

9.1. Genel Değerlendirme

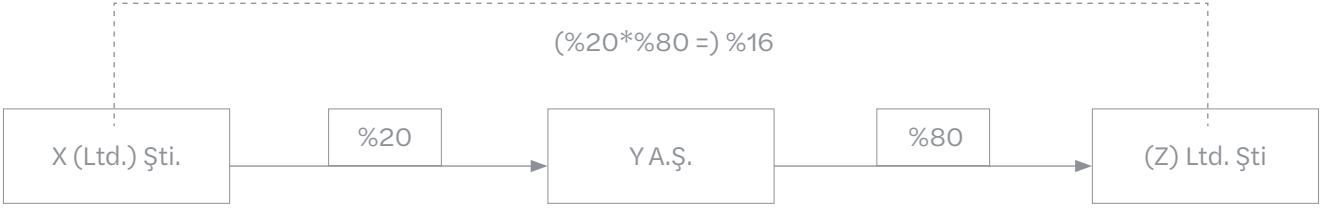
İlişkili kişiler arasında gerçekleşen alım, satım, imalat ve inşaat işlemleri, kiralama ve kiraya verme işlemleri, ödünç para alınması ve verilmesi, ikramiye, ücret ve benzeri ödemelerde uygulanan fiyatlara “transfer fiyatı” denmektedir. Transfer fiyatlandırması mevzuatında ilişkili kişi ise, kurumların kendi ortakları, ortakların ilgili bulunduğu gerçek kişi veya kurum ile idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunduğu ya da nüfuzu altında bulundurduğu gerçek kişi veya kurumları ifade etmektedir. Kurumlar Vergisi Kanunu’nun “Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Aktarımı” nı düzenleyen 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, “ilişkili kişi” kapsamında sayılmak için aranan “en az %10 oranında ortaklık, oy ve kar payı hakkının bulunması” şartına ilişkin olarak 9.8.2016 tarihinden itibaren 6728 sayılı Kanun ile; “ortaklık ilişkisi olmadan doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında oy veya kar payı hakkının olduğu durumlarda da, tarafların ilişkili kişi sayılacağı ve ilişkili kişiler açısından bu oranların topluca dikkate alınacağı” hususları ilave hüküm olarak zaten eklenmişti. Uygulama konusunda oluşabilecek tereddütleri ortadan kaldırmak amacı ile 01.09.2020 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 4 Seri No.lu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ (Seri No: 1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile %10 sınırının hesaplanması ve uygulanması ile ilgili 7 adet örneğe yer verilmiştir. Buna göre doğrudan ortaklık durumunda %10’un altında bir ortaklık payına sahip olan hissedar Transfer Fiyatlandırması mevzuatına göre ilişkili kişi olarak değerlendirilmeyecektir. Aşağıda iki adet örneğe yer verilmiştir.

Örnek 1: (X) Ltd. Şti. (Y) A.Ş.’nin %20 oranında ortağıdır. Bu durumda, (X) ve (Y) arasındaki ilişkinin boyutu Kanunda belirtilen %10 şartını karşıladığı için bu iki kurum arasında gerçekleşen işlemler örtülü kazanç dağıtımı hükümleri kapsamında değerlendirilir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Örnek 2: (X) Ltd. Şti. (Y) A.Ş.’nin %20 oranında ortağı, (Y) A.Ş. de (Z) Ltd. Şti.’nin %80 oranında ortağıdır. Bu durumda, (X) ve (Z) ilişkili kişi olup aralarındaki ortaklık ilişkisi ($\%20 * \%80 =$) %16, Kanunda belirtilen %10 şartını karşıladığı için (X) ve (Z) arasında gerçekleşen işlemler örtülü kazanç dağıtımı hükümleri kapsamında değerlendirilir.

Transfer fiyatının “Emsallere Uygunluk İlkesi” ne göre belirlenmemesi durumunda mükelleflere iki farklı yaptırım uygulanmaktadır. İlk olarak, Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 13. maddesinde kazancın transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtıldığı haller sayılmış ve aynı kanunun 11. maddesinin 1 fıkrasının (c) bendinde söz konusu kazançların kurum kazancının tespitinde indirimi kabul edilmemiştir. Buna ilaveten kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım veya satımı işlemlerinde bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılacaktır.

Tam mükellef kurumlar ile yabancı kurumların Türkiye’deki işyeri veya daimi temsilcilerinin aralarında ilişkili kişi kapsamında gerçekleştirdikleri yurt içindeki işlemler nedeniyle kazancın örtülü olarak dağıtıldığının kabulü hazine zararının doğması şartına bağlıdır. Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 13. maddesinde Hazine Zararı, emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen veya uygulanan fiyat nedeniyle kurum ve ilişkili kişiler adına tahakkuk ettirilmesi gereken her türlü vergi toplamının eksik veya geç tahakkuk ettirilmesi olarak tanımlanmış bulunmaktadır.

9.2. Emsallere Uygun Fiyat ya da Bedelin Tespitinde Kullanılan Yöntemler

Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımına ilişkin Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 13 üncü maddesinin 4. Fıkrası ne göre;

“Kurumlar, ilişkili kişilerle yaptığı işlemlerde uygulayacağı fiyat veya bedelleri, aşağıdaki yöntemlerden işlemin mahiyetine en uygun olanını kullanarak tespit eder:

- Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi
- Maliyet artı yöntemi
- Yeniden satış fiyatı yöntemi
- İşlemsel kâr yöntemleri, bu yöntemler, işleme dayalı net kâr marjı yöntemi ve kâr bölüşüm yöntemidir.”

Bununla beraber OECD Transfer Fiyatlandırması Rehberi “Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi” ve diğer yöntemlerden herhangi birinin eşit derecede uygulanabildiği bir durumda, Karşılaştırılabilir Fiyat Yönteminin tercih edilmesi gerektiğinin de altını çizmiştir.

9.2.1. Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi

Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, bir mükellefin uygulayacağı emsallere uygun satış fiyatının, karşılaştırılabilir mal veya hizmet alım ya da satımında bulunan ve aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilerin birbirleriyle yaptıkları işlemlerde uygulayacağı piyasa fiyatı ile karşılaştırılarak tespit edilmesini ifade etmektedir.

Karşılaştırılabilirlik analizi, genel olarak ilişkili kişiler arasındaki mal veya hizmet alım ya da satım işlemlerindeki koşullarla, aralarında ilişki bulunmayan kişiler arasındaki benzer nitelikteki işlemlerin koşullarının karşılaştırılmasına dayanmaktadır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Emsallere uygun fiyatlara ulaşabilmek için önce iç emsallerin kontrolü gereklidir. Eğer emsal fiyatlara iç emsaller kullanılarak ulaşılamıyorsa dış emsallere başvurulmalıdır.

İç emsal, kurumların ilişkisiz kişilerle yaptığı işlemlerde uyguladığı fiyatları ifade etmekte, dış emsal ise kurumların ilişkili firmalar ile yaptığı işlemlerde ilişkisiz firmaların aralarında benzer işlemlerde uygulanan fiyatlar olarak nitelendirilmektedir.

9.2.2. Maliyet Artı Yöntemi

Maliyet artı yöntemi, emsallere uygun fiyatın, ilgili mal ya da hizmet maliyet bedelinin uygun bir brüt kâr oranı kadar artırılması suretiyle hesaplanmasını ifade etmektedir. Buradaki uygun brüt kâr oranı, söz konusu mal veya hizmet alım veya satım anında ilişkisiz kişilere satılması halinde uygulanacak fiyatı yansıtan kâr oranını ifade etmektedir. Eğer koşullar uygunsa, işlemi yapan mükellefin bu mal veya hizmetlere ilişkin olarak ilişkisiz kişilerle yaptığı işlemlerde uyguladığı brüt kâr marjı (iç emsal), emsal alınacak oran olacaktır. Ancak, böyle bir kâr marjı mevcut değilse ya da karşılaştırma için gerekli işlem sayısı yetersizse, aynı koşullarda karşılaştırılabilir olmak şartıyla dış emsal de kullanılabilir. Brüt kâr marjının hesaplanması sırasında maliyet bazının kontrol altındaki ve kontrol dışı işlemlerde aynı olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, maliyet bazının az ya da çok olması brüt kâr marjını etkileyeceğinden maliyetler kontrol altındaki ve kontrol dışı işlemlerde aynı olmalıdır.

9.2.3. Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi

Emsallere uygun fiyatın, işlem konusu mal veya hizmetlerin aralarında herhangi bir ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilere yeniden satılması halinde uygulanacak fiyattan, makul bir brüt satış kârı düşülerek hesaplanmasını ifade etmektedir.

Bu yöntem, ilişkili kişiden satın alınan bir ürünün, ilişkisiz bir gerçek veya tüzel kişiye yeniden satılması durumunda uygulanan fiyatı esas almaktadır. Bu fiyattan (yeniden satış fiyatı) makul bir brüt satış kârı düşülecektir. Makul brüt satış kârı hesaplanırken yeniden satışı gerçekleştiren satıcının satış ve diğer faaliyet giderleri ile üstlenilen riskler ve kullanılan varlıklar göz önüne alınacaktır. Diğer bir ifadeyle, makul brüt satış kârı söz konusu mal veya hizmet için işlem anında uygulanabilecek, piyasa koşullarına göre belirlenen veya üstlenilen işlev ve riskleri

dikkate alarak belirlenebilecek objektif nitelikte bir oran ile saptanan kârı ifade etmektedir. Bu kâr düşüldükten sonra mal veya hizmetin ilişkili kişilere satılmasında uygulanabilecek emsallere uygun fiyata ulaşılabilecektir.

9.2.4. Kâr Bölüşüm Yöntemi

Kâr bölüşüm yöntemi, ilişkili kişilerin bir veya daha fazla sayıdaki kontrol altındaki işlemlere ilişkin toplam faaliyet kârı ya da zararının, üstlendikleri işlevler ve yükledikleri riskler nispetinde ilişkili kişiler arasında emsallere uygun olarak bölüştürülmesini esas almaktadır. Bu çerçevede, kâr bölüşüm yöntemine başvurulması durumunda aşağıdaki faktörler dikkate alınır:

- Bir ürünün edinimi, üretimi veya satımı ya da hizmet sunumu için yapılan harcamalar,
- Bir ürünün geliştirilmesi veya hizmet sunumu esnasında ihtiyaç duyulan sermaye veya kullanılan varlıklar ya da üstlenilen risk derecesi,
- İşlemin her aşamasında gerçekleştirilen işlevlerin göreceli önemi,
- Ölçülebilir nitelikteki diğer faktörler.

Bu yöntem, geleneksel işlem yöntemlerinin (karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, maliyet artı yöntemi, yeniden satış fiyatı yöntemi) kullanılmadığı özellikle karşılaştırılabilir işlemlerin olmadığı ve ilişkili kişiler arasındaki işlemlerin birbirinin ayrılmaz bir parçası olduğu durumlarda kullanılmalıdır.

9.2.5. İşleme Dayalı Net Kâr Marjı Yöntemi

İşleme dayalı net kâr marjı yöntemi, mükellefin kontrol altındaki bir işlemde; maliyetler, satışlar veya varlıklar gibi ilgili ve uygun bir temele dayanarak tespit ettiği net kâr marjının incelenmesi esasına dayanan bir yöntemdir.

İşleme dayalı net kâr marjı yönteminin uygulanması maliyet artı ve yeniden satış fiyatı yönteminin uygulanmasına benzerlik göstermektedir. İşleme dayalı net kâr marjı yöntemi ile bu yöntemler arasındaki fark, diğer iki yöntemde brüt kâr marjı hesaplanırken, bu yöntemde net faaliyet kâr marjının hesaplanmasıdır. Bu yöntemde de karşılaştırılabilirlik analizi yapılacaktır. Ancak işlevlerde farklılık olsa dahi, net faaliyet kâr marjı, bu farklılıktan maliyet artı ve yeniden satış fiyatı yönteminde dikkate alınan brüt kâr marjına göre daha az etkilenmektedir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

9.2.6. Mükellefçe Belirlenen Yöntem

Emsallere uygun fiyata yukarıdaki yöntemlerden herhangi birisi ile ulaşma olanağı yoksa mükellef, işlemin niteliğine uygun olarak kendi belirleyeceği bir yöntemi de kullanabilir.

9.3. Peşin Fiyatlandırma Anlaşması

Gelir İdaresi, yerel ve uluslararası platformlarda, peşin fiyatlandırma anlaşması müessesesine verdiği önemi birçok kez tekrarlamış, mükelleflerin peşin fiyatlandırma anlaşması sürecini daha etkin bir şekilde kullanmalarının yollarını arttırma yoluna gideceğini belirtmiştir.

Peşin Fiyatlandırma Anlaşması; ilişkili kişilerle yapılan işlemlere ilişkin transfer fiyatlandırmasının tespit edilmesinde belli bir süre için uygulanacak yöntemin mükellef ile idare (Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından anlaşarak belirlenmesini ifade etmektedir.

Bu anlaşmaların temel amacı, mükelleflerin ilişkili kişilerle yapacakları mal veya hizmet alım ya da satımında uygulayacakları transfer fiyatlandırmasına ilişkin olarak karşılaşılabilecek olası vergi ihtilaflarının önüne geçmektir.

Peşin fiyatlandırma anlaşmasına ilişkin başvuruda bulunan mükellef, tek taraflı, iki taraflı veya çok taraflı peşin fiyatlandırma anlaşması talep edebilir. İdarenin, iki taraflı ya da çok taraflı peşin fiyatlandırma anlaşmasına ilişkin talebi değerlendirmesi sonucu birden fazla ülkeyi ilgilendirdiğini tespit etmesi durumunda, ilgili ülke veya ülkelerle anlaşma/anlaşmalar bulunması şartıyla bu anlaşmalar çerçevesinde değerlendirme yapması mümkün bulunmaktadır.

İdare ile mükellef arasında peşin fiyatlandırma anlaşmasının yapılmış olması, anlaşma konusuyla ilgili olarak mükellefin incelenmeyeceği anlamına gelmemektedir. Anlaşma kapsamındaki işlemlere ilişkin belirlenen yöntemin uygulama şeklini, idare, inceleme konusu yapabilir. Dolayısıyla, anlaşmada belirlenen yöntem idarece eleştirilmeyecek, ancak bu yöntemin uygulanma şeklinin doğru olup olmadığı, yöntem uygulanırken anlaşma koşullarına uyulup uyulmadığı inceleme konusu yapılabilecektir.

Bu sistemin en büyük avantajı, mükellefler açısından belli bir süre için uygulanacak yöntemin kesinlik taşıması ve herhangi bir eleştiri, ceza riski olmadan plan yapabileme, önünü görebilme olanağı vermesidir.

İdare açısından en büyük avantaj ise konunun başlangıçta belli bir anlaşma ile belirlenmesi ve eleştiri sürecinden başlayarak yargı sürecine kadar taşınabilecek bir işlemin getirdiği zaman ve iş yükünden tasarruf sağlanmasıdır.

07/12/2017 tarihli ve 30263 sayılı Resmî Gazete’de Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair (Seri No: 3) Tebliğ yayınlanmıştır. Söz konusu tebliğ ile 1 Seri Numaralı Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliğ’in “6- Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı ile Anlaşma Usulü” başlıklı bölümü değiştirilmiştir. Özet olarak 3 Seri No’lu tebliğ, peşin fiyatlandırma anlaşmalarının hızlı ve etkin bir şekilde uygulanabilir olması ile peşin fiyatlandırma anlaşmalarının vergi incelemelerine olan etkisine ilişkin mükellef nezdindeki algıları netleştirmek adına atılmış somut bir adım olarak yorumlanabilir. Yapılan düzenleme ile Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından geliştirilmiş ülke uygulamalarında olduğu gibi mükelleflerin peşin fiyatlandırma anlaşması taleplerinde öngörülebilir bir zaman çizelgesi yapmalarına olanak sağlanmıştır. Bu doğrultuda peşin fiyatlandırma anlaşmalarının tek taraflı, iki taraflı ve çok taraflı olmasına bağlı olarak peşin fiyatlandırma anlaşmalarının değerlendirme ve sonuçlandırılmasına ilişkin süreler belirtilmiştir. Peşin fiyatlandırma anlaşması sürecinde idare ile anlaşamamanın otomatik vergi incelemesine sebep olabileceğine dair çekinceler Tebliğde giderilmeye çalışılmıştır. Peşin fiyatlandırma anlaşması başvurusunun idare tarafından reddedilmesinin veya anlaşma süreci içinde herhangi bir zamanda mükellef tarafından başvurunun geri çekilmesinin mükellefin otomatik olarak idare tarafından vergi incelemesine sevk edilmesini gerektirmeyeceği Tebliğde açıkça belirtilmiştir.

Peşin fiyatlandırma anlaşmalarının geçmişe yönelik olarak da yürütülebilir olması ve bu uygulamanın Vergi Usul Kanunu’nun pişmanlık ve islah hükümleri kapsamında değerlendirileceği Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 13. maddesinde yer almıştır. İlgili Tebliğ ile peşin fiyatlandırma anlaşmasının imzalandığı tarihten başlayarak 15 gün içinde kayıt, beyan ve ödeme işlemlerinin tamamlanması durumunda transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımının gerçekleşmemiş olacağı belirtilmiştir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Bunlara ilaveten 1 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan 1 Seri No.lu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımına Hakkında Genel Tebliğde de değişiklik yapılmasına ilişkin 4 seri No.lu Tebliğ Peşin fiyatlandırma anlaşmasının süresi en fazla beş yıl olup imzalandığı tarihten itibaren anlaşmada belirlenen süre ve şartlar dâhilinde hüküm ifade edeceği belirtilmiştir. Örneğin, mükellef tarafından 2/12/2019 tarihinde yapılan başvuru sonucunda devam eden sürecin 31/8/2020 tarihinde imzalanan anlaşma ile sonuçlanmış olması durumunda, mükellef ve İdare, anlaşmanın beş yıl uygulanması hususunda mutabakata varabilir. Bu durumda, anlaşmada belirtilen süre ve şartlar dâhilinde, anlaşmanın imzalandığı 31/8/2020 tarihinden itibaren hüküm ifade etmek üzere; 2020, 2021, 2022, 2023 ve 2024 hesap dönemleri için uygulanabileceği gibi taraflar anlaşmanın süresinin 2021 hesap döneminden itibaren başlamasını da kararlaştırabilir.

9.4. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımında Düzeltme İşlemleri

Tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazanç, gelir ve kurumlar vergisi kanunlarının uygulamasında, şartların gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılacaktır. Buna göre, transfer fiyatlandırması nedeniyle örtülü kazanç dağıtımını yapan mükellef nezdinde bir eleştiri getirildiği zaman, örtülü kazanç dağıtılan mükellef nezdinde de bir düzeltme yapılması gerekecektir. Bu düzeltmenin yapılması için örtülü kazanç dağıtan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şarttır. Örtülü olarak dağıtılan kazancın kâr payı sayılması ile mükellefler bu kâr payına ilişkin olarak istisna hükümlerinden yararlanacağından, “karşı taraf düzeltmesi” bu şekilde, işleme taraf olanlar arasında gerçekleşmiş olacaktır. Böylece, aynı işlem üzerinden mükerrer vergilemenin önüne de geçilmektedir. Bu şekilde dağıtılmış kâr payının net kâr payı tutarı olarak kabul edilmesi ve brüte tamamlanması sonucu bulunan tutar üzerinden ortakların hukuki niteliğine göre belirlenen oranlarda vergi kesintisi yapılacaktır.

6728 Sayılı Kanun ile KDV Kanunu’nun 30. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine yapılan değişiklik ile Transfer fiyatlandırması incelemelerinde tartışmalı bir konu olan katma değer vergisi düzeltmelerine ilişkin açıklık getirilmiştir.

Buna göre; Kurumlar vergisi kanunu uyarınca transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar ile Gelir Vergisi Kanunu’nun 41. maddesinin birinci fıkrasının (5) numaralı bendine göre işletme aleyhine oluşan farklara ilişkin ithalde veya sorumlu sıfatıyla ödenen katma değer vergisinin indirilebileceği netleşmiştir.

9.5. Transfer Fiyatlandırması Dokümantasyon Yükümlülüğü

25.02.2020 tarih ve 31050 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2151 No’lu Cumhurbaşkanı Kararı ile, Türkiye Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) Matrah Aşındırma ve Kâr Aktarımı (BEPS) 13 numaralı eylem planında yer alan transfer fiyatlandırması raporlama standartları çerçevesinde düzenleme yapılmıştır. Buna ilaveten 1 Eylül 2020 tarihinde yayınlanan 1 Seri No.lu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımına Hakkında Genel Tebliğde de değişiklik yapılmasına ilişkin 4 seri No.lu Tebliğ yayınlanmıştır.

1 Seri No.lu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımına Hakkında Genel Tebliği’nin “7-Belgelendirme” başlıklı bölümünde belirtildiği üzere, transfer fiyatlandırması belgelendirme yükümlülükleri; genel rapor, yıllık transfer fiyatlandırması raporu, ülke bazlı raporlamaya ilişkin bildirim formu ve ülke bazlı rapor ile transfer fiyatlandırması, kontrol edilen yabancı kurum ve örtülü sermayeye ilişkin formdan oluşur. Söz konusu raporların ve formların Vergi Usul Kanununun 148, 149 ve mükerrer 257. maddeleri hükümleri uyarınca, mezkur tebliğin ilgili bölümlerinde yer alan süre ve formatta hazırlanarak İdareye veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara ibraz edilmesi gerekmektedir. İdare, gerekli gördüğü takdirde mükelleften düzenli olarak veya münferiden, ilave bilgi ve belge talebinde bulunabilir. İlgili bilgi ve belgelerin yabancı dilde yazılmış olmaları halinde, bunların Türkçe çevirilerinin de ibraz edilmesi zorunludur.

9.5.1. Ülke Bazlı Raporlama

9.5.1.1. İlgili Tanımlar

Grup: Ortaklık ya da kontrol ilişkisi aracılığıyla bağlı olan ve yürürlükteki muhasebe ve finansal raporlama standartları uyarınca, konsolide finansal tablolar hazırlaması gereken ya da gruptaki herhangi bir işletmenin hisseleri borsada işlem görse idi, konsolide finansal tablolar hazırlaması gerekecek olan işletmelerin tümünü ifade eder.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Çok uluslu işletmeler grubu (ÇÜİ): Farklı ülkelerde mukim olan iki veya daha fazla işletmenin dahil olduğu gruba veya bir işletmenin başka bir ülkede işyeri veya daimi temsilcisi aracılığıyla faaliyette bulunmasından dolayı vergiye tabi olması nedeniyle oluşan gruba ifade eder.

İşletme: Çok uluslu işletmeler grubunun konsolide finansal tablolarına dahil edilmiş ayrı ticari birimini, işyeri veya daimî temsilcisini ifade etmekte olup çok uluslu işletmeler grubunun bağlı işletmelerini kapsar. Sadece büyüklük veya önem derecesi bakımından çok uluslu işletmeler grubunun konsolide finansal tablolarının dışında tutulmuş ayrı ticari birimler ve herhangi bir amaçla ayrı finansal tabloların hazırlandığı işyeri veya daimî temsilciler de işletme kapsamı içindedir.

Raporlayan işletme: Çok uluslu işletmeler grubu adına, ülke bazlı raporu sunacak olan işletmeyi ifade eder. Nihai ana işletmesi Türkiye’de mukim olan çok uluslu işletmeler grubunda, ülke bazlı raporu İdareye nihai ana işletme sunar. Ancak, vekil işletme veya çok uluslu işletmeler grubunun Türkiye’de mukim işletmelerinden biri de raporlayan işletme olabilir.

Nihai ana işletme: Çok uluslu işletmeler grubunun, işletmenin mukim olduğu ülkede uygulanan muhasebe ve finansal raporlama standartları uyarınca, konsolide finansal tablolar hazırlaması gereken ya da hisseleri, mukim olduğu ülkede borsada işlem görse idi, konsolide finansal tablolar hazırlaması gerekecek olan hâkim işletmesini ifade eder.

Vekil işletme: Çok uluslu işletmeler grubu tarafından nihai ana işletmeye yegâne vekil olarak tayin edilmiş ve ülke bazlı raporu çok uluslu işletmeler grubu adına sunacak olan işletmeyi ifade eder.

Yetkili makam anlaşması: Uluslararası bir anlaşmaya taraf olan ülkelerin yetkili makamları arasında olan ve taraf ülkeler arasında ülke bazlı raporun değişimini sağlayan anlaşmayı ifade eder.

Uluslararası anlaşma: 30/10/2017 tarihli ve 2017/10969 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan ve ülkeler arasında vergi konularında bilgi değişimi için yasal yetki sağlayan “Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi’ni, iki veya

çok taraflı vergi anlaşmalarını ya da vergi konularında bilgi değişimi anlaşmalarını ifade eder.

Sistemik hata: Ülke bazlı raporun değişimine ilişkin anlaşmaya taraf olan diğer ülke idaresinin ülke bazlı raporun otomatik değişimini askıya almasını ya da kendi ülke vergi idaresine sunulan bir ülke bazlı raporu otomatik olarak İdareye sunmamasını ifade eder.

Konsolide grup geliri: Konsolide finansal tablolarda ayrı olarak yer alan tüm gelir, kazanç ve hasılat unsurlarının toplamını ifade eder.

9.5.1.2. Raporlama Yükümlülüğü

Ülke Bazlı Rapor, toplam konsolide grup geliri, 750 milyon Avro ve üzerinde olan ÇÜİ Grubunun Türkiye’de mukim nihai ana işletmesi veya vekil işletmesi tarafından hazırlanacaktır. Bununla birlikte, 1 Seri No.lu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliği’nin “7.4- Ülke Bazlı Rapor” başlıklı bölümünün ikinci fıkrasında yer verildiği üzere; nihai ana işletmenin veya vekil işletmenin Türkiye’de bulunmadığı durumlarda yukarıdaki haddin aşılması ve **aşağıdaki koşullardan birinin gerçekleşmesi halinde** Türkiye’de mukim işletme ülke bazlı raporu vekil işletme olarak elektronik ortamda İdareye sunar: ²⁵

1. Nihai ana işletmenin veya vekil işletmenin **mukim olduğu ülkede, ülke bazlı raporlamaya ilişkin zorunluluğun bulunmaması,**
2. Nihai ana işletmenin veya vekil işletmenin **mukim olduğu ülkede** ülke bazlı raporlamaya ilişkin zorunluluk bulunması ve İdare ile nihai ana işletmenin veya vekil işletmenin mukim olduğu ülke idaresi arasında uluslararası bir anlaşmanın olması ancak **ülke bazlı rapor bilgilerinin paylaşımına ilişkin yürürlükte olan bir yetkili makam anlaşmasının bulunmaması,**
3. Nihai ana işletmenin veya vekil işletmenin **mukim olduğu ülkede ülke bazlı raporlamaya ilişkin zorunluluk bulunması, İdare ile** nihai ana işletmenin veya vekil işletmenin mukim olduğu ülke idaresi arasında uluslararası bir anlaşmanın ve ayrıca **ülke bazlı raporların değişimine ilişkin yetkili makam anlaşmasının olması, ancak bilgi paylaşımında**

25 Mükellefin nihai ana işletmesi, mukim olduğu ülkede Ülke Bazlı Raporlama yapılması zorunlu ise ve ayrıca bu ülke tarafından Türkiye’ye otomatik bilgi değişimi yapılacak ise; Türkiye’de mukim mükellefin bildirim formunu bu bilgiyi yansıtabilecek şekilde doldurması mümkündür. Böylece Türkiye’de mukim mükellefin ülke bazlı raporlamaya ilişkin ayrıca bir aksiyon almasına gerek kalmayacaktır. Bu durumda “**Ülke Bazlı Raporlamaya İlişkin Bildirim Formu’nda “Nihai ana işletmenin/vekil işletmenin mukim olduğu ülkede, ülke bazlı raporlamaya ilişkin zorunluluk var mı?”** sorusuna “Evet” denilecek ve devamında “**Nihai ana işletmenin/vekil işletmenin mukim olduğu ülke ile İdare arasında ülke bazlı rapor bilgilerinin paylaşımına ilişkin yürürlükte bir yetkili makam anlaşması var mı?”** sorusuna da “Evet” denilecektir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

sistemik bir hata olması. ²⁶

Türkiye’de mukim birden fazla işletme bulunması durumunda işletmelerden sadece biri, ülke bazlı raporlama yapacaktır. Ülke bazlı raporlamaya ilişkin herhangi bir muafiyet bulunmamakta olup raporlanan hesap dönemi için belirlenen haddi aşan çok uluslu işletmeler grubu, ülke bazlı raporu hazırlamak ve elektronik ortamda idareye sunmak zorundadır.

9.5.1.3. Konsolide Grup Geliri ve 750 Milyon Avro’nun Hesaplanması

İlgili raporlama dönemi için dikkate alınacak konsolide grup geliri, raporlanan hesap döneminden bir önceki hesap döneminin konsolide finansal tablolarına göre belirlenecektir. Örneğin, 2019 yılı raporlaması için grubun, 2018 yılı konsolide finansal tablolarındaki toplam konsolide geliri dikkate alınacaktır. 2019 hesap dönemi ile ilgili olarak, çok uluslu işletmeler grubunun konsolide grup geliri 2018 hesap dönemi için 750 milyon Avro’nun altında ise 2019 hesap dönemi için ülke bazlı rapor hazırlanmayacaktır. Ancak 2020 hesap dönemi ile ilgili olarak aynı çok uluslu işletmeler grubunun konsolide grup geliri 2019 hesap dönemi için 750 milyon Avro veya üzerinde olması durumunda 2020 hesap dönemi için ülke bazlı rapor hazırlanacaktır. Konsolide finansal tabloların Avro dışında bir para biriminde düzenlenmesi halinde, 750 milyon Avro’nun hesaplanmasında, bir önceki hesap dönemi için Merkez Bankası’nca belirlenen döviz alış kurlarının ortalaması dikkate alınacaktır. Örneğin 2022 yılı raporlama haddinin belirlenmesi için, 2021 yılı için Merkez Bankası tarafından belirlenen döviz alış kurlarının yıllık ortalaması kullanılacaktır. Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında farklı para biriminin kullanılması durumunda buna ilişkin açıklamalara da ülke bazlı raporda yer verilmelidir.

9.5.1.4. Rapor Kapsamı

Ülke Bazlı Rapor, 3 adet tablodan oluşmaktadır. Bu tablolarda yer alması gereken bilgiler aşağıda özetlenmiştir.

Tablo 1: Çok uluslu işletmeler grubunun faaliyet gösterdiği her bir ülke ile ilgili;	Tablo 2: Çok uluslu işletmeler grubunun her bir işletmesi için,	Tablo 3:
<ul style="list-style-type: none"> Gelir miktarı Vergi öncesi kar / zarar Ödenen gelir / kurumlar vergisi Tahakkuk eden gelir / kurumlar vergisi Sermaye, Geçmiş yıl karları Çalışan sayısı ile Nakit ve nakit benzeri dışında maddi duran varlıklar	<ul style="list-style-type: none"> İşletmenin adı / ünvanı İşletmenin kurulduğu ülke Vergisel açıdan mukim olduğu ülkeden farklı ise bu ülkenin adı ile her bir işletmenin ana faaliyet konusu	<ul style="list-style-type: none"> İlave açıklamalar (tabloların doldurulması sırasında gerek görülen ilave açıklamalar)

9.5.1.5. Bildirim

Kapsama giren ÇÜİ grubu üyelerinin;

- Nihai ana işletme veya vekil işletme olup olmadıkları,

²⁶ una göre, yukarıda açıklanan tüm şartlar oluşsa dahi (nihai ana işletmenin mukim olduğu ülkede ÜBR zorunluluğu olması ve bu ülke ile T.C. Maliye Bakanlığı arasında bilgi değişimi yapılmasına dair anlaşma olsa da) fiili olarak bilgi paylaşımında sistemik bir hata olması halinde Türkiye’de mukim firmanın ÜBR’yi hazırlaması ve BTRANS sistemi üzerinden XML formatında idareye ibraz etmesi gereklidir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

- Grup adına hangi işletmenin raporlama yapması gerektiğini ve
- Raporlanan hesap dönemi hakkındaki bilgileri

Gelir İdaresi Başkanlığı'na bildirme yükümlülükleri bulunmaktadır.

Bildirimler **her yılın Haziran ayı sonuna kadar** Ek-5'teki içeriğe ve İnternet Vergi Dairesinde yer alan açıklamalara uygun şekilde "ülke bazlı raporlamaya ilişkin bildirim formu" doldurularak elektronik ortamda İnternet Vergi Dairesi üzerinden verilecektir. Raporlanan hesap döneminden bir önceki hesap dönemine ilişkin konsolide finansal tabloları, bu tarihler itibarıyla henüz oluşturulmamış çok uluslu işletmeler grubu, bu durumu İdareye bildirerek ek süre için başvuruda bulunabilir.

Kapsama giren mükelleflerin bağlı bulunduğu vergi dairesinden kullanıcı kodu, parola ve şifre almaları gerekmektedir. Kağıt ortamında (elden veya posta ile) bildirim formu kabul edilmeyecektir. Bildirim formunun elektronik ortamda verilmiş sayılabilmesi için sistem üzerinden onaylama işleminin yapılması şarttır. Onaylama işlemi en geç bildirim verilmesi gereken sürenin son günü saat 23:59'a kadar tamamlanmalıdır. Raporlama yükümlülüğüne ilişkin tebliğde verilen örneklerle aşağıda yer verilmektedir.

Örnek 1: Nihai ana işletme olarak Türkiye'de mukim (ABC) A.Ş.'nin 2018 hesap dönemi konsolide grup geliri 800 milyon Avro'dur. (Türkiye'de ülke bazlı raporlama için belirlenen had 750 milyon Avro'dur.) Buna göre, (ABC) A.Ş.'nin 2019 hesap dönemine ilişkin ülke bazlı raporlama yapması gerekmektedir. Bu durumda, (ABC) A.Ş. 2018 hesap dönemi konsolide grup gelirini dikkate alarak söz konusu bildirim formunu elektronik ortamda İdareye gönderecektir.

Örnek 2: Nihai ana işletmesi Almanya'da mukim (DEF) A.Ş. 2012 yılı itibarıyla Türkiye'de faaliyet göstermektedir. 2018 hesap döneminde (DEF) A.Ş.'nin bağlı bulunduğu çok uluslu işletme grubunun konsolide grup geliri 740 milyon Avro'dur. (Almanya'da ülke bazlı raporlama için belirlenen had 750 milyon Avro'dur.) Bu durumda, (DEF) A.Ş.'nin 2020 yılı içinde İdareye bildirimde bulunmasına gerek bulunmamaktadır.

Örnek 3: Nihai ana işletmesi Amerika Birleşik Devletleri'nde (Amerika) mukim (XYZ) A.Ş. 2010 yılı itibarıyla Türkiye'de faaliyet göstermektedir. 2018 hesap döneminde (XYZ) A.Ş.'nin bağlı bulunduğu çok

uluslu işletme grubunun konsolide grup geliri 848 milyon Dolar'dır. (Amerika'da ülke bazlı raporlama için 750 milyon Avro karşılığı belirlenen had 850 milyon Dolar'dır.) Bu durumda, (XYZ) A.Ş.'nin 2020 yılı içinde İdareye bildirimde bulunmasına gerek bulunmamaktadır.

Çok uluslu işletme grubunun nihai ana işletmesinin Türkiye'de mukim bir işletme olması durumunda, bu bildirim çok uluslu işletme grubu adına sadece nihai ana işletme tarafından yapılması gerekmektedir. Söz konusu bildirim, nihai ana işletmesi Türkiye'de mukim olmayan çok uluslu işletmeler grubu adına, Türkiye'de mukim grup üyelerinden biri tarafından yapılabilir.

Söz konusu bildirimde hata veya eksiklik bulunduğu tespit edilmesi halinde, ülke bazlı raporlamaya ilişkin bildirim formunun verilme süresinin bitimini takip eden ayın sonuna kadar bildirim formu yeniden düzenlenerek gönderilmek suretiyle düzeltme yapılabilir. Ancak düzeltme bildirimi süresinden sonra verilmiş ise, Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca cezai işlem uygulanır.

9.5.1.6. Raporlama

Ülke bazlı rapora ilişkin olarak tebliğ ekindeki Ek-6'daki içeriğe uygun şekilde düzenlenen tablolar, Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi Transfer Sistemi (BTRANS) uygulamasında yer alan açıklamalar doğrultusunda doldurup ve elektronik ortamda xml formatında gönderilecektir. Gönderim için Başkanlığın www.gib.gov.tr internet adresinde yer alan BTRANS uygulaması kullanılacaktır. Mükelleflerin, BTRANS ile veri gönderebilmeleri için öncelikle kullanıcı kodu, şifre ve parola almaları gerekmektedir. Bunun için Başkanlığın Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığı'na ıslak imzalı bir dilekçe gönderilerek kullanıcı kodu, şifre ve parola talep edilir. Gönderilecek dilekçelerinde mükellefler ne amaçla veri gönderimi gerçekleştirmek istediklerini belirtmelidirler, bu şekilde verilecek kullanıcı koduna göre göndermek istedikleri veri formatına uygun tanımlamalar yapılacaktır. Ülke bazlı rapor ile ilgili söz konusu bilgilere ilişkin veri format ve standardı Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca (Gelir İdaresi Başkanlığı BTRANS aracılığıyla) duyurulacaktır. Bilgi verme formatında ve standartlarında yapılacak ekleme, çıkarma, zorunlu alan olarak belirleme gibi değişiklikler de ayrıca (Gelir İdaresi Başkanlığı BTRANS aracılığıyla) duyurulacaktır. BTRANS uygulamasında kullanılan

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

formatların açıklamalı kılavuzları yer almaktadır. Veriler bu sistem üzerinden xml formatıyla İdareye iletilecektir. İletilen xml dosyalarının şema kontrolü BTRANS dosya yükleme sırasında yapılacak olup hatalı dosyalar reddedilecektir. Şema kontrolünden geçen ve daha sonra kullanıcı tarafından onaylanan dosyalar BTRANS'a başarılı bir şekilde yüklenmiş sayılacaktır. Raporlayan işletmenin, ilk veri iletim tarihinden önce BTRANS başvurularını tamamlaması gerekmektedir. Tebliğ ekindeki Ek-5 "ülke bazlı raporlamaya ilişkin bildirim formu" ve Ek-6 "ülke bazlı rapor", mükellef tarafından bizzat gönderilebileceği gibi ilgili dönemde, aracılık ve sorumluluk sözleşmesi bulunan serbest muhasebeci mali müşavir veya gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi tasdik sözleşmesi (tam tasdik sözleşmesi) bulunan yeminli mali müşavirleri aracılığıyla da gönderilebilir. Nihai ana işletmesi Türkiye'de bulunan çok uluslu işletmeler grubu adına hazırlanan ülke bazlı rapor, Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve/veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar çerçevesinde karşılıklı olarak diğer ülke vergi idareleri ile paylaşılabilir. Türkiye ile otomatik bilgi değişiminde bulunabilecek güncel ülke listesi OECD'nin internet sitesinde açıklanmıştır.²⁷

2023 hesap dönemine ilişkin ülke bazlı raporun BTRANS aracılığıyla 31 Aralık 2024 tarihine kadar gönderilmesi gerekmektedir

Bu kapsamda, mükelleflerin nihai ana işletmesinin Türkiye ile otomatik bilgi değişiminde bulunabilecek bir ülkede mukim olması durumunda; CBC Raporuna ilişkin bildirim formlarında Çok Uluslu İşletme (ÇUI) Nihai Ana İşletmesi veya Vekil İşletmesi ile mukim oldukları ülke açıkça belirttiği sürece, Türkiye mukimi mükelleflerin CBC Raporuna ilişkin başka bir raporlama yapması gerekmeyecektir.

Aksi durumda; yani Grup Nihai Ana İşletmesi veya Vekil İşletme, Türkiye ile otomatik bilgi değişiminde bulunabilecek bir ülkede mukim değilse; CBC Raporu, 31 Aralık 2024 tarihine kadar BTRANS aracılığıyla Gelir İdaresi Başkanlığı'na Türkiye mukimi mükellef tarafından ibraz edilecektir.

Amerika Gelir İdaresi, ABD ile Türkiye arasında Yetkili Makam Anlaşması'nın 24.11.2021 tarihi itibarıyla imzalandığını duyurmuştur. Böylece ABD'de beyan edilen CBC raporları Amerika Gelir İdaresi tarafından Türkiye ile otomatik paylaşım yolu ile doğrudan

paylaşılacaktır. Böylece ABD Merkezli Çok Uluslu İşletmelerin Türkiye'deki iştiraklerinin, 2021 hesap dönemine ilişkin CBC Raporlarını Türkiye Gelir İdaresi'ne ayrıca yerel olarak beyan etmeleri gerekmeyecektir.

OECD tarafından değişim yapılan ülkeler güncel olarak takip edilmektedir.²⁸

9.5.2. Genel Rapor

Genel rapor, çok uluslu işletmeler grubuna bağlı ve bir önceki hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi ekinde yer alan bilançodaki aktif büyüklüğü ve gelir tablosundaki net satışlar tutarının her ikisi de 500 milyon TL ve üzerinde olan kurumlar vergisi mükellefleri tarafından hazırlanacaktır. Örneğin, 2019 yılı için Genel Rapor hazırlama haddi için 2018 yılı kurumlar vergi beyannamesindeki bilanço ve gelir tablosu tutarları dikkate alınacaktır.

İlk Genel Rapor,

- Hesap dönemi takvim yılı olan mükellefler için 2019 hesap dönemi,
- Özel hesap dönemi olan mükellefler için ise 1 Ocak 2019 tarihinden sonra başlayan hesap dönemi için hazırlanacaktır.

Söz konusu raporun ilgili hesap dönemini takip eden hesap döneminin sonuna kadar hazırlanması ve bu süre sona erdikten sonra, istenmesi durumunda, Gelir İdaresi Başkanlığı'na veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara ibraz edilmesi zorunlu olacaktır. Örneğin, hesap dönemi 1.1.2022-31.12.2022 arası olan mükelleflerin 31.12.2022 tarihine kadar genel raporu hazırlamaları gerekmektedir.

Genel rapor çok uluslu işletmeler grubunun,

(A) Organizasyon Yapısı,

1. Grubun hukuki ve ortaklık yapısı ile faal olan işletmelerin coğrafi konumunu gösteren bilgiler şeması.

(B) İşletme Faaliyetlerinin Tanımı,

1. İşletme karını oluşturan temel unsurlar,
2. Grup cirosunun %5'inden fazlasına tekabül eden miktardaki ürün ve hizmetler ile grup tarafından sunulan en büyük beş ürün veya hizmete ilişkin tedarik zincirinin açıklanması,

²⁷ <https://www.oecd.org/tax/beps/country-by-countryexchange-relationships.htm>

²⁸ <https://www.oecd.org/tax/beps/country-by-country-exchange-relationships.htm>

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

3. Yukarıdaki ürün ve hizmetler açısından büyük coğrafi pazarlara ilişkin bilgiler,
4. Ar-Ge hizmetleri dışında grup üyeleri arasında düzenlenen önemli hizmet sözleşmelerini gösteren tablo ve kısa açıklamalar ile grup içi hizmetler için fiyat tespitine ve hizmet maliyetlerinin dağılımına ilişkin transfer fiyatlandırma politikası ve önemli hizmetleri sağlayan belli başlı lokasyonlar hakkında açıklamalar,
5. Gerçekleştirilen önemli işlevler, üstlenilen önemli riskler ve kullanılan önemli varlıklar temelinde, her bir grup işletmesi tarafından grup bünyesinde yaratılan değere yapılan katkıları açıklayan işlev analizi,
6. İlgili hesap dönemi içinde, işletmelerin önemli mahiyetteki yeniden yapılandırma, devir ve satış işlemlerinin açıklanması.

(C) Sahip Olunan Gayrimaddi Haklar,

1. Gayrimaddi hakların geliştirilmesi, mülkiyeti ve kullanımına ilişkin grubun ayrıntılı stratejisi hakkında açıklamalar ile belli başlı Ar-Ge tesislerinin ve Ar-Ge yönetim merkezinin lokasyonuna ilişkin açıklamalar,
2. Transfer fiyatlandırması amaçları bakımından grubun sahip olduğu önemli gayrimaddi haklar ve bunların hangi grup üyesinin mülkiyetinde olduğunu gösteren liste,
3. Maliyet katkı anlaşmaları, temel araştırma hizmet sözleşmeleri ve lisans anlaşmaları dahil gayrimaddi haklarla ilgili ilişkili kişiler arasında yapılan sözleşmelerin listesi,
4. Ar-Ge ve gayrimaddi haklarla ilgili grubun transfer fiyatlandırması politikalarını açıklayan bilgiler,
5. Hesap dönemi içinde, ilişkili kişiler arasında gerçekleşen önemli gayrimaddi hak transferleri hakkında genel açıklamalar (ilgili işletmeleri, ülkeleri ve yapılan ödemeleri de içerecek şekilde).

(D) Grup İçi Finansal İşlemler,

1. İlişkisiz taraflarla yapılan önemli finansal anlaşmalar dahil, grubun nasıl finanse edildiğine ilişkin açıklamalar,
2. Grup adına merkezi finansman işlevi üstlenen grup üyelerine ilişkin tanımlamalar (bu işletmelerin etkin yönetim merkezinin yeri ve kurulduğu ülke bilgileri dahil),
3. İlişkili kişiler arasındaki finansman sözleşmelerine ilişkin grubun genel transfer fiyatlandırması politikaları hakkında genel açıklamalar.

(E) Finansal ve Vergisel Durum,

1. Hesap dönemi ile ilgili olarak finansal raporlama, yasal mevzuat, iç yönetim, vergi veya başka amaçlar nedeniyle hazırlanmış olan grubun konsolide finansal tabloları,
2. Grubun yürürlükte olan tek taraflı peşin fiyatlandırma anlaşmalarının ve diğer vergi idareleri tarafından verilen, gelirin ülkeler arasındaki dağılımına ilişkin özelgelerin listesi ile bunlara ilişkin özet bilgiler içerecek şekilde beş ana kategoriden oluşur.

Çok uluslu işletmeler grubunun farklı iş kollarında faaliyet göstermesi ve genel raporun bu iş kolları itibarıyla düzenlenmesinin uygun olması halinde, genel rapor bu şekilde hazırlanabilir. Bu durumda, merkezi grup fonksiyonları ve iş kolları arasındaki işlemlerin rapora yansıtılmasında gereken özen gösterilmelidir.

9.5.3. Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporu

1 Seri No.lu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtım Hakkında Genel Tebliği'nin "7.3- Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporu" başlıklı bölümünde yer verildiği üzere, yıllık transfer fiyatlandırması raporunun, tebliğin eki olan Ek-4'te yer alan formata uygun şekilde, **kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresine kadar hazırlanması** ve bu süre sona erdikten sonra, istenmesi durumunda, İdareye veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara ibraz edilmesi **zorunludur**.

9.5.3.1. Kapsama Giren Mükellefler ve İşlemler

Mükellefler, aşağıda belirtilen işlemlere yönelik olarak "yıllık transfer fiyatlandırması raporu" hazırlar:

- a) **Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığına kayıtlı mükelleflerin** bir hesap dönemi içinde ilişkili kişilerle yaptığı **yurt içi ve yurt dışı işlemler**,
- b) **Diğer kurumlar vergisi mükelleflerinin** bir hesap dönemi içinde ilişkili kişilerle yaptığı **yurt dışı işlemler**,
- c) **Serbest bölgelerde faaliyette bulunan kurumlar vergisi mükelleflerinin** ilişkili kişilerle yaptığı yurt içi işlemler,
- ç) **Tüm kurumlar vergisi mükelleflerinin yurt dışı şubeleri ve serbest bölgelerde bulunan ilişkili kişilerle** (serbest bölgedeki şubeleri dahil) yaptığı işlemler.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Kurumlar vergisi mükelleflerinin yurt dışında faaliyette bulunan şubelerinin veya serbest bölgede faaliyette bulunan şubelerinin ayrıca rapor hazırlamasına gerek bulunmamaktadır.

9.5.3.2. Kapsama Girmeyen Mükellefler ve İşlemler

Mükelleflerin aşağıda sayılan işlemler için yıllık transfer fiyatlandırması raporu hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak mükelleflerin bu işlemlere ilişkin söz konusu raporda yer alması gereken bilgi ve belgeleri, istenmesi durumunda, İdareye veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara ibraz etmeleri gerekir.

- Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığına kayıtlı mükellefler ile serbest bölgelerde faaliyette bulunan kurumlar vergisi mükellefleri dışındaki diğer kurumlar vergisi mükelleflerinin ilişkili kişilerle yaptıkları yurt içi işlemler,
- Serbest bölgelerde faaliyette bulunan kurumlar vergisi mükelleflerinin ilişkili kişilerle yaptıkları yurt dışı işlemler,
- Gelir vergisi mükelleflerinin ilişkili kişilerle yaptıkları yurt içi ve yurt dışı işlemler.

9.5.3.3. Yıllık Transfer Fiyatlandırması Raporunda Yer Alması Gereken Bilgi ve Belgeler

Yıllık transfer fiyatlandırması raporunda yer alması gereken bilgi ve belgeler aşağıdaki gibidir:

- Mükellefin faaliyetlerinin tanımı, organizasyon yapısı (merkez, şube) ve ortakları, sermaye yapısı, içinde bulunduğu sektör, ekonomik ve hukuki geçmişi hakkında özet bilgiler, ilişkili kişilerin tanımı (vergi kimlik numaraları/T.C. kimlik numaraları, adresleri, telefon numaraları ve benzeri) ve bu kişiler arasındaki mülkiyet ilişkilerine ilişkin bilgiler,
- Gerçekleştirilen işlevleri, üstlenilen riskleri ve kullanılan varlıkları içeren tüm bilgiler,
- İşlem konusu yıla ilişkin ürün fiyat listelerine ilişkin genel bilgi (Ayrıntılı bilgi ve belgelerin yıllık transfer fiyatlandırması raporuna eklenmesi gerekli olmayıp istenmesi halinde ibraz edilmesi gerekmektedir.),
- İşlem konusu yıla ilişkin üretim maliyetlerine ilişkin genel bilgi (Ayrıntılı bilgi ve belgelerin yıllık transfer fiyatlandırması raporuna eklenmesi gerekli olmayıp istenmesi halinde ibraz edilmesi gerekmektedir.),

d) İşlem konusu yıl içinde ilişkili ve ilişkisiz kişilerle yapılan işlem kategorisi ile bu işlemlerin ülke bazında tutarı,

e) İşlem konusu yıl içinde ilişkili kişilerle yapılan tüm sözleşme örnekleri,

f) İlişkili kişilere ait özet mali tablolar,

g) İlişkili kişiler arasındaki işlemlere uygulanan şirket içi/grubun fiyatlandırma politikası,

ğ) İlişkili kişiler tarafından farklı muhasebe standartları ve yöntemleri kullanılıyor ise bunlara ilişkin bilgi,

h) Gayrimaddi hakların mülkiyetine ve alınan veya ödenen gayrimaddi hak bedellerine ilişkin bilgi,

ı) Kullanılan transfer fiyatlandırması yönteminin seçilme nedeni ve uygulanmasına ilişkin bilgi ve belgeler (iç ve/veya dış emsaller, karşılaştırılabilirlik analizi),

i) Emsallere uygun fiyat ya da kâr marjının saptanmasında kullanılan hesaplamalar ve yapılan varsayımlara ilişkin ayrıntılı bilgiler,

j) Belli bir emsal fiyat aralığı tespit edilmişse, bu aralığın tespitinde kullanılan yöntem,

k) Emsal fiyatın tespit edilmesi için gerekli diğer belgeler,

l) Emsal fiyatın tespit edilmesi için çok yıllık analizin yapılmış olması durumunda, bunun sebeplerine ilişkin bilgi,

m) Mevcut tek taraflı, iki taraflı veya çok taraflı peşin fiyatlandırma anlaşmalarının birer örneği,

n) Transfer fiyatlandırması yönteminin uygulanmasında kullanılan finansal bilgiler.

Yıllık transfer fiyatlandırması raporunu hazırlamak zorunda olan kurumlar vergisi mükelleflerinin düzenlenecek raporda, istihdam ilişkisi içinde bulunmaları nedeniyle ilişkili kişi sayılanlarla yaptığı işlemlere ilişkin bilgi ve belgelere yer vermelerine gerek bulunmamaktadır. Ancak söz konusu bilgi ve belgeler istenmesi durumunda İdareye veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara ibraz edilir.

Öte yandan, emsallere uygunluk ilkesi doğrultusunda tespit edilen fiyat veya bedellere ilişkin hesaplamalara ait kayıt, cetvel ve belgelerin ispat edici kağıtlar olarak saklanması zorunludur. Transfer fiyatlandırması yönteminin seçilme gerekçelerini açıklayan en önemli unsurlar bu

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

hesaplamalar ve belgeler olduğundan, seçilen yöntem ve bu yöntemin uygulanmasına ilişkin bütün hesaplamalara ve işlemlere ait belgeler ayrıntılı olarak tutulmalı ve saklanmalıdır.

9.6. Transfer Fiyatlandırması, Kontrol Edilen Yabancı Kurum ve Örtülü Sermayeye İlişkin Form

Kurumlar vergisi mükelleflerinin, ilişkili kişilerle bir hesap dönemi içinde yaptıkları mal veya hizmet alım ya da satım işlemleri ile ilgili olarak 1 No'lu tebliğin ekinde Ek-3 olarak yer alan "transfer fiyatlandırması, kontrol edilen yabancı kurum ve örtülü sermayeye ilişkin form"u doldurmaları ve kurumlar vergisi beyannamesi ekinde, bağlı bulunulan vergi dairesine göndermeleri gerekmektedir.

Formun doldurulmasında, her bir ilişkili kişi bazında yıllık toplam net tutarı 30.000 TL'nin altında olan mal veya hizmet alım ya da satım işlem bilgileri ile söz konusu ilişkili kişi bilgilerine yer verilmesine gerek bulunmamaktadır.

9.7. Grup İçi Hizmetlere İlişkin İlave Açıklama

Tebliğin 7. maddesi ile 1 No'lu Transfer Fiyatlandırması Genel Tebliğinin "11.3. Grup İçi Hizmetlerde Emsallere Uygun Bedelin Belirlenmesi" bölümüne "Öte yandan, sağlanan grup içi hizmet nedeniyle yapılan ödemeler, alınan hizmetin mahiyetine göre, iç mevzuat hükümleri ve ilgili çifte vergilendirmeyi önleme anlaşma hükümleri de dikkate alınmak suretiyle vergilendirilir" şeklinde bir ifade eklenmiştir. Söz konusu ifade ile grup içi hizmetlerin, alınan hizmetlerin mahiyeti, iç mevzuat ve çifte vergilendirmeyi önleme anlaşma hükümleri dikkate alınarak vergilendirileceği vurgulanmıştır.

9.8. Belgelendirme Yükümlülüğünün Tam ve Zamanında Yerine Getirilmiş Olması Şartıyla Cezanın İndirimli Uygulanması

6728 sayılı Kanun ile KVK'nın 13. maddesine eklenen düzenleme "Transfer fiyatlandırmasına ilişkin belgelendirme yükümlülüklerinin tam ve zamanında yerine getirilmiş olması kaydıyla, örtülü olarak dağıtılan kazanç nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş veya eksik tahakkuk ettirilmiş vergiler için vergi ziyayı cezası (Vergi Usul Kanunu'nun 359. maddesinde yazılı fiillerle vergi ziyasına sebebiyet verilmesi hali hariç) %50 indirimli olarak uygulanır." şeklindedir.

6728 Sayılı Kanun ile değişen yedinci fıkraya ile mükelleflerin transfer fiyatlandırması konusuna verdikleri önem ve ciddiyet, mevzuattaki yıllık rapor ve belgelendirme yükümlülüklerini ne ölçüde yerine getirip getirmediğini bir anlamda ölçülmektedir. Örnek vermek gerekirse, mükellef tarafından hazırlanan transfer fiyatlandırması raporunun sadece usulen hazırlanmış bir transfer fiyatlandırması raporu değil de, mevzuatın gerektirdiği donanımına sahip, gerekli işlev, risk ve varlık analizlerinin yapıldığı, kullanılan transfer fiyatlandırması yönteminin seçilme nedeni ve uygulanmasına ilişkin bilgi ve belgelerin yer aldığı (iç ve/veya dış emsaller, karşılaştırılabilirlik analizi), yani kısaca mükellefin transfer fiyatlandırması ile ilgili hassasiyet ve ciddiyetin gösterildiği bir rapor olması gerekir. Aynı şekilde ilişkili işlemler ile ilgili olarak destekleyici tüm bilgi ve belgelerin eksiksiz olması gerekmektedir.

10. Tam Mükellef ve Dar Mükellef Kurumlarda Vergi Kesintisi

10.1. Genel Olarak

KVK'nın 15. maddesine istinaden, bu maddede sayılan kişi, kurum ve kuruluşlarca tam mükellef kurumların elde ettikleri bazı kazançlar üzerinden vergi tevkifatı yapılacaktır. Tevkifata tabi bu kazançlar ve tevkifat oranları rehberimizin pratik bilgiler bölümünde verilmiştir.

KVK'nın 30. maddesine istinaden de dar mükellef kurumların Türkiye'de elde etmiş oldukları bazı kazançlar üzerinden bu kazançları sağlayanlar tarafından tevkifat yapılması ve beyan edilmesi gerekmektedir. Dar mükellef kurumlarda vergi tevkifatı yapılırken çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarına da dikkat edilmesi gerekmektedir. Tevkifata tabi bu kazançlar ve tevkifat oranları rehberimizin pratik bilgiler bölümünde verilmiştir.

GVK'nın 94 ve geçici 67. maddeleri uyarınca tevkifat yapılmış ise KVK'nın 15. ve 30. maddeleri kapsamında ayrıca tevkifat yapılmayacaktır.

10.2. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30. maddesi ve Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları (ÇVÖA)

Yurt dışındaki kişi ya da kurumlardan alınan hizmetler karşılığı ya da bu kişilere ödenen gayri maddi hak bedelleri üzerinden KVK kapsamında vergi kesintisi yapılması gerekmektedir. Dar mükellef statüsündeki bir kişiye yapılacak ödemedeki tevkifat yapılabilmesi

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

için, dar mükellefin Türkiye’de bir kazanç elde etmiş olması gerekmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 30. maddesi gereği, yurt dışında mukim dar mükellef kurum ya da kişilere nakden ya da hesaben yapılan aşağıdaki ödemeler, vergi kesintisine tabidir:

- Yıllara sari inşaat ve onarım işleri (hakediş bedelleri)

- Serbest meslek kazançları

- Gayrimenkul sermaye iratları

- Menkul sermaye iratları

-Telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, marka, know-how (teknik bilgi, üretim formülü..v.b.), royalty (telif ücreti, peştemallık, patent..v.b.) ve benzeri gayri maddi hakların satışı, devir ve temlik karşılığında nakden veya hesaben ödenen veya tahakkuk ettirilen bedeller,

- Kâr payları

Bu kapsamda yapılacak vergi kesinti oranları rehberin pratik bilgiler bölümünde verilmiştir. Dar mükellefiyette vergi kesintisi konusunda, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları da büyük önem arz etmektedir. Ancak, ÇVÖA’nda yer alan vergi avantajlarından yararlanmak için yurt dışındaki kişi ya da kurumun, Türkiye’deki kuruma “mukimlik belgesi”ni ibraz etmesi zorunludur. Aksi halde yapılacak ödeme KVK’nın 30. maddesi kapsamında vergi kesintisine tabi tutulacaktır.

Yurt dışından gelen fatura ya da benzeri vesikada yer alan açıklamalar ya da bu belge ile ilgili diğer bilgi verici belgelerden, alınan hizmetin ya da yapılan ödemenin yukarıda yer verilen unsurlardan birisine girdiği tespit edilirse stopaj gündeme gelecektir. Burada önemli olan hizmet alınan ya da ödeme yapılan kurumun kimliği, hukuki statüsü değil, işlemin mahiyetidir.

10.2.1. Mukimlik Belgesi

Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları gereği dar mükellef bir gerçek kişi veya kurumun anlaşmaya göre Türkiye’de vergilenemeyeceği veya Türk Vergi Kanunlarında yer alan vergi oranının anlaşmalarda yer alan oran sınırlamalarını aştığı durumlarda, ÇVÖA’ndaki düşük oranlardan vergilenebilmesi için, bu kişi ve kuruluşların diğer ülke mukimi olduklarını kanıtlayabilmeleri gerekir.

Dar mükelleflerin gelirleri genellikle stopaj suretiyle vergilenmektedir. Örneğin serbest meslek, faiz, gayrimaddi hak ve temettü ödemelerinde bu durum ortaya çıkmaktadır.

Çoğu durumda, ödemeyi yapanlar, dar mükellef kurum ya da kişi ile sürekli iş ilişkisi içinde olduklarından ve diğer ülke mukimi olduğunu bildiklerinden mukimlik belgesini aramamaktadırlar. Örneğin; kâr payı ödemesi yapan taraf, ortağının diğer ülke mukimi olduğunu çeşitli vesilelerle bildiği için, ÇVÖA’daki düşük orana göre stopaj hesaplayabilmektedir. Maliye İdaresi, bu tür ödemelerde, anlaşma hükümlerinin uygulanabilmesi için mukimlik belgesinin teminini ve bunun gerektiğinde ibraz edilmek üzere saklanmasını şart koşmaktadır. Nitekim (1) seri no.lu Çifte Vergilemeyi Önleme Anlaşmaları Sirküleri’nde, vergi anlaşması hükümlerinin uygulanabilmesi için, diğer ülke mukimlerinin kendi ülke yetkili makamlarından alınmış mukimlik belgesi ile noterce veya bu ülkelerdeki Türk Konsolosluklarınca tasdik edilecek Türkçe tercümelerinin bir örneğinin ödemeyi yapana ibrazının ve ödemeyi yapan tarafından saklanmasının gerektiği, bu belgenin temin edilmediği durumlarda vergi anlaşması hükümlerinin yerine iç mevzuat hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

10.2.1.1. Mukimlik Belgelerinin Geçerlilik Süresi

Mukimlik belgelerinin geçerlilik süreleri hakkında mevzuatımızda GVK Geçici 67. maddenin uygulanması kapsamında 257 ve 258 Sıra No.lu GVK Genel Tebliğlerinde düzenlemelere yer verilmiştir. 257 No.lu tebliğin (10) No.lu bölümünde “Bir takvim yılına ilişkin mukimlik belgesi, izleyen yılın dördüncü ayına kadar geçerli olup, söz konusu belgenin her yıl yenilenmesi gerekmektedir.” hükmüne yer verilmişken 258 No.lu tebliğde “Öte yandan, anılan Tebliğin (10) numaralı bölümünde; bir takvim yılına ilişkin mukimlik belgesinin, izleyen yılın dördüncü ayına kadar geçerli olduğu ve söz konusu belgenin her yıl yenilenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu belge, dar mükellef gerçek kişiler tarafından her yıl yenilenecek olup, dar mükellef kurumlar tarafından ise üç yılda bir yenilenecektir.” hükmüne yer verilmiştir.

Diğer taraftan, Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarında, anlaşmaya taraf diğer ülkenin mukimi gerçek veya tüzel kişilerin Türkiye’de icra ettikleri serbest meslek faaliyetleri veya benzer nitelikteki diğer faaliyetler nedeniyle elde ettikleri

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin açıklamaların yer aldığı 4 Seri Numaralı Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları Genel Tebliğinde, “Bir takvim yılına ilişkin mukimlik belgesi, izleyen yılın dördüncü ayına kadar geçerli olacaktır.” düzenlemesi yer almıştır.

Yukarıdaki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, GVK Geçici 67. Madde ile serbest meslek faaliyetleri veya benzer nitelikteki faaliyetler nedeniyle ödeme yapılması halinde yurt dışında mukim gerçek veya tüzel kişilerin mukimlik belgelerinin **her yıl yenilenmesinin** zorunlu olduğu görüldüğünden, bize göre her türlü ödeme ve faaliyet cinsinden mukimlik belgelerinin **her yıl için yeniden temin edilmesi** yerinde olacaktır.

10.2.2. Debit Note / Credit Note (Dekontlar)

Uygulamada şirketlere, yurt dışındaki ilişkili firmalardan ya da müşteri veya alıcılarından sürekli bir şekilde fatura (invoice) haricinde, borç dekontu (debit note) ya da alacak dekontu (credit note) geldiği görülmektedir.

Vergi Usul Kanunu, ticari kazancın tespitinde gider, maliyet ve harcamaların hangi vesikalar ile belgelenebileceğini belirlemiştir. Vergi mevzuatımıza göre gider ya da maliyet yazılacak bir unsur kesinlikle fatura ya da benzeri vesikaya dayanmalıdır. Ancak, uygulamada yurt dışındaki firmalarla olan ilişkilerde debit note/credit note temini ve gönderimi ile gelir ve gider kayıtları yapıldığı sıklıkla görülmektedir. Dekont, yerel muhasebe uygulamamızda cari hesaplar arası ilişkiler için kullanılmaktadır. Yurt dışı ilişkiler mümkün olduğu ölçüde fatura ile belgelenmelidir. Özelgelerde, yurt dışındaki firmanın mukimi olduğu ülkenin mevzuatına göre söz konusu işlemler için fatura düzenlenmesinin mümkün olmaması halinde debit note/credit note'ların yasal belge olarak kabul edilebileceği açıklanmaktadır.

10.2.3. Sorumlu Sıfatıyla KDV Hesaplanması

KDV Kanunu'na göre Türkiye'de yapılan işlemler KDV'nin konusuna girmektedir. İşlemlerin Türkiye'de yapılmasından anlaşılması gereken ise;

- Malların teslim anında Türkiye'de olması
- Hizmetin Türkiye'de yapılması veya hizmetten Türkiye'de faydalanılmasıdır.

KDV Kanunu'na göre işlemi yapan kişi verginin mükellefidir. Ancak, mükellefin Türkiye'de

ikâmetgahının, işyerinin, kanuni merkezinin ve iş merkezinin bulunmaması halinde, vergi alacağına emniyet altına alınması amacıyla, vergiye tabi bu işlemlere taraf olanlar verginin ödenmesinden sorumludurlar.

İşte bu kanuni gerekçeler sonucunda; (KDV'nin konusuna girmeyen işlemler ile istisna hükümleri saklı kalmak koşulu ile) yurt dışından gelen bir fatura ya da benzeri vesikada yer alan hizmetten Türkiye'de faydalanılıyorsa ya da bu hizmet Türkiye'de verilmişse, Türkiye'de ödemeyi yapacak taraf sorumlu sıfatıyla KDV beyanı hesaplamak ve beyan ederek ödemek zorundadır.

10.2.4. Serbest Meslek Faaliyetlerinde 183 Gün Hesabı

Hazine ve Maliye Bakanlığı yurt dışından temin edilen serbest meslek faaliyeti kapsamındaki hizmet alımlarında stopaj konusunda 26.09.2017 tarihinde yayınlamış olduğu 4 Seri No.lu Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları Genel Tebliği ile önemli değişiklikler yapmıştır. Buna göre uzun yıllardır Türkiye'de yabancı ülke mukimi vergi mükelleflerinin yürütmüş olduğu faaliyetler nedeniyle vergileme hakkını belirleyen 183 gün kuralının değiştirilmiş ve “Adam x Gün” kuralının terkedilmiştir. Bunun sonucunda Türkiye'de de diğer OECD ülkeleri gibi serbest meslek kazançlarının kaynak ülkede vergilendirilmesi için kurumlar açısından o ülkede yürütülen hizmetin süresine bakılacak ve bu hizmet için kaç kişinin fiili olarak o ülkede bulunduğu artık bakılmayacaktır. Diğer taraftan söz konusu tebliğde aynı kişiler aynı tarihlerde farklı projeler için Türkiye'de gelmişler ise veya farklı tarihlerde farklı projeler için gelmişler ise süre hesabının nasıl yapılacağına dair açıklamalara da yer verilmiştir.²⁹

10.2.5. Vergi Kesintisi Yapılmayan Hallerde Verilmesi Gereken Formlar

Hazine ve Maliye Bakanlığı bir önceki bölümde bahsettiğimiz 4 Seri No.lu Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları Genel Tebliği ile Türkiye'de icra edilen serbest meslek faaliyetleri veya benzer nitelikteki faaliyetler dolayısıyla yurt dışı mukime yapılacak ödeme için vergi tevkifatı yapılmayacak ise, gerek geliri elde eden dar mükellef kişi ya da kurum gerekse Türkiye'de ödeme yapan kurum tarafından bazı formların doldurulması ve idareye verilmesi zorunluluğunu getirmiştir.

29 Süre hesabına ilişkin 4 Seri No'lu Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları Genel Tebliği'nde detaylı açıklamalara ve örneklerle yer verilmiştir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

1 No.lu Form: Türkiye’de vergi kesintisi yapılması gerekmediği durumda Türkiye kaynaklı serbest meslek kazancı elde eden dar mükellefler tarafından doldurularak mukimlik belgesi ile birlikte vergi sorumlularına verilecek form tebliğ ekinde 1 No.lu Form olarak yer almaktadır.

2 No.lu Form: Ödeme yapan vergi sorumluları tarafından 1 No.lu Form, mukimlik belgesi ve varsa hizmet sözleşmesi ek yapılmak suretiyle ödeme yapılmadan önce vergi dairesine ibraz edilecek form tebliğ ekinde 1 No.lu Form olarak yer almaktadır.

4 Seri No.lu ÇVÖA Genel Tebliği’nin 4.2.2.1 bölümü faaliyetin Türkiye’ye gelinmeksizin sunulması halinde nasıl bir işlem yapılacağını belirlemiş ve buna göre “Genel kural olarak, diğer ülke mukimi bir kişinin (gerçek veya tüzel kişi) Türkiye’ye gelmeksizin icra edeceği ve ülkemize sunulan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla elde edeceği gelirleri vergileme hakkı ÇVÖ Anlaşması uyarınca yalnızca mukim olunan ülkeye aittir. Bu faaliyetler karşılığında elde edilen gelirler üzerinden Türkiye’de vergilendirme yapılmayacağından bu kapsamdaki ödemeler üzerinden herhangi bir vergi tevkifatı yapılması da gündeme gelmeyecektir. Bu durumda Tebliğin ekinde yer alan 1 no.lu form ile 2 no.lu formun doldurulmasına gerek bulunmamaktadır.”³⁰

10.2.6. Diğer Hususlar

Yapılacak vergi kesintisinde kazanç ve iratlar gayrisafi tutarları üzerinden dikkate alınacaktır. Kesilmesi gereken verginin ödemeyi yapan tarafından üstlenilmesi halinde vergi kesintisi, ödenen tutar ile ödemeyi yapanın yüklediği verginin toplamı üzerinden hesaplanacaktır. Bu maddede belirtilen ödemelerden yapılan vergi kesintisi, kesinti yapanların kayıt ve hesaplarında ayrıca gösterilecektir. KVK’nın 30. maddesi kapsamında yapılacak vergi kesintileri gösterir tablo rehberimizin pratik bilgiler bölümüne ayrıca eklenmiştir.

10.3. Dağıtılan Kâr Paylarında Vergi Kesintisi

10.3.1. Genel Açıklama

- Kurumlar vergisinden muaf olan kurumlara,
- Türkiye’de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç dar mükellef kurumlara,

- Kurum statüsünde olup Kurumlar Vergisi Kanunu veya özel kanunlarla kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan, Gelir Vergisi Kanunu’nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerindeki kâr payları üzerinden Kurumlar Vergisi Kanunu’na göre vergi kesintisi yapılacaktır.

Öte yandan;

- Tam mükellef gerçek kişilere,
- Gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara,
- Gelir vergisinden muaf olanlara,
- Dar mükellef gerçek kişilere,
- Gelir vergisinden muaf olan dar mükellef gerçek kişilere dağıtılan kâr payları üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu’nun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendine göre vergi kesintisi yapılacaktır. Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 15. maddesinin 2. fıkrası ile Gelir Vergisi Kanunu’nun 94/6-b-i maddesinde parantez içinde karın sermayeye ilavesinin kar dağıtımını sayılmayacağı başka bir deyişle karın sermayeye ilavesinin kar dağıtımını sayılmaması nedeniyle kar dağıtımına bağlı stopajın da söz konusu olmayacağı belirtilmiştir. Bu nedenle dönem karının veya geçmiş yıllara ait karların sermayeye ilavesi halinde kar dağıtımına bağlı stopaj söz konusu olmayacaktır. Kurumlar vergisinden istisna kazançların sermayeye ilavesinde de, bu istisna kazançlar için kar dağıtımına bağlı stopaj söz konusu olmayacaktır.

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5. maddesinin (d) bendi hükmü kapsamında vergiden istisna edilen kazançlar üzerinden, vergi kesintisi yapılacağından, kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması söz konusu olmayacaktır. (Bkz. 5520 S.K. 1 sıra numaralı G.T.’nin 15.3.9. numaralı kısmındaki açıklamalar.)

Bu hükümler uyarınca, kâr dağıtımına ilişkin olarak Kurumlar Vergisi Kanunu ve Gelir Vergisi Kanunu uyarınca yapılacak vergi kesintisine ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

Kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi, kazancın istisna olup olmadığına bakılmaksızın, kârın dağıtılması aşamasında yapılacaktır.

- Tam mükellef kurumlarca;
- Tam mükellef kurumlara,

³⁰ Konu hakkında 4 Seri No’lu Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları Genel Tebliği’ndeki açıklamalar ve tebliğ eki formda yer verilen açıklamaların incelenmesi uygulamada hatalı işlem tesis edilmemesi açısından faydalı olacaktır

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

– Türkiye’de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde eden dar mükellef kurumlara dağıtılan kâr payları üzerinden vergi kesintisi yapılmayacaktır.

Bu şekilde kâr payı elde eden tam mükellef kurumun söz konusu kâr paylarını yukarıda sayılan gerçek veya tüzel kişilere (tam mükellef kurumlar ile Türkiye’de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde eden dar mükellef kurumlar hariç) dağıtması halinde ise dağıtılan kısım üzerinden vergi kesintisi yapılacaktır.

Kurumlar vergisinden muaf olan kurumlara dağıtılan kâr payları üzerinden yapılan vergi kesintisi de söz konusu kurumlar için nihai vergi olmaktadır. Dönem kârının vergi ve diğer yasal yükümlülükten ayrıldıktan sonra dağıtılmayıp bilançoda geçmiş yıl kârları veya olağanüstü yedekler vb, bir pasif hesapta bekletilmesi halinde de kâr dağıtımına bağlı stopaj söz konusu olmayacaktır. Dar mükellef statüsündeki yabancı ortaklara kâr dağıtımı yapılırken tevkifat oranının belirlenmesi aşamasında varsa çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasındaki açıklama ve oranlara da dikkat edilmelidir.

10.3.2. Gelir Vergisi Kanunu’nun Geçici 62. Maddesi Uygulaması

Gelir Vergisi Kanunu’nun Geçici 62. maddesine göre, kurumlar vergisi mükelleflerinin;

– 31.12.1998 ve önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilmiş kârlarının dağıtımı halinde, kâr payları üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

– 01.01.1999-31.12.2002 tarihleri arasındaki hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna kazançlar için tevkifat yapılmayacaktır. Ancak belirtilen tarihler arasındaki normal kazançların dağıtımına tâbi tutulması halinde, dağıtılan ve istisnaya konu olmayan kâr payları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

– Ayrıca, 2003 ve izleyen yıllardaki hesap dönemlerinde elde edilen söz konusu istisna kazançların dağıtılması halinde, kâr dağıtımına bağlı gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

10.3.3. İstisna Kazançların Vergi Kesintisi Karşısındaki Durumu

İstisna kazançlar üzerinden tevkifat yapılmaz; ancak, bu kazançların kâr dağıtımına konu edilmesi halinde bu kâr paylarından Gelir Vergisi Kanunu’nun 94/6-b maddesine göre tevkifat yapılacaktır.

Ancak, dağıtılan kâr 01.01.1999-31.12.2002 tarihleri arasında elde edilen istisna kazançlarla ilgili ise, dağıtılan karın bu kazançlara isabet eden kısmı üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Gelir Vergisi Kanunu’nun Geçici 61 inci maddesine göre, “Bu maddenin yürürlük tarihinden (24.04.2003) önce yapılan müracaatlara istinaden düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlarla ilgili yatırım harcamalarına (teşvik belgelerine bu tarihten sonra ilave edilen iktisadi kıymetler için yapılan harcamalar hariç), yatırım indirimi uygulamasına ilişkin olarak Gelir Vergisi Kanunu’nun bu tarihten önceki hükümleri uygulanır.

Yukarıda belirtilen şekilde yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançlar ile bu maddenin yürürlük tarihinden önce gerçekleşen yatırımlar üzerinden hesaplanan ve kazancın yetersiz olması nedeniyle sonraki dönemlere devreden yatırım indiriminden yararlanan kazançlar üzerinden dağıtılmasın dağıtılmasın %19.8 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılır.”

10.3.4. Tam Mükellef Sermaye Şirketlerinin Kendi Hisselerini Geri Almaları Halinde Yapılacak Vergilendirme ile İlgili Düzenleme

6102 sayılı TTK’nın 379/1. Maddesine göre, bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin **onda birini (%10’unu) aşan** veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak **kabul edemez**. %10 sınırının aşılabileceği haller Kanununun 382. Maddesinde düzenlenmiştir. TTK’nın 385. Maddesine göre 379 ilâ 381. maddelere aykırı bir şekilde iktisap edilen veya rehin olarak alınan paylar, iktisapları veya rehin olarak kabulleri tarihinden itibaren **en geç altı ay içinde** elden çıkarılır ya da üzerlerindeki rehin kaldırılır.

17/11/2020 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan ve aynı gün yürürlüğe giren 7256 sayılı Kanunun 17. maddesi ile Gelir Vergisi Kanunu’nun 94. maddesine eklenen düzenleme ile tam mükellef sermaye şirketlerinin Türk Ticaret Kanunu hükümleri kapsamında **kendi hisse senetlerini veya ortaklık paylarını iktisap etmeleri durumunda bunları;**

- **Sermaye azaltımı yoluyla itfa etmeleri halinde** iktisap bedeli ile hisse senetlerinin veya ortaklık paylarının itibari değeri arasındaki fark tutarın sermaye azaltımına ilişkin kararın ticaret sicilinde tescil edildiği tarih,

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

- **İktisap bedelinin altında bir bedel karşılığında elden çıkarmaları halinde** iktisap bedeli ile elden çıkarma bedeli arasındaki fark tutarın elden çıkarma tarihi,

- **İktisap ettikleri tarihten itibaren iki tam yıl içerisinde, sermaye azaltımı yoluyla itfa etmemeleri veya elden çıkarmamaları halinde**, iktisap bedeli ile hisse senetlerinin veya ortaklık paylarının itibari değeri arasındaki fark tutarın iktisap tarihinden itibaren iki tam yıllık sürenin son günü itibarıyla **dağıtılmış kâr payı sayılacak** ve bu tutarlar üzerinden **%15 vergi tevkifatı** yapılacaktır.³¹

Düzenleme ile tam mükellef sermaye şirketlerinin kendi hisselerini iktisap etmesinin kar dağıtım amacıyla yapıldığı kabul edilmiş ve söz konusu işlemler üzerinden %15 vergi tevkifatı yapılması öngörülmüştür. Oysa sermaye şirketleri piyasa ve ekonominin getirdiği koşullar nedeniyle kendi hisselerine sahip olabilmektedirler. Tevkif edilen vergiler herhangi bir vergiden mahsup edilemeyecektir.

Ayrıca Cumhurbaşkanı'na, tam mükellef sermaye şirketinin paylarının Borsa İstanbul'da işlem görüp görmemesine, işlem gören paylarının toplam payları içindeki oranına, geri alınan payların Borsa İstanbul'da işlem gören paylardan olup olmamasına, tam mükellef kurumlardan geri alınıp alınmamasına, tam mükellef sermaye şirketinin yıllık satış hasılatı ve diğer gelirlerinin toplam tutarına göre ayrı ayrı ya da birlikte, tevkifat oranını sifıra kadar indirmek veya bir katına kadar artırmak suretiyle yeniden tespit etmek konusunda yetki verilmiştir.

Yasal düzenleme 17.11.2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Buna göre, söz konusu düzenleme, tam mükellef sermaye şirketlerinin 17.11.2020 tarihinden itibaren iktisap ettikleri kendi hisse senetleri ve ortaklık payları açısından uygulanacaktır. Dolayısıyla, tam mükellef sermaye şirketlerinin 17.11.2020 tarihinden önce iktisap ettikleri kendi hisse senetleri veya ortaklık payları için bu düzenleme uygulanmayacaktır.

Yasal düzenlemenin uygulama usul ve esaslarına ilişkin detaylı açıklamalar 25.05.2021 tarih ve 31491 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde (Seri No: 1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliği'nde (Seri No: 18) yapılmıştır.

14.02.2023 tarih ve mükerrer 32104 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6791 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile GVK'nun 94. maddesinin 4. fıkrası kapsamında tam mükellef sermaye şirketlerinin iktisap ettikleri kendi hisse senetleri veya ortaklık paylarına ilişkin olarak dağıtılmış kâr payı sayılan tutarlar üzerinden yapılacak vergi tevkifatı oranı %0 olarak belirlenmişti. 07.07.2023 tarih ve 32241 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7343 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile GVK'nun 94. maddesinde yer alan tevkifat nispetlerine ilişkin 2009/14592 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının eki Kararın 1. maddesinin son 2 fıkrasında değişiklik yapılmıştır.

Yapılan değişiklik sonrasında, sadece payları Borsa İstanbul'da işlem gören tam mükellef sermaye şirketlerinin iktisap ettikleri kendi paylarına ilişkin olarak dağıtılmış kâr payı sayılan tutarlar üzerinden % 0 oranında tevkifat yapılacaktır. Payları Borsa İstanbul'da işlem görmeyen şirketler için söz konusu tevkifat oranı %15 olarak uygulanacaktır. Bu değişiklik, 07.07.2023 tarihinden itibaren iktisap edilen paylara ilişkin olarak uygulanmak üzere, yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

11. Kurumlar Vergisinin Oranı ve Beyanı

Kurumlar vergisi beyannamesi hesap dönemini takip eden dördüncü ayın son günü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine verilir ve ödenmesi gereken vergi aynı ayın sonuna kadar ödenir.

7316 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile³² KVK'na eklenen geçici 13. Madde ile %20 olan kurumlar vergisi oranı 2021 yılı kurum kazançları için %25, 2022 yılı kurum kazançları için ise %23 olarak belirlenmişti. 6361 sayılı Kanun kapsamındaki şirketler, elektronik ödeme ve para kuruluşları, yetkili döviz müesseseleri, varlık yönetim

31 22.12.2021 tarih ve 31697 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 4936 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile kâr payı dağıtımlarında uygulanacak vergi kesinti oranları %10 olarak belirlenmiştir. GVK 94. Maddesinde kâr paylarında yapılacak vergi kesintisi maddenin birinci fıkrasının (6) no.lu bendinin (a) ve (b) alt bentlerinde düzenlenmiştir. Şirketlerin kendi hisse senetlerini iktisap etmeleri haline bağlı olarak uygulanacak vergi kesintisi düzenlemesi ise GVK'nın 94. Maddesinin 4. fıkrasında yapılan bağımsız bir düzenlemedir. Bu nedenle, kişilerin sahip oldukları hisse senetleri karşılığı GVK 75. Madde kapsamında menkul sermaye iradı niteliğinde elde ettikleri kâr paylarından %10 vergi kesintisi uygulanacak olmakla birlikte, 94. Maddenin 4. Fıkrasındaki şirketlerin kendi hisse senetlerine iktisap etme hallerine bağlı olarak bazı durumlar yapılacak işlemlerin "kâr dağıtımı sayılması", bu işlemler üzerinden de %15 yerine %10 vergi kesintisi yapılacağı anlamına gelmeyecektir. Kaldı ki 4. Fıkra da Cumhurbaşkanı'na bu konu özelinde tevkifat nispetini farklı oranlarda tespit etme yetkisi verilmiştir.

32 22.04.2021 tarihli ve 31462 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

şirketleri, sermaye piyasası kurumları ile sigorta ve reasürans şirketleri ve emeklilik şirketlerinin kurum kazançları üzerinden kurumlar vergisi %25 oranında alınmaktaydı.³³

7394 sayılı Kanun'la KVK'nun 32. maddesinin 1. fıkrasında değişiklik yapılarak 2023 yılı vergilendirme dönemi kurum kazançlarına uygulanmak üzere kurumlar vergisi, kurum kazancı üzerinden 01.10.2023 tarihinden itibaren verilmesi gereken beyannamelerden başlamak üzere; kurumların 2023 yılı ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına, özel hesap dönemine tabi olan kurumların ise 2023 takvim yılında başlayan özel hesap dönemi ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına uygulanmak üzere %25 oranında alınacaktır. Şu kadar ki bankalar, 6361 sayılı Kanun kapsamındaki şirketler, elektronik ödeme ve para kuruluşları, yetkili döviz müesseseleri, varlık yönetim şirketleri, sermaye piyasası kurumları ile sigorta ve reasürans şirketleri ve emeklilik şirketlerinin kurum kazançları üzerinden kurumlar vergisi 01.10.2023 tarihinden itibaren verilmesi gereken beyannamelerden başlamak üzere; kurumların 2023 yılı ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına, özel hesap dönemine tabi olan kurumların ise 2023 takvim yılında başlayan özel hesap dönemi ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına uygulanmak üzere %30 oranında alınır.

Gelir vergisi kanunu bölümünde bahsedilen geçici vergi uygulaması kurumlar vergisi mükellefleri de için de geçerlidir. Kurumlar vergisi mükellefleri için uygulanacak önceki paragrafta belirtilen oranlar geçici vergi uygulamasında da dikkate alınacaktır.

7256 sayılı Kanununun 35. maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32. maddesine eklenen düzenlemeye göre; halka açıklığı, kaydiliği ve kurumsallaşmayı teşvik etmek amacıyla, (bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, finansman şirketleri, ödeme ve elektronik para kuruluşları, yetkili döviz müesseseleri, varlık yönetim şirketleri, sermaye piyasası kurumları ile sigorta ve reasürans şirketleri ve emeklilik şirketleri hariç olmak üzere) payları Borsa İstanbul Pay Piyasası'nda işlem görmek üzere en az %20 oranında ilk defa halka arz edilen kurumların paylarının ilk defa halka arz edildiği hesap döneminden başlamak üzere beş hesap dönemine ait kazançlarına kurumlar vergisi oranı

2 puan indirimli olarak uygulanacaktır. İndirimden yararlanan hesap döneminden itibaren beş hesap dönemi içinde pay oranına ilişkin belirlenen şartın kaybedilmesi halinde, indirimli vergi oranı uygulaması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler vergi ziyai cezası uygulanmaksızın gecikme faizi ile tahsil edilecektir. Ayrıca bu hüküm kapsamında, indirimli oranlı kurumlar vergisinden yararlanan kurumların ilk defa halka arzın gerçekleştiği hesap döneminden itibaren beş hesap dönemi içerisinde tasfiyeye girmeleri veya devir ya da tam bölünme yoluyla infisah etmeleri halinde ise indirimli vergi oranı uygulaması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler, vergi ziyai cezası uygulanmaksızın gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir. Bu düzenleme, 1.1.2021 tarihinden, özel hesap dönemine tabi olan mükelleflerde 2021 takvim yılında başlayan özel hesap döneminin başından itibaren elde edilecek kazançlara uygulanmak üzere Kanunun yayın tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yasal düzenlemenin uygulama usul ve esaslarına ilişkin detaylı açıklamalar 25.05.2021 tarih ve 31491 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde (Seri No: 1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliği'nde (Seri No: 18) yapılmıştır.

7351 sayılı Kanununun 15. Maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32. maddesine eklenen düzenlemeye göre, 01.01.2022 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere ihracat yapan firmalar ile sanayi sicil belgesine haiz ve fiilen üretim faaliyetiyle iştigal eden kurumların Kurumlar Vergisi oranında 1 puanlık indirim uygulaması yapılmıştır. Düzenlemeye göre:

- İhracat yapan kurumların münhasıran ihracattan elde ettikleri kazançlarına kurumlar vergisi oranı 1 puan indirimli uygulanır.
- Sanayi sicil belgesini haiz ve fiilen üretim faaliyetiyle iştigal eden kurumların münhasıran üretim faaliyetinden elde ettikleri kazançlarına kurumlar vergisi oranı 1 puan indirimli uygulanır. Bu kazançların ihracata isabet eden kısmı için yedinci fıkra hükmüne göre ayrıca indirim uygulanmaz.
- Yedinci ve sekizinci fıkralardaki indirimli oranlar, bu madde kapsamındaki diğer indirimler uygulandıktan sonraki kurumlar vergisi oranı üzerine uygulanır.

33 7394 sayılı kanunun 25 inci maddesiyle değişen KVK Madde 32/1 ; Yürürlük Tarihi: 2023 yılı vergilendirme dönemi kurum kazançlarına uygulanmak üzere 15.04.2022

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Özel hesap dönemine tabi olan mükelleflerde, söz konusu indirimin 2022 takvim yılında başlayan özel hesap döneminin başından itibaren elde edilen kazançlara uygulanacağı belirtilmiştir.

Yasal düzenlemenin uygulama usul ve esaslarına ilişkin detaylı açıklamalar 14.05.2022 tarih ve 31835 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde (Seri No: 1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliği’nde (Seri No: 20) yapılmıştır.

Öte yandan, 7456 sayılı Kanunla söz konusu indirimli oran müessesesinde değişiklik yapılarak ihracat yapan kurumların münhasıran ihracattan elde ettikleri kazançlarına kurumlar vergisi oranı 01.10.2023 tarihinden itibaren verilmesi gereken beyannamelerden başlamak suretiyle; kurumların 2023 yılı ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına, özel hesap dönemine tabi olan kurumların ise 2023 takvim yılında başlayan özel hesap dönemi ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlarına uygulanmak üzere kurumlar vergisinin 5 puan indirilmesine dair düzenlemeye gidilmiştir. Ayrıca, 01.01.2023 tarihinden itibaren elde edilen gelirler ve kazançlara uygulanmak üzere aracılı ihracat sözleşmesine dayanarak imalatçı veya tedarikçi kurumların, dış ticaret sermaye şirketleri veya sektörel dış ticaret şirketleri üzerinden gerçekleştirdikleri ihracat faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarına da 5 puanlık indirimden faydalanma hakkı tanınmıştır.

12. Kesilen Vergilerin Kurumlar Vergisinden Mahsubu

12.1. Yurt Dışında Ödenen Vergilerin Mahsubu

KVK’nın 33. maddesine göre; yabancı ülkelerde elde edilerek Türkiye’de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlardan mahallinde ödenen kurumlar vergisi ve benzeri vergiler, Türkiye’de bu kazançlar üzerinden tarh olunan kurumlar vergisinden indirilebilir.

Kanunun 7. maddesinin uygulandığı hallerde, yurt dışındaki iştirakin ödemiş olduğu gelir ve kurumlar vergisi benzeri vergiler, kontrol edilen yabancı şirketin Türkiye’de vergilendirilecek kazancı üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilir.

Öncelikle belirtmek isteriz ki, yurt dışında ödenen verginin mutlaka yasal mevzuatta, çifte

vergilendirmeyi önleme anlaşmalarında yeri olması gerekir. Diğer bir ifadeyle, **yersiz veya fazla tevkif edilen vergilerin**, Türkiye’de beyan edilecek kazanç üzerinden hesaplanan vergiden **mahsubu mümkün değildir**.

Tam mükellef kurumların doğrudan veya dolaylı olarak sermayesi veya oy hakkının % 25’ine sahip olduğu yurt dışı iştiraklerinden elde ettikleri kar payları üzerinden Türkiye’de ödenecek kurumlar vergisinden, iştiraklerin bulunduğu ülkelerdeki kar payı dağıtımına kaynak oluşturan kazançlar üzerinden ödenen gelir ve kurumlar vergisi benzeri vergilerin kar payı tutarına isabet eden kısmı mahsup edilebilir. Kazanca ilave edilen kar payı, bu kazançlar üzerinden yurt dışında ödenen gelir ve kurumlar vergisi benzeri vergiler dahil edilmek suretiyle dikkate alınır.

Yurt dışı kazançlar üzerinden Türkiye’de tarh olunacak vergilere mahsup edilebilecek tutar, hiç bir surette yurt dışında elde edilen kazançlara Kanunun 32. maddesinde belirtilen kurumlar vergisi oranının uygulanmasıyla bulunacak tutardan fazla olamaz. Bu sınır dahilinde, ilgili bulunduğu kazancın Türkiye’de genel sonuç hesaplarına intikal ettirildiği hesap döneminde tamamen veya kısmen indirilemeyen vergiler, bu dönemi izleyen üçüncü hesap dönemi sonuna kadar indirim konusu yapılabilir.

Geçici vergilendirme dönemi içinde yurt dışından elde edilen gelirlerin bulunması halinde, bu gelirler üzerinden elde edildiği ülkelerde kesinti veya diğer şekillerde ödenen vergiler, o dönem için hesaplanan geçici vergi tutarından da mahsup edilebilir. İndirilecek tutar, yurt dışında elde edilen kazançlara Kanunun 32. maddesinde belirtilen geçici vergi oranının uygulanmasıyla bulunacak tutardan fazla olamaz.

Yabancı ülkelerde vergi ödendiği, yetkili makamlardan alınarak mahallindeki Türk elçilik veya konsoloslukları, yoksa mahallinde Türk menfaatlerini koruyan ülkenin aynı nitelikteki temsilcileri tarafından tasdik olunan belgelerle tevsik olunmadıkça, yabancı ülkede ödenen vergiler Türkiye’de tarh olunan vergiden indirilemez.

Kurumlar vergisinden indirim konusu yapılan vergilerin yabancı ülkelerde ödendiğini gösterir belgelerin, tarhiyat sırasında mükellef tarafından ibraz edilememesi halinde, yabancı ülkede ödenen veya ödenecek olan vergi, Kanunun 32. maddesindeki kurumlar vergisi oranını aşmamak

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

şartıyla o ülkede geçerli olan oran üzerinden hesaplanır ve tarhiyatın bu suretle hesaplanan tutara isabet eden kısmı ertelenir. İbraz edilmesi gereken belgeler, tarh tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde ilgili vergi dairesine ibraz edildiği takdirde, bu belgelerde yazılı kesin tutara göre tarhiyat düzeltilir.

Mücbir sebepler olmaksızın belgelerin bu süre zarfında ibraz edilmemesi veya bu belgelerin ibrazından sonra ertelenen vergi tutarından daha düşük bir mahsup hakkı olduğunun anlaşılması halinde, ertelenen vergiler için Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı hesaplanır. Bu madde hükmünün uygulanmasında, yabancı para ile ödenen vergilere, bunların ilgili bulunduğu kazançların genel sonuç hesaplarına intikali esnasındaki kur uygulanır.

12.2. Yurt İçinde Kesilen Vergilerin Mahsubu

KVK'nın 34. maddesine göre; beyannameye gösterilen kazançlardan, Kanunun 15. maddesinin birinci fıkrasına ve 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre kaynağında kesilmiş olan vergiler (hayat sigorta şirketlerinde matematik karşılıkların yatırıma yönlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlar üzerinden yapılan kesintiler dahil), beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilir.

Kanunun 15. maddesinin üçüncü fıkrasına göre vergi kesintisi yapılan kurum kazancından kar payı alan kurumlar, aldıkları kar payının içerdiği kesintiyi mahsup edebilirler. Mahsup edilecek tutar, ele geçen net kar payının geçerli kesinti oranı kullanılarak brütleştirilmesi suretiyle hesaplanır.

Kontrol edilen yabancı kurumlara yapılan ödemeler üzerinden Kanunun 30. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca kesilen vergiler, bu şirketin Türkiye'deki beyannameye dahil edilen kurum kazancı üzerinden hesaplanacak kurumlar vergisinden mahsup edilebilir. Ancak mahsup edilecek vergi, kontrol edilen yabancı kurumun bu ödemelerden kaynaklanan kazancına isabet eden kurumlar vergisini aşamaz.

Geçici vergilendirme dönemi içinde elde edilen gelirler üzerinden kesinti yoluyla ödenmiş vergilerin

bulunması halinde bu vergiler, o dönem için hesaplanan geçici vergi tutarından da mahsup edilebilir. İlgili hesap dönemine ilişkin tahakkuk ettirilen geçici verginin sadece ödenen kısmı yıllık kurumlar vergisi beyannamesi üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilir.

Bu maddede belirtilen sınırlar dahilinde mahsup edilecek vergiler, beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden fazla olduğu takdirde, bu durum vergi dairesince mükellefe yazı ile bildirilir. Aradaki fark, mükellefin söz konusu yazıyı tebellüğ tarihinden itibaren bir yıl içinde başvurusu halinde kendisine iade olunur. Bir yıl içinde başvurmayan mükelleflerin bu farktan doğan alacakları düşer.

Hazine ve Maliye Bakanlığı; iadeyi mahsuben veya nakden yaptırmaya, inceleme raporuna, yeminli mali müşavir raporuna veya teminata bağlamaya ve iade için aranılacak belgeleri belirlemeye yetkilidir. Bu yetki; kazanç türlerine, iade şekillerine, geliri elde edenin veya ödemeyi yapanın hukuki statüsüne göre ayrı ayrı kullanılabilir.

Mahsuben iade işlemi, aranan tüm belgelerin tamamlanması şartıyla, yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarih itibarıyla yapılır. İkmalen veya re'sen yapılan tarhiyatlarda mahsup işlemi, mahsup talebine ilişkin dilekçe ve eklerinin eksiksiz olarak vergi dairesi kayıtlarına girdiği tarih esas alınarak yapılır. Aranan belgelerin tamamlanması aşamasında yapılan tahsilatlar yönünden düzeltme yapılmaz.

Kanunun 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen fon ve ortaklıklar, aynı bentte yer alan kazançların elde edilmesi sırasında, Kanunun 15. maddesi uyarınca kendilerinden kesilen vergileri, vergi kesintisi yapanlarca ilgili vergi dairesine ödenmiş olmak şartıyla, Kanunun 15. maddesinin üçüncü fıkrasına göre kurum bünyesinde yapacakları vergi kesintisinden mahsup edebilirler. Mahsup edilemeyen kesinti tutarı mükellefin başvurusu halinde red ve iade edilir.

13. İndirimli Kurumlar Vergisi³⁴

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/A maddesine uyarınca Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından

34 İndirimli kurumlar vergisi uygulamasına yönelik olarak Cumhurbaşkanına verilen yetki dahilinde, yatırıma katkı oranları başta olmak üzere diğer konularda Cumhurbaşkanı tarafından yapılan düzenlemeler (Örneğin; bölgesel ve stratejik teşvik uygulamaları kapsamında vergi indirimi desteğinde uygulanacak yatırıma katkı oranlarının her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, kurumlar vergisi veya gelir vergisi indiriminin tüm bölgelerde yüzde yüz oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde yatırımcının diğer faaliyetlerinden elde ettiği kazançlarına uygulanacak oranın yüzde yüz olarak uygulanmasına dair düzenlemeler vd.) hakkında rehberin "XX. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI" başlıklı bölümünde güncel ve ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir. Bu bölümde yer verilen bilgiler ise daha çok KVK 32/A maddesi ile KVK Genel Tebliğinde yer alan düzenlemelerden ibarettir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

teşvik belgesine bağlanan yatırımlardan elde edilen kazançların, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan hesap döneminden itibaren yatırıma katkı tutarına ulaşıncaya kadar indirimli oranlar üzerinden kurumlar vergisine tabi tutulacağı hüküm altına alınmıştır.

13.1. Kapsam

Kurumlar vergisi mükelleflerinin, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca yatırım teşvik belgesine bağlanan yatırımlarından, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan hesap döneminden itibaren elde ettikleri kazançları dolayısıyla indirimli kurumlar vergisi uygulamasından faydalanmaları mümkündür.

Ayrıca, 6322 sayılı Kanunla Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/A maddesinin ikinci fıkrasına eklenen (c) bendinin 6745 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrası şekline göre, yatırıma başlanılan tarihten itibaren bu maddeye göre hesaplanacak yatırıma katkı tutarına mahsuben, toplam yatırıma katkı tutarının %50'sini ve gerçekleştirilen yatırımı harcaması tutarını geçmemek üzere; yatırım döneminde kurumun diğer faaliyetlerinden elde edilen kazançlarına indirimli kurumlar vergisi oranı uygulamak suretiyle yatırıma katkı tutarını kısmen kullandırmaya, bu oranı her bir il grubu için bölgesel, büyük ölçekli, stratejik ve öncelikli yatırımlar ile konusu, sektörü ve niteliği itibarıyla proje bazında desteklenmesine karar verilen yatırımlar için sifıra kadar indirmeye veya % 100'e kadar artırmaya Cumhurbaşkanı yetkili kılınmıştır.

Buna göre, mükelleflerin, yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırımlarından elde ettikleri kazançlarının yanı sıra toplam yatırıma katkı tutarının Kararname ile belirlenen kısmına ilişkin olarak **yatırım döneminde diğer faaliyetlerinden** elde ettikleri kazançlarına da indirimli kurumlar vergisi uygulanması mümkün hale gelmiştir. İndirimli vergi oranı uygulamasından gelir vergisi mükellefleri de yararlanabilecektir.

13.2. İndirimli Vergi Oranından Yararlanamayacaklar

Finans ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile iş ortaklıklarının indirimli kurumlar vergisi uygulamasından faydalanması mümkün değildir.

Ayrıca taahhüt işlerinden, Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapılması Hakkında Kanun kapsamında yapılan yatırımlar ile rödovans sözleşmelerine bağlı olarak yapılan yatırımlardan elde edilen kazançlar dolayısıyla da mükelleflerin indirimli vergi oranı uygulamasından yararlanması mümkün değildir.

13.3. İndirimli Kurumlar Vergisi Uygulaması

Yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırımlardan elde edilen kazançlara, ilgili teşvik belgesinde yer alan yatırıma katkı ve vergi indirim oranları dikkate alınarak yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan hesap döneminden itibaren, yatırıma katkı tutarına ulaşıncaya kadar indirimli kurumlar vergisi uygulanabilecektir.

Cumhurbaşkanı'nca 2009/15199 ve 2012/3305 sayılı Kararlar başta olmak üzere indirimli vergi oranı uygulamasına ilişkin belirlemeler yapılmıştır.

Yatırıma katkı tutarı, indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle tahsilinden vazgeçilen vergi yoluyla yatırımların Devletçe karşılanacak tutarını, bu tutarın yapılan toplam yatırım tutarına bölünmesi suretiyle bulunacak oran ise yatırıma katkı oranını ifade etmektedir.

Örnek 1: (A) A.Ş.'nin yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırımının toplam tutarı 5.000.000 TL ve yatırıma katkı oranı %25'tir. Bu durumda toplam yatırıma katkı tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Toplam yatırıma katkı tutarı = Toplam yatırım harcaması x Yatırıma katkı oranı
= 5.000.000 TL x %25
= 1.250.000 TL

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Söz konusu toplam yatırıma katkı tutarı, yatırımdan elde edilen kazançta indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle Devletin tahsilinden vazgeçeceği kurumlar vergisi tutarını ifade etmektedir.

Yatırıma katkı tutarının hesaplanmasında arazi, arsa, royalti ve yedek parça harcamaları ile amortismanına tabi olmayan diğer harcamalar dikkate alınmayacaktır.

Yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırımlardan elde edilen kazançlarla ilgili olarak indirimli kurumlar vergisi uygulamasına, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmeye başlandığı geçici vergi döneminden itibaren başlanılır. Yatırımın işletilmeye başlandığı geçici vergi döneminden itibaren yatırımdan elde edilen kazançta, teşvik belgesinde yer alan ve vergi indirimi içeren yatırım tutarını aşmamak üzere, gerçekleştirilen yatırım harcaması dolayısıyla hak kazanılan yatırıma katkı tutarına ulaşılıncaya kadar indirimli oranda kurumlar vergisi uygulanır.

Örnek 2: Yeni kurulan (B) A.Ş.'nin 2014 hesap döneminde başlamış olduğu ve yatırım teşvik belgesi kapsamındaki komple yeni yatırımının toplam tutarı 8.000.000 TL'dir. 2015 hesap döneminde kısmen işletilmeye başlanan bu yatırımın 1.000.000 TL'lik kısmı gerçekleştirilmiş ve (B) A.Ş. söz konusu yatırımdan bu hesap döneminde 300.000 TL kazanç elde etmiştir. (Yatırıma katkı oranı: %40, vergi indirim oranı: %60)

Toplam yatırıma katkı tutar = Toplam yatırım harcaması x Yatırıma katkı oranı
= 8.000,000 TL x %40
= 3.200,000 TL

2015 hesap döneminde hak kazanılan yatırıma katkı tutarı = Gerçekleştirilen yatırım harcaması x Yatırıma katkı oranı

= 1.000.000 TL x %40
= 400.000 TL

Buna göre, (B) A.Ş.'nin yatırım teşvik belgesi kapsamındaki bu yatırımdan 2015 hesap döneminde elde ettiği kazançta uygulanacak indirimli kurumlar vergisi oranı ile yararlanılan yatırıma katkı tutarı aşağıdaki gibi olacaktır.

İndirimli KV oranı = [KV oranı - (KV oranı x Vergi indirim oranı)]
= [%25 - (%25 x %60)] = [%25 - %15] = %10

-Yatırımdan elde edilen kazanç = 300.000 TL

- İndirimli KV olmasaydı ödenecek KV (300.000 TL x %25) = 75.000 TL

- İndirimli orana göre hesaplanan KV (300.000 TL x %10) = 30.000 TL

- Yararlanılan yatırıma katkı tutarı (75.000 TL - 30.000 TL) = 45.000 TL

(B) A.Ş.'nin yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırımının kısmen işletilmesinden 2015 hesap döneminde elde ettiği 300.000 TL kazancına indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle faydalandığı yatırıma katkı tutarı 45.000 TL'dir. Dolayısıyla, yapılan yatırım harcaması nedeniyle 2015 hesap döneminde hak kazanılan 400.000 TL'lik yatırıma katkı tutarının bu dönemde faydalanılmayan (400.000 TL - 45.000 TL) 355.000 TL'lik kısmından izleyen hesap dönemlerinde bu yatırımdan elde edilen kazançlara indirimli vergi oranı uygulanmak suretiyle yararlanılabilecektir.

13.4. Yatırım Döneminde Diğer Faaliyetlerden Elde Edilen Kazançlarda İndirimli Kurumlar Vergisi Uygulaması

Yatırım teşvik belgesinde yer alan yatırıma katkı ve vergi indirim oranları dikkate alınarak ilgili teşvik belgesi kapsamındaki yatırımlardan elde edilen kazançlara indirimli kurumlar vergisi uygulanması esastır.

Kanunun 32/A maddesinin ikinci fıkrasına 6322 sayılı Kanunla eklenen (c) bendi hükmüyle, mükelleflerin yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırımlarının yatırım döneminde diğer faaliyetlerinden 01.01.2013

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

tarihinden itibaren elde ettikleri kazançlarına, indirimli kurumlar vergisi uygulanması suretiyle yatırıma katkı tutarının kısmen kullanılabilmesi mümkün hale gelmiştir.

Mükelleflerin, 6322 sayılı Kanunla yapılan bu değişiklikten sonra yayımlanan 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında düzenlenmiş yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlarına fiilen başladıkları tarihten itibaren, hesaplanacak yatırıma katkı tutarına mahsuben;

a. Toplam yatırıma katkı tutarının Kararname ile belirlenen oranını geçmemek ve

b. Gerçekleştirilen yatırım harcaması tutarını aşmamak üzere, yatırım döneminde diğer faaliyetlerinden 01.01.2013 tarihinden itibaren elde ettikleri kazançlarına indirimli kurumlar vergisi uygulanabilecektir.

Buna göre, 2012/3305 sayılı Karar kapsamında düzenlenmiş yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımların yatırım döneminde, mükelleflerin diğer faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarına indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle kısmen yararlanılabilecek yatırıma katkı tutarı, en fazla toplam yatırıma katkı tutarının Kararname ile belirlenen oranına tekabül eden kısmı kadar olabilecektir. Yatırım döneminde, yatırım teşvik belgesi kapsamında gerçekleştirilen yatırım harcamasının, bu dönemde yararlanılabilecek yatırıma katkı tutarından (toplam yatırıma katkı tutarının Kararname ile belirlenen oranına tekabül eden kısmı) daha düşük olması halinde diğer faaliyetlerden yatırım döneminde elde edilen kazançlara indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle kısmen yararlanılacak yatırıma katkı tutarı, gerçekleştirilen yatırım harcaması tutarını aşamayacaktır.

Diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlara indirimli kurumlar vergisi uygulanması açısından "**yatırım dönemi**" ifadesinden, **yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırıma fiilen başlanılan tarihi içeren geçici vergilendirme döneminin başından tamamlama vizesi yapılması amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na müracaat tarihini içeren geçici vergilendirme döneminin son gününe** kadar olan sürenin anlaşılması gerekmektedir.

Öte yandan **yatırımın fiilen tamamlandığı tarihin**, tamamlama vizesinin yapılmasına ilişkin olarak **Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na müracaat tarihinden önceki bir geçici vergilendirme**

dönemine isabet etmesi halinde ise yatırımın fiilen tamamlandığı tarihi içeren geçici vergilendirme döneminin son gününün yatırım döneminin sona erdiği tarih olarak dikkate alınması gerekmektedir.

13.5. Diğer Faaliyetlerden Elde Edilen Kazancın Kapsamı ve İndirimli Vergi Oranı Uygulamasında Öncelik Sırası

İndirimli vergi oranı uygulamasında, mükelleflerin gerek 2009/15199 sayılı ve gerekse 2012/3305 sayılı Kararlara göre düzenlenmiş yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlarının işletilmesinden elde edilen kazançları dışında kalan tüm kazançları diğer faaliyetlerden elde edilen kazanç olarak kabul edilecektir.

Dolayısıyla, söz konusu Kararlara göre düzenlenmiş yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlardan elde edilen kazançlara, ilgili teşvik belgesinde yer alan vergi indirim oranı dikkate alınarak indirimli vergi uygulanması esas olup anılan Kararlar uyarınca düzenlenmiş yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlardan elde edilen kazançlar, indirimli vergi uygulamasında diğer faaliyetlerden elde edilen kazanç olarak değerlendirilmeyecektir.

Ancak, 2009/15199 veya 2012/3305 sayılı Karara göre düzenlenmiş yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırımların tamamlanmış ve indirimli vergi oranı uygulanmak suretiyle yatırıma katkı tutarlarının tamamının kullanılmış olması halinde, bu yatırımlardan, hak kazanılan yatırıma katkı tutarının tamamının kullanıldığı hesap döneminden itibaren elde edilen kazançlar, indirimli vergi uygulamasında diğer faaliyetlerden elde edilen kazanç olarak değerlendirilebilecektir.

Mükelleflerin 2012/3305 sayılı Karara göre düzenlenmiş birden fazla yatırım teşvik belgesinin bulunması ve yatırım döneminde diğer faaliyetlerden elde edilen kazancın yetersiz olması durumunda, hangi teşvik belgesine öncelik verileceği mükellefler tarafından serbestçe belirlenebilecektir. Mükelleflerin tercih ettikleri teşvik belgesinde yer alan vergi indirim oranına göre ve anılan Kararın 15. maddesinin beşinci fıkrası ile belirlenen oranlar dahilinde, diğer faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarına indirimli vergi oranı uygulanabilecektir.

13.6. Tevsi Yatırımlardan Doğan Kazançlarda İndirimli Kurumlar Vergisi Oranı Uygulaması

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Tevsi yatırımlardan elde edilen kazancın işletme bütünlüğü çerçevesinde ayrı hesaplarda izlenmek suretiyle tespit edilebilmesi halinde, bu kazançta indirimli vergi oranı uygulanacaktır. Kazancın ayrı bir şekilde tespit edilememesi halinde ise tevsi yatırım dolayısıyla **indirimli vergi oranı uygulanacak kazanç, yapılan tevsi yatırım tutarının, dönem sonunda kurumun aktifine kayıtlı bulunan toplam sabit kıymet tutarına (devam eden yatırımlara ait tutarlar da dahil) oranlanması suretiyle** belirlenecektir.

Tevsi yatırımlardan elde edilen kazancın bu şekilde oranlama yapılmak suretiyle belirlenmesi seçimlik bir hak olmayıp, indirimli kurumlar vergisi uygulanacak kazancın işletme bütünlüğü çerçevesinde ayrı hesaplarda izlenmek suretiyle mükellefçe tespit edilmesi esastır.

“Dönem sonunda kurumun aktifine kayıtlı bulunan toplam sabit kıymet” ifadesinden Vergi Usul Kanunu’nun 313. maddesi uyarınca amortisman mevzuunu oluşturan iktisadi kıymetlerin anlaşılması, dolayısıyla **boş arazi-arsa ve amortismanına tabi olmayan** diğer kıymetlerle ilgili tutarların bu hesaplamada dikkate alınmaması; sabit kıymet tutarının hesabında ise bu kıymetlerin **birikmiş amortismanları düşülmeden** önceki brüt tutarlarının dikkate alınması gerekmektedir.

Öte yandan bu hesaplama sırasında işletme aktifinde yer alan sabit kıymetlerin kayıtlı değeri olarak, gerekli şartların oluşması halinde yapılan enflasyon düzeltilmesi sonucu oluşan değerleri dikkate alınacaktır. Birden fazla tevsi yatırımı bulunan kurumların oranlama yaparken sadece tevsi yatırıma konu hizmet ve üretim işletmesiyle ilgili sabit kıymetleri değil, kurumun aktifine kayıtlı olan ve amortisman mevzuunu oluşturan tüm sabit kıymetlerin toplamını dikkate almaları gerekmektedir.

Hak kazanılan yatırıma katkı tutarına birden fazla yılda ulaşılması halinde her bir dönem itibarıyla indirimli oran uygulanacak kazanç, tevsi yatırım tutarının her bir dönem sonu itibarıyla kurumun aktifine kayıtlı bulunan toplam sabit kıymet tutarına oranlanması suretiyle belirlenecektir. Ayrıca mevcut sabit kıymet tutarı, indirimli kurumlar vergisi uygulanacak kazancın tespit edileceği geçici vergilendirme dönemleri için, ilgili geçici vergilendirme döneminin son günü, hesap dönemleri için ise ilgili hesap döneminin son günü itibarıyla tespit edilecek ve indirimli oran uygulanacak kazancın hesaplanmasında dikkate alınacaktır.

Tevsi yatırımlardan elde edilen kazancın ayrı hesaplarda izlenmek suretiyle tespit edilememesi durumunda **indirimli kurumlar vergisine konu edilecek kazanç**, tevsi yatırım tutarının toplam sabit kıymet tutarına bölünmesi suretiyle bulunacak oranın kurumun ticari bilanço kârı ile çarpılması suretiyle hesaplanacaktır. Ancak, indirimli kurumlar vergisi uygulanacak kazancın, kurumlar vergisi matrahını aşmayacağı tabiidir.

13.7. Yatırıma Katkı Tutarında Endeksleme

13.7.1. Takvim Yılı Esasında Hesap Dönemlerinde Endeksleme

Kanununun 32/A maddesinin ikinci fıkrasında, **“... Yatırımın tamamlanması şartıyla,** indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle yararlanılan kısım hariç olmak üzere kalan yatırıma katkı tutarı, **yatırımın tamamlandığı hesap dönemini izleyen yıllarda** Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınır.” hükmü yer almaktadır.

Konuya ilişkin açıklamaların yer aldığı 1 seri no.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin **“32.2.5. Yatırım döneminde diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlarda indirimli kurumlar vergisi uygulaması” başlıklı bölümünde,** **“... “yatırım dönemi” ifadesinden, yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırıma fiilen başlanılan tarihi içeren geçici vergilendirme döneminin başından tamamlama vizesi yapılması amacıyla Ekonomi Bakanlığına müracaat tarihini içeren geçici vergilendirme döneminin son gününe kadar olan sürenin anlaşılması gerekmektedir.”** denilmiştir.

Aynı Tebliğin **“32.2.11. Yatırıma katkı tutarında endeksleme”** başlıklı bölümünde ise; **“6745 sayılı Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 66 ncı maddesiyle 5520 sayılı Kanununun 32/A maddesinin ikinci fıkrasına, birinci cümlesinden sonra gelmek üzere; “Yatırımın tamamlanması şartıyla, indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle yararlanılan kısmı hariç olmak üzere kalan yatırıma katkı tutarı, yatırımın tamamlandığı hesap dönemini izleyen yıllarda Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınır.”** açıklaması yer almaktadır.

Buna göre, ilgili teşvik belgesi kapsamındaki toplam yatırıma katkı tutarının **yatırımın tamamlandığı**

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

hesap döneminin sonuna kadar yararlanılamayan kısmı (yatırımın tamamlandığı hesap döneminin sonuna kadar gerek diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlara ve gerekse yatırımın tamamen veya kısmen işletilmesinden elde edilen kazançlara indirimli kurumlar vergisi uygulanması suretiyle yararlanılan kısımdan sonra **kalan yatırıma katkı tutarı**), yatırımın tamamlandığı hesap dönemini izleyen yıllarda bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınacaktır. 19.06.2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının “Yatırım süresi ve tamamlama vizesi” başlıklı 24. maddesinde yatırımın süresi ve tamamlanmasına ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, yatırımın tamamlanarak **tamamlama vizesi yapılması için müracaat edilen dönemi izleyen hesap döneminden itibaren**, indirimli kurumlar vergisi uygulaması nedeniyle yararlanılan kısmı hariç olmak üzere, bu yatırımla ilgili kalan yatırıma katkı tutarı için endeksleme yapılması mümkün bulunmaktadır.

³⁵07.04.2023 tarih ve 32156 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 22 seri no’lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği ile 1 seri no’lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği’nin indirimli kurumlar vergisini düzenleyen 32.2 no’lu bölümünde değişiklikler yapılmış olup, buna göre Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar kapsamında yapılan yatırımlarda yatırımın kısmen tamamlanması halinde yatırıma katkı tutarının endekslenmesi mümkün hale gelmiştir.

Buna kapsamda ilgili teşvik belgesi kapsamındaki yatırıma katkı tutarının;

- Kısmi tamamlama işleminin yapıldığı hesap döneminin sonuna kadar yararlanılamayan kısmı,
- Kısmi tamamlanan bölüme ilişkin yatırıma katkı tutarıyla sınırlı olmak üzere,
- Kısmi tamamlamanın yapıldığı hesap dönemini izleyen yıllarda,

Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınabilecektir.

Geçici vergi dönemleri itibarıyla ilan edilen yeniden

değerleme oranları dikkate alınmak suretiyle, geçici vergi dönemlerinde de devreden yatırıma katkı tutarının endekslenmesi mümkündür.

13.7.2. Özel Hesap Döneminde Endeksleme

2009/15999 ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları çerçevesinde tamamlama vizesi yapılmış olan yatırım teşvik belgeli yatırımlar dolayısıyla hesaplanan ancak yatırımın tamamlandığı hesap dönemine kadar (bu dönem dahil) kazanç yetersizliği nedeniyle yararlanılamayan ve sonraki döneme devreden yatırıma katkı tutarlarının endekslenmesinde, söz konusu yatırımın tamamlandığı özel hesap dönemini takip eden özel hesap dönemi için Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranının dikkate alınması gerekmektedir.

Dolayısıyla, tamamlama vizesi yapılmış bulunan yatırım teşvik belgeleri kapsamında hak kazanılan ancak kazanç yetersizliği nedeniyle kullanılamamış olan yatırıma katkı tutarlarının özel hesap dönemini kullanan şirketlerce, özel hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinde, teşvik belgeli bahse konu yatırımlardan elde edilen kazançla indirimli kurumlar vergisi uygulandıktan sonra kalan ve izleyen dönemlere devreden yatırıma katkı tutarının yeni başlayan özel hesap döneminden itibaren yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınması gerekmektedir.³⁶

Geçici vergi dönemleri itibarıyla kullanılacak yeniden değerlendirme oranı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

Bilindiği üzere Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) TÜİK tarafından aylık dönemler itibarıyla her ay açıklanmaktadır. Örneğin Mart 2019’da başlayan özel hesap döneminde I. geçici vergilendirme dönemi için; Mart-Nisan-Mayıs aylarının Yİ-ÜFE toplamı, bu aylardan önceki üç ayın yani, Aralık, Ocak, Şubat aylarının Yİ-ÜFE toplamına oranlanacaktır. Bu orandan da 1 (bir) tam sayı çıkarılacaktır. Sonuç olarak bulunan bu oran, I. geçici vergilendirme dönemi için devreden yatırıma katkı tutarının endekslenmesinde kullanılacak yeniden değerlendirme oranı olacaktır. Örneğin; I. geçici vergilendirme dönemi için hesaplama yöntemi şu şekilde olacaktır:³⁷

35 Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı, 21/08/2020 tarihli ve 64597866-125[32/A]-E.17991 sayılı özelgesi.

36 Kayseri Vergi Dairesi Başkanlığı, 17/08/2020 tarih ve 50426076-125[32/a-2017/20-333]-E.61063 sayılı özelgesi.

37 Kayseri Vergi Dairesi Başkanlığı, 17/08/2020 tarih ve 50426076-125[32/a-2017/20-333]-E.61063 sayılı özelgesi.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

$$\frac{\text{Mayıs/2019} + \text{Nisan/2019} + \text{Mart/2019}}{\text{Şubat/2019} + \text{Ocak/2019} + \text{Aralık/2018}} (-) 1$$

$$\frac{456,74 + 444,85 + 431,98}{425,26 + 424,86 + 422,94} = 1,0475 (-) 1 = 0,0475$$

Yani bu dönem için kullanılacak yeniden değerlendirme oranı (endeksleme oranı) %4,75 olacaktır.

Aynı özel hesap döneminin ikinci geçici vergilendirme dönemi için ise altı aylık geçici vergi dönemine dair ayların Yİ-ÜFE toplamı, bu aylardan önceki altı ayın Yİ-ÜFE toplamına oranlanmak suretiyle tespit edilecektir. Yine aynı şekilde, özel hesap döneminin üçüncü geçici vergilendirme dönemi için, üçüncü döneme ait ayların ayların Yİ-ÜFE toplamı, bu aylardan önceki dokuz ayın Yİ-ÜFE toplamına oranlanmak suretiyle; dördüncü geçici vergilendirme dönemi için bu döneme ait on iki ayın Yİ-ÜFE toplamının bu aylardan önceki on iki ayın Yİ-ÜFE toplamına oranlanmak suretiyle tespit edilecektir.³⁸

Bilindiği üzere Yİ-ÜFE endekslerinin on iki aylık ortalamalara göre değişim oranları TÜİK tarafından açıklanmaktadır. Özel hesap dönemine tabi mükellefler özel hesap dönemlerinin son ayı itibarıyla TÜİK tarafından açıklanan bu oranları da esas alabilirler. Zira TÜİK tarafından yayınlanan 12 aylık Yİ-ÜFE endekslerinin değişim oranları tablosunun Ekim ayı sütunundaki oranlar normal hesap dönemleri için her yıl ilan edilen yeniden değerlendirme oranları ile mutabıktır. Yukarıdaki örnekte Mart/2019 – Şubat/2020 özel hesap döneminin 12 aylık yeniden değerlendirme oranı %14,18'dir.

13.8. Kanunda Belirtilen Şartlara Uyulmaması Halinde Yapılacak İşlemler

Hesap dönemi itibarıyla 32/A maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen şartların sağlanmadığının tespit edilmesi halinde, söz konusu vergilendirme döneminde indirimli vergi oranı uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler, vergi ziyayı cezası uygulanmaksızın gecikme faiziyle birlikte tahsil olunur.

Dolayısıyla, anılan maddenin ikinci fıkrasında verilen yetki çerçevesinde Kararname ile

belirlenen hususlara uyulmaması halinde indirimli vergi oranı uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler, vergi ziyayı cezası uygulanmaksızın gecikme faiziyle birlikte tahsil edilecektir. Ancak, mezkûr ikinci fıkrada belirtilen şartların sağlanamaması dışında, haksız bir nedenle indirimli kurumlar vergisi uygulamasından yararlanılması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergilere ilişkin olarak vergi ziyasının gerçekleşeceği tabiidir.

13.9. Yatırıma Katkı Tutarının %10'luk Kısmının Diğer Vergi Borçlarının Terkini İçin Kullanılabilmesi Uygulaması

26.10.2021 tarih ve 31640 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 7338 Sayılı Kanun ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yapılan düzenlemelere göre; indirimli kurumlar vergisi uygulamasında, yapılan yatırım harcaması üzerinden hesaplanacak yatırıma katkı tutarının %10'luk kısmının mükellefin (ÖTV ve KDV hariç) diğer vergi borçlarının terkini için kullanılabilmesi imkânı getirilmiştir.

Terkin talebinde bulunulabilecek tutar, hak edilen yatırıma katkı tutarından indirimli kurumlar vergisi yoluyla kullanılan yatırıma katkı tutarının düşülmesinden sonra bulunan tutarın yarısından fazla olamayacaktır.

Bu düzenlemeyle, yatırım teşvik belgesi bazında **yapılan yatırım harcamasına** yatırıma katkı oranının uygulanmasıyla belirlenen tutarın **%10'luk** kısmı, **kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken ayı takip eden ikinci ayın sonuna kadar talep edilmesi şartıyla, ÖTV ve KDV hariç** olmak üzere tahakkuk etmiş diğer vergi borçlarından terkin edilmek suretiyle kullanılabilir. Böylece, yapılan yatırım harcamaları nedeniyle hak kazanılan yatırıma katkı tutarlarının mükellefe geri dönüşü hızlandırılmakta ve yatırımcıya sağlanan destek artırılmaktadır.

Yatırımcılar tarafından bu kapsamda yapılan yatırım harcamaları nedeniyle hak kazanılan yatırıma katkı tutarının en fazla %10'luk kısmı bu düzenleme çerçevesinde ÖTV ve KDV hariç diğer vergi borçlarından terkin edilebilecektir. **Bu tutarla birlikte bu tutarın bir katı, vazgeçilen yatırıma katkı tutarı olarak toplam yatırıma katkı tutarından düşülecektir.** Yatırımın bütünü itibarıyla terkini talep edilebilecek toplam tutarın hesabında ise,

38 Kayseri Vergi Dairesi Başkanlığı, 17/08/2020 tarih ve 50426076-125[32/a-2017/20-333]-E.61063 sayılı özelgesi.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

mükellefin ilgili yatırım teşvik belgesi kapsamındaki toplam yatırım harcamasına yatırıma katkı oranının uygulanmasıyla belirlenen tutarın %10'unun aşılması mümkün olmayacaktır.

Düzenleme **01.01.2022 tarihinden itibaren yapılacak yatırım harcamalarına uygulanmak üzere** 7338 sayılı Kanunun yayın tarihinde yürürlüğe girmiştir.

14. Sermaye Azaltımında Vergileme

09.11.2022 tarih ve 32008 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7420 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle yayımı tarihinde yürürlüğe girmek üzere Kurumlar Vergisi Kanununa "Sermaye azaltımında vergileme" başlıklı 32/B maddesi eklenmiştir.

Kanunun 22. maddesinde yer alan düzenleme ile sermaye azaltımı yapılması halinde vergilendirilmeyecek olan ortaklarca şirket bünyesine konulan aynı veya nakdi sermayenin dışında, enflasyon düzeltmesi farkları, geçmiş yıllar kârları, yasal olarak ayrılması zorunlu olup sermayeye ilavesi mümkün olan fonlar gibi farklı unsurları da sermaye hesabının içinde barındıran şirketlerin sermayelerini azaltmaları durumunda, hangi sermaye unsurunun ne tutarda azalacağı ve azaltıma konu edilen bu unsurlar üzerinden nasıl vergileme yapılacağı hususu netleştirilmeye çalışılmıştır.

Ekonomik ve ticari aktivitenin bir sonucu olarak sermaye şirketleri muhtelif nedenlerle sermayelerini azaltabilmektedirler. Bu nedenlerden en bilinenleri şirketlerin içinde buldukları ekonomik ve finansal durum sebebiyle bir kısım sermayelerinin atıl kalması, geçmiş yıl zararlarının sermaye azaltımı suretiyle itfa edilerek bilanço ve mali tabloların daha sağlıklı hale getirilmesi veya sermayeye ilave esnasında vergilendirilmeyen bazı kaynakların sermaye azaltımı yoluyla işletmeden çekilmek istenmesidir.

Kanunun 22. Maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen 32/B maddesine göre; kurumlar tarafından sermayeye eklenen öz sermaye kalemlerinin, sermayeye eklendiği tarihten itibaren beş tam yıl geçtikten sonra herhangi bir şekilde sermaye azaltımına konu edilmesi durumunda, nakdi veya aynı sermaye ile sermayeye eklenen diğer unsurların toplam sermayeye oranlanması suretiyle azaltıma konu edilen tutar içerisindeki sermaye unsurları tespit olunacak; söz konusu oranın tespitinde ise,

a) Sermayeye ilave dışında başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya sermaye hesabından başka hesaplara aktarımı kurumlar

vergisine ve kâr dağıtımına veya ana merkeze aktarılan tutara bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak öz sermaye kalemlerinin,

b) Sadece kâr dağıtımına veya ana merkeze aktarılan tutara bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak öz sermaye kalemlerinin,

c) Başka bir hesaba nakledilmesi veya işletmeden çekilmesi halinde vergilendirilmeyecek olan aynı ve nakdi sermayenin toplam sermaye içindeki payları dikkate alınacaktır.

Kurumların öz sermaye kalemlerini sermayeye ekledikleri tarihten itibaren beş tam yıllık süre tamamlanmadan sermaye azaltımı yapmaları durumunda, azaltımın sırasıyla yukarıdaki a, b ve c bentlerinde yer alan sermaye unsurlarından yapıldığı kabul edilecektir.

Ayrıca söz konusu düzenlemede, sermaye azaltımında öncelikli olarak sermayeye ilave edilen öz sermaye kalemlerinden, sermayeye eklenme tarihi beş tam yıllık süreyi geçmemiş olanların işletmeden çekildiğinin kabul edileceği belirtilmektedir.

Kurumlar vergisi ve vergi kesintisine tabi sermaye unsurlarında, kesinti matrahı, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan tutar olacaktır.

Düzenlemede, geçmiş yıl zararlarının mahsubu suretiyle sermayenin azaltılması durumunda, bu şekilde azaltıma konu edilen sermaye unsurlarının yukarıda açıklanan şekilde tespit edileceği, ancak bu tutarlar üzerinden vergi kesintisi yapılmayacağı belirtilmiştir. Bu durumda, geçmiş yıllar zararlarının mahsubu şeklinde bir sermaye azaltılması yapılması ve azaltılan tutarın içinde geçmiş yıllarda sermayeye ilave edilen kurumlar vergisine tabi bir unsur bulunması halinde, bu tutar üzerinden vergi kesintisi yapılması bile kurumlar vergisinin hesaplanarak beyan edilmesi gerekeceği söylenebilecektir.

Sermaye azaltımında vergileme ile ilgili düzenlemenin yapıldığı 7420 sayılı kanunda kısmi bölünme işlemine bağlı olarak zorunlu sermaye azaltımı yapılması halinde vergileme yapıp yapılmayacağına dair bir açıklamanın bulunmaması kamuoyunda kısmi bölünmelerde sermaye azaltımının vergiye tabi olacağı düşüncesini öne çıkarmıştır. Ancak rehberimizin yayımlandığı tarihte Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayınlanan Kurumlar Vergisi Genel Tebliğ Taslağında söz konusu husus ile ilgili olarak aşağıdaki açıklama yapılmıştır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

14.1. Kısmi bölünme işlemleri nedeniyle yapılan sermaye azaltımı

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19 uncu maddesi kapsamında gerçekleşen kısmi bölünme işlemi sonucunda, devredilen varlıklara karşılık edinilen devralan şirket hisseleri, devreden şirkette kalabileceği gibi doğrudan bölünen şirketin ortaklarına da verilebilmektedir. Kısmi bölünme dolayısıyla yapılacak sermaye azaltımında ise Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanacaktır. Bu kapsamda, kısmi bölünme sonucunda sermaye konulan şirketten alınan hisselerin devreden şirket ortaklarına verilmesi nedeniyle devreden şirket nezdinde sermaye azaltımına gidilmesi gerekmektedir.

Kısmi bölünme kapsamında gerçekleşen devirler nedeniyle yapılan sermaye azaltımında, sermayeye eklenmiş olan unsurların devralan şirkete devredilmesi ve bu şirket nezdinde söz konusu unsurların takip edilmesi halinde, bölünen şirket nezdindeki sermaye azaltımı nedeniyle bu aşamada herhangi bir vergileme söz konusu olmayacaktır.

Kısmi bölünme sonrası sermaye unsurlarını devralan şirket nezdinde sermaye azaltımına gidilmesi halinde ise azaltılan sermaye unsurlarının niteliğine göre Tebliğin "32.4.2." ile "32.4.6." bölümlerinde yapılan açıklamalar çerçevesinde gerekli vergileme işlemleri yapılacaktır. Bu durumda da, Kanunun 32/B maddesinde hüküm altına alınan beş tam yıllık sürenin tespitinde, öz sermaye kalemlerinin devreden şirketin sermayesinde kaldığı süreler de devralan şirket tarafından dikkate alınacaktır."

Buna göre tebliğ taslağında yapılan açıklamalar çerçevesinde sermaye azaltımı gerektiren kısmi bölünmelerde, bölünen şirketin sermaye yapısının yeni kurulan/mevcut şirket sermaye alt hesaplarında takip edilmesi halinde sermaye azaltımı vergileme kapsamı dışında tutulmaktadır.

15. Kurumlar Vergisi Hesabına ve Kâr Dağıtımına Dair Örnekler

15.1. Kurumlar Vergisi Hesabı

Genel olarak kurumlar vergisi hesabı aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1- Kurum Kazancı

(Ticari bilanço kârı/zararı)

2- İlaveler (+)

(Kanunen kabul edilmeyen giderler) ³⁹

3- Zarar olsa dahi indirilecek istisna ve indirimler (-)

- Tam mükellef kurumlardan elde edilen iştirak kazançları (KVK Md. 5/1-a)

- KVK Madde 12'den kaynaklanan iştirak kazançları (örtülü sermaye)

- KVK Madde 13'den kaynaklanan iştirak kazançları (transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı)

- **KVK'nun 5/1-b** maddesinde belirtilen koşulları taşıyan yurtdışı iştirak kazançları

- **KVK'nun 5/1-c** maddesinde belirtilen koşulları taşıyan tam mükellefiyete tabi anonim ortaklıkların, aktiflerinde en az 2 yıl süre ile yer almış yurt dışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kurum kazançları

- Emisyon primi kazancı (**KVK Md. 5/1-ç**)

- Yatırım fon ve ortaklıklarının portföy işletmeciliği kazançları (**KVK Md. 5/1-d**)

- En az 2 tam yıl süreyle aktifte yer alan taşınmazların satışından doğan kazançların %50 (15.07.2023 tarihinden itibaren taşınmaz satışlarında % 25'lik) kısmı. (**KVK. Md. 5/1-e**)

- En az 2 tam yıl süreyle aktifte yer alan iştirak hisselerinin, kurucu senetlerinin, intifa senetlerinin ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı. (**KVK. Md. 5/1-e**)

39 Geçici vergi beyannamesi ile kurumlar vergisi beyannamesi ekinde KKEG'lerin detayları şekilde beyan edilmesi gerekmektedir. İlgili tabloda yer verilen satırlarda gösterilen KKEG'lerin kayıtlardan ayrı ayrı tespit edileceği şekilde bir hesap planı oluşturulması, KKEG kontrolü için de faydalı olacaktır. Birkaç satır doldurulduktan sonra kalan tutarın hepsinin "Diğer" kısmında "Diğer" açıklaması ile beyan edilmesi doğru olmayacaktır. Diğer taraftan, KKEG'lerin çok yüksek olmasının da incelenmeye alınma sebebi olabileceğini; bir tutarın **KKEG yazılması ile tüm vergisel risklerin bertaraf edilmiş olmayabileceğini önemle belirtmek isteriz.**
2020 yılına ilişkin yapılacak KKEG beyanlarında, 01.01.2020'den itibaren uygulamaya başlanan binek oto gider kısıtlamalarına dikkat edilmesi gerekmektedir olup; bu amaçla e-beyanname sistemine eklenen "**GVK Madde 40 gereği binek otomobil gider, amortisman ve kiralalarının gider yazılmasına ilişkin sınırlama kapsamında oluşan KKEG**" satırının bu yıl doldurulmasına dikkat edilmelidir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

- Bankalara, finansal kiralama şirketlerine ve finansman şirketlerine borçları nedeniyle kanunî takibe alınmış veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna borçlu durumda olan kurumlar ile bunların kefillerinin ve ipotek verenlerin sahip oldukları taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının, bu borçlara karşılık bankalara, finansal kiralama şirketlerine ve finansman şirketlerine veya bu Fona devrinden sağlanan hasılatın bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden kazançların tamamı ile bankaların, finansal kiralama şirketlerinin ve finansman şirketlerinin bu şekilde elde ettikleri söz konusu kıymetlerin satışından doğan kazançlarında; taşınmazlar için %50'lik, diğer kıymetler için %75'lik kısmı. **(KVK Md. 5/1-f)**

- Kurumların yurtdışında bulunan işyerleri veya daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri ve söz konusu maddede belirtilen koşulları taşıyan kazançları **(KVK'nın 5/1-g)**

- Yurt dışı inşaat, onarım, montaj işleri ve teknik hizmetlerden sağlanarak Türkiye'de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlar **(KVK Md. 5/1-h)**

- Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okulları, özel kreş ve gündüz bakımevleri ile Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflara veya kamu yararına çalışan derneklere bağlı rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığının belirleyeceği usuller çerçevesinde beş hesap dönemi itibarıyla elde edilen kazançlar **(KVK Md. 5/1-ı)**

- Sat-Geri Kirala Kazançlarında (finansal kiralama) istisna **(KVK Md.5/1-j)**

- Her türlü varlık ve hakların, kaynak kuruluşlarca, kira sertifikası ihracı amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla varlık kiralama şirketlerine satışı ile varlık kiralama şirketlerince bu varlıkların devralındığı kuruma satışından doğan kazançlar. **(KVK Md.5/1-k)**

- Serbest bölgeler istisnasına tabi kazançlar **(3218 Sayılı Kanun Geç. Md. 3/a)**

- Teknoloji geliştirme bölgelerinde elde edilen kazançlar **(4691 sayılı Kanun Geçici Md. 2)**

- Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesinden ve devrinden elde edilen kazançlar **(4490 sayılı Kanun)**

- Yabancı Fon ve Kazançların Vergilendirilmesinde yönetici şirketlere ilişkin istisna **(KVK Md. 5/A-3)**

- Sınai Mülkiyet Haklarında istisna (KVK Md. 5/B-1)

- 6491 sayılı Türk Petrol Kanununun Mad. 12/5 kapsamında itfa payı olarak addolunan gelirler

- Diğer İndirimler ve İstisnalar

- KVK Geçici Mad. 14/1-a kapsamında değerlemeden doğan kazanç istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/1-b kapsamında kur farkı kazanç istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/1-b kapsamında dönem sonu değerlemesinden doğan kar payı ve faiz istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/1-b kapsamında vade sonunda oluşan kar payı ve faiz istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/1-b kapsamında vade sonunda doğan diğer kazançlardan istisna

- KVK Geçici Mad. 14/2 kapsamında kur farkı kazanç istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/2 kapsamında dönem sonu değerlemesinden doğan kar payı ve faiz istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/2 kapsamında vade sonunda oluşan kar payı ve faiz istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/2 kapsamında vade sonunda doğan diğer kazançlardan istisna

- KVK Geçici Mad. 14/3 kapsamında altın hesaplarının dönüştürülmesinden doğan kazanç istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/3 kapsamında dönem sonu değerlemesinden doğan kar payı ve faiz istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/3 kapsamında vade sonunda oluşan kar payı ve faiz istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/3 kapsamında vade sonunda doğan diğer kazanç istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/4 kapsamında dönem sonu değerlemesinden doğan kar payı ve faiz istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/4 kapsamında vade sonunda oluşan kar payı ve faiz istisnası

- KVK Geçici Mad. 14/4 kapsamında vade sonunda doğan diğer kazanç istisnası

4- İndirim ve istisnalar sonrası mali kâr/zarar (1+2-3)

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

5- Geçmiş yıllar zararları (-) ⁴⁰

- Diğer geçmiş yıl zararları
- İstisnadan kaynaklanan geçmiş yıl zararları ⁴¹

6- Zarar mahsubu sonrası mali kâr/zarar (indirim esas tutar) (4-5)

7- Kazancın bulunması halinde indirilecek istisna ve indirimler (-)

- Kooperatiflerce ortaklarına dağıtılan risturnlar (KVK Md. 5/1-i)
- AR-GE İndirimi (5746 S.K. Md.3)
- AR-GE İndirimi (5746 S.K. Md.3/A)
- Tasarım İndirimi (5746 S.K. Md.3)
- Sponsorluk harcamaları (KVK Md. 10/1-b)
- Bağış ve yardımlar (KVK Md. 10/1-c)
- Eğitim, sağlık tesisleri, yurt, ibadethane ve dini tesislerin inşaatına ve faaliyetlerinin devamına yönelik bağış ve yardımlar (KVK Md. 10/1-ç)
- Kültür ve turizm amaçlı bağış ve yardımlar (KVK Md. 10/1-d)
- Başbakanlıkça veya Cumhurbaşkanıca başlatılan yardım kampanyalarına yapılan bağış ve yardımlar (KVK Md. 10/1-e)

- Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı ile Expo 2016 Antalya Ajansına Yapılan Her Türlü Nakdi ve Ayni Bağış ve Yardımlar ile Sponsorluk Harcamaları

- Türkiye Kızılay Derneğine ve Türk Yeşilay Cemiyetine yapılan nakdi bağış ve yardımlar (KVK Md. 10/1-f)

- VUK 325/A'ya göre girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar (KVK Md. 10/1-g)

- Yurt dışında mukim kişilere verilen sağlık, eğitim ve diğer hizmetlere ilişkin indirim (KVK Md. 10/1-ğ)

- 5378 s.k. Korunmalı iş yeri indirimi (KVK Md. 10/1-h)

- Nakit sermaye artışı indirimi (KVK Md.10/1-ı)

- Diğer indirimler

8- Dönem safi kurum kazancı (6-7)

9- İşletmeden çekilen enflasyon düzeltmesi farkları⁴²

10- Kurumlar vergisi matrahı (8+9)

- KVK'nın 32/A Mad. kapsamında indirimli kurumlar vergisine tabi matrah

- KVK'nın 32/8 Mad. Kapsamında Kurumlar Vergisine Tabi Matrah

- KVK'nın 32/7 Mad. Kapsamında Kurumlar Vergisine Tabi Matrah

40 Burada sözü geçen zarar, bilançoda 580-Geçmiş Yıllar Zararları Hesabında gözüken "ticari zarar" değildir. Burada yer alacak zarar, geçmiş yıl kurumlar vergisi beyannamesinde yer alıp, cari yıla devreden ve uygulamada genellikle "mali zarar" olarak adlandırılan tutardır. Bazı şirketlerin bilançolarında 580 hesapta bir tutar yer alıyorsa bile, kurumlar vergisi beyannamelerinde (kanunen kabul edilmeyen giderlerin zararlar tablosunda) zarar (mali zarar) olmayabilir; aksine bilanço ve gelir tablosunda zarar çıkmış olsa dahi beyanname üzerinde vergiye tabi kazancı (kurumlar vergisi matrahı) oluşabilir.

41 Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından E-beyanname sisteminde kurumlar vergisi beyannamesine dair yer alan formatta her yıl "istisnadan kaynaklanan zararlar" satırına yer veriliyor olsa da, pratikte bu satırın pek bir anlamı bulunmamaktadır diyebiliriz. Zira, KVK'nın 5. Maddesinin 3. Fıkrasına yönelik olarak gerek özelgelere gerekse 1 Sıra No.lu KVKGT'nin "5.15 – Kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara isabet eden giderlerin diğer kazançlardan indirilememesi" başlıklı bölümünde izah edildiği üzere, istisna bir işlem (örneğin taşınmaz ya da iştirak hissesi satışı) ya da istisna bir faaliyetten (örneğin serbest bölge faaliyetleri, teknopark faaliyetleri, yurtdışı inşaat faaliyetleri gibi) kaynaklanan zararlar ilgili kurum kazancının tespitinde Kanunen Kabul Edilmeyen Gider olarak dikkate alınmakta ve böylece cari yıl vergiye tabi kazancına olan negatif etkisi beyanname üzerinde giderilmekte; diğer bir ifadeyle, ertesi yıla devreden "istisna kaynaklı bir zarar" oluşmamaktadır.

1 No.lu KVKGT'nin 5.15 no.lu kısmında şu açıklamalara yer verilmiştir: "...söz konusu hüküm Kurumlar Vergisi Kanunu ile özel kanunlarda yer alan kurumlar vergisinden müstesna kazançları kapsamaktadır. İştirak hisseleri alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara ilişkin giderlerin kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, kurumlar vergisinden istisna edilen kazançların elde edilmesi sırasında zarar doğması halinde bu zararların da istisna kapsamı dışındaki gelirlerden indirilmemesi gerekmektedir. Kanunun anılan hükmü, kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara ilişkin olarak yapılan giderlerin, kurumun vergiye tabi diğer kazanç tutarının tespitinde kurum kazancını azaltıcı veya kurum zararlı ise bu zararı artırıcı bir unsur olarak indirim konusu yapılamayacağını ifade etmektedir. Bu nedenle, bu gelirlerin elde edilmesi için yapılan giderlerin sadece kurumlar vergisinden istisna edilen söz konusu kazançların tespitinde indirim konusu yapılacağı tabiidir. İstisna kazançlar ile diğer faaliyetlerden doğan kazançların, işletme kayıtlarında ayırımının yapılması ve istisna kazançlara ilişkin maliyet ve gider unsurlarının, diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlarla ilişkilendirilmemesi gerekmektedir. Diğer taraftan, istisna kapsamındaki faaliyetlerin zararlı sonuçlanması halinde, zarar tutarı "kanunen kabul edilmeyen gider" olarak dikkate alınacaktır."

42 Vergi Usul Kanunu'nun gerek geçici 25. maddesi gerekse de mükerrer 298. maddesinde pasif kalemlere ait enflasyon fark hesaplarının, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi veya işletmeden çekilmesi durumunda, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tâbi tutulacağı hükmü bulunmaktadır. Buna göre firmanın dönem faaliyeti zararlı sonuçlanmış olsa dahi işletmeden çekilen enflasyon düzeltme farkının bulunması durumunda bu tutar genel oranda kurumlar vergisine tabi tutulup, vergilendirilecektir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

- KVK'nın Geçici 4. Mad. kapsamında indirimli kurumlar vergisine tabi matrah
- Genel orana tabi matrah

11- Hesaplanan kurumlar vergisi ⁴³

12-Hesaplanan Vergi İndirimi Tutarı (Hesaplanan Kurumlar Vergisi x %5) (11 x %5) ⁴⁴

13- Mahsup edilecek vergiler (-)

- Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergilerden Mahsup Edilecek Kısım
- Yurt İçinde Kesinti Yoluyla Ödenen Vergiler
- Ödenmiş Olan Geçici Vergi ⁴⁵

14- Ödenmesi gereken kurumlar vergisi [11-(12+13)]

15- İadesi gereken kurumlar vergisi ve/veya geçici vergi (13-11)

14- Kalan Vergi İndirimi [(12+13)-11] veya (=12) ⁴⁶

Örnek 1: (B) A.Ş.'nin 2023 takvim yılı ticari kazancı 500.000 TL olup, KKEG'leri 30.000 TL'dir. Cari yıl içinde 75.000 TL geçici vergi ödemesi yapılmış, ayrıca kazancına dâhil ettiği faiz gelirleri için de 5.000 TL vergi tevkif edilmiştir.

Ticari Kazanç	: 500.000
KKEG (+)	: 30.000
Matrah	: 530.000
Kurumlar Vergisi (%25)	: 132.500
Geçici Vergi (-)	: 75.000
Faiz Vergi Tevkifatı (-)	: 5.000
Ödenecek Kurumlar Vergisi	: 52.500

43 Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32. maddesine göre, kurumlar vergisi oranı %20 olmakla birlikte, KVK'nun 32/A ve Geçici 4. maddelerinde belirtilen indirimli kurumlar vergisine tabi matraha uygulanacak oranlar belirli şartlar dahilinde Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir. Ayrıca KVK'ya eklenen geçici madde ile **2018, 2019 ve 2020 yılları için kurumlar vergi oranının %22** olarak uygulanmış, Cumhurbaşkanına söz konusu geçici madde ile %22 olarak belirlenen oranı %20'ye indirme yetkisi verilmiştir.

7316 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile KVK'na eklenen geçici 13. Madde ile **2021 yılı kurum kazançları için %25, 2022 yılı kurum kazançları için ise %23** olarak belirlenmiştir.

7456 sayılı Kanun ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32'nci maddesinde yapılan değişiklik ile 2023 yılı ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kurum kazançları için uygulanacak olan kurumlar vergisi oranı **%25 olarak** belirlenmiştir.

44 Vergiye uyumlu mükelleflere vergi indirimi hakkında Rehberimizin "IV- Vergiye uyumlu mükelleflere vergi indirimi" başlıklı bölümünde detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

45 252 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan düzenlemelere göre, yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden ilgili hesap dönemine ilişkin geçici vergi dönemlerinde ödenen geçici vergi mahsup edilir. Mahsup işleminin yapılabilmesi için, tahakkuk ettirilmiş geçici verginin ödenmiş olması gerekmektedir. Geçici vergi dönemleri itibarıyla tahakkuk ettirilmiş, ancak ödenmemiş bulunan geçici verginin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilmesi mümkün değildir. Tahakkuk ettirilmiş ancak ödenmemiş olması dolayısıyla yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup imkanı bulunmayan geçici vergi tutarları terkin edilir. Terkin edilen geçici vergi tutarı için vade tarihinden terkin edilmesi gereken tarih olan yıllık beyannamenin verilmesi gereken kanuni sürenin başlangıç tarihine kadar gecikme zammı uygulanır.

Tebliğ'in anılan hükmüne göre, gelir vergisi mükellefleri için beyan döneminin başlangıcı 1 Mart, Kurumlar vergisi mükellefleri için beyan döneminin başlangıcı 1 Nisan tarihine kadar ödenmeyen geçici vergilerin, ilgili tarihler itibarıyla vergi dairesince gecikme zammı hesaplanarak terkin edilmesi, dolayısıyla verginin ödenemeyecek hale gelmesi ve ödenmediğinden dolayı mahsuba konu edilmemesi gerekmektedir.

Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Beyannamelerini düzenlenirken, geçici vergilerin ödenip ödenmediğinin, e-beyanname sisteminde "Önceki yıl gelir geçici tahsilat miktarları" ve "Önceki yıl kurum geçici tahsilat miktarları" sekmesinden ya da bu ekranlara bağlı olarak oluşturulan muhasebe kayıtlarından takip edilebilir. Bahse konu ekranda sadece ödenen toplam tutar bilgisi yer almakta, ödenen tarihlere ilişkin herhangi bir bilgi ise yer almamaktadır. Geçici vergilerin yıllık beyanname dönemi başlangıç tarihinden sonra ödenmesi halinde ise, ilgili tahsilatlar tahsilat ekranlarında yer almamaktadır. Bir başka deyişle, geçici vergi tutarının gelir vergisi mükelleflerinde 1 Mart, kurumlar vergisi mükelleflerinde ise 1 Nisan tarihinden sonra ödenmesi halinde, geçici vergi, vergi beyanname dönemleri başlangıç tarihinden sonra ödendiği için, tahsilat bilgileri ekranında ödenmiş olarak görünmemektedir. Bu durum bil-hassa geçici vergi ödemelerini KDV iade alacaklarına ya da diğer vergi iade alacaklarına mahsuben ödeyen firmalar için elzemdir. Zira, vergi mahsuplarında "mahsup talep dilekçesi"

46 Vergiye uyumlu mükelleflere vergi indirimi uygulaması ve bu uygulama sonucunda kalan bir tutar olması halinde bunun 12 ay içinde "mahsuben" iade talep edilebilmesi konusunda rehberimizin "IV- Vergiye uyumlu mükelleflere vergi indirimi" başlıklı bölümünde detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Örnek 2: (A) A.Ş.'nin 2023 takvim yılına ilişkin bilgileri aşağıdaki gibidir:

- Ticari bilanço kârı 10.000.000 TL
- Kanunen kabul edilmeyen giderler 1.450.000 TL
- VUK gereği zorunlu olmayan gelir tahakkukları 50.000 TL
- VUK açısından kabul edilmeyen karşılıklar 150.000 TL
- Örtülü sermaye faiz giderleri 125.000 TL
- İştirak kazançları 350.000 TL
- İştirak hissesi satış kazancı (%75'i) 1.200.000 TL ⁴⁷
- Bağış ve yardımlar 500.000 TL
- Ar-Ge İndirimi 800.000 TL
- Önceki dönemde gider kabul edilmeyen karşılıklardan iptaller 325.000 TL
- 2023 yılı içinde ödenen geçici vergi 1.500.000 TL
- 2023 yılı içinde kesinti suretiyle ödenen vergiler 200.000 TL
- Geçmiş yıllar mali zararları 130.000 TL

1- Kurum Kazancı : 10.000.000.-

(Ticari bilanço kârı/zararı)

2- İlaveler (+) : 2.225.000.-

- Kanunen kabul edilmeyen giderler : 1.450.000.-
- VUK açısından kabul edilmeyen Karşılıklar :150.000.-
- Örtülü sermaye faiz gideri : 125.000.-
- Bağış ve yardımlar⁴⁸ :500.000.-

3- Zarar olsa dahi indirilecek istisna ve indirimler (-) :1.925.000.-

- Tam mükellef kurumlardan 350.000.-

elde edilen iştirak kazançları **(KVK Md. 5/1-a)**

- En az 2 yıl süreyle aktifte yer alan iştirak 1.200.000.-

hissenin satışından doğan kazancın % 75'lik kısmı. **(KVK. Md. 5/1-e)**

⁴⁷ KVK Md. 5/1-e bendi kapsamında taşınmaz veya iştirak hissesi satış kârının tamamının 679 hesapta gelir olarak kaydedilmesi ve ticari kazançta etki etmesi, beyanname üzerinde ise doğrudan (sadece) ilgili istisna satırında taşınmazlar için %50'lik, diğer kıymetler için %75'lik kısmının düşülmesi, beyannamenin verildiği tarihe kadar 590 hesaptan 54 no.lu hesap grubuna %50'lik veya %75'lik kısmın aktarılması gerekmektedir. Eğer ticari zarar oluşmuşsa bu durumda, 580 hesaba borç kayıt verilerek yine 54 no.lu hesap grubuna kayıt yapılacaktır. (KVKGT ile muhasebe kayıtlarının bu şekilde yapılması gerektiği Mali İdare tarafından da açıklanmıştır.)

⁴⁸ 1 seri no.lu KVK Genel Tebliği'nin 10.3. maddesinde açıklandığı üzere, Kurumlar tarafından yapılan bağış ve yardımlar, harcamanın veya bağış ve yardımın yapıldığı tarihte kayıtlarda gider olarak dikkate alındığından, söz konusu harcamalar ile bağış ve yardımların kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması ve kurum kazancının yeterli olması halinde, Kanun'un izin verdiği tutarların kurumlar vergisinin matrahından (beyannameye ilgili satırda gösterilmek suretiyle) indirilmesi gerekir. Ayrıca beyanname eki KKEG tablosunda da söz konusu bağışın öncelikle KKEG içinde dahil edildiği, ilgili satırda gösterilmek suretiyle beyan edilecektir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

- Diğer indirim ve istisnalar 375.000,00.-
VUK açısından zorunlu olmayan
gelir tahakkukları : 50.000.-
Önceki dönemlerde gider kabul
Edilmeyen karşılık iptalleri : 325.000.-

**4- İndirim ve istisnalar sonrası mali kâr/zarar
(1+2-3) : 10.300.000.-**

5- Geçmiş yıllar mali zararları : 130.000.-

- Diğer geçmiş yıl zararları 130.000.-

**6- Zarar mahsubu sonrası mali kâr/zarar (İndirime
esas tutar): 10.170.000.-**

(4-5)

**7- Kazancın bulunması halinde indirilecek istisna ve
indirimler (-) :1.276.000.-**

- AR-GE İndirimi (5746 S.k. Md.3) 800.000.-
- Genel bağış ve yardımlar (KVK Md. 10/1-c)
476.000.-

(Ticari bilanço karı - (iştirak kazançları
istisnası+geçmiş yıl zararları)* %5)

(10.000.000 – (350.000+130.000)*%5)

8- Kurumlar vergisi matrahı (6-7) :8.894.000.-

9- Hesaplanan kurumlar vergisi (%25) :2.223.500.-

10- Mahsup edilecek vergiler (-) : 1.700.000.-

- Yurt İçinde Kesinti Yoluyla Ödenen Vergiler
:200.000.-

- Ödenmiş Olan Geçici Vergi
: 1.500.000.-

**11- Ödenmesi gereken kurumlar vergisi (9-10)
: 523.500.-**

**12- İadesi gereken kurumlar vergisi ve/veya geçici
vergi (10-9): ---**

15.2. Kâr Dağıtımı

15.2.1. Genel olarak kâr dağıtımı

Kâr dağıtımı kararı anonim şirketlerde genel kurul, limited şirketlerde ise ortaklar genel kurulu tarafından alınır. Türk Ticaret Kanunu'nun 523. maddesine göre kanuni ve esas sözleşmede öngörülen isteğe bağlı yedek akçeler ayrılmadıkça pay sahiplerine dağıtılacak kâr payı belirlenemez.

Kanuni ve ihtiyari yedek akçeler ayrıldıktan sonra ayrıca ana sözleşmede belirtilen fonlar kanunlara aykırı olmamak üzere ayrılabilir.

Kanuni ve ihtiyari yedek akçeler ile ana sözleşmede ayrılması hüküm altına alınan fonlardan sonra arta kalan şirket kârı üzerinde genel kurulun veya ortaklar kurulunun karar yetkisi vardır.

TTK'nun 519. maddesinin 2 numaralı fıkrasının (c) bendinde sermayenin % 5'i oranında birinci temettünün ödenmesi gerekliliğine dair yasal hüküm bulunmaktadır.

15.2.2. Genel kurul kararı “hesaben ödeme” sayılır mı?

GVK Madde 94'de “hesaben ödeme”; “.....vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihkak sahiplerine karşı borçlu durumda gösteren her türlü kayıt ve işlemleri ifade eder” şeklinde, KVK Madde 15 ve 30'da ise “hesaben ödeme”; “...kesintiye tâbi kazanç ve iratları ödeyenleri hak sahiplerine karşı borçlu durumda gösteren her türlü kayıt ve işlemleri ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır. KVK madde 15 ve 30'da ayrıca “....aşağıdaki kazanç ve iratları üzerinden, bu kazanç ve iratları avanslar da dahil olmak üzere nakden veya hesaben ödeyen veya tahakkuk ettirenler tarafından... oranında kesinti yapılır”, GVK Madde 94'de ise “.... aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar.” hükmü yer almaktadır. Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 15.05.2015 tarih ve 38418978-120[94-14/25]-503 sayılı özelgede;

“İlgide kayıtlı özelge talep formunda 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan ve sermayesinin tamamı Hazine Müsteşarlığı'na ait olan kuruluşunuz tarafından anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin kar dağıtımına ilişkin maddesine istinaden her yıl itibarıyla gerçekleşen dönem net kârının Hazine Müsteşarlığı'na temettü olarak aktarıldığı, 2013 yılı kârından doğan ve 2014 yılında ödenecek olan temettüye ilişkin ödeme takviminin anılan Müsteşarlıkça Mayıs 2014 tarihli yazı ile bildirildiği, söz konusu takvimde 2013 yılı net temettü ödemelerinin Ağustos 2014 tarihinden başlamak üzere beş taksitte yapılmasının istenildiği belirtilerek ödenecek temettü üzerinden gelir vergisi tevkifatının hangi tarihte yapılması gerektiği hususunda Başkanlığımız görüşü edilmektedir.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Gelir Vergisi Kanunu uygulamasında vergiyi doğuran olay gelirin elde edilmesiyle gerçekleşmekte olup, gelirin elde edilmesi ticari ve zirai kazançlarda tahakkuk esasına, serbest meslek kazancı ve gayrimenkul sermaye iradında tahsil esasına, menkul sermaye iratları ile ücret gelirlerinde ise hukuki ve ekonomik tasarrufun gerçekleşmesine bağlanmıştır. Menkul sermaye iratları açısından vergiyi doğuran olay niteliğinde olan hukuki ve ekonomik tasarrufun gerçekleşmesinde, gelirin sahibi tarafından talep edilebilir hale gelmesi anlamına gelen hukuki tasarruf aşaması, gelirin istendiği anda sahibine ödenecek hale gelmesi anlamına gelen ekonomik tasarruf aşamasınca izlenmekte olup, söz konusu menkul sermaye iradı gelirinin fiilen tahsil edilip edilmemesi gelirin elde edilmesine etki etmemektedir. Buna göre, kar payı dağıtımına ilişkin yazı her ne kadar 12.05.2014 tarihinde Genel Müdürlüğünüze gönderilmiş olsa da kâr payı dağıtımı yapılacak tarihler ayrıca belirtilmiş olduğundan bu tarihte Hazine Müsteşarlığı'na nakden veya hesaben kâr payı ödemesi yapılmamış olması halinde tevkifat da yapılmayacaktır. Dolayısıyla, hukuki ve ekonomik tasarrufun gerçekleştiği başka bir deyişle Hazine Müsteşarlığı tarafından söz konusu temettülerin talep edilebilir hale geldiği tarih itibarıyla Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin birinci fıkrasının (6/b-i) bendi uyarınca vergi tevkifatı yapılacağı tabiidir."

Menkul sermaye iratlarında elde etme hukuki ve ekonomik tasarruf ile meydana gelir. Genel kurulun kâr dağıtım kararı almış olması hukuki tasarruftur. Ancak kâr payının elde edilmiş sayılabilmesi için pay sahibinin ekonomik olarak da kâr payına tasarruf edebilmesi gerekir. Kâr payı açısından ekonomik tasarruf ise kâr payının nakden veya hesaben dağıtıldığı anda meydana gelir. Bu konuda farklı yaklaşımlar ve değerlendirmeler bulunmaktadır.

Kâr dağıtımına ilişkin genel kurul kararında kârın fiilen ödeneceği tarih veya tarihler ayrıca belirtilmemiş ya da kâr payı ödeme tarihlerini belirlemesi konusunda Yönetim Kuruluna yetki verilmemiş ise, Genel Kurul Kararının alındığı tarihe ait muhtasar beyanname ile gerekli vergi kesintilerin beyan edilmesi oldukça sağlamcı bir yaklaşım olup, olası farklı değerlendirmeler kaynaklı vergisel riskleri önleyecektir. Genel Kurul Kararında kâr payı ödeme tarihi veya tarihleri ayrıca belirtilmiş ise (bu tarihler gelmeden önce olağanüstü bir toplantı yapılarak tarih değişikliği ya da kâr dağıtım kararının iptali yönünde karar alınmaz ise) bu tarih ya da tarihler geldiğinde

fiilen ödeme yapıp yapılmadığına bakılmaksızın hesaben ödeme gerçekleşmiş olacağından vergi kesintisinin beyan edilmesi gerekmektedir.

Yönetim Kuruluna yetki verilmiş ise bu yetkinin kullanıldığı tarih (Yönetim Kurulu Karar tarihi) itibarıyla vergi kesintisinin hesaplanması ve beyan edilmesi gerekmektedir. Tavsiyemiz kâr dağıtımına ilişkin karar metinlerinin Genel Kurul toplantısı öncesinde konusunda uzman bir mali müşavir ile birlikte değerlendirilmesidir.

15.2.3. Kâr Dağıtım Tablosu

Kâr dağıtım tablosu, işletmenin dönem karının dağıtım biçimini gösteren tablodur. Amacı ise özellikle sermaye şirketlerinde dönem karından, ödenecek vergilerin ayrılan yedeklerin ve ortaklara dağıtılacak kar paylarının açıkça gösterilmesi ve şirketlerin hisse başına kâr ile temettü tutarının hesaplanmasıdır. Genel olarak (Tüm detaylar aşağıdaki tabloda yer almamaktadır.) kâr dağıtımına bağlı tevkifat hesabının bir tablo halinde görünümü aşağıdaki gibi olacaktır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

1	DÖNEM KÂRI	Ticari bilanço kârıdır
2	ÖDENECEK VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER (-) - Kurumlar Vergisi - Gelir Vergisi Kesintisi - Diğer Vergi ve Yasal Yükümlülükler - Kurumlar Vergisi - Diğer Vergi ve Yasal Yükümlülükler	Dönem kârı üzerinden ödenecek kurumlar vergisi, istisnalar dolayısıyla yapılacak tevkifatlar ve diğer yükümlülüklerden oluşur
3	Vergi Sonrası Kâr	(1 – 2) Net Dönem Kârı
4	GEÇMİŞ DÖNEMLER ZARARI (-)	Geçmiş yıl zararlarından oluşur
5	I. TERTİP YASAL YEDEK AKÇE (-)	[(3-4) x % 5] Vergi sonrası net kardan geçmiş yıl zararları düşüldükten sonraki tutarın % 5'i kadar hesaplanır. Ancak daha önceden ayrılan I. Tertip Yedek Akçelerle birlikte ödenmiş sermayenin % 20'sini aşamaz. Ödenmiş sermayenin % 20'sine ulaşılmış ise ayrılmaz.
6	İŞLETMEDE BIRAKILMASI VE TASARRUFU ZORUNLU YASAL FONLAR (-)	Dağıtılması ana sözleşme veya yasalara göre mümkün olmayan kazançlardır. Örneğin yenileme fonu, gayri menkul kazanç istisnası v.b.
7	DAĞITILABİLİR NET DÖNEM KÂRI	[(3 – 4 – 5 – 6)]
8	ORTAKLARA I. TEMETTÜ (-)	Ödenmiş sermayenin % 5'i kadardır. TTK Hükümüne göre ortaklara dağıtılacak kârdır.
9	II. TERTİP YEDEK AKÇE (-)	TTK hükmü uyarınca pay sahiplerine yüzde beş oranında kar payı örendikten sonra, kardan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu.
10	ORTAKLARA II. TEMETTÜ (-)	[(7 – 8 – 9)] Dağıtılabilir kârın hepsinin dağıtılması zorunlu değildir. Böyle bir halde dağıtılması kararlaştırılmış kâr üzerinden hesaplama yapılır.
11	ORTAKLARA VERİLEN PAY	1. ve 2. temettü toplamaları
12	GVK 94/6-b, KVK 15/2 VE KVK 30/3'E GÖRE YAPILACAK TEVKİFATIN MATRAHI	11. satır stopaja tabi matrah olmaktadır. Şayet dağıtılan kârlar içerisinde daha önce tevkifat uygulamasına konu olmuş kazançlar var ise dağıtılan kârın önce bu kazançlardan oluştuğu kabul edilecek ve daha önce tevkifat yapılan bu tutarlar düşüldükten sonraki kısım tevkifat matrahını oluşturacaktır.

III. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Kâr dağıtımında önemli bir husus da kârdan personele pay veriliyor ise bu tutar ücret olarak değerlendirilecek, gelir vergisi tevkifatı, 94/6-b'ye göre değil 94/1. bendine göre yapılacaktır.⁴⁹ Ayrıca tablodan da görüleceği üzere, şirketler ticari bilançolarında gözükken geçmiş yıllar ticari zararlarını, elde ettikleri ticari kârlarla kapamadıkça ortaklara hiçbir şekilde kâr dağıtımını yapılamaz. İşletmelerin yasal olarak tabi oldukları özel kanunlarda (SPK, BDDK...gibi) yer alan hükümler (yedek ayrımı, zorunlu fonlar gibi...) kâr dağıtımında bilahare dikkate alınmalıdır.

49 Personele Kârdan Pay Verilmesi:

1 Sıra No.lu KVK Genel Tebliğinin 11.11 no.lu maddesinde şu açıklamalara yer verilmiştir: "Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesi uyarınca, idare meclisi başkan ve üyelerine ödenen kâr payları menkul sermaye iradı sayılmıştır. Bu itibarla, söz konusu ödemelerin kurum kazancının tespitinde gider olarak indirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Öte yandan, kurum personeline ödenen temettü ikramiyeleri Gelir Vergisi Kanununun 61 inci maddesine göre ücret sayıldığından bu ödemeler kurum kazancının tespitinde ücret gideri olarak dikkate alınmaya devam edilecektir. Söz konusu temettü ikramiyelerinin bilanço günü itibarıyla ödenecek toplam tutarı kesinleştiğinden, çalışanlara o yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresinin sonuna kadar ödenecek temettü ikramiyeleri, ilgili olduğu yılın kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabilecektir. Aynı husus çalışanlara ödenen performans değerlendirme bağılı olarak verilecek prim ve ikramiyeler için de geçerlidir. Diğer taraftan, ücret niteliğindeki bu ödemelerin nakden veya hesaben yapıldığı dönemde vergi kesintisine tabi tutulması gerekeceği tabiidir."

Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 05.07.2010 tarih ve B.07.1.GİB.4.06.16.01-2010-KVK-8-1-470 sayılı özelgede şu açıklamalar yapılmıştır: "İlgide kayıtlı özelge talep formunda, 2009 yılı kârıyla ilgili temettü ikramiyelerinin personele dağıtımına ilişkin kararın 2010 yılı Mayıs veya Haziran ayında alınacağı ve ödemelerin fiilen bu aylarda gerçekleştirileceği belirtildiğinden henüz personele nakden ya da hesaben bir ücret ödemesinde bulunulmadığı anlaşılmıştır. Bu itibarla, 2009 dönem kârıyla ilgili personelinize yapacağınız temettü ikramiyeleri ödemenin yapıldığı ayın ücreti olarak kabul edileceğinden, söz konusu temettü ikramiyesi ödemelerinin, ödemenin yapıldığı 2010 hesap dönemine ait kurum kazancınızın tespitinde Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrası kapsamında ücret gideri olarak indirim konusu yapılması gerekmektedir. Öte yandan 2009 hesap dönemi kurumlar vergisi beyanname verme süresi olan 26/4/2010 tarihine kadar personelinize 2009 yılı kârıyla ilgili olarak temettü ikramiyeye ödemesi yapılmadığından 2009 kurum kazancınızın tespitinde temettü ikramiyesi yönünden indirim konusu yapılacak bir gider de söz konusu olmayacaktır."

IV. VERGİYE UYUMLU MÜKELLEFLERE VERGİ İNDİRİMİ

IV. VERGİYE UYUMLU MÜKELLEFLERE VERGİ İNDİRİMİ

1. Yasa Metni

6824 sayılı kanun ile Gelir Vergisi Kanunu'nun mülga mükerrer 121. maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bu madde 1.1.2018 tarihinden itibaren verilmesi gereken yıllık gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinde uygulanmak üzere kanunun yayım tarihinde yürürlüğe girmiştir. Düzenleme hakkında 301 Sıra No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde açıklamalar yapılmıştır.

“Vergiye uyumlu mükelleflere vergi indirimi

*MÜKERRER MADDE 121- Ticari, zirai veya mesleki faaliyeti nedeniyle gelir vergisi mükellefi olanlar ile kurumlar vergisi mükelleflerinden (finans ve bankacılık sektörlerinde faaliyet gösterenler, sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketleri ve emeklilik yatırım fonları hariç olmak üzere), bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şartları taşıyanların **yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannameleri üzerinden hesaplanan verginin %5'i, ödenmesi gereken gelir veya kurumlar vergisinden indirilir. Şu kadar ki hesaplanan indirim tutarı, her hâl ve takdirde 1 milyon Türk lirasından [1/1/2024 tarihinden itibaren verilmesi gereken yıllık gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinde uygulanmak üzere 6.900.000 TL] fazla olamaz. İndirilecek tutarın ödenmesi gereken vergiden fazla olması durumunda kalan tutar, yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihi izleyen bir tam yıl içinde mükellefin beyanı üzerine tahakkuk eden diğer vergilerinden mahsup edilebilir. Bu süre içinde mahsup edilemeyen tutarlar red ve iade edilmez. Gelir vergisi mükelleflerinin yararlanacağı indirim tutarı, ticari, zirai veya mesleki faaliyet nedeniyle beyan edilen kazançların toplam gelir vergisi matrahı içerisindeki oranı dikkate alınmak suretiyle hesaplanan gelir vergisi esas alınarak tespit edilir.***

Söz konusu indirimden faydalanabilmek için;

1. İndirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile bu yıldan önceki son iki yıla ait **vergi beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş** (Kanuni süresinde verilen bir beyannameye ilişkin olarak kanuni süresinden sonra düzeltme amacıyla veya pişmanlıkla verilen beyannameler bu şartın ihlali sayılmaz.) olması,

2. 1/1/2024 tarihinden itibaren verilmesi gereken

yıllık gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinde uygulanmak üzere (1) numaralı bentte belirtilen süre içerisinde kesinleşmiş olması koşuluyla vergi beyannamelerindeki vergi türleri itibarıyla ikmalen, re'sen veya idarece yapılmış bir tarhiyat bulunmaması (Kesinleşen tarhiyatların, indirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl için geçerli olan, birinci fıkradaki indirim tutar sınırının %1'ini aşmaması durumunda bu şart ihlal edilmiş sayılmaz.)

Dolayısıyla maddede belirtilen süre içerisinde haklarında tarhiyat yapılmış olmakla birlikte tarhiyatın **kesinleşmemiş olması halinde** mükelleflerin indirimden yararlanabilmeleri sağlanmıştır.

Diğer taraftan, söz konusu süre içerisinde kesinleşen tarhiyatın maddenin birinci fıkrasında belirlenen indirim tutar sınırının %1 inden az olması durumunda da indirimden yararlanma şartları ihlal edilmiş sayılmayacaktır.

Örnek 1: 2023 yılında verilecek beyannameler için bu tutar 4.400.000 TL olarak belirlenmiştir. 1/1/2024 tarihinden itibaren verilecek beyannameler için bu sınırın 6.900.000 TL olarak belirlenmiştir, bu durumda 2020, 2021,2022 ve 2023 yıllarında yapıp kesinleşen tarhiyatın 69.000 TL'yi geçmemesi durumunda indirim şartı ihlal edilmiş sayılmayacaktır.

Örnek 2: A. A.Ş'nin 2020 yılı hesapları incelenmiş ve Şubat 2022 tarihinde mükellef adına KV, Geçici Vergi ve KDV olmak üzere 150.000 TL tarhiyat yapılmıştır. Mükellef salınan vergi ve cezalar konusunda tarhiyat öncesi uzlaşmaya gitmiş ve 15 Mart 2022'de mükellef vergi ve cezalarda uzlaşmıştır. Mükellef hakkında kesinleşmiş tarhiyat bulunması (2020 yılı için geçerli azami indirim tutarı 1.400.000 TL olup, buna bağlı olarak 2020 yılı için hesaplanacak %1'lik üst limit 140.000 TL olmaktadır) ve bunun 140.000 TL'den fazla olması nedeniyle Nisan 2022' de verilecek Kurumlar vergisi beyannamesinde %5 vergi indiriminden yarar

3. **İndirimin hesaplanacağı beyannamenin verildiği tarih itibarıyla,** (1) numaralı bent kapsamındaki vergi beyannameleri üzerine tahakkuk eden vergilerin ödenmiş olması (**Ödemenin, ilgili mevzuatı gereği istenilen bilgi ve belgelerin tam ve eksiksiz olarak ibraz edilmiş olması koşuluyla, vergi kanunları gereği doğan iade alacaklarından mahsuben yapılmış olması ve indirimden yararlanıldıktan sonra söz konusu iade alacağı tutarının mahsuben**

IV. VERGİYE UYUMLU MÜKELLEFLERE VERGİ İNDİRİMİ

ödemesi talep edilen vergi borcu tutarının altına düşmesi hâlinde, eksik ödenmiş duruma gelen vergilerin mahsuben ödenmek istenilen tutarın %10'unu aşmaması kaydıyla, eksik ödenmiş vergiler dolayısıyla veya vergi kanunları gereğince, tecil edilerek belirlenen şartların gerçekleşmesine bağlı olarak terkin edilecek vergilerin, şartların sağlanamaması hâlinde kanunlarında belirlenen tecil süresinin sonunu takip eden onbeşinci günün bitimine kadar ödenmesi şartıyla, bu şart ihlal edilmiş sayılmaz.), ayrıca, vergi aslı (vergi cezaları ile fer'i alacaklar dâhil) 1.000 Türk lirasının üzerinde vadesi geçmiş borcunun bulunmaması," şarttır.

İndirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile önceki dört takvim yılında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 359 uncu maddesinde sayılan fiilleri işlediği tespit edilenler, bu madde hükümlerinden yararlanamazlar.

Bu madde kapsamında vergi indiriminden yararlanan mükelleflerin, öngörülen şartları taşımadığının sonradan tespiti hâlinde ilgili vergilendirme döneminde indirim uygulaması dolayısıyla ödenmeyen vergiler, vergi ziyası cezası uygulanmaksızın tarh edilir. Bu hüküm, indirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile bu yıldan önceki son iki yılda herhangi bir vergiye ilişkin beyanların gerçek durumu yansıtmadığının indirimden yararlandıktan sonra tespiti üzerine yapılan tarhiyatların kesinleşmesi hâlinde de uygulanır ve bu takdirde indirim uygulaması dolayısıyla ödenmeyen vergiler açısından zamanaşımı, yapılan tarhiyatın kesinleştiği tarihi takip eden takvim yılının başından itibaren başlar.

Bu maddede geçen **vergi beyannameleri ibaresi, yıllık gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannameleri, geçici vergi beyannameleri, muhtasar, muhtasar ve prim hizmet beyannameleri** ile Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı vergi dairelerine verilmesi gereken katma **değer vergisi ve özel tüketim vergisi beyannamelerini;** vergi ibaresi, anılan Bakanlığa bağlı vergi dairelerine verilmesi gereken beyannameler üzerine tahakkuk eden vergileri ifade eder."

Birinci fıkrada yer alan tutar, her yıl bir önceki yılı ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenen yeniden değerlendirme

oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde hesaplanan tutarın %5'ini aşmayan kesirler dikkate alınmaz. Cumhurbaşkanı, birinci fıkrada yer alan oranı ve tutarı iki katına kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye, kanuni oran ve tutarına getirmeye; Hazine ve Maliye Bakanlığı, maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

2. Uygulama Usul ve Esasları

Düzenleme ile ticari, zirai ve mesleki kazancı nedeniyle yıllık gelir vergisi beyannamesi verenler ile kurumlar vergisi mükelleflerine yıllık gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinde beyan ettikleri vergi üzerinden % 5 indirim sağlanacaktır.

Yukarıda belirtilen mükelleflerin yıllık beyanları üzerinden hesaplanan verginin yüzde 5'i bu mükelleflerin ödenecek vergilerinden mahsup edilecektir. Azami indirim tutarı 01.01.2019 tarihinden itibaren verilen beyannameler için 1.200.000 TL, 01.01.2020 tarihinden itibaren verilen beyannameler için 1.400.000 TL, 1.01.2021 tarihinden itibaren verilecek yıllık beyannameler için 1.500.000 TL, 1.01.2022 tarihinden itibaren verilecek yıllık beyannameler için 2.000.000 TL, 01.01.2023 tarihinden itibaren verilecek yıllık beyannameler için ise 4.400.000 TL olarak uygulanmış olup, 01.01.2024 tarihinden itibaren verilecek yıllık beyannameler için ise 6.900.000 TL ile sınırlı olacaktır. **Mahsup edilen vergilerden, indirim sonrası arta kalan bir tutar söz konusu olursa, bu tutar; yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihi izleyen bir tam yıl içinde mükellefin beyanı üzerine tahakkuk edecek diğer vergilerinden mahsup edilebilecektir.** Ancak bir yıl içerisinde mahsup edilemeyen bir tutar olursa bu tutar iade edilmeyecektir. ⁵⁰

Yararlanma koşulları ve sınırlamalar:

- %5'lik vergi indirimini sadece yıllık olarak verilen Kurumlar Vergisi ile Gelir Vergisi Beyannamelerinde hesaplanan vergiler üzerinden yapılacaktır. Geçici vergi beyannameleri üzerinden hesaplanan vergilerden ise herhangi bir indirim uygulaması söz konusu değildir.

50 DİKKAT! Kanuna göre "yıllık beyannamenin verilmesi gereken tarihi izleyen bir tam yıl içinde verilecek beyannameler üzerine tahakkuk edecek vergiler" için bu mahsup yapılacaktır. Dolayısıyla, yıllık beyanname verebilme süresi içinde tahakkuk edecek vergilerde bu mahsup yapılmayacaktır. Örneğin: 2021 yılı kurumlar vergisi beyannamesi 02/05/2022 tarihine kadar verilebilecektir. Mükellef, 12/04/2022'de yıllık kurumlar vergisi beyannamesini vermiş ve bu beyanname mahsup edilemeyen bir indirim tutarı oluşmuş ise, bunu en erken 02/05/2022 tarihinde sonra verilecek beyannameler üzerine tahakkuk edecek vergilerin mahsuben ödenmesinde kullanabilecektir.

IV. VERGİYE UYUMLU MÜKELLEFLERE VERGİ İNDİRİMİ

- Finans ve bankacılık sektörlerinde faaliyet gösterenler, sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketleri ve emeklilik yatırım fonları bu indirimden yararlanamayacaklardır.
- Gelir vergisi mükelleflerinden ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ve diğer kazanç ve iratlar kapsamında beyanname veren mükellefler %5'lik vergi indiriminden yararlanamayacaklardır.
- Hesaplanacak indirim tutarı 2019 yılında verilen beyannameler için 1.200.000 TL, 2020 yılında verilen beyannameler için 1.400.000 TL, 2021 yılında verilecek beyannameler için 1.500.000 TL, 2022 yılında verilecek beyannameler için 2.000.000 TL; 'den 2023 yılında verilecek beyannameler için ise 4.400.000' den; 01.01.2024 tarihinden itibaren verilecek yıllık beyannameler için ise 6.900.000 TL'den fazla olamayacaktır.
- İndirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile bu yıldan önceki son iki yıla ait yıllık gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannameleri, geçici vergi beyannameleri, muhtasar, muhtasar ve prim hizmet beyannameleri ile vergi dairelerine verilmesi gereken KDV ve ÖTV beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş ve bu beyannameler üzerine tahakkuk eden vergilerin ise indirimin hesaplanacağı yıllık gelir vergisi veya yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verileceği tarih itibarıyla ödenmiş olması gerekmektedir. Kanuni süresinde verilen bir beyannameye ilişkin olarak kanuni süresinden sonra düzeltme amacıyla veya pişmanlıkla verilen beyannameler şartların ihlali sayılmayacaktır.
- Mükelleflerin indirimin uygulanacağı tarih itibarıyla 1.000 TL'nin üzerinde vadesi geçmiş borcu bulunmamalıdır.
- İndirimin hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile önceki dört takvim yılında Vergi Usul Kanunu'nun "Kaçakçılık suçları ve cezaları" başlıklı 359. maddesinde sayılan fiilleri işlediği tespit edilenler, bu indirimden yararlanamayacaklardır.
- Mükellefler için ikmalen, re'sen veya idarece yapılan tarhiyatlar olması durumunda yararlanılan indirimler cezasız olarak, ancak gecikme zammı veya gecikme faizi uygulanarak geri alınacaktır (yapılan tarhiyatların kesinleşmiş

yargı kararlarıyla veya Vergi Usul Kanunu'nun uzlaşma ya da düzeltme hükümlerine göre tamamen ortadan kaldırılmış olması durumunda bu şart ihlal edilmiş sayılmayacaktır).

- Gelir vergisi mükellefleri bakımından indirim sadece beyan edilen gelirin içerisindeki ticari, zirai ve mesleki kazançlara ilişkin beyan edilen tutarın toplam içerisindeki oranı dahilinde hesaplanacaktır.

Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı'nın <https://dijital.gib.gov.tr/> internet adresinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun "Vergiye Uyumlu Mükelleflere Vergi İndirimi" başlıklı Mükerrer 121. maddesi kapsamında Gelir ve Kurumlar vergisi mükelleflerinin mahsuben iade işlemlerinin yapılabilmesi için Gelir / Kurumlar Vergisi İade Talep Dilekçesi (1 A) ve Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi (GEKSİS) ekranlarında gerekli değişiklikler yapılarak <https://intvrg.gib.gov.tr> adresindeki İnternet Vergi Dairesi ekranlarında mükelleflerin kullanımına açılmıştır.

Düzeltilme beyannameleri ile tenzil taleplerinin vergi indirimine etkisi konusunda Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayınlanan 2019/1 sayılı Gelir Vergisi Kanunu İç Genelgesinde;

- Kanuni süresi içerisinde verilen bir beyannameye ilişkin olarak, kanuni süresinden sonra düzeltme amacıyla veya pişmanlıkla verilen beyannamelerin vergi indiriminden yararlanılmasına engel teşkil etmediği,
- Ayrıca, mükelleflerin nakden iade taleplerinin gerçekleştirilmesinden sonra fazladan iade edildiği "KDV İadesi Kontrol Raporu" veya diğer suretlerle tespit edilen tutarların kendilerinden geri alınmasına ilişkin olarak yazılı talepte bulunmaları (KDV iade uygulamasında kullanılan haliyle mükelleflerin tenzil dilekçesi vermeleri) halinde, bu taleplerin Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 121. maddesinde yer alan vergi indirimini açısından kanuni süresi içerisinde verilen bir beyannameye ilişkin olarak kanuni süresinden sonra düzeltme amacıyla verilen beyanname olarak değerlendirileceği, dolayısıyla, haksız yapılan iadenin geri alınmasına yönelik olarak mükelleflerin söz konusu yazılı taleplerine istinaden yapılan ikmalen, re'sen veya idarece tarhiyatların vergiye uyumlu mükelleflerin vergi indiriminden yararlanılmasına engel teşkil etmeyeceği, açıklanmıştır.

IV. VERGİYE UYUMLU MÜKELLEFLERE VERGİ İNDİRİMİ

3. 7194 Sayılı Kanun ile Yapılan Düzenlemeler

7194 sayılı Kanununun 18. maddesi ile Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 121. maddesinin ikinci fıkrasının 1 ve 3 numaralı bentleri ve 5. fıkrası değiştirilmiştir. Maddede geçen “**vergi beyannameleri**” ibaresi,

- Yıllık gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannameleri,
- Geçici vergi beyannameleri,
- Muhtasar,
- Muhtasar ve prim hizmet beyannameleri ile
- Vergi dairelerine verilmesi gereken KDV ve ÖTV beyannameleri şeklinde sınırlandırılmıştır.

Buna göre indirimın hesaplanacağı beyannamenin ait olduğu yıl ile bu yıldan önceki son iki yıla ait yukarıda yer alan vergi beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş olması gerekmektedir. Bu beyannameler dışındaki örneğin, damga vergisi beyannamesinin zamanında verilmemesi söz konusu indirimden yararlanmaya bir engel teşkil etmeyecektir.

Yine “Her bir beyanname itibarıyla 250 Türk lirasına kadar yapılan eksik ödemeler bu şartın ihlali sayılmaz.” ifadesi kaldırılmış olup, yeni düzenleme ile söz konusu beyannameler üzerine tahakkuk eden vergilere ilişkin ödeme koşulu da gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinin verilme tarihine çekilmiştir. Yukarıda sayılan beyannameler üzerine tahakkuk edilen verginin gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinin verilme tarihine kadar ödenmemesi halinde söz konusu % 5 indirimden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

Örneğin; (A) A.Ş. 2022 yılı Ekim dönemi muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile tahakkuk eden vergileri yasal süresi içinde ödenememiştir. (A) A.Ş. 2022 yılı kurumlar vergisi beyannamesini 15.04.2023 tarihinde e-beyanname ile vermiştir. Bu durumda eğer (A) A.Ş Ekim 2022 dönemine ait muhtasar ve prim hizmet beyannamesi borcunu, Kurumlar vergisi beyannamesini vermiş olduğu 15.04.2023 tarihinden önce ödemiş ise %5 vergi indiriminden yararlanabilecek, ödememiş ise yararlanamayacaktır.

Ayrıca, maddeyle, mahsuben yapılan ödemelerde, daha sonra yapılan tespitler üzerine mahsuben ödenmek istenen tutarın %10'una kadar yapılan eksik ödemelerin indirimden faydalanılmasına

engel teşkil etmemesi sağlanmaktadır. Böylece madde kapsamına girecek uyumlu mükellef sayısının artırılması amaçlanmaktadır.

Yukarıdaki düzenlemeler, 01.01.2020 tarihinden itibaren verilmesi gereken yıllık gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerine uygulanmak üzere, kanunun yayın tarihinde (07.12.2019) yürürlüğe girmiştir.

4. Mahsuben Vergi Ödemelerinde Yapılan Tenzilatlar Dolayısıyla Mahsup Tutarının Yetersiz Kalması Halinde İndirim Uygulaması – Verginin Vadesinde Ödenme İradesinin Gösterilmesi Yeterli Midir?

İzmir BİM-1 VDD K:2020/457 sayılı kararı aşağıdaki gibi olmuştur:

“Davacı şirket tarafından vadesinde ödenmediği ileri sürülen vergi borçları için süresinde mahsup dilekçeleri verildiği açık olup, mahsupların yapılan tenzilatlar nedeniyle tam olarak gerçekleştirilememesi sonucu kalan vergilerin mahsubun yapıldığı zamanlarda uyumsuzluk yaratılmadan gecikme zammıyla birlikte ödenmesi karşısında vergilerin vadesinde ödeme iradesinin gösterildiği ve vergisel yükümlülüklerini düzenli olarak yerine getiren mükelleflerin ödüllendirilmesi ve vergisel yükümlülüklerinin düzenli olarak yerine getirilmesinin teşviki amacıyla getirilen yasanın amacına uygun olarak, beyannamenin ait olduğu yıl ile bu yıldan önceki son iki yıla ait süresinde verilen vergi beyannameler üzerinden tahakkuk eden vergilerin vadesinde ödendiğinin kabulü gerekmektedir.

Bu durumda, 2017 yılı kurumlar vergisi beyannamesini süresinde veren davacı şirket tarafından, tahakkuk eden kurumlar vergisi üzerinden 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 121.maddesi uyarınca hesaplanan % 5 oranındaki verginin diğer vergi borçlarına mahsubu talebinin reddine ilişkin işlemde hukuka uygunluk bulunmamaktadır.”

V. GEKSİS (Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi)

V. GEKSİS (Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi)

Gelir İdaresi Başkanlığı internet sitesinde yayınlanan 99 Numaralı Gelir Vergisi Kanunu Sirkülerinde, gelir ve kurumlar vergisine yönelik iade taleplerinde, mükelleflerin elektronik ortamda gönderecekleri bilgi ve belgeler esas alınarak, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sisteminin (GEKSİS) kullanılmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Sirkülerde yapılan açıklamaya göre, gelir ve kurumlar vergisi iade talepleri ile ilgili olarak iade işlemlerine hız kazandırılması, iade işlemleri açısından asgârî bir standart getirilmesi ve uygulama birliğinin sağlanması amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi ile mükelleflerin elektronik ortamda gönderecekleri bilgi ve belgeler esas alınarak Gelir-Kurumlar Vergisi iadelerine yönelik kontrol ve analizler elektronik ortamda yapılarak özet bir rapor halinde iadeyi yapacak birime ve mükellefe sunulacaktır.

Bu itibarla, gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri 2015 ve izleyen vergilendirme dönemlerine yönelik iade taleplerini bahse konu sistemi kullanmak suretiyle yapacaklardır.

Bu çerçevede Gelir Vergisi Kanunu'nun;

- Mükerrer 120. maddesi kapsamında iadesi gereken geçici vergilerden ve
- 121. maddesi kapsamında, Kanunun 94. ve geçici 67. maddeleri uyarınca tevkif edilmiş vergilerden kaynaklanan gelir vergisi iade talepleri ile

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun;

- 32. maddesi kapsamında Gelir Vergisi Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre ödenen geçici vergilere ilişkin iade taleplerinde ve
- 34. maddesi kapsamında Kanunun 15 ve 30. maddeleri ile Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi uyarınca tevkif edilmiş vergilerden kaynaklanan kurumlar vergisi iade taleplerinde,

söz konusu maddelerde yer alan yetki çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından gerekli görülen bilgi ve belgeler elektronik ortamda alınacaktır.

Mükellefler talep ettikleri iadenin konusuna ve beyan ettikleri kazanç türlerine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın uygun göreceği liste ve tabloları

aşağıdaki esaslara uygun olarak elektronik ortamda göndereceklerdir:

a) Her bir tevsik edici belge, fatura düzenleme limitinin altında kalsa dahi, bu liste ve tablolara ayrı ayrı girilecektir.

b) Aynı mükelleften yapılan alımlar, bu liste ve tablolara belge bazında ayrı ayrı girilecektir.

Liste ve tabloların doldurulmasında uyulacak kurallara internet vergi dairesinden ulaşılması mümkündür. Elektronik ortamda alınan belgelerin ayrıca kâğıt ortamında verilmesine gerek bulunmamaktadır. Ancak iade talebine ilişkin olarak elektronik ortamda alınması uygun görülen liste ve/veya tablolar dışında kalan diğer belgelerin önceden olduğu gibi vergi dairesine intikal ettirilmesi gerekecektir.

Vergi daireleri mükelleflerin iade taleplerini, sistem tarafından üretilecek Gelir ve Kurumlar Vergisi İadesi Kontrol Raporu çerçevesinde değerlendirerek ilgili Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde ve Sirkülerlerinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde sonuçlandıracaktır.

Beyannamelerini elektronik ortamda verme zorunluluğu bulunmayan mükelleflerin **(Kazançları yalnızca GMSİ-MSİ-Diğer Kazanç ve İratlar-Ücret olan mükellefler (0012 kodundan beyanname verenler)) iade taleplerinde bu sistemi kullanma zorunluluğu bulunmamaktadır.**

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

1. Katma Değer Vergisinin Konusu

Türkiye’de yapılan ticari, sınai, zirai ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler, her türlü mal ve hizmet ithalatı ile Kanunun 1. maddesinin üçüncü fıkrasında ayrıca sekiz bent halinde sayılan teslim ve hizmetler KDV’nin konusunu oluşturmaktadır. Katma Değer Vergisi, harcamalar üzerinden alınan en yaygın vergidir. KDV’nin doğası gereği, bir mal ya da hizmetin ilk kaynağından nihai tüketiciye ulaşma aşamasına kadar yaratılmış olan katma değer, verginin konusuna girmektedir.

Örneğin; (A) pamuk üretmektedir. (B) bu pamuktan iplik üretmektedir. (C) bu iplikten kumaş üretmektedir. (Ç) bu kumaştan giysi üretmektedir. (D) bu giysileri mağazasında satmaktadır. (E) ise nihai tüketicidir.

(A) pamuğu 100 TL’ye satmıştır. (A)’nın bu malı üretmek için yaptığı (KDV’li) maliyetler toplamı 30 TL’dir. (B) üretimi sonrasında ipliği 120 TL’ye satmıştır. (C) üretmiş olduğu kumaşı 150 TL’ye satmıştır. (Ç) ürettiği giysiyi 200 TL’ye satmıştır. (D) giysiyi 300 TL’ye satmıştır. (Her aşamada KDV’nin %18 olduğu varsayılmıştır.)

Bu süreçte oluşan katma değer, tarafların indirimleri ve toplamda hazineye ödenen vergi aşağıdaki gibidir.

Mükellef	Hesaplanan KDV	İndirilen KDV	Ödenen KDV
(A)	18,00	5,40	12,60
(B)	21,60	18,00	3,60
(C)	27,00	21,60	5,40
(Ç)	36,00	27,00	9,00
(D)	54,00	36,00	18,00
Toplam ödenen KDV :			48,60

Nihai tüketici (E)’ye ulaşana kadar, KDV’li ilk bedeli 30 TL olan iktisadi unsur 300 TL’ye ulaşmıştır. Toplam 270 TL katma değer yaratılmıştır. $270 \text{ TL} \times \%18 = 48,60.-$ KDV’nin barındırdığı indirim mekanizması sayesinde bu iktisadi unsur için ekonomide yaratılan katma değer vergilendirilmiştir.

2. Teslim Sayılan Haller

Teslim, bir mal üzerindeki tasarruf hakkının malik veya onun adına hareket edenlerce, alıcıya veya adına hareket edenlere devredilmesidir. Bir malın alıcı veya onun adına hareket edenlerin gösterdiği yere veya kişilere tevdi teslim hükmündedir. Malın alıcıya veya onun adına hareket edenlere gönderilmesi halinde, malın nakliyesinin başlatılması veya nakliyeciyi veya sürücüye tevdi edilmesi de mal teslimidir.

Bir mal üzerindeki tasarruf hakkının iki veya daha fazla kimse tarafından zincirleme akit yapılmak suretiyle, malın bu arada el değiştirmeden doğrudan sonuncu kişiye devredilmesi halinde, aradaki safhaların her biri ayrı bir teslimdir.

Su, elektrik, gaz, ısıtma, soğutma ve benzeri şekillerdeki dağıtımlar da mal teslimidir.

Kap ve ambalajlar ile döküntü ve tali maddelerin geri verilmesinin mutad olduğu hallerde teslim, bunlar dışında kalan maddeler itibarıyla yapılmış sayılır. Bunların yerine aynı cins ve mahiyette kap ve ambalajlar ile döküntü tali maddelerin geri verilmesinde de aynı hüküm uygulanır.

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

Trampa iki ayrı teslim hükmündedir. Bu Kanunun uygulanmasında arsa karşılığı inşaat işlerinde; arsa sahibi tarafından konut veya işyerine karşılık müteahhide arsa payı teslimi, müteahhit tarafından arsa payına karşılık arsa sahibine konut veya işyeri teslimi yapılmış sayılır.

Katma Değer Vergisi Kanunu'na göre aşağıdaki haller teslim sayılır:

a) Veriye tabi malların her ne suretle olursa olsun, vergiye tabi işlemler dışındaki amaçlarla işletmeden çekilmesi, vergiye tabi malların işletme personeline ücret, prim, ikramiye, hediye, teberru gibi namlarla verilmesi,

b) Vergiye tabi malların, üretilip teslimi vergiden istisna edilmiş olan mallar için her ne suretle olursa olsun kullanılması veya sarfi,

c) Mülkiyeti muhafaza kaydıyla yapılan satışlarda zilyetliğin devri,

3. Hizmet ve Hizmet Sayılan Haller

Hizmet, teslim ve teslim sayılan haller ile mal ithalatı dışında kalan işlemlerdir. Bu işlemler; bir şeyi yapmak, işlemek, meydana getirmek, imal etmek, onarmak, temizlemek, muhafaza etmek, hazırlamak, değerlendirmek, kiralamak, bir şeyi yapmamayı taahhüt etmek gibi şekillerde gerçekleştirilebilir.

Bir hizmetin karşılığının bir mal teslimi veya diğer bir hizmet olması halinde bunların her biri ayrı işlem olup, hizmet veya teslim hükümlerine göre ayrı ayrı vergilendirilirler.

Vergiye tabi bir hizmetten, işletme sahibinin, işletme personelinin veya diğer şahısların karşılıksız yararlandırılması hizmet sayılır.

4. Vergiyi Doğuran Olay

Katma Değer Vergisi Kanunu'nda vergiyi doğuran olayın hangi hallerde gerçekleşeceği aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

- Mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde, malın teslimi veya hizmetin yapılması,

- Malın tesliminden veya hizmetin yapılmasından önce fatura veya benzeri belgeler verilmesi hallerinde, bu belgelerde gösterilen miktarla sınırlı olmak üzere fatura veya benzeri belgelerin düzenlenmesi,

- Kısım kısım mal teslimi veya hizmet yapılması mutad olan veya bu hususlarda mutabık kalınan

hallerde, her bir kısmın teslimi veya bir kısım hizmetin yapılması,

- Komisyoncular vasıtasıyla veya konsinyasyon suretiyle yapılan satışlarda, malların alıcıya teslimi,

- Malın alıcıya veya onun adına hareket edenlere gönderilmesi halinde, malın nakliyesine başlanması veya nakliyeciyi veya sürücüye tevdi,

- Su, elektrik, gaz, ısıtma, soğutma ve benzeri enerji dağıtım veya kullanımlarında bunların bedellerinin tahakkuk ettirilmesi,

- İthalatta, Gümrük Kanunu'na göre gümrük vergisi ödeme mükellefiyetinin başlaması, gümrük vergisine tabi olmayan işlemlerde ise gümrük beyannamesinin tescili,

- İkametgâhı, işyeri, kanunî merkezi ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlar tarafından yabancı ülkeler ile Türkiye arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılıkta gümrük bölgesine girilmesi veya gümrük bölgesinden çıkılması,

- 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'na göre düzenlenen ürün senetlerinin temsil ettiği ürünlerin depodan çekilmesi.

5. Verginin Mükellefi

Katma değer vergisinin mükellefi:

- Mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde bu işleri yapanlar,

- İthalatta mal ve hizmet ithal edenler,

- Transit taşımalarda gümrük veya geçiş işlemine muhatap olanlar,

- Müzayede mahallerinde yapılan satışlarda bu satışları yapanlar

- PTT İşletme Genel Müdürlüğü ve radyo ve televizyon kurumları,

- Her türlü şans ve talih oyunlarını tertip edenler,

- Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinde belirtilen mal ve hakları kiraya verenler,

- Profesyonel sanatçıların yer aldığı gösteriler ve konserler ile profesyonel sporcuların katıldığı sportif faaliyetleri, maçları, yarışları tertipleyenler ve gösterenler,

- İsteğe bağlı mükellefiyette talepte bulunanlardır.

Vergiye tabi bir işlem söz konusu olmadığı veya

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

katma değer vergisini fatura veya benzeri vesikalarda göstermeye hakkı bulunmadığı halde; düzenlediği bu tür vesikalarda katma değer vergisi gösterenler, bu vergiyi ödemekle mükelleflerdir. Bu husus kanuna göre borçlu oldukları vergi tutarından daha yüksek bir meblağı gösteren mükellefler için de geçerlidir. Bu gibi sebeplerle fazla ödenen vergiler, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın belirleyeceği usul ve esaslara göre ilgililere iade edilir.

6. Vergi Sorumlusu

KDV Kanunu'nda vergi sorumlusu aşağıdaki gibi açıklanmıştır. Mükellefin Türkiye içinde ikametgâhının, işyerinin, kanunî merkezi ve iş merkezinin bulunmaması hallerinde ve gerekli görülen diğer hallerde Hazine ve Maliye Bakanlığı, vergi alacağına emniyet altına alınması amacıyla, vergiye tabi işlemlere taraf olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutabilir.

Şu kadar ki Türkiye'de ikametgâhı, işyeri, kanuni merkezi ve iş merkezi bulunmayanlar tarafından KDV mükellefi olmayan gerçek kişilere elektronik ortamda sunulan hizmetlere ilişkin katma değer vergisi, bu hizmeti sunanlar tarafından beyan edilip ödenir. Hazine ve Maliye Bakanlığı elektronik ortamda sunulan hizmetlerin kapsamı ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.⁵¹

Fiiî yada kaydî envanter sırasında belgesiz mal bulundurulduğu veya belgesiz hizmet satın alındığının tespiti halinde, bu alışlar nedeniyle ziyaa uğratılan katma değer vergisi, belgesiz mal bulunduran veya hizmet satın alan mükelleften aranır.

Belgesiz mal bulundurdıkları veya hizmet satın aldıkları tespit edilen mükelleflere, bu mal ve hizmetlere ait alış belgelerinin ibrazı için tespit tarihinden itibaren 10 günlük bir süre verilir. Bu süre içinde alış belgelerinin ibraz edilememesi halinde, belgesi ibraz edilemeyen mal ve hizmetlerin tespit tarihindeki emsal bedeli üzerinden hesaplanan katma değer vergisi, alışlarını belgeleyemeyen mükellef adına re'sen tarhedilir. Bu tarhiyata vergi ziyayı cezası uygulanır. Ancak belgesiz alınan mal ve hizmetleri satanlara, bu satışlarla ilgili olarak vergi inceleme raporuna dayanılarak katma değer vergisi tarhiyatı yapıldığı takdirde, ziyaa uğratılan vergi ve

buna ilişkin ceza ayrıca alıcılardan aranmaz.

5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'na göre düzenlenen ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara teslimine ait katma değer vergisinin ödenmesinden lisanslı depo işletmecileri sorumludur.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, KDV Kanunu'ndan aldığı yetki ile birçok vergi sorumluluğu tesis etmiştir. Vergi sorumlulukları uygulamada genel tebliğlerde açıklanan esas ve oranlara uygun olarak, alıcılar, mal ya da hizmet satın aldıkları kişilerin fatura da göstermiş oldukları KDV'nin belli bir yüzdesini satıcıya ödememekte, bu tutarı (2) numaralı KDV beyannamesi ile kendileri beyan etmekte ve ödemektedirler. Hazine ve Maliye Bakanlığı, daha çok KDV gelirlerinin azaldığı, sahte veya yanıltıcı belge kullanımının yüksek olduğu sektörlerde, bu hizmeti veren ya da malı satan kişilerden hizmet ya da mal alan kişilere vergi sorumluluğu tesis ederek vergi alacağını belli bir oranda güvence altına almayı uygun görmektedir.

KDV Genel Uygulama Tebliğinde KDV tevkifatı hakkında detaylı açıklamalar yapılmıştır. Güncel KDV tevkifat oranları ve tevkifata konu işlemlere dair özet tablo rehberin ekinde pratik bilgiler bölümünde verilmiştir.

6.1.Sorumlu Sıfatıyla KDV Beyanı, KDV Tevkifatı Farklı Düzenlemeler mi?

Hayır, sadece mevzuatta farklı şekillerde adlandırılmışlardır. Özünde her iki kavramının da yasal dayanağı KDV Kanunu Madde 9'da yer almaktadır. KDV Genel Uygulama Tebliğinde 1/C.2 No.lu bölüm Vergi Sorumlusu başlığını taşısa da ilgili bölümde daha çok KDV Tevkifatı kavramı kullanılmıştır.

Vergi sorumluluğu iki şekilde karşımıza çıkmaktadır.

1. Hizmeti sağlayan Türkiye'de yerleşik KDV mükellefi değildir. Bu durumda işlem KDV tevkifatı kapsamına giriyorsa, hizmeti alan fatura bedelinin tamamı üzerinden sorumlu sıfatıyla KDV hesaplar ve 2 No.lu KDV beyannamesi ile beyan ederek öder.

2. Teslim veya hizmet işlemi yapan Türkiye'de

51 Türkiye'de ikametgâhı, işyeri, kanuni merkezi ve iş merkezi bulunmayıp, Türkiye'de KDV mükellefi olmayan gerçek kişilere bir bedel karşılığında elektronik ortamda hizmet sunanlar, bu hizmetlere ilişkin KDV'ni, "Elektronik Hizmet Sunucularına Özel KDV Mükellefiyeti" tesis ettirmek suretiyle ve tanzim edecekleri faturalarda hesaplamaları gereken KDV'ni 3 No.lu KDV Beyannamesi ile beyan ederek ödemeleri gerekecektir. Düzenlemenin uygulama usul ve esasları KDV Genel Uygulama Genel Tebliğinin "1/C. 2.1.2.1.2.1. Elektronik Hizmet Sunucularının KDV Mükellefiyeti" başlıklı bölümünde ve devamında açıklanmıştır.

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

yerleşik bir mükelleftir. Bununla birlikte söz konusu teslim ya da hizmet KDV Genel Uygulama Tebliğinin I/C.2 no.lu bölümünde KDV tevkifatına alınmış bir işlemdir. Bu durumda genel tebliğin ilgili bölümünde düzenlenen usul ve esaslara uygun olarak ve yine genel tebliğlerde belirlenen oran dahilinde, satıcı faturasının üzerinde KDV tevkifatına isabet eden kısmı gösterir, alıcı taraf bu KDV'yi satıcıya ödemez, bir anlamda istihkak bedelinden kestiği bu tutarı 2 no.lu KDV beyannamesi beyan ederek Hazineye öder.

6.2. Yurtdışında Mukim Kişilerden / Firmalardan Alınan Hizmetlerde Sorumlu Sıfatıyla KDV Beyanı

Mükellefin Türkiye içinde ikametgâhının, işyerinin, kanunî merkezi ve iş merkezinin bulunmaması hallerinde, vergiye tabi işlemlere taraf olanlar verginin ödenmesinden sorumludur.

KDV Kanunu gereği Türkiye'de yapılan işlemler verginin konusuna girmektedir. İşlemlerin Türkiye'de yapılması ise Kanunda aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

“İşlemlerin Türkiye’de yapılması:

- *Malların teslim anında Türkiye’de bulunmasını,*
- *Hizmetin Türkiye’de yapılmasını veya hizmetten Türkiye’de faydalanılmasını,*

ifade eder.”

“...hizmetten Türkiye’de faydalanılması” ifadesi oldukça önemlidir. Türkiye’de mukim bir firma, yurt dışındaki bir firmadan ya da kişiden aldığı hizmetten Türkiye’de faydalanıyorsa ya da hizmet zaten Türkiye’de verilmişse; yurt dışı firmanın (ya da yurtdışın mukim kişinin) göndereceği fatura bedeli üzerinden Türkiye’deki firma sorumlu sıfatıyla KDV hesaplayacak ve (2) numaralı KDV beyannamesi ile beyan ederek ödeyecektir. Elbette söz konusu hizmet KDV Kanunundan vergiden istisna edilmiş ise sorumlu sıfatıyla KDV de söz konusu olmayacaktır.

Diğer bir husus ise söz konusu işlem için KDV mevzuatında genel KDV oranından (%20) farklı bir oran (%10 veya %1) belirlenmiş ise sorumlu sıfatıyla KDV’nin de bu oran üzerinden hesaplanması gerekecektir.

6.3. KDV Genel Uygulama Tebliğinde Uygulamaya Dair Yer Verilen Önemli Bazı Konular

KDV tevkifatı ihtiyari bir uygulama olmayıp, Hazine ve Maliye Bakanlığınca tevkifat uygulaması kapsamına alınan işlemlerde alıcılar tarafından tevkifat yapılması zorunludur. Diğer taraftan, Maliye Bakanlığınca tevkifat kapsamına alınmamış işlemlerde alıcılar tarafından tevkifat yapılması mümkün değildir. Genel tebliğde kapsama alınmamış bir işlemde KDV tevkifatı yapılması (sorumlu sıfatıyla KDV beyanı yapılması) halinde yapılan tevkifat beyan edilmek zorundadır. Beyan edilen tutar fazla ve yersiz ödenmiş vergi vassafına girer ve ödenen verginin indirimi reddedilir. Ancak fazla ve yersiz ödenen vergi bu usul ve esaslar çerçevesinde iade edilir.

KDV tevkifatı uygulaması, teslim veya hizmet bedeli üzerinden hesaplanan verginin, teslim veya hizmeti yapanlar tarafından değil, bu işlemlere muhatap olanlar tarafından kısmen veya tamamen vergi sorumlusu sıfatıyla beyan edilip ödenmesidir.

“Tam tevkifat” işlem bedeli üzerinden hesaplanan verginin tamamının işleme muhatap olan alıcılar tarafından beyan edilip ödenmesi; “kısmi tevkifat” ise hesaplanan verginin Maliye Bakanlığınca belirlenen kısmının, işleme muhatap olan alıcılar tarafından, diğer kısmının ise işlemi (teslim veya hizmeti) yapan tarafından beyan edilip ödenmesidir.

Tevkifat kapsamındaki işlemlerde vergiyi doğuran olay bakımından özellikli bir durum söz konusu olmayıp, bu işlemlere ilişkin KDV’nin beyan dönemi Kanununun 10. maddesine göre tespit edilir. Bu kapsamda, **işleme ait fatura veya benzeri belge izleyen ay içinde düzenlense dahi sorumlu sıfatıyla beyan, işlemin vuku bulunduğu dönemin beyan süresi içinde yapılır.** Kısmi tevkifat uygulamasında satıcının mükellef sıfatıyla 1 No.lu KDV Beyannamesi ile beyan edeceği kısım da aynı dönemde beyan edilir.

Hizmet işlemlerinde, **hizmetin ayın sonunda tamamlanması halinde de fatura izleyen ayda düzenlense bile yukarıda belirtildiği şekilde işlem yapılır.**

İşlem bedelinin ödenmemesi, işleme ait faturanın süresinde düzenlenmemesi, alıcıya geç gelmesi veya hiç gelmemesi tevkifatın yapılıp yukarıda belirtilen süre içinde sorumlu tarafından beyan edilmesine engel değildir.

Örneğin: Yurtdışında mukim bir firmadan Ocak 2023

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

döneminde bir hizmet alınmıştır. Hizmete ait fatura Mart 2023'de gelmiştir. İşlem bedeli üzerinden hesaplanması gereken sorumlu sıfatıyla KDV'nin Ocak ayına ait 2 No.lu KDV beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Örneğin: KDV Genel Uygulama Tebliğinden 5/10 nispetinden tevkifat kapsamına alınmış bir teslim ilişkisi 27.02.2023'de gerçekleştirilmiştir. Ancak bu teslim için fatura Mart ayında düzenlenmiştir. Söz konusu KDV tevkifatının beyan edilmesi gereken Şubat 2023'dir.

2 No.lu KDV Beyannamesinde herhangi bir surette indirim yapılması mümkün olmadığından tevkifat edilen KDV'nin tamamının beyan edilerek vergi dairesine ödenmesi gerekmektedir. Tevkifat uygulayan alıcının KDV mükellefiyetinin bulunması ve tevkifat uyguladığı teslim veya hizmeti indirim hakkı tanınan işlemlerde kullanacak olması halinde, sorumlu sıfatıyla beyan edilen tutar, beyanın yapıldığı ay içinde verilmesi gereken 1 No.lu KDV Beyannamesinde indirim konusu yapılabilir. Bu indirimin dayanağı 2 No.lu KDV Beyannamesi olacaktır.

2 No.lu KDV Beyannamesi sadece tevkifata tabi işlemlerin olduğu dönemlerde verilir. Diğer bir ifadeyle, 1 No.lu KDV beyannamesi gibi boş dahi olsa verilmesi zorunlu değildir.

Kısmi tevkifat uygulaması kapsamına giren her bir işlemin KDV dahil bedeli 2.000 TL'yi aşmadığı takdirde, hesaplanan KDV tevkifata tabi tutulmayacaktır. Sınırın aşılması halinde ise tutarın tamamı üzerinden tevkifat yapılacaktır. Tespit edilen tutarı aşan işlemlerde KDV tevkifatı zorunluluğundan kaçınmak amacıyla bedel parçalara ayrılamaz, aynı işleme ait bedellerin toplamı dikkate alınarak bu sınırın aşılması halinde tevkifat yapılır.

Belirlenmiş alıcıların birbirlerine karşı yaptıkları teslim ve hizmetlerde (şirketleşenler dahil profesyonel spor kulüplerince yapılanlar hariç), KDV tevkifatı uygulanmayacaktır. Belirlenmiş alıcıların, kısmi tevkifat uygulaması kapsamındaki teslim ve hizmetlerinde hesaplanan KDV, alıcıların durumuna bakılmaksızın, tevkifata tabi tutulmayacaktır. Ancak, bu durum profesyonel spor kulüplerince (şirketleşenler dahil) belirlenmiş alıcılara yapılan teslim ve hizmetlerde geçerli değildir.

KDV Kanunu uyarınca KDV'den istisna olan teslim ve hizmetler ile KDV Kanunu'nun 11/1-c kapsamında ihraç kayıtlı satışlar ve geçici 17. maddeleri

kapsamındaki dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında yapılacak teslimlerde tevkifat uygulanmayacaktır.

KDV Genel Uygulama Genel Tebliği'nin "1/C.2.1.3.1 – Kısmi Tevkifatın Mahiyeti ve Tevkifat Uygulayacak Alıcılar" başlıklı bölümünde aşağıdaki düzenleme yer almaktadır.

"213 sayılı Kanuna göre, mücbir sebebin başladığı tarihten sona erdiği tarihe kadar geçen sürede, mücbir sebepten yararlanan mükelleflerin vergi ödevleri ertelenmektedir. Bu kapsamda beyanname verme yükümlülükleri ileri tarihe ertelenen mükelleflerin, mücbir sebep halinde bulunduğu süre içerisinde kısmi tevkifat kapsamındaki alımlarında tevkifat uygulanmaz. Şu kadar ki, işleme taraf satıcı mükellefin de mücbir sebep kapsamında bulunması halinde, söz konusu alımlarda genel hükümler çerçevesinde tevkifat uygulamasına devam olunur."

6.4. Örnekler

Örnek 1: (A) A.Ş., yurt dışında mukim (B) firmasından Ağustos 2023'de 10.000 EURO bedelinde hizmet almıştır. 1 EURO = 25,00 TL'dir. (A) A.Ş.'nin 250.000 TL hizmet bedeli üzerinden hesaplayacağı %20 KDV 50.000 TL'yi Ağustos ayına ait 2 No.lu KDV beyannamesi beyan etmesi gerekmektedir. Hizmete ait faturanın muhasebe kaydı ise aşağıdaki gibi olacaktır:

-----Ağustos 2023-----	
770 GENEL YÖNETİM GİDERLER	250.000
191 İNDİRİLECEK KDV	50.000
320 SATICILAR	250.000
360 ÖDENECEK VERGİLER VE FONLAR	50.000
----- / -----	

Örnek 2: (D) A.Ş., (E) Ltd. Şti.'nde işgücü temin hizmeti, güvenlik hizmeti ve servis taşımacılığı almaktadır. KDV Genel Uygulama Tebliğinde işgücü temin hizmetleri 9/10 oranında kapsama alınmış ve ayrıca ilgili kısımda yapılan düzenleme ile güvenlik hizmetleri de işgücü temin hizmeti olarak kabul edilmiştir. Servis taşımacılığı ise tebliğde 5/10 oranında tevkifat kapsamına alınmıştır.

(E) Ltd. Şti.'nin faturası aşağıdaki gibidir:

Personel temini hizmet bedeli	: 10.000 TL
Güvenlik hizmeti bedeli	: 8.000 TL

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

Toplam	: 18.000 TL
%20 KDV	: 3.600 TL
9/10 Tevkifat	: 3.420 TL
Tahsil Edilecek KDV	: 360 TL
Toplam Tahsil Edilecek Bedel	: 18.360 TL
Servis hizmeti bedeli	: 20.000 TL
%20 Hesaplanan KDV	: 4.000 TL
5/10 KDV Tevkifatı	: 2.000 TL
Tahsil Edilecek KDV	: 2.000 TL
Toplam Tahsil Edilecek Bedel	: 22.000 TL

----- / -----	
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	38.000
191 İNDİRİLECEK KDV	7.600
320 SATICILAR	40.180
360 ÖDENECEK VERGİLER	5.420
----- / -----	

7. Katma Değer Vergisinde İstisnalar

KDV Kanunu'nda 11 ilâ 17. maddeler arasında KDV'den istisna olan işlemler düzenlenmiştir.

Bunlar;

- Mal ve hizmet ihracatı
- Araçlar, kıymetli maden ve petrol aramaları ile ulusal güvenlik harcamaları ve yatırımlarda istisna
- Transit taşımacılık
- Diplomatik istisnalar
- İthalat istisnası
- Sosyal ve askeri amaçlı istisnalarla diğer istisnalar

Ayrıca kanunun geçici maddelerinde de çeşitli istisna düzenlemelerine yer verilmiştir. Örneğin: Geçici Madde -30: "Büyük yatırımlarda iade"; Geçici Madde-20: "Teknoparklarda KDV istisnası"; Geçici Madde-17: "Dahilde işleme ve Geçici Kabul rejimleri kapsamında belge sahiplerine yapılan yurt içi teslimlerde KDV istisnası".

7.1. Tam İstisna

KDV Kanunu'nda "tam istisna" kavramı yer almamaktadır. Kanunda yer verilen "...vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet

ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan katma değer vergisi indirilemez." hükmüne bazı istisnalar getirilmiştir. Bunlar, mal ve hizmet ihracatı, araçlar, kıymetli maden ve petrol aramaları ile ulusal güvenlik harcamaları ve yatırımlarda istisna, transit taşımacılık, diplomatik istisnalardır. İşte bu istisna tutulan teslim ve hizmetler sebebiyle yüklenilen KDV indirilebilir, indirimi mümkün olmazsa iade edilebilir. Bunlara uygulamada "tam istisna" denmektedir.

7.1.1. KDV İadesini Talep Etme Süresi

Kanunun 11, 13, 14 ve 15. maddeleri ile 17. maddenin (4) numaralı fıkrasının (s) bendi uyarınca vergiden istisna edilmiş bulunan işlemlerle ilgili fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen KDV, mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanacak KDV'den indirilir. Vergiye tabi işlemlerin mevcut olmaması veya hesaplanan verginin indirilecek vergiden az olması hallerinde indirilemeyen KDV, **işlemin gerçekleştiği dönemi izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar** talep edilmesi şartıyla Hazine ve Maliye Bakanlığınca tespit edilen esaslara göre bu işlemleri yapanlara iade olunur.

Bakanlık tarafından yayınlanan tebliğde belirlenen kurallara göre, **2019 ve izleyen yılların vergilendirme dönemlerine ilişkin işlemlerden kaynaklanan iade taleplerinde** aşağıdaki iade talep sürelerine uyulacaktır.

a) **İndirimli orana tabi işlemlerden kaynaklanan iade talepleri:** En geç indirimli orana tabi işlemin gerçekleştiği yılı izleyen yılın Kasım ayı KDV-1 beyannamesinde ilgili alanda bu iade talebinin yer alması gerekmekte ve yılsonuna kadar standart iade talep dilekçesiyle (İade için gerekli diğer belgeler dahil) iade talebinin yapılması gerekecektir. Bu sürelere uygun olarak YMM KDV İadesi Tasdik Raporuyla talep edilen iadelerde, söz konusu YMM Raporunun, indirimli orana tabi işlemin gerçekleştiği yılı izleyen yılın sonundan itibaren altı ay içinde ibrazı zorunlu olacaktır. Bu süre içinde YMM Raporunun ibraz edilmemesi halinde iade talebi ivedilikle incelemeye sevk edilecektir.

b) **Tam istisna kapsamında işlemlerden kaynaklanan iade talepleri:** İstisnaya tabi işlemin gerçekleştiği dönemi izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar ilgili dönem beyannamelerinde istisnaya ilişkin yüklenilen KDV sütununun doldurulması ve en geç bu süre içinde standart iade talep dilekçesiyle (İade için gerekli diğer belgeler dahil) iade talebinin

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

yapılması gerekecektir. Bu sürele uygun olarak YMM KDV İadesi Tasdik Raporuyla talep edilen iadelerde, söz konusu YMM Raporunun, istisnaya tabi işlemin gerçekleştiği dönemi izleyen ikinci takvim yılının sonundan itibaren altı ay içinde ibrazı zorunlu olacaktır. Bu süre içinde YMM Raporunun ibraz edilmemesi halinde iade talebi ivedilikle incelemeye sevk edilecektir.

c) Kısmi tevkifat uygulanan işlemlere ilişkin iade talepleri: Tevkifata tabi işlemin gerçekleştiği dönemi izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar ilgili dönem beyannamelerinde iadeye konu olan KDV alanında iadeye ilişkin beyanın yapılması ve en geç bu süre içinde standart iade talep dilekçesiyle (iade için gerekli diğer belgeler dahil) iade talebinin yapılması gerekecektir. YMM KDV İadesi Tasdik Raporuyla talep edilen iadelerde, söz konusu YMM Raporunun, tevkifata tabi işlemin gerçekleştiği dönemi izleyen ikinci takvim yılının sonundan itibaren altı ay içinde ibrazı zorunlu olacaktır. Bu süre içinde YMM Raporunun ibraz edilmemesi halinde iade talebi ivedilikle incelemeye sevk edilecektir.

İade talep süresinin dolmasından sonra, geçmiş dönemler için düzeltme beyannamesi verilme suretiyle ve/veya standart iade talep dilekçesi ve ilgili belgeler ibraz edilmek suretiyle iade talep edilmesi mümkün bulunmamaktadır. Ancak, Tebliğin ilgili bölümlerinde aranan belgeler süresinde ibraz edilmekle birlikte, bu belgelerin muhteviyatında eksiklikler bulunması halinde, eksikliklerin bu süreden sonra tamamlanabilmesi mümkündür.

16.02.2021 tarih ve 31397 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 35 Sıra No.lu tebliğ ile KDV Genel Uygulama Tebliği’nde KDV tevkifatı kapsamında iade taleplerinin yerine getirilmesi konusunda yeni düzenlemeye gidilmiş, **KDV tevkifatı kapsamında iade taleplerinin yerine getirilmesinde** alıcı tarafından 2 No.lu KDV beyannamesi ile tahakkuk ettirilen KDV’nin ödenmesi şartı aranılmıyorken, tebliğde yapılan değişiklik ile **01.03.2021 tarihinden itibaren tevkifat uygulayan alıcı tarafından tahakkuk ettirilen KDV’nin ödenmiş olması şartı da getirilmiştir.**

7.2. Kısmi İstisna

Tam istisna bölümünde açıklanan sebeple ve sayılan istisnalar dışında kalan diğer istisnai teslim ve hizmetler ise kısmi istisna hükmündedir. Kısmi istisna kapsamında teslim edilen mallar veya ifa edilen hizmetler için zamanında indirilen KDV’lerinin

teslim ya da hizmetin yapıldığı dönemde düzeltilmesi gerekir.

7.2.1. Bazı Kısmi İstisna Mahiyetindeki İşlemler Nedeniyle Yüklenilen KDV İndirim Konusu Yapılabilecektir

KDV Kanunu’nun 30/1. maddesine göre, vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan KDV, mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan KDV’den indirilemez. KDV Kanunu’nun 30/1. maddesine eklenen parantez içi hüküm sonucu Kanunun (17/2-b), (17/2-c), (17/2-d), (17/4-ı), (17/4-ö), (17/4-r) (kısmi olarak), (17/4-t), geçici 10 (kısmi olarak), geçici 12, geçici 23, geçici 24, geçici 32. maddeleri uyarınca katma değer vergisinden istisna edilen işlemler ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan KDV’nin indirim konusu yapılması mümkün hale gelmiştir. Ancak, bu kapsamdaki işlemler nedeniyle yüklenilen ve indirim yoluyla giderilemeyen KDV mükelleflere iade edilmeyecektir. Bu düzenleme 1.1.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

7.2.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki KDV’den İstisna Olan Faaliyetler Nedeniyle Yüklenilen KDV İndirim Konusu Yapılabilecektir

7104 sayılı Kanunun 14. maddesi ile Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde KDV istisnasını düzenleyen KDV Kanunu’nun geçici 20/1. maddesine “internet,” ibaresinden sonra gelmek üzere “oyun,” ibaresi ve aynı paragrafta “Bu kapsamda istisna edilen işlemler bakımından bu Kanunun 30. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uygulanmaz.” ibaresi eklenmişti. Bu düzenlemelerin yürürlük tarihi 01.01.2019 olarak belirlenmişti. Bu düzenlemeye bağlı olarak KDV Genel Uygulama Tebliğinin “Teknoloji Geliştirme Bölgesinde ve İhtisas Teknoloji Geliştirme Bölgesinde Verilen Teslim ve Hizmetler” başlıklı (II/G-2.) bölümünde düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu bölümde “1/1/2019 tarihinden itibaren bu istisna kapsamında yapılan işlemlere ilişkin yüklenilen KDV indirilebilir, ancak indirim yoluyla giderilemeyen KDV iade edilmez.” açıklaması yer almıştır.

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

8. Vergi İndirimi

Mükellefler, yaptıkları vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden, bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça, faaliyetlerine ilişkin olarak aşağıdaki vergileri indirebilirler:

- Kendilerine yapılan teslim ve hizmetler dolayısıyla hesaplanarak düzenlenen fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen katma değer vergisi,
- İthal olunan mal ve hizmetler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi,
- Götürü veya telafi edici usulde vergiye tabi mükelleflerden gerçek usulde vergilendirmeye geçenlerin, çıkarılan envantere göre hesap dönemi başındaki mallara ait fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen katma değer vergisi,

Bir vergilendirme döneminde indirilecek katma değer vergisi toplamı, mükellefin vergiye tâbi işlemleri dolayısıyla hesaplanan katma değer vergisi toplamından fazla olduğu takdirde, aradaki fark sonraki dönemlere devrolunur ve iade edilmez. Şu kadar ki, 28. madde uyarınca Cumhurbaşkanı tarafından vergi nispeti indirilen teslim ve hizmetlerle ilgili olup indirilemeyen ve tutarı Cumhurbaşkanıca tespit edilecek sınırı aşan vergi, bu mükelleflerin vergi ve sosyal sigorta prim borçları ile genel ve katma bütçeli idareler ile belediyelere olan borçlarına ya da döner sermayeli kuruluşlar ile sermayesinin % 51'i veya daha fazlası kamuya ait olan veya özelleştirme kapsamında bulunan işletmeler ile organize sanayi bölgelerinden temin ettikleri mal ve hizmet bedellerine ilişkin borçlarına mahsuben ödenir. Ancak mahsuben iade edilmeyen vergi, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen sektörler, mal ve hizmet grupları ve dönemler itibarıyla yılı içinde nakden iade edilebilir. Yılı içinde mahsuben iade edilemeyen vergi izleyen yıl içinde talep edilmesi şartıyla nakden veya mükellefin yukarıda sayılan borçlarına mahsuben iade edilir. Cumhurbaşkanı, vergi nispeti indirilen mal ve hizmet grupları ile sektörler itibarıyla, iade hakkını kısmen veya tamamen ya da amortisman tabii iktisadi kıymetler dolayısıyla yüklenilen katma değer vergisi ile sınırlı olmak üzere kaldırmaya; Hazine ve Maliye Bakanlığı, bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Yurt içinden sağlanan veya ithal olunan mal ve hizmetlere ait Katma Değer Vergisi, alış faturası veya benzeri vesikalar ve gümrük makbuzu üzerinden ayrıca gösterilmek ve bu vesikalar kanunî defterlere kaydedilmek şartıyla indirilebilir.

KDV'nin fatura ve benzeri vesikalarda ayrıca gösterilmesine gerek görülmeyen işlemlerde vergi indiriminin nasıl belgelendirileceği Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca tespit olunur.

Mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan Katma Değer Vergisi ile mükellefçe indirilebilecek Katma Değer Vergisi, Gelir ve Kurumlar Vergisi matrahlarının tespitinde gider olarak kabul edilmez.

8.1. 01.01.2019'dan İtibaren İndirim Hakkı Vergiyi Doğuran Olayın Vuku Bulduğu Takvim Yılına Takip Eden Takvim Yılı Aşılmamak Şartıyla Kullanılabilecektir

İndirim hakkı vergiyi doğuran olayın vuku bulduğu takvim yılını takip eden takvim yılı aşılmamak şartıyla, ilgili vesikaların kanuni defterlere kaydedildiği vergilendirme döneminde kullanılabilir. (Bu düzenleme 1.1.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.)

Bu hükme göre, 2023 takvim yılına ilişkin mal ve hizmet alımlarına (vergiyi doğuran olayı 2023 yılında gerçekleşen işlemlere) ait belgelerin 2024 takvim yılı aşılmamak şartıyla ilgili defterlere kaydedilmesi halinde, bu belgelerde gösterilen KDV tutarları indirim konusu yapılabilecektir.

Diğer taraftan, özel hesap dönemine tabi olan KDV mükelleflerinin yükledikleri KDV'ni özel hesap dönemini takip eden özel hesap dönemini aşmamak kaydıyla belgelerin kanuni defterlere kaydedildiği dönemde indirmeleri mümkün olacaktır.

KDV indiriminde süre her ne kadar bir yıl uzatılmış olsa da, geçmiş yıl tarihli bir belgenin ertesi yıl kayıtlara alınması halinde işlem bedelinin (dönemsellik ilkesi gereği) vergisel yönden KKEG olması gerekeceği tabiidir. İşte bu durumda, KDV Kanunu 30/d maddesinden hareketle, işlem bedeli için bir önceki yılda karşılık ayrılmamış ise (gider tahakkuku yapılmamış ise) ve cari yılda KKEG yazılması gerekiyor ise, bu durumda KKEG yazılan tutara ait KDV'nin de indirim konusu olmaması, KKEG olması gerektiği yönünde görüşler mevcuttur. Maliye Bakanlığı yayınladığı tebliğde bu konuya dair somut bir açıklama ve örneğe yer vermemiştir diyebiliriz.

8.2. Şüpheli Alacaklarda ve Değersiz Alacaklarda KDV İndirimi

7104 sayılı Kanun ile KDV Kanunu'nun 29. maddesine

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

“Vergi Usul Kanunu’nun 322. maddesine göre değersiz hale gelen alacaklara ilişkin hesaplanan ve beyan edilen katma değer vergisi, alacağın zarar yazıldığı vergilendirme döneminde indirim konusu yapılabilir (Şu kadar ki Vergi Usul Kanunu’nun 323. maddesine göre karşılık ayrılmak suretiyle gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınan katma değer vergisinin bu fıkrada kapsamında indirim konusu yapılabilmesi için gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınması şarttır.)” hükmü eklenmişti. Düzenlemenin yürürlük tarihi 01.01.2019 olarak belirlenmişti.

KDV Genel Uygulama Tebliğine bu yasa maddesi hakkında eklenen açıklamalara göre, 01.01.2019 tarihinden itibaren, Vergi Usul Kanunu’nun 322. maddesine göre değersiz hale gelen alacaklara ilişkin hesaplanan ve beyan edilen KDV’nin indirim konusu yapılması mümkün olabilecektir. Vergi Usul Kanunu’nun 322. maddesine göre değersiz hale gelen alacaklara ilişkin hesaplanan ve beyan edilen KDV, alacağın zarar yazıldığı vergilendirme döneminde indirim konusu yapılabilecektir.

KDV Kanunu’nun 30/e maddesi uyarınca VUK’un 322. maddesine göre değersiz hale gelen alacaklara ilişkin alıcı tarafından ödenmeyen KDV’nin, mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan KDV’den indirilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Değersiz hale gelen alacaklara ilişkin hesaplanan ve beyan edilen KDV, alacağın zarar yazıldığı vergilendirme döneminde satıcı tarafından indirim konusu yapılabildiğinden mükerrer vergi indirimine yol açmayacak şekilde değersiz hale gelen alacaklara ilişkin alıcı tarafından ödenmeyen ve daha önce indirim konusu yapılmış KDV, alacağın zarar yazıldığı vergilendirme döneminde 1 No.lu KDV Beyannamesinin “Matrah” kulakçığında “Diğer İşlemler” tablosunda 505 kod numaralı “VUK 322 Kapsamına Giren Borçlara Ait KDV” satırı aracılığıyla beyan edilecektir.

Vergi Usul Kanunu’nun 323. maddesine göre karşılık ayrılmak suretiyle gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınan KDV’nin, Kanunun 29/4. maddesi kapsamında indirim konusu yapılabilmesi için gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınması şart olacaktır.

Söz konusu KDV tutarı, alacağın zarar yazıldığı tarihi kapsayan vergilendirme dönemi 1 No.lu KDV Beyannamesinin “İndirimler” kulakçığında

“İndirimler” tablosunda 111 kod numaralı “Değersiz Hale Gelen Alacaklara İlişkin İndirilecek KDV” satırı aracılığıyla indirim konusu yapılacak ve değersiz hale gelen alacağa ilişkin borçlu mükellef bilgilerini içeren beyanname eki form doldurulacaktır.

8.3. Özel Hesap Dönemine Tabi Mükelleflerde Vergi İndirimi

KDV Genel Uygulama Tebliğinin (III/C-5.6.) bölümünün son paragrafında aşağıdaki düzenleme yer almaktadır.

“213 sayılı Vergi Usul Kanununun 174 üncü maddesinde “Hesap dönemi normal olarak takvim yılıdır. Şu kadar ki, takvim yılı dönemi faaliyet ve muamelelerinin mahiyetine uygun bulunmayanlar için, bunların müracaatı üzerine Maliye Bakanlığı 12’şer aylık özel hesap dönemleri belli edebilir.” hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, gelir veya kurumlar vergisi bakımından özel hesap dönemine tabi olan KDV mükelleflerinin yükledikleri KDV’yi özel hesap dönemini takip eden özel hesap dönemini aşmamak kaydıyla belgelerin kanuni defterlere kaydedildiği dönemde indirmeleri mümkündür.”

8.4. Finansman gider kısıtlamasında KDV indirimi

KDV Genel Uygulama Tebliği’nin “III/ C.2.İndirilemeyecek KDV” başlıklı bölümünün “2.1” No.lu kısmına aşağıdaki düzenlemeler eklenmiştir. Buna göre, finansman gider kısıtlamasına tabi tutulan gider ve maliyetler nedeniyle yüklenen KDV’nin indirim konusu yapılabileceği hususu açıklığa kavuşturulmuştur.

“Bununla birlikte, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 41. maddesinin birinci fıkrasının 9 numaralı bendi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 11. maddesinin birinci fıkrasının (i) bendindeki gider ve maliyet unsurlarından bir kısmının indiriminin kabul edilmeyeceğine yönelik düzenleme 3065 sayılı Kanunun 30/d maddesi hükmü ile paralellik arz etmemektedir. Doğrudan işletmenin faaliyetiyle ilgili olan bu giderler için yüklenen KDV’nin indirim konusu yapılamaması, KDV’nin temel prensibi olan işle ilgili giderler için yüklenen vergilerin mükellef üzerinde kalmaması prensibi ile de çelişmektedir.

3065 sayılı Kanunun 29/5. maddesinin verdiği yetki çerçevesinde 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 41. maddesinin birinci fıkrasının 9 numaralı bendi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 11.

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında gider ve maliyet unsurlarından indirimi kabul edilmeyen kısma ilişkin 3065 sayılı Kanunun 30/d maddesi hükmünün uygulanmaması uygun görülmüştür.”

Bu düzenleme 03.06.2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.⁵²

8.5. Aynı dönemde birden fazla konu veya işlem türünde iade hakkı olması halinde iade hakkının indirim yoluyla kullanılması

KDV Genel Uygulama Tebliği'nin "IV/D.1. İade Hakkının İndirim Yoluyla Kullanılması" başlıklı bölümünde yer alan düzenlemeye göre, mükelleflerin iade hakkı doğuran işlemleri nedeniyle iadesini talep ettikleri tutarın bir kısmının iade alınıp kalan kısmının indirim yoluyla giderilmesi tercihinde bulunmaları mümkün değildir. Bununla birlikte, aynı bölüme eklenen yeni düzenlemeye göre, aynı vergilendirme döneminde birden fazla konuda veya işlem türünde iade hakkı bulunan mükelleflerin bunların bazıları için iade hakkını kullanmamasının mümkün olduğu açıklanmıştır.

Bu düzenleme 03.06.2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.⁵³

8.6. İndirimin Belgelendirilmesi

KDV Kanunu'nun 34. maddesine göre, yurt içinden sağlanan veya ithal olunan mal ve hizmetlere ait KDV'nin indirilebilmesi için aşağıda sayılan iki şartın gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

- Vergi, alış faturası veya benzeri vesikalar ile gümrük makbuzu üzerinde ayrıca gösterilmeli,
- Söz konusu vesikalar, vergiyi doğuran olayın vuku bulduğu takvim yılını takip eden takvim yılı aşmamak şartıyla kanuni defterlere kaydedilmelidir.

Diğer taraftan, KDV'nin fatura ve benzeri vesikalarda gösterilmesine gerek görülmeyen işlemler ile vergisi önceki safhada beyan edilen özel matrah şekline tabi işlemlere konu teslim ve hizmetlerde bu mal ve hizmetleri satın alanlar, tarife, bilet veya fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen bedel üzerinden iç yüzde oranı uygulanmak suretiyle KDV hesaplayacak ve bu tutarı yaptıkları vergiye tabi işlemleri

üzerinden hesaplanan KDV'den indireceklerdir. Öte yandan, yukarıda da belirtildiği üzere verginin indirim konusu yapılabilmesi için fatura ve benzeri vesikalarda ayrıca gösterilmesi gerekmektedir. Bu vesikalar arasında sayılan perakende satış fişleri fatura verme zorunluluğu dışındaki işlemlerde kullanıldıklarından ve fatura nizamına ilişkin şartları taşımadıklarından, indirimin belgelendirilmesinde kullanılamazlar. Bu nedenle perakende satış fişlerinde KDV'nin ayrıca gösterilmesi zorunlu olmayıp, vergili bedelin tek tutar halinde ifade edilmesi mümkün bulunmaktadır. Ancak farklı vergi oranlarına tabi malları birlikte satanlar, vergili fiyat içindeki KDV'nin hesaplanabilmesi bakımından, perakende satış fişi üzerinde satılan malın tabi olduğu vergi oranını ayrıca belirtirler. **204 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde; "Ancak, mükelleflerin ticari faaliyetlerine ilişkin olarak; işyerlerinde kullanılmak ve tüketilmek amacıyla satın aldıkları (Kırtasiye, büro ve temizlik malzemeleri gibi) ve bedeli fatura düzenleme mecburiyetini belirleyen Kanuni haddi aşmayan diğer bir anlatımla perakende satış fişi (veya yazar kasa fişi) düzenleme sınırları içinde kalan mal ve hizmet bedelleri için düzenlenen perakende satış veya yazar kasa fişlerinin gider belgesi olarak kabul edilmesi Vergi Usul Kanununun mükerrer 257. maddesinin Bakanlığa verdiği yetkiye dayanarak uygun görülmüştür.**

İşletmenin tüketimi dışında satışa konu olacak mal ve hizmetlerin alımlarında ise bedeli ne olursa olsun fatura düzenlenmesi defterlere faturalara dayanılarak kayıt yapılması gerekmektedir."

Ayrıca, 206 sıra numaralı Vergi Usul Genel Tebliğinin (G) bölümünde; "3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun ilgili hükümleri gereğince mükelleflerin, faaliyetleri ile ilgili olarak yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarına ilişkin alış vesikalarında ayrıca gösterilen katma değer vergisinin, belgelerin kanuni defterlere kaydedilmiş olması şartıyla, vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirilmesi mümkün bulunmaktadır. Bu durumda, sözü edilen Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde gider belgesi olarak kabul edilen perakende satış veya yazar kasa fişlerinde ayrıca gösterilen katma değer vergisi, bu belgelerin

52 03.06.2021 tarih ve 31500 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 36 Seri No.lu KDV Genel Uygulama Tebliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile yürürlüğe girmiştir.

53 03.06.2021 tarih ve 31500 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 36 Seri No.lu KDV Genel Uygulama Tebliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile yürürlüğe girmiştir.

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

kanuni defterlere de kaydedilmesi şartıyla, genel hükümler çerçevesinde indirim konusu yapılacaktır.” açıklamalarına yer verilmiştir. KDV mükelleflerinin işletmelerinde tüketime konu olacak kırtasiye, büro ve temizlik malzemeleri, gıda gibi genel giderlerin ödeme kaydedici cihaz fişi ile tevsik edilmesi mümkündür. Ancak, bunlar dışında kalan alış ve giderler ödeme kaydedici cihaz fişi ile tevsik edilemeyeceğinden, söz konusu belgelerde yer alan KDV de indirim konusu yapılamaz.

9. İndirilemeyecek KDV

Aşağıdaki vergiler mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirilemez:

a) Vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası (Bu Kanunun 17. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b), (c) ve (d) bentleri ile (4) numaralı fıkrasının (ı) ve (ö) bentleri uyarınca katma değer vergisinden istisna edilen işlemler hariç⁵⁴) ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan katma değer vergisi, (Parantez içi hüküm 1.1.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.)

b) Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere işletmelere ait binek otomobillerinin alış vesikalarında gösterilen katma değer vergisi,

c) Deprem, sel felaketi ve Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın yangın sebebiyle mücbir sebep ilân ettiği yerlerdeki yangın sonucu zayı olanlar hariç olmak üzere, zayı olan mallara ait katma değer vergisi (Şu kadar ki Vergi Usul Kanunu'nun 315. maddesine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen faydalı ömürlerini tamamladıktan sonra zayı olan veya istisna kapsamında teslim edilen amortisman tabi iktisadi kıymetlere ilişkin yüklenen katma değer vergisi ile faydalı ömrünü tamamlamadan zayı olan veya istisna kapsamında teslim edilen amortisman

tabi iktisadi kıymetlere ilişkin yüklenen katma değer vergisinin kullanılan süreye isabet eden kısmı indirilebilir.)

d) Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarına göre kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen giderler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi. (Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. maddesine göre transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar ile Gelir Vergisi Kanunu'nun 41. maddesinin birinci fıkrasının (5) numaralı bendine göre işletme aleyhine oluşan farklara ilişkin ithalde veya sorumlu sıfatıyla ödenen katma değer vergisi ile yurt içindeki işlemlerde mal teslimi veya hizmet ifasında bulunan mükellefler tarafından ilgili vergilendirme döneminde beyan edilerek ödenen katma değer vergisi hariç)

e) Vergi Usul Kanunu'nun 322. maddesine göre değersiz hale gelen alacaklara ilişkin alıcı tarafından ödenmeyen katma değer vergisi. (01.01.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.)

24.11.2023 tarih ve 32379 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7846 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla ithalatta gözetim ve korunma önlemleri uygulamaları kapsamında ödenen KDV'nin indirim hakkı, KDV Kanunu'nun 36. maddesine tanınan yetkiye istinaden kaldırılmıştır.

Söz konusu karar kapsamında;

1. İthalatta gözetim uygulanması hakkında ilgili mevzuat uyarınca, gözetim uygulamasına tabi tutulan mallara ilişkin gümrük beyannamelerinde beyan olunan ve tevsik edilemeyen tutarlar ile bu tutarlar nedeniyle doğan ve KDV matrahına dahil olan her türlü vergi, resim, harç ve paylar dolayısıyla ödenen KDV'nin indirim hakkı kaldırılmıştır.

2. İthalatta korunma önlemleri uygulanması hakkında ilgili mevzuat uyarınca korunma önlemleri olarak uygulanan gümrük vergisi ve/veya ek mali mükellefiyetler, ithalatta haksız rekabetin önlenmesi hakkında ilgili mevzuat kapsamında uygulanan

54 17/2-b: Belirli bir kapasiteye kadar bedelsiz verilen eğitim öğretim hizmetleri ile yurt hizmetleri; kanunların gösterdiği gerek üzerine bedelsiz olarak yapılan mal teslimi ve hizmet ifaları; 17/1 fıkrasında sayılan kurum ve kuruluşlara bedelsiz olarak yapılan her türlü mal teslimi ve hizmet ifaları; gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin teslimi,

17/2-c: Yabancı devletlerin Türkiye'deki diplomatik temsilcilik ve konsoloslukları ile yabancı hayır ve yardım kurumlarına, 17/1 fıkrasında sayılan kurum ve kuruluşlara bedelsiz olarak yapacakları teslim ve hizmetlere ilişkin olarak yapılan teslim ve hizmetler,

17/2-d: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerine münhasır olmak üzere, bu projelendirmelerden yararlananlara verilen mimarlık hizmetleri ile projelerin uygulanması kapsamında yapılacak teslimler, 17/4-ı: Serbest bölgelerde verilen hizmetler ile serbest bölgelere veya bu bölgelerden yapılan ihrac amaçlı yük taşıma işleri,

17/4-ö: Gümrük antrepoları ve geçici depolama yerleri ile gümrük hizmetlerinin verildiği gümrüklü sahalarda, ithalat ve ihracat işlemlerine konu mallar ile transit rejim kapsamında işlem gören mallar için verilen ardiye, depolama ve terminal hizmetleri,

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

dampinge karşı vergi ve telafi edici vergiler ile bu tutarlar nedeniyle doğan ve KDV matrahına dahil olan her türlü vergi, resim, harç ve paylar dolayısıyla ödenen KDV'nin indirim hakkı kaldırılmıştır.

KDV Kanunu'nun 29/2. Maddesi uyarınca ithal olunan mal ve hizmetler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi indirim konusu yapılabilmektedir.

Yine KDV Kanunu'nun 36. Maddesi uyarınca Cumhurbaşkanı'nın indirim hakkını kısmen veya tamamen kaldırmaya veya yeniden koymaya ve bu şekilde indirim hakkı kısıtlanan mal veya hizmetleri belirlemeye, süresi içinde iadesi talep edilmeyen ve indirim yoluyla giderilmek üzere sonraki dönemlere devrolunan katma değer vergisinin gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak yazılmasına imkân 3 vermeye, iade talebinde bulunulabilecek asgari tutarı belirlemeye yetkisi bulunmaktadır.

Söz konusu karar ile ithalatta gözetim ve koruma önlemleri kapsamında doğan ve KDV matrahına dahil olan her türlü vergi, resim, harç ve paylar dolayısıyla ödenen KDV'nin indirim hakkı kaldırılmış bulunmaktadır. Söz konusu düzenlemenin 24.11.2023 tarihi itibarı ile yürürlüğe girdiği dikkate alındığında, bu tarihten itibaren düzenleme kapsamında ödenen KDV'nin indirimi mümkün bulunmamaktadır. Ancak indirilemeyen söz konusu KDV'nin gelir ve kurumlar vergisi uygulamasında gider veya maliyet olarak dikkate alınması mümkündür.

Diğer yandan, 28.12.2023 tarih ve 32413 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 8000 sayılı Cumhurbaşkanı Kararıyla ithalatta gözetim ve korunma önlemleri uygulamaları kapsamında hesaplanan KDV'nin indirim hakkının kaldırılmasına dair 7846 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı'nın eki Karara aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 1- (1) 24/11/2023 tarihinden önce ithalat bedelinin bankacılık sistemi üzerinden ödendiği tevsik edilen malların en geç 1/4/2024 tarihine kadar (bu tarih dâhil) ithal edilmesi halinde bu Karar hükümleri uygulanmaz.”

Eklenen geçici maddeyle ithalat bedelinin 24.11.2023 tarihinden önce bankacılık sistemi üzerinden ödendiği tevsik edilebilen mallar için, ithalatın en geç 01.04.2024 tarihine kadar gerçekleştirilmesi şartıyla ithalatta gözetim ve korunma önlemleri uygulamaları kapsamında ödenen KDV'nin indirimi mümkün olabilecektir.

10. Verginin Beyanı ve Ödenmesi

Mükellefler ve vergi kesintisi yapmakla sorumlu tutulanlar Katma Değer Vergisi beyannamelerini, vergilendirme dönemini takip eden ayın 28. günü akşamına kadar ilgili vergi dairesine vermekle yükümlüdürler.

Katma Değer Vergisi beyanının gümrük giriş beyannamesi veya özel beyanname ile yapılması gerektiği hallerde bu beyannameler vergi mükellefiyetinin başladığı anda ilgili gümrük idaresine verilir.

İşi bırakan mükellefin Katma Değer Vergisi beyannamesi, işin bırakıldığı tarihi izleyen ayın 28. günü akşamına kadar verilir ve tahakkuk eden bir vergi olması halinde aynı süre içinde ödenir.

Herhangi bir vergilendirme döneminde vergiye tabi işlemleri bulunmayan mükellefler de beyanname vermek mecburiyetindedirler. Beyanname vermek mecburiyetinde olan mükellefler ile vergi kesmekle sorumlu tutulanlar, bir vergilendirme dönemine ait katma değer vergilerini beyanname verecekleri ayın 28. günü akşamına kadar ödemeye mecburdurlar.

İthalde alınan katma değer vergisi, gümrük vergisi ile birlikte ve aynı zamanda ödenir.

11. Verginin Matrahı

11.1. Teslim ve Hizmet İşlemlerinde Matrah

1. Teslim ve hizmet işlemlerinde matrah, bu işlemlerin karşılığını teşkil eden bedeldir.

2. Bedel deyimi, malı teslim alan veya kendisine hizmet yapılan veyahut bunlar adına hareket edenlerden bu işlemler karşılığında her ne suretle olursa olsun alınan veya bunlarca borçlanılan para, mal ve diğer suretlerde sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaat, hizmet ve değerler toplamını ifade eder.

3. Belli bir tarifeye göre fiyatı tespit edilen işler ile bedelin biletle tahsil edildiği hallerde tarife ve bilet bedeli Katma Değer Vergisi dahil edilerek tespit olunur ve vergi müşteriye ayrıca intikal ettirilmez.

11.2. İthalatta Matrah

İthalatta verginin matrahı aşağıda gösterilen unsurların toplamıdır:

a) İthal edilen malın gümrük vergisi tarhına esas

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

olan kıymeti, gümrük vergisinin kıymet esasına göre alınmaması veya malın gümrük vergisinden muaf olması halinde sigorta ve navlun bedelleri dahil (CIF) değeri, bunun belli olmadığı hallerde malın gümrükçe tespit edilecek değeri,

b) İthalat sırasında ödenen her türlü vergi, resim, harç ve paylar,

c) Gümrük beyannamesinin tescil tarihine kadar yapılan diğer giderler ve ödemelerden vergilendirilmeyenler ile mal bedeli üzerinden hesaplanan fiyat farkı, kur farkı gibi ödemeler. (Bu bent hükmüne göre, ithal edilen mal için alınan hizmetler KDV'den istisna olsa dahi ithal edilen malın KDV matrahına dahil edilecektir.)

11.3. Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımalarında Matrah

KDV Kanunu'nun 22. maddesi şu şekildedir: "İkametgâhi, kanuni merkezi ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlar tarafından yabancı ülkeler ile Türkiye arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılıkta şahıs ve ton başına kilometre itibarıyla yurt içi emsalleri göz önüne alınmak suretiyle matrah tespitine Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir."

11.4. Özel Matrah Şekilleri

Özel matrah şekilleri şunlardır:

a) Spor-Toto oyununda ve Millî Piyango dahil her türlü piyangoda, oyuna ve piyangoya katılma bedeli,

b) At yarışları ve diğer müşterek bahis ve talih oyunlarında bu yarış ve oyunlara katılma karşılığında alınan bedel ile bunların icra edildiği mahallere giriş karşılığında alınan bedel,

c) Profesyonel sanatçıların yer aldığı gösteriler ve konserler ile profesyonel sporcuların katıldığı sportif faaliyetler, maçlar ve yarışlar ve yarışmalar tertiplenmesi ve gösterilmesinde bunların icra edildiği mahallere giriş karşılığında alınan bedel ile bu mahallerde yapılan teslim ve hizmetlerin bedeli,

d) Gümrük depolarında ve müzayede mahallerinde yapılan satışlarda kesin satış bedeli ile 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kapsamında düzenlenen ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara tesliminde, senedin en son işlem gördüğü borsada

oluşan değeri,

e) Altından mamul veya altın ihtiva eden ziynet eşyaları ile sikke altınların teslim ve ithalinde matrah, külçe altın bedeli düşüldükten sonra kalan miktardır,

f) İkinci el motorlu kara taşıtı veya taşınmaz ticaretiyle iştigal eden mükelleflerce, katma değer vergisi mükellefi olmayanlardan (mükellef olanlardan istisna kapsamında yapılan alımlar dâhil) alınarak vasfında değişiklik yapılmaksızın satılan ikinci el motorlu kara taşıtı veya taşınmazların tesliminde matrah, alış bedeli düşüldükten sonra kalan tutardır,⁵⁵

g) Hazine ve Maliye Bakanlığı işin mahiyetini göz önünde tutarak özel matrah şekilleri tespit etmeye yetkilidir.

11.5. Matraha Dahil Olan Unsurlar

Aşağıda yazılı unsurlar matraha dahildir:

a) Teslim alanın gösterdiği yere kadar satıcı tarafından yapılan taşıma, yükleme ve boşaltma giderleri,

b) Ambalaj giderleri, sigorta, komisyon ve benzeri gider karşılıkları ile vergi, resim, harç, pay, fon karşılığı gibi unsurlar,

c) Vade farkı, fiyat farkı, **kur farkı**, faiz, prim gibi çeşitli gelirler ile servis ve benzer adlar altında sağlanan her türlü menfaat, hizmet ve değerler.

11.5.1. Kur Farklarının KDV'ne Tabi Olduğuna Dair Yasal Düzenleme

7161 sayılı Kanununun 18. maddesinde yer verilen düzenleme ile yurtiçinde yabancı paraya dayalı olarak yapılan teslim ve hizmetlerde bedelin tamamen veya kısmen sonradan tahsil edildiği durumlarda, kur farklarının da matraha dahil olduğu hususu KDV Kanunu'nun 24/c maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme 18.01.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bilindiği üzere geçici vergi dönemlerinde ve yılsonlarında (veya özel hesap dönemi sonu itibarıyla) Vergi Usul Kanunu gereğince yapılan kur değerlemesi sonucu ortaya çıkan kur farkları KDV'ne tabi değildir. Ancak, döviz cinsinden veya dövize endekslilik olarak belirlenen işlemlerde **vergiyi doğuran**

55 KDV Genel Uygulama Tebliğinin "Özel Matrah Şekilleri" başlıklı II/A.4 numaralı bölümünün sonuna "4.9. İkinci El Araç ve Taşınmaz Ticareti" başlığı altında KDV Kanununun 23/f bendi kapsamında ikinci el araç ve taşınmaz ticaretinde KDV matrahının nasıl belirleneceğine aşağıdaki açıklamalara ve örneklerle yer verilmiştir.

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

olay ile ödeme/taahhüt tarihi arasında doğan kur farkı KDV'ne tabi olacaktır.⁵⁶

Söz konusu yasal düzenleme sonrasında, bilhassa KDV dahil toplam bedelin dövizde endeksli olarak belirlenmesi durumunda, KDV'ne tabi olacak kur farkının iç yüzde yoluyla hesaplanıp hesaplanamayacağı, KDV'ne isabet eden kur farkının da matraha dahil olup olmayacağına dair tereddütler oluşmuştu. Zira Mali İdare mülga 105 seri No.lu KDV Genel Tebliğinde bu konuda düzenleme yapmış olmasına rağmen, bu tebliği yürürlükten kaldıran KDV Genel Uygulama tebliğinde bu konuya dair herhangi bir açıklamaya yer vermemiştir. Bu defa KDV Genel Uygulama Tebliğinde yapılan düzenleme ve verilen hesaplama örneği ile geçmiş yıllardaki “iç yüzde” yoluyla KDV'ne esas olacak kur farkının tespitine dair hesaplama yönteminin aynen geçerli olacağı açıklanmıştır. KDV Genel Uygulama Tebliğinde “III/A-5.3.” No.lu kısmında aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır:

“5.3.Kur Farkları

Bedelin döviz cinsinden veya dövizde endekslenerek ifade edildiği işlemlerde, bedelin kısmen veya tamamen vergiyi doğuran olayın vuku bulduğu tarihten sonra ödenmesi halinde, satıcı lehine ortaya çıkan kur farkları KDV matrahına dahildir. Buna göre, matraha dahil olacak kur farklarının hesabında, mal ve hizmet bedeline isabet eden kur farkları dikkate alınır, hesaplanan KDV'ye ilişkin ortaya çıkan kur farkları matraha dahil edilmez.

Örnek: (A) Ltd. Şti., (B) A.Ş.'ye mal tesliminde bulunmuş, bu teslim ile ilişkin 1.000 Dolar üzerinden 200 Dolar KDV hesaplamıştır. Teslim tarihinde döviz kuru 4 TL iken 6 ay sonra yapılan ödeme sırasında döviz kuru 4,40 TL olmuştur.

Buna göre, teslim konu malın bedeli 1.000 Dolar üzerinden ortaya çıkan kur farkı 400 TL [(4,40-4)x1.000] olup, bu fark üzerinden 80 TL KDV hesaplanacaktır.

(A) Ltd. Şti. tarafından, (B) A.Ş.'ye düzenlenecek kur

farkı faturasında; matrah 400 TL, hesaplanan KDV ise 80 TL olacaktır.

Buna göre, teslim veya hizmetin yapıldığı tarih ile bedelin tahsil edildiği tarih arasında ortaya çıkan lehte kur farkı için satıcı tarafından fatura düzenlenmek ve faturada gösterilen kur farkına, teslim veya hizmetin yapıldığı tarihte bu işlemler için geçerli olan oran uygulanmak suretiyle KDV hesaplanır.

Bedelin tahsil edildiği tarihte alıcı lehine kur farkı oluşması halinde, kur farkı tutarı üzerinden alıcı tarafından satıcıya bir fatura düzenlenerek, teslim ve hizmetin yapıldığı tarihteki oran üzerinden KDV hesaplanması gerekmektedir.

Yılsonlarında ve geçici vergi dönemlerinde, Vergi Usul Kanunu uyarınca yapılan değerlemeler sonucu oluşan kur farkları üzerinden KDV hesaplanmaz.”

11.6. Matraha Dahil Olmayan Unsurlar

Aşağıda yazılı unsurlar matraha dahil değildir:

- Teslim ve hizmet işlemlerinde fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen ticarî teamüllere uygun miktardaki iskontolar,
- Hesaplanan katma değer vergisi.
- Özel iletişim vergisi

12. Hasılat Esaslı Vergilendirme

7104 sayılı Kanun ile KDV Kanunu'nun mülga 38. maddesi “Hasılat esaslı vergilendirme” başlığı altında yeniden düzenlenmiştir. KDV Kanunu'nun 38. maddesi 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre;

- İşletme hesabı esasına tabi ticari kazanç mükellefleri ile serbest meslek kazancı mükellefiyeti bulunanlar,
- Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek sektör ve meslek grupları kapsamında yer almaları halinde ve talepte bulunmaları koşuluyla,

⁵⁶ Döviz cinsi avans ödemesi yapılan işlemlerde KDV'ye tabi olacak kur farklarının hangi tarihten itibaren tespit edilmesine gerektiğine dair Ankara VDB tarafından verilen 12/06/2020 tarih ve 84974990-130[KDV/5-İ-24-2018/02]-E.154268 sayılı özelgede şu görüş açıklanmıştır. “Avans mahiyetindeki ödemeler bir teslim veya hizmetin karşılığı olarak ortaya çıkmadığından KDV'nin konusuna girmemektedir. Avans karşılığının döviz cinsinden alınması veya ödenmesi ve bu avansların belli dönemlerde yeniden değerlemeye tabi tutulması bu durumu değiştirmemektedir. Bu hüküm ve açıklamalara göre; avans ödemesinin yapıldığı tarihte tarafınıza fatura düzenlenmemiş olduğu, mal tesliminin gerçekleştiği 28/2/2018 tarihinde faturanın düzenlendiği hususları birlikte dikkate alındığında vergiyi doğuran olayın bu tarihte gerçekleştiği değerlendirildiğinden, bedelin vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği tarihteki döviz kuru dikkate alınarak belirlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, özelge talep formuna konu olayda, avans niteliğinde yapılan 12/3/2012 tarihli ödemenin bir teslim ve hizmetin karşılığı olmadığı ve bahse konu makinenin 28/2/2018 tarihinde tarafınıza teslim edilip aynı tarihteki döviz kuru üzerinden fatura düzenlendiği göz önüne alındığında, kur farkına ilişkin KDV açısından yapılacak herhangi bir işlem bulunmamaktadır.”

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

- KDV dahil toplam işlem bedelleri üzerinden,
- Cumhurbaşkanınca ilgili sektör veya meslek grubu için belirlenecek oranı uygulamak suretiyle hesaplayacakları KDV'ni, indirilecek KDV ile ilişkilendirmeksizin beyan ederek ödeyebileceklerdir.

Bu mükellefler, yükledikleri KDV ile hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre beyan ederek ödedikleri KDV'ni gider veya maliyet olarak dikkate alacaklardır. Yaptıkları teslim ve hizmetler dolayısıyla hesapladıkları katma değer vergisini ise gelir olarak dikkate alacaklardır. Hasılat esaslı vergilendirme usulüne geçen mükellefler iki yıl geçmedikçe bu usulden çıkamayacaklardır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı hasılat esaslı vergilendirme usulünün uygulanmasına dair usul ve esasları belirleme konusunda yetkili kılınmıştır.

Bilanço esasına göre defter tutan gelir vergisi mükelleflerinden, yıllık iş hacimleri ikinci sınıf tüccarlar için VUK Madde 178'de belirlenen ilgili haddin iki katına kadar olanları hasılat esaslı vergilendirme usulü kapsamına almaya Cumhurbaşkanı yetkili kılınmıştır. Diğer bir ifadeyle, gelir vergisi mükellefi I. Sınıf Tüccarlardan (VUK Madde 177'ye göre ihtiyari olarak da olsa bilanço esasına göre defter tutmayı tercih edenler I. Sınıf Tüccar sayılır) yıllık iş hacimleri VUK Madde 177'deki limitlerin iki katına kadar olanları Cumhurbaşkanı "Hasılat esaslı vergilendirme" kapsamına alabilecektir.

Uygulamanın usul ve esasları hakkında KDV Genel Uygulama Tebliğinin "V/A.2- Hasılat Esaslı Vergilendirme" başlıklı kısmında düzenlemeler yapılmıştır.

KDV Kanunu'nun 38. maddesinde düzenlenen «Hasılat Esaslı Vergilendirme Usulü» için oluşturulan 4 No.lu KDV beyannamesi Beyanname Düzenleme Programına eklenmiştir. Hasılat esaslı vergilendirme usulü talebi için başvuru dilekçesi İnteraktif Vergi Dairesinde (www.ivd.gib.gov.tr) uygulamaya açılmıştır. Katma Değer Vergisinde hasılat esaslı vergilendirme usulüne geçmek isteyen mükellefler, bağlı oldukları vergi dairesine elden veya Dijital Vergi Dairesi (<https://dijital.gib.gov.tr/>) üzerinden başvurabileceklerdir.

12.1. Hasılat Esaslı Vergilendirme Usulü Uygulanacak Sektör ve Vergi Oranı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı

07.02.2019 tarih ve 30679 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile KDV Kanunu kapsamında hasılat esaslı vergilendirme usulü uygulanacak sektör ve vergi oranı belirlenmiştir.

718 sayılı Karar ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında belediyeler tarafından ruhsat verilen, toplu taşıma hatlarını kiralayan, toplu taşıma hizmetinin hizmet satın alma yollarıyla yerine getirilmesi halinde bu hizmeti sunan ve gelirlerinin tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla tahsil eden otobüs işletmelerinin (belediyelerin otobüs işletmeleri ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinin %51 veya daha fazlası belediyelere ait şirketler hariç) münhasıran il sınırları içinde, otobüsle (sürücüsü dâhil en az on sekiz oturma yeri olan) yapmış oldukları toplu taşıma faaliyetlerine ilişkin 3065 sayılı Kanununun 38. maddesinde yer alan hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre hasılatlarına uygulayacakları vergi oranı %1,5 olarak belirlenmiştir.

28/1/2023 tarihli ve 32087 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6775 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile hasılat esaslı vergileme kapsamına alınan şehir içi özel halk otobüslerinin yanı sıra, şehir içi yolcu taşımacılığı yapan ve bu faaliyetine ilişkin hasılatının tamamını elektronik ücret toplama sistemi aracılığıyla elde eden gerçek usulde vergilenen dolmuş işletmecileri (belediyeler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinin %51 veya daha fazlası belediyelere ait şirketler hariç) de dahil edilmiştir.

Mükelleflerin bu kapsamda vergilendirilebilmeleri için münhasıran yukarıda tanımlanan faaliyetle iştigal etmeleri gerekmektedir. Bu faaliyetlerin yanında, kapsama girmeyen başka faaliyetleri de bulunan mükellefler bu uygulamadan faydalanamayacaktır.

Karar 1 Mart 2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

12.2. Hasılat Esaslı Vergilendirme Usulünden Vazgeçilmesi

Hasılat esaslı vergilendirme usulüne geçen mükellefler, bu usule geçtikten sonra en az 24 ay süreyle bu usulü uygulamak zorundadırlar. Bu süre geçtikten sonra gerçek usulde vergilendirmeyi

VI. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU

isteyen mükellefler bağlı oldukları vergi dairesine başvurur ve başvuru üzerine vergi dairesi tarafından başvuru tarihini içine alan vergilendirme dönemini takip eden dönemden itibaren gerçek usulde KDV mükellefiyeti tesis edilir.

Bu mükelleflerin hasılat esaslı vergilendirme usulüne geçtikleri tarihte KDV beyannamesinde yer alan devreden KDV tutarları ile hasılat esasına göre vergilendirildikleri dönemlere ilişkin yüklenilen KDV tutarlarının gelir/kurumlar vergisi uygulamasında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınması gerektiğinden bu tutarların gerçek usule geçişte indirilecek KDV olarak dikkate alınması mümkün değildir.

12.3. Hasılat Esaslı Kazanç Tespiti (GVK Madde 113)

7186 sayılı Kanununun 1. maddesi ile Gelir Vergisi Kanunu'nun mülga 113. maddesi "Hasılat Esaslı Kazanç Tespiti" başlığı altında yeniden düzenlenmiştir. Buna göre,

- **Şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan ve**
- Bu faaliyetlerinden kaynaklanan **hasılatlarının tamamını elektronik ücret toplama sistemleri aracılığıyla elde eden mükelleflerin**
- **Talep etmeleri hâlinde**

söz konusu faaliyetlerinden elde ettikleri gayrisafi hasılatlarının (KDV Kanunu'nun 38. maddesi kapsamında hasılat esaslı vergilendirme usulüne göre vergilendirilen mükellefler için hesapladıkları katma değer vergisi dahil tutarın) %10'u bu faaliyetlerine ilişkin vergiye tabi kazanç olarak esas alınabilecektir.

Vergiye tabi kazancın bu suretle tespitinde, ilgili faaliyete ilişkin giderler dikkate alınmayacak ve bu kazançta herhangi bir indirim veya istisna uygulanmayacaktır.

Kazançları yukarıdaki şekilde tespit edilenlerin;

- a) Bu faaliyetlerine ilişkin gider veya maliyetleri, vergiye tabi diğer kazanç veya iratlarının tespitinde dikkate alınmayacak,
- b) Bu kazançları dışındaki beyana tabi diğer kazanç veya iratları hakkında bu madde uygulanmayacak,
- c) İki yıl geçmedikçe bu usulden çıkamayacaklardır.

GVK'nın 113. Maddesinde yer alan düzenlemeye dair

rehberimizin GVK kısmında detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

11.4. Diğer Hususlar

Hazine ve Maliye Bakanlığı, tebliğ kapsamındaki e-Teminat Mektubu uygulamasına ilişkin olarak işlem ve kamu idareleri bazında tamamen veya kısmen uygulama zorunluluğu getirebilecektir. Bu kapsamda getirilecek zorunluluklar Standart Belge ve Raporlamaya (SBR) ilişkin olarak her türlü teknik açıklama ve duyuruların yer aldığı <http://www.sbr.gov.tr> internet sitesi aracılığı ile yapılacaktır.

VII. TAHSİLAT VE ÖDEMELERİN BANKA VEYA BENZERİ FİNANS KURUMU YA DA PTT İDARESİNCE DÜZENLENECEK BELGELERLE TEVSİK EDİLMESİ ZORUNLULUĞU

VII. TAHSİLÂT VE ÖDEMELERİN BANKA VEYA BENZERİ FİNANS KURUMU YA DA PTT İDARESİNCE DÜZENLENECEK BELGELERLE TEVSİK EDİLMESİ ZORUNLULUĞU

1. Hazine ve Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler

Hazine ve Maliye Bakanlığı, Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin verdiği yetkiye istinaden, ticari işlemler ve finansal hareketlerin taraflarının izlenmesi ve vergiyi doğuran olayların mali kurumların kayıt ve belgeleri yardımıyla tespit edilmesi amacıyla yayımladığı 320, 323, 324, 332 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, VUK-1/2003-1 Sayılı VUK Sirküleri ve 268 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde tahsilât ve ödemelerini banka veya banka benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik zorunluluğunun kapsamı, zorunluluk kapsamında olmayan işlemler ve tahsilat ve ödemelerin tevsikine aracılık edecek kurumlara yönelik açıklamalar yapmıştır.

459 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği ile ise 1.1.2016 tarihinden geçerli olmak üzere tevsik zorunluluğu hakkında yeni düzenlemeler yapılmış ve 8.000 TL'lik sınır 7.000 TL'ye indirilmiştir.

2. Tevsik Zorunluluğunun Kapsamı ve Tutarı

2.1. Kapsam ve Tutar

Tevsik zorunluluğu kapsamında olanlar tebliğde şu şekilde belirlenmiştir: "Bu Tebliğ uygulaması bakımından, Vergi Usul Kanunu'nun 232. maddesinin birinci fıkrası kapsamında fatura almak zorunda olan birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, serbest meslek erbabı, kazançları basit usulde tespit olunan tüccarlar, defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler, vergiden muaf esnaf."

Tevsik zorunluluğu kapsamında olanların, kendi aralarında ve tevsik zorunluluğu kapsamında olmayanlarla yapacakları, 7.000 TL'yi aşan tutardaki her türlü tahsilat ve ödemelerini aracı finansal kurumlar kanalıyla yapmaları ve bu tahsilat ve ödemeleri söz konusu kurumlarca düzenlenen belgeler ile tevsik etmeleri zorunludur.

Bu kapsamda örneğin;

- Her türlü mal teslimi veya hizmet ifasına ilişkin tahsilat ve ödemelerin,

- Avans, depozito, pey akçesi gibi suretlerle yapılacak tahsilat ve ödemelerin,

- İşletmelerin kendi ortakları ve/veya diğer gerçek ve tüzel kişilerle yaptığı her türlü tahsilat ve ödemelerin

7.000 TL'yi aşması durumunda, aracı finansal kurumlar kanalıyla yapılması ve bu işlemlerin söz konusu kurumlarca düzenlenen belgeler ile tevsik edilmesi zorunludur.

Aracı finansal kurumlar tebliğde şu şekilde belirlenmiştir; "Bu Tebliğ uygulaması bakımından tahsilat ve ödemelere aracılık eden 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununda tanımlanan bankalar, 29/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun kapsamında yetkilendirilmiş ödeme kuruluşları ve 9/5/2013 tarihli ve 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanununa göre kurulan Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi"

Tevsik zorunluluğu kapsamında olanlardan araç kiralama faaliyeti ile uğraşanların vermiş oldukları motorlu kara taşıtı ve motorlu kara aracı (Karayolları Trafik Kanunu ile Karayolları Trafik Yönetmeliğine göre tescile yetkili kuruluşlarca kayıt ve tescil edilmesi zorunlu olmayan taşıt ve araçlar hariç) kiralama hizmetlerine ilişkin tahsilat ve ödemelerin ise yukarıda belirtilen hadle sınırlı kalınmaksızın, aracı finansal kurumlar tarafından düzenlenen belgeler ile tevsik edilmesi zorunludur.

2.1.1. Türkiye'de mukim olmayan yabancılar ile yapılan işlemler

Tevsik zorunluluğu hakkında ilk yayınlanmış olan 323 Sıra No.lu VUK Genel Tebliğinin "Tevsik zorunluluğunun kapsamı" başlıklı bölümü aşağıdaki gibidir:

"Tevsik Zorunluluğunun Kapsamı

Tahsilat ve ödemelerin tevsik zorunluluğu kapsamına; birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenler, defter tutmak zorunda olan çiftçiler, serbest meslek erbabı ile vergiden muaf esnafın kendi aralarında yapacakları ticari işlemleri ile nihai tüketicilerden (Türkiye'de mukim olmayan yabancılar hariç) mal veya hizmet bedeli olarak yapacakları tahsilat ve ödemeleri girmektedir."

Görüldüğü gibi nihai tüketici sayılacak Türkiye'de mukim olmayan yabancılar 323 numaralı tebliğ gereği tevsik zorunluluğu kapsamında

VII. TAHSİLAT VE ÖDEMELERİN BANKA VEYA BENZERİ FİNANS KURUMU YA DA PTT İDARESİNCE DÜZENLENECEK BELGELERLE TEVSİK EDİLMESİ ZORUNLULUĞU

sayılmamışken, 459 Sıra Numaralı tebliğ ile 1.1.2016 tarihinden itibaren nihai tüketici konumundaki yabancılar ile gerçekleştirilecek tahsilat ve ödeme işlemleri de tevsik zorunluluğu kapsamına girmiştir.

540 Sıra Numaralı Tebliğ ile düzenlenecek faturalara söz konusu kişilerin pasaport numarasının yazılması ve bu bent kapsamında nakit tahsil edilen tutarların, tevsik zorunluluğu kapsamında olanlar tarafından tahsilatı takip eden ilk iş günü sonuna kadar aracı finansal kurumlarca düzenlenen belgelerle tevsikinin sağlanması şartıyla yabancılar ile gerçekleştirilecek tahsilat ve ödeme işlemleri tevsik zorunluluğunun dışına çıkarılmıştır.

2.1.2. Aynı Günde Aynı Kişi veya Kurumlarla Yapılan İşlemler

Aynı günde aynı kişi veya kurumlarla yapılan işlemlerin toplam tutarının 7.000 TL'yi aşması durumunda, işlemlerin her biri işlem bazında belirlenen haddin altında kalsa bile, aştığı işlem den itibaren işleme konu tahsilat ve ödemelerin de aracı finansal kurumlar aracılığıyla yapılması zorunlu olacaktır.

Örnek: Tevsik zorunluluğu kapsamında olan (A) A.Ş., aynı gün içerisinde (B) Ltd. Şti.'nden sırasıyla 1.000 TL, 3.000 TL, 3.500 TL ve 500 TL tutarında ayrı ayrı mal alımları gerçekleştirmiştir. Tevsik zorunluluğu kapsamında olan (A) A.Ş.'nin (B) Ltd. Şti.'nden aynı günde yaptığı mal alımları toplamı 3.500 TL'lik alımla 7.000 TL'lik haddi aştığından, son iki işleme ait tahsilat ve ödemelerin tevsik zorunluluğu kapsamında aracı finansal kurumlar kanalıyla yapılması gerekmektedir.

Söz konusu tahsilat ve ödemelerde tevsik zorunluluğuna uyulmaması durumunda (A) A.Ş. ile (B) Ltd. Şti.'ye ayrı ayrı ceza uygulanacaktır.

2.1.3. Kısım Kısım Yapılan Tahsilat ve Ödemeler

Tahsilat ve ödemeye konu işlem tutarının tevsik zorunluluğu kapsamında 7.000 TL'yi aşması halinde, bedelin farklı tarihlerde kısım kısım ödenmesinde işlemin toplam tutarı dikkate alınacak ve her bir tahsilat ve ödeme, tevsik zorunluluğu kapsamında aracı finansal kurumlar kanalıyla gerçekleştirilecektir.

Örnek: Serbest meslek erbabı (C), (D) A.Ş.'ye bir yıl süreyle vereceği hizmet karşılığında 12.000 TL alacaktır. Aralarındaki anlaşma gereği (D) A.Ş., hizmet bedelini 1.000 TL'lik taksitler halinde ödeyecektir.

Bu durumda serbest meslek makbuzunun, taksitlerin ödendiği tarihlerde 1.000 TL üzerinden düzenlenmesi tevsik zorunluluğunu ortadan kaldırmayacak, sözleşmenin toplam tutarı belirlenen haddi aştığından kısım kısım yapılan her bir tahsilat ve ödemede aracı finansal kurumlar kanalıyla tevsik edilecektir. Söz konusu tahsilat ve ödemelerde tevsik zorunluluğuna uyulmaması durumunda serbest meslek erbabı (C) ile (D) A.Ş.'ye ayrı ayrı ceza uygulanacaktır.

2.1.4. Vadeli Satışların Tevsiki

Mal veya hizmet bedelinin peşin veya vadeli olarak tahsil edilmesinin tevsik zorunluluğu açısından önemi yoktur. Limitin aşılmış aşılmadığına fatura/serbest meslek makbuzu/gider pusulası vb. belge tutarı dikkate alınarak karar verilir. Tevsik zorunluluğu kapsamına ilişkin limitin üstünde olan tutarlarda her bir taksit banka veya Posta İdaresince düzenlenen belgelerle belgelendirilmelidir.

Aynı günde aynı kişi veya kurumlarla yapılan işlemler tek bir ödeme veya tahsilat olarak kabul edilecektir.

2.1.5. Cari Hesap Yoluyla Yapılan İşlemler

Cari hesap hareketlerinde de işlemin ticari bir niteliği bulunup bulunmadığına bakılmaksızın limiti aşması halinde tevsik zorunluluğu aranacaktır. Ortaklardan borç olarak alınan paranın limiti aşması halinde tevsik zorunluluğu bulunmaktadır.

2.2. Kapsamda Olmayan Tahsilat ve Ödemeler

a) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bunlara ait döner sermaye işletmelerinin işlemlerine konu tahsilat ve ödemelerin,

b) Sermaye Piyasası Kanunu'nda tanımlanan sermaye piyasası aracı kurumlarında yapılan işlemlere konu tahsilat ve ödemelerin,

c) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar'da tanımlanan yetkili döviz müesseselerinin yapacakları döviz alım satım işlemlerine ilişkin tahsilat ve ödemelerin,

ç) Tapu sicil müdürlüklerinde gerçekleştirilen işlemler karşılığında yapılan tahsilat ve ödemelerin,

d) Noterlerde gerçekleştirilen işlemler karşılığında yapılan tahsilat ve ödemelerin,

VII. TAHSİLAT VE ÖDEMELERİN BANKA VEYA BENZERİ FİNANS KURUMU YA DA PTT İDARESİNCE DÜZENLENECEK BELGELERLE TEVSİK EDİLMESİ ZORUNLULUĞU

e) 5018 sayılı Kanunda yer alan merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ile bunların teşkil ettikleri birlikler, kanunla kurulan diğer kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan ve işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşlar veya bunlara ait veya tabi diğer müesseseler tarafından yapılan ihale işlemlerine ilişkin yatırılması gereken teminat tutarlarına ilişkin tahsilat ve ödemelerin,

f) 6362 sayılı Kanun uyarınca kurulan Borsa İstanbul A.Ş. bünyesinde yer alan Kıymetli Madenler Piyasasında işlem yapma yetkisi verilenlerin, faaliyet konuları kapsamında yapacakları işlemlere ilişkin tahsilat ve ödemelerin,

g) Gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler tarafından; 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre kurulmuş olan toptancı hallerinde faaliyet gösteren tüccar, üretici, üretici örgütleri ve komisyonculara yapılan sebze ve meyve, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, su ve su ürünleri, bal ve yumurta gibi diğer gıda maddeleri, kesme çiçek ve süs bitkileri satışları ile söz konusu yerler dışında yapılmakla birlikte anılan Kanunun 4 üncü maddesi kapsamında bildirim tabi tutulmuş satışlara ilişkin tahsilat ve ödemelerin,

ğ) Gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilere ait ürünlerin, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu kapsamında kurulan ticaret borsalarına mezkur Kanunun 46. maddesinde belirtilen süreler dahilinde tescil ettirilerek gerçekleşen satışlarına ilişkin tahsilat ve ödemelerin aracı finansal kurumlar kanalıyla yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır.

2.3. Diğer Hususlar

Tebliğ kapsamında aracı finansal kurumlar kanalıyla yapılması zorunlu bulunan tahsilat ve ödemelerin bu kurumlarca mevzuatlarına göre düzenlenen belgelerle (dekont, hesap bildirim cetveli, alındı vb.) tevsiki zorunludur.

Tevsik zorunluluğu kapsamında yapılan işlemler için aracı finansal kurumlar tarafından düzenlenen belgeler yapılan işlemi değil o işleme ilişkin tahsilat veya ödemeyi tevsik etmektedir. Dolayısıyla tahsilat ve ödemelerin tevsik zorunluluğu kapsamında

aracı finansal kurumlar kanalıyla yapılması, bu zorunluluğu ortaya çıkaran işleme ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu'nda yer alan belgeleri düzenleme zorunluluğunu ortadan kaldırmayacaktır.

3. Ceza Uygulaması

Tahsilat ve ödemelerin aracı finansal kurumlar kanalıyla yapılması zorunluluğuna uyulmaması durumunda ilgililere Vergi Usul Kanunu'nda yer alan cezalar tatbik edilecektir.

Bilindiği üzere, VUK'un Mükerrer 355. maddesinin 4. fıkrasına göre, tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayan mükelleflerden her birine, her bir işlem için bu maddeye göre uygulanan cezalardan az olmamak üzere işleme konu tutarın % 5'i nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir. Bu şekilde ceza kesilen mükellefler hakkında üçüncü fıkraya hükmü uygulanmaz. Ancak, bu fıkraya uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı 2024 yılı için 8.700.000 TL'yi (2019 için 1.480.000 TL, 2020 yılı için 1.800.000 TL, 2021 yılı için 1.900.000 TL, 2022 yılı için 2.500.000 TL, 2023 yılı için 5.500.000'yi) geçemez.

VII. TAHSİLAT VE ÖDEMELERİN BANKA VEYA BENZERİ FİNANS KURUMU YA DA PTT İDARESİNCE DÜZENLENECEK BELGELERLE TEVSİK EDİLMESİ ZORUNLULUĞU

Mükellef grubu	Kesilecek asgari ceza miktarı (TL) (2024 yılı)	Kesilecek asgari ceza miktarı (TL) (2023 yılı)	Kesilecek asgari ceza miktarı (TL) (2022 yılı)	Kesilecek asgari ceza miktarı (TL) (2021 yılı)	Kesilecek asgari ceza miktarı (TL) (2020 yılı)	Kesilecek asgari ceza miktarı (TL) (2019 yılı)
Birinci sınıf tüccarlar	11.800	7.500	3.400	2.500	2300	1.900
Serbest meslek erbabı	11.800	7.500	3.400	2.500	2300	1.900
İkinci sınıf tüccarlar	5.800	3.700	1.700	1.300	1.200	980
Basit usulde vergilendirilenler	5.800	3.700	1.700	1.300	1.200	980
Defter tutan çiftçiler	5.800	3.700	1.700	1.300	1.200	980
Yukarıdakiler dışında kalan	3.000	1.900	800	650	600	490

4. Kira Ödeme ve Tahsilâtları

268 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile gayrimenkul sermaye iradı elde edenler yönünden tevsik zorunluluğuna ilişkin limit daha da düşük uygulanmaktadır.

Söz konusu Genel Tebliğ ile;

- Konutlarda, her bir konut için aylık 500,00 TL ve üzerinde haftalık, günlük veya benzeri şekilde kısa süreli konut kiralalarında ise tutara bakılmaksızın kira geliri elde edenlerin,
- İşyerlerinde, işyerini kiraya verenler ile kiracıların

kiraya ilişkin tahsilat ve ödemelerinin 01.11.2008 tarihinden itibaren banka veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen belgelerle tevsik edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. İşyeri kiralalarında tutara bakılmaksızın bütün işyeri kiralalarında ödeme ve tahsilatın banka, banka benzeri kurum ya da PTT idaresi tarafından düzenlenen belgelerle tevsiki gerekir.

5. Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesi

18/11/2008 tarihli ve 27058 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesine Dair Yönetmelik” ile, işçinin, gazetecinin ve gemi adamının; ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her türlü istihkakının bankalar aracılığıyla ödenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlenmektedir.

21.05.2016 tarih ve 29718 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile, söz konusu ödemelerin bankadan yapılmasına dair asgari personel sayısı “10” kişiden “5” kişiye indirilmiştir. Değişiklik 1 Haziran 2016 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

1. Vergi Mevzuatındaki E-Belgeler

Vergi mevzuatında yer alan e-belgelere ilişkin düzenlemeler 19.10.2019 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 509 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği ile tek bir tebliğde toplanmıştır. Bu tebliğde aşağıdaki e-belge türlerine yer verilmiştir:

- E-fatura (e-ihracat faturası da bu kapsamda görülmektedir)
- E-arşiv fatura
- E-irsaliye
- E-serbest meslek makbuzu
- E-müstahsil makbuzu
- E-gider pusulası
- E-bilet
- E-sigorta komisyon gider belgesi
- E-sigorta poliçesi
- E-döviz alım satım belgesi
- E-dekont
- E-adisyon

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan düzenlemeler kapsamında hem e-belge türleri arttırılmış hem de bazı e-belge türlerini zorunlu olarak kullanması gereken mükellef sayısı çoğaltılmıştır.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

1.1. E-Belge Kullanması Zorunlu Mükellefler ve Uygulamalara Zorunlu Geçiş Tarihleri Tablosu

E-Belge Türü	Uygulamaya Geçiş Zorunlu Olanlar	Geçiş Süresi
E-FATURA	2021 hesap dönemi için 4 milyon TL, 2022 ve müteakip hesap dönemleri için 3 milyon TL ve üzeri olan mükellefler.	Brüt satış hasılatı (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı) şartını 2020 veya 2021 hesap dönemlerinde sağlayanlar 1/7/2022 tarihine kadar, 2022 veya müteakip hesap dönemlerinde sağlayanlar ilgili hesap dönemini izleyen yedinci ayın başına kadar başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-Fatura uygulamasına geçmek zorundadır.
	ÖTV Kanunu'na ekli (I) sayılı listedeki malların imali, ithali, teslimi vb. faaliyetleri nedeniyle EPDK'dan lisans alan (bayilik lisansı dâhil) mükellefler.	Lisans alımını 2019 yılında gerçekleştirenler 01/07/2020 tarihinden itibaren; 2020 veya müteakip yıllarda lisans alanlar ise, lisans alımını gerçekleştirdiği ayı izleyen 4. ayın başından itibaren e-fatura uygulamasına geçmek zorundadırlar.
	ÖTV Kanunu'na ekli (III) sayılı listedeki malları imal, inşa ve/veya ithal edenler.	ÖTV (III) sayılı listedeki malların imal, inşa veya ithalini 2019 yılında gerçekleştirenler 01/07/2020 tarihinden itibaren; 2020 yılında gerçekleştirilenler ise, imal, inşa veya ithalin gerçekleştirildiği ayı izleyen 4. ayın başından itibaren e-fatura uygulamasına geçmek zorundadır.
	-Mal veya hizmetlerin alınması, satılması, kiralanması veya dağıtım işlemlerinin gerçekleştirilmesine aracılık etmek üzere internet ortamında 6563 sayılı Kanunda tanımlanan başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ya da tüzel kişi aracı hizmet sağlayıcıları, -İnternet ortamında gerçek ve tüzel kişilere ait gayrimenkul, motorlu araç vasıtalarının satılmasına veya kiralanmasına ilişkin ilanları yayınlayan internet sitelerinin sahipleri veya işletmecileri, -İnternet ortamında reklamların yayınlanmasına aracılık faaliyetinde bulunan internet reklamcılığı hizmet araçları.	01/07/2020 tarihine kadar (2020 veya müteakip hesap dönemlerinden itibaren bu belirtilen işlemlerle ilgili işe başlayacak mükellefler ise işe başlama tarihinden itibaren 3 ay içinde) başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-fatura uygulamasına geçmek zorundadırlar.
	5957 sayılı Kanun hükümlerine göre komisyoncu veya tüccar olarak sebze ve meyve ticaretiyle iştigal eden mükellefler	5957 sayılı Kanun hükümlerine göre komisyoncu veya tüccar olarak sebze ve meyve ticaretiyle iştigal eden mükellefler 01/01/2020 tarihine kadar (2020 veya müteakip hesap dönemlerinden itibaren söz konusu işlemlerle ilgili işe başlayacak mükellefler ise işe başlama tarihinden itibaren 3 ay içinde) başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-fatura uygulamasına geçmek zorundadır.
	Riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük olduğu tespit edilen mükellefler	Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük görülen mükelleflere yazılı bildirim yapılacak olup en fazla 3 aylık geçiş süresi verilecektir . Söz konusu mükellefler Gelir İdaresi Başkanlığı'nın tebliğ ettiği süre içinde e-fatura uygulamasına geçme zorunlulukları bulunmaktadır.
	E-fatura uygulamasına geçme zorunluluğu olan mükelleflerin; tam bölünme, birleşme (devralma şeklinde birleşme ve yeni kuruluş şeklinde birleşme veya tür (nev'i) değişikliğine gitmeleri halinde devroluna veya birleşilen tüzel kişi mükellefler ile tam bölünme veya tür (nev'i) değişikliği sonucu ortaya çıkan yeni tüzel kişi mükellefler fatura uygulamasına geçmek zorundadır.	E-fatura uygulamasına geçme süresi hiçbir koşulda işlemin ticaret siciline tescil tarihini izleyen ayın başından itibaren 3 ayı geçemeyecektir.
	SGK ile sözleşme imzalayan sağlık hizmet sunucuları ile medikal malzeme ve ilaç/etken madde temin eden mükellefler	Sosyal Güvenlik Kurumu ile sözleşme imzalayan sağlık hizmeti sunucuları ile medikal malzeme ve ilaç/etken madde temin eden tüm mükellefler 01.07.2021 tarihinden itibaren , bu tarihten sonra Sosyal Güvenlik Kurumu ile sözleşme imzalayanlar ise söz konusu kuruma fatura düzenlemeye başlamadan önce e-fatura uygulamasına geçmek zorundadırlar.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

E-FATURA	Gayrimenkul ve/veya motorlu taşıt, inşa, imal, alım, satım veya kiralama işlemlerini yapanlar ile bu işlemlere aracılık faaliyetinde bulunan mükelleflerden brüt satış hasılatı (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı) 2020 veya 2021 hesap dönemleri için 1 Milyon TL, 2022 veya müteakip hesap dönemleri için 500 Bin TL ve üzeri olan mükellefler.	Brüt satış hasılatı (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı) şartını 2020 veya 2021 hesap dönemlerinde sağlayan mükellefler 1/7/2022 tarihine kadar, 2022 veya müteakip hesap dönemlerinde sağlayan mükellefler ilgili hesap dönemini izleyen yedinci ayın başına kadar başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-Fatura uygulamasına geçmek zorundadır.
	Kültür ve Turizm Bakanlığı ile belediyelerden yatırım ve/veya işletme belgesi almak suretiyle konaklama hizmeti veren otel işletmeleri.	Konaklama hizmeti veren otel işletmelerinden, 22.01.2022 tarihi itibarıyla faaliyette bulunanlar 1/7/2022 tarihine, 22.01.2022 tarihinden sonra faaliyete başlayanlar ise, faaliyete başladıkları ayı izleyen dördüncü ayın başına kadar başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-Fatura uygulamasına geçmek zorundadır.
	2/4/2022 tarihli ve 31797 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Şarj Hizmeti Yönetmeliği kapsamında Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan şarj ağı işletmeci lisansı alan mükellefler ile bu mükellefler tarafından sertifika verilen şarj istasyonu işletmecileri	07.10.2023 tarihi itibarıyla faaliyette bulunanlar 2/1/2024 tarihine kadar, 07.10.2023 tarihinden sonra faaliyete başlayanlar ise, faaliyete başladıkları tarih itibarıyla başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-Fatura uygulamasına geçmek zorundadır.
E-İHRACAT FATURASI (E-Fatura)	KDV Kanunu’nun 11. maddesi kapsamında mal ihracı	01/07/2017 tarihinden beri uygulanmaktadır.
	Yolcu beraberliği eşya ihracı (Türkiye’de ikamet etmeyenlere KDV hesaplanarak yapılan satışlar)	01/07/2017 tarihinden beri uygulanmaktadır.
	Türkiye’de ikamet etmeyenlere özel fatura ile yapılan bavul ticareti kapsamındaki satışlar	Başkanlık tarafından ebelge.gib.gov.tr adresinde yapılan duyuruda belirtilecek tarihten itibaren uygulanacaktır.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

E-BELGE TÜRÜ	UYGULAMAYA GEÇİŞİ ZORUNLU OLANLAR	GEÇİŞ SÜRESİ
E-ARŞİV FATURA	421 ve 454 sayılı VUKGT'leri kapsamında 19.10.2019 tarihi öncesinde e-fatura uygulamasına zorunlu olarak dahil olmuş mükellefler	01/01/2020 tarihine kadar e-arşiv fatura uygulamasına geçmek ve bu tarihten itibaren düzenleyecekleri faturalarını e-fatura veya e-arşiv fatura olarak düzenlemek zorundadırlar.
	509 No.lu VUK GT kapsamında 2020 ve sonrasında tebliğ ile belirlenen hadleri aşması sonucunda e-fatura uygulamasına zorunlu olarak dahil olacak mükellefler	2020 ve sonrasında zorunlu olarak e-fatura uygulamasına geçmeleri gereken süre içinde , e-arşiv fatura uygulamasına da geçmek zorundadırlar. (509 Nl. VUKGT - IV-2.4.1.)
	E-fatura uygulamasına 19.10.2019 tarihi öncesinde isteğe bağlı olarak dahil olmuş mükellefler	01/01/2020 tarihine kadar e-arşiv fatura uygulamasına geçmek ve bu tarihten itibaren düzenleyecekleri faturalarını e-fatura veya e-arşiv fatura olarak düzenlemek zorundadırlar.
	E-fatura uygulamasına 509 No.lu VUKGT kapsamında 2020 ve sonrasında e-fatura uygulamasına isteğe bağlı olarak dahil olacak mükellefler.	2020 ve sonrasında isteğe bağlı olarak e-fatura uygulamasına geçecekleri süre içinde e-arşiv fatura uygulamasına da geçmeleri gerekmektedir. (509 Nl. VUKGT - IV-2.4.1.)
	Aracı hizmet sağlayıcıları İnternet ortamında ilan yayınlayanlar İnternet reklamcılığı hizmet aracıları	Bu faaliyetlerde bulunanların brüt satış hasılatı (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı) 2020 veya 2021 hesap dönemleri için 1 Milyon TL olanlar; 01.07.2022 tarihine kadar, 2022 veya müteakip hesap dönemleri için 500 Bin TL ve üzeri olanlar; ilgili hesap dönemini izleyen yedinci ayın başına kadar, başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-Fatura veya e-Arşiv Fatura uygulamasına geçmek zorundadır.
	E-arşiv fatura uygulamasına dahil olmayan mükellefler tarafından düzenlenen ve vergiler dahil toplam tutarı 30.000 TL'nin aşan faturalar . (Aynı günde aynı kişilere düzenlenen faturalar topluca değerlendirilecektir.)	Vergiler dahil tutarı 5.000 TL'yi aşan faturaların 01/03/2022 tarihinden itibaren, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hizmete sunulacak e-Belge portalı üzerinden e-arşiv faturası düzenlenmesi zorunlu olacaktır.
	E-arşiv fatura uygulamasına dahil olmayan mükellefler tarafından diğer vergi mükelleflerine düzenlenen ve vergiler dahil toplam tutarı 5.000 TL'nin aşan faturalar . (Aynı günde aynı kişilere düzenlenen faturalar topluca değerlendirilecektir.)	Vergiler dahil tutarı 2.000 TL'yi aşan faturaların 01/03/2022 tarihinden itibaren, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hizmete sunulacak e-Belge portalı üzerinden e-arşiv faturası düzenlenmesi zorunlu olacaktır.
	Riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük olduğu tespit edilen mükellefler	Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük görülen mükelleflere yazılı bildirim yapılacak ve en fazla 3 aylık süre verilecektir. Söz konusu mükellefler Gelir İdaresi Başkanlığı'nın tebliğ ettiği süre içinde e-arşiv faturası uygulamasına geçmek zorunda olacaktır.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

E-BELGE TÜRÜ	UYGULAMAYA GEÇİŞİ ZORUNLU OLANLAR	GEÇİŞ SÜRESİ
E-İRSALİYE	E-fatura uygulamasına kayıtlı olan ve 2021 veya müteakip hesap dönemleri brüt satış hasılatı (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı) 10 Milyon TL ve üzeri olan mükellefler.	01/07/2020 tarihine kadar (2020 veya müteakip hesap dönemlerinde ilgili şartı sağlayan mükellefler ise ilgili hesap dönemini izleyen yılın 7. ayından itibaren) e-irsaliye uygulamasına geçilmesi ve bu tarihten itibaren sevk irsaliyelerinin e-irsaliye olarak düzenlenmesi gerekmektedir.
	ÖTV Kanunu'na ekli (I) sayılı listedeki malların imali, ithali, teslimi vb. faaliyetleri nedeniyle EPDK'dan lisans (bayilik lisansı dahil) alan mükellefler	01/07/2020 tarihine kadar e-irsaliye uygulamasına geçilmesi ve bu tarihten itibaren sevk irsaliyelerinin e-irsaliye olarak düzenlenmesi gerekmektedir. 01/01/2020 tarihinden itibaren ÖTV (I) sayılı listedeki malların imali, ithali, teslimi v.b. faaliyetleri nedeniyle EPDK'dan lisans alanlar, lisans alınan ayı takip eden 4. ayın başından itibaren e-irsaliye uygulamasına geçmek zorunda olacaktır.
	ÖTV Kanunu'na ekli (III) sayılı listedeki malların imal, inşa, ithalini ve ana bayi/distribütör şeklinde pazarlamasını gerçekleştiren mükellefler	01/07/2020 tarihine kadar e-irsaliye uygulamasına geçilmesi ve bu tarihten itibaren sevk irsaliyelerinin e-irsaliye olarak düzenlenmesi gerekmektedir. 01/01/2020 tarihinden itibaren ÖTV (III) sayılı listedeki malları imal, inşa veya ithal edenler işlemin gerçekleştiği ayı takip eden 4. ayın başından itibaren e-irsaliye uygulamasına geçmek zorunda olacaktır.
	3213 sayılı Maden Kanunu kapsamında düzenlenen işletme ruhsatı/sertifika sahipleri ve işletme ruhsatı/sertifika sahipleri ile yaptıkları sözleşmeye istinaden maden üretim faaliyetinde bulunan gerçek ve tüzel kişi mükellefler.	01/07/2020 tarihine kadar e-irsaliye uygulamasına geçilmesi ve bu tarihten itibaren sevk irsaliyelerinin e-irsaliye olarak düzenlenmesi gerekmektedir. 01/01/2020 tarihinden itibaren maden ruhsat veya sertifikası alanlar, söz konusu belgenin alındığı ayı takip eden 4. ayın başından itibaren e-irsaliye uygulamasına dahil olacaklardır.
	4634 sayılı Şeker Kanunu'nun 2. maddesinin (e) bendinde tanımına yer verilen şekerin (<i>Beyaz şeker (standart, rafine küp ve kristal şeker), yarı beyaz şeker, rafine şeker, ham şeker ve kahverengi şeker olarak sınıflandırılan, pancar veya kamıştan üretilen kristallendirilmiş sakaroz ile nişasta kökenli izoglukoz, likid ya da kurutulmuş halde glukoz şurubu, sakaroz veya invert şeker veya her ikisinin karışımının suda çözünmesinden meydana gelen şeker çözeltisi ve invert şeker şurubu ile inülin şurubu</i>) imalini gerçekleştiren mükellefler	01/07/2020 tarihine kadar e-irsaliye uygulamasına geçilmesi ve bu tarihten itibaren sevk irsaliyelerinin e-irsaliye olarak düzenlenmesi gerekmektedir. 01/01/2020 tarihinden itibaren şeker imalini gerçekleştirenler, imalat faaliyetini gerçekleştirdiği ayı takip eden 4. ayın başından itibaren e-irsaliye uygulamasına geçmek zorunda olacaktır.
	E-fatura uygulamasına kayıtlı olan mükelleflerden demir ve çelik (GTİP 72) ile demir veya çelikten eşyaların (GTİP 73) imali, ithali veya ihracı faaliyetinde bulunan mükellefler.	01/07/2020 tarihine kadar e-irsaliye uygulamasına geçilmesi ve bu tarihten itibaren sevk irsaliyelerini e-irsaliye olarak düzenlenmesi gerekmektedir. 01/01/2020 tarihinden itibaren demir, çelik ürünlerinin imali ithal veya ihracını gerçekleştirenler, bu işlemlerin gerçekleştiği ayı takip eden 4. ayın başından itibaren e-irsaliye uygulamasına geçmek zorunda olacaklardır.
	Tarım ve Orman Bakanlığı'nca gübre üretim ve tüketiminin kayıt altına alınmasına yönelik oluşturulan Gübre Takip Sistemi'ne kayıtlı kullanıcılar.	01/07/2020 tarihine kadar e-irsaliye uygulamasına geçilmesi ve bu tarihten itibaren sevk irsaliyelerinin e-irsaliye olarak düzenlenmesi gerekmektedir. 01/01/2020 tarihinden itibaren Gübre Takip Sistemine dahil olanlar, sisteme girdikleri ayı takip eden 4. ayın başından itibaren e-irsaliye uygulamasına dahil olacaklardır.
	5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre komisyoncu veya tüccar olarak sebze ve meyve ticaretiyle iştigal eden mükellefler.	01/01/2020 tarihine kadar e-irsaliye uygulamasına geçilmesi ve bu tarihten itibaren sevk irsaliyelerinin e-irsaliye olarak düzenlenmesi gerekmektedir. 01/01/2020 tarihinden itibaren Hal Kayıt Sistemi kapsamındaki sebze ve meyvelerin toptan ticaretini yapmaya başlayanlar, bu faaliyetin başladığı ayı takip eden 4. ayın başından itibaren e-irsaliye uygulamasına geçeceklerdir.
	Riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük olduğu tespit edilen mükellefler	Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük görülen mükelleflere yazılı bildirim yapılacak ve en fazla 3 aylık süre verilecektir. Söz konusu mükellefler Gelir İdaresi Başkanlığı'nın tebliği ettiği süre içinde e-irsaliye uygulamasına geçmek zorunda olacaktır.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

E-BELGE TÜRÜ	UYGULAMAYA GEÇİŞİ ZORUNLU OLANLAR	GEÇİŞ SÜRESİ
E-SMM (e-serbest meslek makbuzu)	Vergiden muaf olmayan serbest meslek erbapları	a) 01/02/2020 tarihi itibarıyla faaliyetine devam etmekte olanlar 01/06/2020 tarihine kadar, b) 01/02/2020 tarihinden (bu tarih dahil) itibaren faaliyetine başlayacak olanların ise işe başladıkları ayı izleyen 3. ayın sonuna kadar E-SMM uygulamasına dahil olması zorunludur.
E-MÜSTAHSİL MAKBUZU	E-fatura uygulamasına geçmek zorunda olan mükelleflerden faaliyetleri gereği aynı zamanda müstahsil makbuzu düzenlemek zorunda olanlar,	01/07/2020 tarihine kadar uygulamaya geçmeleri zorunludur. 2020 veya müteakip yıllarda e-fatura uygulamasına geçen ve müstahsil makbuzu düzenleme zorunluluğu bulunan mükellefler e-fatura uygulamasına geçiş süresi içinde uygulamaya dahil olmak zorundadır.
	5957 sayılı Kanun hükümlerine göre komisyoncu veya tüccar olarak sebze ve meyve ticaretiyle iştigal eden mükellefler	01/01/2020 tarihine kadar uygulamaya geçmeleri zorunludur.
	Başkanlıkça kendilerine e-Müstahsil Makbuzu uygulamasına geçiş zorunluluğu getirilen mükellefler	01/07/2020 tarihine kadar uygulamaya geçmeleri gerekmektedir.
	Riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük olduğu tespit edilen mükellefler	Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük görülen mükelleflere yazılı bildirim yapılacak ve en fazla 3 aylık süre verilecektir . Söz konusu mükellefler Gelir İdaresi Başkanlığı'nın tebliğ ettiği süre içinde e-müstahsil makbuzu uygulamasına geçmek zorunda olacaktır.
E-GİDER PUSULASI	Riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük olduğu tespit edilen mükellefler	Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük görülen mükelleflere yazılı bildirim yapılacak ve en fazla 3 aylık süre verilecektir . Söz konusu mükellefler Gelir İdaresi Başkanlığı'nın tebliğ ettiği süre içinde e-gider pusulası uygulamasına geçmek zorunda olacaktır.
E-ADİSYON	Başkanlıkça kendilerine e-Adisyon uygulamasına geçiş zorunluluğu getirilen mükellefler	Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından e-Adisyon uygulamasına zorunlu olarak dahil olacağı yazılı bildirim veya duyuru ile bildirilen mükelleflerin, Başkanlık tarafından yapılan bildirim veya duyuruda belirtilen süre içinde e-Adisyon uygulamasına dahil olmaları zorunludur.

E-BELGE TÜRÜ	UYGULAMAYA GEÇİŞİ ZORUNLU OLANLAR	GEÇİŞ SÜRESİ
E-BİLET	Karayolu Taşıma Yönetmeliğinde belirtilen şehirlerarası tarifeli yolcu taşımacılığı faaliyetiyle iştigal eden D1 yetki belgeli işletmeler	01/01/2021 tarihine kadar (2021 veya müteakip yıllarda faaliyetlerine başlayanlar, faaliyete başladığı ayı izleyen dördüncü ayın başından itibaren) e-bilet uygulamasına geçmek zorundadırlar.
	Yerli ve yabancı sinema filmi gösteriminde bulunan sinema işletmeleri	01/07/2020 tarihine kadar (01/07/2020 tarihinden sonra faaliyetlerine başlayanlar, faaliyetlerine başladıkları ayı izleyen dördüncü ayın başına kadar) tebliğde belirtilen şekilde e-Bilet uygulamasına geçmek ve düzenleyecekleri giriş biletlerini e-Bilet olarak düzenlemek zorundadırlar.
E-DÖVİZ ALIM-SATIM BELGESİ	Döviz alım ve satım faaliyetinde bulunan yetkili müesseseler	01.01.2022 tarihinden itibaren düzenleyecekleri döviz alım ve döviz satım belgelerini "e-Döviz Alım Belgesi" ve "e-Döviz Satım Belgesi" olarak düzenleme zorundadırlar.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

E-SİGORTA KOMİSYON GİDER BELGESİ	E-Sigorta Komisyon Gider Belgesi uygulaması isteğe bağlı bir uygulama olup, dileyen mükellefler başvuru yaparak söz konusu uygulamadan yararlanabilirler.	Gelir İdaresi Başkanlığı en az 3 aylık zaman süresi belirleyerek, e-Sigorta Komisyon Gider Belgesi uygulamasına ilişkin geçiş zorunluluğu getirmeye ve bu durumu ebelge.gib.gov.tr adresinde yayımlanacak duyurularla belirlemeye yetkilidir.
E-SİGORTA POLİÇESİ	E-Sigorta Poliçesi uygulaması isteğe bağlı bir uygulama olup, dileyen mükellefler gerekli başvurularını yaparak söz konusu uygulamadan yararlanabilirler.	Gelir İdaresi Başkanlığı en az 3 aylık zaman süresi belirleyerek, sigorta, emeklilik ve reasürans şirketlerinin veya sigorta ve emeklilik araçlarının e-Sigorta Poliçesi uygulamasına dahil olma zorunluluğu getirmeye ve bu durumu ebelge.gib.gov.tr adresinde yayımlanacak duyurularla belirlemeye yetkilidir.
E-DEKONT	E-Dekont uygulaması zorunlu bir uygulama olmayıp, bankalar istemeleri halinde 01/01/2020 tarihinden itibaren uygulamaya dahil olabileceklerdir.	Gelir İdaresi Başkanlığı en az 3 aylık zaman süresi belirleyerek, bankaların e-Dekont uygulamasına dâhil olma zorunluluğu getirmeye ve bu durumu ebelge.gib.gov.tr adresinde yayımlanacak duyurularla belirlemeye yetkilidir.

1.2. E-Belge Uygulamalarına Dair Kısa Notlar

- E-belge ve e-defter uygulamalarındaki gelişmeleri dikkate aldığımızda, Mali İdare'nin eninde sonunda limitleri daha da azaltarak hemen hemen tüm mükellefleri e-belge ve e-defter kapsamına alacağını söyleyebiliriz. (Serbest meslek erbabını defter beyan sistemi ile bir anlamda elektronik ortamda defter tutmaya başlatmıştır.) Tabii bu uygulamalar sayesinde Mali İdare cephesinde muazzam bir veri birikimi olmaktadır. Bu verilerin konusunda uzman kişiler tarafından işlenmesi ve anlamlı bilgilere dönüştürülmesi sonrasında vergi denetimlerinde "e-denetim" çağının ciddi şekilde başlayacağını; hatta çok uzak olmayan bir zaman içinde İdarenin pek çok konuyu eş zamanlı denetleyebilecek bir alt yapıya sahip olabileceğini söyleyebiliriz. Keza 7338 sayılı Kanun ile VUK'un 139. Maddesinde yapılan değişiklik sonucunda vergi incelemesinin esas olarak mükellefin iş yerinde yapılması ilkesini, incelemenin dairede yapılması; yani vergi denetiminin uzaktan yapılması şeklinde değiştirmiş, buna bağlı olarak VUK'da uzaktan denetimin (e-denetim) alt yapısına dair gerekli mevzuat değişikliklerini de yapmış olup, bu düzenlemeler 01/07/2022'de yürürlüğe girecektir. Ayrıca VUK kapsamında incelemeye konu evrakların elektronik ortamda ibrazına ilişkin düzenlemeler de yapılmış olup bu düzenlemeler 7338 sayılı Kanunun yayın tarihinde yürürlüğe girmiştir.

- Başkanlık düzenlenen e-belgelere uzaktan erişebilecektir. Erişim gereklerinin yerine getirilmiş olması, mükellefin söz konusu e-belgeleri muhafaza ve ibrazı ödevlerini ortadan kaldırmayacaktır. Uzaktan erişime ilişkin usul ve esaslar "ebelge.gib.gov.tr" adresinde yayımlanan "Elektronik Belge Uzaktan Erişim Kılavuzunda" açıklanmıştır.

- E-Belge uygulamaları kapsamında belirlenen format ve standartlara uygun olarak düzenlenen e-belgeler yeni bir belge türü olmayıp kâğıt ortamda düzenlenen belgelerle aynı hukuki niteliklere sahiptir.

- E-belge düzenlenmesi mükellefin kendi bilgi işlem sisteminden, özel entegratör vasıtasıyla entegratör sistemi üzerinden veya GİB portalları üzerinden olabilir. Bazı belge türlerinde GİB portalı kullanılamayacak olup, mükellefin kendi bilgi işlem sistemini kurması zorunlu tutulmuştur veya kendi bilgi işlem sistemini kullanmak ya da özel entegratör ile çalışma şeklinde seçimlik hakkı bulunmaktadır.

- E-Belge formatı olarak "ebelge.gib.gov.tr" adresinde yayınlanan teknik kılavuzlara uygun e-belge format ve standardının kullanılması zorunludur.

- VUK ve TTK'nın ilgili hükümlerine göre mükellefler gerek düzenledikleri, gerekse adlarına düzenlenen faturaları, yasal süreler dahilinde muhafaza ve istendiğinde ibraz etmekle yükümlüdürler. E-faturanın veri bütünlüğünün sağlanması ile kaynağının inkar edilemezliği Mali Mührü garanti altına alınmaktadır. Mührün doğruluk ve geçerlilik kontrolünün ancak elektronik ortamda yapılabilmesi nedeniyle e-faturanın kağıda basılarak saklanması söz konusu değildir. Bu nedenle mükellefler, düzenledikleri ve aldıkları e-faturaları, üzerindeki Mali Mührü de içerecek şekilde kanuni süreler dahilinde kendi bünyelerindeki elektronik, manyetik

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

veya optik ortamlarda muhafaza ve istendiğinde elektronik, manyetik veya optik araçlar vasıtasıyla ibraz edeceklerdir.

- **E-fatura uygulamasına zorunlu olarak dahil olanlar, tebliğde belirlenen süre kapsamında e-defter uygulamasına da geçmek zorundadır.**

- **E-fatura uygulamasına (ister zorunlu isterse isteğe bağlı olarak) geçenler e-arşiv fatura uygulamasına da geçeceklerdir.**

- E-arşiv fatura uygulamasına dahil olmayan mükellefler tarafından düzenlenen ve vergiler dahil toplam tutarı 5.000 TL'yi aşan faturaların 01/03/2022 tarihinden itibaren, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hizmete sunulacak e-Belge portalı üzerinden e-arşiv faturası düzenlenmesi zorunludur. (Aynı günde aynı kişilere düzenlenen faturalar topluca değerlendirilecektir.)

- E-arşiv fatura uygulamasına dahil olmayan mükellefler tarafından diğer vergi mükelleflerine düzenlenen ve vergiler dahil tutarı 6.900 TL'yi aşan faturaların 01/01/2024 tarihinden itibaren, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hizmete sunulacak e-Belge portalı üzerinden e-arşiv faturası düzenlenmesi zorunludur. (Aynı günde aynı kişilere düzenlenen faturalar topluca değerlendirilecektir.)

- E-arşiv fatura uygulamasına dahil olmayan mükellefler tarafından vergiler dahil toplam tutarının 5 Bin TL'yi (vergi mükelleflerine düzenlenenler açısından vergiler dahil toplam tutarı 6 Bin 900 TL'yi) aşması halinde e-arşiv faturası olarak düzenlenmesi gereken faturaların Başkanlığın e-Belge düzenleme portalına gerekli entegrasyonları sağlayarak Başkanlıktan izin alan özel entegratör kuruluşlarının sistemleri aracılığıyla da düzenlenebilmesi imkânı sağlanmıştır.

- **Dolayısıyla, vergi mükellefi olan taraflar arasında artık vergiler dahil toplam bedeli 6.900 TL'yi aşan işlemlerin her şekilde kağıt fatura ile tevsik edilmeyeceğini; durumuna göre e-fatura veya e-arşiv fatura ile tevsik edilmesinin zorunlu olduğunu söyleyebiliriz.** Bu kuralın tek istisnası olarak, 514 sıra no.lu VUK genel tebliğinin "Kuyumculuk, sarraflık ve mücevheratçılık faaliyetinde bulunanların kuyum satışlarında fatura düzenleme mecburiyeti" başlıklı maddesinde yer alan "Kuyumculuk, sarraflık ve mücevheratçılık gibi işlenmiş kıymetli maden ve kıymetli taş alım satımında bulunan mükelleflerce gerçekleştirilen işlenmiş kıymetli maden ve kıymetli taşlar ile

bunlardan mamul eşya satışları bakımından 213 sayılı Kanunun 232 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan fatura düzenleme mecburiyetine ilişkin haddin, mezkûr fıkrada yer alan ve işlemin gerçekleştiği yıla ait olan haddin 3 katı olarak uygulanması uygun görülmüştür." Buna göre, tebliğde belirlenen mükellefler tarafından 2024 yılında gerçekleştirilecek işlenmiş kıymetli maden ve kıymetli taşlar ile bunlardan mamul eşya satışlarında satış bedeli 20.700 TL'nin altında olursa bu satışlar için ÖKC fişi düzenlenebilecektir.

- Uygulamaya yeni kaydolan mükelleflerin, Kayıtlı Kullanıcılar Listesinde ilan edilmelerini izleyen yedi gün içerisinde e-fatura düzenlemeleri ve almaları, diğer kayıtlı kullanıcıların yeni kayıt olan kullanıcılara bu süre içerisinde e-fatura göndermeleri zorunlu değildir. E-fatura uygulamasından yararlanan mükellefler hesaplarının açılmasını takip eden yedi günden sonra kayıtlı kullanıcılara e-Fatura göndermek ve almak zorundadırlar.

- E-faturalar iki senaryo tipinde düzenlenebilir. "Temel Fatura" ve "Ticari Fatura". Konu hakkında "UBL-TR1.2.1" kılavuzlarında detaylı düzenlemeler ve açıklamalar yapılmıştır. E-irsaliye ise sadece "Temel e-İrsaliye" senaryosu şeklinde düzenlenebilir. İki senaryo arasındaki en temel fark, ticari faturaya alıcı e-fatura sistemi üzerinden TTK'daki faturaya itiraz süresi içinde red yanıtı verebilir. Temel Faturada ise böyle bir red sistemi bulunmamaktadır. Bununla birlikte 15.02.2019 tarihinde uygulamaya alınan "Temel Senaryoda Düzenlenen E-Faturaların İptaline İlişkin "E-Fatura İptal Portalı" sayesinde, satıcılar sistemde temel fatura şeklinde düzenlenmiş faturanın iptali için talep oluşturabilmekte ve alıcı ise bu iptal talebine onay vermek suretiyle temel fatura iptali yapabilmektedir. Konu hakkında yayınlanan kılavuzda "Temel fatura senaryosunda düzenlenen e-Faturaların elektronik ortamda iptal edilebilmesi için; faturayı düzenleyen tarafından fatura numarası ve fatura tutar bilgilerini imzalayıp fatura iptal talebi e-Fatura İptal Portalı aracılığı ile oluşturulması ve iptal taleplerine ilgili faturanın alıcısı tarafından iptal talebine onay verilmesi gerekmektedir. Alıcısı tarafından iptal talebine portal aracılığı ile onay verilmedikçe, iptal talebine ait e-faturalar e-Fatura uygulamasına ilişkin sistem üzerinde iptal edilmemiş, geçerli faturalar olarak kabul görecektir. e-Fatura uygulamasına taraf olanların birbirlerine yönelik düzenlemiş oldukları e-Faturalara sistem üzerinden (gerek Ticari fatura senaryosunda düzenlenmiş faturalar için e-Fatura sistemi üzerinden, gerekse

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

temel fatura senaryosunda düzenlenmiş faturalar için e-Fatura İptal Portalı üzerinden) itiraz etmeleri mümkün bulunduğu gibi harici itiraz yollarının (noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile) kullanılmasına engel teşkil etmemektedir. Ancak harici itiraz yolları ile gerçekleştirilen itiraz işlemleri ve bu itiraz işlemlerinin sonucuna göre faturanın iptal edilmiş olup olmadığı, e-Fatura sistemi üzerinden takip edilmesi mümkün olmayacağından ve e-Fatura sistem üzerinde söz konusu faturalar satıcısı tarafından düzenlenmiş ve alıcısı tarafından da itiraz/iptale konu edilmemiş olduğu durumda, elektronik ortamda yapılacak kontrol ve denetimlerde mükelleflerimizin ilave açıklama yapmalarına ve bu itiraz ve iptal işlemlerini haricen gerçekleştirdiklerine ilişkin tevsik edici bilgi ve belgeleri ilgililere sunma ve bu bilgi ve belgeleri istenildiğinde ibraz edilmek üzere muhafaza edilmesini gerektirecektir. Bu nedenle, ticari fatura senaryosunda düzenlenen e-Faturalara e-Fatura uygulaması üzerinden, temel fatura senaryosunda düzenlenen e-Faturalara da e-Fatura İptal Portalı üzerinden itiraz/iptal işlemlerini gerçekleştirilmesi özellikle sistem bilgileri ile beyan, bildirim ve formlardaki bilgilerin uyumluluğunun sağlanması açısından tavsiye edilmektedir.” açıklamasına yer verilmiştir. Ancak 09.02.2021 tarih ve 31390 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 526 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği ile, yapılan ihbar veya ihtarlar ile e-Belge iptal işlemlerinin 01.05.2021 tarihinden itibaren, ebelge.gib.gov.tr adresinde yayımlanan kılavuzda belirtilen usul, esas ve süreler içinde, elektronik ortamda Başkanlık bilgi işlem sistemine bildirilmesi zorunlu hale gelmiştir.

- Düzenlenmesi ve alınması zorunlu olan e-belgenin düzenlenmemesi, alınmaması, bu belgelerde hatalı bilgilere yer verilmesi, e-belge düzenlenmesi gerektiği halde kağıt belge düzenlenmesi VUK kapsamında özel usulsüzlük cezası (ÖÜC) kesilecek fiiller olarak yerini almıştır. (Belgedeki meblağın %10’u nispetinde ÖÜC; hem düzenleyene hem de alıcıya.)

- Zorunlu olarak e-belge şeklinde düzenlenmesi gereken vesikaların, hangi hallerde kağıt olarak düzenlenebileceğine dair “zorunlu haller” tebliğinin V.7 ve VIII numaralı bölümlerinde düzenlenmiştir.

- Elektronik belge olarak düzenlenme zorunluluğu getirilen belgelerin;

a) Başkanlığın ve e-belge uygulamalarına taraf olan diğer kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi işlem sistemlerinde meydana gelen arıza, kesinti ile bu sistemlerde yapılan bakım,

b) İspat veya tevsik edilmek kaydıyla, mükellefin ya da Başkanlıktan izin almış özel entegratör kuruluşların bilgi işlem sistemlerinde meydana gelen arıza, kesinti ile bu sistemlerde yapılan planlı bakım (yazılı bildirimde belirtilen süre ile sınırlı kalmak kaydıyla),

c) İspat veya tevsik edilmek kaydıyla, kullanılmakta olan mali mührün veya elektronik imza aracının arızalanması veya çalınması (yeni mali mühür veya elektronik imza aracının temini süresince),

ç) Bakanlık veya Başkanlık tarafından e-Belge uygulamalarına ilişkin olarak yayımlanan genel tebliğ, sirküler ve teknik kılavuz ve duyurularda, belgelerin e-Belge yerine kâğıt olarak düzenlenmesine izin verilmesi gibi nedenlerle, kanunen düzenlenmesi gereken sürenin geçirilmemesi kaydıyla, kâğıt olarak düzenlenmesi durumunda özel usulsüzlük cezası kesilmez.

- Mükelleften kaynaklanan diğer nedenlerle, e-belge olarak düzenlenmesi gereken belgelerin kâğıt olarak düzenlenmesi yukarıda sayılan nedenler kapsamında değerlendirilmez.

- Elektronik olarak düzenlenmesi gereken belgenin, VUK’un 13. maddesinde yazılı mücbir sebepler nedeniyle elektronik olarak düzenlenememesi halinde, Kanunun 373. maddesi gereği özel usulsüzlük cezası kesilmez.

- E-Belge uygulamalarına dahil olanlar, e-belgelere ilişkin elektronik kayıtların bozulması, silinmesi, zarar görmesi, işlem görememesi halleri ile olağanüstü durumların meydana gelmesi halinde, durumu Başkanlığa üç iş günü içinde bildirerek bu kayıtları nasıl tamamlayacağına ilişkin ayrıntılı bir plan sunmak zorundadır.

- E-belge uygulamalarını kendi sistemi üzerinden kullananlar, bilgi işlem sistemlerini oluşturan donanımların bir kısmının veya tamamının haczedilmesi veya yetkili mercilerce el konulması halinde, durumu en geç üç iş günü içerisinde Başkanlığa bildirmek ve kayıtlarını nasıl tamamlayacağına ilişkin ayrıntılı bir plan sunmak zorundadır.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

- E-arşiv fatura sistemine kaydolanması için e-fatura uygulamasına da kayıtlı olunması zorunludur. Bu mükellefler e-fatura sistemine kayıtlı olan mükelleflere e-fatura düzenler, e-fatura sistemine kayıtlı mükelleflerden e-fatura alır. E-fatura sistemine kayıtlı olmayan diğer tüm mükellefler ve müşterileri için ise e-arşiv fatura tanzim etmeleri zorunludur. (Yurt dışına –mal ihracatı hariç- kesilecek faturalar dahil.)

- Diğer bir ifadeyle, e-fatura, e-arşiv sistemine geçmiş mükellefler için kağıt fatura düzenleme işlemi artık geçerli değildir. Bununla birlikte, gerek kendi sistemlerinde veya özel entegratör sisteminde gerekse GİB sistemlerinde yaşanabilecek teknik aksaklıklar halinde düzenlenmek üzere ellerinde “yeterli miktarda” kâğıt fatura bulundurmaları zorunludur. Bu şekilde belge düzenlemek istisnai bir uygulama olup, belge düzenlemeye başlamadan önce Başkanlığa konu hakkında tevsik edici bilgi ve belgelerle birlikte yazılı olarak bilgi verilmesi ve bu durumun süreklilik arz etmemesi gerekmektedir. Süreklilik arz etmesi halinde, uygulamalardan kendi bilgi işlem sistemlerinin entegrasyonu yöntemi ile yararlanan mükelleflerin entegrasyon izinleri Başkanlıkça iptal edilebilecek olup, GİB Portal hesapları otomatik olarak açılacaktır. Bu durum entegrasyon izni iptal edilen mükelleflerin, izin iptalinden sonra, uygulamalardan özel entegratörlerin bilgi işlem sistemleri aracılığıyla yararlanmalarına engel teşkil etmeyecektir.

- E-Belge uygulamalarına dahil olan mükelleflerin, milli savunma, istihbarat ve güvenlik amaçlı mal veya hizmet alımlarına ilişkin olarak Başkanlıktan özel izin alan kurumlara matbu belge düzenlenmek üzere yeteri kadar basılı kağıt belge bulundurmaları zorunludur.

- E-belge türlerine geçilebilmesi için (e-dekont hariç) e-fatura uygulamasına da kaydolanması zorunlu tutulmuştur. Tabii bu durumda otomatikman e-arşiv fatura uygulamasına da kaydolanması gerekmektedir.

- E-belgeler ile ÖKC/YNÖKC kullanımı arasında önemli teknik bağlantılar bulunmaktadır. Mükelleflerin bu konuda hizmet aldıkları teknik danışmanlar ve entegratör firmaları ile yakın ilişkin içinde olması, ilgili personellerine bu sistemlerin eş zamanlı kullanımı konusunda iyi bir eğitim vermesi elzemdir.

- Serbest bölgede faaliyet gösteren mükellef e-fatura kapsamında değilse ve serbest bölgeye yapılan mal teslimi gümrük çıkış beyannamesi ile değil serbest bölge işlem formu ile belgelendiyse ve malı satan e-arşiv kapsamındaysa, düzenleyeceği fatura e-arşiv fatura olacaktır. Serbest bölgedeki firma e-fatura kapsamındaysa fatura e-fatura olacaktır. Serbest bölgeye teslim gümrük çıkış beyannamesi ile olduysa bu durumda e-ihracat faturası düzenlenecektir.

- E-belgelerde her yıl sıra numarası yeni baştan başlatılacaktır; sadece yıl bilgisi değişecektir.

Mükelleflerin şubeleri, farklı iş yerleri itibariyle farklı seri numaraları belirleme imkanı bulunmaktadır.

- E-faturalarda bulunması gereken bilgiler arasında karekod/barkod bilgisi de bulunmaktadır. Buna göre, Başkanlık (GİB) sistemlerinden elektronik ortamda sorgulanması, doğrulanması ve görüntülenmesine imkân vermek üzere, Başkanlık tarafından bilgi içeriği belirlenen karekod veya barkod (Başkanlık tarafından “ebelge.gib.gov.tr” adresinden yapılan duyuruda belirtilecek tarihten itibaren) bilgisinin e-fatura yer alması zorunludur.

- Mal ihracatı ve yolcu beraberliği eşya ihracı (Türkiye ikamet etmeyenlere KDV hesaplanarak yapılan satışlar) e-fatura (e-ihracat faturası) kapsamındadır. 509 sayılı Tebliğ ile yolcu beraberliği satışlardan diğeri olan ve “bavul ticareti” olarak adlandırılan teslimlere dair faturalar da e-ihracat faturası kapsamında alınmış olup; 01/07/2020’den itibaren bu kapsamdaki satışlara ait faturaların elektronik ortamda oluşturulması gerekecektir.

- Başkanlık (GİB), yapılan analiz veya inceleme çalışmaları neticesinde riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük olduğu tespit edilen mükellefleri veya mükellef gruplarını, faaliyet, sektör ve ciro tutarına bağlı olmaksızın, yazılı bildirim yapmak ve geçiş hazırlıkları için en az 3 ay süre vermek suretiyle e-fatura uygulamasına geçme zorunluluğu getirmeye yetkili kılınmıştır.

- E-irsaliye uygulamasından yararlanan mükellefler, e-irsaliye uygulamasına kayıtlı olmayanlara da sevki irsaliyesini, e-irsaliye olarak düzenleyecek olup, alıcılarının talebine göre elektronik veya kağıt ortamda teslim edebileceklerdir.

- Malın fiili sevki sırasında araç içinde e-irsaliyenin bir örnek kâğıt çıktısının bulundurulması ya da elektronik olarak görüntülenmesinin sağlanması zorunludur. Söz konusu kâğıt çıktı üzerinde ıslak imza

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

ya da kaşe bulunması, e-irsaliye uygulamasına kayıtlı olmayan alıcının e-irsaliyenin kâğıt çıktısını talep etmesi hali haricinde, zorunlu değildir.

- E-Serbest Meslek Makbuzunun, muhatabının talebi çerçevesinde ıslak imzalı kâğıt çıktısı verilerek ya da elektronik ortamda iletilerek teslim edilmesi gerekmektedir. E-Serbest Meslek Makbuzu çıktısının ıslak imza ile imzalanması yerine serbest meslek erbabının imzasının notere tasdik ettirilip, e-Serbest Meslek Makbuzu üzerine atılacak ıslak imza yerine geçmek üzere hazır imzalı olarak düzenlenip teslim edilmesi de mümkündür.

- E-Serbest Meslek Makbuzu ve Raporunun oluşturulması ve gönderilmesinde uyulması gereken format, standart ve Raporlama süresi “ebelge.gib.gov.tr” adresinde yayımlanan teknik kılavuzlarda açıklanmaktadır.

- E-gider pusulası, Başkanlık (GİB) tarafından riskli ya da vergiye uyum düzeyi düşük görüldüğü için zorunlu olarak uygulamaya dahil edilecekler dışındaki mükellefler için isteğe bağlı bir uygulamadır. E-gider pusulasına dahil olmak için e-fatura uygulamasına dahil olunması zorunludur. Tabii e-fatura uygulamasına dahil olunması artık e-arşiv uygulamasına dahil olunmasını da beraberinde getirmektedir.

- E-Gider Pusulasının en az bir örnek kâğıt çıktısının alınarak, çıktının belgeyi düzenleyen ve muhatabı tarafından ıslak imza imzalanması ve düzenleyen tarafından kâğıt ortamda da muhafaza ve ibraz edilmesi, muhatabına ise elektronik veya kâğıt ortamda iletilmesi gerekmektedir.

- E-Gider Pusulası ve Raporunun oluşturulması ve gönderilmesinde uyulması gereken format, standart ve Raporlama süresi “ebelge.gib.gov.tr” adresinde yayımlanacak teknik kılavuzlarda açıklanmaktadır.

- E-bilet uygulamasına geçme zorunluluğu getirilen mükellefler; kara ve deniz yolu ile yolcu taşımacılığı yapan mükellefler ile sinema işletmeleridir.

- E- Belge izni kapsamında düzenlenen belgelerde, seri-sıra numarası yerine 3 haneli birim kodu ve 13 haneli sıra numarasından oluşan (e-Dekont uygulaması kapsamında 4 haneli birim kodu ve en az 14 haneli sıra numarasından oluşan numara, hava yolu firmalarınca düzenlenen e-Biletlerde ise bu numara yerine IATA nezdindeki kod numarası ile başlayan toplam on üç haneli bilet numarası da belge numarası yerine kullanılabilir) belge numarası

kullanılır. Birim kodu serbestçe belirlenebilir. Başkanlık bazı birim kodlarının kullanımını yasaklayabileceği gibi bazı işlemler için belirlediği birim kodlarının kullanılmasını zorunlu kılabilir.

- Belge numarası içerisinde yer alan sıra numarası, 4 karakter yıl ve 9 karakter müteselsil numaradan oluşmaktadır. Her bir birim koduna ait sıra numarası kendi içinde oluşturulur ve takip edilir. Sıra numarası içerisinde yer alan 9 karakterlik müteselsil numara, her yılın ilk günü itibarıyla “1” rakamından başlatılarak kullanılır. Mükellef bünyesinde aynı belge numarası birden fazla kullanılamaz.

- E-Dekont üzerinde belge numarası olarak en az 4 haneli birim kodu ve en az 14 haneli sıra numarasından oluşan numara kullanılır. Birim kodu serbestçe belirlenebilir. Başkanlık bazı birim kodlarının kullanımını yasaklayabileceği gibi bazı işlemler için belirlediği birim kodlarının kullanılmasını zorunlu kılabilir. Belge numarası içerisinde yer alan sıra numarası, 4 karakter yıl ve en az 10 karakter müteselsil numaradan oluşmaktadır. Her bir birim koduna ait sıra numarası kendi içinde oluşturulur ve takip edilir. Sıra numarası içerisinde yer alan en az 10 karakterlik müteselsil numara, her yılın ilk günü itibarıyla “1” rakamından başlatılarak kullanılır. Mükellef bünyesinde aynı belge numarası birden fazla kullanılamaz.

- E-Belgelerin kâğıt çıktısının alınmasını gerektiren durumlarda, belgenin birden fazla sayfaya taşması durumunda, her sayfada toplam sayfa sayısı ile birlikte sayfa numarası gösterilmesi koşuluyla aynı belge numarası kullanılacaktır.

- E-Fatura uygulamasına geçme zorunluluğu olan mükelleflerin; tam bölünme, birleşme (devralma şeklinde birleşme ve yeni kuruluş şeklinde birleşme) veya tür (nev'i) değişikliğine gitmeleri halinde devrolunan veya birleşilen tüzel kişi mükellefler ile tam bölünme veya tür (nev'i) değişikliği sonucunda ortaya çıkan yeni tüzel kişi mükellefler e-Fatura uygulamasına geçmek zorundadır. Uygulamalara geçme süresi hiçbir koşulda işlemin ticaret siciline tescil tarihini izleyen ayın başından itibaren 3 ayı geçemez.

- E-Fatura uygulamasına kayıtlı bir kullanıcı, nevi değişikliğine gitmesi halinde 15 gün içerisinde, nevi değişikliğine ilişkin ticaret sicil gazetesinin fotokopisi ve durumu izah eden bir dilekçe ile Gelir İdaresi Başkanlığı'na posta yoluyla, yeni unvana ait mali mühür temini için Kamu Sertifikasyon Merkezine

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

elektronik ortamda başvurusu gerekmektedir. Nevi değişikliğine giden mükellefler yeni mali mühürlerini temin edene kadar, e-Fatura Uygulamasından eski Vergi Kimlik Numarasına ait unvan ve mali mühür ile yararlanmaya devam edeceklerdir. Bu süre zarfında, eski unvanlarına düzenlenen faturaları muhasebeleştirebilecekler, düzenleyecekleri e-Faturalarda, yeni unvan ve Vergi Kimlik Numarası bilgilerine faturanın açıklama alanında yer vereceklerdir. Yeni unvanlarına ait mali mührün üretim/teslim bilgisi Kamu Sertifikasyon Merkezi tarafından Başkanlığa iletdikten sonra, Başkanlık tarafından eski hesapları kapatılarak, yeni hesapları aktive edilecektir. Bu tarihten sonra yeni VKN, yeni unvan ve yeni mali mühür kullanılarak e-fatura düzenlenecektir.

- E-Fatura uygulamasına kayıtlı bir kullanıcı, unvanının değişmesi halinde 15 gün içinde unvan değişikliğine ait Ticaret Sicil Gazetesinin fotokopisi ve durumu izah eden bir dilekçe ile Gelir İdaresi Başkanlığı'na posta yoluyla, yeni unvana ait mali mühür temini için Kamu Sertifikasyon Merkezine elektronik ortamda başvurusu gerekmektedir. Unvan değişikliğine giden mükellefin e-Fatura sistemindeki unvanı, dilekçesine istinaden güncellenecek olup, mükellefler yeni mali mühürlerini temin edene kadar, eski unvana ait mali mühürleri ile işlem yapmaya devam edebileceklerdir.

- 509 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği'nin, "VIII. Diğer Hususlar" bölümünün 6. paragrafında; "Bu Tebliğe konu e-Belge uygulamalarına dâhil olan mükellefler, uygulamaya dâhil oldukları tarihin içinde bulunduğu ayın (e-Fatura ve e-Arşiv Fatura uygulamaları için 7. günün) sonuna kadar, söz konusu belgeleri kâğıt ortamda da düzenleyebilirler. Ancak aynı işlem için e-Belge veya kâğıt ortamdaki belgelerinden sadece birinin düzenlenmesi gerekmektedir." hükmüne yer verilmiştir.

- E-Fatura Uygulamasını Kullanmaya Başlama: "e-Fatura Başvuru Rehberi ve Kılavuzu"nda yer verilen açıklamalara göre, uygulamaya yeni kaydolan mükelleflerin, Kayıtlı Kullanıcılar Listesinde ilan edilmelerini izleyen yedi gün içerisinde e-Fatura düzenlemeleri ve almaları, diğer kayıtlı kullanıcıların yeni kaydolan kullanıcılara bu süre içerisinde e-Fatura göndermeleri zorunlu değildir. e-Fatura uygulamasından yararlanan mükellefler hesaplarının açılmasını takip eden yedi günden sonra kayıtlı kullanıcılara e-Fatura göndermek ve almak zorundadırlar. e-Fatura Uygulamasına ilk defa giren

mükellefler için yedi günlük sürenin hesabında giriş tarihi dikkate alınır ve ilk yedi günlük süre zarfında kayıtlı kullanıcılar ile arasındaki faturalaşmada e-Fatura zorunluluğu aranmaz. Bir başka ifade ile bu süre içinde matbu fatura düzenleyebilirler ve söz konusu faturalar Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tevsik edici belge olarak kabul edilecektir. (Örn: 1/1/2021 tarihinde e-Fatura uygulamasına geçen bir mükellef için e-Fatura düzenleme zorunluluğu 9/1/2021 tarihinde başlamaktadır. Söz konusu tarihler (1/1/2021-8/1/2021) arasında e-Fatura yerine matbu fatura düzenlenebilir ve alınabilir.)

- Kayıtlı kullanıcıların güncel listesi ile e-belge uygulamalarına dair mevzuata, kılavuzlara, duyurulara ve diğer bilgi ve belgelere <https://ebelge.gib.gov.tr/anasayfa.html> adresinden ulaşılması mümkündür.

- Vergi Usul Kanunu'nun "İspat Edici Kağıtlar" başlıklı 227. Maddesinin üçüncü fıkrasında yapılan düzenlemeyle, mükelleflere kullanma mecburiyeti getirilen belgelerin, öngörülen zorunlu bilgileri taşımaması halinde bu belgelerin vergi kanunları bakımından hiç düzenlenmemiş sayılması uygulaması kapsamına elektronik belge olarak düzenlenmesi gereken belgeler de dahil edilmiştir.

2. E-Defter

Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı tarafından ortak olarak yayınlanan 1 sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği ile elektronik defter (e-defter) yürürlüğe girmiştir. E-Defter, Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri gereğince tutulması zorunlu olan defterlerin www.edefter.gov.tr internet sitesinde duyurulan format ve standartlara uygun biçimde elektronik dosya biçiminde hazırlanması, bastırılmaksızın kaydedilmesi, değişmezliğin, bütünlüğünün ve kaynağının doğruluğunun garanti altına alınması ve ilgililer nezdinde ispat aracı olarak kullanılabilmesine imkan tanımayı hedefleyen hukuki ve teknik düzenlemeler bütünü olarak tanımlanabilir.

Defterlerin elektronik ortamda hazırlanması için xml formatında bir standart olan ve uluslararası kullanıma sahip XBRL (eXtensible Business Reporting Language) Genişletilebilir İşletme Raporlama Dili esas alınmıştır. Söz konusu standardın ülkemiz uygulamasında kullanımını açıklamak için hazırlanan kılavuzlara www.edefter.gov.tr sitesinde yer almaktadır.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

Belirtilen standartlara uygun olarak hazırlanan elektronik defterlerin değişmezliğinin, kaynağının ve bütünlüğünün sağlanmasında gerçek kişiler için güvenli elektronik imza veya tüzel kişiler için mali mühür kullanılacaktır. Ayrıca imza veya mühür değerinin Elektronik Defter Uygulaması üzerinden bildirim suretiyle, söz konusu defterin ilgili tüm taraflar nezdinde ispat aracı olarak kullanılabilmesi sağlanacaktır.

Başlangıç aşamasında yevmiye defteri ile büyük defterin elektronik defter kapsamında tutulması öngörülmüştür. E-Defter uygulamasında, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) belirlediği teknik çerçeveye dahilinde iki tür elektronik dosya üretilmektedir. Birincisi, bir aya ait yevmiye ve kebir ayrı ayrı olmak üzere, elektronik defter dosyasıdır ve bu dosya, ilgili ayın muhasebe kayıtlarını içermektedir. İkincisi ise, elektronik ortamda oluşturulan defterlere ilişkin anahtar bilgileri içeren berat dosyasıdır.

E-Defter uygulamalarında öncelikle ilgili aya ait muhasebe işlemleri elektronik defter dosyaları haline dönüştürülür. Oluşturulan bu elektronik defter dosyaları, tüzel kişiler tarafından mali mühür, gerçek kişiler tarafından ise mali mühür veya elektronik imza ile imzalanır. İmza aşamasında defterler Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenmiş kontrollere tabi tutulur. Ardından bu defterlere ait berat dosyalarının oluşturulması gerekir. Yevmiye defteri için ayrı, defteri kebir için ayrı berat oluşturulması gerekmektedir. Oluşturulan bu berat dosyaları da defterlerle aynı şekilde imzalanır ve Gelir İdaresi Başkanlığı'na gönderilmeye hazır hale gelmiş olur.

2.1. E-Defter Uygulamasına Dahil Olma Zorunluluğu

Tebliğe göre aşağıda sayılan mükelleflerin e-defter uygulamasına dahil olmaları zorunlu bulunmaktadır.

- E-Fatura uygulamasına geçiş zorunluluğu bulunan mükellefler,
- Türk Ticaret Kanunu'nun 397. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca bağımsız denetime tabi olan şirketler,
- E-defter uygulamasına dâhil olma zorunluluğu bulunan mükelleflerden;
- E-fatura uygulamasına geçiş zorunluluğu bulunan mükellefler, e-fatura uygulamasına geçiş süresi içinde (e-fatura uygulamasına yıl içinde zorunlu olarak geçen mükellefler bakımından izleyen yılın başından itibaren),

- 19.10.2019 tarihi itibarıyla Türk Ticaret Kanunu'nun 397. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca bağımsız denetime tabi olan şirketler 01.01.2020 tarihinden itibaren, 2020 ve müteakip yıllarda bağımsız denetime tabi olma şartlarını sağlayan mükellefler ise şartların sağlandığı yılı takip eden yılın başından itibaren,

e-defter uygulamasına geçmek zorundadırlar.

E-fatura uygulamasına geçiş zorunluluğu hakkında son düzenlemeler 509 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği ile yapılmıştır. Söz konusu tebliğin "IV.1.4.e-fatura uygulamasına geçiş zorunluluğu" başlıklı bölümünde e-fatura kullanmak zorunda olanlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

a) 2022 ve müteakip hesap dönemleri brüt satış hasılatı (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı) 3 Milyon TL ve üzeri olan mükellefler,

b) Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli (I) sayılı listedeki malların imali, ithali, teslimi vb. faaliyetleri nedeniyle Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan (EPDK) lisans alan (bayilik lisansı dahil) mükellefler,

c) Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli III sayılı listedeki malları imal, inşa ve ithal eden mükellefler,

ç) Mal veya hizmetlerin alınması, satılması, kiralanması veya dağıtım işlemlerinin gerçekleştirilmesine aracılık etmek üzere internet ortamında 6563 sayılı Kanunda tanımlanan başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ya da tüzel kişi aracı hizmet sağlayıcıları,

d) İnternet ortamında gerçek ve tüzel kişilere ait gayrimenkul, motorlu araç vasıtalarının satılmasına veya kiralanmasına ilişkin ilanları yayınlayan internet sitelerinin sahipleri veya işleticileri,

e) İnternet ortamında reklamların yayınlanmasına aracılık faaliyetinde bulunan internet reklamcılığı hizmet aracıları,

f) 5957 sayılı Kanun hükümlerine göre komisyoncu veya tüccar olarak sebze ve meyve ticareti ile iştigal edenler.

g) Riskli yada vergiye uyum düzeyi düşük olduğu tespit edilen mükellefler

ğ) E-fatura uygulamasına geçme zorunluluğu olan mükelleflerin; tam bölünme, birleşme veya tür değişikliğine gitmeleri halinde ortaya çıkan yeni tüzel kiş, mükellefler.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

h)SGK ile sözleşme imzalayan sağlık hizmet sunucuları ile medikal malzeme ve ilaç/etken madde temin eden mükellefler.

ı) Gayrimenkul ve/veya motorlu taşıt, inşa, imal, alım, satım veya kiralama işlemlerini yapanlar ile bu işlemlere aracılık faaliyetinde bulunan mükelleflerden brüt satış hasılatı (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı)2020 veya 2021 hesap dönemleri için 1 Milyon TL, 2022 veya müteakip hesap dönemleri için 500 Bin TL ve üzeri olan mükellefler.

i) Kültür ve Turizm Bakanlığı ile belediyelerden yatırım ve/veya işletme belgesi almak suretiyle konaklama hizmeti veren otel işletmeleri.

j) 2/4/2022 tarihli ve 31797 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Şarj Hizmeti Yönetmeliği kapsamında Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan şarj ağı işletmecisi lisansı alan mükellefler ile bu mükellefler tarafından sertifika verilen şarj istasyonu işletmecileri

Söz konusu tebliğin “IV.1.5. E-fatura uygulamasına geçiş süresi” başlıklı bölümünde yer verilen düzenlemelere göre;

- 5 Milyon TL brüt satış hasılatını (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı) 2020 veya 4 Milyon TL brüt satış hasılatını 2021 hesap dönemlerinde sağlayan mükellefler 01.07.2022 tarihine kadar, 3 Milyon TL brüt satış hasılatını 2022 veya müteakip hesap dönemlerinde sağlayan mükellefler ise ilgili hesap dönemini izleyen yılın yedinci ayının başından itibaren e-fatura uygulamasına geçmek zorundadırlar. Buna göre, 2023 yılında brüt satış hasılatı 3 Milyon TL’yi aşan mükellefler 01.01.2024 tarihinden itibaren defterlerini e-defter olarak tutmak zorundadırlar.

- Diğer taraftan, 509 No.lu VUK Genel Tebliği’nin “IX.” maddesine göre 454 No.lu VUK Genel Tebliği 01.01.2020 tarihinde yürürlükten kalkacaktır. Bu durumda, 2018 brüt satış hasılatı 10 Milyon TL’yi aşmış olan mükelleflerin en geç 01.01.2020 tarihine kadar e-fatura ve e-defter uygulamasına geçmeleri zorunlu bulunmaktadır.

- Özel Tüketim Vergisi Kanunu’na ekli (I) sayılı listedeki mallar nedeniyle EPDK’dan lisans alımı veya Özel Tüketim Vergisi Kanunu’na ekli (III) sayılı liste kapsamındaki malların imal, inşa veya ithalini 2019 yılında gerçekleştirenler 01.07.2020 tarihinden itibaren, 2020 veya müteakip yıllarda gerçekleştirenler ise, lisans alımı veya imal, inşa veya

ithalin gerçekleştirildiği ayı izleyen dördüncü ayın başından itibaren e-fatura uygulamasına geçmek zorundadır. Bu çerçevede söz konusu mükelleflerin 01.01.2021 tarihi itibarı ile e-defter uygulamasına geçmeleri gerekmektedir.

- Aracı hizmet sağlayıcıları, internet reklamcılığı hizmet araçları ile internet ortamında ilan yayınlayanlar 01.07.2020 tarihine kadar (2020 veya müteakip hesap dönemlerinden itibaren bu paragrafta belirtilen işler ile iştigal etmek üzere işe başlayacak mükellefler ise işe başlama tarihinden itibaren 3 ay içinde) başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-fatura uygulamasına geçmek zorundadır. Bu çerçevede söz konusu mükelleflerin 01.01.2021 tarihi itibarı ile e-defter uygulamasına geçmeleri gerekmektedir. Brüt satış hasılatı (veya satışları ile gayrisafi iş hasılatı) şartını 2020 veya 2021 hesap dönemlerinde sağlayanlar 1/7/2022 tarihine kadar, 2022 veya müteakip hesap dönemlerinde sağlayanlar ilgili hesap dönemini izleyen yedinci ayın başına kadar e-fatura uygulamasına geçmek zorundadır.

- 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Maların Ticaretinin düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre komisyoncu veya tüccar olarak sebze ve meyve ticareti ile iştigal eden mükellefler 01.01.2020 tarihine kadar (2020 veya müteakip hesap dönemlerinden itibaren bu paragrafta belirtilen işler ile iştigal etmek üzere işe başlayacak mükellefler ise işe başlama tarihinden itibaren 3 ay içinde) başvurularını ve fiili geçiş hazırlıklarını tamamlayarak e-fatura uygulamasına geçmek zorundadır. Bu çerçevede söz konusu mükelleflerin 01.01.2020 tarihi itibarı ile e-defter uygulamasına geçmeleri gerekmektedir.

E-defter uygulamasına geçme zorunluluğu olduğu belirtilen mükelleflerin; tam bölünme, birleşme (devralma şeklinde birleşme ve yeni kuruluş şeklinde birleşme) veya tür (nev’i) değişikliğine gitmeleri halinde devrolunan veya birleşilen tüzel kişi mükellefler ile tam bölünme veya tür (nev’i) değişikliği sonucunda ortaya çıkan yeni tüzel kişi mükelleflerin de elektronik defter uygulamasına geçme zorunlulukları bulunmaktadır. Uygulamalara geçme süresi hiçbir koşulda işlemin ticaret siciline tescil tarihini izleyen ayın başından itibaren üç ayı geçemeyecektir.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

2.2. E-Defter Kullanımı Başvuru Koşulları

Yevmiye ve büyük defterlerini elektronik defter olarak tutacak mükelleflerin;

- Gerçek kişi mükellefler için 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu hükümleri çerçevesinde üretilen nitelikli elektronik sertifikaya sahip olması,
- Tüzel kişi mükelleflerin 397 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği çerçevesinde Mali Mühür temin etmiş olması,
- Kullanılacak yazılımın GİB tarafından uyumluluk onayı verilmiş bir yazılım olması gerekmektedir.

2.3. Başvuruda Gerekli Bilgi ve Belgeler

E-Defter uygulamasına elektronik ortamda başvuru yapılmaktadır. Elektronik başvuru kılavuzu ile elektronik başvuru rehberine www.edefter.gov.tr sitesinden ulaşılabilmektedir.

2.4. E-Defter ve Berat Dosyalarının Oluşturulma ve Yüklenme Zamanı

Eski düzenlemeye göre bir aya ait e-defter ve berat dosyalarının, bu ayı takip eden üçüncü ayın sonuna kadar oluşturulması, Nitelikli Elektronik Sertifika/ NES (elektronik imza) ile imzalanması veya mali mühür ile onaylanması sonrasında Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine yüklenmesi gerekiyordu. Hesap döneminin son ayına ait e-defter ve berat dosyalarının ise bu süre yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinin verileceği ayın sonu olarak belirlenmişti.

Yeni düzenlemeye göre, uygulamadan yararlananlar aylık dönemler halinde oluşturacakları e-defter ve berat dosyalarını, aşağıda belirtilen sürelerde oluşturmak, NES veya Mali Mühürle zaman damgalı imzalamak/onaylamak ve berat dosyaları e-defter uygulamasına yüklemek suretiyle Başkanlıkça onaylı halini almak zorundadırlar:

- 1- Defter ve berat dosyalarının ilgili olduğu ayı takip eden üçüncü ayın son gününe kadar,
- 2- Hesap dönemlerinin son ayına ait defter ve berat dosyaları, gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinin verildiği ayın son gününe kadar.
- 3- Dileyen mükellefler, her hesap dönemine ilişkin ilk ayda (hesap dönemi içinde işe başlayanlarda işe başlanılan ayda), tercihlerini e-defter uygulaması aracılığıyla elektronik ortamda bildirmeleri şartıyla, her bir geçici vergi döneminin aylarına ait e-defter

ve berat dosyalarını her ay için ayrı ayrı olmak üzere, ilgili olduğu geçici vergi dönemine ilişkin geçici vergi beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar (son dönem geçici vergi dönemine ilişkin ayların defter ve berat dosyalarının gelir vergisi mükelleflerinde gelir vergisi beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar, kurumlar vergisi mükelleflerinde ise kurumlar vergisi beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar) oluşturma, NES veya Mali Mühürle imzalama/ onaylama ve berat dosyalarını e-defter uygulamasına yükleyerek Başkanlıkça onaylı halini alma imkanından da yararlanabileceklerdir. Tercihlerini bu bentte belirtilen süre içinde bildirmeyen mükellefler hakkında yukarıda (1) ve (2) numaralı maddelerde belirtilen tarihler esas alınacaktır. Ayrıca yapılan tercih, tercih bildirim süresi içinde yapılan değişiklikler hariç olmak üzere, müteakip hesap dönemlerine ait tüm aylar için geçerli olacaktır. Tercihini geçici vergi dönemi bazında yapan mükelleflerden, defter ve berat dosyalarına ilişkin işlemlerini belirtilen sürede gerçekleştirmeyenler hakkında cezai müeyyidelerin tayininde her bir ay, ayrı ayrı dikkate alınacaktır.

Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde defter ve berat dosyalarını oluşturma, NES veya Mali Mühürle imzalama/onaylama ve Gelir İdaresi Başkanlığı onaylı berat dosyalarını alma süreleri aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

Dönem	Aylık Yükleme Tercihinde Bulunulması Halinde	Geçici Vergi Dönemleri Bazında Yükleme Tercihinde Bulunulması Halinde	
Ocak	Nisan ayı sonu	Ocak-Şubat-Mart	Mayıs ayı sonu
Şubat	Mayıs ayı sonu		
Mart	Haziran ayı sonu		
Nisan	Temmuz ayı sonu	Nisan-Mayıs-Haziran	Ağustos ayı sonu
Mayıs	Ağustos ayı sonu		
Haziran	Eylül ayı sonu		
Temmuz	Ekim ayı sonu	Temmuz-Ağustos-Eylül	Kasım ayı sonu
Ağustos	Kasım ayı sonu		
Eylül	Aralık ayı sonu		
Ekim	Ocak ayı sonu	Ekim-Kasım-Aralık	Gelir veya Kurumlar Vergisi Beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar
Kasım	Şubat ayı sonu		
Aralık	Gelir veya Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin verileceği ayın sonuna kadar		

e-Defter beratı, e-Defterlerin değişmezliğini ispat etmeye yönelik olup, e-Defterlerin içeriğine yönelik bir onayı ifade etmemektedir.

2.5. E-Defter Dosyaları ile Berat Dosyalarının İkincil Kopyalarının Özel Entegratör ve/veya GİB Bilgi İşlem Sistemlerinde Saklanması ve Bu Amaçla Yapılacak Yükleme Uygulamalarında Uygulanması Zorunlu Süreler

2.5.1. Mevzuat ve Gelişmeler

1 Sıra Numaralı Elektronik Defter Genel Tebliği'nde;

“E-Defter dosyaları ile bunlara ilişkin berat dosyalarının ikincil kopyalarının, gizliliği ve güvenliği sağlanacak şekilde e-defter saklama hizmeti yönünden teknik yeterliliğe sahip ve Başkanlıktan bu hususta izin alan özel entegratörlerin bilgi işlem sistemlerinde ya da Başkanlığın bilgi işlem sistemlerinde 1/1/2020 tarihinden itibaren asgari 10 yıl süre ile muhafaza edilmesi zorunludur. E-Defter ve beratların teknik yeterliliğe sahip ve Başkanlıktan bu hususta saklama izni verilen özel entegratörlerin bilgi işlem sistemlerinde muhafaza usulü ile muhafaza edilmesi sürecinde e-defter uygulamasına dâhil olan mükellefler ve özel entegratörler tarafından uyulması gereken genel, gizlilik ve güvenliğe ilişkin usul ve esaslar, Başkanlık tarafından hazırlanarak edefer.gov.tr adresinde yayımlanan “e-Defter Saklama Kılavuzu”nda açıklanır. E-defter ve berat dosyalarına ait ikincil kopyalarının bu fıkra uyarınca muhafazası için gerekli yükleme işlemlerinde bu Tebliğin (4.3.4) numaralı fıkrasında belirtilen süreler dikkate alınır.” düzenlemesi yapılmıştır.

Söz konusu düzenleme uyarınca 2020 yılı başından itibaren e-defter dosyaları ile bunlara ilişkin berat dosyalarının ikincil kopyalarının saklama işlemi, bu konuda yetki almış olan özel entegratörler veya Gelir İdaresi Başkanlığı bilgi işlem sistemleri üzerinden yapılması gerekmektedir. Ancak Gelir İdaresi Başkanlığı'nca

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

bugüne kadar saklama işlemi ile ilgili herhangi bir yetkilendirilmiş özel entegratörler listesi yayınlanmamıştır.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın www.edeFTER.gov.tr internet adresinde 9.10.2020 tarihinde e-defter dosyaları ile berat dosyalarının ikincil kopyalarının saklanması ile ilgili usul ve esasların belirlendiği "e-Defter Saklama Kullanıcı Kılavuzu" yayınlanmıştır. Söz konusu kılavuz uyarınca e-defter uygulamasına dahil olan mükelleflerin, e-defter dosyaları ile bunlara ilişkin berat dosyalarının Gelir İdaresi Bilgi İşlem Sisteminde saklanacağı belirtilmiştir. E-defter uygulamasına dahil olan mükelleflerin kılavuzda belirtilen e-defter bildirim programını sistemlerinde kurup çalışmalarını gerçekleştirmekteyiz. Program ile ilgili detaylı açıklamalar sirkülerimiz ekindeki kılavuzda yer almaktadır.

2.5.2. E-Defter ve Berat Dosyalarının Gelir İdaresi Başkanlığı Sistemlerine Aktarım Zamanı

Koronavirüs (COVID-19) salgınından ve bu kapsamda alınan tedbirlerden doğrudan etkilenen mükelleflerin, Vergi Usul Kanunu'nun mücbir sebep hükümlerinden faydalanması için yayımlanan 518 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 128 ve 131 No.lu Vergi Usul Kanunu Sirküleri ile berat yükleme sürelerinde değişiklik yapılarak mükellef grupları için farklı tarihler belirlenmiştir.

Ayrıca, kılavuzda belirtilen Saklama Programını kendi sistemlerine kuracak ve kullanacak olan mükelleflerin gerekli teknik ve uygulama çalışmalarını sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmeleri ve oluşabilecek sistemsel sorunların planlanması gereği nedeniyle; 2020/OCAK VE MÜTEAKİP DÖNEMLER e-defter dosyaları ile bunlara ilişkin berat dosyalarının ikincil kopyalarının Gelir İdaresi Başkanlığı'nın bilgi işlem sistemlerine aktarım zamanı aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

2.5.2.1. 2023 Yılı E-Defter ve Berat Dosyalarının İkincil Kopyalarının Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Sistemlerine Aktarım Zamanları

2023 yılı aylık veya 3 aylık (geçici vergi dönemleri bazında) olarak berat dosyası yükleyenler için e-defter ve berat dosyalarının ikincil kopyalarının saklanmak üzere Gelir İdaresi Başkanlığı bilgi işlem sistemlerine aktarım zamanı; e-defterlerin

oluşturulması, imzalanması ve bunlara ait berat dosyalarının e-defter uygulamasına yükleme süresinin son gününü takip eden 15. günün sonuna kadar belirlenmiş olup, dönemler bazında aktarım zamanları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nca yayınlanacak sirküler ile e-defterlerin oluşturulması, imzalanması ve bunlara ait berat dosyalarının e-defter uygulamasına yükleme sürelerinin uzatılması durumunda aktarım zamanının hesabında, ilgili sirkülerde belirlenen tarihi izleyen 15. günün sonu aktarım zamanının sonu olarak dikkate alınacaktır.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

AYLIK / 3 AYLIK SEÇENEĞİ	DÖNEM	AKTARIM ZAMANI
AYLIK YÜKLEME TERCİHİNDE BULUNANLAR	2023/Ocak	15 Mayıs 2023 tarihine kadar
	2023/Şubat	15 Haziran 2023 tarihine kadar
	2023/Mart	15 Temmuz 2023 tarihine kadar
	2023/Nisan	15 Ağustos 2023 tarihine kadar
	2023/Mayıs	15 Eylül 2023 tarihine kadar
	2023/Haziran	15 Ekim 2023 tarihine kadar
	2023/Temmuz	15 Kasım 2023 tarihine kadar
	2023/Ağustos	15 Aralık 2023 tarihine kadar
	2023/Eylül	15 Ocak 2024 tarihine kadar
	2023/Ekim	15 Şubat 2024 tarihine kadar
	2023/Kasım	15 Mart 2024 tarihine kadar
	2023/Aralık (Gerçek kişi mükellefler)	15 Nisan 2024 tarihine kadar
	2023/Aralık (Tüzel kişi mükellefler)	15 Mayıs 2024 tarihine kadar
3 AYLIK YÜKLEME TERCİHİNDE BULUNANLAR	2023/Ocak-Şubat-Mart	15 Haziran 2023 tarihine kadar
	2023/Nisan-Mayıs-Haziran	15 Eylül 2023 tarihine kadar
	2023/Temmuz-Ağustos-Eylül	15 Aralık 2023 tarihine kadar
	2023/Ekim-Kasım-Aralık (Gerçek kişi mükellefler)	15 Nisan 2024 tarihine kadar
	2023/Ekim-Kasım-Aralık (Tüzel kişi mükellefler)	15 Mayıs 2024 tarihine kadar

2.6. Defter Tasdikleri

Tebliğ ile yapılan düzenleme kapsamında, e-defter tutma sürecinde hesap döneminin ilk ayına ait beratın alınmasının açılış onayı, son ayına ait beratın alınmasının kapanış onayı, diğer aylara ait beratların alınmasının ise ilgili aylara ait defterlerin noter onayı yerine geçeceği belirtilmiştir. Bu düzenlemeye göre, hesap dönemine ait ilk ve son aylar dışındaki diğer ayların da beratlarının yasal süresi içinde alınması önem arz etmektedir.

26.10.2021 tarih ve 31640 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 7338 Sayılı Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Vergi Usul Kanunu'nda yapılan düzenlemelerden e-defter beratlarının tasdik hükmünde sayılmış, berat alınması ve onay işlemlerinde belirlenen usul, esas ve sürelerle uyulmaması

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

halinde ise defterlerin tasdik ettirilmemiş sayılması sağlanmıştır. Buna bağlı olarak bir aya ilişkin defter beratının zamanında oluşturulup GİB sistemlerine yüklenmemesi halinde bu aya ilişkin KDV indirimlerinin reddedilmesi, kayıtların tasdikli defterlere yapılmaması nedeniyle usulsüzlük cezalarına maruz kalınması mümkündür. Diğer taraftan Mali İdare, VUK'un "Usulsüzlük Dereceleri ve Cezaları" başlıklı 352. Maddesinin "1. derece usulsüzlükler" başlıklı bölümündeki "8. Tasdikli mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin yaptırılmamış olması (Kanuni sürenin sonundan başlayarak 1 ay geçtikten sonra tasdik ettirilenler, tasdik ettirilmemiş sayılır.)" düzenlemesi ile aynı maddenin "II. derece usulsüzlükler" başlıklı bölümündeki "6. Tasdikli mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin, süresinin sonundan başlayarak bir ay içinde yaptırılmış olması" düzenlemelerinin e-defter uygulamasına etkisine dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Örneğin: Defter beratlarında aylık yükleme tercihi olan bir mükellef, Mart ayına dair defter beratlarını Haziran sonuna kadar yüklemeyi unutursa fakat bu işlemi Temmuz ayı içinde yaparsa, Mart ayı defter tasdikli süresi içinde yapılmış kabul edilebilecek ve sadece II. Derece Usulsüzlük Cezası mı kesilecektir? Tabii bu gibi tereddütlü, vergisel yönden oldukça riskli ve ağır sonuçları doğabilecek hususlar oluşmaması için olması gereken, defter beratlarının (gerek şirket tarafında gerekse GİB tarafında olabilecek teknik sorunlar, elektrik kesintisi vb. durumlar oluşabilmesi ihtimalini de düşünerek) normal yasal sürenin dahi son günü beklenmeden yüklenmesidir.

2.7. E-Defter ve Berat Dosyalarını Özel Entegratörün, Yazılım Uyumluluk Onayı Verilen Yazılım Firmalarının veya SMMM'nin Mali Mührü veya Nitelikli Elektronik Sertifika (NES) ile Yüklenmesi

E-defter ve berat dosyalarının mükelleflerin kendilerine ait NES veya Mali Mühür ile imzalanması esas olmakla birlikte, mükellefler tarafından noterde tanzim olunan özel vekâletnamede veya Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen usullere göre oluşturulan elektronik imzalı muvafakatnamede belirtilmesi kaydıyla; Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan bu hususta izin alan özel entegratörlerin veya yazılım uyumluluk onayı verilen yazılım firmalarının ya da defter tutma hususunda 3568 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yetki verilen meslek mensuplarının

Mali Mührü ya da NES'i ile zaman damgalı olarak imzalanması/onaylanması ve bunlar tarafından defter ve berat dosyalarının Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine yüklenmesi de mümkün olabilecektir.

Bu suretle özel entegratörlere, yazılım uyumluluk onayı verilen yazılım firmalarına ya da meslek mensuplarına e-defter dosyalarının ve beratlarının imzalanma ve yükleme izninin verilmesi, mükelleflerin bu işlemlerden doğan hukuki ve cezai sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır. Vekaletnamede veya muvafakatnamede belirtilmeyen ay/yıl/hesap dönemlerine ait e-defter ve beratların mükellefin kendisine ait NES veya Mali Mühür ile zaman damgalı olarak imzalanması gerekecektir.

2.8. Mücbir Sebep Hali ve Zayi Belgesi

E-defter tutanlar, Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen "Mücbir Sebep" halleri nedeniyle e-defter veya beratlarına ait kayıtlarının bozulması, silinmesi, zarar görmesi veya işlem görememesi ve e-defter ve berat dosyalarının muhafaza edildiği e-defter saklama hizmeti veren özel entegratör kuruluşlardan veya Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan ikincil örneklerinin temin edilemediği hallerde, söz konusu durumların öğrenilmesinden itibaren tevsik edici bilgi ve belgeleri ile birlikte 30 gün içinde ticari işletmesinin bulunduğu yetkili mahkemesine başvurarak kendisine bir zayi belgesi verilmesini istemelidir. Mahkemeden zayi belgesinin temin edilmesini müteakip, zayi belgesi ile birlikte durumun Gelir İdaresi Başkanlığı'na yazılı olarak bildirilmesi ve Başkanlık tarafından istenilen bilgi ve belgelerin (talep edilecek bilgi ve belgeler e-Defter Uygulama Kılavuzunda açıklanacaktır) ibraz edilmesi halinde, mükelleflerin zayi olan e-defter kayıtlarının yeniden oluşturulması ve bunlara ait yeni oluşturulan e-defter ve berat dosyalarının e-defter uygulaması aracılığı ile Başkanlık sistemine yeniden yüklenmesi için Başkanlık tarafından yazılı izin verilecektir.

2.9. E-Defter Veri Tabanına Kayıtlı Beratları Silme ve Yeni Oluşturulacak Beratların Sisteme Yüklenmesi; E-defter ve Berat Dosyalarının Zayi Olması veya Bu Dosyalara Ulaşılamaması Halinde Yapılması Gerekenlere Dair Süreç

E-defter Genel Tebliği'nin "7,1" no.lu maddesine göre; e-Defter tutanlar, Vergi Usul Kanununda

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

belirtilen “Mücbir Sebep” halleri nedeniyle ⁵⁷

- e-Defter veya beratlarına ait kayıtlarının bozulması, silinmesi, zarar görmesi veya işlem görememesi ve
- e-Defter ve berat dosyalarının muhafaza edildiği e-Defter saklama hizmeti veren özel entegratör kuruluşlardan veya Başkanlıktan ikincil örneklerinin temin edilemediği hallerde,

söz konusu durumların öğrenilmesinden itibaren tevsik edici bilgi ve belgeleri ile birlikte 15 gün içinde ticari işletmesinin bulunduğu yetkili mahkemesine başvurarak kendisine bir zayi belgesi verilmesini istemelidir. Mahkemeden zayi belgesinin temin edilmesini müteakip, zayi belgesi ile birlikte durumun Gelir İdaresi Başkanlığı'na yazılı olarak bildirilmesi ve Başkanlık tarafından istenilen bilgi ve belgelerin (talep edilecek bilgi ve belgeler e-Defter Uygulama Kılavuzunda açıklanır) ibraz edilmesi halinde, mükelleflerin zayi olan e-Defter kayıtlarının yeniden oluşturulması ve bunlara ait yeni oluşturulan e-Defter ve berat dosyalarının e-Defter uygulaması aracılığı ile Başkanlık sistemine yeniden yüklenmesi için Başkanlık tarafından yazılı izin verilir.

Konu hakkında **E-Defter Uygulama Kılavuzu'nda yapılan açıklamalar aşağıdaki gibidir:**

Berat yükleme süresi geçen e-defterlere ilişkin berat silme işlemi, mükellef talebinin Gelir İdaresi Başkanlığı'nca uygun bulunması halinde yapılabilmektedir. Buna göre, yasal yükleme süresi geçen beratlarla ilişkin e-defterlerde;

a) Teknik veya yazılımsal kaynaklı eksik veya hatalı veri girişleri olması ve söz konusu hatanın Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğlerinde belirtilen şekilde yapılacak kayıtlarla izleyen ay veya aylarda düzeltilebilmesinin mümkün olmadığı durumlar ile

b) E-defter ve beratlarının siber saldırı, virüs vb. nedenlerle veya

c) Vergi Usul Kanunu'nun 13. maddesinde belirtilen mücbir sebep halleri dolayısıyla zayi olması halinde,

konunun detaylı olarak anlatıldığı bir dilekçe ve duruma göre aşağıda belirtilen belgeler ile Gelir

İdaresi Başkanlığı Denetim ve Uyum Yönetimi Daire Başkanlığı'na başvurulması halinde, konu değerlendirilecek olup, başvurusu uygun bulunanlara; söz konusu e-defterlere ilişkin e-defter veri tabanına kayıtlı beratları silme ve yeni oluşturulacak beratları sisteme yükleme olanağı sağlanacaktır.

1-Teknik veya yazılımsal kaynaklı eksik veya hatalı veri girişleri olması halinde;

- Özel Amaçlı YMM Raporu,
- Uyumlu yazılım firması tarafından hazırlanan teknik rapor,

2-E-defter ve beratlarının siber saldırı, virüs vb. nedenlerle zayi olması halinde;

- Özel Amaçlı YMM Raporu,
- Veri kurtarma merkezi tarafından hazırlanacak durum tespit tutanağı
- Muhasebe programındaki muhasebe fişlerinin de zarar görmüş olması halinde ayrıca

Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulduğuna ilişkin belge,

3-E-defter ve beratlarının, Vergi Usul Kanunu'nun 13. maddesinde belirtilen mücbir sebep halleri dolayısıyla zayi olması halinde ise;

- Özel Amaçlı YMM Raporu, Ayrıca, mücbir sebep halini tevsik edici diğer belgeler (polis tutanağı, yangın raporu, teknik rapor v.b.)

Başkanlık, gerekli gördüğü takdirde yukarıda belirtilen belgelere ilave olarak başka tevsik edici belgeler de talep edebilir.

2.10. Elektronik İmza Araçları ile Mali Mühürlerin, Mükelleflerin Elinde Olmayan Sebeplerle Arızalanması, Çalınması

E-defter tutanlar, e-defterlerin oluşturulması sırasında kullandıkları bilgi işlem sisteminin sağlıklı biçimde çalışabilmesi ile ilgili yeterli teknik ve güvenlik önlemlerini almakla yükümlüdür.

E-defter ve beratların imzalanmasında kullanılan

57 VUK Madde-13: Mücbir sebepler

1. Vergi ödevlerinden herhangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk,
2. Vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler,
3. Kişinin iradesi dışında vukua gelen mecburi gaybubetler,
4. Sahibinin iradesi dışındaki sebepler dolayısıyla defter ve vesikalarının elinden çıkmış bulunması gibi hallerdir.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

elektronik imza araçları ile mali mühürlerin, mükelleflerin elinde olmayan sebeplerle arızalanması, çalınması ve benzeri diğer nedenlerle elektronik defter ve beratların tebliğde öngörülen sürelerde imzalama işleminin gerçekleştirilememesi halinde, mükellefler söz konusu durumu ve yeni elektronik imza aracının/mali mührün teminine yönelik başvuru işlemlerinin yapıldığını tevsik eden bilgi ve belgelerle Başkanlığa başvurmaları gerekmektedir. Yeni elektronik imza aracının/mali mührün temin edilmesini müteakip en geç üç iş günü içinde imzalanan e-defter ve/veya berat dosyalarının Başkanlık sistemine yüklenmesi gerekecektir.

2.11. E-Defter Dosyaları, Berat Dosyaları ve Muhasebe Fişlerinin Muhafaza ve İbrazı

E-Defter dosyaları ve bunlara ait berat dosyaları birbirleri ile ilişkili şekilde elektronik ortamda, muhasebe fişleri ise kağıt ve/veya elektronik ortamda, istenildiğinde ibraz edilmek üzere muhafaza edilmek zorundadır.

E-Defter dosyaları, berat dosyaları ve elektronik ortamda oluşturulan muhasebe fişlerinin veri bütünlüğünün sağlanması ile kaynağının inkâr edilmezliği, NES veya Mali Mühür ile garanti altına alındığı için kağıt ortamında saklanmayacak (kağıt ortamda tutulması tercih edilen muhasebe fişleri hariç) ve elektronik ortamdaki bu dosyaların kağıt ortamdaki hali hukuken hüküm ifade etmeyecektir.

Defterlerini elektronik ortamında tutanlar, e-Defter dosyaları, elektronik ortamda oluşturulan muhasebe fişleri ve ilgili berat dosyalarını vergi kanunları, Türk Ticaret Kanunu ve diğer düzenlemelerde yer alan süreler dâhilinde elektronik, manyetik veya optik ortamlarda (kağıt ortamda tutulması tercih edilen muhasebe fişleri kağıt ortamda) muhafaza ve istenildiğinde elektronik, manyetik veya optik araçlar vasıtasıyla eksiksiz ve okunabilir şekilde ibraz etmekle yükümlüdür.

Muhafaza ve ibraz yükümlülüğü, e-Defter dosyalarının, elektronik ortamda oluşturulan muhasebe fişlerinin ve berat dosyalarının doğruluğuna, bütünlüğüne ve değişmezliğine ilişkin olan (elektronik imza ve mali mühür değerleri dâhil) her türlü elektronik kayıt ve veri ile doğrulama ve görüntüleme araçlarının tümünü kapsamakta olup, e-Defterlere istenildiğinde kolaylıkla erişebilmeyi, anlaşılabilir ve eksiksiz bir biçimde görüntüleyebilmeyi ve okunabilir kağıt

baskılarını üretebilmeyi sağlayacak biçimde yerine getirilmelidir.

E-Defter ve berat dosyalarının e-Defter uygulamasına dâhil olan mükelleflerin kendilerine ait bilgi işlem sistemlerinde muhafaza edilmesi mecburidir. Üçüncü kişiler nezdinde ya da yurt dışında muhafaza işlemi, muhafaza ve ibraz sorumluluğunu ortadan kaldırmamakta ve Başkanlık ve Genel Müdürlük açısından herhangi bir hüküm ifade etmemektedir. Muhafaza yükümlülüğünün Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde ve Türkiye Cumhuriyeti kanunlarının geçerli olduğu yerlerde yerine getirilmesi zorunludur.

E-Defter dosyaları ile bunlara ilişkin berat dosyalarının ikincil kopyalarının 01.01.2020'den itibaren GİB'in bilgi işlem sistemlerine asgari 10 yıl süre ile saklanacak olması mükellefin asıl e-Defter ve berat dosyalarının muhafaza ve ibraz ödevlerini ortadan kaldırmaz.

2.12. E-defter Uygulamasında Her Bir Belge İçin Ayrı Bir Muhasebe Kaydı Yapılması Temel Kuraldır

E-defter Uygulama Kılavuzu'nun "18. Belge Tipi" başlıklı bölümünde yer verilen düzenlemelerden bazılarına aşağıda yer verilmektedir.

"19.12.2012 tarih ve 28502 Sayılı Resmî gazetede yayınlanan 'Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ'de Yevmiye maddelerinin en az aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- a) Madde sıra numarası,*
- b) Tarih,*
- c) Borçlu hesap,*
- ç) Alacaklı hesap,*
- d) Tutar,*

e) Her kaydın dayandığı belgelerin türü ile varsa tarihleri ve sayıları." hükmü bulunmaktadır.

Dolayısıyla elektronik defter uygulamasında her bir belgeye ait bilgilerin, tek bir yevmiye kaydında gösterilmesi esastır. e-Defter uygulamasında kullanılan standartların gereği olarak belge bilgisine ilişkin detaylar (belge tipi, numarası ve tarihi) elektronik defterlerde gösterilmelidir.

Uygulamada bazı işlemlerin/belgelerin muhasebe

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

kayıt şekilleri göz önünde bulundurularak, söz konusu işlem ya da belgelerin e-Deftere aktarılmasındaki kolaylıklarla ilgili açıklamalar eklenmiştir. Ancak bu kolaylıkların, e-Defter uygulamasına geçiş aşamasında sağlanan hususlar olduğu dikkate alınmalıdır. Ayrıca açıklanan belge/işlemlerin dışındaki diğer tüm belgelerin, elektronik defter uygulamasında esas olan, her bir belgeye ait bilgilerin, tek bir yevmiye kaydında gösterilmesidir. Uygulamanın gelecek adımlarında XBRL taksonomisinde yapılacak güncellemeler ile yeni XML alanları oluşturulacağı göz önüne alınarak, uygulamada esas olan kayıt şekline uyum sağlanması için geçiş aşamasında kullanıcılar tarafından kendi bilgi işlem sistemlerinde gerekli çalışmaların yapılması, kullanıcılar açısından uygulamadaki zorunluluklara adaptasyonu kolaylaştıracaktır.

- Fatura kaydına istinaden açıklama

Bilindiği üzere e-Defter uygulamasında faturaların, "18. Belge Tipi" başlığında açıklandığı gibi her bir fatura ayrı bir yevmiye maddesinde olacak şekilde kaydedilmesi gerekmektedir. Ancak e-Arşiv kullanıcısı olmak şartıyla abonelik esasına göre çalışan firmalar ve kargo şirketleri ile yazılı talep üzerine Başkanlıkça uygun görülen sektörlerde faaliyet gösteren mükellefler e-defter uygulaması ile ilgili belirlenmiş olan diğer düzenlemelere uymak koşulu ile birden fazla faturayı kapsayacak şekilde yevmiye kaydı düzenleyebileceklerdir. Bu şekilde yapılan kayıta belge tipi "other", belge açıklaması "e-Arşiv fatura icmalı" olacaktır ve bu icmalin numarası ve tarih bilgisinin de yevmiye maddesinde gösterilmesi zorunludur. Ayrıca, bu icmalin e-arşiv raporu formatında ve aynı içerikte olması ayrıca mali mühür ya da elektronik imza ile imzalanarak elektronik ortamda muhafaza edilmesi zorunludur.

Bununla birlikte, muhasebe kaydına konu edilecek faturaların aynı mahiyette olacak şekilde gruplandırılması (Örneğin Mal ve Hizmet Satış Faturaları, Mal ve Hizmet Alış Faturaları, Genel Gider Faturaları, v.b. şekilde gruplandırılması) "en fazla" 10'ar günlük muhasebe kayıt periyodunun dikkate alınması, "en fazla" 100 adet faturaya yer verilmesi ve her bir faturanın ait olduğu hesabın altında ayrı ayrı gözükecek şekilde belgenin türü, tarihi ve numarasına yer verilmesi kaydıyla, bir yevmiye maddesi içinde kaydedilmesi mümkün bulunmaktadır.

- Banka İşlemlerine istinaden açıklama

Bilindiği üzere bankaya ait işlemlerde muhasebe kaydına esas belge dekont olmaktadır. Dekontların e-Defter uygulamasında belge tipi "other" ve belge açıklaması "dekont" olarak kaydı yapılır ve dekontun numara ve tarihinin de girilmesi zorunludur. Ancak dekont üzerinde belge numarası-tarihi yok ise, kullanılan muhasebe programının söz konusu işleme vermiş olduğu tarih ve numara, belge numarası ve tarihi olarak yazılabilir.

Eğer bankaya ait işlemler dekont bazında tek tek muhasebeleştirilemiyorsa, bu banka işlemleri günlük olarak, banka banka ayırtılmak koşuluyla, her bir bankadan yapılan işlemler birer muhasebe fişinde işlenebilir. e-Defterde bu kayda esas belge olarak muhasebe fişi gösterilebilir. Bu muhasebe fişi e-defter uygulamasında belge tipi "other" ve belge açıklaması "Muhasebe Fişi" olarak kaydı yapılır ve fişin numarası ve tarihi girilir."

30.12.2016 tarih ve 11395140-105[Mük.242-2015/VUK-1-19090]-270229 sayılı özeltgede E-Defter Uygulama Kılavuzu'nun yukarıda yer verdiğimiz düzenlemelerine atıf yapıldıktan sonra "e-Defter uygulamasında, her bir faturanın ayrı bir yevmiye maddesinde olacak şekilde kaydedilmesi esas olmakla birlikte; faturaların, mezkur Kılavuzda belirtildiği şekilde gruplandırılarak (alış faturaları, satış faturaları, genel gider faturaları vb.) en fazla 10'ar günlük muhasebe kayıt periyodunun dikkate alınması, en fazla 100 adet faturaya yer verilmesi ve her bir faturanın ait olduğu hesabın altında ayrı ayrı gözükecek şekilde belgenin türü, tarihi ve numarasına yer verilmesi kaydıyla, bir yevmiye maddesi içinde kaydedilmesi mümkün bulunmaktadır." görüşü verilmiştir.

Görüldüğü üzere E-defter Uygulama Kılavuzuna göre her bir satış faturasını ayrı bir yevmiye maddesi ile muhasebeleştirilmesi, bu muhasebe kaydında e-faturanın/e-arşiv faturanın tarihine ve numarasına yer verilmesi esastır.

Kılavuz kapsamında toplu kayıt imkânı sadece "... en fazla 10'ar günlük muhasebe kayıt periyodunun dikkate alınması, en fazla 100 adet faturaya yer verilmesi ve her bir faturanın ait olduğu hesabın altında ayrı ayrı gözükecek şekilde belgenin türü, tarihi ve numarasına yer verilmesi..." kurallarına uyulması kaydıyla mümkün gözükmektedir. Bununla birlikte tavsiyemiz, muhasebe kayıtlarından işletmenin ticari ve vergisel durumuna dair detaylara ulaşılması esas olduğu dikkate alınarak; her bir fatura için ayrı yevmiye kaydı yapılabilmesi için sistemin

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

(muhasabe yazılımının ve bu yazılım ile entegre diğer sistemlerin) her bir faturaya ilişkin kaydı işlem anında otomatik oluşturması şeklinde kurgulanmasıdır.

2.13. Diğer Hususlar

E-Defter tutanlar, e-Defterlerin oluşturulması sırasında kullandıkları bilgi işlem sisteminin sağlıklı biçimde çalışabilmesi ile ilgili yeterli teknik ve güvenlik önlemlerini almakla yükümlüdür.

E-Defter tutanlar ilgili mevzuat çerçevesinde oluşturdukları e-Defterlerde yer verdikleri bilgilerin gerçek duruma uygunluğunu sağlamaktan sorumlu olup, bu kapsamda GİB'in herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. e-Defter beratı, e-Defterlerin değişmezliğini ispat etmeye yönelik olup, e-Defterlerin içeriğine yönelik bir onayı ifade etmemektedir.

Elektronik ortamda oluşturulması, kaydedilmesi, muhafazası ve ibrazına izin verilen defterler ile defterlerle ilişkili muhasebe fişlerinin ve berat dosyalarının elektronik ortamda oluşturulmasına ilişkin standartlar, teknik ve uygulama kılavuzları ile e-Defter uygulamasına ilişkin diğer kurallar edeftp.gov.tr adresinde duyurulur.

İstenilmesi halinde, e-Defter kayıtlarına kaynak teşkil eden kayıt ve verilerin de Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu kapsamında ibraz edilmesi zorunludur.

Gerekli görülen durumlarda, e-Defterler ile e-Defterlerde yer alan bilgilere ilişkin olarak belirlenecek standartlara uygun üretilen diğer raporların ibrazı, e-Defter tutanlara ait bilgi işlem sistem veya sistemlerine sürekli erişimin sağlanması sureti ile istenebilecektir. Bu kapsamda, ifade edilen erişimin sağlanması için kullanılacak yöntem ve teknolojiler ile ibraz yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile ilgili süreçler edeftp.gov.tr adresinde açıklanır. E-Defter tutanların bilgi işlem sistemine erişim ile ilgili yetki, sektör, mükellef grupları veya faaliyet hacimleri itibarıyla kullanılabilir.

3. E-Muhasebe Fişi

3 Sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği ile 1 Sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği'nde yapılan düzenlemeler kapsamında, e-defter uygulamasına dahil olanlar muhasebe fişlerini kâğıt ve/veya elektronik ortamda istenildiğinde ibraz edilmek üzere muhafaza etmek zorundadırlar. Bu çerçevede elektronik ortamda oluşturulan muhasebe fişlerinin

veri bütünlüğünün sağlanması ile kaynağının inkâr edilmezliği, Nitelikli Elektronik Sertifika (NES) veya Mali Mühür ile garanti altına alınması halinde elektronik ortamda oluşturulan muhasebe fişleri kâğıt ortamında saklanmayacaktır (kâğıt ortamda tutulması tercih edilen muhasebe fişleri hariç). Belirtilen şekilde elektronik ortamda tutulan muhasebe fişlerinin kâğıt ortamdaki hali hukuken bir hüküm ifade etmeyecektir. Defterlerini elektronik ortamda tutanlar elektronik ortamda oluşturulan muhasebe fişlerini vergi kanunları, Türk Ticaret Kanunu ve diğer düzenlemelerde yer alan süreler dahilinde elektronik, manyetik veya optik ortamlarda (kağıt ortamda tutulması tercih edilen muhasebe fişleri kağıt ortamda) muhafaza ve istenildiğinde elektronik, manyetik veya optik araçlar vasıtasıyla eksiksiz ve okunabilir şekilde ibraz etmekle yükümlü bulunmaktadırlar.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayınlanan "Elektronik Ortamda Düzenlenen Muhasebe Fişlerine İlişkin Kılavuz" belgesinde, e-defter uygulamasına dahil olan mükellefler tarafından elektronik ortamda oluşturulan "Muhasebe Fişleri"nin içeriğinde yer alması gereken asgari bilgiler, dosya formatları ile bu belgelerin elektronik ortamda düzenlenmesi sırasında uyulacak teknik usul ve esaslara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre e-defter uygulamasına dahil olup, muhasebe fişlerini elektronik ortamda düzenlemeyi tercih eden mükelleflerin kılavuzda belirtilen hususları yerine getirmesi gerekmektedir.

E-defter uygulamasına dahil olan mükellefler tarafından her bir belgeye ait yevmiye maddesi için düzenlenmesi gereken muhasebe fişlerinde asgari olarak bulunması zorunlu bilgiler kılavuzda aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

Bilgi
Mükellefin Adı/Soyadı veya Unvanı ile VKN veya TCKN'sı
Fişin Türü (Tahsil/Tediye/Mahsup)
Fişin Düzenleme Tarihi (Gün/Ay/Yıl)
Fişin Düzenleme Zamanı (Saat ve Dakika)
Fişin Numarası (Müteselsil sıra numaralı olarak takip edilmelidir)
Fişin Ait Olduğu Yevmiye Madde Numarası
Borçlu Hesabın Kodu (Ana Hesap ve Alt/Muavin Hesap Koduyla birlikte)
Borçlu Hesabın Adı (Ana Hesap ve Alt/Muavin Hesap Adıyla birlikte)
Borçlu Hesabın Tutarı
Alacaklı Hesabın Kodu (Ana Hesap ve Alt/Muavin Hesap Koduyla birlikte)
Alacaklı Hesabın Adı (Ana Hesap ve Alt/Muavin Hesap Adıyla birlikte)
Alacaklı Hesabın Tutarı
Fişin Borç Toplamı
Fişin Alacak Toplamı
Fişin Sayfa Numarası (İlgili Sayfa No / Toplam Sayfa No şeklinde)
Alacaklı ve Borçlu Hesaplar Bazında Açıklama
Fişi Onaylayanın Adı Soyadı – İmzası

Muhasebe fişlerini elektronik ortamda oluşturmayı ve tutmayı tercih eden mükelleflerin, yukarıda yer verilen tabloda belirtilen zorunlu bilgileri barındıran elektronik ortamdaki muhasebe fişlerinin, genel tanınırlığa sahip ve bir veri tabanı dosyası (table) olarak kullanılabilen standart belge formatında (xml, pdf içi xml, pdf, txt, csv, json vb.) olması gerekecektir. Bilgisayarlı muhasebe programlarında düzenlenip, genel tanınırlığa sahip belge formatına dönüştürülen, kâğıt çıktısı alınmadan muhafaza ve ibraz edilmek istenen fişler, yukarıda belirtilen standart belge formatlarına uygun olmak koşuluyla, elektronik ortamda düzenlenmiş olarak kabul edilecektir.

Elektronik muhasebe fişlerinin, defter kayıtlarının mükellefle düzenlenen aracılık ve sorumluluk sözleşmelerine istinaden SMMM'ler tarafından gerçekleştirildiği durumlarda SMMM'e ait NES veya Mali Mühürle, mükellefin kendisi veya işletmesinde istihdam ettiği SMMM unvanına haiz meslek mensubu tarafından gerçekleştirildiği durumlarda ise mükellefin kendisi veya işletme bünyesinde istihdam ettiği SMMM'e ait NES veya Mali Mühürle zaman damgalı şekilde imzalanarak onaylanması ve elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilmesi gerekecektir.

Her bir muhasebe fişinin ayrı ayrı olarak onaylanması esas olmakla birlikte aynı tarihe ait muhasebe fişlerinin aynı elektronik dosya içinde topluca elektronik ortamda NES veya Mali Mühür ile zaman damgalı olarak onaylanması da mümkündür.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

Elektronik muhasebe fişlerinin düzenlenmesi ve bu fişlere konu muamelelerin defterlere kayıtlarının yapılmasında Vergi Usul Kanunu'nun "Kayıt zamanı" başlıklı 219. maddesinde yer alan hükümler başta olmak üzere gerek Vergi Usul Kanunu'nun diğer maddeleri gerekse ilgili mevzuatlarında belirlenen hükümlere uyulması gerektiğini belirtmek isteriz.

4. E-Tebligat (Gelir İdaresi Başkanlığı –GİB- e-tebligat sistemi)

4.1. Genel Olarak

Elektronik Tebligat Sistemi kısaca bilişim sistemleri vasıtasıyla muhatabın elektronik tebligat adresine iletilmek üzere, tebliğ evrakının gönderildiği ve elektronik ortamda delillendirilerek tesliminin sağlandığı sistemi ifade etmektedir. 456 Sıra Numaralı VUK Genel Tebliği ile Gelir İdaresi Başkanlığına (Vergi Daireleri, Vergi Denetim Kurulu, Mal Müdürlükleri) düzenlenen ve muhataplarına VUK hükümlerine göre tebliği gereken evrakın, Gelir İdaresi Başkanlığı aracılığıyla elektronik ortamda tebliğ edilmesi ile ilgili usul ve esasları belirlenmiş ve elektronik ortamda tebliğ ile ilgili oluşturulan sistem ve bu sistemin kullanımına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Gelir İdaresi Başkanlığına düzenlenen ve VUK hükümleri kapsamında mükellefe tebliği gereken evraklar bundan böyle internet vergi dairesi bünyesinde oluşturulmuş e-tebligat adreslerine de tebliğ edilebilecektir. Elektronik imzalı tebliğ evrakı, muhatabın elektronik ortamdaki adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacaktır.

511 sayılı Tebliğ ile 456 sayılı Tebliğde; e-tebligatın sadece vergi daireleri tarafından yapılacağına dair ifadeler tebliğden çıkartılmış ve 01.01.2020 tarihinden itibaren Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı ve Mal Müdürlüklerinin de elektronik tebligat sistemini kullanmaya başlayacaklarına dair düzenlemeler yapılmıştır.

511 No.lu Tebliğ ile, kendisine elektronik ortamda tebligat yapılacak muhatap tarafından elektronik tebligat sistemine başvuru sırasında veya daha sonra bildirilen mobil telefon numarasına ve/veya e-posta adresine, kendisine gönderilen tebligata ilişkin bilgilendirme mesajı gönderilebileceği, ancak bilgilendirme mesajının herhangi bir nedenle muhataba ulaşmamış olmasının tebligat süresine ve tebligatın geçerliliğine etkisi olmadığına dair

düzenleme de yapılmıştır.

Gerçek kişilerde muhatabın, tüzel kişilerde ise şirketin tek kanuni temsilcisi olması durumunda ilgili kanuni temsilcinin, birden çok kanuni temsilcisi olması durumunda ise tüm kanuni temsilcilerin görme engelli olduklarının ispat ve tevsik edilmesi durumunda, bu mükelleflere elektronik tebligat sistemi kullanılmadan Vergi Usul Kanunu'nun 93. ve müteakip maddelerinde belirtilen diğer tebliğ usullerine göre tebligat işlemi yapılabilecektir.

4.2. E-Tebligat Yapılacak Kişiler

Elektronik ortamda yapılacak tebliğle ilgili teknik altyapı kurulmuş ve tebliğe elverişli elektronik tebligat adresi internet vergi dairesi bünyesinde oluşturulmuştur. Aşağıda yer alan mükellefler e-tebligat kapsamındadır.

- Kurumlar vergisi mükellefleri,
- Ticari, zirai ve mesleki kazanç yönünden gelir vergisi mükellefiyeti bulunanlar (Kazançları basit usulde tespit edilenlerle gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler hariç),
- İsteğe bağlı olarak kendilerine elektronik tebligat yapılmasını talep edenler.

Bu mükelleflerin dışında kendilerine elektronik tebligat yapılmasını talep eden kişiler de sistemden isteğe bağlı olarak yararlanabileceklerdir. Tebliğde getirilen zorunlulukların başladığı tarihten (01.04.2016) sonra mükellefiyet tesis ettiren kurumlar vergisi mükellefleri ise işe başlama tarihini takip eden 15 gün içerisinde Elektronik Tebligat Talep Bildiriminde bulunmak zorundadır.

Tebliğde getirilen zorunlulukların başladığı tarihten (01.04.2016) sonra mükellefiyet tesis ettiren gelir vergisi mükellefleri, mükellefiyet tesis sırasında bizzat veya elektronik tebligat sistemi ile ilgili işlemleri yapmaya yönelik özel yetki içeren noterde verilmiş vekâletnameyle yetkili kılınan kişiler aracılığıyla örneği Tebliğin ekinde (EK: 2) yer alan bildirimini doldurarak ilgili vergi dairesine vermek zorundadırlar.

4.3. Elektronik Tebligatın Gönderilmesi ve Muhatabına İletilmesi

VUK hükümlerine göre tebliği gereken evrak, elektronik imza ile imzalanacak ve vergi dairesi adına Başkanlık tarafından tebliğ yapılacak muhatabın elektronik tebligat adresine iletilecektir.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

Elektronik tebligat sistemine internet vergi dairesi üzerinden erişilecektir. İnternet vergi dairesi kullanıcı kodu, parola ve şifresine sahip olan gerçek ve tüzel kişiler şifreleriyle elektronik tebligat adreslerine ulaşacaklardır. İnternet vergi dairesi kullanıcı kodu, parola ve şifresi olmayan gerçek kişiler ise sisteme her girişte yapılan kimlik doğrulaması ile elektronik tebligat adreslerine erişeceklerdir. Kanunun 107/A maddesi gereğince, elektronik imzalı tebliğ evrakı, muhatabın elektronik ortamdaki adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılacaktır.

4.4. GİB E-Tebligat Adresi Alınmaması Halinde Uygulanacak Ceza

VUK 107/A maddesine uyulmaması halinde, aynı Kanunun mükerrer 355. maddesine istinaden;

1. Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında 2020 yılında 1.400 TL, 2021 yılında 1.500 TL, 2022 yılında 2.000 TL, 2023 yılında 4.400 TL, 2024 yılında 6.900 TL
2. İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında 2020 yılında 700 TL, 2021 yılında 760 TL, 2022 yılında 1.000 TL, 2023 yılında 2.200 TL, 2024 yılında 3.400 TL
3. Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında 2020 yılında 360 TL, 2021 yılında 390 TL, 2022 yılında 530 TL, 2023 yılında 1.180 TL, 2024 yılında 1.800 TL

özel usulsüzlük cezası kesilecektir.

5. Ticaret Bakanlığı E-Tebligat Sistemi

Her ne kadar vergi mevzuatında yer almayan, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından düzenlenmiş ve hayata geçirilmiş bir uygulama olmasa da, ticari hayatta mükellefleri etkileyecek bir e-uygulama olması nedeniyle rehberde bu konuya da kısaca değinilmesi faydalı görülmüştür.

25.01.2018 tarih ve 30312 sayılı Resmi Gazete’de Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan “Elektronik Tebligat Sistemi Genel Tebliği (Sıra No: 1)” ile

- Ticaret Bakanlığı ile
- Bakanlığın görev alanı kapsamında olan il ve ilçe tüketici hakem heyetlerince düzenlenecek ve muhataplarına 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliği gereken evrakın elektronik ortamda tebliğ edilmesi ile ilgili usul ve esaslar belirlenmiştir.

Tebliğde elektronik tebligat, “7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca, Ticaret Bakanlığının görev ve yetkileri kapsamında tebliği gereken evrakın Vergi Usul Kanunu’nun 107/A maddesi hükümlerine göre Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kurulan teknik altyapısı üzerinden muhatapların elektronik adreslerine tebliğ edilmesi” şeklinde tanımlanmıştır.

Elektronik tebligat adresi ise tebliğde “Ticaret Bakanlığı ve Bakanlığın görev alanı kapsamında olan il ve ilçe tüketici hakem heyetlerinin işlemlerinde kullanılmak üzere Gelir İdaresi Başkanlığı’nca gerçek ve tüzel kişilere verilen tebliğe elverişli elektronik ortam” şeklinde tanımlanmıştır.

Gümrük Kanunu’na göre gümrük yükümlülüğünü yerine getirmekle sorumlu bütün kişiler dâhil olmak üzere, Hazine ve Maliye Bakanlığı’nca kendilerine tebliğe elverişli elektronik adres kullanma zorunluluğu getirilenler ve isteğe bağlı olarak elektronik tebligat yapılmasını talep edenler, bu Tebliğ kapsamında Elektronik Tebligat Sisteminden yararlanabileceklerdir. Tüzel kişilik bünyesinde faaliyet gösteren veya göstermeyen bütün gümrük müşavirleri ve yetkilendirilmiş gümrük müşavirleri Elektronik Tebligat Sistemini kullanmak zorundadırlar.

Yukarıda belirtilen kişiler elektronik tebligat adresi almak ve Elektronik Tebligat Sistemini kullanmak zorundadır.

6. E-Yoklama

453 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği ile yoklama faaliyetlerinin elektronik ortamda yapılmasına ilişkin belirlenen usul ve esaslar açıklanmıştır. Vergi Usul Kanunu’nun “Elektronik Yoklama” başlıklı 132/A maddesi ile yoklama faaliyetlerinin elektronik ortamda yapılabilmesi mümkün hale getirilmiştir.

6.1. Elektronik Yoklama Sistemi Nedir?

453 No.lu VUK Genel Tebliğinde Elektronik Yoklama Sistemi “Yoklama faaliyetlerine ilişkin süreçlerin elektronik ortamda yürütülmesini, yoklama faaliyeti sonucunda kayıt altına alınan delil niteliğindeki verilerin (resim, video, koordinat vs. dahil) Gelir İdaresi Başkanlığı ve ilgisine elektronik ortamda iletilmesini sağlayan sistem” şeklinde tanımlanmıştır.

Elektronik Yoklama Sistemi ile yoklama talebinin oluşturulması, oluşturulan talebin yoklamaya yetkililere iletilmesi, yoklama fişinin oluşturulması, kayıt altına alınması ve onaylanması ile yoklama

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

fişinin ilgisine iletilmesi işlemleri elektronik ortamda gerçekleştirilecektir.

Yoklama fişlerinin elektronik ortamda oluşturularak kayıt altına alınması, bunların elektronik imza araçları ile onaylanması ya da formun ıslak olarak imzalanması, bu şekilde hazırlanacak olan bilgi ve belgelerin internet de dahil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında ilgili kişilere gönderilmesi esas olmakla birlikte, yoklama faaliyetinin herhangi bir nedenle elektronik ortamda yürütülememesi halinde söz konusu işlemler genel hükümler doğrultusunda yerine getirilecektir.

6.1.1. E-Yoklama Fişi

E-Yoklama Fişi tebliğde “Elektronik ortamda yapılan yoklama faaliyetleri sonucunda düzenlenen fiş” şeklinde tanımlanmıştır.

6.1.1.1. E-Yoklama Fişinin Oluşturulması ve İmzalanarak Onaylanması

E-yoklama fişleri, yoklamaya yetkililer tarafından yoklama faaliyetinin amaç ve içeriğine göre belirlenmiş iş kuralları çerçevesinde, mobil cihazlar aracılığıyla elektronik ortamda oluşturulacaktır.

Yoklama sırasında tespit edilen hususlar, nezdinde yoklama yapılan veya yetkilisine mobil cihaz ekranında ön izleme yaptırılmak suretiyle okutulacak ve doğruluğu noktasında karşılıklı olarak mutabık kalınması halinde;

- Nezdinde yoklama yapılanın elektronik imza aracı bulunması durumunda; nezdinde yoklama yapılan kişi veya yetkilisi tarafından elektronik imza aracı kullanılarak e-yoklama fişi imzalanacak,
- Nezdinde yoklama yapılanın elektronik imza aracı bulunmaması durumunda; yoklamaya ilişkin özet bilgilerle benzersiz kodun (Elektronik ortamda düzenlenen ve e-yoklama fişinin değiştirilemeyeceğini güvence altına alan ve sadece düzenlenen fişe ait tekil numara) üzerine yazıldığı e-yoklama imza formu (Seri-sıra numarası ihtiva eden, e-yoklama fişini temsil eden, benzersiz kodun üzerine yazıldığı form), tarih yazılmak suretiyle yoklamaya yetkililer ve nezdinde yoklama yapılan kişi veya yetkilisi ile birlikte karşılıklı olarak ıslak imza ile imzalanacaktır.

Yukarıda belirtildiği şekilde nezdinde yoklama yapılan veya yetkilisi tarafından imzalanan e-yoklama fişi yoklamaya yetkililer tarafından elektronik ortamda onaylanarak imzalanma

süreci tamamlanacaktır. Elektronik İmza Araçları tebliğde “E-yoklama fişinin nezdinde yoklama yapılan veya yetkilisi tarafından elektronik ortamda imzalanmasını sağlayan nitelikli elektronik sertifika veya mali mühür” şeklinde tanımlanmıştır.

6.1.1.2. E-Yoklama Fişinin İmzalanmadan Onaylanması

Elektronik ortamda yoklama fişinin tanzimi sırasında, nezdinde yoklama yapılan veya yetkilisi bulunmaz veya imzadan imtina ederlerse bu durum mobil cihaz üzerinde ve e-yoklama imza formunda kayıt altına alınacaktır. Bu durumda yoklama fişi yoklamaya yetkili memur tarafından başka bir işleme gerek kalmaksızın tek taraflı olarak onaylanacak ve e-yoklama imza formunun bir örneği ilgisine bırakılacaktır.

6.1.2. Elektronik Yoklama Fişlerinin İletilmesi

E-yoklama fişi, internet vergi dairesi üzerinde yer alan “Elektronik Yoklama Görüntüleme” menüsünden görüntülenebilecek ve çıktısı alınabilecektir. Aynı şekilde bağlı bulunulan vergi dairesi/mal müdürlüğüne mükellef ya da yetkilisi tarafından başvurulması halinde kâğıt ortamında bir örneği verilecektir. Elektronik ortamda yoklama fişinin tanzimi sırasında nezdinde yoklama yapılan veya yetkilisine ulaşılamazsa e-yoklama fişinin çıktısı alınarak mükellefin bilinen adresine 7 gün içerisinde gönderilecektir.

6.2. Yoklama Faaliyetinin Elektronik Ortamda Yapılamaması

Yoklama faaliyetinin teknik imkânsızlık ya da yapılacak işin niteliği gereği elektronik ortamda yapılamaması halinde, yoklama fişi kâğıt ortamında üç örnek olarak düzenlenecek ve nezdinde yoklama yapılan veya yetkilisine imzalatılacaktır. Nezdinde yoklama yapılan veya yetkilisi bulunmaz veya imzadan imtina ederse durum fişe yazılacaktır. Yoklama fişlerinin birinci örneği nezdinde yoklama yapılan veya yetkilisine bırakılacaktır. Bunlar bulunmazsa ilgisine 7 gün içerisinde gönderilecektir.

7. E-Beyanname

346 No.lu VUK Genel Tebliği ile aşağıda belirtilen beyannamelerin elektronik ortamda gönderilmesi mecburiyeti getirilmiştir:

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

- Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi,
- Kurumlar Vergisi Beyannamesi,
- Geçici Vergi Beyannamesi,
- Özel Tüketim Vergisi Beyannamesi (2/a beyannamesi hariç),
- Özel İletişim Vergisi Beyannamesi,
- Şans Oyunları Vergisi Beyannamesi.

Yıllık gelir vergisi beyannamesinin e-beyanname ortamında gönderilme zorunluluğuna dair en son 376 Seri No.lu VUK Genel Tebliği ile düzenleme yapılmıştır. 346 No.lu tebliğde yapılan düzenlemelere göre; Kurumlar Vergisi mükellefleri ise hiçbir hadle sınırlı olmaksızın Kurumlar Vergisi Beyannamesini ve Geçici Vergi Beyannamelerini elektronik ortamda göndermek zorundadırlar. Aynı şekilde, özel tüketim vergisi, özel iletişim vergisi ve şans oyunları vergisi mükellefleri, herhangi bir hadle sınırlı olmaksızın Özel Tüketim Vergisi Beyannamesi, Özel İletişim Vergisi Beyannamesi ve Şans Oyunları Vergisi Beyannamesini elektronik ortamda göndermek zorundadırlar.

367 Seri No.lu VUK Genel Tebliği ile İstanbul İlinde Kurulan Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı'na bağlı mükelleflere, 06.02.2007 tarihinden itibaren Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı'na verilmesi gereken ve elektronik ortamda verilebilen tüm vergi beyannamelerini elektronik ortamda gönderme mecburiyeti getirilmiştir.

373 No.lu VUK Genel Tebliği ile Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi/Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamelerinin elektronik ortamda gönderme zorunluluğu getirilmiştir.

Geliri sadece gayrimenkul sermaye iradından oluşan mükelleflere de diledikleri takdirde vergi beyanlarının e-beyanname ortamında yapılabilmesi imkanı sağlanmıştır.

376 No.lu VUK Genel Tebliği ile ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden dolayı gerçek usulde vergilendirilen Gelir Vergisi mükellefleri ile Kurumlar Vergisi mükelleflerine hiçbir hadle sınırlı olmaksızın Muhtasar ve Katma Değer Vergisi Beyannamelerini elektronik ortamda gönderme zorunluluğu getirilmiştir.

Bazı kıst dönem beyannameleri:

Gelir İdaresi Başkanlığı internet vergi dairesinde e-beyanname sistemi ile ilgili yayınlanan 2016/ Temmuz tarihli duyuruya göre, mükelleflerin vergi

dairelerine giderek elden kağıt ortamında vermekte oldukları kıst dönem beyannamelerden,

- Gerçek kişiler (Gelir Vergisi Mükellefleri) için; Ölüm halinde verilmesi gereken Gelir Vergisi Beyannamesi ile
- Kurumlar Vergisi Mükellefleri için; Tasfiye Başlangıç, Tasfiye Bitiş, İflas Başlangıç, İflas Bitiş için verilecek Kurumlar Vergisi Beyannameleri

2 Ağustos 2016 tarihinden itibaren elektronik ortamda (E-Beyanname sisteminden) verilmeye başlanmıştır.

En kısa zamanda devir/birleşme ile tam bölünme hallerinde tasfiyesiz infisah eden kurumlar adına verilmesi gereken kıst dönem kurumlar vergisi beyannamelerinin de e-beyanname sisteminde verilmesine yönelik olarak güncelleme yapılması mükellefler açısından büyük kolaylık sağlayacaktır.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayınlanan duyuruda, İnteraktif Vergi Dairesi aracılığıyla veraset ve intikal vergisi beyannamelerinin ilgili vergi dairelerine gönderebileceği açıklanmıştır.

Bugün itibarıyla Geri Kazanım Katılım Beyannamesi, Turizm Payı Beyannamesi gibi yeni ihdas edilen vergilere ilişkin beyannameler de dahil olmak üzere 47 çeşit beyanname ve bildirim e-beyanname programında kullanılabilir. Bu sayının giderek artacağı tabiidir.

8. Defter Beyan Sistemi

Defter Beyan Sistemi 486 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile mevzuatımızda yerini almıştır. Defter Beyan Sistemi (DBS), serbest meslek erbabı, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler ile basit usule tabi olan mükelleflerin kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına, bu kayıtlardan serbest meslek erbabı ile işletme hesabı esasına göre defter tutanların defterlerinin elektronik olarak oluşturulması ve saklanmasına, vergi beyannameleri, bildirim ve dilekçelerin elektronik olarak verilebilmesine, elektronik ortamda belge düzenlenebilmesine imkân tanıyan ve kapsamda yer alan mükelleflerin Gelir İdaresi Başkanlığı veri tabanında yer alan diğer bilgilerini mükelleflerin bilgisine sunan sistemdir.

Serbest meslek erbapları, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler ile basit usule tabi olan mükelleflerin Sistemi kullanmaları zorunludur. Serbest meslek erbapları ile basit usule tabi

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

mükellefler (noterler ile noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar hariç) 1.1.2018 tarihinden bugüne söz konusu sistemi kullanmaktadırlar. Diğer mükellefler ise 1.1.2019 (serbest meslek kazanç defteri yanında işletme hesabı esasına göre defter tutanlar açısından 1.1.2018) tarihinden itibaren Defter-Beyan Sistemini kullanmaya başlamışlardır.

Sistemi kullanmak zorunda olanların, kullanmaya başlayacakları takvim yılından önceki ayın son gününe kadar (bu gün dahil) www.defterbeyan.gov.tr adresi üzerinden veya gelir vergisi yönünden bağlı buldukları vergi dairesi aracılığıyla başvuru yapmaları gerekmektedir. Başvuru, mükelleflerin kendileri tarafından yapılabileceği gibi, aracılık ve sorumluluk sözleşmesi imzalanan meslek mensupları ya da meslek odaları (basit usule tabi mükelleflerle sınırlı olmak üzere) aracılığıyla da yapılabilecektir.

Defter-Beyan Sisteminin uygulanmaya başlanmasından sonra mükellefiyet tesis ettiren ve söz konusu sistemi kullanmak zorunda olan mükellefler, kendileri veya aracılık ve sorumluluk yetkisi verdiği meslek mensupları (ya da basit usule tabi mükellefler açısından üyesi oldukları meslek odaları) aracılığıyla işe başlama bildirimini verildiği günü izleyen yedinci iş günü mesai saati sonuna kadar gelir vergisi yönünden bağlı oldukları vergi dairesine başvuru yapacaklardır. Söz konusu başvuru işe başlama bildirimini verildiği günü izleyen yedinci iş gününün sonuna (saat 23.59'a) kadar www.defterbeyan.gov.tr adresi üzerinden de yapılabilecektir.

Sisteme, www.defterbeyan.gov.tr adresi üzerinden giriş yaparak, gelir, gider, çalışan, stok, sabit kıymet gibi kayıtlar elektronik ortamda yapılabilir, defterler bu kayıtlardan hareketle elektronik ortamda oluşturulabilir ve beyannameler hazırlanarak onaylanabilir.

Sistemi kullanan mükellefler kâğıt ortamında defter tutmayacaklarından herhangi bir şekilde notere defter tasdik ettirmeleri söz konusu olmayacaktır. Defter-Beyan Sisteminde noter tasdiki aranmayacaktır. İlk defa veya yeniden işe başlama ile sınıf değiştirme hallerinde defterleri kullanmaya başlamadan önce, sonraki faaliyet dönemlerinde ise defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk gününde Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından elektronik olarak yapılır. Açılış onayı Vergi Usul Kanunu'nda öngörülen tasdik hükmündedir. Defterlere, ait oldukları takvim yılına ilişkin gelir vergisi beyannamesinin verilmesi gereken ayı izleyen

ikinci ayın sonuna kadar, Başkanlık tarafından elektronik ortamda kapanış onayı yapılacaktır.

Sistem üzerinden tutulan defter ve kayıtların muhafaza yükümlülüğü Gelir İdaresi Başkanlığı'na aittir. Başkanlık mükellef, meslek mensubu ya da meslek odası tarafından girilen kayıtları ve bu kayıtlardan hareketle oluşan defterleri elektronik ortamda muhafaza edecek ve mükelleflerin kullanımına hazır halde bulunduracaktır. Kendisinden mükellefiyetine ilişkin defter ve kayıtlarının ibrazı talep edilen mükellefler, ibrazı talep eden birimin talep ettiği şekle (elektronik veya kâğıt) göre; sistem üzerinden elektronik ortamda indirecekleri elektronik defter ve kayıt dosyalarını elektronik ortamda ibraz edebilecekleri gibi bağlı olunan vergi dairesinden alınan kâğıt ortamdaki onaylı halini de ibraz edebilirler.

9. Adalet Bakanlığı Elektronik Tebligat Yönetmeliği

Her ne kadar vergi mevzuatında yer almayan, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından düzenlenmiş ve hayata geçirilmiş bir uygulama olmasa da, ticari hayatta mükellefleri etkileyecek bir e-uygulama olması nedeniyle rehberde bu konuya da kısaca değinilmesi faydalı görülmüştür.

06.12.2018 tarih ve 30617 sayılı Resmi Gazete'de Adalet Bakanlığı tarafından "Elektronik Tebligat Yönetmeliği" yayınlanmıştır.

Yönetmelik hükümleri 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesine istinaden yayınlanmıştır. Söz konusu yasa maddesi aşağıdaki gibidir:

"Elektronik tebligat:

Madde 7/a –

Tebligata elverişli bir elektronik adres vererek bu adrese tebligat yapılmasını isteyen kişiye, elektronik yolla tebligat yapılabilir.

Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere elektronik yolla tebligat yapılması zorunludur.

Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre elektronik yolla tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması hâlinde bu Kanunda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılır.

Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

sonunda yapılmış sayılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.”

Bu yönetmelik ile, 19.01.2013 tarihli ve 28533 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmış olmakla birlikte mülga yönetmeliğin 9 ve 14. maddelerinde düzenlenen saklama yükümlülüğü, bu maddelerde belirtilen süreler doluncaya kadar devam edecektir.

Yeni yönetmelik ile mülga yönetmelikten farklı olarak tebligatın elektronik yolla yapılmasına ilişkin zorunluluğun kapsamı genişletilmiştir. Buna göre aşağıda sayılan kurum, kuruluş ve kişilere yapılacak tebligatın elektronik yolla yapılması zorunlu hale getirilmiştir.

9.1. Tebligatın elektronik yolla yapılması zorunlu olanlar

Aşağıda belirtilen gerçek ve tüzel kişilere tebligatın elektronik yolla yapılması zorunludur:

- 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar,
- 5018 sayılı Kanunda tanımlanan mahallî idareler,
- Özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları,
- Kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri,
- Sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar,
- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları,
- Kanunla kurulanlar da dâhil olmak üzere tüm özel hukuk tüzel kişileri,
- Noterler,
- Baro levhasına yazılı avukatlar,
- Sicile kayıtlı arabulucular ve bilirkişiler,
- İdareleri, kamu iktisadi teşebbüslerini veya sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıkları; adli ve idari yargı mercileri, icra müdürlükleri veya hakemler nezdinde vekil sıfatıyla temsile yetkili olan kişilerin bağlı bulunduğu birim.

Yukarıda sayılanlar dışında kalan gerçek ve tüzel kişilere, talepleri halinde elektronik tebligat adresi verilecektir. Bu durumda bu kişilere tebligatın elektronik yolla yapılması zorunlu olacaktır.

10. Sosyal Güvenlik Kurumu’nca Elektronik Ortamda Yapılacak Tebligata İlişkin Yönetmelik

24.09.2021 tarih ve 31608 sayılı Resmî Gazete’de “Sosyal Güvenlik Kurumu’nca Elektronik Ortamda Yapılacak Tebligata İlişkin Yönetmelik” ile mevzuat gereği tebliği gereken tüm evraklar, muhataplarına bu Yönetmelikte belirlenen hükümler çerçevesinde elektronik ortamda tebliğ edilecektir.

5510 sayılı Kanununun 88. maddesinin 23. fıkrası hükümlerine istinaden işverenler bu Yönetmelikte belirlenen sürelerde elektronik tebligat adresi almak ve elektronik sistemi kullanmak zorundadırlar.

Elektronik tebligat adresi almak zorunda olan işverenler, Sosyal Güvenlik Kurumu’nca belirlenen sistem üzerinden, 31/01/2022 tarihine kadar başvuru yapmakla yükümlüdür.

Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten (01.10.2021 tarihinden) sonra sigortalı çalıştırmaya başlayan işverenler ise sigortalı çalıştırmaya başladığı ay/ dönemi takip eden aydan itibaren üç ay içinde, yine Kurumca belirlenen sistem üzerinden başvuru yapmakla yükümlüdür.

Elektronik Tebligat (e-Tebligat) uygulamasının hayata geçmesiyle birlikte Merkez Teşkilatı/Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Sosyal Güvenlik Merkezi tarafından tebliğ edilmesi gereken evrak elektronik ortamda imzalanmakta ve muhatabın elektronik tebligat adresine iletilmektedir.

Bu kapsamda “Sosyal Güvenlik Kurumu e-Tebligat Uygulamasına Eskişehir İlinde Başlanılması” konulu 9.2.2022 tarihli Duyuru SGK portal duyurular kısmında yayımlanarak muhataplara elektronik tebligat gönderilmeye ilk olarak Eskişehir ilinde başlanmış olup 4.4.2022 tarihi itibarıyla de Bursa, Konya ve Gaziantep illerinde, 01.09.2022 tarihinde Ankara ilinde ve 07.10.2022 tarihi itibarıyla Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Hatay, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kocaeli, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon, Van illerinde SGK e-Tebligat başvurusu yapmış ve yapacak olanlara elektronik tebligat gönderilmeye başlanmıştır.

VIII. VERGİ MEVZUATIMIZDA BAZI ELEKTRONİK UYGULAMALAR

Bu sefer, 1.11.2022 tarihinden itibaren tüm illerde e-Tebliğat başvurusu yapmış ve yapacak olan muhataplara elektronik tebliğat gönderilmeye başlanacak olup, e-Tebliğat başvurusu yapmamış gerçek ve tüzel kişilere 7201 sayılı Kanun ile 6183 sayılı Kanunda yer alan hükümlere göre eski usulde tebliğat yapılmaya devam edilecektir.

11. E-Teminat Mektubu

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 11.05.2019 tarih ve 30771 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Muhasebat ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No: 63) (e-Teminat Mektuplarının Muhasebe Birimlerine İletilmesi)” ile, bankalarca ilgili mevzuatına göre kapsam dahilindeki kamu idarelerine verilmek üzere elektronik belge olarak oluşturulan teminat mektuplarının doğrulanması, iletilmesi, muhafaza edilmesi, tazmin edilmesi, iadesi ile vade uzatımı işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar ile teknik kurallar belirlenmiştir.

Tebliğ, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda sayılan merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerine verilmek üzere ilgili mevzuatına göre düzenlenen teminat mektuplarına ilişkin süreçlerin elektronik ortamda yürütülmesi işlemlerini kapsamaktadır. E-Teminat Mektubu, kâğıt ortamında düzenlenen teminat mektubu ile aynı hukuki niteliği haiz olacaktır. Tebliğde geçen bazı tanımlamalar aşağıdaki gibidir:

E-Teminat Mektubu: “Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen standartlara ve kurallara uygun olarak güvenli elektronik imza ile elektronik ortamda oluşturulan ve muhataba yine elektronik ortamda iletilen banka teminat mektubu.”

E-Teminat Mektubu Platformu (ETMP): “Banka veya Kredi Kayıt Bürosu A.Ş. (KKB) tarafından işletilen ve bu Tebliğ kapsamında belirlenen standartlara uygun şekilde Standart Belge ve Raporlama (SBR) üzerinden e-Teminat Mektubuna ilişkin tüm mesaj, işlem ve talimatların ilgili birimlere iletildiği elektronik platform.”

E-Teminat Uygulaması: “Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemini (BKMYBS) kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı’nca e-Teminat Mektubuna ilişkin mali süreçlerin yönetildiği uygulama.”

11.1. E-Teminat Mektubu Sisteminin İşleyişi

Tebliğ kapsamındaki e-Teminat Mektubu, belirlenen usul ve esaslara uygun olarak bankalarca kendi sistemlerinde oluşturulup, yine doğrudan kendi sistemi üzerinden veya ETMP aracılığıyla e-Teminat Uygulamasına iletilecektir. E-Teminat Mektubunun doğrulanması ve muhatabına iletilmesi işlemlerinin Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından oluşturulan Standart Belge ve Raporlama servisleri üzerinden gerçekleştirilmesi zorunlu bulunmaktadır.

11.2. Standart Belge ve Raporlama (SBR)

Belirlenen usul ve esaslar ile söz konusu format ve standartlara uygun olarak düzenlenmeyen, düzenlense dahi Standart Belge ve Raporlama servisleri aracılığı ile gönderilmeyen veya alınmayan herhangi bir elektronik belge, bu tebliğ kapsamında e-Teminat Mektubu olarak kabul edilmeyecektir.

Tebliğ kapsamında e-Teminat Mektubu düzenlemek isteyen bankalar, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından sunulan Standart Belge ve Raporlama servislerini doğrudan kendi sistemleri veya Kredi Kayıt Bürosu A.Ş. (KKB) aracılığı ile kullanabileceklerdir.

Teminat mektuplarının elektronik belge olarak oluşturulması ve iletilmesinde uyulması gereken format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin diğer hususlar <http://www.sbr.gov.tr> internet adresinde duyurulacaktır.

11.3. E-Teminat Mektuplarının Muhafazası

Mali süreçte kullanılan e-Teminat Mektupları, e-Teminat Uygulamasında elektronik ortamda muhafaza edilecek olup, kâğıt ortamında muhafazası herhangi bir hüküm ifade etmeyecektir. E-Teminat Mektuplarının e-Teminat Uygulamasında muhafaza edilmesi ilgililerin kendi mevzuatlarından doğan muhafaza ile ilgili yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacaktır.

11.4. Diğer Hususlar

Hazine ve Maliye Bakanlığı, tebliğ kapsamındaki e-Teminat Mektubu uygulamasına ilişkin olarak işlem ve kamu idareleri bazında tamamen veya kısmen uygulama zorunluluğu getirebilecektir. Bu kapsamda getirilecek zorunluluklar Standart Belge ve Raporlamaya (SBR) ilişkin olarak her türlü teknik açıklama ve duyuruların yer aldığı <http://www.sbr.gov.tr> internet sitesi aracılığı ile yapılacaktır.

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

1. Değerleme Kavramı ve Değerleme Günü

Değerleme, vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespitidir. Vergi sistemimizde iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda sahip oldukları kıymetlerin değerlemeye esas tutulacağı hükme bağlanmıştır. Bilançoya dahil varlıklarda değerlendirme günü, bilanço günüdür.

Envanter ve değerlendirme kavramlarını birlikte ele alacak olursak, envanter; bilanço günü itibarıyla işletmenin mevcutlarını, alacaklarını ve borçlarını sayması, ölçmesi, tartması ve diğer suretle detaylı bir şekilde tespit etmesi olup, değerlendirme ise; envanter sonucu ulaşılan değerlerin vergiye tabi kazancı tespitinde ulusal para birimi (TL) cinsinden ifade edilmesi ve ayrıca Vergi Usul Kanunu'nda düzenlenen özel hükümler çerçevesinde gerekli düzenleyici ve düzeltme kayıtlarının yapılmasıdır.

2. Vergi Usul Kanunu'nda Yer Alan Değerleme Ölçüleri

Değerleme, iktisadi kıymetin nevi ve mahiyetine göre, aşağıdaki ölçülerden biri ile yapılır:

1. Maliyet bedeli; bir ekonomik varlığın edinilmesi veya değerinin artırılması için yapılan ödemelerle, buna bağlı olarak yapılan her türlü giderlerin toplamıdır.
2. Borsa rayici; değerlemeye konu olan iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki borsa fiyatıdır.
3. Tasarruf değeri; değerlemeye konu olan iktisadi kıymetin sahibi için değerlendirme günündeki arz ettiği değerdir.
4. Mukayyet değeri; değerlemeye konu olan iktisadi kıymetin defter kayıtlarında gösterilen hesap değeridir.
5. İtibari değeri; her çeşit senetlerle, hisse senetleri ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerdir.
6. Vergi değeri; bina ve arazinin Emlak Vergisi Kanunu'nun 29. Maddesine göre tespit edilen değeridir.
7. Rayiç bedel; bir iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki normal alım-satım bedelidir.

8. Emsal bedeli ve ücreti; gerçek bedeli belli olmayan veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tespit edilemeyen iktisadi kıymetin değerlendirme gününde satılması halinde emseline nazaran sahip olacağı değerdir.

9. Alış bedeli; bir iktisadi kıymetin satın alma bedelidir. İktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi ile ilgili diğer giderler alış bedeline dâhil değildir.⁵⁸

Vergi Usul Kanunu'nun "Maliyet Bedeli" başlıklı 262. maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Aşağıda sayılan giderler de maliyet bedeline dâhil edilir:

a) İktisadi kıymetin iktisap edilmesi veya değerinin artırılması ile doğrudan ilgili; gümrük vergileri, gümrük komisyonları, yükleme, boşaltma, nakliye ve montaj giderleri,

b) İktisadi kıymetin iktisap edilmesi veya değerinin artırılması ile doğrudan ilgili; resim ve harçlar, noter, tapu, mahkeme, değer tespiti, danışmanlık, komisyon ve ilan giderleri,

c) İktisadi kıymetin finansmanında kullanılan kredilere ait faiz giderleri ve bunlara ilişkin kur farklarının; emtiada emtianın stoklara girdiği tarihe kadar, diğer iktisadi kıymetlerde ise iktisadi kıymetin envantere alındığı hesap döneminin sonuna kadar olan kısmı ile söz konusu kredilere ilişkin giderler (Faiz giderleri ile kur farklarının diğer kısımlarını maliyet bedeline ithal etmekte veya genel giderler arasında göstermekte mükellefler serbesttirler.),

ç) İktisadi kıymetin stoklara veya envantere alındığı tarihe kadarki depolama ve sigorta giderleri,

d) Gayrimenkullerde mevcut bir binanın satın alınarak yıkılmasından ve arsasının tesviyesinden mütevellit giderler. Gayrimenkullerle doğrudan ilgili olması şartıyla, bunların envantere alındığı hesap dönemi sonuna kadar alınan hibeler maliyet bedelinden indirilir. İktisadi kıymetin (emtia hariç) iktisap edilmesi veya değerinin artırılması ile ilgili olan özel tüketim vergisi, indirilemeyecek katma değer vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi ile kaynak kullanımını destekleme fonunu maliyet bedeline ithal etmekte veya genel giderler arasında göstermekte mükellefler serbesttirler.

Bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir."

58 26.10.2021 tarih ve 31640 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 7338 Sayılı Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Vergi Usul Kanunu'nun "Değerleme Ölçüleri" başlıklı 261. maddesinin birinci fıkrasına değerlendirme ölçüsü olarak "Alış bedeli" de eklenmiştir

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

3. İşletmeye Dahil İktisadi Kıymetlerin Değerlemesi

3.1. Gayrimenkuller

İktisadi işletmelere dahil bilumum gayrimenkuller maliyet bedelleri ile değerlendirilir. Vergi Usul Kanunu'na göre, aşağıdaki yazılı kıymetler gayrimenkuller gibi değerlendirilir:

1. Gayrimenkullerin mütemmim cüzleri ve teferruatı;
2. Tesisat ve makineler;
3. Gemiler ve diğer taşıtlar;
4. Gayri maddi haklar.

Gayrimenkullerde maliyet bedeline satın alma bedelinden başka, noter, mahkeme, komisyon giderleri ile emlak alım vergileri (tapu giderleri) VUK 262. maddede maliyet bedeline ilavesi zorunlu giderler olarak düzenlenmiştir.

[Binek otomobil alımlarında ödenen KDV ve ÖTV, mükellefler tarafından maliyet bedeline dahil edilebileceği gibi gider de yazılabilir. (7194 sayılı Kanun ile GVK Madde 40'da binek oto giderlerinin kısıtlanmasına yönelik yapılan ve 01.01.2020'den yürürlüğe giren hükümler ayrıca dikkate alınmalıdır. Konu hakkında rehberin Gelir Vergisi Kanunu kısmında ticari kazançtan indirilebilecek giderler bölümünde detaylı açıklamalar yapılmıştır.) Genel uygulama maliyet bedeline dahil etmek şeklinde gelişmiştir. MTV ise (esas faaliyet konusu binek otoları kiralamak veya işletmek olanların hariç) kanunen kabul edilmeyen giderdir.] [Mevcut bir binanın yıkılarak, yerine yenisinin yapılmasında genel uygulama ve görüşler; binanın itfa olmamış net değerinin yeni binanın inşa maliyetine dahil edilmesi şeklindedir.]

İnşa edilen binalarda ve gemilerde, imal edilen makine ve tesisatta, bunların inşa ve imal giderleri, satın alma maliyeti yerine geçer.

İktisadi kıymet (emtia hariç) iktisabında ödenen ÖTV'nin gider veya maliyet yazılması hususunda seçimlik hak devam etmektedir. Buna ilaveten iktisadi kıymet iktisabında (emtia hariç) indirilemeyecek KDV ile KKDF'nu maliyet bedeline ithal etmekte veya genel giderler arasında göstermekte mükellefler serbest olacaklardır.

Bununla birlikte;

- Gayrimenkulü genişletmek
- Gayrimenkulün iktisadi ömrünü uzatmak
- Gayrimenkulün değerini devamlı olarak arttırmak
- Gayrimenkule iktisap tarihinde mevcut olmayan bir tertibatın eklenmesi
- Normal onarım giderleri dışında doğan ve iktisadi kıymetin normal şekilde kullanılmasında meydana gelebilecek aksaklıklardan sayılmayacak aksaklıkların giderilmesi için yapılan giderler ile bunlarla içerik itibarıyla aynı niteliklere sahip giderler, maliyet bedeline dahil edilerek aktifleştirilir.

Şayet bu giderler kiracı tarafından yapılırsa özel maliyet bedeli olarak aktifleştirilmeli ve kira süresine göre eşit yüzdelerle itfa edilmelidir.

3.2. Demirbaşlar

Alet, edevat, mefruşat ve demirbaş eşya maliyet bedeli ile değerlendirilir. İmal edilen alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlarda imal giderleri satın alma bedeli yerine geçer.

3.3. Amortisman Tabi İktisadi Kıymet İktisaplarında Faiz ve Kur Farkları

163 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde, amortisman tabi iktisadi kıymetlerin iktisabında kullanılan krediler nedeniyle ödenen faizlerin iktisadi kıymetin maliyet bedeline eklenecek kısmı ile doğrudan gider yazılacak kısmının tespitinde uygulanacak esaslar açıklanırken, ; emtiada emtianın **stoklara girdiği tarihe kadar**, diğer iktisadi kıymetlerde ise iktisadi kıymetin **envantere alındığı hesap döneminin sonuna kadar** olan kısmı ile söz konusu kredilere ilişkin giderler maliyetle ilişkilendirilmesi gerekmekte olup aktifleştirildikten sonraki döneme ilişkin olanların ise maliyet bedeline eklenmesi veya doğrudan gider yazılması hususunda mükelleflerin serbest oldukları belirtilmiştir.

334 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin "III-Kur Farkları" başlıklı bölümünde ise; "163 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faiz giderleri ile yurt dışından döviz kredisi ile sabit kıymet ithal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan kur farklarının, aktifleştirme tarihine kadar olan kısmının (aktifleştirildikleri dönemin sonuna kadar olan kısmı) maliyete intikal ettirilmesi, aktifleştirildikten sonraki döneme ilişkin

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

olanların ise seçimlik hak olarak doğrudan gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmek suretiyle amortismanına tabi tutulması gerektiği açıklanmış bulunmaktadır.

Lehe oluşan kur farklarının da aktifleştirme işleminin gerçekleştiği dönemin sonuna kadar oluşan kısmının maliyetle ilişkilendirilmesi, aktifleştirildikten sonraki döneme ilişkin olanların ise kambiyo geliri olarak değerlendirilmesi veya maliyetten düşülmek suretiyle amortismanına tabi tutulması gerekecektir. Ayrıca, daha sonraki dönemlerde, seçimlik olarak hangi hak kullanılmışsa o yönteme göre işlem yapılmasına devam edilecektir.” açıklamalarına yer verilmiştir.

Buna göre, amortismanına tabi iktisadi kıymet (ATİK) sabit kıymet iktisabına bağlı olarak yapılan borçlanmalar için ödenen faizlerin, ATİK'in aktive alındığı hesap dönemi sonuna kadar olan kısmının maliyete intikal ettirilmesi zorunlu olup, sonraki dönemlerde ödenen kredi faizlerinin ise maliyete intikal ettirilmesi veya doğrudan gider olarak indirilmesi mümkün bulunmaktadır.

Aleyhte oluşan kur farklarının, ATİK'in aktifleştirildiği dönemin sonuna kadar olan kısmının maliyete intikal ettirilmesi, aktifleştirildiği dönemden sonraki döneme ilişkin olanların ise seçimlik hak olarak doğrudan gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmesi, lehe oluşan kur farklarının da, ATİK'in aktifleştirme işleminin gerçekleştiği dönemin sonuna kadar oluşan kısmının maliyetle ilişkilendirilmesi, aktifleştirildiği dönemden sonraki döneme ilişkin olanların ise kambiyo geliri olarak değerlendirilmesi veya maliyetten düşülmek suretiyle dikkate alınması gerekmektedir.

3.4. Stoklar

Emtia, maliyet bedeliyle değerlenir. Emtianın maliyet bedeli;

- Alış bedeli
- Nakliye, yükleme boşaltma
- Taşıma sigortası
- Alış komisyonu
- Finansman giderlerinden oluşmaktadır.

Emtianın satın alınıp işletme aktifine girdiği tarihe kadar oluşan faiz ve kur farkları 238 No.lu VUK Genel Tebliği gereği maliyetine eklenir. Stokta kalan emtia ile ilgili olarak sonra ortaya çıkacak kur farklarının

(faiz giderleri de dahil finansman giderlerinin) ise, ilgili buldukları yıllarda gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmesi mümkündür.

VUK'un 275. Maddesinde, üretilen malların maliyet bedelinin saptanmasında esas alınacak maliyet unsurları şunlardır:

- Mamullerin üretimi için sarf edilen iptidai ve hammadde bedelleri
- Mamule isabet eden işçilik
- Genel üretim giderlerinden mamule düşen hisse
- Genel idare giderlerinden mamule düşen hisse (mamul maliyetine ilavesi ihtiyaridir.)
- Ambalaj malzemesi giderleri

Emtianın maliyet bedeline nazaran değerlendirme günündeki satış bedelleri % 10 ve daha fazla bir düşüklük gösterdiği hallerde mükellef, maliyet bedeli yerine 267. maddenin ikinci sırasındaki usul hariç olmak üzere, emsal bedeli ölçüsünü tatbik edebilir. Bu hüküm 275. maddede yazılı mamuller için de uygulanabilir.

VUK'un uygulamasında (değeri düşen, çalınan, zayi olan, imha edile vb. stoklar hariç) stoklar için gerçek/fiili maliyetler esastır. Bu nedenle bilhassa son yıllarda yabancı sermayeli şirketlerde sıklıkla görülmeye başlanan standart maliyet uygulaması bu açıdan bazı riskler içermektedir. Şöyle ki, standart maliyet uygulaması VUK'a bağlı olarak yayınlanan Tekdüzen Hesap Planı açısından mümkündür; ancak, standart maliyetler ile fiili maliyetler arasındaki farkın, somut ve anlaşılır raporlamalar ile her zaman ispatlanabilir olması gerekmekte ve farka dair gerekli düzeltme kayıtlarının da yapılması gerekmektedir.

3.5. Menkul Kıymetler

Hisse senetleri ile fon portföyünün en az yüzde 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri alış bedeliyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet borsa rayici ile değerlendirilir.

Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanır. Ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kar ve zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

itibariyle hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler, alış bedeli ile değerlendirilir.

3.6. Yabancı Paralar ve Yabancı Para Cinsi Senetli ve Senetsiz Borç ve Alacaklar

VUK'un 280. maddesine göre; Yabancı paralar borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayicinin belirlenmesinde muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedeli esas alınır. Yabancı paranın borsada rayici yoksa, değerlemeye uygulanacak kur Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca tespit olunur. Bu madde hükmü yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da geçerlidir. Hesap dönemi sonunda kasada bulunan yabancı paraların değerlendirilmesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca açıklanan efektif alış kurları kullanılmalıdır. Bunlardan vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar, VUK'un 281 ve 285. maddeleri uyarınca döviz alış kuru ile değerlendirilme günü kıymetine çevrilebilir. Ancak senette faiz oranının yazılı olmadığı durumlarda değerlendirilme gününde geçerli olan Londra Bankalar Arası Faiz Oranı (LIBOR) esas alınır.

3.7. Alacak ve Borçlar

Türk Lirası cinsinden alacaklar ve borçlar kayıtlı değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine dayanan alacaklar değerlendirilme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır. Sadece bankalar, bankerler ve sigorta şirketleri alacaklarını tasarruf değeri ile değerleyebilirler. Bunlar da Merkez Bankası'nın resmi iskonto haddi veya işlemlerinde uyguladıkları faiz haddi ile değerlendirilme günü kıymetine irca ederler. VUK'un 281 ve 285. maddelerine göre reeskont uygulaması, işletmelerin dönem sonlarında senede bağlı alacak ve borçlarının değerlendirilme günündeki kıymetine getirilmesidir. Bununla birlikte, Hazine ve Maliye Bakanlığı 64 No.lu VUK Sirküleri ile, alınan veya verilen vadeli çekler için de reeskont hesaplaması yapılabileceğini açıklamıştır.⁵⁹

Reeskont uygulamasında dikkat edilecek konular:

- Alacak senetlerini ve alınan çeklerini reeskonta tabi

tutan işletmeler borç senetlerini ve verilen çeklerini de reeskonta tabi tutmak zorundadır.

- Reeskont hesaplamasında iç iskonto yönteminin kullanılması gerekir. (238 seri no.lu VUK Genel Tebliği)

- Bankalar, bankerler ve sigorta şirketleri tüm alacak ve borçlarını reeskonta tabi tutmak zorundadır.

- Teminata ve tahsilata verilen alacak senetleri ve alınan çekler de reeskonta tabi tutulabilir

- Şüpheli alacak karşılığı ayrılmış senetli veya çeke tabi alacaklar için reeskont hesaplanmaz

- Bankalar, bankerler ve sigorta şirketleri dışındaki işletmeler senede veya çeke bağlı olmayan borçları için reeskont hesaplayamazlar

- Hatır senetleri ve hatır çekleri reeskonta tabi tutulmaz.

- Gerçekleşmiş satışla ilgili olmayan alacak senetlerinin dönem sonlarında reeskonta tabi tutulmaması gerekir

- Müflisten (mahkeme tarafından iflas ettiği hükmedilen kimse) olan senetli veya çeke tabi alacaklar için reeskont hesaplanmaz

- Reeskont uygulaması yapılırken tüm alacak ve tüm borç senetleri ve çekleri reeskonta tabi tutulur.

- Alacaklarla ilgili reeskont uygulamasında reeskont işlemini katma değer vergisi dahil toplam tutar üzerinden hesaplanması gerekir.

- Senet veya çek üzerinde yazılı bir faiz oranı yoksa, esas alınacak faiz oranı T.C.M.B.'nin kısa vadeli avans işlemlerinde uyguladığı faiz oranıdır. (238 seri no.lu VUK Genel Tebliği)

Söz konusu oranın son dokuz yıldaki seyri aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

59 30.04.2013 tarihli ve 64 No.lu VUK Sirkülerinde, çeklerin vergi uygulamaları bakımından vadeli olma hususiyetini kazandığına dair yapılan İdari yorumun temel dayanağı, 5941 sayılı Kanununun Geçici 3. maddesinde yer alan "31/12/2017 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir." hükmüdür. Söz konusu tarih için ilk düzenleme 31.12.2009 olmuş, daha sonra sırasıyla 31.12.2011, 31.12.2017 ve 31.12.2020'ye kadar uzatılmıştır. Sirkülerde 5941 ve 6102 sayılı Kanunlardaki başka bazı düzenlemelere de atıflar yapılmıştır. Söz konusu 31.12.2020 tarihi, 7262 sayılı Kanun ile 31.12.2021 tarihine kadar uzatılmıştı. 7341 sayılı Kanunla 31.12.2021 tarihi 31.12.2023'e uzatılmıştır. Buna bağlı olarak 31.12.2023 tarihine kadar 64 No.lu VUK sirkülerine istinaden vadeli çekler için isteyen mükelleflerin reeskont ayırma hakkı devam etmiştir. 5941 sayılı Çek Kanunu (R.G. 20.12.2009 – 27438) ile 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

Tarihler	Oran
23.12.2023 ve sonrası	%44,25
01.12.2023-22.12.2023	%41,75
01.11.2023-30.11.2023	%36,75
28.09.2023-31.10.2023	%31,75
01.09.2023-27.09.2023	%26,75
24.06.2023-31.08.2023	%16,75
31.12.2022 ve sonrası	%10,75
31.12.2021 – 30.12.2022	%15,75
19.12.2020 – 30.12.2021	%16,75
19.12.2020 ve sonrası	%16,75
13.06.2020 – 18.12.2020	%10
21.12.2019 – 12.06.2020	%13,75
11.10.2019 – 20.12.2019	%18,25
29.06.2018 – 10.10.2019	%19,50
31.12.2016- 28.06.2018	% 9,75
14.12.2014 – 30.12.2016	%10,50
14.12.2014 – 30.12.2016	%10,50

Mükelleflerin hesap dönemi sonu itibariyle senede bağlı borç ve alacakların değerlendirilmesinde haiz olacakları kıymetleri $F = A - [A \times 360 / (360 + m \times t)]$ formülüne uygun olarak iç iskonto yöntemine göre hesaplanacaktır. Bu hesaplamada; faiz oranı olarak Merkez Bankası'nın reeskont işlemlerinde uygulanan faiz oranının değil, kısa vadeli avans işlemlerinde uygulanan faiz oranının esas alınması gerekmektedir. (238 seri no.lu VUK Genel Tebliği) (Tabii ki senet üzerinde bir faiz oranı belirtilmişse, hesaplamada dikkate alınacak olan senet üzerindeki faiz oranıdır.)

Örnek: 31.12.2023 tarihinde işletmenin bilançosunda 90 gün vadeli, 10.000.000 TL nominal değerli olarak yer alan senetleri için reeskont işlemleri aşağıdaki şekilde yapılacaktır. (Senet üzerinde bir faiz oranı belirtilmediği varsayılmıştır. Dolayısıyla hesaplamada dikkate alınacak faiz oranı

Merkez Bankası'nın kısa vadeli avans işlemlerinde uyguladığı %44,25 faiz oranıdır. TCMB tarafından bu konudaki son düzenleme 23/12/2023 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan tebliğ ile yapılmıştır.)

$F = A - [A \times 360 / (360 + m \times t)]$ (A= Senedin nominal değeri, m= Faiz oranı, t= Vade)

$F = 10.000.000 - [10.000.000 \times 360 / (360 + 0,4425 \times 90)]$

$F = 10.000.000 - 9.003.939,22$

$F = 996.060,78$ TL

3.8. Gider Karşılıkları ve Gelir Tahakkukları

Gelir ve giderlerin dönemsellik esası gereği dönem sonlarında gerekli aktarma kayıtlarının yapılması gerekir. Bu hükümlere paralel olarak VUK'un aktif ve pasif geçici hesap kıymetleri ile ilgili 283. ve 287'nci maddelerinin de dikkate alınması gerekir. Bu düzenlemenin geçici vergi dönemleri dikkate alınarak yapılması gerekir.

Faturası kesilmiş olan gelecek aylara ait giderler bilançonun aktifinde, faturası kesilmiş olan gelecek aylara ait gelirler de bilançonun pasifinde gösterilir.

Aralık ayına ait olup Ocak ayında ödenen elektrik, su, telefon vb. harcamalar tahakkuk esasına göre ilgili yılda gider yazılır.

Ciro primleri ait olduğu yılın gelir ve giderlerine intikal ettirilmelidir. Ciro primlerine ilişkin fatura yeni yılda düzenleniyorsa söz konusu tutarlar gider karşılığı yoluyla ait olduğu yıla ilişkilendirilmelidir.

VUK'un 288. maddesinde yer alan; "Hasıl olan veya husulü beklenen fakat miktarı katıyetle kestirilemeyen ve teşebbüs için borç mahiyeti arz eden belli bazı zararları karşılamak maksadıyla hesaben ayrılan meblağlara karşılık denir. Karşılıklar mukayyet değerleriyle pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir. Amortisman kayıtları hakkında özel hükümler mahfuzdur." hükmü, işletmelere bilanço günü itibariyle tahmini gider karşılıkları ayırmalarına izin veren sınırsız bir serbesti olarak görülmemelidir. VUK'ta yer alan hüküm karşılık kavramını tanımlamaktadır ve VUK'ta açıkça yer almayan karşılıklar haricinde (Örneğin; şüpheli ticari alacak karşılığı, stok değer düşüklüğü karşılığı, borsa rayici ile değerlendirilen menkul kıymetlerde değer düşüklüğü karşılığı vb.) ayrılan karşılık giderleri, vergiye tabi kazancın tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınmak zorundadır.

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

3.8.1. 381 Gider Tahakkukları Hesabı

381-Gider Tahakkukları Hesabı için Tekdüzen Hesap Planında yer verilen tanım “Gelecek aylarda ödemesi yapılacak ve kesinlikle belgeye dayalı gider tahakkuklarının izlendiği hesaptır.” şeklindedir.

Vergi uygulamasında ister gider karşılığı densin ister gider tahakkuku, cari döneme ait olan ama belgesi henüz temin edilememiş ya da belgesi ertesi dönem tarihli giderler için tahakkuk esasında gider kaydı yapılabilir. Belgesi temin edilmemiş hiçbir masraf için tahmini hesaplamalar üzerinden gider tahakkuku kaydı yapılamaz ya da karşılık ayrılamaz.

Uygulamada, belgesi mutlaka gelecek ama şu anda ulaşmadı şeklinde açıklamalar ile (özellikle yabancı sermayeli olup yurt dışına finansal raporlama yapan şirketlerde) sıklıkla gider tahakkuku kaydı yapan şirketler görülebilmektedir. Bu kayıtlara dair belgelerin mutlaka dördüncü dönem geçici vergi beyannamesi verilene kadar, en son ise mutlak suretle yıllık kurumlar vergisi beyannamesi verilene kadar temin edilmiş olması gerekir. Aksi halde yapılan gider kaydı olası bir vergi incelemesinde vergisel risk oluşturacaktır.

3.9. Finansal Kiralama İşlemleri

Kiralayan tarafından sözleşmeden doğan alacak, kiralama süresi boyunca yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı, kiralama konusu iktisadî kıymet ise, bu iktisadî kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilir. İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadî kıymet iz bedeliyle değerlendirilir ve aradaki fark iktisadî kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tâbi tutulur.

Kiralayan tarafından aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark, gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadî kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, iktisadî kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark, normal bir satış işleminden elde edilen kâr veya zarar olarak işleme tâbi tutulur.

Kiracı tarafından finansal kiralama işlemine konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadî kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilir.

Finansal kiralama yoluyla edinilen varlığa ait ödeme planından tespit edilebilen, ilk yıla ait faiz giderleri maliyet bedeline dahil edilmelidir. Döviz cinsi kiralama sözleşmelerinde ilk yıl oluşan tüm kur farkları da maliyet bedeli ile ilişkilendirilmelidir.

Döviz cinsi finansal kiralama sözleşmelerinde, 301, 302, 401, ve 402 no.lu hesaplar her üç ayda bir topluca değerlendirilecek ve arada oluşan fark, kur farkı olarak dikkate alınacaktır. Kiralayan tarafından gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanan iktisadî kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilir. Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı, kiralama konusu iktisadî kıymet için belirlenmiş esaslar çerçevesinde amortismanla tâbi tutulur. Finansal kiralama konusu kıymet amortisman listesinde ayrıca gösterilmeli ve amortisman oranı ise kiralanan iktisadi kıymet için ilgili VUK Genel Tebliğlerinde belirlenen amortisman oranları ve sürelerine göre tespit edilmelidir. VUK Mükerrer 290. madde kapsamında değerlendirilen borç ve alacak tutarları reeskonta tâbi tutulmaz. KDV Genel Uygulama Tebliğinin (III/B-2.2.) bölümünde, finansal kiralama işlemlerinde işleme konu olan malın tabi olduğu KDV oranının uygulanacağı, finansal kiralama sözleşmelerine konu malların teslimleri veya kiralananına ilişkin KDV oranlarının sözleşmenin yapıldığı tarihte geçerli olan oranlar olup, sözleşme süresince bu oranlarda herhangi bir değişikliğin söz konusu olmayacağı belirtilmekteydi. Ancak 47 Seri No.lu Tebliğle, finansal kiralama sözleşmelerine konu malların teslimleri veya kiralananına ilişkin KDV oranlarının sözleşmenin yapıldığı tarihte geçerli olan oranlar olup, sözleşme süresince bu oranlarda herhangi bir değişikliğin söz konusu olmayacağına ilişkin ikinci paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır. Bu durumda, finansal kiralama sözleşmelerine konu malların teslimleri veya kiralananında, sözleşme tarihindeki değil, teslim veya hizmetin yapıldığı tarihteki KDV oranları geçerli olacaktır. Ayrıca 10.01.2023 tarih ve 32069 sayılı Resmi

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

Gazete’de yayınlanan 6657 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile finansal kiralama şirketlerinin yurt dışından sağladıkları kredilerde Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi oranı %0 olarak tespit edilmiştir

3.9.1. Sat-Kirala-Geri Al İşlemlerinde Değerleme

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5/j maddesi uyarınca, her türlü taşınır ve taşınmaz malların Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman şirketleri Kanunu kapsamında geri kiralama amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla, kurumlar tarafından finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına satışından doğan kazançlar ile bu kurumlarca söz konusu varlıkların devralındığı kuruma kira süresi sonunda devrinden doğan kazançlara yönelik istisna uygulaması düzenlenmiştir.

Yasal düzenleme hakkında 1 Sıra No.lu KVK Genel Tebliğinin “5.15 - Sat-kirala-geri al işlemlerinden doğan kazançlarda istisna uygulaması” başlıklı bölümünde uygulama usul ve esasları belirlenmiştir.

İstisnaya konu edilecek satış kazancı, satış işlemi ile birlikte doğacağından, satış işlemi ister peşin isterse vadeli olarak yapılmış olsun istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanacaktır. Bu varlıkların satışından elde edilecek istisna kazancın, kiracı tarafından pasifte özel bir fon hesabına alınması gerekmektedir. Bu çerçevede, fon hesabına alınma işleminin, kiracılarca varlıkların kiralayana satışının yapıldığı yılı izleyen hesap döneminin başından itibaren kazancın beyan edildiği döneme ait kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihe kadar yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla, istisna kazanç tutarı, satışın yapıldığı dönemin genel sonuç hesaplarına yansiyacak olup kurumlar vergisi beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle istisnadan yararlanılabilecektir. Anılan istisnadan geçici vergi dönemleri itibarıyla da yararlanılması mümkün olup belirtilen süre zarfında söz konusu kazancın fon hesabına alınmaması durumunda, kurumlar vergisi beyannamesinde istisnadan yararlanılabilmesi mümkün olmadığı gibi geçici vergi dönemleri itibarıyla yararlanılan istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergilerden kaynaklanan vergi ziyai cezası ve gecikme faizi ayrıca aranacaktır. İstisna, satış kazancının %100’üne uygulandığından, kazancın tamamı fon hesabına alınacaktır.

Fon hesabına alınan kazanç tutarı kiracı tarafından sadece gerek kira süresi boyunca gerekse kira süresinin sonunda varlıkların geri alınmasından sonra bu varlıklar için ayrılacak amortismanların (bu varlıkların kiralayan kurumlara devrinden önce kiracıdaki net bilanço aktif değerine isabet eden amortismanlar hariç) itfasında kullanılabilecektir. Sat-kirala-geri al işlemine konu edilen varlıklara ilişkin olarak gerek kira süresi boyunca gerekse kira süresinin sonunda varlıkların geri alınmasından sonra kiracılar tarafından hesaplanacak amortismanların, kiralayan kurumlara devrinden önce (birden fazla kere sat-kirala-geri al işlemine konu edilen varlıkların ilk kez devrinden önce) ilgili varlığın kiracıdaki net bilanço aktif değerine isabet eden kısmı kurum kazancının tespitinde dikkate alınabilecek, kalan kısmı ise sadece özel fon hesabından mahsup edilebilecektir.

Söz konusu özel fon hesabının bu taşınır için ayrılacak amortismanların (bu varlıkların kiralayan kurumlara devrinden önce kiracıdaki net bilanço aktif değerine isabet eden amortismanlar hariç) itfası dışında kullanılması mümkün bulunmamaktadır. Özel fon hesabında yer alan tutarın herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılması ya da kurumun tasfiyesi halinde istisna uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler, vergi ziyai cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir.

3.10. Yurtdışından getirilerek sermaye olarak konulan yabancı paralar

VUK’un 280/A maddesinde yer verilen düzenleme uyarınca, yatırım teşvik belgesi kapsamında yatırım yapacak tam mükellef sermaye şirketlerine, işe başladıkları hesap dönemini takip eden hesap dönemi sonuna kadar yurtdışından getirilerek sermaye olarak konulan yabancı paraların, söz konusu dönem zarfında yatırım teşvik belgesi kapsamında sarf olunan kısmı nedeniyle oluşan kur farkları pasifte özel bir fon hesabına alınabilir. Bu durumda olumlu kur farkları bu hesabın alacağına, olumsuz kur farkları ise bu hesabın borcuna kaydedilir.

Sermaye olarak konulan bu yabancı paraların, işe başlanılan hesap dönemini takip eden hesap dönemi sonuna kadar herhangi bir suretle sarf edilmeyen kısmı; bu hesap dönemlerine ait vergilendirme dönemlerinin sonuna kadar mukayyet değeriyle,

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

işe başlanılan hesap dönemini takip eden hesap döneminin sonu itibarıyla bu Kanunun 280 inci maddesine göre değerlendirilir.

Birinci fıkra uyarınca oluşan fon hesabı, sermayeye ilave edilme dışında, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tabi tutulur. Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre yapılan devir ve bölünme işlemleri hariç, şirketin tasfiyesi halinde de bu hüküm uygulanır.

Mükelleflerin, bu madde hükmünden yararlanabilmeleri için ticaret siciline tescil tarihini izleyen üçüncü ayın sonuna kadar yatırım teşvik belgesi almak için başvuruda bulunmuş ve işe başlanılan hesap dönemini takip eden hesap dönemi sonuna kadar bu belgeyi almış olması gerekir. Söz konusu yabancı paralar; başvurunun süresi içinde yapılmaması halinde müteakip ilk vergilendirme dönemi, yatırım teşvik belgesinin alınamaması halinde ise işe başlanılan hesap dönemini takip eden hesap dönemi sonu itibarıyla bu Kanunun 280. maddesine göre değerlendirilir.

VUK 280/A maddesinin uygulama usul ve esasları 495 Sıra No.lu VUK Genel Tebliğinde ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

3.11. İmha Edilen Stokların Değerlemesi

3.11.1. İmha Edilen Emtianın Değerlemesinde Genel Uygulama (VUK Madde 267 ve 278)

3.11.1.1. İmha Edilen Emtianın Değerinin Takdir Komisyonu Tarafından Tespit Edilmesi

Vergi Usul Kanunu'nun 267 ve 278. maddeleri uyarınca, yangın, deprem ve su basması gibi doğal afetler nedeniyle veya bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlamak, paslanmak gibi nedenlerle iktisadi kıymetin imha edilmesinin gerektiği hallerde, emsal bedel ile değerlendirilecek olan iktisadi kıymet değerinin ortalama fiyat veya maliyet bedeliyle belirlenmesi mümkün olmadığından, bu kıymetlerdeki değer düşüklüğü takdir komisyonu marifetiyle tespit edilir.

Takdir komisyonu tarafından takdir edilen emsal bedeli, mükellefler tarafından değer düşüklüğüne uğrayan iktisadi kıymetin değeri olarak kayıtlara intikal ettirilir. Değer düşüklüğü ise ilgili dönem

kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınır.

3.11.1.2. Emtianın İlgili Bakanlık veya Yetkili Kurum Görevlilerinin Yer Aldığı Bir Komisyon Nezdinde İmha Edilmesi

Kıymeti düşen emtiadan; son kullanma tarihinin geçmesi veya kalite standartlarına uygun olmamaları ya da çevreye ve insan sağlığına zarar verecek nitelikte olmaları gibi nedenlerle imha edilmesi gerekenler bakımından, takdir komisyonu tarafından emsal bedelin takdir edilebilmesi için, imha işleminin, esas itibarıyla, takdir komisyonu nezaretinde gerçekleştirilmiş olması aranır.

Bu gibi imha edilmesi mecburiyeti bulunan emtianın emsal bedelinin takdir komisyonunca muayyen bir zamanda takdirinin mümkün olmamasına bağlı olarak; takdir komisyonuna başvurulmaksızın ilgili bakanlık veya yetkili kurum görevlilerinin de yer aldığı bir komisyon nezdinde tutanakla tespit edilmek suretiyle malların imha edilebilmesi de mümkündür.

Bu durumda,

- İmha edilecek emtianın niteliğine göre, ilgili mevzuat gereği yetkili/ilgili bakanlık veya kurum görevlileri ve bu emtiayı imha etmeye yetkili müessese ile mükellefin temsilcilerinin de yer aldığı bir komisyon nezdinde imha işleminin yapılması ve
- Bu durumun komisyon tarafından tutanakla tespit edilmesi kaydıyla, imha işleminin takdir komisyonu nezdinde yapılması ve mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi görevlilerinin söz konusu imha komisyonuna katılımı aranmayacaktır.

Mükelleflerce bu şekilde gerçekleştirilen imha işlemine ilişkin düzenlenen tutanağa dayanılarak gerekli yasal kayıtlar yapılacaktır. Değer düşüklüğünün yasal kayıtlara intikal ettirilebilmesi için ayrıca takdir komisyonu kararı aranmayacaktır. Ancak, söz konusu imha tutanağı ile imha işlemine dayanak diğer belge ve vesikaların istenildiğinde ibraz edilmek üzere mükelleflerce muhafaza edilmesi zorunludur.

Yukarıda belirtilen şekilde gerçekleştirilen imha işlemleri, VUK 278/A maddesi kapsamında ve mükelleflere tayin olunan imha oranı dahilinde değerlendirilmeyecektir.

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

3.11.1.3. Yurt Dışında İmha Edilen Emtianın Durumu

İhraç edilen emtiadan ticari sebeplerle iadesi gerekenlerin geri getirilme maliyetinin yüksek olması veya hukuki nedenlerle geri getirilememesi ya da bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlamak, paslanmak gibi nedenlerle imha edilmesinin gerekmesi durumunda, söz konusu emtianın imha edildiğine ilişkin ilgili ülke mevzuatına göre düzenlenen belgeler esas alınmak suretiyle takdir komisyonu tarafından verilecek karara istinaden gerekli yasal kayıtlar yapılabilecektir. Bu durumda, imha işlemine ilişkin olarak ilgili ülke mevzuatına göre düzenlenen belgelerin istenildiğinde ibraz edilmek üzere mükelleflerce muhafaza edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda ifade edildiği şekilde yurt dışında imha edilen emtianın değerlendirme işlemleri, VUK 278/A maddesi kapsamında ve mükelleflere tayin olunan imha oranı dahilinde bulunmamaktadır.

3.11.1.4. Ambalaj Malzemelerinin Durumu

Vergi Usul Kanunu'nun 275. maddesine göre ambalajlı olarak piyasaya arz edilmesi gereken emtiada, ambalaj malzemesinin bedeli imal edilen emtianın maliyet bedeli içerisinde dahil edilmektedir. Kıymeti düşen emtianın ambalaj malzemesi ile birlikte imha edilmesi durumunda, emtianın maliyet bedeli içerisinde yer alan ambalaj malzemesi bedelinin de Vergi Usul Kanunu'nun 278. maddesi kapsamında değerlendirilecektir.

İmha edilen emtianın ambalaj malzemesinin imha edilmemesi ve hurda olarak tekrar kullanılacak nitelikte olması halinde, söz konusu malzemelerin emsal bedelle değerlendirilerek kayıtlarda izlenmesi gerekmektedir.

3.11.1.5. Kıymeti Düşen Emtiada Oluşan Değer Düşüklüğünün Gider Olarak Dikkate Alınacağı Dönem

Vergi Usul Kanunu'nun 278. maddesi kapsamında yapılan değerlendirme işlemlerinde;

- Takdir komisyonu kararının,
- İlgili bakanlık veya yetkili kurum görevlilerinin de yer aldığı komisyon nezdinde imha işlemine ilişkin olarak düzenlenen tutanağın,
- Yurt dışında gerçekleştirilen imhalara ilişkin olarak ilgili ülke mevzuatına göre düzenlenen belgelere istinaden verilen takdir komisyonu kararının,

mükelleflere bildirildiği tarih itibarıyla değer düşüklüğü belli olduğundan, emtianın maliyet bedeli ile emsal bedeli arasındaki farkın, takdir komisyonu kararının veya tutanağın tebliğ edildiği dönemde gider olarak dikkate alınması gerekmektedir.

3.11.2. Bozulma, Çürüme veya Son Kullanma Tarihinin Geçmesi Gibi Nedenlerle Süreklilik Arz Eden İmha İşlemlerine Konu Emtianın (Gıda Maddeleri ile İlaç ve Benzeri Maddeler) Değerlenmesi (VUK Madde 278/A)

Son kullanma tarihinin geçmesi nedeniyle iade alınan raf ömrü çok kısa gıda maddeleri ile bozulma veya son kullanma tarihinin geçmesi nedeniyle iade alınan ilaç ve benzeri maddelerin çevreye ve insan sağlığına zarar verecek nitelikte olmaları nedeniyle, ivedi bir şekilde, bekletilmeksizin imha edilmesi zorunluluğu doğabilmektedir.

Bu kapsamda, VUK 278/A maddesi, bozulma, çürüme veya son kullanma tarihinin geçmesi gibi nedenlerle imha edilmesi gereken emtianın emsal bedelinin, takdir komisyonu kararı olmaksızın mükelleflerce belirlenebilmesine imkân sağlamış olup, mezkur maddenin dördüncü fıkrasıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı'na verilen yetkiye istinaden 496 Sıra No.lu VUK Genel Tebliğinde uygulamanın usul ve esasları belirlenmiştir.

3.11.2.1. Uygulama kapsamındaki mal grupları

Söz konusu madde uygulamasından esas itibarıyla, yurt içinde satışa konu olan ancak, raf ömrünün çok kısa olması, bozulması veya son kullanma tarihinin geçmesi gibi nedenlerle iade alınan, insan ve çevre sağlığına zararlı olması nedeniyle imha edilmesi mecburiyeti bulunan ve imha işlemleri süreklilik arz eden;

- Her türlü et ve et ürünleri (kıyma, pastırma, sucuk, salam, sosis gibi),
- Her türlü süt ve süt ürünleri (peynir, yoğurt, ayran, kaymak, tereyağı gibi),
- Yumurta,
- Taze sebze ve meyve,
- Pasta, kek, börek, ekmekek gibi her türlü unlu mamuller,

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

- İlgili Bakanlık tarafından ruhsatlandırılan veya ithaline izin verilen insan ve hayvan sağlığı için kullanılan her türlü ilaç,

ve benzeri emtianın faydalanması Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından uygun bulunmuştur.

Uygulamadan yararlanılmak istenen emtianın yukarıda belirtilen mahiyette olup olmadığı, bu Tebliğ kapsamında İdareye yapılan başvurularda öncelikli olarak değerlendirilecektir.

3.11.2.2. Uygulamadan yararlanabilecek mükellefler

VUK 278/A maddesi uygulamasından, münhasıran kazançları bilanço usulüne göre tespit edilen gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri yararlanabilecektir. Şu kadar ki, bu mükelleflerin VUK 278/A maddesinden faydalanma izni ve imha oranı tespiti için Bakanlığa yapacakları başvuru tarihinden önceki son hesap dönemine ait bilançolarında yer alan rakamlardan net satışları ile aktif büyüklüğünün aritmetik ortalamasının 10.000.000 TL'nin veya özsermaye büyüklüğünün 5.000.000 TL'nin üzerinde olması gerekmektedir.

3.11.2.3. Başvuru ve İdareye sunulacak bilgi ve belgeler

VUK 278/A maddesi uygulamasından yararlanabilmesi izni ve imha oranının tespiti için mükellefler tarafından İdareye yazılı olarak başvuruda bulunulacaktır. Söz konusu başvuru, örneği söz konusu tebliğ ekinde yer alan başvuru formu ile yapılabilecektir. Başvurunun, asgari mezkûr form içeriği bilgilere yer verilmek suretiyle söz konusu başvuru formu kullanılmadan yapılması da mümkün olabilecektir. Dilekçe/forma ekine tebliğde eklenmesi belirtilen evrak ve belgeler eklenecektir.

3.11.2.4. Başvuruların değerlendirilmesi

Yapılacak başvurulara müteakiben, mükellefin başvurusu İdare tarafından bir ön değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Ön değerlendirme neticesinde, başvuruya ilişkin müspet bir kanaatin hasıl olmasına bağlı olarak, başvuru ve eki belgeler, VUK 278/A maddesi kapsamında imha oranının belirlenebilmesine yönelik gerekli araştırmanın yapılarak sonuçlarının bir görüş ve öneri raporuna bağlanmasını teminen Vergi Denetim Kurulu Başkanlığına intikal ettirilecektir. Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı tarafından; mükellefin geçmiş yıllardaki işlemleri, varsa fiili üretim aşamaları, satış,

imha ve imha süreçleri, sektördeki diğer mükelleflerin durumu, yetkili idare, oda ve kuruluşların görüşleri ile uygun görülen diğer hususlar da dikkate alınmak suretiyle yapılacak araştırma sonuçları ve başvuruya ilişkin değerlendirmeyi içerecek şekilde görüş ve öneri raporu hazırlatılarak İdareye intikal ettirilecektir. Söz konusu raporda, başvuruda bulunulan her bir ürün itibarıyla mezkûr madde uygulamasında uygun görülebilecek imha oranına ilişkin değerlendirmeye/kanaate de yer verilecektir.

3.11.2.5. İmha oranının tayin olunması

Görüş ve öneri raporunun İdareye intikalini müteakiben İdare bünyesinde oluşturulacak komisyon tarafından yapılan nihai değerlendirme neticesinde başvurunun uygun görülmesi halinde, bu komisyon tarafından her bir ürün için tespit edilen imha oranı mükellefin kabulüne sunulacaktır. Mükellef tarafından kabul edildiği yazılı olarak bildirilen bu imha oranları, mükellefin kabul tarihinden itibaren uygulanmaya başlanacaktır. Mükellefler tarafından kabul edilmeyen imha oranlarına konu emtia için, tebliğin birinci bölümündeki esaslara göre (VUK Madde 278 kapsamında) değerlendirme yapılacaktır.

İdare ile başvuruda bulunan mükellef arasında tayin olunan imha oranı mükellefin kabul beyanında bulunduğu hesap dönemi ve bu hesap dönemini izleyen beşinci hesap döneminin sonuna kadar (imha oranının iptali durumu saklı kalmak üzere) geçerli olacaktır. Şu kadar ki, mükelleflerin işe başladıkları ilk yılda madde hükmünden faydalanmak için başvuru yapmaları halinde, tayin olunan imha oranı, kabul beyanında bulunulan tarihi takip eden üçüncü hesap döneminin sonuna kadar geçerli olacaktır.

Başvuruda bulunan mükellefler için nitelik, satış şekli, piyasa durumu vb. bakımından farklılık arz eden emtia için farklı imha oranları belirlenebilecektir.

3.11.2.6. İmha oranının uygulanması

İmha oranının tayinini müteakiben VUK 278/A kapsamındaki imha işlemlerinde, mükelleflerce, her bir ürün itibarıyla imha edilen emtianın emsal bedeli sıfır olarak kabul edilmek suretiyle söz konusu emtia değerlendirilecektir.

Tayin olunan imha oranı dahilinde gerçekleştirilen imha işleminin, mükelleflerin kendi işletmeleri bünyesinde bulunan atık işleme tesislerinde yapılması halinde, mükelleflerce en az iki nüsha imha tutanağı düzenlenecektir. Tutanak yetkililerce

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

imzalanacaktır. Tutanakta; tutanağın tarihi, mükellefin ad-soyad/unvanı, vergi dairesi, vergi kimlik numarası, imha yeri ve imha işleminin bu Tutanakta ad, soyad, unvan ve imzası bulunan yetkililerin gözetiminde yapıldığına dair ibarenin bulunması zorunludur.

Tutanağın ekinde, imhaya konu mallara ait iade faturalarına ilişkin icmal (İade faturasını düzenleyen mükellefin ad-soyad/unvanı, fatura numarası ve tarihi, iade mal cinsi ve miktar) bilgilerine yer verilecektir.

İmha sonucu ortaya çıkan atıkların başka bir atık işleme tesisine gönderilmesi durumunda, mükellefler tarafından düzenlenen tutanak ve icmalin bir örneği sevk irsaliyesine eklenecektir.

Tayin olunan imha oranı dahilinde gerçekleştirilen imha işleminin, mükelleflerce kendi işletmeleri bünyesinde yapılmaması, yetkilendirilmiş bir atık imha tesisine yaptırılması halinde ise imha edilecek emtianın sevk aşamasında, mükellefler veya emtianın dağıtıcısı firmalar tarafından yukarıda ifade edilen şekilde en az üç nüsha olarak düzenlenecek tutanak ve icmalin bir nüshası sevk irsaliyesine eklenecektir.

Bu sevk irsaliyesi ile tutanak ve icmalin, imha tesislerince muhafaza ve gerektiğinde ibraz edilmesi gerekmektedir. Söz konusu tutanakta, ekli icmalde yer verilen malların imha edilmek üzere, imha tesisine gönderildiği ibaresine yer verilecektir. İmha tesisine emtianın dağıtıcısı olan firmalar tarafından gönderilen ve yukarıda belirtildiği şekilde düzenlenen tutanak ve eki icmalin bir nüshası, emtiası imha olunan mükellefe gönderilecektir. Bu nüshalar tüm taraflarca muhafaza ve gerektiğinde ibraz edilecektir.

3.11.2.7. Bildirim

Bu müessese hükümlerinden faydalanan mükelleflerce, her yıl, ilgili olduğu yıla ait gelir ve kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi içinde, örneği söz konusu tebliğ ekinde yer alan formata uygun şekilde ve her bir ürün itibarıyla hazırlanacak imha oranı yıllık takip raporu bir dilekçe ekinde İdareye ibraz edilecektir.

3.12. Yeniden Değerleme Uygulamaları

Son dönemde VUK'a eklenen geçici 31 ve 32. maddelerle mükelleflere duran varlıklarını tek seferlik yeniden değerlemeye tabi tutma hakkı

tanınmıştır. Mezkur Kanunun mükerrer 298. maddesine eklenen (ç) bendi ise sürekli yenden değerlendirme uygulamasını düzenlemektedir.

3.12.1. Tek Seferlik Yeniden Değerleme Uygulamaları

3.12.1.1. VUK'un Geçici 31. Maddesinde Düzenlenen Tek Seferlik Yeniden Değerleme Uygulaması

16.07.2021 tarih ve 31543 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 530 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 7326 sayılı Kanunla VUK'un geçici 31. maddesine eklenen yedinci fıkra kapsamında; tam mükellefiyete tabi ve bilanço esasına göre defter tutan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerince 09.06.2021 tarihi itibarıyla aktiflerine kayıtlı bulunan taşınmazlar ile amortisman tabi diğer iktisadi kıymetlerini 31.12.2021 tarihine kadar yeniden değerlemeye tabi tutmak istemeleri halinde uyulması gereken usul ve esaslar belirlenmiştir.

Yeniden değerlemeye tabi tutulacak taşınmazların VUK uygulamasında amortisman tabi iktisadi kıymet mahiyetinde olması zorunluluğu bulunmadığından, boş arazi ve arsalar da yeniden değerlemeye tabi tutulabilecektir. İktisadi kıymetlerin yeniden değerlendirilmiş değerleri üzerinden amortisman ayrılabilir olup pasifte özel bir fon hesabında gösterilen değer artışı tutarının net değer artışı üzerinden ise %2 oranında hesaplanan vergi beyan edilip ödenecektir.

Söz konusu uygulamanın uygulama imkanı 31.12.2021 tarihi sonrasında ortadan kalkmıştır.

3.12.1.2. VUK'un Geçici 32. Maddesinde Düzenlenen Tek Seferlik Yeniden Değerleme Uygulaması

Tam mükellefiyete tabi ve bilanço esasına göre defter tutan gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri (kollektif, adî komandit ve adî şirketler dâhil, münhasıran sürekli olarak işlenmiş; altın, gümüş alım-satımı ve imali ile iştigal eden mükellefler ile kayıtlarını Türk para birimi dışında başka bir para birimiyle tutmalarına izin verilenler hariç), VUK'un mükerrer 298/Ç maddesi gereği ilk kez yeniden değerlendirme yapacakları hesap döneminden önceki hesap döneminin sonu itibarıyla bilançolarına kayıtlı bulunan taşınmazlar ile amortisman tabi diğer iktisadi kıymetlerini (bu niteliklerini korudukları müddetçe sat-kirala-geri al işlemine

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

veya kira sertifikası ihracına konu edilen taşınmaz ve iktisadi kıymetler hariç) aşağıdaki şartlarla yeniden değerlendirilebilirler.

Yeniden değerlemede, taşınmazlar ile amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetlerin ve bunlara ait amortismanların, bu Kanunda yer alan değerlendirme hükümlerine göre tespit edilen ve bu Kanunun mükerrer 298 inci maddesinin (Ç) fıkrası uyarınca ilk kez yeniden değerlendirilecek hesap döneminden önceki hesap döneminin sonu itibarıyla yasal defter kayıtlarında yer alan değerleri dikkate alınır. Amortismanın herhangi bir yılda yapılmamış olması durumunda, yeniden değerlemeye esas alınacak tutar bu amortismanlar tam olarak ayrılmış varsayılarak belirlenir.

Taşınmazlar ve amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetlerin (a) bendine göre tespit edilen değerleri ve bunlara ilişkin amortismanların yeniden değerlendirme oranı ile çarpılması suretiyle yeniden değerlendirme sonrası değerleri bulunur.

Madde hükmünden anlaşılacağı üzere, uygulamayla mükelleflere sürekli yeniden değerlendirme uygulamasında başlamadan hemen önce aktiflerinde tarihi maliyet bedelleriyle kayıtlı taşınmaz ve ATİK'lerini güncel değerlerine taşımalarına olanak tanımaktadır.

Yapılacak değerlemede esas alınacak yeniden değerlendirme oranı olarak;

VUK'un mükerrer 298 inci maddesinin (A) fıkrasına göre enflasyon düzeltilmesine tabi tutulan;

i) En son bilançoda yer alan taşınmazlar ve amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetler ile bunların amortismanları için, anılan maddenin (Ç) fıkrası kapsamında yapılacak yeniden değerlemenin ilgili olduğu hesap döneminden önceki hesap döneminin son ayına ilişkin Yİ-ÜFE değerinin, söz konusu bilançonun ait olduğu tarihi takip eden aya ilişkin Yİ-ÜFE değerine bölünmesi ile bulunan oran,

ii) En son bilanço tarihinden sonra iktisap edilen taşınmazlar ve amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetler ile bunların amortismanları için, anılan maddenin (Ç) fıkrası kapsamında yapılacak yeniden değerlemenin ilgili olduğu hesap döneminden önceki hesap döneminin son ayına ilişkin Yİ-ÜFE değerinin, bunların iktisap edildiği ayı izleyen aya ilişkin Yİ-ÜFE değerine bölünmesi ile bulunan oran

Dikkate alınacaktır.

Geçici 32. madde kapsamında yapılacak yeniden değerlendirme öncesinde geçici 31. maddenin 1 ve/veya 7. Fıkraları uyarınca yeniden değerlendirme uygulanmışsa sırasıyla mükerrer 298 inci maddenin (Ç) fıkrası kapsamında yapılacak yeniden değerlemenin ilgili olduğu hesap döneminden önceki hesap döneminin son ayına ilişkin Yİ-ÜFE değerinin 2018 yılı Mayıs ayı ile 2021 yılı Haziran aylarına ilişkin Yİ-ÜFE değerine bölünmesi ile bulunan oranlar değerlemeye esas alınacaktır.

Yeniden değerlendirme neticesinde taşınmazlar ve amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetlerin değerinde meydana gelecek değer artışı, yeniden değerlemeye tabi tutulan taşınmazlar ve amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetlerin her birine isabet eden değer artışları ayrıntılı olarak gösterilecek şekilde, bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında gösterilir.

Pasifte özel bir fon hesabında gösterilen değer artışı tutarı üzerinden %2 oranında hesaplanan vergi, yeniden değerlendirme işleminin yapıldığı tarihi izleyen ayın sonuna kadar bir beyanname ile gelir veya kurumlar vergisi yönünden bağlı olunan vergi dairesine beyan edilir ve ilk taksiti beyanname verme süresi içinde, izleyen taksitler beyanname verme süresini takip eden ikinci ve dördüncü ayda olmak üzere üç eşit taksitte ödenir. Bu fıkra kapsamında ödenen vergi; gelir ve kurumlar vergisinden mahsup edilmez, gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilmez. Beyanın zamanında yapılmaması ya da tahakkuk eden verginin süresinde ödenmemesi halinde bu madde hükümlerinden faydalanılamaz.

Pasifte özel bir fon hesabında gösterilen değer artışı tutarının, sermayeye ilave edilme dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen kısmı, bu işlemin yapıldığı dönem kazancı ile ilişkilendirilmeksizin bu dönemde gelir veya kurumlar vergisine tabi tutulur.

Yeniden değerlemeye tabi tutulan taşınmaz ve amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde, pasifte özel bir fon hesabında gösterilen değer artışları, kazancın tespitinde dikkate alınmaz.

Bu madde kapsamında yeniden değerlendirme mükerrer 298 inci maddesinin (Ç) fıkrası uyarınca yapılacak yeniden değerlendirme öncesinde sadece bir kez uygulanabilir. Mükelleflerin bu maddenin sağlayacağı avantajlardan mahrum olmamak adına mükerrer

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

298 inci maddesinin (Ç) fıkrası kapsamında yeniden değerlendirilmeden önce bu hususu göz önünde bulundurmalarında fayda vardır.

3.12.2. VUK'un Mükerrer 298/Ç Maddesinde Düzenlenen Sürekli Yeniden Değerleme Uygulaması

26.10.2021 tarih ve 31640 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 7338 Sayılı Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Vergi Usul Kanunu'nda yapılan düzenlemeler ile 01.01.2022'den itibaren enflasyon düzeltmesi şartlarının gerçekleşmediği hesap dönemlerinde amortisman tabi iktisadi kıymetlerde yeniden değerlendirilmesi isteğe bağlı olarak mümkün olacaktır.

Yapılan düzenlemeyle, kolektif, adi komandit ve adi şirketler dahil olmak üzere tam mükellefiyete tabi ve bilanço esasına göre defter tutan gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerine (VUK 298'in A/1. bendinde yer alan şartlara bakılmaksızın enflasyon düzeltmesi yapmakla yükümlü olan münhasıran sürekli olarak işlenmiş altın, gümüş alım-satımı ve imali ile iştigal eden mükellefler ile kayıtlarını Türk para birimi dışında başka bir para birimiyle tutmalarına izin verilenler hariç), VUK 298. Maddesinin A/1. fıkrasında yer alan enflasyon düzeltmesi yapma şartlarının gerçekleşmediği hesap dönemlerinin sonu itibarıyla, bilançolarına dahil bulunan amortisman tabi iktisadi kıymetlerini (bu niteliklerini korudukları müddetçe sat-kirala-geri al işlemine veya kira sertifikası ihracına konu edilenler hariç) ve bunlar üzerinden ayrılmış olup bilançolarının pasifinde gösterilen amortismanları mezkûr maddede belirtilen şartlar doğrultusunda yeniden değerleyebilme imkânı getirilmiştir.

213 sayılı Kanunun mükerrer 298 inci maddesine eklenen (Ç) fıkrasıyla, enflasyon düzeltmesi şartlarının gerçekleşmediği hesap dönemlerinde, fıkroda öngörülen kapsam ve şartlar dahilinde amortisman tabi iktisadi kıymetlerin ve bunlara ait amortismanların yeniden değerlemeye tabi tutulabilmesine imkân sağlanmıştır.

VUK Mükerrer 298/Ç maddesi kapsamında yapılacak yeniden değerlemede, yeniden değerlemeye esas bedeller 2023 yılı için belirlenmiş yeniden değerlendirme oranı olan %58,46 oranında artırılır. Ancak bu kapsama yapılan yeniden değerlendirme üzerinden herhangi bir vergi ödenmez.

213 sayılı Kanunun mükerrer 298 inci maddesinin (Ç) fıkrası kapsamında yeniden değerlemeye tabi tutulabilecek iktisadi kıymetlerin, amortisman tabi iktisadi kıymet mahiyetinde olması zorunluluğu bulunduğundan, boş arazi ve arsalar gibi amortisman tabi olmayan iktisadi kıymetler yeniden değerlemeye tabi tutulamaz.

Pasifte özel bir fon hesabında gösterilen değer artışı tutarı ilgili sabit kıymetin satılmasında birikmiş amortisman gibi değerlendirilerek satış karının tespitinde dikkate alınır.

Özel fonlardan yer alan tutarın işletmeden çekilmesi halinde dönem kazancı ile ilişkilendirilerek vergilendirilir.

Bilindiği üzere, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinin (B) fıkrasına göre, yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dâhil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Türkiye İstatistik Kurumunun Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranı olup bu oranın Hazine ve Maliye Bakanlığınca Resmî Gazete ile ilan edilmesi gerekmektedir. Bu hüküm uyarınca yeniden değerlendirme oranı 2023 yılı için % 58,46 (elli sekiz virgöl kırk altı) olarak tespit edilmiştir. Öte yandan, bu konuda daha önce yayımlanmış olan Tebliğler de yürürlükte bulunmaktadır.

3.13. Enflasyon Muhasebesi Uygulaması

Enflasyon muhasebesi esas itibarıyla paranın satın alma gücündeki değişim sonucu gerçek durumu ifade edemeyen mali tabloların, gerçek değerini ifade eder hale gelmesini sağlamak üzere satın alma gücünün ilgili tarihe göre düzeltilmesi uygulamasıdır. Enflasyon düzeltmesi, parasal olmayan kıymetlerin, enflasyon düzeltmesinde dikkate alınacak tutarlarının düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle, malî tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanması olarak tanımlanmaktadır.

Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinin (A) fıkrasının (1) numaralı bendi uyarınca, fiyat endeksindeki (Yİ-ÜFE) artışı,

(1) İçinde bulunulan dönem dâhil son üç hesap döneminde %100'den

(2) İçinde bulunulan hesap döneminde %10'dan fazla olması

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

Şartlarının birlikte gerçekleşmesi halinde malî tabloların enflasyon düzeltmesine tâbi tutulması zorunlu olup, uygulama açısından mükelleflerin herhangi bir seçimlik hakları bulunmamaktadır.

Geçici vergi dönemlerinde yukarıda belirtilen oranların tespitinde, son üç hesap dönemi yerine üçer aylık dönemlerin son ayı dahil önceki otuz altı ay ve içinde bulunulan hesap dönemi yerine son on iki ay dikkate alınmaktadır. Enflasyon düzeltmesi uygulaması, her iki şartın aynı anda birlikte gerçekleşmemesi halinde ise sona ermektedir.

2021 takvim yılı sonu itibarıyla enflasyon düzeltme şartları oluşmakla birlikte, VUK'na 7352 sayılı Kanunla eklenen geçici 33 üncü maddeyle; geçici vergi dönemleri de dâhil olmak üzere 2021 ve 2022 hesap dönemleri (kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerde 2022 ve 2023 yılında biten hesap dönemleri) ile 2023 hesap dönemi geçici vergi dönemlerinde mükerrer 298 inci maddenin (A) fıkrası kapsamındaki enflasyon düzeltmesine ilişkin şartların oluşup oluşmadığına bakılmaksızın mali tabloların enflasyon düzeltmesine tabi tutulmaması, ancak 2023 hesap dönemi sonuna ait mali tabloların, enflasyon düzeltmesi şartlarının oluşup oluşmadığına bakılmaksızın enflasyon düzeltmesine tabi tutulması öngörülmüş, diğer bir ifade ile enflasyon düzeltmesi 2023 hesap dönemi sonuna kadar ertelenmiştir.

Mükellefler 31/12/2023 tarihli (kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerde 2024 yılında biten özel hesap dönemi sonuna ait) mali tablolarını VUK'nun geçici 33 üncü maddesi gereğince düzeltecek, daha sonraki dönemlere ait mali tabloların düzeltme işlemleri ise aynı Kanunun mükerrer 298 inci maddesinin (A) fıkrasında öngörülen şartların varlığına bağlı olarak yapılacaktır.

Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesinin (A) fıkrası ve geçici 33. maddesi gereğince 2023 hesap dönemi sonu ve izleyen hesap dönemlerine ilişkin olarak enflasyon düzeltmesine tabi tutulacak mali tabloların ve düzeltme işlemlerinin usul ve esaslarının belirlenmesine yönelik 555 Numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği 30.12.2023 tarih ve 32415 Sayılı Resmi Gazete'de (2. Mükerrer) yayımlanmıştır.

Enflasyon düzeltmesi işlemleri sırasında izlenecek uygulama adımları aşağıda kısaca özetlenmiştir.

3.13.1. Enflasyon Düzeltmesi Yapılacak Yıllar

31.12.2023 tarihli bilançolarda yer alan parasal olmayan kıymetler enflasyon düzeltmesine tabi tutulacaktır. 2024 yılında ise her bir geçici vergi dönemi itibarı ile enflasyon düzeltmesi şartlarının oluşup oluşmadığına bakılacak olup, şartların oluşması halinde ise ilgili geçici vergi döneminden itibaren düzeltme işlemlerine başlanacaktır.

Özel hesap dönemine tabi olan mükellefler ise ilk olarak 2024 yılında biten hesap dönemlerinde bilanço düzeltmesini yapacaklardır. Dolayısıyla özel hesap dönemine tabi mükellefler 2023 yılında bu anlamda bir düzeltme yapmayacaklardır.

Hesap dönemi takvim yılı olan mükelleflerin öncelikle 2023 yılı bilanço kalemlerinin düzeltilmesi ile ilgili hazırlıkları yapmaları gerekmektedir.

3.13.2. 2023 Yılı Bilanço Düzeltmesi En Son Hangi Tarihe Kadar Yapılabilir?

31.12.2023 tarihli bilanço düzeltmesinin 2023 kurumlar vergisi beyannamesi verilme süresi olan 30 Nisan 2024 tarihine kadar yapılması mümkündür. Ancak düzeltilmiş bilançonun aynı zamanda 2024 yılı açılış bilançosu olduğu dikkate alındığında her mükellefin bu durumu kendi özel şartlarına göre değerlendirmesini tavsiye ederiz.

3.13.3. 2023 Yılı Kurumlar Vergisi Beyannamesi Ekinde Vergi Dairesine Verilecek Bilançolar

Mükellefler, 2023 yılı faaliyetleri ile ilgili olarak 31.12.2023 tarihli bilançolarını hazırladıktan sonra 31.12.2023 tarihli düzeltilmiş bilançolarını hazırlayacaklardır. Dolayısıyla 2023 kurumlar vergisi beyannamesi ekinde olağan cari yıl bilançosu ile düzeltilmiş bilanço olmak üzere iki ayrı bilanço vergi dairesine verilecektir.

3.13.4. 31.12.2023 Tarihli Bilançonun Düzeltmesinin Vergisel Bir Etkisi Olacak Mıdır?

31.12.2023 tarihli bilançonun düzeltilmesinin 2023 yılına vergisel bir etkisi olmayacaktır. Ancak 2024 yılında yapılacak bilanço düzeltme işlemlerinin vergisel etkisinin olacağını belirtmek isteriz.

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

3.13.5. 31.12.2023 Tarihli Bilanço Düzeltme Yol Haritamız Nasıl Olmalıdır?

Enflasyon düzeltmesinde iş yükünün daha çok muhasebe ve bilgi işlem departmanlarında olduğunu belirtmek isteriz. Bu çerçevede 2023 hesap dönemi kapanmadan düzeltme işlemleri ile ilgili olarak aşağıdaki yol haritasının takip edilmesini tavsiye ederiz.

1. AŞAMA

Bilançoda yer alan parasal olmayan kıymetler tespit edilecektir.

2. AŞAMA

Parasal olmayan kıymetlerin düzeltmeye esas tarihleri tespit edilecektir.

3. AŞAMA

Parasal olmayan kıymetlerin düzeltmeye esas tutarları tespit edilecektir.

4. AŞAMA

Parasal olmayan kıymetlerin düzeltmeye esas tutarları düzeltme katsayısı ile çarpılıp düzeltilmiş değerler bulunacaktır.

5. AŞAMA

Düzeltilme ile ilgili muhasebe kayıtları yapılacaktır.

6. AŞAMA

Enflasyon muhasebesi kayıtları tamamlandıktan sonra 31.12.2023 tarihli düzeltilmiş bilanço düzenlenecektir.

3.13.6. Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulacak Bilanço Hesapları

31.12.2023 tarihli bilançonun parasal olmayan aktif ve pasif kalemleri enflasyon düzeltmesine tabi tutulacaktır. Parasal kıymetler (parasal varlıklar ve parasal kaynaklar) ise enflasyon düzeltmesine tabi tutulmayacaktır. Zira mali tabloda görünen parasal kıymete ait değer, mali tablo tarihi itibarıyla o kıymetin satın alma gücünü göstermektedir.

31.12.2023 tarihli bilanço	
Parasal Olmayan Dönen Varlıklar	Parasal Olmayan Kısa + Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
Parasal Olmayan Duran Varlıklar	Parasal Olmayan Özkaynaklar

3.13.7. Parasal Olmayan Kıymetler

555 seri no.lı VUK Genel Tebliği ekinde yer alan düzeltmeye konu parasal olmayan kıymetler aşağıdaki gibidir.

Parasal Olmayan Kıymetler ⁶⁰	
110	Geçici olarak elde tutulan hisse senetleri
150	Üretimde veya diğer faaliyetlerde kullanılmak üzere işletmede bulundurulmuş hammadde ve malzemeler

60 Listede yer alan iktisadi kıymetler, uygulayıcılar için kolaylık sağlamak üzere, "Tek Düzen Hesap Planı"nında izlendikleri hesap kodları ile gösterilmiştir. Bu listede yer almayan iktisadi kıymetler mahiyet itibarıyla listedeki kendilerine en yakın iktisadi kıymet gibi işleme tabi tutulurlar.

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

151	Henüz tam mamul haline gelmemiş ancak direkt ilk madde ve malzeme ile direkt işçilik ve genel üretim giderlerinden belli oranlarda pay almış üretim aşamasındaki mamuller
152	Üretim çalışmaları sonunda elde edilen ve satışa hazır hale gelmiş bulunan mamuller
153	Herhangi bir değişikliğe tabi tutulmadan satmak amacı ile işletmeye alınan ticari mallar
157	Diğer stok kalemlerinin hiçbirinin kapsamına alınmayan ürün, artık ve hurdalar
159	Yurt içinden ya da yurt dışından satın alınmak üzere siparişe bağlanan stoklarla ilgili olarak verilen avanslar ⁶¹
170	Hakediş maliyetleri
180	Peşin ödenen ve cari dönem içinde ilgili gider hesaplarına kaydedilmemesi gereken, gelecek döneme ait giderler
240	İştiraklerdeki sermaye payları hesabında aranan asgari yüzdeleri taşımadığı için iştirakler hesabında izlenemeyen, ancak uzun vadede elde tutulması amaçlanan hisse senetleri ile hisse senetleri dışında kalan ve uzun vadeli amaçlarla veya yasal zorunluluklarla veya paraya dönüşme niteliği kaybaldığı için elde tutulan menkul kıymetler
242	İşletmenin, doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetleri veya ortaklık payları
245	İşletmenin doğrudan veya dolaylı olarak yüzde 50 oranından fazla sermaye ya da oy hakkına veya en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştiraklerin sermaye payları
250	İşletmeye ait her türlü arazi ve arsalar
251	Herhangi bir işin gerçekleşmesini sağlamak veya kolaylaştırmak için, yeraltında veya yerüstünde inşa edilmiş yeraltı ve yerüstü düzenleri
252	Her türlü binalar ve mütemmim cüzüleri
253	Üretimde kullanılan her türlü makine, tesis ve cihazlar
254	İşletme faaliyetlerinde kullanılan tüm taşıtlar
255	İşletme faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makine ve cihazları ile döşeme, masa, koltuk, dolap, mobilya gibi maddi duran varlıklar

61 Verilen avans, parasal olmayan bir mahiyet taşıyor ise "parasal olmayan kıymet" olarak addolunur.

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

257	Maddi duran varlıklar içinde yer alan amortismanına tabi iktisadi kıymetler için ayrılmış olan amortismanlar
258	Yapımı süren ve tamamlandığında ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılacak olan, her türlü madde ve malzeme ile işçilik ve genel giderlerle ilgili harcamaların yapıldığı yatırımlar
259	Yurt içinden veya yurt dışından satın alınmak üzere sipariş edilen maddi duran varlıklarla ilgili olarak verilen avanslar ⁶²
260	İmtiyaz, patent, lisans, ticari marka ve unvan gibi bir bedel ödenerek elde edilen bazı hukuki tasarruflar ile kamu otoritelerinin belirli alanlarda tanıdığı kullanma, yararlanma gibi yetkiler dolayısıyla yapılan harcamalar
261	Bir işletme devralınırken katlanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklarının değeri arasındaki olumlu fark olan peştamallıklar
262	İşletmenin kurulması, yeni bir şubenin açılması, işlerin sürekli olarak genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir değer elde edilmeyen ve aktifleştirilmiş olan giderler
263	Yeni ürün ve teknolojiler oluşturulması, mevcutların geliştirilmesi ve benzeri amaçlarla yapılan ve aktifleştirilmiş olan giderler
264	Kiralanan gayrimenkullerin geliştirilmesi veya ekonomik değerinin sürekli olarak artırılması amacıyla yapılan özel maliyet bedelleri
268	Maddi olmayan duran varlıklar içinde amortismanına tabi iktisadi kıymetler için ayrılmış olan amortismanlar
271	Arama amacı ile yapılan işlerle ilgili arama giderleri
272	Açık işletmelerde, maden üstündeki örtüyü kaldırmak veya yeraltındaki maden yataklarına girmek, bu yatakla yerüstü arasında genel kütlenin tüketilmesine kadar sürekli bir bağlantı kurmak ve maden yataklarını üretime elverişli parçalara bölmek, gerek insanların gerekse araçların gidip gelme ve havalandırılmalarını ve cevherin taşınmasını sağlamak amacıyla açılacak olan düşey, yatay ve eğilimli yol, mecra ve benzeri faaliyetlerin gerektirdiği giderlerle; petrol işlemlerinden kuyu açma, temizleme, derinleştirme, bitirme veya bu işlemlere hazırlık için yapılan işçilik, yakıt, tamir ve bakım, nakliye, ikmal, malzeme vb. hazırlık ve geliştirme giderleri
278	Özel tükenmeye tabi varlıklar grubuna giren kalemler için ayrılan tükenme payları
280	Peşin ödenen ve cari dönem içinde ilgili gider hesaplarına kaydedilmemesi gereken gelecek yıllara ait giderler
293	Tedbirli satın alma ve imal etme politikası gereği ve stok dönüş hızı düşüklüğü nedeniyle işletmede bulunan ve işletmenin bir yıllık dönem içinde kullanabileceğinden daha fazla olan stok kalemleri
294	Çeşitli nedenlerle işletmede kullanılmama ve satış olanaklarını yitiren ve elden çıkarılacak stoklar ve duran varlıklar

62 Verilen avans, parasal olmayan bir mahiyet taşıyor ise "parasal olmayan kıymet" olarak addolunur.

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

340	İşletmenin satış amacıyla gelecekte yapacağı mal teslimleri ve hizmet ifaları ile ilgili olarak peşin tahsil edilen sipariş avansları ⁶³
350	Yıllara yaygın taahhüt işleri yapan işletmelerin üstlendikleri işlerden, gerçekleştirdikleri kısım karşısında aldıkları hakedişler
380	Gelecek bilanço dönemlerine ait peşin tahsil olunan gelirlerin bir yıldan kısa süreye ait kısımları
440	İşletmenin satış sözleşmesine dayanarak mal teslimi ve hizmet ifasından önce tahsil ettiği bir yılı aşan avanslar ⁶⁴
480	Gelecek bilanço dönemlerine ait peşin tahsil olunan gelirlerin bir yıldan uzun süreye ait kısımları

3.13.8. Özsermaye Kalemleri

Özsermaye kalemleri arasında yer alan aşağıdaki kıymetler de parasal olmayan kıymet kabul edilerek düzeltmeye tabi tutulacaktır.

Aşağıdaki öz sermaye kalemleri bilançoda düzeltilmiş değerleriyle yer alır.

Düzeltmeye Tabi Tutulacak Özsermaye Kalemleri
Sermaye
Sermaye düzeltmesi olumlu ve olumsuz farkları
Hisse Senetleri İhraç Primleri
Hisse Senedi İptal Karları
Yasal Yedekler
Statü Yedekleri
Olağanüstü Yedekler
Özel Fonlar (213 sayılı Kanununun 328 ve 329 uncu maddeleri kapsamında oluşturulan sabit kıymet yenileme fonu ile aynı Kanununun 325/A maddesi kapsamında ayrılan girişim sermayesi fonu; 5520 sayılı Kanununun 5/1-e, j ve k bentleri gereğince oluşturulan fonlar; 6111, 6736, 7143, 7326, 7440 sayılı Kanunlar kapsamında, işletmede mevcut olduğu halde kayıtlarda yer almayan emtianın kayda alınmasına ilişkin olarak oluşturulan karşılık hesapları; 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun ek 3 üncü maddesi ile 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanununun 3 üncü maddesi kapsamında oluşturulan fon hesapları gibi)

193 sayılı Kanununun geçici 85, 90 ve 93. maddeleri ile 5520 sayılı Kanununun geçici 15. maddesi ve 5811 sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun kapsamında oluşturulan fon hesaplarından; mezkur Kanun hükümleri dahilinde işletmeye konulan altın, taşınmaz gibi parasal olmayan kıymetlerden kaynaklı

63 Verilen avans, parasal olmayan bir mahiyet taşıyor ise "parasal olmayan kıymet" olarak addolunur.

64 Verilen avans, parasal olmayan bir mahiyet taşıyor ise "parasal olmayan kıymet" olarak addolunur.

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

olanlar da parasal olmayan kıymet olarak kabul edilecek ve bilançoda düzeltilmiş değerleriyle yer alacaktır.

3.13.9. Düzeltme Kapsamına Giren Varlıkların Düzeltmede Dikkate Alınacak Düzeltme Tarihlerinin Tespiti

Düzeltme işlemi için parasal olmayan kıymetlerin düzeltmeye esas tarihlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede bilançoda yer alan parasal olmayan kıymetler için esas alınacak “Düzeltilmeye Esas Tarih” aşağıdaki gibi belirlenecektir.

a) Alış bedeli ile değerlendirilen menkul kıymetler ve mali duran varlıklar için: Satın Alma Tarihi

b) İlk madde ve malzeme, ticari mallar, yarı mamul ve mamul stokların maliyetine dâhil edilen unsurlar, yıllara sâri inşaat ve onarım işlerinde maliyeti oluşturan unsurlar, gelecek aylara ve yıllara ait giderler, maddi duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, maddi olmayan duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, özel tükenmeye tabi varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, yıllara sâri inşaat ve onarım hakedişleri ile haklar ve şerefiyeler, özel fonlar (sabit kıymet yenileme fonu, 5520 sayılı Kanununun 5/1-e bendi gereğince oluşturulan fon gibi parasal olmayan kıymet olarak kabul edilen fonlar), kâr yedekleri için: Defterlere Kayıt Tarihi (Bunlara mahsuben verilen veya alınan parasal olmayan avanslar, ödeme veya tahsil tarihinden mahsup tarihine kadar düzeltilir).

(Bunlara mahsuben verilen veya alınan parasal olmayan avanslar, ödeme veya tahsil tarihinden mahsup tarihine kadar düzeltilir),

c) Parasal olmayan alınan depozito ve teminatlar ile avanslar, nakit olarak ödenmiş sermaye, hisse senetleri ihraç primleri, hisse senedi iptal karları için: Tahsil Tarihi

ç) Parasal olmayan verilen depozito ve teminatlar ile avanslar için: Ödeme Tarihi

d) Aynı sermaye olarak konulan kıymetler için: Mülkiyetin İntikal Ettiği Tarih

e) Kâr yedekleri, geçmiş yıl kârları ve net dönem kârının, parasal olmayan kıymet olarak kabul edilecek fonların, öz sermaye kalemlerine ait fark hesaplarının sermayeye ilave edilmesi dolayısıyla artırılan sermaye için: Tescil Tarihi

f) Nakdi sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için: Ödeme Tarihi

g) Aynı sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için: Sermaye Olarak Konulan Kıymetlerin Mülkiyetinin İntikal Ettiği Tarih

ğ) Temettü karşılığı alınan hisse senetleri için: İştirak Edilen Şirket Sermayesinin Tescil Tarihi

h) Parasal olmayan karşılıklar için: Bağlı Oldukları İktisadi Kıymet İçin Belirlenen Tarihler.

Bilindiği üzere, en son 2004 yılı bilanço kalemleri enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuştu. Bu kez, 1.1.2005 ila 31.12.2023 arasında olup 31.12.2023 tarihli bilançoda yer alan parasal olmayan kıymetler düzeltmeye tabi tutulacaktır. Dolayısıyla bilanço kalemleri için kayıt tarihi itibarı ile en fazla 18 yıllık bir dönem için düzeltme çalışması yapılacağını hatırlatmak isteriz.

3.13.10. Düzeltme Katsayıları

Düzeltme katsayılarının tespiti için öncelikle düzeltmeye esas alınacak tarihlerin doğru tespit edilmesi gerekmektedir. Daha sonra Yİ-ÜFE değerleri dikkate alınarak düzeltme katsayıları belirlenecektir. 2023 hesap dönemi sonuna ait bilançonun düzeltilmesi işlemi, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından Türkiye geneli için hesaplanan ve aylar itibarıyla açıklanan Yİ- ÜFE değerleri göz önünde bulundurularak aşağıdaki formüle göre saptanacak olan düzeltme katsayıları kullanılarak yapılacaktır.

Düzeltilme Katsayısı= $\frac{\text{(Mali Tablonun Ait Olduğu Aya İlişkin Yİ-ÜFE)}}{\text{(Düzeltilmeye Esas Alınan Tarih İçeren Aya İlişkin Yİ-ÜFE)}}$

IX. İKTİSADİ KIYMETLERİN DEĞERLEMESİ

3.13.11. Muhasebe Kayıtları

Mevcut düzenlemelere göre, 31.12.2023 tarihi itibarıyla mükellefler tüm envanter ve değerlendirme çalışmalarını tamamlayarak dönem sonu muhasebe kayıtlarını yapacak, yansıtma kayıtlarını gerçekleştirecek, vergiye tabi kazançlarını tespit edip vergi karşılığı kaydı yapacak ve gelir tablosu hesaplarını kapatarak dönem net kârını (veya dönem net zararını) tespit edeceklerdir. Bu şekilde ortaya çıkan kesin bilanço aynı zamanda 2023 yılı kurumlar vergisi beyannamesi eki olacak bilanço da dayanak teşkil edecektir. Sonrasında ise bu bilançoda yer alan parasal olmayan kıymetler enflasyon düzeltmesine tabi tutulacak, hesaplanacak farklar ilgili kıymetlere ait ana hesaplar altında ayrı bir enflasyon düzeltmesi fark hesabına kaydedilecektir (698 no.lu Enflasyon Düzeltmesi Hesabı). Tüm hesaplama ve kayıtlar tamamlandıktan sonra 698 no.lu hesabın bakiyesi; borç bakiyesi veriyorsa 580 no.lu Geçmiş Yıl Zararları Hesabına, alacak bakiyesi veriyorsa 570 no.lu Geçmiş Yıl Karları Hesabına devredilecektir. Bu şekilde tespit edilen geçmiş yıl karı vergiye tabi tutulmayacak, geçmiş yıl zararı ise zarar olarak kabul edilmeyecektir. Bu kayıtlardan sonra enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş 31.12.2023 bilançosu ortaya çıkacaktır.

X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN

X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN

1. Mevcutlarda Amortisman

İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle 269. madde gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin birinci kısımdaki esaslara göre tespit edilen değerinin VUK hükümlerine göre yok edilmesi amortisman konusunu oluşturur.

VUK 269. maddede yazılı kıymetler:

1. Gayrimenkullerin mütemmim cüzleri ve teferruatı;
2. Tesisat ve makineler;
3. Gemiler ve diğer taşıtlar;
4. Gayrimaddi haklardır.

Mükellefler amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın tespit ve ilan edeceği oranlar üzerinden itfa eder. Hazine ve Maliye Bakanlığı bu oranların tespitinde iktisadi kıymetleri faydalı ömürlerini dikkate alır ve iktisadi kıymetlerin faydalı ömürlerini ve normal amortisman oranlarını gösteren listeler yayınlanmaktadır. Temel liste 333 no.lu VUK Genel Tebliği ekinde yayınlanmıştır. Bu tebliğ ekinde yer alan faydalı ömür ve amortisman oranları hakkında daha sonra yayınlanan birçok VUK Genel Tebliği ile değişiklik ve ilaveler yapılmıştır. 26.10.2021 tarih ve 31640 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 7338 Sayılı Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Vergi Usul Kanunu'nda yapılan düzenleme ile birlikte Vergi Usul Kanunu'nun "Süre Bakımından" başlıklı 320. maddesinde yapılan değişiklikle amortisman uygulamasına yönelik usullere yenileri eklenmiştir. Maddenin ikinci fıkrası kapsamında olanlar (binek otolar) hariç olmak üzere, işletme aktifine yeni kaydedilecek amortismanına tabi iktisadi kıymetler için aktive girme tarihinden itibaren günlük esasa göre amortisman ayrılabilmesi bir seçimlik imkân olarak mükelleflere tanınmıştır. Mükelleflere, Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen faydalı ömür süresinin iki katını ve elli yılı aşmamak, her yıl için aynı nispet uygulanması şartıyla, daha uzun faydalı ömürler dikkate alınarak amortisman sürelerini uzatabilme hususunda serbesti tanınmaktadır. Yıl veya gün esasına göre amortisman ayırabilme serbestisi tanınan iktisadi kıymetler bakımından,

söz konusu yöntemlerden biri ile amortisman hesaplanmasına başlandıktan sonra, hesaplama şekli değiştirilemeyecektir.

VUK'ta açıklanmış amortisman yöntemleri normal amortisman ve azalan bakiyeler usulüyle amortisman olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Azalan bakiyeler yönteminde amortisman oranı, normal amortisman oranının iki katıdır. Bu yöntemde her yıl üzerinden amortisman ayrılacak tutar, daha önceki yıllarda ayrılan amortisman tutarlarının (birikmiş amortismanlar) maliyet bedelinden düşülmesi ile bulunur. Azalan bakiyeler yönteminde de iktisadi kıymet, normal amortismanına göre tespit edilen faydalı ömür süresi içinde itfa edilir. Mükellefler istedikleri yöntemi seçmekte serbesttir. İktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz eden bir iktisadi kıymet için sadece bir tek yöntem uygulanabilir. Bir iktisadi kıymet için normal amortisman yöntemine göre amortisman ayrılmasına başlandıktan sonra bu yöntemden geri dönülemez. Ancak azalan bakiyeler yönteminden normal amortisman yöntemine geçilebilir. Azalan bakiyeler usulüne göre amortisman yönteminde dikkat edilmesi gereken husus amortisman oranının %50'yi geçmemek üzere normal amortisman oranının iki katı olacaktır.

İşletmeler amortisman tablolarını iktisadi kıymet bazında ve detaylı bir şekilde oluşturmak zorundadırlar. Amortisman süresi, kıymetlerin aktive girdiği yıldan başlar. Bu sürenin yıl olarak hesaplanması için (1) rakamı mükellefçe uygulanan nispete bölünür.

Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları binek otomobilleri hariç olmak üzere, işletmelere ait binek otomobillerinin aktive girdiği hesap dönemi için ay kesri tam ay sayılmak suretiyle kalan ay süresi kadar amortisman ayrılır. Amortisman ayrılmayan süreye isabet eden bakiye değer, itfa süresinin son yılında tamamen yok edilir.

Her yılın amortismanı ancak o yıla ait değerlemede nazara alınabilir. Amortismanın herhangi bir yıl yapılmamasından veya ilk uygulanan nispetten düşük bir hadle yapılmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz.

X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN

1.1. 2024 Yılı Sonuna Kadar İktisap Olunacak Bazı İktisadi Kıymetler İçin Uygulanacak Faydalı Ömür Süresi

7338 sayılı Kanununun 51. maddesiyle Vergi Usul Kanunu'nun Geçici 30. Maddesine eklenen ikinci fıkranın yürürlüğe girdiği (7338 sayılı Kanununun Resmî Gazete'de yayımlandığı) tarihten 31.12.2023 tarihine kadar;

- Sanayi Sicil Belgesine haiz mükelleflerle münhasıran imalat sanayiinde kullanılmak üzere veya,
- 4691, 5746 ve 6550 sayılı Kanunlar kapsamında Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde kullanılmak üzere ya da,
- Yatırım teşvik belgesini haiz mükelleflerin belge kapsamında iktisap ettikleri yeni (kullanılmamış) makina ve teçhizatın,

faydalı ömür süreleri, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca bu amortisman tabii iktisadi kıymetler (ATİK) için tebliğlerde ilan edilen normal faydalı ömür süresinin yarısı dikkate alınmak suretiyle tespit edilecektir.

Yukarıda kapsamına yer verilen (YTB kapsamında iktisap edilenler hariç; zira YTB kapsamında alınan ATİK'lerin teslimi KDV 13/d kapsamında istisnadır) iktisap edilecek makine ve teçhizatın KDV'den istisna olarak teslim edilmesine dair KDV Kanunu Geçici 39. maddesinde düzenlemeler yapılmıştır.⁶⁵

İmalat sanayinde kullanılmak üzere iktisap edilecek ve madde hükmünden yararlanabilecek makine ve teçhizatın tespiti konusunda Cumhurbaşkanı'na yetki verilmiştir. Bu yetki 5.5.2018 tarih ve 30412 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 2018/11674 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kullanılmıştır. Söz konusu Kararnamenin eki olan "Makine ve Teçhizat Listesi"ne kayıtlı sabit kıymetlerin amortismanları VUK'un geçici 30. maddesinde düzenlenen şekilde ayrılabilir.

Söz konusu listede yer alan makine ve teçhizatın kullanılmış olanları ile aksam, parça, aksesuar ve teferruatları VUK Geçici Madde 30 ve KDV Kanunu Geçici Madde 39 kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Geçici 30. madde ile getirilen **uygulamadan faydalanılması ihtiyaridir**. Ancak, bu uygulamadan

yararlanılmasına bağlı olarak belirlenen ve uygulanmasına başlanılan amortisman oran ve süreleri, izleyen dönemlerde değiştirilemez. Söz konusu uygulamaya ilişkin usul ve esaslar 497 Sıra No.lu VUK Genel Tebliğinde detaylı olarak açıklanmıştır.

2. Alacaklarda Amortisman

2.1. Değersiz Alacaklar

VUK'un 322. maddesinde değersiz alacaklar "Kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline imkan kalmayan alacaklar değersiz alacaklardır." şeklinde düzenlenmiştir. Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yok edilirler.

İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları, gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler.

Kazai hükümden anlaşılması gereken, alacağın tahsil edilebilme imkanının tamamen ortadan kalktığını hükme bağlayan bir mahkeme kararının olmasıdır. Kanaat verici vesikadan kasıt ise mahkeme tarafından borçlu hakkında gaiplik kararı, borçlunun adresinin saptanamaması nedeniyle icra takibat dosyasının işlemde kaldırıldığını gösteren icra memurluğu yazısı, borçlunun ölümü ve mirasçılarının bulunmadığını veya mirasçılarının mirası reddettiğini kanıtlayan resmi soruşturma belgesi gibi belgelerdir.

Alacağın tahsil edilmemiş olması veya borçlunun bulunamaması söz konusu alacağın değersiz sayılabilmesi için yeterli değildir. Mali idare aciz vesikasını değersiz alacak için kanaat verici bir vesika olarak görmemektedir. Danıştay'ın da bu yönde kararları mevcuttur.

Konkordato anlaşması yapıldığı durumlarda konkordato dışında kalan alacak kısmı tamamen değersiz alacak kabul edilir.

Görüldüğü gibi değersiz alacak; kaybedilmiş, tahsiline artık imkân kalmamış, değeri sıfıra inmiş bir alacaktır. Kanuni düzenlemeye göre alacağın tahsil imkânının kalmadığının, kazai bir hükümle veya kanaat verici bir vesika ile tevsik edilmesi icap etmektedir. Kazai bir hükümden anlaşılması gereken, alacağın tahsili için kanun yollarına başvurulmuş olması, icra takibinin yapılmış bulunması, bu

⁶⁵ KDV Kanunu'nun geçici 39. Maddesinin 31.12.2019 olan geçerlilik süresi, 24.12.2019 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan 7201 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeye istinaden 31.12.2024 tarihine kadar uzatılmıştır. Bu istisnaya dair KDVGUT'nin II/E.9 no.lu kısmında açıklamalar yapılmıştır.

X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN

müracaatlar ve takipler sonunda, alacağın ödenmeyeceğine hakim tarafından hükmedilmiş olması; kanaat verici vesika teriminden ise ödemeyi imkansız hale getirmiş hal ve sebepler sonucu ortaya çıkmış belgeler anlaşılmalıdır. Alacağın tahsil güçlüğü'nün objektif ve inandırıcı belgelerle ortaya konması değersiz alacak uygulaması bakımından büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde alacakların tahsilinin mümkün olmadığını takdiri mükellefe bırakılmış olur. Böyle bir boşluk bırakmamak amacıyla kanun koyucu değersiz hale geldiği ileri sürülen alacağın ciddi olarak takip edildiğine ilişkin çabaların kazai bir hüküm veya kanaat verici bir vesika ile tevsikini öngörmüştür.

Kanaat verici bir vesikadan ne anlaşılması gerektiği hususunda ise kanunda yeterli açıklık bulunmamaktadır. Ancak, vergi hukuku uygulaması bakımından kanaat verici vesikalara örnek olarak aşağıdaki belgeler sayılabilir. (Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 01.03.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.99.16.01.0-VUK-323-68 sayılı özelgesinden alınmıştır.)

-Borçlunun herhangi bir mal varlığı bırakmadan ölümü veya Medeni Kanun'un 31 ve izleyen maddelerine göre mahkemelerce borçlu hakkında verilen gaiplik kararı ve mirasçılardan da mirası reddettiklerine dair sulh hukuk mahkemelerince verilmiş bulunan mirası red kararı,

-Borçlu aleyhine alacaklı tarafından açılan davayı borçlunun kazandığına dair mahkeme kararı,

-Mahkeme huzurunda alacaktan vazgeçildiğine ilişkin olarak düzenlenmiş belgeler,

-Alacaktan vazgeçildiğine dair konkordato anlaşması,

-Borçlunun dolandırıcılıktan mahkum olması ve herhangi bir malvarlığı bulunmadığını belgeleyen resmi evrak,

-Borçlunun adresinin saptanamaması nedeniyle icra takibat dosyasının kaldırıldığını ve yasal süresi içerisinde yenileme talebinde de bulunulmadığını gösteren icra memurluğu yazısı,

-Gerek doğuşu gerekse vazgeçilmesi bakımından belli ve inandırıcı sebepleri olmak şartıyla alacaktan vazgeçildiğini gösteren anlaşmalar, (Alacaklının tek taraflı irade beyanı ile alınmasından vazgeçilen alacakların, değersiz alacak olarak zarar kaydı mümkün değildir.)

-Ticaret mahkemesince borçlu hakkında verilmiş ve

ilgili masa tarafından tasfiyeye tabi tutulmuş bulunan iflas kararına ilişkin belgeler.

Gelir getirici bir ticari faaliyetten kaynaklanmadığından avans niteliğindeki bir alacağın değersiz hale gelmesi nedeniyle karşılık yoluyla gider yazılması işlemi pek kabul gören bir görüş değildir. (Ancak, ticari faaliyeti sadece gelir getirici faaliyet olarak görmeyen, işletmenin verdiği avansları da ticari faaliyetinin bir parçası olarak gören ve bu sebeple avanslardan doğan alacakların da değersiz alacak ve şüpheli alacak mevzularına gireceğini savunan görüşler de vardır.)

Bilanço esasına göre defter tutan işletmeler değersiz hale gelen alacaklarını değersiz hale geldikleri yıl kayıtlı değerleri ile zarara geçirerek, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler ise defterlerine gider kaydederek yok ederler.

Değersiz alacakların, değersiz hale geldikleri yılda gider kaydedilmesi gerekmektedir, sonraki yıllarda bu tutarların gider kaydedilmesi mümkün değildir.

2.1.1. Bankalar Tarafından Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar ile Bu Karşılıkların VUK Kapsamında Değersiz Alacak Kabul Edilmesi

7186 sayılı Kanununun 16. maddesi ile Bankacılık Kanunu'nun 53. maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Karşılıklar, teminatlar ve kayıttan düşme

MADDE 53 – Bankalar, krediler ile ilgili olarak doğmuş veya doğması muhtemel zararların karşılanması için yeterli düzeyde karşılık ayrılmasına, kredilerin kalitesine ve sınıflandırılmasına, garantilerin ve teminatların alınmasına, bunların değerinin ve güvenilirliğinin ölçülmesine, takibe alınan kredilerin izlenmesi ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yayımlanan Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına göre kayıttan düşülmesine, kredilerin yeniden yapılandırılması dâhil geri ödenmelerine ilişkin politikaları oluşturmak ve uygulamak, bunları düzenli olarak gözden geçirmek, tüm bu hususları icra edebilecek gerekli yapıları tesis etmek ve işletmek zorundadır. Bu fıkra hükmünün uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.

Bu madde uyarınca krediler ile ilgili olarak ayrılan özel karşılıkların tamamı ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.

X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN

Bu madde uyarınca özel karşılık ayrıldıktan sonra tahsil imkânı kalmaması nedeniyle kayıttan düşülen krediler, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 322 nci maddesi hükümleri kapsamında değersiz alacak addolunur."

2.1.2. Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin 6361 Sayılı Kanununun 16. Maddesi Kapsamında Ayrıldıkları Karşılıkların Vergisel Yönden Gider Kabul Edilmesi ve Karşılık Ayrılan Bu Alacakların Tahsil İmkânı Kalmaz ise VUK Yönünden Değersiz Alacak Olarak Kabul Edilmesi

7186 sayılı Kanununun 26. maddesi ile yapılan düzenleme sonrasında 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun 16. Maddesi aşağıdaki şekli almıştır:

"Karşılıklar

MADDE 16 – (1) Şirket, işlemlerinden kaynaklanan alacaklarından doğmuş veya doğması beklenen ancak, miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde karşılık ayırmak zorundadır.

(2) Şirket tarafından bu madde uyarınca ayrılan özel karşılıkların tamamı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.

(3) Bu madde uyarınca özel karşılık ayrıldıktan sonra tahsil imkânı kalmaması nedeniyle kayıttan düşülen alacaklar, 213 sayılı Kanununun 322 nci maddesi hükümleri kapsamında değersiz alacak addolunur."

6361 sayılı Kanununun 3. maddesinde Şirket; "Türkiye'de kurulu finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketleri" şeklinde tanımlanmıştır.

2.2. Şüpheli Alacaklar

VUK'un 323. maddesinde şüpheli alacaklar; "Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

1. Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar;
2. Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan ve 3.000 Türk lirasını (544 Sıra No.lu V.U.K

Genel Tebliği ile 1.1.2024'den itibaren 14.000-TL) aşmayan alacaklar;

şüpheli alacak sayılır." şeklinde tanımlanmıştır.

Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için bilanço esasına göre defter tutan mükellefler değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayırabilirler.

İşletme hesabına göre defter tutan mükellefler ise tespit edilen şüpheli alacaklarını defterlerinin gider kısmına ve bunlardan sonradan tahsil edilen miktarları ise tahsil edildikleri dönemde defterlerinin gelir kısmına, hangi alacaklara ait olduğunu gösterecek şekilde, kaydederler.

Bir alacak için şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesinin ilk şartı, bu alacağın ticari faaliyetten doğmuş olması gerekliliğidir. (Bir önceki bölümde de açıklandığı gibi, ticari faaliyetten doğan alacak kavramını, işletmenin daha önce gelir yazdığı bir faaliyetten doğan alacak şeklinde yorumlayanlar olduğu gibi, işletmenin ticari işlemleri ve ilişkisi içinde doğan her türlü alacağının (Örneğin; avanslar), ticari faaliyetten doğan alacak şeklinde yorumlayanlar da bulunmaktadır. Genel uygulama, ticari alacağın gelir yazılan bir işlemde doğan alacak şeklinde değerlendirilmesi yönünde ağırlık kazanmıştır. Ancak, işletmenin ticari faaliyet alanı gereği bu durum ayrıca değerlendirilmelidir. Danıştay'ın da bu konu hakkında farklı kararları bulunmaktadır.)

Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan kısma aittir. Örneğin; mal ya da hizmet teslimi yapılan alıcıdan daha önce nakdi ya da aynı teminatlar, ipotek vb. alındıysa, bu teminatlara isabet eden tutar için karşılık ayrılamaz. Ayrılma dahi karşılık gideri kanunen kabul edilmeyen gider olacaktır.

Bir alacağa karşılık ayrılabilmesi için o alacağın değerlendirme günü şüpheli halde bulunması gerekir. Şüpheli alacak karşılığı dönemsellik ilkesi gereği değerlemenin yapıldığı (davanın açıldığı) yıl sonunda ayrılır. (Aksi yönde Danıştay kararları da olabilmektedir.) Şüpheli alacaklarda karşılık ayrılması ihtiyaridir. Dolayısıyla şüpheli hale geldiği yılda karşılık ayrılmayan alacaklara daha sonraki yıllarda karşılık ayrılması mümkün değildir. Karşılık ayrılan şüpheli alacağın tahsili durumunda, tahsil edildiği dönemde kar/zarar hesabına gelir olarak geçirilmelidir.

X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN

Diğer taraftan, karşılık ayrılan alacak, adli makamlarda sıkı bir şekilde takip edilmelidir ve hukuki bütün işlemler yapılmalıdır. Karşılık ayrılması ve sonra bu alacağın yıllarca (takip edilmeden) karşılık hesabında bırakılması VUK'un 323. maddesine aykırıdır.

2.2.1 Alacak Tutarı İçinde Yer Alan KDV Şüpheli Alacak Karşılığına Konu Edilebilir Mi?

Şüpheli hale gelmiş alacağın KDV'si için de karşılık ayrılması mümkündür. Bu husus 334 No.lu VUK Genel Tebliği ile kesin çözüme bağlanmıştır. Ancak bunun için alacağın KDV'den kaynaklanan kısmının ilgili dönemin kayıtlarında gösterilmesi ve KDV beyannamelerinde beyan edilmesi gerekmektedir.

2.2.2. Ticari Davalardan Konusu Bir Miktar Paranın Ödenmesi Olan Alacak ve Tazminat Davalarında Dava Açılmadan Önce Arabulucuya Başvurma Şartı

19.12.2018 tarih ve 30630 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 7155 sayılı Kanunun 20 ve 21. maddeleri ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na aşağıdaki 5/A ve Geçici 12. madde eklenmiştir.

“3. Dava şartı olarak arabuluculuk

MADDE 5/A- (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

(2) Arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren altı hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla iki hafta uzatılabilir.”

“GEÇİCİ MADDE 12- (1) Bu Kanunun dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümleri, bu hükümlerin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ilk derece mahkemeleri ve bölge adliye mahkemeleri ile Yargıtay'da görülmekte olan davalar hakkında uygulanmaz.”

Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesi aşağıdaki gibidir.

IV - Ticari davalar ve delilleri

1. Genel olarak

MADDE 4- (1) Her iki tarafın da ticari işletmesiyle

ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

a) Bu Kanunda,

b) Türk Medenî Kanunu'nun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969 uncu maddelerinde,

c) 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcılar için öngörülmüş bulunan 547 ilâ 554, havale hakkındaki 555 ilâ 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci maddelerinde,

d) Fikrî mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,

e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,

f) Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde,

öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılır. Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar bundan istisnadır.

(2) Ticari davalarda da deliller ile bunların sunulması 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabidir.”

Düzenleme ile konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat olan ticari davalarda, dava açılabilmesi için öncelikle arabulucuya başvurulması gerekmektedir. Dolayısıyla belirtilen ticari davalarda arabulucuya başvurulup, arabuluculuk süreci tamamlanmadan dava açılmayacaktır.

Arabulucuların görevlendirildikleri tarihten itibaren 6 hafta içinde arabuluculuk faaliyetini sonuçlandırmaları gerekmektedir. Söz konusu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla iki hafta uzatılabilecektir.

X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN

2.2.3. Konkordato Halinde Şüpheli Alacak Karşılığı Ayrılabilmesi

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından 14.02.2019 tarihinde yayınlanan 112 sayılı Vergi Usul Kanunu Sirkülerinde konkordato sürecinde şüpheli alacak karşılığı uygulamasına yönelik olarak aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir.

2.2.3.1. Geçici Mühlet Kararı Verilmesinin Sonuçları

2.2.3.1.1. Geçici Mühlet Kararından Önce Dava veya İcra Safhasına İntikal Etmemiş Alacaklar

Geçici mühlet kararından önce dava veya icra safhasına intikal etmiş alacaklar için Vergi Usul Kanunu'nun 323. maddesi kapsamında karşılık ayrılmış ise mahkeme tarafından geçici mühlet kararı verilmesi, alacağa ilişkin şüphelilik durumunda herhangi bir değişiklik meydana getirmediğinden, daha önce ayrılan karşılığa ilişkin herhangi bir düzeltme yapılmasına gerek bulunmayacaktır.

2.2.3.1.2. Geçici Mühlet Kararından Önce Dava veya İcra Safhasına İntikal Etmemiş Alacaklar

2004 sayılı Kanunun 288. maddesi uyarınca, geçici mühlet kararı kesin mühletin hukuki sonuçlarını doğurmakta olduğundan ve geçici mühlet kararı ile birlikte takip yapılması mümkün bulunmadığından, geçici mühlet kararından önce dava veya icra safhasına intikal ettirilmemiş alacaklar için geçici mühlet kararının ilan edildiği hesap dönemi itibariyle şüpheli alacak karşılığı ayrılabilir.

2.2.3.1.3. Geçici Mühletin Kaldırılarak Konkordato Talebinin Reddedilmesi

2004 sayılı Kanunun 287 ve 288. maddeleri uyarınca, geçici mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine ilişkin karar verilmiş olması durumunda;

- Geçici mühlet kararından önce dava veya icra safhasına intikal etmiş olması nedeniyle karşılık ayrılan alacaklar için herhangi bir düzeltme yapılması gerekmeyecektir.
- Geçici mühlet kararının ilan edilmesi ile karşılık ayrılan alacaklar için ise, ayrılmış olan karşılıkların geçici mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine ilişkin kararın ilan

edildiği hesap dönemi itibariyle düzeltilmesi (karşılığın iptal edilmesiyle gelir hesabına alınması) gerekecektir. Diğer taraftan, bu alacakların dava veya icra safhasına intikal etmesi durumunda genel hükümler çerçevesinde şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün olacaktır.

2.2.3.2. Kesin Mühlet Kararı Verilmesi ve Kesin Mühlet Sürecinde Şüpheli Alacak Uygulaması

2.2.3.2.1. Kesin Mühlet Kararı Verilmesi

2004 sayılı Kanunun 289. maddesi uyarınca, konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğunun anlaşılması durumunda geçici mühlet verilmiş olan borçluya kesin mühlet verilmektedir. Bu aşamada, konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğu kabul edilmekle birlikte, bu süreçte de alacaklılar tarafından dava veya icra süreçleri yürütülemediğinden daha önce ayrılmış olan karşılıklara ilişkin herhangi bir düzeltme yapılmasına gerek bulunmayacaktır.

Vergi Usul Kanunu uygulamasında, şüpheli hale gelen alacak için bu dönemde karşılık ayrılması gerekmekte olup, ilgili olduğu hesap döneminde ayrılmayan karşılığın sonraki hesap dönemlerinde dikkate alınması mümkün bulunmadığından, geçici mühlet kararının ilan edildiği hesap dönemi itibariyle şüpheli alacak karşılığı ayrılmamışsa sonraki hesap döneminde kesin mühlet kararının ilan edilmesi durumunda şüpheli alacak karşılığı ayrılamayacaktır.

2.2.3.2.2. Borçlunun Mali Durumunun Düzelmeye Halinde Kesin Mühlet Kararının Kaldırılması

2004 sayılı Kanunun 291. maddesi uyarınca, konkordato talebi ile amaçlanan iyileşmenin kesin mühletin sona ermesinden önce gerçekleşmesi nedeniyle konkordato talebinin reddine karar verilmesi halinde;

- Geçici mühlet kararından önce dava veya icra safhasına intikal etmiş olması nedeniyle karşılık ayrılan alacaklar için herhangi bir düzeltme yapılmasına gerek olmayacaktır.
- Geçici mühlet kararının ilan edilmesi ile karşılık ayrılan alacaklar için ise ayrılmış olan karşılıkların konkordatonun reddine ilişkin kararın ilan edildiği hesap dönemi itibariyle

X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN

düzeltilmesi (karşılığın iptal edilmesiyle gelir hesabına alınması) gerekecektir. Diğer taraftan, bu alacakların dava veya icra safhasına intikal etmesi durumunda genel hükümler çerçevesinde şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün olacaktır.

2.2.3.2.3. Kesin Mühlet İçinde Konkordatonun Reddi ve İflasın Açılması

2004 sayılı Kanunun 292. maddesinde, iflâsa tabi borçlu bakımından, kesin mühletin verilmesinden sonra ilgili maddede belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde mahkeme tarafından kesin mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine ve borçlunun iflasına resen karar verilmesi öngörülmüş olup, bu durumda ilgili mevzuatına uygun olarak iflas masasına kaydedilen alacaklarda şüphelilik hali devam edeceğinden daha önce ayrılan karşılıklara ilişkin düzeltme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

2.2.3.3. Konkordato Projesinin Tasdik Edilmesi veya Reddedilmesi Durumu

2.2.3.3.1. Konkordato Projesinin Tasdik Edilmesi

2004 sayılı Kanunun 306. maddesi uyarınca, konkordatonun tasdiki kararında alacaklıların hangi ölçüde alacaklarından vazgeçtiği ve borçlunun borçlarını hangi takvim çerçevesinde ödeyeceğinin belirtilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda, alacakların borçlu lehine vazgeçilen kısmı, değersiz alacak niteliğini kazanacak ve değersiz alacak ile bu alacağa isabet eden karşılık, konkordatonun tasdiki kararının ilan edildiği (bağlayıcı hale geldiği) hesap dönemi itibarıyla Vergi Usul Kanunu'nun 322. maddesi hükmüne uygun olarak yok edilecektir.

Projenin tasdik edilmesiyle beraber alacağıın vazgeçilmeyen kısmının vadesi ise proje çerçevesinde uzatılmış olacaktır. Buna göre mahkemece tasdik edilen konkordato projesiyle alacaklı ile borçlu arasında yeni bir borç ilişkisi kurularak eski borç vade/miktar itibarıyla yenilendiğinden bu alacaklar, şüpheli alacak olma vasfını kaybedecektir. Dolayısıyla söz konusu alacaklar için ayrılmış olan karşılıkların, konkordatonun tasdiki kararının ilan edildiği (bağlayıcı hale geldiği) hesap dönemi itibarıyla düzeltilmesi (karşılığın iptal edilmesiyle gelir hesabına alınması) gerekecektir.

2.2.3.3.2. Konkordato Projesinin Reddedilmesi

2004 sayılı Kanunun 308. maddesi uyarınca, konkordatonun tasdik edilmemesi durumunda, mahkemenin konkordato talebinin reddine karar vermesi, bu kararın 288. madde uyarınca ilan edilerek ilgili yerlere bildirilmesi ile borçlunun iflasa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflas sebeplerinden birinin mevcut olması halinde, borçlunun iflasına resen karar verilmesi öngörülmüş olup, bu durumda da yukarıda (2.3) numaralı bölümde yapılan açıklamalar çerçevesinde işlem yapılması gerekecektir.

2.2.3.4. Diğer Hususlar

Muaccel hale gelmediği için dava veya icra safhasına intikal ettirilmemiş olan alacaklardan, vadesi geçici ve kesin mühlet sürelerine rastlayanlar, vadenin dolduğu hesap döneminde şüpheli alacak uygulamasına konu edilebilecektir.

2.3. Vazgeçilen Alacaklar

VUK'un 324. maddesinde vazgeçilen alacaklar için; "Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır. Bu hesabın muhteviyatı alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararlar itfa edilmediği takdirde kar hesabına naklolunur." şeklinde bir açıklama yapılmıştır.

Bu açıklama borcundan kurtulan borçluya yönelik bir düzenlemedir. Buna göre, konkordato veya sulh yolu ile alınmasından vazgeçilen alacakların alacaklı yönünden değersiz alacak hükümleri kapsamında incelenmesi gerekir.

3. Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlerin Satılması ve Yenileme Fonu Uygulaması

Amortisman tabi iktisadi kıymetlerin satışında, bilançoda yer alan maliyet bedelleri ve birikmiş amortismanları satış kârının tespitinde dikkate alınacaktır. Amortisman tabi iktisadi kıymetlerin (ATİK) değerini hesaplarken maliyet bedelinden satış anına kadar biriken amortismanlar toplamını çıkarmak ve bu suretle ATİK'in net defter değerine ulaşmak gerekir. Satış bedeli ile net defter değeri arasındaki fark olumlu ise gelir, olumsuz ise gider kaydedilir.

Amortisman tabi olup dönem içinde satılan ATİK'lere satıldığı yıl (satıldığı tarihe kadar)

X. MEVCUTLARDA VE ALACAKLARDA AMORTİSMAN

amortisman ayırmak veya ayırmamak dönem sonu kârını etkilemez.

Satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi, işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, satıştan elde edilen kâr, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde kullanılmamış olan kârlar satışın yapıldığı tarihi takip eden üçüncü yılın vergi matrahına eklenir. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu kârlar o yılın matrahına eklenir.

Yukarıdaki esaslar dahilinde yeni değerlerin iktisabında kullanılan kâr, yeni değerler üzerinden bu kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

Uygulamada yenileme fonu olarak adı yerleşen yukarıdaki Kanun maddesine göre; satılan bir ATİK'in

- Yenilenmesi zorunlu ise veya

- İşletme yönetimi tarafından bu yönde karar alınır (satış kârının fona alınması ve benzer mahiyette alınacak yeni ATİK'in amortismanında kullanılması yönünde bir yönetim kurulu kararı)

satıştan elde edilen kâr, bilançonun pasifinde "Kâr Yedekleri" hesap grubunda üç yıl süre bekletilir. 7338 Sayılı Kanun'un 36. maddesi ile yapılan değişiklik ile birlikte üç yıllık sürenin satışın yapıldığı tarihi takip eden üç yıl olarak dikkate alınması gerekmektedir. Örneğin 2023 yılı içinde fon hesabına alınan satış kârı en fazla 31.12.2026 tarihine kadar fon hesabında tutulur ve bugün itibarıyla kullanılmazsa gelir hesabına kaydedilir Maliye İdaresi yorumu ile uygulamada yerleşik olan görüş üç yılı hesap ederken, satışın yapıldığı yılı birinci yıl olarak kabul etmektedir. Örneğin; 2017 yılı içinde fon hesabına alınan satış kârı en fazla 31.12.2019 tarihine kadar fon hesabında tutulur ve bugün itibarıyla kullanılmazsa gelir hesabına kaydedilir.⁶⁶ Yeni alınan ATİK de, satılan eski ATİK ile aynı türden olmalıdır. Örneğin; satılan bir otobüs için yine bir otobüs

alınmalıdır. Satılan bir makine karşılığında otomobil alınamaz.

66 Birleşme halinde yenileme fonu uygulamasına yönelik olarak verilmiş bir özelgede; "Bu hüküm ve açıklamalara göre, Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesi kapsamında gerçekleşen devirlerde, devir olan kurumun bilançosunda yer alan yenileme fonunun devir alan kurum bilançosuna intikal ettirilmesi mümkün bulunmaktadır. Ancak, yenileme fonunun kullanılabilmesi için üç yıllık sürenin devir alınan (devrolan) kurumda yenileme fonunun ayrıldığı hesap dönemi birinci yıl kabul edilmek suretiyle hesaplanması ve bu süre içinde kullanılmamış olan karın üçüncü yılın sonunda devir alan kurumun vergi matrahına eklenmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, söz konusu yenileme fonunun bir iktisadi kıymet alımında kullanılması halinde ise devir alan kurum tarafından iktisap edilecek iktisadi kıymetin devir olan kurum tarafından satılan iktisadi kıymetle aynı neviden olması gerektiği tabiidir." görüşü yer almıştır. 23.07.2019 tarih ve 49101969-045-E.6932 sayılı özelge.

XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER

XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER

1. Girişim Sermayesi Fonu

Ülkemizde girişimciliğin her anlamda teşvik edilmesi çok büyük bir önem taşıyor. Bu kapsamda; girişim sermayesi yatırım fon veya ortaklıklarına sermaye koyan işletmelerin ve kişilerin vergisel açıdan teşvikine yönelik bazı mühim düzenlemeler mevcut.

Girişim Sermayesi Fonu müessesesi Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesinde düzenlenmiştir.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılabilir. Bu fon, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10'unu ve öz sermayenin %20'sini aşamaz.

Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar pasifte geçici bir hesapta tutulur. Mükelleflerce, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılmaması halinde, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

Bu fon; amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi, ortaklara dağıtılması, dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması veya işin terki, işletmenin tasfiyesi, devredilmesi, bölünmesi ya da girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde bu maddede belirtilen amaçla yeniden kullanılmaması halinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde vergiye tabi tutulur.

Gelir Vergisi Kanunu'nun "Diğer indirimler" başlıklı 89. maddesinin 12. bendi uyarınca, bilanço esasına göre defter tutan mükellefler Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen gelirin %10'unu aşmayan kısmını gelir vergisi matrahından indirim konusu yapabileceklerdir.

Yine Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/a maddesi uyarınca, tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi

yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları ile katılma paylarının fona iadesinden doğan gelirler 1/1/2013 tarihinden itibaren uygulanmak üzere kurumlar vergisinden istisna olacaktır.

Ayrıca Kurumlar Vergisi Kanunu'nun "Diğer indirimler" başlıklı 10/g maddesi uyarınca, kurumlar vergisi mükellefleri Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen gelirin %10'unu aşmayan kısmını kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapabileceklerdir.

1.1. İndirim Şartları

Girişim sermayesi fonunun indirim konusu yapılabilmesi için;

- İlgili yılda ayrılan fon tutarının beyan edilen gelirin %10'unu, toplam fon tutarının ise öz sermayenin %20'sini aşmaması (İki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.),

- Fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılması,

- Ayrılan fon tutarının ilgili yılın kurumlar vergisi beyannamesinde ayrıca gösterilmesi gerekmektedir.

1.2. İndirim Tutarının Hesaplanması

İndirim tutarının tespitinde beyan edilen gelir olarak ticari bilanço kâr veya zararına kanunen kabul edilmeyen giderler eklenmek ve geçmiş yıl zararları ile varsa tüm indirim ve istisnalar düşülmek suretiyle bulunan tutar [Ticari bilanço kârı (zararı) + kanunen kabul edilmeyen giderler - geçmiş yıl zararları - tüm indirim ve istisnalar] dikkate alınacaktır.

Vergi Usul Kanunu'nun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu ilgili dönem kazancından ayrılacağından, pasifte özel bir fon hesabına alınacak tutar hesap dönemi sonu itibarıyla tespit edilebilecektir. Bu çerçevede, fon hesabına alınma işleminin, izleyen hesap döneminin başından itibaren kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihe kadar yapılması gerekmektedir. Bu şekilde, indirim konusu yapılacak olan kazanç tutarı, ilgili dönemin genel sonuç hesaplarına yansiyacak olup kurumlar vergisi beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle de indirimden yararlanılabilecektir.

XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER

Dolayısıyla geçici vergilendirme dönemlerinde fon ayrılması ve indirim uygulamasından yararlanılması mümkün değildir. Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların mükelleflerce pasifte geçici bir hesapta tutulması, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılması gerekmektedir. Söz konusu yatırımın yapılmaması halinde, indirim konusu yapılan tutar nedeniyle tahakkuk ettirilecek vergi gecikme faizi ile birlikte mükelleften tahsil edilecektir.

Örnek: Hesap dönemi takvim yılı olan (A) A.Ş.'nin 2024 yılı dönem sonu öz sermayesi 800.000 TL olup, şirket 2024 yılında 170.000 TL kazanç elde etmiştir. Şirketin ayrıca, 30.000 TL kanunen kabul edilmeyen gideri, 50.000 TL istisna kapsamında serbest bölge kazancı, 20.000 TL yatırım indirimi tutarı ve 2020 yılından 30.000 TL geçmiş yıl zararı bulunmaktadır. Şirket beyan edilen gelirin $[170.000 + 30.000 - 50.000 - 30.000 - 20.000 = 100.000]$ %10'lu olan 10.000 TL'yi girişim sermayesi fonu olarak ayırarak özel bir fon hesabına almıştır.

Bu durumda (A) A.Ş., beyan edilen gelirin %10'unu ve dönem sonu öz sermayesinin %20'sini aşmayacak şekilde ayırdığı girişim sermayesi fonunu, 30/04/2025 tarihine kadar vereceği 2024 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde indirim konusu yapabilecektir. (A) A.Ş.'nin 2024 yılı sonuna kadar, ayırmış olduğu 10.000 TL fon tutarıyla girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapmaması halinde, indirim konusu yaptığı 10.000 TL fon tutarı nedeniyle eksik tahakkuk ettirilen $(10.000 \times \%25)$ 2.500 TL vergi, gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir.

İndirim konusu yapılacak tutarın tespitinde, her yıl girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar ayrı ayrı dikkate alınacak, önceki yıllarda ayrılan fon tutarları için tekrar indirim uygulanmayacaktır. Ancak, ayrılan toplam fon tutarı hiçbir suretle öz sermayenin %20'sini aşamayacaktır.

1.3. Fon Tutarının Vergilendirilmesi

Fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılmakla birlikte, girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların;

- Amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi,
- İşletmeden çekilmesi,

- Ortaklara dağıtılması,
- Dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması,
- Mükelleflerce işin terki,
- İşletmenin tasfiyesi, devredilmesi veya bölünmesi,
- Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde aynı amaçla yeniden kullanılmaması,

hallerinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde diğer kazançlarla ilişkilendirilmeksizin vergiye tabi tutulması gerekmektedir. Dolayısıyla, bu fon tutarları, beyan edildiği döneme ilişkin dönem zararı, geçmiş yıl zararları, indirim ve istisnalar ile ilişkilendirilmeksizin vergilendirilecektir.

Yukarıda sayılan hallerde sadece girişim sermayesi fonu hesabında tutulan ve önceki yıllarda indirim konusu yapılan tutarlar vergiye tabi tutulacak olup daha önce beyannamede indirim konusu yapılan tutarlar bakımından ise herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

2. Genç Girişimcilerde Kazanç İstisnası

GVK'nın mükerrer 20. maddesinde "Genç girişimcilerde kazanç istisnası" düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye ilişkin 292 Sıra No.lu GVK Genel Tebliğinde açıklamalar yapılmıştır.

2.1. İstisnadan faydalanacaklar ve faydalanma şartları

İstisnadan;

- Ticari, zirai veya serbest meslek faaliyeti nedeniyle adına ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis edilmiş,
- Mükellefiyet başlangıç tarihi itibarıyla 29 yaşını doldurmamış,

tam mükellef gerçek kişilerin, faaliyete başladıkları takvim yılından itibaren üç vergilendirme dönemi boyunca elde ettikleri bu kazançlarının **(7440 sayılı kanunun 11 inci maddesiyle değişen ibare; Yürürlük: 1/1/2023 tarihinden itibaren elde edilen gelir ve kazançlara uygulanmak üzere 13.03.2023)** 103 üncü maddede yazılı tarifinin ikinci diliminde yer alan tutara kadar olan kısmı, aşağıdaki şartlarla gelir vergisinden müstesnadır. 2023 yılı için 150.000 TL olan tutar 2024 yılı için 230.000,00 TL'dir.

- İşe başlamanın kanuni süresi içinde bildirilmesi.

XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER

1. Mükelleflerin söz konusu istisnadan faydalanabilmeleri için işe başlamayı kanuni süresi içerisinde bildirmeleri gerekmektedir. İşe başlamanın kanuni süresi içerisinde bildirilip bildirilmediği hususu, Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesinde tespit edilir.

2. İşe başlama bildiriminin Vergi Usul Kanununda yer alan süre içerisinde yapılmaması durumunda, söz konusu istisna hükmünden yararlanılamaz.

b) Mükellefin kendi işinde bilfiil çalışması ya da işin kendisi tarafından sevk ve idare edilmesi.

1. İstisnadan yararlanılabilmesi için mükellefin kendi işinde bilfiil çalışması veya kendi işinde bilfiil çalışmadığı durumlarda ise işin kendisi tarafından sevk ve idare edilmesi gerekmektedir.

2. Bir şahsın kendi işinde bilfiil çalışması, işinde ve bu işin gerektirdiği konularda fikri ve bedeni bir mesai sarf etmesidir.

3. İşte bilfiil çalışılmasa dahi iş sahibi tarafından işin sevk ve idaresinin kendi elinde tutulması, işin yürütülmesiyle ilgili kararların alınması, planlanması veya denetiminin yapılması gibi durumlarda da istisna şartı ihlal edilmiş olmaz.

4. Kendi işinde bilfiil çalışılması veya işin kendisi tarafından sevk ve idare edilmesi şartını sağlayan mükelleflerin, faaliyetin yürütülebilmesi için çırak, kalfa veya yardımcı işçi çalıştırması istisna şartını bozmaz.

5. Seyahat, hastalık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici sürelerde fiilen işin başında bulunulmaması halinde de söz konusu şart ihlal edilmiş olmaz.

Genç girişimcilerde kazanç istisnasında, özellikli durumlara ilişkin hususlar şunlardır:

a) Faaliyetin ortaklık olarak yürütülmesi.

1) Adi ortaklık veya şahıs şirketi kurmak suretiyle faaliyette bulunan mükellefler de ayrı ayrı istisnadan yararlanabilir. Bu durumda mükelleflerin istisnadan yararlanabilmeleri için tüm ortakların ayrı ayrı istisna şartlarını taşımaları gerekmektedir. Ortaklardan herhangi birinin istisna şartlarını taşınamaması halinde, diğer ortaklar da istisnadan faydalanamaz.

Örnek 1: Bay (A), Bay (B) ve Bay (C), 17/2/2024 tarihinde adi ortaklık şeklinde lokanta işletmeciliği faaliyetine başlamış olup faaliyete başlanıldığı tarihte Bay (A) 27, Bay (B) 29, Bay (C) ise 32 yaşındadır. Buna

göre; Bay (C), 29 yaş şartını ihlal ettiğinden ortakların hiçbiri istisnadan faydalanamayacaktır.

b) İşletmenin devralınması.

1) Bir işletmenin veya mesleki faaliyetin devralınması halinde, istisnadan yararlanılabilmesi için işletmenin ya da mesleki faaliyetin devralındığı kişinin eş veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya kayın hısımlarından olmaması gerekmektedir.

Örnek 2: Bay (D), 20/2/2024 tarihinde babasına ait oto yıkama işletmesini devralmak suretiyle ticari faaliyete başlamıştır. Bay (D)'nin, işi devraldığı babasının 1. derece kan hısımlı olması nedeniyle, istisnadan yararlanması mümkün olmayacaktır.

2) Ölüm dolayısıyla eş ve çocuklar tarafından işletmenin veya mesleki faaliyetin devralınması halinde, devralan eş veya çocuklar istisnaya ilişkin şartların tamamını taşımaları kaydıyla, ölen mükellefin istisnadan faydalanıp faydalanmadığına bakılmaksızın devralan eş veya çocuklar istisnadan üç vergilendirme dönemi boyunca yararlanır.

Örnek 3: 4/4/2023 tarihinde kırtasiye işletmeciliği faaliyetine başlayan ve istisnadan yararlanma şartlarının tamamını taşıyan Bay (C), söz konusu istisnadan bir yıl yararlandıktan sonra 3/2/2024 tarihinde vefat etmiştir. İşletmeyi devralan eş istisnaya ilişkin diğer şartları taşımaktadır.

Buna göre, 2024 yılına ilişkin istisna tutarından; Bay (C) adına mirasçılar tarafından 1/1/2024 - 3/2/2024 kıst dönemi için verilen yıllık gelir vergisi beyannamesinde yer alan kazanç dolayısıyla tam olarak yararlanılacaktır. Ayrıca, işletmeyi devralan eş de 4/2/2024-31/12/2024 döneminden itibaren üç vergilendirme dönemi boyunca (2024, 2025, 2026 yıllarında) istisnadan tam olarak yararlanacaktır.

Örnek 4: 3/5/2003 tarihinden itibaren büfe işletmeciliği faaliyetinde bulunan Bay (S), 28/7/2024 tarihinde vefat etmiş olup faaliyeti Bay (S)'nin 20 yaşındaki oğlu (R) devralmıştır. Büfe işletmeciliğini devralan Bay (R) istisnaya ilişkin diğer şartları da taşımaktadır. Buna göre, Bay (R) 2024, 2025 ve 2026 yıllarında söz konusu istisnadan tam olarak yararlanacaktır.

c) Mevcut bir işletmeye veya mesleki faaliyete sonradan ortak olunmaması.

1) Mükelleflerin mevcut bir işletmeye veya mesleki faaliyete sonradan ortak olmaları durumunda istisnadan yararlanmaları söz konusu olmaz.

XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER

2) Buna göre, mevcut işletmeye veya ortaklığa sonradan ortak olunması durumunda, diğer tüm şartları taşısalar dahi, ortakların hiçbiri bu istisnadan yararlanamaz.

2.2. İstisna uygulaması

İstisnadan, 10.02.2016 tarihinden itibaren ticari, zirai veya mesleki faaliyet nedeniyle adlarına ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis olunanlardan Kanunda öngörülen şartları taşıyanlar yararlanır. Dolayısıyla bu tarihten önce işe başlayan mükelleflerin söz konusu istisnadan yararlanmalarına imkan bulunmamaktadır.

İstisna şartlarını sağlayan mükelleflerce daha sonra herhangi bir nedenle faaliyetin terk edilmesi durumunda, terk tarihine kadar elde edilen kazançlar dolayısıyla istisnadan yararlanır. Faaliyet terk edildikten sonra istisna kapsamındaki söz konusu faaliyetlere tekrar başlanması halinde ise adlarına ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis olunması şartı ihlal edilmiş sayılacağından bu istisnadan yararlanılamaz.

Örnek 5: Bayan (F), 21.05.2024 tarihinde mimarlık faaliyetine başlamış olup istisna şartlarının tamamını taşımaktadır. Bayan (F), bu faaliyetini 03.03.2025 tarihinde terk etmiş, 02.02.2026 tarihinde anılan faaliyetine yeniden başlamıştır.

Buna göre; Bayan (F), 2024 ve 2025 yıllarında elde ettiği kazancı dolayısıyla istisnadan yararlanacak ancak, 02.02.2026 tarihinde yeniden işe başladığı faaliyeti için ilk defa işe başlama şartını ihlal etmesi nedeniyle, 2026 ve izleyen yıllar için söz konusu istisnadan yararlanamayacaktır.

Örnek 6: Bay (G), 18.04.2024 tarihinde harita mühendisliği faaliyetine başlamış olup istisna şartlarının tamamını taşımaktadır. Bay (G) ayrıca, 04.08.2025 tarihinde market işletmeciliği, 06.09.2026 tarihinde danışmanlık faaliyetlerine başlamıştır.

Buna göre, Bay (G) 2024, 2025 ve 2026 yıllarında elde ettiği kazancı dolayısıyla istisnadan tam olarak yararlanacaktır. Ancak, yeni bir faaliyete başlanması istisna süresini uzatmayacağından, Bay (G) 2025 yılında başladığı market işletmeciliği faaliyeti için 2027 yılında, 2026 yılında başladığı danışmanlık faaliyeti için ise 2027 ve 2028 yıllarında istisnadan yararlanamayacaktır.

İstisnadan yararlananların, yararlanma süresi içerisinde faaliyetlerini ticari, zirai ya da mesleki faaliyet olarak değiştirmesi veya faaliyet konusunda değişiklik yapmaları durumlarında, istisnadan kalan süre kadar yararlanmaları mümkündür.

2.3. Yararlanılacak istisna tutarı

Tam mükellef gerçek kişilerin, faaliyete başladıkları takvim yılından itibaren üç vergilendirme dönemi boyunca elde ettikleri bu kazançlarının **(7440 sayılı kanunun 11 inci maddesiyle değiştirilen ibare;Yürürlük: 1/1/2023 tarihinden itibaren elde edilen gelir ve kazançlara uygulanmak üzere 13.03.2023)**103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci diliminde yer alan tutara kadar olan kısmı istisnadır. Bu tutarı 2024 yılı için 230.000,00 TL (2023 yılı için 150.000,00 TL) olup bu tutar her yıl güncellenecektir.

Örnek 7: 01.10.2024 tarihinde kuaförlük faaliyetine başlayan ve istisnadan yararlanma şartlarının tamamını taşıyan Bayan (B)'nin, 01.10.2024-31.12.2024 tarihleri arasında elde ettiği ticari kazancı 200.000 Türk lirasıdır. Bayan (B)'nin, 2024 yılında yararlanabileceği istisna tutarı 200.000 Türk lirası olup kalan tutar olan 30.000 Türk lirası ertesi yıla devredilemeyecektir.

Takvim yılı içerisinde işe başlanması veya işin terk edilmesi durumlarında; işe başlama tarihinden yıl sonuna kadar olan kıst dönem bir vergilendirme dönemi, takvim yılı başından işin terk edildiği tarihe kadar olan kıst dönem ise bir vergilendirme dönemi sayılacak olup bu dönemler için istisnadan tam olarak yararlanır.

Örnek 8: 01.03.2024 tarihinde avukatlık faaliyetine başlayan ve istisnadan yararlanma şartlarının tamamını taşıyan Bayan (C)'nin 01.03.2024-31.12.2024 tarihleri arasında elde ettiği serbest meslek kazancı 150.000 Türk lirasıdır. Bayan (C)'nin elde ettiği serbest meslek kazancının 150.000 Türk liralık kısmı için istisnadan yararlanılacak olup kalan 80.000 Türk liralık tutar ertesi yıla devredilemeyecektir.

Bayan (C), faaliyetini 31.10.2025 tarihinde terk etmiştir. Bayan (C)'nin 01.01.2025- 31.10.2025 tarihleri arasında elde ettiği serbest meslek kazancının 2025 yılı için açıklanacak 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci diliminde yer alan tutara kadar olan kısmı istisna olacak aşan kısım ise gelir vergisine tabi olacaktır.

İstisna, ticari, zirai veya mesleki faaliyetten dolayı

XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER

kazanç elde eden ve şartları sağlayan gerçek kişilere uygulandığından, istisna şartlarını taşıyan mükelleflerin bir vergilendirme döneminde anılan faaliyetlerden bir veya birkaçından kazanç elde etmeleri durumunda söz konusu istisna beyan edilen bu gelirlerin toplamına uygulanır.

Örnek 9: İstisnanın tüm şartlarını taşıyan Bay (E), 20.02.2024 tarihi itibarıyla mimarlık, 01.07.2024 tarihi itibarıyla da inşaat faaliyetine başlamıştır. Bay (E)'nin 2024 takvim yılında inşaat faaliyetinden elde ettiği ticari kazancı 50.000 Türk lirası, mimarlık faaliyeti dolayısıyla elde ettiği serbest meslek kazancı ise 200.000 Türk lirasıdır.

Bay (E), elde ettiği toplam 250.000 Türk lirası kazancının 230.000 Türk liralık kısmı için istisnadan yararlanabilecek olup kalan tutar olan 20.000 Türk liralık kazanç ise gelir vergisine tabi olacaktır. İstisna, her durumda ticari, zirai veya mesleki faaliyeti nedeniyle ilk defa gelir vergisi mükellefiyetinin tesis olduğu dönemden başlamak üzere üç vergilendirme dönemi ile sınırlı olup önceki faaliyete devam edilirken yeni bir faaliyete başlanması istisna süresini uzatmaz.

2.4. Diğer hususlar

Bu istisnanın, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye etkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin birinci fıkrası kapsamında bulunanlar tarafından, istisnadan yararlananlara tevkifat kapsamında ödeme yapılması durumunda, gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan, anılan Kanunun mükerrer 20. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "istisna kapsamındaki faaliyetlerden kazanç elde edilmemesi veya istisna haddinin altında kazanç elde edilmesi hallerinde dahi yıllık beyanname verilir." hükmü gereği, istisnaya konu kazancın elde edilmesi sırasında tevkif edilen vergilerin tamamı beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilebilir.

Örnek 10: 01.04.2024 tarihinde faaliyete başlayan serbest meslek erbabı Bay (M), istisnadan yararlanma şartlarının tamamını taşımakta olup bu

kişinin 01.04.2024-31.12.2024 tarihleri arasında elde ettiği serbest meslek kazancı 250.000 Türk lirasıdır. Ayrıca, ilgili dönemde Bay (M)'ye söz konusu faaliyet dolayısıyla yapılan ödemeler üzerinden 50.000 TL'lik gelir vergisi kesintisi yapılmıştır.

Bay (M), elde ettiği serbest meslek kazancının 230.000 TL'lik kısmı için istisnadan yararlanacak olup kalan 20.000 TL'lik kazanç tutarını ise yıllık beyanname ile beyan edecektir. Bay (M) tarafından verilecek yıllık gelir vergisi beyannamesinde beyan edilen 20.000 TL üzerinden hesaplanacak olan gelir vergisinden, yıl içinde tevkif yoluyla ödenen 50.000 TL tutarındaki verginin mahsubu mümkündür. Mahsup edilecek tutarın beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinden fazla olması nedeniyle mahsup yoluyla giderilemeyen tevkifat tutarı genel hükümler çerçevesinde red ve iade olunacaktır.

Mükellefler tarafından yıllık gelir vergisi beyannamesinin gelir bildirim tablolarına istisna düşüldükten sonra kalan tutar yazılır.

İstisnadan yararlanan ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabının (basit usulde vergilendirilenler, Gelir Vergisi Kanunu'nun 42. maddesi kapsamında kazanç elde edenler ve noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar hariç) geçici verginin hesabında da söz konusu istisnayı dikkate alacakları tabiidir.

Kazanç istisnasından yararlanan mükellefler beyana tabi başka bir gelirlerinin olması durumunda da ticari, zirai ve mesleki kazançları dolayısıyla istisnadan yararlanabilirler.

Örnek 11: Bayan (F), istisna kapsamında 2024 yılında 200.000 Türk lirası serbest meslek kazancı ile 50.000 TL kira geliri elde etmiştir. Bayan (F), bu gelirleri nedeniyle verdiği yıllık gelir vergisi beyannamesinde sadece serbest meslek kazancına isabet eden 200.000 TL'lik geliri için istisnadan yararlanabilecek olup 50.000 TL'lik kira geliri nedeniyle istisnadan yararlanması söz konusu olmayacaktır.

3. Bireysel Katılım Sermayesi

4059 sayılı Kanunun Ek-5.⁶⁷ maddesinde Bireysel Katılım Sermayesi'nin (B.K.S.) yasal alt yapısı

67 4059 sayılı Kanunun "Bireysel Katılım Sermayesi" başlıklı Ek-5. Maddesi 09.07.2018 tarih ve 3.Mükerrer 30473 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 703 sayılı KHK'nın 16/ç maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 259. Maddesi "Bireysel Katılım Sermayesi" başlığı altında ihdas edilmiştir. Buna göre, GVK Geçici 82. Maddede 4059 sayılı Kanunun mülga ek-5. maddesine yapılan atfın yürürlükteki güncel mevzuatta karşılığı 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 253. Maddesinde yer bulmuştur.

XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER

oluşturulmuş, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan düzenleme ile de B.K.S.'ne vergi desteği sağlanmıştır. Bireysel Katılım Sermayesi hakkında çıkarılan yönetmelikte, yüksek risk içermesi nedeniyle finansmana erişimde sıkıntı yaşayan başlangıç veya büyüme aşamasındaki girişimler için finansal bir araç olan bireysel katılım sermayesinin desteklenmesine, bireysel katılım yatırımcılarının ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 253 üncü maddesine tabi kişi, kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin izlenmesine, denetlenmesine ve sona ermesine ilişkin usul ve esaslara yer verilmiştir.

GVK'nın Geçici 82. maddesine göre, **31/12/2027 tarihine kadar**⁶⁸, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 253 üncü maddesi kapsamına giren bireysel katılım yatırımcısı tam mükellef gerçek kişiler, bu maddenin yürürlüğe girdiği (Geçici 82. madde 29.06.2012 günü yürürlüğe girmiştir) tarihten sonra iktisap ettikleri tam mükellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerini en az iki tam yıl elde tutmaları şartıyla, Vergi Usul Kanunu'nun değerlemeye ait hükümlerine göre hesapladıkları hisselerin tutarlarının %75'ini yıllık beyannamelerine konu kazanç ve iratlarından hisselerin iktisap edildiği dönemde indirebilirler. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında projesi son beş yıl içinde desteklenmiş kurumlara iştirak sağlayan bireysel katılım yatırımcıları için bu oran %100 olarak uygulanır. Yıllık indirim tutarı 2.500.000 TL'yi aşamaz. İlgili yıl kazancından indirilemeyen kısım, izleyen yıllarda Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınır.

Bireysel Katılım Yatırımcısı (B.K.Y.) olarak faaliyette bulunan gerçek kişilerin vergi desteğinden yararlanabilmeleri için B.K.Y. lisansına sahip olması şartı aranır.

GVK Geçici 82. maddede yer verilen indirimine ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir:

3.1. Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi Uygulaması

Bireysel katılım yatırımcısı, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 253 üncü maddesi kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca devlet desteklerinden yararlanmaları için kendilerine lisans verilecek olan, kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya büyüme aşamasındaki girişimlere aktaran gerçek kişi yatırımcılardır.

15.02.2013 tarihli Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik çerçevesinde iktisap edilen;

- Tam mükellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerinin alış bedellerinin %75'i,

- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında projesi son beş yıl içinde desteklenmiş anonim şirketlere ait iştirak hisselerinin alış bedellerinin %100'ü,

söz konusu iştirak hisselerinin en az iki tam yıl elde tutulması şartıyla, bireysel katılım yatırımcısı indirimi olarak yıllık beyanname ile bildirilen kazanç ve iratlardan indirilebilecektir.

3.2. İndirimden Yararlanma Şartları

Bireysel katılım yatırımcısı indiriminden yararlanabilmesi için,

- Tam mükellef gerçek kişi olunması,

- İştirak hisselerinin iktisap edilmesinden önce Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan bireysel katılım yatırımcısı lisansı alınması,

- Tam mükellef bir anonim şirkete ait iştirak hisselerinin iki tam yıl (730 gün) süreyle elde tutulması,

- Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğe göre Müsteşarlık tarafından belirlenen alanlarda yatırım yapılması ve bu yatırımın Müsteşarlıkça mevzuata uygun bulunması gerekmektedir.

İki yıllık elde tutma süresi, girişim şirketi adına Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 25. maddesi kapsamında açılan ortaklık banka

68 GVK Geçici 82. Madde 31.12.2017 tarihine kadar iktisap edilen hisse senetleri için geçerliydi. Söz konusu düzenleme önce 01.01.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 2017/11176 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bireysel katılım yatırımcısı tam mükellef gerçek kişiler (melek yatırımcı) için geçerli olan indirim uygulamasının süresi 31.12.2022 tarihine kadar (bu tarih dahil), daha sonra 3/11/2022 tarihli ve 7420 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle 31/12/2027 tarihine kadar uzatılmıştır.

XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER

hesabına nakdi sermayenin yatırıldığı tarihte başlayacaktır.

Bireysel katılım yatırımcısı indiriminden;

a-Dar mükellef gerçek kişiler ile

b-Dar mükellef kurumlara iştirak eden tam mükellef gerçek kişilerin

Yararlanması mümkün bulunmamaktadır.

3.3. İndirim Dönemi, İndirime Esas Tutarın Hesaplanması ve İndirimin Sınırı

Bireysel katılım yatırımcısı indiriminden, indirime konu iştirak hisselerinin iktisap edildiği vergilendirme dönemine ilişkin verilecek yıllık gelir vergisi beyannamelerinde yararlanılabilecektir.

Vergi Usul Kanunu'nun 279. maddesinde hisse senetlerinin alış bedeliyle değerlendirileceği hükme bağlandığından, bireysel katılım yatırımcısı indirimine konu anonim şirket hisse senetlerinin indirime esas tutarlarının tespitinde alış bedellerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Beyana tabi kazanç ve iratlardan bu kapsamda indirim konusu yapılabilecek tutar yıllık bazda 2.500.000.-TL'yi aşamayacaktır. Hisselerin iktisap edildiği döneme ilişkin beyannamede bildirilen kazanç ve iradın yetersiz olması nedeniyle indirilemeyen tutarlar, izleyen yıllarda Vergi Usul Kanunu'na göre ilgili yıllar için hesaplanan yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle indirim konusu yapılabilecektir. Söz konusu indirim uygulamasından, 31/12/2027 tarihine kadar gerçekleştirilecek yatırımlarla ilgili olarak yararlanılabilecektir.

3.4. Şartların İhlal Edilmesi Durumunda Uygulama

- Hisselerin iktisap tarihinden itibaren iki tam yıl dolmadan elden çıkarılması,

- 4059 sayılı Kanunun ek 5. maddesi kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca vergi desteğinden yararlanılması uygun görülmeyen sektörlerde ve/veya faaliyetlerde yatırım yapıldığının tespit edilmesi,

- Ortaklık paylarına ilişkin Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik ile getirilen şartlara uyulmaması,

- Lisans kapsamında ortaklık kurulan kurumlar tarafından daha önce bireysel katılım yatırımcısınca yapılacağı beyan edilen faaliyetlerde bulunulmaması,

- Bireysel katılım yatırımcısının veya bireysel katılım yatırımcısı ortaklıklarının iştirak edilen girişim şirketinin doğrudan veya dolaylı olarak ya da ayrı ayrı veya birlikte hâkim ortağı olduğunun tespit edilmiş olması,

- Bireysel katılım yatırımcısının; eşinin, kendisinin veya eşinin veya kendisinin altsoyu ve üstsoyu ile üçüncü derece dahil yansoy hısımları ve kayın hısımlarına idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan ya da bu kimselerin nüfuzu altında bulunan girişim şirketlerine iştirak ettiğinin tespit edilmiş olması

hallerinde bireysel katılım yatırımcısı indirim dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler yönünden vergi ziyayı doğmuş sayılacaktır.

İndirim şartlarının ihlal edilmesi nedeniyle zamanında alınamayan vergiler ile vergi cezalarında zamanaşımı, verginin tarihini veya cezanın kesilmesini gerektiren durumun doğduğu tarihi takip eden takvim yılının başından itibaren başlayacaktır. Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğe aykırılık teşkil eden diğer hallerde de zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler yönünden vergi ziyayı doğmuş sayılacaktır.

3.5. Mücbir Sebep Halleri

Bireysel katılım yatırımcısının herhangi bir kastı olmaksızın girişim şirketinin iflas etmesi halinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 82'nci maddesine göre mücbir sebep halinin varlığı kabul edilecektir. Bu mücbir sebep hali nedeniyle iştirak hisselerinin en az iki tam yıl elde tutulması yükümlülüğünün yerine getirilemeyeceğinin anlaşılması durumunda, mücbir sebep halinin gerçekleşme tarihi, mahiyeti, iştirak hisselerinin en az iki tam yıl süreyle elde tutulması yükümlülüğüne olan etkisi ve mümkün olması halinde etkilerinin tahmini giderilme süresi bireysel katılım yatırımcısı tarafından mücbir sebep halinin ortaya çıktığı tarihten itibaren otuz gün (iş günü) içinde Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'na bildirilecektir.

Yapılan başvurunun değerlendirilmesi neticesinde Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından mücbir sebep halinin var olduğu kanaatine ulaşılması durumunda, zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler yönünden vergi ziyayı doğmuş sayılmayacak ve ziyaa uğratılmış vergiler için gecikme faizi ve vergi ziyayı cezası tahsil edilmeyecektir.

XI. GİRİŞİMCİLİĞİN DESTEKLENMESİNE DAİR BAZI VERGİSEL DÜZENLEMELER

Bireysel katılım yatırımcısının ölümü veya fiil ehliyetinin kaybı halinde ise iştirak hisselerinin iki yıllık elde tutulma yükümlülüğü ölüm halinde mirasçılar, fiil ehliyetinin kaybı halinde kanuni temsilciler tarafından yerine getirilecektir. Bu yükümlülüğün yerine getirilememesi halinde, indirim dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler için vergi ziyai cezası kesilmeyecek olup, zamanında tahakkuk etmemiş vergi aslı gecikme faiziyle birlikte mirasçılar veya mükelleften tahsil edilecektir.

3.6. Bildirim Yükümlülüğü

Lisans sahibi bireysel katılım yatırımcısının yatırım başvurusunun uygun bulunması halinde bu durum sermayenin girişim şirketine aktarıldığını gösterir belgeler eşliğinde, bireysel katılım yatırımcısı indiriminden yararlanılacak oranı da belirtilmek suretiyle Gelir İdaresi Başkanlığı'na ve bireysel katılım yatırımcısının bağlı olduğu Vergi Dairesi Müdürlüğü'ne Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca bildirilecektir. Bireysel katılım yatırımcısı lisansının gerçekleştirilecek ilk yatırıma ilişkin bildirimde gönderilmesi yeterli olup, sermayenin girişim şirketine yatırıldığını gösterir belgelerin ise her yatırım aşamasında gönderilmesi gerekecektir.

Öte yandan, Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğe aykırılık teşkil etmesi nedeniyle vergi desteğinin geri alınmasına yol açacak hallerin tespit edilmesi durumunda, tespit tarihinden itibaren en geç 2 ay içerisinde Gelir İdaresi Başkanlığı'na bildirimde bulunulması gerekecektir.

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

1. Özel Tüketim Vergisinin Konusu

Kanuna ekli;

- (I) sayılı listedeki malların ithalatçıları veya rafineriler dahil imal edenler tarafından teslimi,
- (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olanların ilk iktisabı,
- (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olmayanlar ile (III) ve (IV) sayılı listelerdeki malların ithalatı veya imal ya da inşa edenler tarafından teslimi,
- (I), (III) ve (IV) sayılı listelerdeki mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olmayanların özel tüketim vergisi uygulanmadan önce müzayede yoluyla satışı,

bir defaya mahsus olmak üzere özel tüketim vergisine tâbidir.

Kanuna ekli listelerde yer alan mallar Türk Gümrük Tarife Cetvelinde tanımlanan eşyalardır. Bu malların tarife numaralarında veya tanımlarında bu Kanuna ekli listeler dışında yapılacak değişiklikler Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun uygulanmasında hüküm ifade etmez.

Kanuna ekli listelerde yer alan ürünler:

(I) sayılı liste A ve B cetvelinden oluşmaktadır. A cetvelinde uçak benzini, kurşunlu süper benzin, kurşunlu normal benzin, doğal gaz, fuel oiler, jet yakıtı ve motorin gibi çeşitli petrol ürünleri yer alırken, B cetvelinde daha çok benzol, toluol, solvent, vernikler, heptan, hekzan, pentan, eter, incelticiler ve benzeri ürünler yer almaktadır.

(II) sayılı listede motorlu araçların yer aldığını görmekteyiz. Sadece "II" sayılı listede yer alan motorlu araçlar özel tüketim vergisine tabi olacaktır. Örneğin, otobüs, minibüs ve midibüs, binek otomobilleri, steysin vagonlar, yarış arabaları, arazi taşıtları, cipler, motorlu karavanlar, motosikletler, mopedler, skuterler, helikopterler, uçaklar, yolcu ve gezinti gemileri, yatlar ve diğer eğlence ve spor tekneleri ÖTV'ne tabidir.

(III) sayılı listede tütün mamulleri, bira, şarap gibi alkollü içecekler ile kolalı gazozlar gibi alkolsüz içecekler yer almaktadır.

(IV) sayılı listede kürk, elmas, kıymetli taşlar, altın-gümüş kaplamalı çatal bıçak takımları gibi lüks tüketim maddeleri, parfüm, cilt bakımı müstahzarları ve manikür aletleri gibi kozmetik ürünler ile buzdolabı, klima, çamaşır makinesi ve bulaşık makinesi gibi dayanıklı tüketim malları, cep telefonu ve benzerleri ürünler yer almaktadır.

Yukarıdaki ürünler örnek yer almıştır. Söz konusu listelerde yukarıda yer veremediğimiz daha çok pek çok ürün bulunmaktadır.

2. Özel Tüketim Vergisinde Vergiyi Doğuran Olay

Vergiyi doğuran olay;

- Mal teslimi veya ilk iktisap hallerinde malın teslimi veya ilk iktisabı,
- Malın tesliminden önce fatura veya benzeri belgeler verilmesi hallerinde, bu belgelerde gösterilen miktarla sınırlı olmak üzere fatura veya benzeri belgelerin düzenlenmesi,
- Kısım kısım mal teslim edilmesi süregelen veya bu hususlarda mutabık kalınan hallerde, her bir kısmın teslimi,
- Komisyoncular vasıtasıyla veya konsinyasyon suretiyle yapılan satışlarda, (I), (II) ve (IV) sayılı listelerdeki malların alıcıya, (III) sayılı listedeki malların komisyoncuya veya konsinyi işletmeye teslimi,⁶⁹
- İthalatta, Gümrük Kanunu'na göre gümrük yükümlülüğünün doğması, ithalat vergilerine tâbi olmayan işlemlerde ise gümrük beyannamesinin tescilidir.

ÖTV kanuna ekli (I) sayılı listede yer alan malların Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu uyarınca el konulan veya Gümrük Kanunu uyarınca tasfiyelik hale gelenlerinden Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından belirlenen zorunlu standartlara uymayanlarının rafinerilere teslim edilmesi halinde vergiyi doğuran olay, bu malların rafineriler tarafından tesliminde gerçekleşir ve verginin mükellefi bu teslimi gerçekleştirenlerdir.

ÖTV Kanunu'nun uygulanmasında;

- İthalat: Verginin konusuna giren malların Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine girişini,

69 15/4/2021 tarihli ve 7316 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "satışlarda malların alıcıya teslimi" ibaresi "satışlarda, (I), (II) ve (IV) sayılı listelerdeki malların alıcıya, (III) sayılı listedeki malların komisyoncuya veya konsinyi işletmeye teslimi" şeklinde değiştirilmiştir.

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

b) İlk iktisap: (II) sayılı listedeki mallardan Türkiye’de kayıt ve tescil edilmemiş olanların kullanılmak üzere ithalini, müzayede yoluyla veya kayıt ve tescil edilmiş olsa dahi 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerine göre iade edilenler de dahil motorlu araç ticareti yapanlardan iktisabını, motorlu araç ticareti yapanlar tarafından kullanılmaya başlanmasını, aktive alınmasını veya adlarına kayıt ve tescil ettirilmesini,

c) Kayıt ve tescil: Motorlu taşıtların ilgili mevzuat gereğince trafik, belediye, liman ile Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü’nce tutulan sivil hava vasıtaları siciline yapılan kayıt ve tescilini,

d) Motorlu araç ticareti yapanlar: (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olanları imal, inşa veya ithal edenler ile fabrika, ana bayi, bölge bayii, bayi, yetkili satıcı ve acenteler ile Hazine ve Maliye Bakanlığı’nca bu nitelikte oldukları tespit edilenleri,

e) Teslim: Bir mal üzerindeki tasarruf hakkının malik veya adına hareket edenlerce, alıcıya veya adına hareket edenlere devredilmesini,

ifade eder.

Bir malın alıcı veya onun adına hareket edenlerin gösterdiği yere veya kişilere tevdi teslim hükmündedir. Malın alıcıya veya onun adına hareket edenlere gönderilmesi halinde, malın nakliyesinin başlatılması veya nakliyeciyen ya da sürücüyene tevdi edilmesi de mal teslimidir. Trampa iki ayrı teslim hükmündedir. Kap veya ambalajların geri verilmesinin mutad olduğu hallerde teslim, bunların içinde bulunan mallar itibarıyla yapılmış sayılır.

Aşağıdaki haller de teslim sayılır:

a) Vergiye tâbi malların, vergiye tâbi olan malların imali dışında her ne suretle olursa olsun kullanılması, sarfi, işletmeden çekilmesi veya işletme personeline ücret, prim, ikramiye, hediye, teberru gibi namlarla verilmesi,

b) Mülkiyeti muhafaza kaydıyla yapılan satışlarda zilyetliğin devri.

3. Özel Tüketim Vergisinin Mükellefi ve Sorumlusu

Özel tüketim vergisinin mükellefi, ÖTV Kanunu’na ekli;

a) (I), (III) ve (IV) sayılı listelerdeki mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olmayanları

imal, inşa veya ithal edenler ile bu malların müzayede yoluyla satışını gerçekleştirenler,

b) (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olanlar için; motorlu araç ticareti yapanlar, kullanmak üzere ithal edenler veya müzayede yoluyla satışını gerçekleştirenlerdir.

Mükellefin Türkiye içinde ikametgâhının, işyerinin, kanuni ve iş merkezlerinin bulunmaması halleri ile gerekli görülen diğer hallerde Hazine ve Maliye Bakanlığı, vergi alacağının emniyet altına alınması amacıyla vergiye tâbi işlemlere taraf olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutabilir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, (I), (II), (III) ve (IV) sayılı listelere dair ÖTV Uygulama Genel Tebliğlerinde, işleme taraf olanların müteselsil sorumluluğu hakkında çeşitli özel düzenlemeler yapmıştır.

4. Özel Tüketim Vergisinde İstisnalar

4.1. İhracat İstisnası

ÖTV Kanunu’na ekli listelerdeki malların ihracat teslimleri aşağıdaki şartlarla vergiden müstesnadır.

a) Teslim yurt dışındaki bir müşteriye yapılmalıdır. Yurt dışındaki müşteri tabiri; ikametgâhı, işyeri, kanuni ve iş merkezleri yurt dışında olan alıcılar ile yurt içinde bulunan bir işletmenin, yurt dışında faaliyet gösteren şubelerini ifade eder.

b) Teslim konusu mal, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesinden çıkmış olmalıdır. Malın ihraç edilmeden önce yurt dışındaki alıcı adına hareket edenlere veya bizzat alıcıya işlenmek ya da herhangi bir şekilde değerlendirilmek üzere yurt içinde teslimi ihracat sayılmaz.

2. Bu Kanuna ekli (III) ve (IV) sayılı listelerdeki malların, Gümrük Kanunu’nun 95. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre faaliyette bulunan gümrüksüz satış mağazalarında satılmak üzere bu mağazalara veya bunların depolarına teslimi vergiden müstesnadır.

3. İhraç edilen veya Gümrük Kanunu’nun 95. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre faaliyette bulunan gümrüksüz satış mağazalarında satılmak üzere bu mağazalara veya bunların depolarına teslim edilen malların alış faturaları ve benzeri belgeler üzerinde gösterilen ve beyan edilen özel tüketim vergisi ihracatçıya veya gümrüksüz satış mağazalarında satılmak üzere bu mağazalara veya bunların depolarına mal teslim edenlere iade edilir.

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

Hazine ve Maliye Bakanlığı, bu mallara ait verginin iadesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

4.2. Diplomatik İstisna

Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı listelerde yer alan malların, karşılıklı olmak kaydıyla yabancı devletlerin Türkiye'deki diplomatik temsilcilikleri, konsoloslukları ve uluslararası anlaşmalarla vergi muafiyeti tanınan uluslararası kuruluşlar ve bunların diplomatik haklara sahip mensupları tarafından kendi ihtiyaçları için ilk iktisabı, ithali veya bunlara teslimi ile ev sahibi hükümet anlaşmaları veya ülkemizin taraf olduğu diğer anlaşmalar çerçevesinde Türkiye'deki uluslararası kuruluşlar ve bunların yönetici kadrolarında görev yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan mensupları tarafından Türkiye'de görevde buldukları süre içinde kendi ihtiyaçları için ilk iktisabı, ithali veya bunlara teslimi ile ev sahibi hükümet anlaşmaları veya ülkemizin taraf olduğu diğer anlaşmalar çerçevesinde Türkiye'deki uluslararası kuruluşlar ve bunların yönetici kadrolarında görev yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan mensupları tarafından Türkiye'de görevde buldukları süre içinde kendi ihtiyaçları için ilk iktisabı, ithali veya bunlara teslimi vergiden müstesnadır.

4.3. Diğer İstisnalar

ÖTV Kanunu'na ekli;

1. (I) sayılı listede yer alan malların;

a) Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatı'nın ihtiyacı için bu kuruluşlara veya bunların gerek göstermeleri üzerine ve işlemlerin bu kuruluşlar adına yapılması koşuluyla akaryakıt ikmalini yapanlara teslimi,

b) Petrol Kanunu hükümlerine göre petrol arama ve istihsal faaliyetlerinde kullanılmak üzere bu faaliyetleri yapanlara teslimi,

c) Gümrük Kanunu uyarınca tasfiyelik hale gelenlerinin tabii afetler, bulaşıcı hastalıklar ve benzeri olağanüstü durumlarda genel ve özel bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyelere, köylere ve bunların teşkil ettikleri birliklere bedelsiz teslimi ile 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 16/A maddesi uyarınca tasfiyelik hale gelenlerinin bu bentte sayılanlara bedelsiz teslimi vergiden istisnadır.

2. (II) sayılı listede yer alan kayıt ve tescile tâbi mallardan;

a) 87.03 (hesaplanması gereken **ÖTV ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli** 2024 yılı için 1.591.200 TL ,2023 yılı için 1.004.200 TL, 2022 yılı için 450.500 TL,2021 için 330.800 TL 2020 için 303.200 TL, 2019 için 247.400 TL'yi aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların, engellilik oranı % 90 veya daha fazla olan malûl ve engelliler tarafından,

b) 87.03 G.T.İ.P. numarasında yer alan (motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar, bütün tekerlekleri motordan güç alan veya alabilenler, sürücü dahil 8 kişiye kadar oturma yeri olan binek otomobilleri, yarış arabaları, arazi taşıtları hariç), yük taşımada kullanılıp azami ağırlığı 3,5 tonu aşmayan ve yolcu taşıma kapasitesi istiap haddinin % 50'sinin altında olanlar ile sürücü dahil 9 kişilik oturma yeri olanların engellilik durumlarının araçları bizzat kullanamayacak ve sürekli olarak tekerlekli sandalye veya sedye kullanmalarını gerektirecek nitelikte olduğunu ilgili mevzuat çerçevesinde alınan engelli sağlık kurulu raporuyla tevsik eden ve engellilik derecesi % 90 veya daha fazla olup tekerlekli sandalye veya sedye ile binilmesine ve seyahat edilmesine uygun tertibat yaptıran malul ve engelliler tarafından,

c) 87.03 (hesaplanması gereken **ÖTV ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli** 2024 yılı için 1.591.200 TL,2023 yılı için 1.004.200 TL, 2022 yılı için 450.500 TL, 2021 için 330.800 TL 2020 için 303.200 TL, 2019 için 247.400 TL'yi aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların, bu bendin (a) ve (b) alt bentlerinde belirtilen malûl ve engelliler tarafından ilk iktisabından sonra deprem, heyelan, sel, yangın veya kaza sonucu kullanılamaz hale gelmesi nedeniyle hurdaya çıkarılmasında, bu G.T.İ.P. numaralarında yer alan malları hurdaya çıkaran malûl ve engelliler tarafından,

d) Yukarıda (a), (b) ve (c) alt bentleri kapsamındaki araçların aynı alt bentlerde belirtilen malul ve engelliler tarafından ilk iktisabından sonra deprem, heyelan, sel, yangın veya kaza sonucu kullanılamaz hale gelmesi nedeniyle hurdaya çıkarılmasında, bu alt bentler kapsamındaki araçları hurdaya çıkaran malul ve engelliler tarafından,

beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı vergiden istisnadır.

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

(5766 sayılı Kanun'un 19. maddesi ile ÖTV Kanunu'nun 15/2. maddesine ilave edilen hüküm öncesinde; söz konusu uygulama bir "istisna" değil aslında bir "vergi ötelemesi" gibi uygulanıyordu. Çünkü engelli bir kimse, sahip olduğu aracı 5 yıl geçtikten sonra engelli olmayan birisine satarsa aracın ilk iktisap tarihinde ödenmeyen ÖTV bu defa ki alıcıdan tahsil ediliyordu. Dolayısıyla birçok engelli kullandığı ve eskiyen arabasını elden çıkarmakta zorluklar yaşıyor ve ikinci elde araba satmanın finansman getirisinden yararlanamıyordu. Bahsedilen Kanun değişikliği sonrası, 01.07.2008'den itibaren geçerli olmak üzere; artık engelliler, beş yıldan fazla süre kullandıkları arabalarını engelli olmayan bir kişiye de satsalar, aracın ilk iktisap tarihinde ödenmesi gereken ÖTV alıcıdan istenmeyecektir. Dolayısıyla engelliler artık tam olarak istisnadan yararlanabilir duruma gelmiştir.)

3. a) (II) sayılı listede yer alan mallardan; uçak ve helikopterlerin Türk Hava Kurumu tarafından ilk iktisabı,

b) (II) sayılı listede yer alan malların, Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı tarafından ilk iktisabı,

c) (II) sayılı listedeki 8701.20, 87.04, 87.05 ve 87.09 GTİP numaralarında yer alan malların, münhasıran petrol arama faaliyetinde kullanılmak üzere ilk iktisabı,

4. (IV) sayılı listedeki 9302.00.00.00.00 ve 93.03 tarife pozisyonunda yer alan malların Milli Savunma Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Milli İstihbarat Teşkilâtı, Savunma Sanayii Müsteşarlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'ne teslimi veya bunlar tarafından ithali,

5. (IV) sayılı listede yer alan malların genel ve katma bütçeli dairelere, il özel idarelerine, belediyelere, köylere ve bunların teşkil ettikleri birliklere bedelsiz teslimi veya bunlar tarafından bedelsiz olarak ithali,

6. Kanuna ekli listelerdeki mallardan Gümrük Kanunu'nun 167. maddesi [(5) numaralı fıkrasının (a) bendi ve (7) numaralı fıkrası kapsamında ithal edilen eşya ile (12) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında ithal edilen bu Kanuna ekli (II) sayılı listenin 87.03 G.T.İ.P numarasında "-Diğerleri" satırı altında yer alan mallardan özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi dahil gümrük vergilerine ilişkin

istisna uygulanmaması durumunda belirlenecek gümrüklenmiş değeri 2024 yılı için 1.591.200 TL, 2023 yılı için 1.004.200 TL 2022 yılı için 450.500 TL 2021 için 330.800 TL, 2020 için 303.200 TL, 2019 için 247.400 TL'yi aşanlar hariç], geçici ithalat ve hariçte işleme rejimleri ile geri gelen eşyaya ilişkin hükümleri kapsamında gümrük vergisinden muaf veya müstesna olan eşyanın ithali (Bu Kanunun 5. maddesinde düzenlenen ihracat istisnası ile 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen ihraç kaydıyla teslimlerde verginin tecil ve terkin edilmesi uygulamasından yararlanılarak ihraç edilen, ancak Gümrük Kanunu'nun 168, 169 ve 170. maddelerinde belirtildiği şekilde geri gelen eşyanın ithalat istisnasından faydalanabilmesi için, bu eşya ile ilgili olarak ihracat istisnasından veya tecil-terkin uygulamasından faydalanılan miktarın gümrük idaresine ödenmesi veya bu miktar kadar teminat gösterilmesi şarttır.),

7. Gümrük Kanunu'nun transit, gümrük antrepo, dahilde işleme, gümrük kontrolü altında işleme rejimlerine tâbi tutulanlar ile serbest bölgeler ve geçici depolama yerleri hükümlerinin uygulandığı mallar,

8. (II) sayılı Listede yer alan kayıt ve tescile tabi mallardan; 87.03 (motor silindir hacmi 1.600 cm³'ü aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların, Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 1. maddesinin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılan kişilerden hayatını kaybetmiş olanların eş veya çocuklarından birisi, eş ve çocuğu yoksa ana veya babasından birisi tarafından bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı,

9. Kanuna ekli (I) sayılı listede yer alan 2710.19.43.00.11 ve 2710.20.11.00.11 G.T.İ.P. numaralı malların, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile Petrol Piyasası Kanunu hükümleri çerçevesinde; Cumhurbaşkanınca belirlenen sınır kapılarında, Gümrük Kanunu'nun ihracat rejimi kapsamında yurt dışına çıkarılacak eşyayı taşıyan kamyon, çekici ve soğutucu ünitesine sahip yarı römorkların depolarına (araçların ve soğutucu ünitelerin standart yakıt deposu miktarlarını aşmamak kaydıyla) yalnızca yurt dışına çıkışlarında teslimi, (ÖTVK Madde - 7/A)

10. 31/12/2019 tarihine kadar, Kanuna ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan 2710.19.62.00.10, 2710.19.62.00.11, 2710.19.64.00.10, 2710.19.64.00.11 ve 2710.19.68.00.11 G.T.İ.P. numaralı malların yalnızca elektrik üretiminde kullanılmak üzere

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

teslimi ile birincil yakıtı doğalgaz ve ikincil yakıtı akaryakıt olan santrallara Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı talimatı veya onayı ile Kanuna ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan 2710.19.43.00.11 ve 2710.20.11.00.11 G.T.İ.P. numaralı malların aynı amaçla kullanılmak üzere teslimi, (ÖTVK Geçici Madde-5)

11. Kanuna ekli (II) sayılı Listenin 87.02 ve 87.03 tarife pozisyon sıraları kapsamındaki taşıtlarla yapılan şehir içi taksi, dolmuş, servis, minibüs, midibüs ve otobüs taşımacılığı faaliyeti (araç kiralama, özel yolcu transferi ve benzeri hizmet ifası faaliyetleri hariç) ile 8701.20 ve 87.04 tarife pozisyon sıraları kapsamındaki taşıtlarla yapılan ticari yük taşımacılığı faaliyeti dolayısıyla bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan ve bu faaliyetini ilgili mevzuatta öngörülen yükümlülükleri yerine getirmek ve yetkilendirilmek suretiyle maliki olduğu taşıtlar vasıtasıyla icra eden gerçek ve tüzel kişiler tarafından, söz konusu faaliyetler kapsamında kullanılan taşıtların yenilenmesi amacıyla, aynı tarife pozisyon sıraları kapsamındaki taşıtların (87.03 tarife pozisyon sırası kapsamındaki; yarış arabaları, arazi taşıtları, ATV olarak adlandırılan üç veya dört tekerlekli taşıtlar, motorlu karavanlar ile motor silindir hacmi 1600 cm³'ü geçen binek otomobilleri hariç) bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten 30/06/2019 tarihine kadar (bu tarih dâhil) ilk iktisabı, (ÖTVK Geçici Madde-7)

12. KDV Kanunu'nun geçici 38. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre, 05.12.2017 tarihinden itibaren düzenlenen sözleşmelere istinaden Milli Eğitim Bakanlığı tarafından FATİH Projesi kapsamında yapılan mal alımlarında uygulanmak üzere, proje bileşenlerine ilişkin olarak ÖTV Kanunu'na ekli (IV) sayılı listede yer alan malların, Milli Eğitim Bakanlığı'na ya da proje yüklenicisine teslimi veya bunlar tarafından ithali

vergiden müstesnadır.

Yukarıda yer alan 2 numaralı bendin (a) ve (c) alt bentleri ile (6) numaralı bentte yer alan tutarlar, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Hesaplanan tutarın 100 lirayı aşmayan kesirleri dikkate alınmaz. Cumhurbaşkanı, bu şekilde tespit edilen tutarı %50'sine kadar artırmaya yetkilidir.

2019 yılında 247.400 TL olarak uygulanan söz konusu hadler 2020 yılında 303.200 TL, 2021

yılında 330.800 TL, 2022 yılında 450.500 TL olarak uygulanmış olup, 2023 yılında 1.004.200 TL, 2024 yılı için 1.591.200 TL olarak uygulanacaktır.

5. Verginin Tecili

5.1. İmalatta Kullanılan (I) Sayılı Listenin (B) Cetvelindeki Mallara Ait Verginin Tecili ve Terkini

Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 8. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile bu Kanuna ekli (I) sayılı listenin (B) cetvelindeki malların (I) sayılı listedeki mallar dışındaki malların imalinde kullanılacak olması halinde, ödenmesi gereken ÖTV'den Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen tutarın tecil edilmesi, vergisi tecil edilen malların tecil tarihini takip eden ay başından itibaren 12 ay içinde bu amaçla kullanıldığının tespiti üzerine tecil edilen verginin terkin edilmesi öngörülmüştü. Bu Kanun maddesine istinaden sözü edilen tecil-terkin uygulaması Kanunun yürürlüğe girdiği 1/8/2002 tarihinden, 8/10/2012 tarihli ve 2012/3792 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının yürürlük tarihi olan 9/10/2012 tarihine kadar uygulanmıştır.

5.2. İndirimli Vergi Uygulaması / Vergi Farklılaştırılması

09.10.2012 tarihinde yürürlüğe giren 2012/3792 sayılı Kararname ile (4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na Ekli (I) Sayılı Listenin (B) Cetvelinde Yer Alan Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi ile İlgili Karar) Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli (I) sayılı listenin (B) cetvelindeki vergi tutarları uygulanarak teslim edilen malların, (I) sayılı listeye dahil olmayan malların imalinde imalatçılar tarafından kullanılması halinde, imalatta kullanılan mallar için adı geçen kararda G.T.İ.P. numaraları itibarıyla karşılarında gösterilen oran ile daha önce uygulanan vergi tutarının çarpılması suretiyle hesaplanan vergi tutarının uygulanması; bu mallara daha önce uygulanan vergi tutarları ile Kararda belirlenen oranlara göre hesaplanan vergi tutarları arasındaki fark için ÖTV Kanunu'nun 12. maddesinin 4 numaralı fıkrası hükmünün uygulanması esasına (vergi farklılaştırılması / indirimli vergi uygulaması) geçilmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığı vergi farklılaştırmasını, verginin mükellefe veya vergiye tâbi işlemlere taraf olanlara iadesi yöntemi ile uygulamaya, teminat istemeye, bu teminatın türü, tutarı ve çözümüne ilişkin usul ve esaslar ile verginin iadesine ilişkin usul ve esasları

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

belirlemeye yetkilidir. Hazine ve Maliye Bakanlığı bu yetkisini 1 Sıra No.lu ÖTV Genel Uygulama Tebliğinin III/B ve III/C bölümlerinde kullanmış, vergi farklılaştırılmasının nasıl uygulanacağına dair usul ve esasları belirlemiştir.

5.3. İhraç Kayıtlı Teslimler

İhraç edilmek şartıyla ihracatçılara teslim edilen mallara ait özel tüketim vergisi, mükelleflerce ihracatçılardan tahsil edilmemesi şartıyla, bu mükelleflerin talebi üzerine vergi dairesince tarh ve tahakkuk ettirilerek tecil olunur. Söz konusu malların ihracatçıya teslim tarihini takip eden aybaşından itibaren üç ay içinde ihraç edilmesi halinde tecil edilen vergi terkin olunur. İhracatın yukarıdaki şartlara uygun olarak gerçekleştirilmemesi halinde, tecil olunan vergi vade tarihinden itibaren Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 51. maddesine göre belirlenen gecikme zammı ile birlikte tahsil olunur. Ancak, ihraç edilmek şartıyla teslim edilen malların Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen mücbir sebepler nedeniyle ihraç edilememesi halinde, tecil edilen vergi, tecil edildiği tarihten itibaren Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 48. maddesine göre ilgili dönemler için geçerli tecil faizi ile birlikte tahsil edilir. İhracatın mücbir sebepler veya beklenmedik durumlar nedeniyle üç ay içinde gerçekleştirilememesi halinde, en geç üç aylık sürenin dolduğu tarihten itibaren onbeş gün içinde başvuran ihracatçılara, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca veya Bakanlığın uygun görmesi halinde vergi dairelerince üç aya kadar ek süre verilebilir.

6. (I) Sayılı Listedeki Malların İthalinde “Ödenecek ÖTV'ye Karşılık Olmak Üzere” Gümrükte Teminat Alınması

Gümrükte alınan teminat bir vergi değildir. Diğer bir ifadeyle ÖTV değildir. Söz konusu malların yurt içinde teslimi veya üretimde kullanılması durumunda ÖTV açısından vergiyi doğuran olay meydana gelecektir. İşte vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesi ile ÖTV'nin beyan edilip ödenmesi üzerine, gümrükte ödenen teminat çözülecek ve mükellefe iade edilecektir. Teminat nakit olarak ödenebileceği gibi banka teminat mektubu verilmesi de mümkündür.

Uygulamada mükellefler genellikle ödedikleri teminatı bir nevi vergi sanmakta ve daha sonrasında teminatın çözümü amacıyla gerekli yasal prosedürleri yerine getirmedikleri için cezai yaptırımlara maruz

kalabilmektedir. Örneğin; normalde ÖTV mükellefi olmayan bir kişi (I) Sayılı Liste kapsamında mal ithal etmesi durumunda ÖTV mükellefiyeti de tescil ettirmek ve vergiye tabi işlemi olmasa dahi 15'er günlük dilimler halinde boş da olsa beyanname vermek zorundadır. Kaldı ki bu konuda yaşanan sorunlar neticesinde gümrük idareleri artık mükelleflerin ÖTV mükellefiyeti açtırdıklarını teyit etmedikçe malların gümrükten çekilmesine müsaade etmemektedir.

Ödenen teminatların çözümü, ithal edilen malların kullanım veya teslim şekline göre değişmektedir. Konu hakkında aşağıda detaylı açıklamalar yer almaktadır.

6.1. Genel Olarak Uygulama Hakkında Bilgilendirme

Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasında (I) sayılı listedeki malların ithalinde, ödenecek ÖTV'ne karşılık olmak üzere türü, tutarı ve çözümüne ilişkin usul ve esasları Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenmek suretiyle teminat alınacağı hükme bağlanmıştır. Söz konusu teminat alınmasına dair usul ve esasları (I) Sayılı ÖTV (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nin “V.A-Gümrükte Alınacak Teminata İlişkin İşlemler” başlıklı bölümünde belirlenmiştir.

(I) sayılı liste kapsamında yer alan malları ithal edenler her bir gümrük beyannamesi kapsamı ÖTV tutarı için münferit teminat verirler. Bununla birlikte, (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan mallar ile yalnızca antrepo ve transit rejimleri kapsamındaki (B) cetvelinde yer alan malların ithali sırasında ÖTV tutarının tamamı için ilgili gümrük rejimi çerçevesinde teminat verilebilir. İlgili gümrük rejimi çerçevesinde birden fazla ithalat işlemi kapsayacak şekilde teminat verilmesi halinde, tamamlanan her bir ithalat işlemi için alınan teminat tutarı yeni ithalat işleminde kullanılabilir.

6.2. İthal Edilen Özel Tüketim Vergisi Kanunu Eki (I) Sayılı Listedeki Mallar ile Teminata Ait Bilgi Formu

(I) sayılı listenin (A) ve (B) cetvelindeki mallar ile teminat bilgileri için tebliğ ekinde (EK:11) olarak yer alan “İthal Edilen Özel Tüketim Vergisi Kanunu Eki (I) Sayılı Listedeki Mallar ile Teminata Ait Bilgi Formu” kullanılır. (EK:11) bilgi formu (I) sayılı listenin (A) ve (B) cetvelindeki mallar için gümrük idaresince ayrı ayrı oluşturulur.

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

6.2.1. (A) Cetvelinde Yer Alan Mallar İçin Oluşturulan (EK:11) Bilgi Formunun Gönderilmesi

(I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan mallar için gümrük idaresince oluşturulan (EK:11) bilgi formu, ithalat işlemi tamamlanmadan elektronik ortamda Gelir İdaresi Başkanlığı'nın (GİB) sistemine aktarılır. Gönderilen bu formda değişiklik olması durumunda değişiklikleri içeren yeni (EK:11) bilgi formu da ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine aktarılır.

6.2.2. (B) Cetvelinde Yer Alan Mallar İçin Oluşturulan (EK:11) Bilgi Formu ve Teminatın Gönderilmesi

(I) sayılı listenin (B) cetvelinde yer alan mallar için gümrük idaresince oluşturulan (EK:11) bilgi formu, gümrük işlemlerine yönelik teminat almaya yetkili saymanlıkça çıktısı alınarak bir yazı ekinde ithalatçının ÖTV yönünden bağlı olduğu vergi dairesine teminatın alındığı tarihi takip eden günden itibaren beş iş günü içerisinde teminat ile birlikte gönderilir.

Bu teminatın banka teminat mektubu olması halinde ilgili saymanlıkça teminatın teyidinin yapılmış ve buna ilişkin bilginin bu yazıda belirtilmiş olması şarttır. Ayrıca gümrük idaresince oluşturulan bu form, ithalat işlemleri tamamlanmadan elektronik ortamda Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine de aktarılır.

6.3. Teminatların Çözümü

6.3.1. (A) Cetvelindeki Mallar İçin Alınan Teminatın Çözümü İşlemleri

6.3.1.1. Teminat Çözümü İçin Elektronik Ortamda Talepte Bulunulması

(I) sayılı listenin (A) cetvelindeki mallar için alınan teminatın çözümü işlemlerinde, bir örneğine "www.gib.gov.tr" internet adresinden ulaşılması mümkün olan ve elektronik ortamda doldurulmak suretiyle internet vergi dairesi üzerinden gönderilmesi gereken standart dilekçe ile teminatın çözümü talebinde bulunan mükelleflerin talebi üzerine oluşturulan ve tebliğ ekinde (EK:12) olarak yer alan "İthal Edilen Özel Tüketim Vergisi Kanunu Eki (I) Sayılı Listenin (A) Cetvelindeki Malların Tesliminde Beyan Edilen ÖTV'ye Ait Bilgi Formu" kullanılır. Bu dilekçenin içeriğinde Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından gerekli görülmesi halinde değişiklik yapılabilir.

6.3.1.2. Başvuru Üzerine Vergi Dairelerince ve Mükellefler Tarafından Yapılacak İşlemler

a) İthal edilen malların Özel Tüketim Vergisi Kanunu'ndaki istisna hükümleri kapsamında teslim edilmesi ve söz konusu teslimlerin bu Tebliğin ilgili bölümlerinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde beyan edilmesi üzerine, vergi dairesince elektronik ortamda oluşturulan (EK:12) bilgi formu ilgili gümrük idaresine gönderilir ve gümrük idaresince bu forma istinaden teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir.

b) İthal edilen malların Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 8/2.maddesi uyarınca ihraç kaydıyla tecil terkin uygulaması kapsamındaki teslimlerinde, tecil edilen verginin terkin edilmesi üzerine, vergi dairesince elektronik ortamda oluşturulan (EK:12) bilgi formu ilgili gümrük idaresine gönderilir ve gümrük idaresince bu forma istinaden teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir.

c) İthal edilen malların 1.7.2003 tarihli ve 2003/5868 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında teslim edilmesi halinde, bu teslimlerin Tebliğin (III/B-1) bölümünde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde beyan edilmesi üzerine dağıtıcılar, her ayın ilk 15 günlük birinci ve kalan günlerinden oluşan ikinci vergilendirme dönemleri kapsamında yapmış oldukları teslimler için en az bu dönemlerin her birini kapsayacak şekilde, ÖTV yönünden bağlı oldukları vergi dairesi müdürlüğüne verecekleri bir dilekçe ile ithalde alınan teminatın çözümü talebinde bulunabilir. Bu dilekçe ile birlikte Gelir İdaresi Başkanlığı'nın "www.gib.gov.tr" adresinde hizmet veren internet vergi dairesi üzerinden, deniz yakıtı kullanıcılarına düzenlenen ve tahsil edilmeyen ÖTV tutarlarını gösteren faturaların bilgilerini içeren tablonun doldurularak gönderilmesi gerekir. İlgili vergi dairesince talep edilmesi halinde söz konusu faturaların onaylı örneklerinin ibrazı zorunludur.

İlgili vergi dairelerince, ithalde alınan teminatın çözümü talepleri ile ilgili olarak tebliğin V.A-3.1 Numaralı bölümünün 2. Fıkrasının (c) bendinde yer verilen işlemler yerine getirilir.

ç) Dağıtıcı veya ihrakiye teslim lisansı sahibi şirketler tarafından ithal edilen hava yakıtlarının hava araçlarına teslim edildiğinin, vergi dairesince; ilgili birim, kurum veya kuruluşlar nezdinde tespit edilmesi üzerine, elektronik ortamda oluşturulan (EK:12) bilgi formu ilgili gümrük idaresine gönderilir

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

ve gümrük idaresince bu forma istinaden teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir.

Rafinerici tarafından ithal edilen hava yakıtlarının teslimlerinde, bu yakıtları teslim alanların;

- “Teminatsız Hava Yakıtı Alımı Sertifikası” olmaması durumunda bu Tebliğin (III/B7.1) bölümünde belirtilen teminatın alınması,

- “Teminatsız Hava Yakıtı Alımı Sertifikası” olması durumunda ise söz konusu sertifikanın aslı veya noter onaylı örneğinin rafinericinin ÖTV yönünden bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi

üzerine vergi dairesince elektronik ortamda oluşturulan (EK:12) bilgi formu ilgili gümrük idaresine gönderilir ve gümrük idaresince bu forma istinaden teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir.

d) İthal edilen malların, vergiye tabi başka bir malın imalinde kullanılması halinde, bu işlemde Özel Tüketim Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ÖTV uygulanmaz. Mükellefin bu şekilde imal ettiği malın tesliminde ÖTV beyan ederek ödemesi halinde, vergi dairesince (EK:12) bilgi formunun düzenlenebilmesi için ithal edilen malların vergiye tabi başka bir malın imalinde kullanıldığına vergi inceleme raporuyla tespit edilmesi gerekir. Ancak imal edilen malın birim başına uygulanan maktu vergi tutarının imalatta kullanılan malın birim başına uygulanan maktu vergi tutarına eşit veya daha yüksek olması halinde bu tespit YMM raporuyla mükellef tarafından yaptırılabilir. Vergi inceleme raporu veya YMM raporuyla yapılan tespit üzerine, vergi dairesince elektronik ortamda oluşturularak gümrük idaresine gönderilen (EK:12) bilgi formunda çözülecek teminat tutarı olarak ithal edilen maldan vergiye tabi malın imalinde kullanılan miktara isabet eden tutar yazılır ve gümrük idaresince bu forma istinaden teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir.

e) İthal edilen malların yukarıda bentler halinde sayılan teslimlerin dışında yapılacak yurtiçi teslimlerinde; bu teslimlerle ilgili hesaplanan ÖTV'nin beyanı ve ödenmesi üzerine, vergi dairesince, elektronik ortamda oluşturulan (EK:12) bilgi formu ilgili gümrük idaresine gönderilir ve gümrük idaresince bu forma istinaden teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir.

Diğer taraftan gümrük idaresine gönderilen (EK:12)

bilgi formlarında değişiklik olması durumunda değişiklikleri içeren yeni bilgi formları da bu idareye gönderilir. Gümrük idaresince daha önce gönderilen formlara istinaden teminat çözümü işlemi gerçekleştirilmemiş ise yeni bilgi formları uyarınca işlem yapılır.

6.3.2. (B) Cetvelindeki Mallar İçin Alınan Teminatın Çözümü İşlemleri

6.3.2.1. Teminat Çözümü İçin Elektronik Ortamda Talepte Bulunulması

(I) sayılı listenin (B) cetvelindeki mallar için alınan teminatın çözümü işlemleri, bir örneğine “www.gib.gov.tr” internet adresinden ulaşılması mümkün olan ve elektronik ortamda doldurulmak suretiyle internet vergi dairesi üzerinden gönderilmesi gereken standart dilekçe ile teminatın çözümü talebinde bulunan mükelleflerin talebi üzerine ilgili vergi dairelerince aşağıda yer alan açıklamalar çerçevesinde yerine getirilir. Bu dilekçenin içeriğinde Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından gerekli görülmesi halinde değişiklik yapılabilir.

6.3.2.2. Başvuru Üzerine Vergi Dairelerince ve Mükellefler Tarafından Yapılacak İşlemler

Teminatın çözümü işlemlerinde uygulanacak yöntemler aşağıdadır:

a) İthal edilen malların Özel Tüketim Vergisi Kanunu'ndaki istisna hükümleri kapsamında teslim edilmesi ve söz konusu teslimlerin tebliğin ilgili bölümlerinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde beyan edilmesi üzerine, vergi dairesince GİB sistemi kullanılmak suretiyle beyana konu teslim miktarına isabet eden ÖTV tutarı kadar teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir.

b) İthal edilen malların Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 8. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca ihraç kaydıyla tecil terkin uygulaması kapsamındaki teslimlerinde, tecil edilen verginin terkin edilmesi üzerine, vergi dairesince GİB sistemi kullanılmak suretiyle teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir

c) İthal edilen malların, vergiye tabi başka bir malın imalinde kullanılması⁷⁰ halinde, bu işlemde Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinin

70 3 No.lu ÖTV Sirkülerinde, bir malın imalatta girdi olarak kullanılmasından bu malın hammadde niteliğine haiz olması gerektiği sonucuna varılması mümkün bir açıklama yapılmıştır. Sirkülerde “.....temizlik, test, yağlama ve benzeri amaçlarla imal edilen ürünün bünyesine girmeksizin yardımcı madde veya sarf

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

(3) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ÖTV uygulanmaz. Mükellefin bu şekilde imal ettiği mal tesliminde ÖTV beyan ederek ödemesi halinde, vergi dairesince bu mallar için alınan teminatın çözümünün gerçekleştirilebilmesi için ithal edilen malların vergiye tabi başka bir malın imalinde kullanıldığına vergi inceleme raporuyla tespit edilmesi gerekir. Ancak imal edilen malın birim başına uygulanan maktu vergi tutarının imalatta kullanılan malın birim başına uygulanan maktu vergi tutarına eşit veya daha yüksek olması halinde bu tespit YMM raporuyla mükellef tarafından yaptırılabilir. Vergi inceleme raporu veya YMM raporuyla yapılan tespit üzerine, vergi dairesince Gelir İdaresi Başkanlığı sistemi kullanılmak suretiyle ithal edilen maldan vergiye tabi malın imalinde kullanılan miktara isabet eden ÖTV tutarı kadar teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir.

ç) İthal edilen malların yukarıda bentler halinde sayılan teslimlerin dışında yapılacak yurtiçi teslimlerinde; bu teslimlerle ilgili hesaplanan ÖTV'nin beyanı ve ödenmesi üzerine, vergi dairesince Gelir İdaresi Başkanlığı sistemi kullanılmak suretiyle beyana konu teslim miktarına isabet eden ÖTV tutarı kadar teminatın çözümü işlemi gerçekleştirilir.

Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli (I) sayılı listenin (B) cetvelindeki mallara ilişkin olarak gümrük idaresi tarafından düzenlenen (EK:11) bilgi formunun ve söz konusu malların ithali için verilen teminatların vergi dairelerine tam ve eksiksiz olarak ulaştığı ve kayda alındığı tarihi takip eden 15 gün içinde, teminatın hesaba alınma tarihi ile yevmiye numarası vergi dairesince yazılı olarak ilgili gümrük muhasebe birimine iletilir.

6.3.3. Özel Teminat Sertifikası

03.03.2020 tarih ve 31057 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan tebliğ ile ÖTV (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde “**ÖZEL TEMİNAT SERTİFİKASI (ÖTS)**” hakkında düzenlemeler yapılmıştır.

ÖTS almak isteyen mükelleflerin, genel ve özel şartları birlikte taşımaları ve tebliğin (3.3.2.2.1) bölümünde şartları belirtilen Gelir İdaresi Başkanlığı sistemi üzerinden üretilecek ÖTV Ön Kontrol Raporu sonucunun olumlu olması gerekir.

6.3.3.1. ÖTS'nin Kullanılabileceği Durumlar

6.3.3.1.1. ÖTV Kanunu'na Ekli (I) Sayılı Listenin (A) ve (B) Cetvelinde Yer Alan Mallardan İthal Edilenlerin ÖTV'ne Tabi Başka Bir Malın İmalinde Kullanılması Halinde Özel Gümrük İdaresine Ödenen Teminatların Çözümü İşlemleri

ÖTV Kanunu'na ekli (I) sayılı listede yer alan mallar için **gümrük idaresince alınan teminatların çözümü** işlemleri, genel olarak tebliğin (V/A.3 - (I) Sayılı Listedeki Mallar İçin Alınan Teminatın Çözümü İşlemleri) bölümünde yer alan açıklamalar çerçevesinde yerine getirilmektedir.

Sanayi sicil belgesini haiz mükelleflere, talep etmeleri ve tebliğin (V/A.3.3.2.1.1. Genel Şartlar) başlıklı bölümünde yer verilen **genel şartları** taşıyor olmaları halinde, tebliğin (V/A.3.3.2.1.2) bölümünde belirtilen **özel şartlar** itibarıyla durumlarına uygun A, B veya C şeklinde sınıflandırılan ve bir örneği tebliğin ekinde (EK:16) olarak yer alan “**Özel Teminat Sertifikası (ÖTS)**” düzenlenebilecektir.

ÖTS, ithalat sırasında gümrük idaresince alınan **teminatların çözümü** işlemlerinin, tebliğin (V/A-3.1/d)⁷¹ ve (V/A-3.2/c)⁷² bölümleri uyarınca vergi incelemesi sonucuna göre yerine getirilmesinin gerektiği hallerde kullanılabilecektir.

Buna göre, yukarıda belirtilen ithalat sırasında gümrük idaresine ödenmiş ÖTV teminatlarının;

- ÖTS-A sahibi mükellefler için **%80'inin**,
- ÖTS-B sahibi mükellefler için **% 60'ının**,
- ÖTS-C sahibi mükellefler için **% 40'ının**

malzemesi olarak kullanılması.....” şeklinde yer verilen ifade ile bir malın üretimde girdi olarak kabul edilebilmesi için üretilen mamulün bünyesine girmesi gerektiği sonucunu çıkarmaya müsait bir açıklama yapılmıştır. Dolayısıyla örneğin; ithal edilen bir yağ üretimde kullanılsa bile hammadde olarak malın bünyesine girmiyor, temizlik-test amaçlı bir işletme malzemesi ya da yardımcı malzeme olarak üretimde kullanılıyor ise bu durumda bu yağ için ödenen teminat tebliğin (c) bendine göre değil (ç) bendine göre çözülecektir diyebiliriz.

71 ÖTV Kanunu'na ekli (I) Sayılı Listenin (A) cetvelinde yer alan mallardan ithal edilenlerin, vergiye tabi başka bir malın imalinde kullanılması hali. İthal edilen malların vergiye tabi başka bir malın imalinde kullanıldığına vergi inceleme raporuyla (VİR) tespit edilmesi gerekir. Ancak imal edilen malın birim başına uygulanan maktu vergi tutarının imalatta kullanılan malın birim başına uygulanan maktu vergi tutarına eşit veya daha yüksek olması halinde bu tespit YMM raporuyla mükellef tarafından yaptırılabilir. VİR veya YMM raporuna istinaden gümrükte ödenen teminat çözülür.

72 ÖTV Kanunu'na ekli (I) Sayılı Listenin (B) cetvelinde yer alan mallardan ithal edilenlerin, vergiye tabi başka bir malın imalinde kullanılması hali. İthal edilen malların vergiye tabi başka bir malın imalinde kullanıldığına vergi inceleme raporuyla (VİR) tespit edilmesi gerekir. Ancak imal edilen malın birim başına uygulanan maktu vergi tutarının imalatta kullanılan malın birim başına uygulanan maktu vergi tutarına eşit veya daha yüksek olması halinde bu tespit YMM raporuyla mükellef tarafından yaptırılabilir. VİR veya YMM raporuna istinaden gümrükte ödenen teminat çözülür.

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

çözümü işlemleri vergi dairesince, **bu teminatlara konu mallar kullanılmak suretiyle imal edilen mallara ilişkin ÖTV yükümlülüklerinin yerine getirildiğinin tespiti kaydıyla**, tebliğ (V/A.3.3.2.2-ÖTS'nin iptalini Gerektiren Haller) başlıklı bölümündeki hususların kontrolü üzerine, olumsuzluk tespit edilmeyen kısım için **vergi inceleme raporu sonucu beklenilmeksizin** yerine getirilecektir.

6.3.3.1.2. İndirimli Vergi Uygulamaları Kapsamında Bazı Nakden İade Taleplerinde Teminat Verilmesi Uygulamasında ÖTS Kullanımı

ÖTV (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinin (III/B-6), (III/C-1) ve (III/Ç-1)⁷³ bölümleri kapsamında **vergi incelemesi sonucuna göre kesinleşen nakden iade talebinde bulunacak mükelleflerin de gerekli şartları sağlamaları koşuluyla ÖTS alabilmeleri ve bu iade talepleri için verilecek teminatlar bakımından ÖTS'ni kullanabilmeleri mümkün olacaktır.**

Bu kapsamda, tebliğin "III- İndirimli Vergi Uygulamaları ve Müttesilsil Sorumluluk" başlıklı kısmında yer alan (B/6.7.2.2.), (C/1.4.2.2.) ve (Ç/1.3.3.2.) alt bölümlerine ayrı ayrı aşağıdaki metin eklenmiştir:

"Diğer taraftan, bu Tebliğin (V/A-3.3.2) bölümünde belirtilen ve bir örneği bu Tebliğin ekinde (EK:16) olarak yer alan ÖTS'yi haiz olanların, iade talep tutarının;

- ÖTS-A sahibi mükellefler için % 20'si,
- ÖTS-B sahibi mükellefler için % 40'ı,
- ÖTS-C sahibi mükellefler için % 60'ı

kadar teminat vermeleri durumunda, bunların nakden iade talepleri, söz konusu vergi incelemesi sonucu beklenilmeksizin, bu Tebliğin (V/A-3.3.2.2) bölümündeki hususların ve bu uygulamaya dair gerekli diğer kontrollerin yapılması ile ÖTVİRA'nın (ÖTV İadesi Risk Analiz Sistemi) çalıştırılması

suretiyle ilgili iade talebinin herhangi bir olumsuzluk tespit edilmeyen kısmı bakımından 10 iş günü içinde yerine getirilir."

Söz konusu bölümlerde yer alan düzenlemelere göre, bu mükelleflerin ÖTV'ne tabi olarak satın aldıkları mallar için satıcılara ödedikleri ÖTV'nin bir kısmını (gerekli şartları sağlamaları halinde) iade talep edebilmeleri mümkündür. Bu iade talepleri mahsuben ya da nakden iade şeklinde olabilmektedir. Nakit iade talep edilmesi halinde iade talebi vergi inceleme raporuna göre yerine getirilmektedir. Eğer bu mükellefler **nakit iade talebi kadar teminat verilerse vergi inceleme raporunun sonucu beklenmeksizin beş iş günü içerisinde iadeleri gerçekleştirilmektedir. ÖTS uygulaması sayesinde daha düşük oranda teminat uygulanabilmesi mümkün olabilecektir.**

7. Verginin Beyanı ve Ödenmesi

Özel tüketim vergisi, mükelleflerin yazılı beyanları üzerine tarh olunur. Şu kadar ki, adi ortaklıklarda verginin ödenmesinden ortakların tamamı müttesilsil sorumlu olmak üzere ortaklardan herhangi birisi tarhiyata muhatap tutulur. Bu vergi, beyannamenin verildiği günde, beyanname posta ile gönderilmişse vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi takip eden yedi gün içinde tarh edilir. Vergi, beyanname verme süresi içinde ödenir. Vergilendirme dönemi; ÖTV Kanunu'na ekli (I) sayılı listedeki mallar için her ayın ilk onbeş günlük birinci ve kalan günlerinden oluşan ikinci dönem, (III) ve (IV) sayılı listelerdeki mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tâbi olmayanların tesliminde, faaliyette bulunulan takvim yılının birer aylık dönemleridir. Beyanname, (I) sayılı listedeki mallar için vergilendirme dönemini izleyen onuncu günü, diğer mallar için vergilendirme dönemini izleyen ayın onbeşinci günü akşamına kadar mükellefin katma değer vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesine verilir.

73 III- İNDİRİMLİ VERGİ UYGULAMALARI VE MÜTESELSİL SORUMLULUK
III/B-(A) CETVELİNDEKİ MALLAR İÇİN İNDİRİMLİ VERGİ UYGULAMALARI
(III/B-6) - Aerosol Üretiminde Kullanılmış L.P.G. Teslimleri
III/C-(B) CETVELİNDEKİ MALLAR İÇİN İNDİRİMLİ VERGİ UYGULAMALARI
(III/C-1) İmalatta Kullanılmış (B) Cetvelindeki Malların Teslimleri
III/Ç - (A) VE (B) CETVELİNDEKİ MALLAR İÇİN İNDİRİMLİ VERGİ UYGULAMALARI
(III/Ç-1) İhraç Edilen Kara Taşıtlarında Kullanılmış İlk Dolum Yağları ve Akaryakıtlarının Teslimleri

XII. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU

(II) sayılı listedeki kayıt ve tescile tâbi mallara ait özel tüketim vergisi beyannamesi, ilk iktisap ile ilgili işlemlerin tamamlanmasından önce bu işlemlerin yapıldığı yer vergi dairesine verilir ve vergi aynı günde ödenir.

ÖTV beyannamelerinin verilme zamanı ve ödeme süreleri rehberin “Bazı mali yükümlülüklerle ait beyan ve ödeme süreleri” bölümünde tablo şeklinde verilmiştir.

8. ÖTV Kapsamındaki Bazı Malların İmalatçılara Tesliminde İmalatçılar Tarafından ÖTV Tevkifatı Yapılması

ÖTV (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nin I/Ç.2.2.1 numaralı kısmında, Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli (I) sayılı listenin (B) cetvelindeki; 2710.12.90.00.11, 2710.12.90.00.19, 2710.19.29.00.00 GTİP numaralarında yer alan mallar ile 2710.20.90.00.00 GTİP numarasındaki mallardan yalnız 2710.12.90.00.11, 2710.12.90.00.19, 2710.19.29.00.00 GTİP numaralı malların biodizel ihtiva edenleri ve 38.11 tarife pozisyon numarasında yer alan malların ÖTV mükellefleri (Petrol Piyasası Kanunu'nda tanımlanan rafinericiler hariç) tarafından teslimine ilişkin ÖTV, yalnızca sanayi sicil belgesini haiz olan KDV mükellefi imalatçılar tarafından satın alınması halinde tevkifata tabi tutulmak suretiyle beyan edilerek ödenmesi uygun görülmüştür.

Söz konusu GTİP kodları Kanuna ekli (I) sayılı liste (B) cetvelinde aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

2710.12.90.00.11	Diğer solventler (Çözücüler)
2710.12.90.00.19	Diğerleri
2710.19.29.00.00	Diğerleri
2710.20.90.00.00.	Diğer yağlar [Yalnız; -2710.12.90.00.11, 2710.12.90.00.19 ve 2710.19.29.00.00 G.T.İ.P. numaralı malların biodizel ihtiva edenleri, -2710.19.81, 2710.19.83, 2710.19.85, 2710.19.87, 2710.19.91, 2710.19.93 ve 2710.19.99 alt pozisyonlarında yer alan malların biodizel ihtiva edenleri.]
38.11	Vuruntuyu önleyici müstahzarlar, oksidasyonu durdurucu maddeler, peptizan katkıları, akışkanlığı düzenleyici maddeler, aşınmayı önleyici katkıları ve mineral yağlar (benzin dâhil) veya mineral yağlar gibi aynı amaçla kullanılan diğer sıvı yağlar için diğer müstahzar katkıları

Tevkifata tabi mal alımlarına ilişkin tevkifat uygulayanların, tevkifat tutarının ödememesi halinde, söz konusu tevkifat kapsamındaki teslimlere ilişkin ÖTV ile sınırlı olmak üzere Hazineye intikal ettirilmeyen vergiden dolayı Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca ÖTV mükellefleri müteselsilen sorumludur.

Bu tevkifat uygulaması ihtiyari bir uygulama olmayıp, rafinericiler hariç ÖTV mükelleflerinden bu malları satın alan imalatçılar tarafından tevkifat yapılması zorunludur. Tevkifat uygulaması yukarıda belirtilen mallarla sınırlı olup, bunun dışında kalan ÖTV'ye tabi malların teslimlerinde imalatçılar tarafından tevkifat uygulanmayacaktır. ÖTV (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinin I/Ç.2.2. numaralı kısmında tevkifatın uygulanmasına, beyanına ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar hakkında detaylı açıklamalar mevcuttur.

XIII. DAMGA VERGİSİ KANUNU

XIII. DAMGA VERGİSİ KANUNU

1. Damga Vergisinin Konusu

Damga Vergisi Kanunu'na ekli (1) sayılı tabloda yazılı kağıtlar Damga Vergisine tabidir. Bu kanundaki kağıtlar terimi, yazılıp imzalamak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade eder.

Yabancı memleketlerle Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kağıtlar, Türkiye'de resmi dairelere ibraz edildiği, üzerine devir veya ciro işlemleri yürütüldüğü veya herhangi bir suretle hükümlerinden faydalandığı takdirde vergiye tabi tutulur.

2. Verginin Mükellefi

Damga Vergisinin mükellefi kağıtları imza edenlerdir. Resmi dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kağıtların Damga Vergisini kişiler öder. Yabancı memleketlerle Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kağıtların vergisini, Türkiye'de bu kağıtları resmi dairelere ibraz eden, üzerlerinde devir veya ciro işlemleri yapanlar veya herhangi bir suretle hükümlerinden faydalananlar öderler. Ancak bunlardan ticari veya mütedavil kağıt mahiyetinde bulunanların vergisini, bunları en evvel satan veya kabul veya başka suretle kullanan kişiler öderler.

3. Kağıtların Mahiyetlerinin Tayini

Bir kağıdın tabi olacağı verginin tayini için o kağıdın mahiyetine bakılır ve buna göre tabloda yazılı vergisi bulunur. Kağıtların mahiyetlerinin tayininde, şekli kanunlarda belirtilmiş olanlarda kanunlardaki adlarına, belirtilmemiş olanlarda üzerlerindeki yazının tazammun ettiği hüküm ve manaya bakılır. Mahiyeti tayin edilmek istenen kağıt üzerinde başka bir kağıda atıf yapılmışsa, atıf yapılan kağıdın hükümlerine nazaran iktisap ettiği mahiyete göre vergi alınır.

4. Kağıt Nüshalarının Birden Fazla Olması

Bir nüshadan fazla olarak düzenlenen kağıtlardan, maktu vergiye tabi olanların her bir nüshası ayrı ayrı aynı miktarda; nispi vergiye tabi olanların ise sadece bir nüshası damga vergisine tabidir. ⁷⁴ Şu kadar ki,

poliçe ve emre yazılı ticari senetlerin yalnız tedavüle çıkarılan nüshaları vergiye tabi tutulur.

01.04.2010 tarihinde yayınlanan DV-19/2010-1/ Sayılı Damga Vergisi Kanunu Sirküleri'nde;

488 Sayılı Damga Vergisi Kanununun konusuna giren kağıtların vergilendirilmesinde nüsha

ve suret ayrımlarında yaşanan tereddütlerin giderilmesine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Damga Vergisi Kanunu uygulamasında aynı hüküm ve kuvveti haiz olmak üzere birden fazla

düzenlenmiş ve taraf/tafolarınca ayrıca imzalanmış olan kağıtların her biri nüshadır. Bu kapsamda nüshalar, belli bir hususu ispat ve belli etmek üzere müstakilen ve aynı zamanda

farklı mekanlarda ibraz edilebilir mahiyette olan kağıtlardır.

Suret ise aslında bulunan ibarelerin aynısını taşıyan, fakat aslında bulunan imzaları taşımayıp

aslına uygun olduğuna ilişkin onaylayanın imzasını veya kaşesini ihtiva eden kağıtları ifade

etmektedir. Taraf/tafolarınca düzenlenerek imzalanmış, diğer bir ifadeyle hukuken tekemmül

etmiş bir kağıdın usulüne uygun olarak çıkarılmış, ancak tafolarınca ayrıca imzalanmamış

örnekleri surettir.

Kağıtların fotokopi ile çoğaltılmış örneklerinin de "Aslına uygundur" ya da "Aslı gibidir"

şerhi ile onaylayanın imzası veya kaşesini (kağıdın tafolarından sadece birisi olan ve "aslı gibidir" kaşesi ile onaylayanın imza ve şirket kaşesini) ihtiva etmesi halinde mahiyeti itibarıyla suret; kağıdın tafolarınca ayrıca imzalanması halinde ise nüsha olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

5. Bir Kağıtta Birden Fazla Akit veya İşlem Olması

Bir kağıtta birbirinden tamamen ayrı birden fazla akit ve işlem bulunduğu takdirde bunların her birinden ayrı ayrı vergi alınır. Bir kağıtta toplanan akit ve işlemler birbirine bağlı ve bir asıldan doğma oldukları takdirde Damga Vergisi, en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınır.

74 6728 sayılı Kanun ile 09.08.2016 tarihinde Damga Vergisi Kanunu'nun 5. Maddesinde yapılan değişiklik öncesinde, bir nüshadan fazla olarak düzenlenen kağıtların her nüshası ayrı ayrı aynı miktar veya nispette Damga Vergisine tabi tutulmaktaydı.

XIII. DAMGA VERGİSİ KANUNU

6. Birden Fazla İmzalı Kağıtlar

Kağıtlara konulan imzanın birden fazla olması verginin tekerrürünü gerektirmez. Ancak maktu vergiye tabi olup müteaddit kişilerin imzasını taşıyan makbuz ve ibra senetlerinin Damga Vergisi imza adedine göre alınır. Nispi vergiye tabi ve birden fazla kişinin imzasını taşıyan makbuz ve ibra senetlerinde her imza sahibine ait olan hisse ayrıca belli edilmiş ise, vergi hisselere göre ayrı ayrı ödenir.

7. Belli Para Gösterme Mecburiyeti

Damga Vergisi Kanunu'nun 11. maddesi hükmü ile aşağıda belirtilen kağıtlarda belli para gösterilmesi mecburiyeti getirilmiştir.

- Cari hesap şeklinde açılan krediler
  - Her türlü ikrazata ait taahhütname ve mukavelenameler (İskonto ve iştirâ (satın alma) senetleri taahhütnamesi -Dispens- dahil) ve bunların temlik, yenileme, devir ve değiştirilmesiyle ilgili bütün kağıtlar
  - Matlupların devir ve temlikine ilişkin mukavelename ve temliknamelerde
- ikraz veya temlik edilen para miktarının veya azami haddinin gösterilmesi mecburidir.

Gösterilmediği takdirde bu kağıtların her birinden alınması gereken Damga Vergisi ile cezası olayın meydana çıktığı tarihte, ilgili bulunduğu cari hesapta kayıtlı kredi veya ikrazat miktarına göre hesaplanır ve alınır.

Bu vergi ve cezanın ödenmesinde mukriz (ödünç para veren) ve müstakrizlerle temlik eden ve adına temlik yapılan şahıslar ve müesseseler müteselsilen sorumludurlar. Belli parayı ihtiva eden mukavelenamelerin değiştirilmesi halinde artan miktar aynı nispette vergiye tabidir. Bunların devri halinde aslından alınan verginin dörtte biri alınır.

8. Azami Tutardan Vergi Alınan Sözleşmelerde Bedelin Artması Halinde Vergileme

Damga Vergisi Kanunu'nun 14. maddesine göre, her bir kağıt için hesaplanacak vergi tutarı (1) sayılı tabloda yer alan sınırlamalar saklı kalmak üzere 2019 yılı için 2.642.810,00 TL'yi, 2020 yılı için 3.239.556,40 TL'yi, 2021 yılı için 3.534.679,90 TL'yi, 2022 yılı için 4.814.234,00 TL'yi, 2023 yılı için 10.732.371,80 TL, 2024 yılı için 17.006.516,30 TL'yi

aşamaz. Bir önceki yılda uygulanan bu azami tutar, her takvim yılından geçerli olmak üzere, o yıl için tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırılır. Belli parayı ihtiva eden mukavelenamelerin değiştirilmesi halinde artan miktar aynı nispette vergiye tabi olacaktır.

Azami tutardan vergi alınan mukavelenamelerin, diğer hükümlerinde değişiklik olmaksızın sadece bedelinin artması durumunda, artan bedele ilişkin bu hüküm uygulanmaz. Bunların devri halinde aslından alınan verginin dörtte biri alınır.

9. Kira Sözleşmelerinde Özellik Arz Eden Durumlar

Kira sözleşmesinde damga vergisinin hesaplanabilmesi için sözleşme süresinin bilinmesi gereklidir. Kira sözleşmelerinde damga vergisi oranı binde 1,89'dur. Sözleşmenin adi kefil tarafından da imzalanması durumunda bu oran binde 11,37, müteselsil kefil veya müşterek borçlu tarafından da imzalanması durumunda binde 9,48 olur. Brüt kira bedeli, kira süresi ve damga vergisi oranı ile çarpılarak damga vergisi tutarı hesaplanır. (Örneğin; bir iş yeri aylık 1.000 TL'den 4 yıl süre ile kiralandıysa, bu kira sözleşmesinde damga vergisi matrahı: (1.000 TL x 12 ay) x 4 yıl = 48.000 TL'dir. Kira sözleşmesi bir nüshadan fazla düzenlenmiş ise sözleşmenin sadece tek bir nüshasının damga vergisine tabi tutulması gerekecektir.

10. Damga Vergisinde İstisnalar

Kanuna ekli (2) sayılı tabloda yazılı kağıtlar Damga Vergisinden müstesnadır. Mükellefler, herhangi bir kağıt imza ettikleri zaman Damga Vergisi Kanunu'nun (2) numaralı tablosunu da incelemelidirler. Çünkü, (2) sayılı tabloda birçok kağıt damga vergisinden istisna tutulmaktadır. Örneğin: Dernek ve vakıflarca yerleşim yeri, gerçek kişilerce mesken olarak kullanılmak üzere kiralandan ve iktisadi işletmelere dahil olmayan taşınmazlara ilişkin kira mukavelenameleri damga vergisinden istisnadır. Bununla birlikte, diğer birçok Kanunda yer alan hükümler nedeniyle de Damga Vergisi istisnası gündeme gelebilmektedir. Damga vergisi kanununda ihracatı ve yatırımları teşvik edici pek çok istisna düzenlemesine yer verilmiştir.

Diğer taraftan özel bazı kanunlarda da damga vergisi istisnası düzenlemeleri olabilmektedir. Örneğin 5746 sayılı Kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetlerine ilişkin olarak düzenlenen kağıtlardan damga vergisi alınmaz.

XIII. DAMGA VERGİSİ KANUNU

11. Yabancı Para Üzerinden Düzenlenen Kâğıtlar

Yabancı para cinsinden yapılan sözleşmelerde, hesaplamada esas alınması gereken kur, sözleşmenin yapıldığı tarihteki Merkez Bankası döviz satış kurudur.

12. Yabancı Ülkelerde Düzenlenen Kâğıtlar

Damga Vergisi Kanunu ulusal sınırlar içinde uygulanan bir vergi olması nedeniyle yurtdışında düzenlenen kâğıtların, Türkiye’de vergilendirilmesi konusu önem taşımaktadır. Damga Vergisi Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde düzenlenen ve Kanun kapsamına giren kâğıtlardan alınır. Yabancı ülkelerde düzenlenen aynı mahiyetteki kâğıtlardan alınması söz konusu değildir. Kâğıdı düzenleyenlerin ikametgahları veya tabiiyetlerinin vergilendirme açısından bir önemi yoktur. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunanların yabancı ülkelerde düzenledikleri kâğıtların vergilendirilmesi mümkün değildir.

Yabancı bir ülkede düzenlenmekle birlikte Türkiye’ye gönderilen ve Türkiye’de devir ve ciro işlemine konu olan, ya da resmi daireye ibraz edilen veya hükmünden Türkiye’de herhangi bir şekilde yararlanılan kâğıtlar damga vergisine tabidir. Örneğin: Yurt dışında mukim ve banka veya benzeri finans kurumu olmayan bir şirketten kredi alınması halinde söz konusu kredi sözleşmesi damga vergisine tabidir ve Türkiye’deki firma bu damga vergisini damga vergisi beyannamesi ile beyan ederek ödemekle mükelleftir.

13. Verginin Ödenmesi

Aşağıdaki kurum ve kuruluşların sürekli damga vergisi mükellefiyeti bulunmaktadır.

- Katma Bütçeli İdareler
- İl Özel İdareleri-Belediyeler
- Döner Sermayeli Kuruluşlar
- Bankalar
- Kamu İktisadi Teşebbüsleri
- Devlet ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri İştirakleri
- Özerk Kuruluşlar
- Diğer Kamu Kurumları
- Anonim Şirketler

sürekli damga vergisi yükümlülüğü olan kuruluşların her yıl tuttuğu diğer defterler yanında bir de damga vergisi defteri tutması ve bu defteri zamanında notere veya ticaret sicil memurluğuna tasdik ettirmesi gerekmektedir.

Bu defterlerde sıra numarasını, damga vergisine konu işlemin ve düzenlenen kâğıdın niteliğini ve damga vergisi tutarını göstermeye özel çizgiler ve cetvel vardır. Her ay, o ay içinde ödenmesi gereken vergilerin toplamı hesaplanır ve defterde kaydedilerek gösterilir.

Sürekli damga vergisi mükellefiyeti bulunanlar, yapılan vergiye tabi işlemler için hangi kâğıtlar düzenleniyorsa bu kâğıt üzerine, “TL damga vergisi tarafımızdan makbuz karşılığı ödenecektir. Defter sıra no:.....” biçiminde bir kayıt koyacaklardır. Bu kaydın yapılmasını kolaylaştırmak için bu kaydı gösteren bir kaşe hazırlanması ve düzenlenen kâğıdın üzerine bu kaşenin basılması önerilmektedir. Yapılan bu kaydın altına mükellefin unvanına dair kaşenin vurulması, unvanın altının mükellefi temsil eden kişiler tarafından imzalanması gerekmektedir.

Sürekli damga vergisi mükellefiyeti olan yükümlüler, bir ay içinde düzenlenen kâğıtların vergisini, ertesi ayın 26. günü akşamına kadar gelir veya kurumlar vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesine bir beyanname ile bildirirler ve 26. günü akşamına kadar öderler.

Makbuz karşılığı ödenecek damga vergisi yoksa damga vergisi beyannamesi verilmesine gerek bulunmamaktadır. Sürekli damga vergisi mükellefleri ile ihtiyari olarak sürekli damga vergisi mükellefiyeti tesis ettiren mükelleflerin, kanuni süresi içinde beyan etmeleri gereken damga vergisi bulunmaması halinde, keyfiyeti bir yazı ile vergi dairesine bildirmeleri zorunluluğu bulunmamaktadır.

XIV. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ KANUNU

XIV. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ KANUNU

1. Verginin Konusu

MTV Kanunu'nun 5. ve 6. maddelerinde yazılı tarifelerde yazılı olan,

- Karayolları Trafik Kanunu'na göre trafik şube veya bürolarına kayıt ve tescil edilmiş bulunan motorlu kara taşıtları,
- Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'ne kayıt ve tescil edilmiş olan uçak ve helikopterler,

Motorlu Taşıtlar Vergisine tabidir.

2. Verginin Mükellefi

Motorlu Taşıtlar Vergisinin mükellefi; trafik sicili ile Ulaştırma Bakanlığı'nca tutulan sivil hava vasıtaları sicilinde adlarına motorlu taşıt kayıt ve tescil edilmiş olan gerçek ve tüzel kişilerdir.

3. İstisnalar

Aşağıda yazılı motorlu taşıtlar vergiden müstesnadır.

- Genel ve özel bütçeli idareler, sosyal güvenlik kurumları ile il özel idareleri, belediyeler, köy tüzel kişilikleri ve Türkiye Kızılay Derneği adına kayıt ve tescil edilen taşıtlar (Bu idarelere bağlı olup, ayrı tüzel kişiliği olan işletmeler ile özel kanunlarında malları Devlet malı sayılmış olan kuruluşların taşıtları hariç),
- Karşılıklı olmak şartıyla, yabancı devletlerin Türkiye'de bulunan elçilik ve konsolosluklarıyla, elçi, maslahatgüzar ve konsoloslarına (Fahri konsoloslar hariç) ve o devletin uyuşunda bulunan elçilik ve konsolosluk memurlarına ve merkezi Türkiye'de bulunan uluslararası kurullar ile bu kurulların yabancı uyruklu memurlarına ve resmi bir görev için yurda gelen delege ve heyetlere ve bu heyetlere mensup yabancı uyruklu kişilere ait taşıtlar,
- Engellilik oranları % 90 ve daha fazla olan malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtlar ile diğer malûl ve engellilerin, bu durumlarına uygun hale getirilmiş özel tertibatlı taşıtlar.
- Bankalar Kanunu hükümlerine göre temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimleri veya hisseleri kısmen veya tamamen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna intikal eden bankalara, tasfiyeleri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu eliyle yürütülen müflis bankaların iflâs idarelerine ait taşıtlar.

Motorlu taşıtlar vergisi ile ilgili muaflik ve istisna hükümleri, bu Kanuna hüküm eklenmek veya bu Kanunda değişiklik yapılmak suretiyle düzenlenir. Bu Kanunda yer almayan istisna ve muafliklar hükümsüzdür. Ancak, uluslararası anlaşma hükümleri saklıdır.

4. Mükellefiyetin Başlaması ve Sona Ermesi

4.1. Mükellefiyetin Başlaması

Motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyeti motorlu taşıtların trafik sicili ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından tutulan sivil hava vasıtaları siciline kayıt ve tescili ile başlar.

Şu kadar ki mükellefiyet;

a) Takvim yılının ilk altı ayı içinde yeni kayıt ve tescil edilen taşıtlarda kayıt ve tescilin yapıldığı takvim yılı başından, son altı ayı içinde yeni kayıt ve tescil edilen taşıtlarda ise, son altı aylık dönemin başından itibaren,

b) Kayıt ve tescilli olup da devir ve temlik sebebiyle kayıt ve tescil yapılan taşıtlarda değişiklik, takvim yılının ilk altı ayında yapılmış ise takip eden son altı aylık dönemin başından; son altı ayında yapılmış ise takip eden takvim yılı başından itibaren, nazara alınır.

Bu durumda, yeni kayıt ve tescil 30.06.2024 itibarıyla yapılırsa, yılın ilk altı ayı için de mükellefiyet doğacaktır. Oysa sadece bir gün sonra (01.07.2024) yeni kayıt ve tescil yapılırsa, mükellefiyet yılın ikinci yarısı için söz konusu olacaktır.

4.2. Mükellefiyetin Sona Ermesi

Motorlu taşıtların trafik sicili ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından tutulan sivil hava vasıtaları siciline ait kayıtlarının silinmesi halinde, silinme takvim yılının ilk altı ayı içinde yapılmış ise ikinci altı aylık dönemin başından, ikinci altı aylık dönem içinde yapılmışsa takip eden takvim yılı başından itibaren mükellefiyet sona erer.

4.3. Verginin Ödeme Süreleri

Motorlu taşıtlar vergisi her yıl Ocak ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenir. Takvim yılının ilk altı ayında taşıtın bünyesinde bir değişiklik olması veya verginin arttırılması veya azaltılması halinde ikinci taksit yeni duruma göre ödenir.

XIV. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ KANUNU

5. Vergiye Etki Eden Değişiklikler

Yıl içinde taşıtın vergilendirilmesine esas olan model yılı, cinsi, motor silindir hacmi, azami toplam ağırlığı ve azami kalkış ağırlığı gibi unsurlarından herhangi birisinde, verginin artırılması veya azaltılmasını gerektiren bir değişiklik olduğu takdirde, bu değişiklik, takvim yılının ilk altı ayında yapılmış ise takip eden son altı aylık dönemin başından, son altı ayında yapılmış ise takip eden takvim yılı başından itibaren dikkate alınır ve vergi, yeni duruma göre ödenir. Taşıtların tescil belgesinde yazılı olan model yılında bir yaşında olduğu kabul edilir.

6. Güncel Motorlu Taşıtlar Vergisi Tutarlarını Gösterir Tablo

2024 yılında geçerli olacak MTV tutarları çalışmanın “Pratik Bilgiler” bölümüne ek yapılmıştır.

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

Bu bölümde, uygulamada emlak vergisi olarak adlandırılan “bina vergisi” ve “arazi vergisi” yanı sıra “Değerli Konut Vergisi” ele alınacaktır.

1. Bina Vergisi

1.1. Verginin Konusu

Türkiye sınırları içinde bulunan binalar Bina Vergisine tabidir. Bina tabiri, yapıldığı madde ne olursa olsun gerek karada gerek su üzerinde sabit inşaatın hepsini kapsar. Vergi Usul Kanunu’nda yazılı bina mütemmimleri de bina ile birlikte nazara alınır. Yüzer havuzlar, sair yüzer yapılar, çadırlar ve nakil vasıtalarına takılıp çekilebilen seyyar evler ve benzeri bina sayılmaz.

1.2. Matrah ve Nispet

Bina vergisinin matrahı, binanın bu kanun hükümlerine göre tespit olunan vergi değeridir. Sabit istihsal tesisatına ait değerler vergi matrahına alınmaz. Bina vergisinin oranı meskenlerde binde bir, diğer binalarda ise binde ikidir. Bu oranlar, 5216 sayılı Kanunun uygulandığı büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde %100 artırımlı uygulanır. Cumhurbaşkanı, vergi oranlarını yarısına kadar indirmeye veya üç katına kadar artırmaya yetkilidir.

1.3. Mükellefiyetin Başlaması ve Bitmesi

Bina vergisi mükellefiyeti;

a) Emlak Vergisi Kanunu’nun 33. maddesinin (1) ilâ (7) numaralı fıkralarında yazılı vergi değerini tadil eden sebeplerin doğması halinde bu değişikliklerin vuku bulunduğu, aynı maddenin (8) numaralı fıkrasında yazılı halde ise bu duruma bağlı olarak takdir işleminin yapıldığı tarihi,

b) Dört yılda bir yapılan takdir işlemlerinde takdir işleminin yapıldığı tarihi,

c) Muafiyetin sukut ettiği tarihi,

takip eden bütçe yılından itibaren başlar. Yanan, yıkılan, tamamen kullanılmaz hale gelen veya vergiye tabi iken muaflık şartlarını kazanan binalardan dolayı mükellefiyet, bu olayların vuku bulunduğu tarihi takip eden taksitten itibaren sona erer.

Oturulması ve kullanılması kanunların verdiği yetkiye dayanılarak yasak edilen binaların vergileri, mükelleflerce, keyfiyetin vergi dairesine bildirilmesi

veya vergi dairesince re’sen tespit edilmesi üzerine, bu olayların vukua geldiği tarihlerden sonra gelen taksitlerden itibaren bu hallerin devam ettiği sürece alınmaz.

1.4. Verginin Tarh ve Tahakkuku

Bina vergisi, ilgili belediye tarafından;

a) Dört yılda bir defa olmak üzere takdir işlemlerinin yapıldığı yılı takip eden bütçe yılının Ocak ve Şubat aylarında,

b) 33. maddenin (1) ilâ (7) numaralı fıkralarında yazılı vergi değerini tadil eden sebeplerle bildirim verilmesi icabeden hallerde, vergi değerini tadil eden sebeplerin meydana geldiği bütçe yılını takip eden yılın Ocak ayı içinde, vergi değerini tadil eden sebep yılın son üç ayı içinde vuku bulmuş ve bildirim, vergi değerini tadil eden sebebin meydana geldiği bütçe yılını takip eden yılda verilmiş ise bildirim verildiği tarihte,

c) 33. maddenin (8) numaralı fıkrasında yazılı hallerde, takdir işlemlerinin yapıldığı bütçe yılını takip eden yılın Ocak ve Şubat aylarında,

29. maddeye göre hesaplanan vergi değeri esas alınarak yıllık olarak tarh olunur. Bildirim posta ile gönderilmiş ise vergi, bildirim verme süresinin son gününü takip eden yedi gün içinde tarh olunur. Bu suretle tarh olunan vergiler, tarh edilen tarihte tahakkuk etmiş sayılır ve mükellefe bir yazı ile bildirilir.

Yapılan tarh ve tahakkuku takip eden yıllarda, 29. maddeye göre tespit edilen vergi değeri üzerinden hesaplanan bina vergisi, her bütçe yılının başından itibaren o yıl için tahakkuk etmiş sayılır. Bir il veya ilçe hududu içerisinde birden fazla belediye olması halinde, belediye ve mücavir alan sınırları dışında bulunan binaya ait bina vergisini tarha yetkili olacak belediye, ilgili valiler tarafından belirlenir.

2. Arazi Vergisi

2.1. Verginin Konusu

Türkiye sınırları içinde bulunan arazi ve arsalar Arazi Vergisine tabidir. Belediye sınırları içinde belediyece parsellenmiş arazi arsa sayılır. Belediye sınırları içinde veya dışında bulunan parsellenmemiş araziden hangilerinin bu kanuna göre arsa sayılacağı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile belli olur. Aksine hüküm olmadıkça Emlak Vergisi Kanunu’nda yer alan arazi tabiri arsaları da kapsar.

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

2.2. Arazi Vergisinde İstisna

Mükelleflerin bir belediye ve bu belediyenin mücavir alan sınırları içinde bulunan arazisinin (arsalar hariç) toplam vergi değerinin 10.000 Türk Lirası Arazi Vergisinden müstesnadır. Bu miktarı üç misline kadar artırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir. Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlerde araziler emlak vergisinden muaftır. Bu hükmün tatbikatında mükellef ile eş ve velayet altındaki çocuklara ait arazi değerleri toplu olarak nazara alınır.

İstisna, hisseli arazide mükelleflerin hisse miktarları ayrı ayrı nazara alınmak suretiyle uygulanır.

2.3. Matrah ve Nispet

Arazi Vergisinin matrahı arazinin bu kanun hükümlerine göre tespit olunan vergi değeridir. Arazi vergisinin oranı binde bir, arsalarda ise binde üçtür. Bu oranlar, 5216 sayılı Kanunun uygulandığı büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde %100 artırımlı uygulanır. Cumhurbaşkanı, vergi oranlarını yarısına kadar indirmeye veya üç katına kadar artırmaya yetkilidir.

2.4. Mükellefiyetin Başlaması ve Bitmesi

Arazi vergisi mükellefiyeti;

a) Emlak Vergisi Kanunu'nun 33. maddesinin (1) ilâ (7) numaralı fıkralarında yazılı vergi değerini tadil eden sebeplerin doğması halinde bu değişikliklerin vuku bulduğu tarihi, aynı maddenin (8) numaralı fıkrasında yazılı halde ise bu duruma bağlı olarak takdir işleminin yapıldığı tarihi,

b) Dört yılda bir yapılan takdir işlemlerinde takdir işleminin yapıldığı tarihi,

c) Muafiyetin sukut ettiği tarihi,

takip eden bütçe yılından itibaren başlar.

Vergiye tabi iken muaflik şartlarını kazanan araziden dolayı mükellefiyet bu olayın vuku bulduğu tarihi takiben taksitten itibaren sona erer.

Kanunların verdiği yetkiye dayanılarak tasarrufu yasak edilen arazinin vergisi, mükelleflerce keyfiyetin vergi dairesine bildirilmesi veya vergi dairesince re'sen tespit edilmesi üzerine, yasaklama tarihini izleyen taksitlerden itibaren bu hallerin devam ettiği sürece alınmaz.

Deprem, su basması, yangın gibi tabii afetler sebebiyle yanan, yıkılan binaların arsalarına ait vergiler, bu olayların vukua geldiği tarihleri

takip eden bütçe yılından itibaren iki yıl süre ile alınmaz. Üzerine bina yapılan arsanın Arazi Vergisi mükellefiyeti, inşaatın bittiği yılı takip eden bütçe yılından itibaren sona erer.

2.5. Verginin Tarh ve Tahakkuku

Arazi vergisi, ilgili belediye tarafından;

a) Dört yılda bir defa olmak üzere takdir işlemlerinin yapıldığı yılı takip eden yılın Ocak ve Şubat aylarında,

b) Emlak Vergisi Kanunu'nun 33. maddesinin (1) ila (7) numaralı fıkralarında yazılı vergi değerini tadil eden sebeplerle bildirim verilmesi icabeden hallerde, vergi değerini tadil eden sebeplerin meydana geldiği bütçe yılını takip eden yılın Ocak ayı içinde, vergi değerini tadil eden sebep bütçe yılının son üç ayı içinde vuku bulmuş ve bildirim, vergi değerini tadil eden sebebin meydana geldiği bütçe yılını takip eden yılda verilmiş ise bildirim verilindiği tarihte,

c) 33. maddesinin (8) numaralı fıkrasında yazılı hallerde, takdir işlemlerinin yapıldığı bütçe yılını takip eden yılın Ocak ve Şubat aylarında,

29. maddeye göre hesaplanan vergi değeri esas alınarak yıllık olarak tarh olunur. Bildirim posta ile gönderilmiş ise vergi, bildirim verme süresinin son gününü takip eden yedi gün içinde tarh olunur. Bu suretle tarh olunan vergiler, tarh edilen tarihte tahakkuk etmiş sayılır ve mükellefe bir yazı ile bildirilir.

Yapılan tarh ve tahakkuku takip eden yıllarda, 29. maddeye göre tespit edilen vergi değeri üzerinden hesaplanan arazi vergisi, her bütçe yılının başından itibaren o yıl için tahakkuk etmiş sayılır.

Bir il veya ilçe sınırları içerisinde birden fazla belediye olması halinde, belediye ve mücavir alan sınırları dışında bulunan araziye ait arazi vergisini tarha yetkili olacak belediye, ilgili valiler tarafından belirlenir.

3. Bildirim Verilmesi Gereken Haller ve Süresi

Emlak Vergisi Kanunu'nun "Beyanname Verme Süresi"ni düzenleyen 23. maddesi başlığı ile birlikte yeniden düzenlenmiştir. 2002 yılından itibaren yapılan bu düzenleme ile genel beyan esasına göre dört yılda bir gayrimenkul sahiplerinden beyanname alınması uygulaması kaldırılmış olup, bildirim verilmesi uygulamasına geçilmiş bulunmaktadır. Buna göre, mükellefler sahip oldukları bina, arsa ve araziler için 2002 yılında ve takip eden yıllarda

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

genel beyanda bulunmayacaklar ve beyanname vermeyeceklerdir. Emlak vergisi mükelleflerinin sadece aşağıdaki hallerde bildirim vermeleri gerekmektedir.

a- Yeni inşa edilen binalarda inşaatın sona erdiği veya inşaatın sona ermesinden evvel kısmen kullanılmaya başlanmış ise her kısmın kullanılmasına başlandığı,

b- Emlak Vergisi Kanunu'nun 33. maddesinin 1 ilâ 7 numaralı fıkralarında belirtilen vergi değerini tadil eden sebeplerin doğması hallerinde, değişikliklerin meydana geldiği,

bütçe yılı içerisinde emlakın bulunduğu yerdeki ilgili belediyeye "Emlak Vergisi Bildirimi"ni vermeleri gerekmektedir.⁷⁵

Ancak, yukarıda (a ve b bentlerinde) belirtilen değişikliklerin bütçe yılının son üç ayı içinde meydana gelmesi halinde bildirim, olayın meydana geldiği tarihten itibaren üç ay içinde ilgili belediyeye verilecektir.

Geçici ve daimi muafiyetten yararlanan bina, arsa ve araziler için de bildirim verilmesi gerekmektedir. Devlete ait araziler için ise bildirim verilmesi söz konusu değildir. Bildirimlerden damga vergisi alınması söz konusu değildir. Mükelleflerce aynı belediye ve mücavir alan sınırları içinde aynı yıl içinde iktisap olunan aynı cins birden fazla gayrimenkulün tek bildirim ile bildirilmesi mümkün bulunmaktadır.

Elbirliği (iştirak halinde) mülkiyetinde ortaklar müşterek imzalı bir bildirim verebilecekleri gibi münferiden de bildirim verebilirler. Paylı (müşterek) mülkiyette ise, her bir ortak tarafından belirlenmiş paylar için ayrı ayrı bildirim verilmesi gerekmektedir.

Mükellefler tarafından verilen bildirimler, sicil defterine kaydedilecek ve bildirim ilgili bulunduğu dönemden sonra yapılacak tarhiyatlar sırasında, bina, arsa ve araziye ilişkin olarak söz konusu bildirimlerde yer alan bilgiler dikkate alınacaktır. Yeni bir bildirim verilmesi gerektiği durumlarda ise, en son verilen bildirimlere göre işlem yapılması gerekmektedir.

4. Vergi Değerini Tadil Eden Sebepler

Emlak Vergisi Kanunu'nun 33. maddesinde, vergi değerini tadil eden sebepler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

1- Yeni bina inşa edilmesi (Mevcut binalara ilaveler yapılması veya asansör veya kalorifer tesisleri konulması yeni inşaat hükmündedir).

2- Bir binanın yanması, yıkılması suretiyle veya sair sebeplerle tamamen veya kısmen harap olması veya binada mevcut asansör veya kalorifer tesislerinin kısmen veya tamamen kaldırılması.

3- Bir binanın kullanım tarzının tamamen değiştirilmesi veya bir binanın ikamete mahsus mahallerinden bir kısmının dükkan, mağaza, depo gibi ticaret ve sanat icrasına mahsus mahaller haline kalbedilmesi, (Bu hükmün uygulanmasında bir apartmanın her dairesi bir bina sayılır ve tadil sebebi, yalnız kullanım tarzı tamamen veya kısmen değiştirilen daire için geçerli olur).

4- Arazinin hal ve heyetinde değişik olması:

a- Arazinin fidanlandırılması veya ağaçlandırılması, bağ haline getirilmesi;

b- Fidanlı, ağaçlı veya kütüklü bir arazinin tarla haline getirilmesi veya gelmesi;

c- Tarım yapılan bir arazinin tabii bir afet veya arıza sebebiyle veya sair sebepler yüzünden tarıma elverişsiz hale gelmesi;

d- Tarım yapılmayan bir arazinin tarıma elverişli hale getirilmesi;

e- Arazinin parsellenmek suretiyle arsalar haline getirilmesi;

5- Bir binanın mütemmimi durumunda olan arazinin mütemmimlik durumundan çıkması veya bir arazi ve arsanın bina mütemmimi durumuna girmesi;

6- Bir bina veya arazinin taksim veya ifraz edilmesi veya mükellefinin değişmesi (Araziden bir kısmının istimlak edilmesi de ifraz hükmündedir).

7- Müteaddit arazi ve arsaların tek bir arazi ve arsa haline getirilmesi veya müteaddit hisseler ayrılması olan bir binanın bütün hisselerinin birleştirilmesi.

8- Herhangi bir sebep yüzünden bir şehir, kasaba veya köyün tamamında devamlı olmak üzere bina ve arazinin değerlerinde % 25'i aşan oranda artma veya eksilme olması.

⁷⁵ Kanunun "Vergi Değerini Tadil Eden Sebepler" başlıklı 33. maddesinin (7) no.lu bendine göre "mükellefin değişmesi" vergi değerini (emlak vergisine esas değeri) tadil edilecek bir sebeptir. Diğer bir ifadeyle, **takvim yılı içinde taşınmazı satın alan kişi** içinde bulunulan yıla ait vergiden (emlak vergisinden) mükellef değildir. Taşınmazı satan kişi bu yıla ait vergiyi (emlak vergisini) ödemekle mükelleftir. Bununla birlikte taşınmazı satın alan kişi aynı yıl içinde emlak vergisine yönelik olarak bildirim vermekle sorumludur ve bu kişinin vergi mükellefiyeti (emlak vergisi mükellefiyeti) ertesi yıldan itibaren başlayacaktır. Aynı zamanda bu kişi ertesi yıl ödenecek değerli konut vergisinden de mükellef olacaktır Tabii ki taşınmazı satan kişi satış yaptığı yıldaki değerli konut vergisini ödemekle mükelleftir.

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

Yukarıda maddeler halinde belirtilen vergi değerini değiştiren sebeplerin meydana gelmesi halinde belirtilen süreler içinde bildirim verilmesi gerekmektedir.

5. Satın Alınan Gayrimenkulün Emlak Vergisinin Hangi Değer Üzerinden Hesaplanacağı

Satın alınan gayrimenkulün, emlak vergisi mükellefiyeti izleyen yıldan itibaren başlar. Alıcı, gayrimenkulü aldığı yıl için emlak vergisi ödemez. Ancak, yıl içinde satın alınan gayrimenkul için, “yıl sonuna kadar”, yılın son üç ayı içinde satın alınan gayrimenkuller için de satın alma tarihinden itibaren “üç ay içinde” ilgili belediyeye “emlak vergisi bildirim” verilmesi gerekir. (EVK madde 23/b ve üçüncü fıkrası ile 33/6. maddesi gereği) Ödenecek olan emlak vergisi ise, Emlak Vergisi Kanunu’nun 29. maddesi hükmüne göre, “emlak vergisi asgari değeri” üzerinden hesaplanır.

5766 sayılı Kanununun 11. maddesi ile 492 sayılı Harçlar Kanunu’nda yapılan düzenlemelere göre; menkul ve gayrimenkul mallar hakkında alım, satım, taahhüt ve rehinle ilgili her nevi mukavele, senet ve kağıtlarda değer gösterilmesi zorunludur. Gayrimenkul devir ve iktisaplarında tapu ve kadastro harcı, emlak vergisi değerinden az olmamak üzere, beyan edilen devir ve iktisap bedeli üzerinden hesaplanacaktır. Tapuda yapılan işlemde sonra, emlak vergisi değerinden daha düşük bir bedel üzerinden harç ödendiğinin veya beyan edilen devir ve iktisap bedelinin gerçek durumu yansıtmadığının anlaşılması durumunda aradaki farka isabet eden miktar tarh edilecek. Tapu ve kadastro harcında, vergi ziyai cezası yüzde 25 olarak uygulanacaktır.

6. Emekli, Gazi, Şehit Dul ve Yetimleri, Engelliler ve Hiçbir Geliri Olmayanlar İçin Emlak Vergisi Uygulaması

Emlak vergisinin konusu Kanununun 1. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre, Türkiye sınırları içinde bulunan binalar Emlak Vergisi Kanunu hükümlerine göre bina vergisine tabidir. Bina vergisini, binanın maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa binaya malik gibi tasarruf edenler öder. Bir binaya paylı mülkiyet halinde malik olanlar, hisseleri oranında mükelleflerdir. Elbirliği mülkiyette malikler vergiden müteselsilen sorumlu olurlar.

Emlak Vergisi Kanunu’nun 8. maddesinin değişik

ikinci fıkrasında, “Cumhurbaşkanı, kendisine bakmakla mükellef kimsesi olup on sekiz yaşını doldurmamış olanlar hariç olmak üzere hiçbir geliri olmadığını belgeleyenlerin, gelirleri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıktan ibaret bulunanların, gazilerin, engellilerin, şehitlerin dul ve yetimlerinin Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²’yi geçmeyen tek meskeni olması (intifa hakkına sahip olunması hali dahil) halinde, bu meskenlerine ait vergi oranlarını sıfıra kadar indirmeye yetkilidir. Bu hüküm, yukarıda belirtilenlerin tek meskene hisse ile sahip olmaları halinde hisselerine ait kısım hakkında da uygulanır. Muayyen zamanlarda dinlenme amacıyla kullanılan meskenler hakkında bu hüküm uygulanmaz. Geliri olmadığını belgelemenin usul ve esaslarını belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.” hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu yetkiye istinaden indirimli (sıfır oranlı) bina vergisi uygulamasına ilişkin usul ve esaslar, Hazine ve Maliye Bakanlığı’nca 38, 39, 43, 44, 45, 47 ve 57 Seri No.lu Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile belirlenmiştir.

Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alanı Olarak Tespit Edilen Yerlerde Emlak Vergisi

15.04.2021 tarih ve 31455 sayılı Resmî Gazete’de “Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği” uyarınca Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerlerde;

- Gelir vergisinden muaf esnaf ile basit usulde gelir vergisine tabi mükellefler tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa ve araziler ile mesken amaçlı kullanılan binalar ve zirai istihsalde kullanılan bina, arsa ve araziler emlak vergisinden muafiyet,

- Ticari, sınai ve turistik faaliyetlerde kullanılan bina, arsa ve araziler için emlak vergisi %50 indirim uygulanır.

“Kırsal mahalle” ve “Kırsal yerleşik alan” aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

Kırsal mahalle: 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun ek 3. Maddesi kapsamında belirlenen mahalle

Kırsal yerleşik alan: 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun ek 3. Maddesi kapsamında belirlenen ve tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilmeyen mahallelerde on bin metrekareden az olmamak kaydıyla belirlenen alan

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

7. Bina Vergisi Hesaplanması

Yukarıda da açıklandığı üzere, bina vergisinin matrahı, Emlak Vergisi Kanunu'na göre tespit edilen vergi değeridir. Binalarda vergi değeri hesabı aşağıdaki gibi olacaktır:

Vergi değeri; Maliye ve Çevre ve Şehircilik Bakanlıklarınca ortaklaşa tespit ve ilan edilecek bina metrekare normal inşaat maliyetleri ve takdir olunan arsa payı değeri ile vergi dairelerince hazırlanan tüzük hükümlerinden yararlanılarak hesaplanan bedeldir.

Ev ve iş yerlerinin emlak vergisi hesaplanırken, aşağıdaki bilgilere de ihtiyaç duyulacaktır:

- Evin ya da iş yerinin üzerine inşa edildiği arsanın metrekare birim değeri ve arsa payının kaç metrekare olduğu

- Evlerin ve binaların; betonarme, karkas, yığma ya da ahşap olma durumu ve inşaat sınıfına göre belirlenen metrekare maliyet bedeli

- Dairenin dıştan dışa yüzölçümü

- Aşınma payı indirimi

- Kalorifer ve asansör farkı

Binanın vergi değeri aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

- Binanın (dairenin) dıştan dışa yüzölçümü, bina metrekare normal inşaat maliyet bedellerini gösteren cetvelde yer alan ortalama rakam ile çarpılacaktır.

- Bu çarpım sonucu bulunacak rakama, varsa asansör, kalorifer veya klima tesisatı farkı eklenecektir. Eklenecek asansör farkının oranı %6, kalorifer veya klima farkının oranı %8'dir.

- Bulunan toplam değerden, Emlak Vergisi Kanunu'nun 31. maddesine göre çıkarılan Tüzük'ün 23. maddesinde belirtilen aşınma payı düşülecektir.

- Aşınma payı düşüldükten sonra kalan değere, arsa veya arsa payının asgari ölçülere göre tespit edilen değeri ilave olunacaktır.

1- İnşaatın metrekare maliyet bedeli

2- Binanın dıştan dışa yüzölçümü

3- Binanın inşaat maliyet bedeli (1x2)

4- Kalorifer/klima farkı (3x%8)

5- Asansör farkı (3x%6)

6- Binanın kalorifer, klima ve asansör dahil inşaat maliyet bedeli (3+4+5)

7- Aşınma payı indirimi (6 x % ...tüzüğe göre tespit edilecektir.)

8- Binanın inşaat maliyet bedeli (6-7)

9- Asgari ölçülere göre bulunan arsa değeri

10- Binanın vergi değeri (Emlak vergisi matrahı) (8+9)

Emlak vergisi matrahına uygulanacak oran; Büyükşehir belediyesi ve mücavir alanları içindeki konutlar için binde 2, diğer binalar için binde 4'tür. Bulunan bu vergi değeri devam eden yıllarda, Emlak Vergisi Kanunu'nun 29. maddesi gereği, her yıl bir önceki yılda ilan edilen yeniden değerlendirme oranının Yarıısı nispetinde arttırılacaktır.

Emlak Vergisi Kanunu'na göre bina, arsa ve arazilerin emlak vergisine esas alınan vergi değeri, dört yılda bir ilgili belediyeler tarafından yeniden hesaplanıyor. Daha doğrusu, dört yılda bir ilgili belediyeler arsa birim metrekare değerlerini yeniden belirliyorlar, güncelliyorlar. Dolayısıyla, arsa değeri artınca emlak vergisine esas matrah da (vergi değeri de) artmış oluyor. Vergi değerinin yeniden hesaplandığı yılı izleyen yıllarda ise vergi değeri, bir önceki yıl için tespit edilen yeniden değerlendirme oranının yarıısı kadar artırılıyor. (Cumhurbaşkanının artışı yeniden değerlendirme oranı kadar yaptırma yetkisi bulunmaktadır.)

Yukarıda açıkladığımız ve emlak vergisi hesabı örneğinde anlattığımız üzere, emlak vergisi değeri kabaca binanın inşaat maliyeti ile arsa değerinin toplanması sonucu bulunuyor. Doğal olarak arsa değeri ne kadar çok artarsa emlak vergisi de o kadar artmakta. Özellikle büyükşehirlerin son dönemlerde değerlendirilen bazı ilçelerinde oldukça yüksek artışlar söz konusu oldu. 2017 sonunda tespit edilen arsa değerlerine göre hesaplanacak emlak vergileri 2018 yılı içinde tarh ve tahakkuk etmiştir. sonraki yıllarda ise (Cumhurbaşkanı yetkisini kullanmazsa) emlak vergisi değerleri bir önceki yıl için belirlenecek yeniden değerlendirme oranının yarıısı kadar artacaktır. Mükellefler buna ilişkin bir beyanname vermeyecektir. Belediyeler buna göre gerekli hesaplamaları yaparak vergiyi otomatikman tarh ve tahakkuk ettirecek, mükellefler ise ilgili vadelerde vergilerini ödemekle yükümlü olacaklardır.

2024 yılı için baz teşkil edecek emlak değerleri 30/12/2023 tarihli ve 32415 (2. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 84 Seri No.lu Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği ekinde yer alan cetvelde belirtilen tutarlarda tespit edilmiştir.

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

Tapu müdürlükleri, bina ve arazinin devir ve ferağında tapu ve kadastro harcının matrahında dikkate alınan emlak vergi değeri ile emlak vergisi borcunu ilgili belediyesi tarafından sağlanan sistem üzerinden elektronik ortamda sorgular. Miras, mahkeme kararı, cebri icra, kamulaştırma hâlleri ile özel kanunlarda öngörülen diğer hâller hariç emlak vergisi borcu bulunan bina ve arazinin devir ve ferağı yapılmaz. Tapu müdürlükleri devir ve ferağ işlemi, işlemin yapıldığı ayı takip eden ayın 15'inci günü akşamına kadar ilgili belediyelere elektronik ortamda bildirir.

7.1. Tespit Edilecek Asgari Arsa Değeri 2017 Yılı İçin Uygulanan Değerin %50'sinden Fazla Olamayacak

2017 yılında yapılan fahiş sayılabilecek derecedeki yüksek değer tespitlerine dair sorunu gidermek amacıyla Emlak Vergisi Kanunu'na 7061 sayılı Kanun ile 05.12.2017'de yürürlüğe giren şekilde geçici 23. madde eklenmiştir. Buna göre, takdir komisyonlarınca 2017 yılında 2018 yılı için takdir edilen asgari ölçüde, arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin 2017 için uygulanan birim değerlerinin yüzde 50'sinden fazlasını aşması durumunda, 2018 yılına ilişkin bina ve arazi vergi değerlerinin hesabında, 2017 için uygulanan asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin yüzde 50 fazlası esas alınacaktır. 2019, 2020, 2021 yıllarında bina ve arazi vergisi matrahları ile asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerleri, bu şekilde belirlenen değerler üzerinden hesaplanacaktır. Emlak Vergisi değeri veya asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerleri esas alınarak uygulanan vergi, harç ve diğer mali yükümlülükler için de bu değerler dikkate alınacaktır.

7.2. 84 Seri No.lu Genel Tebliğ ile Yapılan Açıklamalar

2020 yılında emlak vergisi hesabına esas vergi değerinin (vergi matrahının) nasıl belirleneceğine dair, 30/12/2023 tarih ve 32415 sayılı (2.Mükerrer) Resmî Gazete'de yayınlanan 84 Seri No.lu Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliğinde açıklamalar yapılmış ve örnek hesaplamalara yer verilmiştir.

Bu Tebliğ ile 2024 yılına ait emlak (bina, arsa ve arazi) vergi değerleri ile 2024 yılında mükellef olacakların emlak vergi değerlerinin hesabında dikkate alınacak asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin ve değerli konut vergisine ilişkin olarak 2024 yılında uygulanacak

olan 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 42 nci maddesinde yer alan tutar ile 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan vergi oranlarına esas mesken nitelikli taşınmaz değerlerinin alt ve üst sınırlarının tespiti hususlarında açıklamalar yapılmıştır.

2023 yılı için yeniden değerlendirme oranı, 25/11/2023 tarihli ve 32380 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 554) ile %58,46 (elli sekiz virgöl kırk altı) olarak tespit ve ilan edilmiştir.

1319 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin ikinci fıkrasında, vergi değerinin, mükellefiyetin başlangıç yılını takip eden yıldan itibaren her yıl, bir önceki yıla ait vergi değerinin Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca aynı yıl için tespit edilen yeniden değerlendirme oranının yarısı nispetinde artırılması suretiyle bulunacağı; üçüncü fıkrasında da 33 üncü maddede yer alan vergi değerini tadil eden sebeplerle (8 numaralı fıkra hariç) mükellefiyet tesisi gereken hallerde, Vergi Usul Kanununun mükerrer 49 uncu maddesinin (b) fıkrasına göre takdir komisyonlarınca belirlenen arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin, takdir işleminin yapıldığı yılı takip eden ikinci yılın başından başlamak suretiyle her yıl, bir önceki yıl birim değerinin Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre aynı yıl için tespit edilmiş bulunan yeniden değerlendirme oranının yarısı nispetinde artırılması suretiyle dikkate alınacağı hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, 1319 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında, vergi değerinin hesabında bin liraya kadar olan kesirlerin dikkate alınmayacağı belirtilmiştir.

2023 yılı ve önceki yıllarda emlak vergisi mükellefi olanların 2024 yılına ait emlak vergisinin tarh ve tahakkukunda esas alınacak vergi değerinin (matrahın) hesabı ile 2024 yılı itibarıyla emlak vergisi mükellefi olacakların mükellefiyetinin başlangıç yılı olan 2024 yılı vergi değerinin hesabı bu Tebliğde belirtilen esaslar çerçevesinde yapılacaktır.

7.2.1. 2023 yılı ve önceki yıllarda mükellef olanların emlak vergi değerlerinin tespiti

Bu mükelleflerin bina, arsa ve arazilerinin 2024 yılı vergi değerleri, 2023 yılı vergi değerlerinin, bu yıla ait yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (%58,46/2=) %29,23 (yirmi dokuz virgöl yirmi üç) oranında artırılması suretiyle bulunacak tutarlar olacaktır.

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

Örnek: Mükellef (A) Trabzon ili, Çaykara Belediyesi sınırları içinde yer alan meskeni 2017 yılında satın almıştır. 2023 yılı emlak vergi değeri 450.000,00 TL olan meskenin 2024 yılı emlak vergi değeri aşağıda belirtildiği şekilde hesaplanacaktır.

1	Meskenin 2023 yılına ait emlak vergi değeri	450.000,00 TL
2	2023 yılına ait yeniden değerlendirme oranının yarısı (%58,46/2=)	%29,23
3	Meskenin 2024 yılı emlak vergi değeri (1+(1x2))	581.535,00
4	Bin liraya kadar olan kesirler dikkate alınmayacağından verginin tahakkukunda esas alınacak emlak vergi değeri	581.000,00

7.2.2 2024 yılı itibarıyla mükellef olacakların emlak vergi değerlerinin tespiti

Mükellefiyeti 2024 yılında başlayanların, mükellefiyetleri ile ilgili bina, arsa ve arazi vergisi tarhiyatına esas alınacak vergi değerinin hesabında; takdir komisyonlarınca 2021 yılında takdir edilen ve 2022 yılında uygulanan asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerleri; 24/11/2022 tarihli ve 32023 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:542) ile 2022 yılına ait belirlenen yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (%122,93/2=) %61,465 (altmış bir virgül dört yüz altmış beş) nispetinde artırılması suretiyle bulunacak 2023 yılı değerinin, bu yıla ait yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (%58,46/2=) %29,23 (yirmi dokuz virgül yirmi üç) nispetinde artırılması suretiyle dikkate alınacaktır.

Örnek 1: Mükellef (B) 2023 yılında Bitlis ili, Tatvan Belediyesi sınırları içinde yer alan 1.500 m2 büyüklüğünde bir arsa satın almış ve bu arsaya ilişkin emlak vergisi bildirimini ilgili belediyeye vermiştir. Arsanın bulunduğu cadde için takdir komisyonunca 2022 yılından itibaren uygulanmak üzere takdir edilen asgari ölçüde arsa metrekare birim değeri 65,00 TL'dir.

2022 yılına ait yeniden değerlendirme oranının yarısı %61,465, 2023 yılına ait yeniden değerlendirme oranının yarısı ise %29,23 olarak tespit edilmiş olduğuna göre, mükellefiyeti 2024 yılında başlayacak bu mükellefin 2023 yılında satın aldığı arsanın 2024 yılı arazi (arsa) vergisine esas vergi değeri aşağıda belirtildiği şekilde hesaplanacaktır.

1	2022 yılından itibaren uygulanmak üzere takdir komisyonunca 2021 yılına takdir edilen asgari ölçüde ara metrekare birim değeri	450.000,00 TL
2	2023 yılına ait asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare bitim değerinin hesabında uygulanacak artış oranı: (%122,93/2=)	%29,23
3	2023 yılı emlak vergi değerine esas asgari ölçüde arsa metrekare birim değeri (1+(1*2))	581.535,00
4	2024 yılı emlak vergi değerine esas asgari ölçüde arsa metrekare birim değeri (3+(3*4))	581.000,00
5	2024 yılı emlak vergi değerine esas asgari ölçüde arsa metrekare birim değeri (3+(3*4))	581.535,00
6	Arsanın yüzölçümü	581.535,00
7	Arsanın 2024 yılı vergi değeri (5*6)	581.535,00
8	Bin liraya kadar olan kesirler dikkate alınmayacağından verginin tahakkukunda esas alınacak emlak vergi değeri	581.535,00

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

Örnek 2: Mükellef (C) Ankara ili, Mamak Belediyesi sınırları içinde yer alan 400 m² arsa üzerinde inşa edilen ve inşaatı 2018 yılında sona ermiş olan bir işyerini 2023 yılında satın almıştır. Betonarme karkas, 1 inci sınıf olan inşaatın dıştan dışa yüzölçümü 170 m²'dir.

Bu işyeri için 2024 yılına ait uygulanacak bina metrekare normal inşaat maliyet bedeli 5.102,71

TL'dir. Arsanın bulunduğu cadde için 2022 yılında uygulanan asgari ölçüde arsa metrekare birim değeri 550,00 TL'dir.

2023 yılına ait asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin hesabında uygulanacak

artış oranı %61,465, 2024 yılına ait asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin hesabında uygulanacak artış oranı ise %29,23 olarak tespit edildiğine göre mükellefiyeti 2024 yılında başlayan bu mükellefin işyerinin 2024 yılı vergi değerinin tespitinde emlak (bina) vergi değeri aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır. (Vergi değerinin hesabında asansör, klima veya kalorifer payı ilavesi ile aşınma payı indirimi ihmal edilmiştir.)

1	İnşaatın türü ve sınıfına göre 2024 yılında ait uygulanacak bina metrekare normal inşaat maliyet bedeli	5.102.71TL
2	Binanın dıştan dışa yüzölçümü	170 m ²
3	Binanın maliyet bedeli	867,460,70TL
4	2022 yılından itibaren uygulanmak üzere takdir komisyonunca 2021 yılına takdir edilen asgari ölçüde arsa metrekare birim değeri	550,00
5	2023 yılına ait asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare bitim değerinin hesabında uygulanacak artış oranı: (%122,93/2=)	%61,465
6	2023 yılı emlak vergi değerine esas asgari ölçüde arsa metrekare birim değeri (4+(4-5))	888,06TL
7	2023 yılı emlak vergi değerine esas asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerinin hesabında uygulanacak artış oranı (%58,46/2=)	%29,23
8	2024 yılı emlak vergi değerine esas asgari ölçüde arsa metrekare birim değeri (6+6*7))	1.147,64TL
9	Arsanın yüzölçümü	400 m ²
10	Arsanın vergi değeri (8*9)	459.056,00 TL
11	Binanın 2024 yılı vergi değeri (3+10)	1.326.516,70 TL
12	Bin liraya kadar olan kesirler dikkate alınmayacağından verginin tahakkukunda esas alınacak emlak vergi değeri	1326.000,00 TL

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

8. Değerli Konut Vergisi

7194 sayılı Kanun ile 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'na 41. maddesinden sonra gelmek üzere, "Değerli Konut Vergisi" başlıklı dördüncü kısım eklenmiş ve 1319 sayılı Kanununun 42 ilâ 49. maddeleri arasında değerli konut vergisi düzenlenmiştir.

Söz konusu maddeler, 7194 sayılı Kanunun yayımlandığı tarih itibariyle (07.12.2019'da) yürürlüğe girmişti. Bununla birlikte, 7221 sayılı Kanun ile Emlak Vergisi Kanunu'na eklenen geçici 24. maddede "Değerli konut vergisine ilişkin mükellefiyet 2021 yılının başından itibaren başlar. 2020 yılına ilişkin olarak 2020 yılında verilmesi gereken beyanname verilmez, vergi tahakkuk ettirilmez. Değerli konut vergisinin uygulamasında bu maddeyi ihdas eden Kanunun yayımı tarihinden önce Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne belirlenen değerler dikkate alınmaz. Cumhurbaşkanı, bu maddede yer alan süreleri bir yıla kadar uzatmaya yetkilidir." düzenlemesi yapılmıştır.

Kanunun "Mükellefiyet" başlıklı 45. maddesine göre değerli konut vergisi mükellefiyeti; mesken nitelikli taşınmazın bina vergi değerinin 42. maddede belirtilen tutarı aştığı tarihi takip eden yıldan itibaren başlar. Emlak Vergisi Değeri belirlenen haddin üzerinde olan tek bir evi olanlar bu vergiyi ödemeyecektir. Birden fazla bu nitelikte konutu olanlar en düşük değerdekini istisna tutup diğer konutları için beyanname vereceklerdir.

8.1. Verginin Konusu

Türkiye sınırları içinde bulunan ve emlak vergisine esas "bina vergi değeri" Kanununun 42. maddesinde belirlenen tutar ve bu tutarı aşan mesken nitelikli taşınmazlardan "Değerli Konut Vergisi" alınacaktır. Bu tutar her yıl yeniden değerlendirme oranının yarısı kadar arttırılacaktır.

Verginin matrahı, bina vergi değeridir. (Emlak vergisine esas matrah aynı zamanda Değerli Konut Vergisi'nin de matrahı olacaktır.)

Verginin konusu "mesken nitelikli" taşınmazlar olup, şirketlerin aktifine kayıtlı mesken nitelikli taşınmazlar varsa, bunlar da (emlak vergisine esas değeri ve verginin muafiyet şartları ayrıca dikkate alınmak koşuluyla) verginin konusuna girmektedir.

8.2. Vergi Tarifesi

2024 yılında uygulanacak olan 1319 sayılı Kanununun 42 inci maddesinde yer alan tutar, 2023 yılına ait tutarın 2023 yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (%58,46/2=) %29,23 (yirmi dokuz virgül yirmi üç) oranında artırılması suretiyle 12.880.000 Türk lirası olarak tespit edilmiştir.

2024 yılında uygulanacak olan 1319 sayılı Kanununun 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan vergi oranlarına esas mesken nitelikli taşınmaz değerlerinin alt ve üst sınırları, 2023 yılına ait değerlerin 2023 yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (%58,46/2=) %29,23 (yirmi dokuz virgül yirmi üç) oranında artırılması suretiyle aşağıdaki gibi tespit edilmiştir.

Taşınmazın değeri	Oran
12.880.000 TL ile 19.321.00 TL arasında olanlar (bu tutar dahil) 12.880.000 TL'no aşan kısım için	Binde 3
25.763.000 TL na kadar olanlar (bu tutar dahil) 19.321.000 TL'si için 19.323 TL fazlası için	Binde 6
25.763 TL'den fazla olanlar 25.763.000 TL'si için 59.975 TL fazlası için	Binde 10

Paylı mülkiyette ve elbirliği mülkiyette, matrahın hesabında mesken nitelikli taşınmazın toplam değeri esas alınacaktır.

XV. EMLAK VERGİSİ KANUNU (Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Değerli Konut Vergisi)

8.3. Mükellefiyet

Değerli konut vergisini mesken nitelikli taşınmazların maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa mesken nitelikli taşınmaza malik gibi tasarruf edenler ödeyecektir. Bir mesken nitelikli taşınmaza paylı mülkiyet halinde mâlik olanlar, hisseleri oranında mükellef olacaklardır. Elbirliği mülkiyette malikler vergiden müteselsilen sorumlu olacaklardır.

Değerli konut vergisi mükellefiyeti;

a) **Mesken nitelikli taşınmazın bina vergi değerinin (emlak vergisine esas değerinin) 42. maddede belirtilen tutarı aştığı tarihi,**

b) 33. maddenin (1) ilâ (7) numaralı fıkralarında yazılı vergi değerini tadil eden sebeplerin **doğması** hâlinde bu değişikliklerin vuku bulduğu tarihi,

c) Muafiyetin sukut ettiği (bittiği, sonlandığı) tarihi, **takip eden yıldan itibaren başlayacaktır.**

Buna göre, sahip olunan konutun emlak vergisine esas değer 42. Maddede belirtilen tutarın üzerinde ise vergi mükellefiyeti söz konusu olacaktır.

Yanan, yıkılan, tamamen kullanılmaz hale gelen veya vergiye tabi iken muaflik şartlarını kazanan mesken nitelikli taşınmazlardan dolayı mükellefiyet, bu olayların vuku bulduğu tarihi takip eden taksitten itibaren sona erecektir.

Kanunun "Vergi Değerini Tadil Eden Sebepler" başlıklı 33. Maddesinin (7) no.lu bendine göre "mükellefin değişmesi" vergi değerini (emlak vergisine esas değeri) tadil edilecek bir sebeptir. Diğer bir ifadeyle, takvim yılı içinde taşınmazı satın alan kişi içinde bulunulan yıla ait vergiden (emlak vergisinden) mükellef değildir. Taşınmazı satan kişi bu yıla ait vergiyi (emlak vergisini) ödemekle mükelleftir. Bununla birlikte taşınmazı satın alan kişi aynı yıl içinde emlak vergisine yönelik olarak bildirim vermekle sorumludur ve bu kişinin vergi mükellefiyeti (emlak vergisi mükellefiyeti) ertesi yıldan itibaren başlayacak ve bu kişi ertesi yıl ödenecek değerli konut vergisinden mükellef olacaktır Tabii ki taşınmazı satan kişi satış yaptığı yıldaki değerli konut vergisini ödemekle mükelleftir.

8.4. Muafiyetler

Aşağıda yazılı mesken nitelikli taşınmazlar, **değerli konut vergisinden muaf**tır:

a) Genel ve özel bütçeli idarelerin, belediyelerin, üniversitelerin ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nın

(TOKİ'nin) maliki veya intifa hakkına sahip olduğu mesken nitelikli taşınmazlar,

b) Türkiye sınırları içinde mesken nitelikli **tek taşınmazı olanlar ile birden fazla mesken nitelikli taşınmazı bulunanların, "verginin konusuna giren" en düşük değerli** mesken nitelikli tek taşınmazı (intifa hakkına sahip olunması hâli dâhil) (Bu hüküm, belirtilen kişilerin tek meskene hisse ile sahip olmaları hâlinde hisselerine ait kısım hakkında da uygulanır.),

c) Yabancı devletlere ait olup elçilik ve konsolosluk olarak kullanılan mesken nitelikli taşınmazlar ile elçilerin ikametine mahsus mesken nitelikli taşınmazlar ve bunların müstemilatı (karşılıklı olmak şartıyla) ve merkezi Türkiye'de bulunan milletlerarası kuruluşlara, milletlerarası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerine ait mesken nitelikli taşınmazlar,

ç) Esas faaliyet konusu bina inşası olanların işletmelerine kayıtlı bulunan ve henüz ilk satışa, devir ve temlike konu edilmemiş yeni inşa edilen mesken nitelikli taşınmazlar (arsa karşılığı inşaat işlerinde sözleşme gereği taahhüt işini üstlenen müteahhide kalan mesken nitelikli taşınmazlar dahil) (bu taşınmazların kiraya verilmesi veya sair surette kullanılması hâlleri hariç).

8.5. Beyanname Verilmesi ve Verginin Ödenmesi

Mükelleflerin, istisna tutarını aştıkları yılı takip eden yılın **Şubat ayının 20. günü sonuna kadar** taşınmazın bulunduğu yerdeki yetkili vergi dairesine **beyanname vermesi**, tahakkuk edecek vergiyi ise **Şubat ve Ağustos aylarında iki eşit taksitte ödemesi gerekecektir.**

Mükellefler her yıl beyanname vermekle yükümlü olacaklardır.

Yıl içerisinde mükellefiyetin başlamasını gerektirecek durumun meydana gelmesi halinde, mükellef tarafından takip eden yılın beyanname verme süresi içerisinde ilgili vergi dairesine beyanname verilecektir.

Kanunun 49. maddesine göre, **verginin beyanname aranmaksızın tahakkuk ettirilmesine** Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.

XVI. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU

XVI. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU

1. Verginin Konusu

Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunan şahıslara ait mallar ile Türkiye’de bulunan malların veraset tarihiyle veya herhangi bir suretle olursa olsun ivazsız (karşılıksız, bedelsiz) bir tarzda bir şahıstan diğer şahsa intikali veraset ve intikal vergisine tabidir. Bu vergi, Türk tabiiyetinde bulunan şahısların yabancı ülkelerde aynı yollardan iktisap edecekleri (kazanacakları, elde edecekleri) mallara da şamdır (uygulanır).

Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetindeki bir şahsın Türkiye sınırları dışında bulunan malını veraset tarihiyle veya sair suretle ivazsız bir tarzda iktisap eden ve Türkiye’de ikametgahı olmayan yabancı şahıs bu vergi ile mükellef tutulmaz.

2. Veraset ve İntikal Vergisinde İstisnalar

Aşağıda gösterilen intikaller veraset ve intikal vergisinden müstesnadır:

- Veraset tarihi ile intikal eden ev eşyası ile murise ait zat eşyası ve aile hatırası olarak muhafaza edilen tablo, kılıç, madalya gibi eşya;
- Değerleri 10. maddeye göre belirlenen menkul ve gayrimenkul mallardan evlatlıklar da dahil olmak üzere fûrûğ ve eşten her birine isabet eden miras hisselerinin (2019 250.125 TL, 2020 306.603 TL, 2021 334.534 TL, 2022 455.635 TL, 2023 1.015.747 TL) (fûrûğ bulunmaması halinde eşe isabet eden miras hissesinin; 2019 500.557 TL, 2020 613.582 TL, 2021 669.479 TL, 2022 911.830 TL, 2023 2.032.742 TL, 2024 yılı için 3.221.082)
- Örf ve adete göre verilmesi mutad bulunan hediye, cihaz, yüzgörümlüğü ve drahomalar (Gayrimenkuller hariç);
- Bilumum sadakalar;
- İvazsız suretle vaki intikallerin (2019 5.760 TL, 2020 7.060 TL, 2021 7.703 TL, 2022 10.491 TL, 2023 23.387 TL, 2024 yılı için 37.059 TL)
- Para ve mal üzerine düzenlenen yarışma ve çekilişler ile 14.03.2007 tarihli ve 5602 Sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanun’da tanımlanan şans oyunlarında kazanılan ikramiyelerin (2019 5.760 TL, 2020 7.060 TL, 2021 7.703 TL, 2022 10.491 TL, 2023 23.387 TL, 2024 yılı için 37.059 TL)

f) Üçüncü maddenin (a) ve (b) fıkraları şümulüne giren şahısların statüleri gereğince maksatları içinde usulüne uygun olarak yaptıkları yardımlar;

g) Amme idare ve müesseseleri ve 3659 sayılı Kanuna tabi müesseseler ve amme menfaatlerine hadim cemiyetlerden veya emekli sandıklarından (veya bu mahiyetteki kurumlardan) dul ve yetimlere bağlanan aylıklarla bu aylıklar dışında verilen emekli ikramiyeleri ile dul ve yetim evlenme ikramiyeleri ve hizmet müddetlerini doldurmamış bulunanların dul ve yetimlerine aylık yerine toptan yapılan ödemeler ve harp malûllerleriyle şehit yetimlerine tekel beyiyelerinden ödenen paralar;

h) Harpte veya eşkıya müsademelerinde, manevra ve talimler esnasında veyahut bunlarda aldığı yaralar neticesinde ölen subay, astsubay ve erlerin (Jandarma dahil) kezalik vazife esnasında ölen emniyet mensuplarının fûru ve eşlerine ve ana ve babalarına intikal eden bütün mallar kıymetinden (b) fıkrasında kabul olunan miktarın bir misli;

i) Borçlar Kanunu’nun 242. maddesine göre rücu şartı ile yapılan hibelerde bağışlananın bağışlayandan evvel vefatı halinde bağışlayana rücu eden hibe edilmiş mallar;

j) Sağlar arasında ivazsız bir tarzda vuku bulan intikaller hariç olmak üzere kuru mülkiyet halinde intikal eden mallar (Kuru mülkiyet halinde kaldığı müddetçe);

k) Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan Vakıflara kuruluşu için veya kurulduktan sonra tahsis olunan mallar.

l) Plaka tahdidi uygulanan illerde Kararname ile yetkili kılınan trafik komisyonlarınca ticari plaka satışından elde edilen paralardan, ticari plakalı taşıt sahiplerine dağıtılan miktarlar.

m) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının veraset ve intikal yoluyla devir ve iktisabına ilişkin işlemler.

n) Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idareler bütçelerinden kamu iktisadi teşebbüslerine yapılacak iktisadi transferler ve yardımlar.

o) Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kapsamında bireysel emeklilik hesabına yapılan Devlet katkılarının hak kazanılan kısımları.

XVI. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU

3. Veraset ve İntikal Vergisinde Muafiyetler

Aşağıda yazılı şahıslar veraset ve intikal vergisinden muaftır:

- Amme idareleri, emekli ve yardım sandıkları, sosyal sigorta kurumları, umumi menfaate hadim cemiyetler, siyasi partiler ve bunlara ait olan veya bunların aralarında kurdukları teşekküllerden kurumlar vergisine tabi olmayanlar;
- Yukarıdaki fıkrada sayılanlar dışında kalan hükmi şahıslara ait olup umumun istifadesi için ilim, araştırma, kültür, sanat, sıhhat, eğitim, din, hayır, imar, spor gibi maksatlarla kurulan teşekküller;
- Yabancı Devletlerin Türkiye’de bulunan elçi, maslahatgüzar ve konsolosları (Fahri konsoloslar hariç) ile elçilik ve konsolosluklara mensup olan ve o Devletin tabiyetinde bulunan memurlar ve Türkiye’de resmi bir vazifeye memur edilenler ile bu sayılanların aileleri efradı (Mütekabiliyet şartıyla) (Türk tabiyetinde bulunan şahıslardan veraset tarihiyle veya sair suretle mal iktisap edenlerle yukarıda sayılanların dışında kalıp da Türkiye’de ikamet eden şahısların Türkiye’de bulunan mallarını veraset tarihiyle veya sair suretle iktisap edenler hariç.)

4. Verginin Mükellefi ve Sorumlusu

Veraset ve intikal vergisinin mükellefi, veraset tarihiyle veya ivazsız bir tarzda mal iktisab eden şahıstır. 5602 Sayılı Kanun kapsamında şans oyunları düzenleyen ilgili kurum ve kuruluşlar ile yarışma ve çekilişi düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, ikramiye kazananların ikramiyelerinden kesilen vergileri bir beyanname ile bildirmeye mecburdurlar.

5. Verginin Matrahı, Tarh ve Tahakkuku

Veraset ve intikal vergisinin matrahı, intikal eden malların Vergi Usul Kanunu’na göre bulunan değerleridir. Mükellefler ilk tarhiyatta nazara alınmak üzere veraset ve intikal vergisi mevzuuna giren malları aşağıda belirtilen değerlendirme ölçülerinden faydalanarak, belirtilmeyenler bakımından ise Vergi Usul Kanunu’nun servetleri değerlendirme ile ilgili 3. bölümündeki esaslara göre değerlemek ve beyannamelerinde göstermek zorundadırlar.

- Ticari sermaye; bilanço esasına göre defter tutanlarda ölüm tarihine takaddüm eden takvim yılı bilançosuna göre bulunacak öz sermaye, ticari sermayedir.

Mükellefler isterlerse ölüm günü itibariyle çıkaracakları bilanço-yu esas alarak öz sermayelerini tespit edebilirler.

İşletme esasına göre defter tutanlarla götürü mükellefiyete tabi olanlarda ticari sermaye olarak murisin ölüm tarihindeki ticari varlığı beyan edilir.

Öz sermaye veya ticari varlık, bu maddedeki esaslara göre bu maddede hüküm olmayan hallerde Vergi Usul Kanunu’nun iktisadi işletmelere dahil kıymetleri değerlendirme ile ilgili 2. bölümündeki esaslara göre tespit olunur.

- Gayrimenkuller ticari işletmeye dahil olsun veya olmasın Emlak Vergisi’ne esas olan değerler değerlendirilir.

c) Menkul mallar ve gemiler rayiç bedelle değerlendirilir.

d) Esham; borsada kayıtlı ise ölüm tarihine takaddüm eden üç yıl içindeki en son muamele değeri ile değerlendirilir. Borsada kayıtlı değil ise veya kayıtlı olup da üç yıl içinde muamele görmemiş ise itibari değerler değerlendirilir.

e) Tahvilat; Vergi Usul Kanunu’nun 266. maddesindeki hükümlere göre değerlendirilir.

f) Yabancı paralar; borsa rayici ile; borsada rayici yoksa Hazine ve Maliye Bakanlığınca tespit olunacak kura göre değerlendirilir.

g) Haklar; tescile tabi bilumum hakların değeri tesisleri sırasında tapu siciline kaydedilen değerdir.

Tapu sicilinde bedeli gösterilmeyen haklarla, bunlar dışındaki bilumum haklar (Sınai ve edebi mülkiyet haklarıyla imtiyazlar dahil) mükellef tarafından değerlendirilmez ve ilk tarhiyatta nazara alınmaz. İdare yukarıdaki esaslara göre beyan edilen bu değerler üzerinden vergiyi beyannamenin verildiği tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde tarh eder. Tarh edilen vergiler intikal eden malların Vergi Usul Kanunu’na göre bulunacak değerlerine göre ikmal edilir. Vergi, mükellef tarafından verilen beyanname üzerine tarh olunur.

6. Matrah Dilim Tutarlarının Tespiti

7338 sayılı Kanununun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında, “Vergi tarifesinin matrah dilim tutarları, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde hesaplanan dilim tutarlarının yüzde 5’ini aşmayan kesirler dikkate alınmaz. ...”

XVI. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU

hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, 1/1/2024 tarihinden itibaren veraset yoluyla veya ivzsız suretle meydana gelen intikallerde veraset ve intikal vergisi aşağıdaki tarifeye göre hesaplanacaktır.

Matrah	Verginin oranı (%)	
	Veraset yoluyla intikallerde	İvzsız intikallerde
İlk 1.700.000 TL için	1	10
Sonra gelen 4.000.000 TL için	3	15
Sonra gelen 7.700.000 TL için	5	20
Sonra gelen 17.000.000 TL için	7	25
Matrahın 31.400.000 TL'yi aşan bölümü için	10	30

XVI. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU

7. Verginin Beyanı ve Ödenmesi

		BEYANNAMENİN VERİLECEĞİ SÜRE	ÖDEME SÜRESİ
Veraset tarihiyle vukubulan intikallerde	a) Ölüm Türkiye’de vukubulmuş ise	mükelleflerin Türkiye’de bulunmaları halinde ölüm tarihini takibeden dört ay içinde,	tahakkuktan itibaren 3 yılda ve her yıl Mayıs ve Kasım aylarında olmak üzere iki eşit taksitte (toplam 6 taksit)
		mükelleflerin yabancı bir memlekette bulunmaları halinde ölüm tarihini takibeden altı ay içinde;	
	b) Ölüm yabancı bir memlekette vukubulmuş ise	mükelleflerin Türkiye’de bulunmaları halinde ölüm tarihini takibeden altı ay içinde,	
		mükelleflerin müteveffanın bulunduğu memlekette oldukları takdirde ölüm tarihini takibeden dört ay içinde, Mükelleflerin müteveffanın bulunduğu yerin dışında başka bir yabancı memlekette oldukları takdirde de ölüm tarihini takibeden sekiz ay içinde;	
c) Gaiplik halinde,	gaiplik kararının ölüm siciline kaydolunduğu tarihi takibeden bir ay içinde;		
Diğer suretle vaki intikallerde		malların hukuken iktisabedildiği tarihi takibeden bir ay içinde	tahakkuktan itibaren 3 yılda ve her yıl Mayıs ve Kasım aylarında olmak üzere iki eşit taksitte (toplam 6 taksit)
Gerçek veya tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişler ile 5602 sayılı Kanunda tanımlanan şans oyunlarında		5602 sayılı Kanunda tanımlanan şans oyunlarında, yarışma ve çekiliş ile müsabakaların yapıldığı günü takip eden ayın 20. günü akşamına kadar.	beyanname verme süresi içinde

XVII. KONAKLAMA VERGİSİ

XVII. KONAKLAMA VERGİSİ

Konaklama vergisi 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 34. maddesinde düzenlenmiştir. 01.04.2020 tarihinde yürürlüğe girmesi planlanan ancak pandemi nedeniyle iki yıldır ertelenen konaklama vergisi 01.01.2023 tarihinde yürürlüğe girmiş ve Konaklama vergisinin uygulamasına dair açıklamalar ile usul ve esasları içeren Konaklama Vergisi Uygulama Genel Tebliği 14.12.2022 tarih ve 32043 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

1. Konaklama Vergisinin Konusu

Konaklama vergisinin konusunu, otel, motel, tatil köyü, pansiyon, apart otel, misafirhane, kamping, dağ evi, yayla evi gibi konaklama tesislerinde verilen geceleme hizmeti ile bu hizmetle birlikte satılmak suretiyle konaklama tesisi bünyesinde sunulan diğer tüm hizmetler (yeme, içme, aktivite, eğlence hizmetleri ve havuz, spor, termal ve benzeri alanların kullanımı gibi) oluşturacaktır. Geceleme hizmetinin; sağlıklı yaşam tesisleri, eğlence merkezleri gibi tesislerin bünyesinde sunulması, vergilendirmeye etki etmeyecektir. 2 Konaklama tesisleri bakımından bir sınırlandırma bulunmamakta olup, tesisin; türü, sınıfı, niteliği, ilgili mevzuatta yer alan tarif ve tanımlamaları ve ilgili mevzuata göre turizm işletmesi belgesi ve/veya işyeri açma/işletme belgesi olup olmadığına bakılmaksızın, konaklama hizmeti sunan bütün tesislerde verilen yukarıda sayılan hizmetler vergiye tabidir. Birden fazla günü kapsayan gecelermelerde fiilen hizmetin sunulduğu günler esas alınacak; geceleme hizmetinin sunulmadığı günler için vergi aranmayacaktır. Konaklama vergisinin uygulanmasında hizmetten yararlananın uyuşuna ya da mukimlik durumuna bakılmayacaktır.

2. Konaklama Vergisinin Mükellefi

Konaklama vergisinin mükellefi verginin konusuna giren hizmetleri sunanlardır. Bu çerçevede konaklama vergisinin mükellefi, konaklama hizmetlerinin sunulduğu tesisi fiilen işletenlerdir. Tesisin mülkiyetinin işletene ait olup olmamasının, tesisin kamu veya özel sektör, gerçek veya tüzel kişiler ya da tüzel kişiliği bulunmayan teşekküller tarafından işletilmesinin mükellefiyete bir etkisi yoktur. Konaklama vergisi mükellefiyeti, konaklama tesisi işletenin katma değer vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesince, KDV mükellefiyeti bulunmayanlar bakımından ise tesisin bulunduğu yer vergi dairesince tesis edilecektir.

3. Konaklama Vergisinin Matrahı

Konaklama vergisinin matrahı, verginin konusuna giren hizmetler karşılığında, KDV hariç, her ne suretle olursa olsun alınan veya bu hizmetler için borçlanılan para, mal ve diğer suretlerde sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaat, hizmet ve değerler toplamıdır. Buna göre, konaklama vergisi matrahına KDV dahil edilmeyecektir. Mükellefin, konaklama hizmetine ilişkin düzenlediği faturada ayrıca gösterdiği ticari teamüllere uygun iskontoların konaklama vergisi matrahından indirilmesi mümkün bulunmaktadır. Sunulan konaklama hizmetlerine ilişkin vade farkı, fiyat farkı, kur farkı, faiz, prim gibi çeşitli gelirler ile benzer adlar altında sağlanan her türlü menfaat, hizmet ve değerler de matraha dahil olacaktır. Bedelin döviz ile hesaplanması halinde döviz, vergiyi doğuran olayın meydana geldiği tarihte geçerli olan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden Türk parasına çevrilecektir. Merkez Bankası'nca Resmî Gazete'de ilan edilmeyen dövizlerin Türk parasına çevrilmesinde vergiyi doğuran olayın meydana geldiği tarihteki cari kur esas alınacaktır. Konaklama hizmetinin müşteriye acenta tarafından konaklama vergisi dahil satılması ve bu durumun konaklama tesisine ispat ve tevsik edilmesi şartıyla, konaklama vergisi konaklama tesisi tarafından konaklama hizmetine ilişkin acentaya düzenlenecek faturada gösterilecektir. 3 III-İstisnalar Öğrenci yurtları, pansiyonları ve kamplarında öğrencilere verilen hizmetler vergiden müstesnadır. Ayrıca karşılıklı olmak kaydıyla yabancı devletlerin Türkiye'deki diplomatik temsilcilikleri, konsoloslukları ve bunların diplomatik haklara sahip mensupları ile uluslararası anlaşmalar gereğince vergi muafiyeti tanınan uluslararası kuruluşlar ve mensuplarına verilen hizmetler de konaklama vergisinden müstesnadır.

4. Konaklama Vergisinin Oranı

Konaklama vergisinin oranı %2'dir. Konaklama vergisi, konaklama tesislerince düzenlenen fatura ve benzeri belgelerde ayrıca gösterilecektir. Bu vergiden herhangi bir ad altında indirim yapılmayacak ve bu vergi, KDV matrahına dahil edilmeyecektir.

Örnek: Otel işleten (A) tarafından KDV hariç 5.000 Türk lirası karşılığında sunulan tam pansiyon konaklama hizmetine ilişkin olarak 7/2/2024 tarihinde müşteriye düzenlenen faturada aşağıdaki bilgilere yer verilir.

XVII. KONAKLAMA VERGİSİ

Konaklama Bedeli (KDV hariç)	= 5.000 TL
Hesaplanan Konaklama Vergisi Tutarı (5.000 TL x 0,02)	= 100 TL
KDV Matrah	= 5.000 TL
Hesaplanan KDV Tutarı (5.000 TL x 0,10)	= 500 TL
GENEL TOPLAM	= 5.600 TL

5. Konaklama Vergisinin Beyanı

Konaklama vergisinde vergilendirme dönemi, faaliyette bulunulan takvim yılının birer aylık dönemleridir. Her bir vergilendirme dönemine ait konaklama vergisi, vergilendirme dönemini takip eden ayın 26.cı günü akşamına kadar KDV yönünden bağlı olunan vergi dairesine, KDV mükellefiyeti bulunmayanlarca ise tesisin bulunduğu yer vergi dairesine elektronik ortamda beyan edilecektir. Buna göre Ocak 2024 dönemine ilişkin konaklama vergi beyannamesi 26 Şubat 2024 tarihine kadar ilgili vergi dairesine verilecektir. KDV mükellefiyeti bulunan mükellefler işlettikleri tüm konaklama tesislerinin hesaplandığı toplam vergiyi, KDV yönünden bağlı oldukları vergi dairesine verecekleri tek beyannameyle beyan edeceklerdir. KDV mükellefiyeti bulunmayanlar ise, her bir konaklama tesisinin hesapladığı vergiyi, konaklama tesisinin bulunduğu yerdeki vergi dairesine verecekleri beyanname ile beyan edeceklerdir. Bu mükelleflerin birden fazla konaklama tesisi için tek mükellefiyet tesis ettirmeleri durumunda, konaklama tesislerinin hesapladığı toplam vergiyi tek beyannameyle beyan edeceklerdir. 4 Konaklama vergisi mükellefleri, bir vergilendirme döneminde vergiye tabi işlemleri bulunmasa dahi bu dönemlerle ilgili olarak beyanname vermek zorundadırlar.

6. Konaklama Vergisinin Ödeme Süresi

Konaklama vergisi, beyanname verme süresi içinde ödenecektir.

7. Konaklama Vergisi Beyannamesinde Düzeltme

Konaklama vergisinin yersiz veya fazla hesaplanması durumunda gerek mükellef gerekse alıcı/konaklayan nezdinde işlemin söz konusu vergi uygulanmadan önceki hale döndürülmesi esastır. Bu çerçevede, fazla veya yersiz olarak hesaplanan vergi, öncelikle mükellef tarafından alıcıya/konaklayana iade edilecek ve ilgili dönem beyanları düzeltilecek olup, mükellefin söz konusu işlemleri yapmasına mukabil fazla veya yersiz hesaplanan ve Hazineye ödenen verginin iadesi, 429 seri numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde Standart İade Talep Dilekçesi ile nakden ya da bu dönemdeki veya gelecek dönemlerdeki vergi borçlarına mahsuben talep edilebilecektir.

XVIII. SERBEST BÖLGELER KANUNU

XVIII. SERBEST BÖLGELER KANUNU

1- Serbest Bölge Vergi Düzenlemeleri

Serbest bölgeler, Türkiye Gümrük Bölgesinin parçaları olmakla beraber; serbest dolaşımda olmayan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ve serbest dolaşıma sokulmaksızın, gümrük mevzuatında öngörülen haller dışında kullanılmamak ya da tüketilmemek kaydıyla konulduğu, ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen ve serbest dolaşımdaki eşyanın bir serbest bölgeye konulması nedeniyle normal olarak eşyanın ihracına bağlı olanaklardan yararlandığı yerlerdir.

Serbest Bölgeler, Avrupa Birliği'ne tam üyeliğin gerçekleştiği tarihe kadar gümrük rejimleri açısından Türkiye gümrük bölgesi dışında, menşe hükümlerinin uygulanması bakımından ise Türkiye gümrük bölgesi sayılır. Bu bölgelerde gümrük ve kambiyo mükellefiyetine dair mevzuat hükümleri uygulanmaz. Serbest bölgelerle ilgili düzenlemeler 3218 sayılı kanunda yapılmıştır. Söz konusu kanunun geçici 3. maddesinde ise vergisel teşvikler düzenlenmiştir.

“Geçici Madde 3- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bu Kanuna göre kurulan serbest bölgelerde faaliyette bulunmak üzere ruhsat almış mükelleflerin;

a) Bu bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetleri dolayısıyla elde ettikleri kazançları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla faaliyet ruhsatlarında belirtilen süre ile sınırlı olmak üzere gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır. Bu istisnanın 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi kapsamında yapılacak tevkifata etkisi yoktur.

b) Bu bölgelerde istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler 31.12.2008 tarihine kadar gelir vergisinden müstesnadır. Ancak, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ruhsatlarında belirtilen süre 31.12.2008 tarihinden daha önceki bir tarihte sona eriyorsa, istisna uygulamasında ruhsatta yer alan sürenin bitiş tarihi dikkate alınır.

c) Bu bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetleri ile ilgili olarak yaptıkları işlemler 31.12.2008 tarihine kadar her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır.

Avrupa Birliği'ne tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar;

a) Serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları ile serbest bölgelerde, bakım, onarım, montaj, demontaj, elleçleme, ayrıştırma, ambalajlama, etiketleme, test etme, depolama hizmeti alanlarında faaliyette bulunan ve hizmetin tamamını Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, işyeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara veren hizmet işletmelerinin, söz konusu hizmetlere konu malların serbest bölgelerden Türkiye'ye herhangi bir şekilde girişi olmaksızın yabancı bir ülkeye gönderilmesi şartıyla bu hizmetlerden elde ettikleri kazançları gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır. Bu istisnanın 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci ve 30 uncu maddeleri uyarınca yapılacak tevkifata etkisi yoktur.

b) Bu bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az %85'ini yurt dışına ihraç eden mükelleflerin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler üzerinden asgari geçim indirimini uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisi, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir. Bu oranı %50'ye kadar indirmeye ve kanuni seviyesine kadar yükseltmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir. Cumhurbaşkanı bu yetkiyi, stratejik, büyük ölçekli veya öncelikli yatırımlar ile konusu, sektörü ve niteliği itibarıyla proje bazında desteklenmesine karar verilen yatırımlara yönelik olarak, bölge, sektör ya da faaliyet alanı itibarıyla farklılaştırarak veya kademelendirerek kullanabilir. Yıllık satış tutarı bu oranın altında kalan mükelleflerden zamanında tahsil edilmeyen vergiler cezasız olarak, gecikme zammıyla birlikte tahsil edilir.

c) Bu bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kağıtlar damga vergisi ve harçlardan müstesnadır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

6/11/2021 tarihli ve 31651 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7341 Sayılı “Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile birlikte vergisel

XVIII. SERBEST BÖLGELER KANUNU

teşviklere ilaveler yapılmıştır.

“Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçici 2 nci madde uyarınca ilk kez faaliyete geçecek serbest bölgelerde, işleticilerin serbest bölgelerin işletilmesi ile ilgili faaliyetlerden elde ettikleri kazançları, 30 yılı geçmemek ve Ticaret Bakanlığınca kendilerine verilecek ilk faaliyet ruhsatında belirtilen süre ile sınırlı olmak üzere gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır. Bu istisna, münhasıran alım satım veya depo işletmeciliği faaliyet ruhsatı sahibi kullanıcılardan elde edilen kazançlar ile 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yapılacak vergi kesintilerini kapsamaz. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

2. Kurumlar Vergisi İstisnası ve Ücretlerde Gelir Vergisi İstisnası

2.1. Kurumlar Vergisi İstisnası

3218 sayılı Kanununun Geçici 3. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, Avrupa Birliği'ne tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar, serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır.

Öte yandan, 6772 sayılı Kanun ile Serbest Bölgeler Kanunu'nun geçici 3. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yapılan değişiklikle serbest bölgelerde, bakım, onarım, montaj, demontaj, elleçleme, ayrıştırma, ambalajlama, etiketleme, test etme, depolama hizmeti alanlarında faaliyette bulunan ve **hizmetin tamamını Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, işyeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara veren hizmet işletmelerinin, söz konusu hizmetlere konu malların serbest bölgelerden Türkiye'ye herhangi bir şekilde girişi olmaksızın yabancı bir ülkeye gönderilmesi şartıyla** bu hizmetlerden elde ettikleri kazançları da istisna kapsamına alınmıştır. Dolayısıyla, serbest bölgelerde, bakım, onarım, montaj, demontaj, elleçleme, ayrıştırma, ambalajlama, etiketleme, test etme, depolama hizmeti alanlarında faaliyette bulunan ve bu hizmetlerin tamamını Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, işyeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara veren hizmet işletmelerinin, söz konusu değişikliğin yürürlüğe girdiği 24.02.2017

tarihinden itibaren bu hizmetlerden elde ettikleri kazançları, anılan hizmetlere konu malların serbest bölgelerden Türkiye'ye herhangi bir şekilde girişi olmaksızın yabancı bir ülkeye gönderilmesi şartıyla, kurumlar vergisinden istisnadır.

Yapılan bu düzenleme ile 24.02.2017 tarihinden önce yalnızca üretici kullanıcılara tanınan kurumlar vergisi istisnasının, hizmet ihracatının geliştirilmesi amacıyla bakım, onarım, montaj, demontaj, elleçleme, ayrıştırma, ambalajlama, etiketleme, test etme ve depolama hizmetlerine de sağlanması amaçlanmıştır. Bu hizmetler, fiziki olarak serbest bölgede verilmekle birlikte, yararlanıcısının yurt dışında yerleşik olması ve Türkiye'ye dönüşlerinin olmaması şartları aranacaktır. Söz konusu istisna, bu yöndeki faaliyetlerin bütünüyle yurt dışına yönelik olması halinde yararlanılabilecek bir vergi istisnası olduğundan, bu kapsamda ruhsat alacak firmaların yalnızca yurt dışına yönelik olarak faaliyette bulunması gerekmektedir.

Söz konusu maddede yer alan istisna, bir **kazanç istisnasıdır**. Dolayısıyla, mükelleflerin serbest bölgelerdeki faaliyetlerinden elde ettikleri hasıllardan bu faaliyetlere ilişkin olarak yapılan giderlerin düşülmesi sonucu bulunacak kazanç, kurumlar vergisinden istisnadır.

Serbest bölgelerde yürütülen faaliyetlerden doğan alacaklara ilişkin kur farkı ve vade farkı gelirleri istisna kapsamında değerlendirilecektir. Aynı şekilde, serbest bölgelerde yürütülen faaliyetler çerçevesinde elde edilen hasılatın, serbest bölgelerde yürütülen faaliyetler çerçevesinde yapılacak ödemelerde kullanılıncaya kadar geçici olarak serbest bölgelerde mevduat hesaplarında veya repo işlemlerinde değerlendirilmesi sonucu elde edilen gelirler de söz konusu istisnadan yararlanabilecektir.

İstisnanın, bunun dışında, serbest bölgelerde elde edilmiş olsa dahi faiz, repo ve benzeri faaliyet dışı gelirlere uygulanması söz konusu değildir.

İstisna kazancın ve bu bağlamda kurumlar vergisi matrahının tespiti açısından, istisna kapsamında bulunan ve bulunmayan hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi ve istisna kapsamında olan faaliyetlere ait hasılat, maliyet ve gider unsurlarının, diğer faaliyetlerle ilişkilendirilmemesi ve kayıtların da bu ayrımı sağlayacak şekilde tutulması gerekmektedir.

İstisna uygulamasında mükelleflerin serbest bölge faaliyet ruhsatının değişen, güncellenen imalat

XVIII. SERBEST BÖLGELER KANUNU

faaliyetlerine paralel olarak güncellenmesi de önem arz etmektedir. Zira kurumlar vergisi genel tebliğine göre, serbest bölgelerde imalat faaliyetinde bulunan mükelleflerin bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları kurumlar vergisinden istisnadır.

Ancak,

- **Üretim dışı** faaliyetlerden,
- **Serbest bölge dışında üretilen** malların satışından,
- **Faaliyet ruhsatında belirtilen alan dışında üretilen** malların satışından,
- Serbest bölgede veya serbest bölge dışında **fason olarak imal ettirilen** ürünlerin satışından

elde edilen kazançlar istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Bu noktada mükelleflerin serbest bölgede fabrika açmak suretiyle yaptıkları her faaliyetin imalat olduğu kabul edilemeyeceği de unutulmamalıdır. Bu noktada, bölgeye giren bir mala esaslı bir imalat prosesi uygulanmayıp sadece işçilik ve kimyasal sarfları gibi işlemler yapılırsa, **bu malın bölgeye giriş GTİP kodu ile çıkış GTİP kodu aynı olursa**, bu durumda bu faaliyet imalat olarak kabul edilemeyeceğinden, bu gibi işlemlerin kazançlarının ayrıca tespiti yasal zorunluluk olarak karşımıza çıkacaktır.

2.2. Ücretlerde Gelir Vergisi İstisnası

Maddenin 2. fıkrasının (b) bendi ile de Avrupa Birliği'ne tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yıllık vergileme döneminin sonuna kadar uygulanmak üzere mükelleflerin "üretim faaliyetlerinde" çalıştırılmak üzere istihdam ettikleri personellerin ücretlerine gelir vergisi istisnası getirilmiştir. Ancak bu istisna serbest bölgede faaliyet gösteren bütün mükelleflerin personeli için geçerli değildir. İstisna, bu bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az % 85'ini (2020 yılı için %80) yurt dışına ihraç eden mükelleflerin "bilfiil üretim faaliyetinde çalışmak üzere" istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretlere uygulanabilecektir.

Bu istisnanın uygulanabilmesi için faaliyet ruhsatının tarihine yönelik bir sınırlama bulunmamaktadır. Yıllık

satış tutarı bu oranın altında kalan mükelleflerden zamanında tahsil edilmeyen vergilerin cezasız olarak, gecikme zammıyla birlikte tahsil edilecektir. Bu konu hakkında 1 Seri No.lu 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu Genel Tebliği yayınlanmıştır. Tebliğ ile ücretlerde Gelir Vergisi istisnası için tecil-terkin sistemi getirilmiştir.

6772 sayılı Kanun ile 3218 sayılı Kanununun Geçici 2. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinden yapılan değişiklik ile **Gelir Vergisi istisnasının tecil-terkin şeklinde uygulanması** yasal zemine de kavuşmuştur.

Tebliğde ayrıca mükelleflere, kanundaki şartları taşıdıklarını YMM tasdik raporu ile belgelemeleri ve bu raporun da en geç ertesi takvim yılının 15 Şubat gününe kadar ilgili vergi dairesine teslim şartı getirilmiştir.⁷⁶

Yıl içinde faaliyetine son veren ya da ürettiği ürünü sonraki yıl içerisinde tamamen satan veya kısmen satışla %85 (2020 yılı için %80) şartını gerçekleştiren mükellefler ise, söz konusu raporları faaliyetlerine son verdikleri ya da ürünü sattıkları veya %85 (2020 yılı için %80) şartını gerçekleştirdikleri ayı takip eden ikinci ayın 15. günü akşamına kadar muhtasar beyannameyi verdikleri vergi dairesine teslim edeceklerdir.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nca yayımlanan 23 Kasım 2022 tarih ve 3 sayılı Yeminli Mali Müşavirlik Tasdik Raporlarının Elektronik Ortamda Gönderilmesi Hakkında Sirküler ile Yeminli Mali Müşavirler tarafından verilecek bazı raporların, 2 Ocak 2023 tarihinden itibaren internet vergi dairesi sistemi üzerinden elektronik ortamda ihtiyari olarak gönderilmesi, 1 Mart 2023 tarihinden itibaren ise zorunlu olarak sadece internet vergi dairesi üzerinden elektronik ortamda gönderilmesi uygun bulunmuştur. Buna göre 2023 yılı ve sonraki yıllara ait Serbest bölge faaliyet tasdik raporları elektronik ortamda gönderilecektir.

2.2.1. İhraç Kaydıyla Mal Teslimi

1 seri numaralı 3218 sayılı kanun Genel Tebliğinde, serbest bölgede üretim faaliyetinde bulunan üretici firmaların ürünlerini, aynı veya başka bir serbest bölgede faaliyette bulunan ihracatçılara, yurt dışına satılması kaydıyla teslim etmeleri de yurt dışına satış

76 GV istisnasının uygulama usul ve esasları (daha doğru ifadesiyle, GV'nın tecil edilmesi ve YMM raporu ibrazı ve onayı sonrasında tecil edilen verginin terkin edilmesi uygulamasının) ve YMM raporunun tanzimi ve teslim süresi 1 Seri No.lu 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu Genel Tebliği'nde düzenlenmiştir. Bu tebliğ göre, YMM raporlarının süresi içerisinde ibraz edilemeyeceğine ilişkin, mükellefler veya YMM'ler tarafından makul mazeret bildirilmesi halinde, vergi dairesince VUK'un 17. maddesine göre tebliğde belirlenen sürelerin bir katını geçmemek üzere ek süre verilebilecektir.

XVIII. SERBEST BÖLGELER KANUNU

olarak değerlendirileceği açıklanmıştır.

İhracat kaydıyla yapılan teslimlerde, üretici firmalar istisnadan yararlanacağından, ihracatı gerçekleştiren firmaların istisnadan yararlanması mümkün değildir.

Söz konusu malların, ihracatçıya teslim tarihini takip eden ay başından itibaren üç ay içinde ihraç edilmesi zorunludur. Bu sürede ihraç edilmemesi halinde, bu mallara ilişkin yurt dışı satış gerçekleşmemiş olarak değerlendirilir.

Tamamen veya kısmen ihraç kaydıyla mal satanlar ihracatın fiilen gerçekleştirildiğine ilişkin belgeler de dahil olmak üzere YMM raporuna ek yapılmak ve ayrıntıları YMM raporunda belirtilmek suretiyle düzenlenecek faaliyet raporunu, dönemin kapandığı ya da faaliyetin son bulunduğu veya toplam satışın yapıldığı tarihi izleyen aydan sonraki dördüncü ayın 15. günü (yıl sonuna ilişkin olanlar Nisan ayının 15. günü) vergi dairesine teslimi gerekir.

2.2.2. Yazılım Faaliyetleri

1 seri numaralı 3218 sayılı Kanunun Genel Tebliği uyarınca yazılım tanımına uygun bir programın ticari amaçla hazırlanması ve elektronik transfer yöntemiyle ihraç edilmesi halinde, bu yazılım faaliyeti kapsamında serbest bölgede fiilen istihdam edilen personele ödenen ücretler 3218 sayılı Kanunda belirtilen şartları taşıması koşuluyla gelir vergisinden istisna edilecektir.

Yazılım faaliyetinin istisna kapsamında değerlendirilebilmesi için;

- Söz konusu faaliyetin münhasıran ve fiilen serbest bölgede yapılması,
- İşyeri altyapısının ve teknik donanımının bu faaliyetin yapılmasına müsait olması,
- Yazılımın yurt dışındaki bir müşteri için yapılmış olması,
- Yazılımdan yurt dışında faydalanılması,
- Faturanın yurt dışındaki müşteri adına düzenlenmesi,
- Dövizin Türkiye'ye getirildiğinin tevsik edilmesi (ödeme belgesi, banka dekontu vb.),
- Ürünün, gümrük çıkış beyannamesi (gümrük çıkış beyannamesi düzenlenmesinin zorunlu olmadığı durumlarda, ilgili mevzuata göre düzenlenen serbest bölge işlem formu) ve YMM faaliyet raporu ile fiili ihracatının gerçekleştirildiğinin tevsik

edilmesi, gerekmektedir.

Ancak, uygulamada aşağıdaki faaliyetler istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir:

- Bilimsel ve/veya teknolojik ilerlemeler veya teknolojik belirsizliklerin çözülmesini içermeyen olağan ve tekrarlanan faaliyetler,
- Programlama dilleri ile işletim sistemleri hariç olmak üzere internet sitelerinin ve benzerlerinin hazırlanmasına yardımcı mevcut yazılımların kullanılması suretiyle yapılan yazılım geliştirme faaliyetleri,
- Bölgede faaliyette bulunan mükelleflerin, bölge dışında gerçekleştirdikleri yazılım faaliyetleri,
- Türkiye'ye satışı yapılan yazılım programları.

3. Damga Vergisi ve Harç İstisnası

Maddenin 2. fıkrasının (c) bendinde ise serbest bölgelerde Avrupa Birliği'ne tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar uygulanmak üzere bu bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kâğıtlar damga vergisi ve harçlardan müstesna tutulmaktadır. Buna göre serbest bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kâğıtlar için getirilen damga vergisi ve harç istisnası uygulamasında;

- Üretim faaliyetinde bulunma,

- 6 Şubat 2004 tarihi itibarıyla faaliyet ruhsatı almış olma,

zorunluluğu bulunmamaktadır.

1 Seri No.lu 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu Genel Tebliğinin "7.4. Damga Vergisi ve Harç İstisnası Uygulaması" başlıklı bölümünde; "Öte yandan, 3218 sayılı Kanun kapsamında serbest bölge sınırları içerisinde faaliyet gösteren firmaların, Avrupa Birliği'ne tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar, münhasıran serbest bölgelerdeki faaliyetleriyle ilgili olarak istihdam ettikleri personele ödenen ücretlere ilişkin düzenlenen kâğıtlardan da damga vergisi aranılmaması gerekmektedir." açıklamasına da yer verilmiştir.

4. KDV Uygulamaları

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalara yapılan mal teslimleri, serbest bölgeler ithalat

XVIII. SERBEST BÖLGELER KANUNU

vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen yerler olarak ifade edilmektedir. Bu teslimler için Dış Ticaret Rejimi hükümleri uygulandığından, bu teslimlerin genel usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmesi halinde, söz konusu teslimler Kanununun 11/1. maddesi gereğince ihracat istisnası kapsamında değerlendirilecektir.

Serbest bölgeye ihraç edilen malların bölgedeki satıcılar tarafından tekrar Türkiye'deki bir firmaya satışı ithalat kapsamında Kanununun 1/2. maddesine göre katma değer vergisine tabi olup, ithal işlemi nedeniyle ödenmesi gereken verginin ithalatı gerçekleştirenler tarafından beyanı ve ödenmesi gerekmektedir.

KDV Kanunu'nun 16/1-c maddesi uyarınca serbest bölge hükümlerinin uygulandığı malların ithali KDV'den istisnadır.

6761 sayılı Kanun ile KDV Kanunu 17/4-(ı) bendine yapılan ilave düzenleme ile serbest bölgelere yapılan yük taşıma işleri ile serbest bölgelerden yapılan ihraç amaçlı yük taşıma işlerine de KDV istisnası getirilmiştir.

5. Döviz Cinsi Defter Tutma İmkânı

Serbest bölgelerdeki firmalar Vergi Usul Kanunu'nun gerektirdiği defterleri tutmak ve belgeleri tanzim etmekle mükelleftir. 348 sıra no.lu VUK Genel Tebliği ile getirilen düzenlemeye göre; serbest bölgede faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişilerden isteyenlerin, defter kayıtlarını Türk para birimi dışında (Merkez Bankası tarafından, kuru günlük olarak belirlenen) herhangi bir yabancı para birimi ile de yapabilmeleri Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca uygun bulunmuştur.

Buna göre serbest bölgede faaliyet gösteren söz konusu mükellefler, Türk para birimiyle veya başka bir yabancı para birimiyle yapılan işlemlerini, işlemin gerçekleştiği günün Merkez Bankası döviz alış kuruyla ilgili para birimine çevirecekler, iktisadi işletmeye dahil kıymetlerin değerleri ile vergi matrahlarını kayıt yapılan para birimine göre tespit edecekler, ancak beyannamelerini (verilmesi gereken ayın ilk gününün kuruyla) Türk parasına çevirerek vereceklerdir. Defter kayıtlarına esas alınan yabancı para biriminden ilk kayıt yapılan hesap dönemi dahil beşinci hesap döneminin sonuna kadar dönülmeyecektir.

Mevzuat olarak bu imkân verilmiş olsa da fiili pratikte döviz cinsi kayıtlardan TL cinsi vergi beyanlarına ve beyan eki mali tablolara ulaşmak her zaman çok kolay olamayabilmektedir. Hele ki serbest bölgede faaliyette bulunan mükellefin muhasebe kayıt raporlama sistemi sorunlu, yetersiz ise gerek muhasebe kayıtlarında gerekse vergi beyanlarında ciddi sorunlar yaşanabilmekte, riskler oluşabilmektedir.

6. Serbest Bölgelerde Ödemelerin Döviz Cinsinden Yapılabilmesi

Serbest bölgelerde uzun yıllardır geçerli olan mevzuata göre tüm ödemeler döviz cinsinden yapılabilmekteydi. Ancak, 11.05.2017 tarih ve 30063 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 2017/10051 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile serbest bölgelerde Türk Lirası ile ödeme yapılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmış ve serbest bölgelerdeki ödemelerin Türk Lirası cinsinden yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Daha sonra, 20.09.2017 tarih ve 30186 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 2017/10718 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na göre ise, serbest bölgelerdeki faaliyetler ile ilgili her türlü ödemenin döviz veya Türk Lirası ile yapılabileceği yönünde düzenleme yapılmış; bir anlamda eski uygulamaya geri dönmüştür. Bu kararın uygulanmasına ilişkin esaslar Ticaret Bakanlığı'nca belirlenecektir. Söz konusu karar 21.09.2017 tarihi itibarı ile yürürlüğe girmiştir.

9 Nisan 2022 tarihli ve 31814 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ'de ("Tebliğ") Değişiklik Yapılmasına Dair 2022-32/66 sayılı Tebliğ ile yürürlük tarihi olan 19.04.2022 tarihi ve bu tarih sonrasında döviz cinsinden düzenlenmiş olan çek vb. ödeme araçlarının Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdettikleri veya akdedecekleri menkul satış sözleşmeleri konusu ödeme yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılması yasaklanmıştır.

Konu ile ilgili olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo genel Müdürlüğü'nün 24.06.2022 tarih ve E-37518347-045.99-1314528 sayılı yazısında serbest bölgede faaliyet gösteren ve Türkiye'de yerleşik sayılan şirketlerin, serbest bölge sınırları dışında Türkiye'de yerleşik bir firma ile akdedeceği menkul satış sözleşmelerine ilişkin ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden yerine getirilmesi/kabul edilmesinin yürürlükteki mevzuat uyarınca mümkün olmadığı belirtilmiştir.

XVIII. SERBEST BÖLGELER KANUNU

7. Serbest Bölgelerde Sosyal Güvenlik ve İş Hukuku Mevzuatı

Serbest bölgelerde sosyal güvenlik ve iş hukuku mevzuatı açısından özellik arz eden bir durum olmayıp, Türkiye'deki diğer firmaların tabi oldukları düzenlemelere aynen serbest bölge firmaları da tabidir.

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

Ülkemizde Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerinin desteklenmesi hakkında temel olarak 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve 6550 sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun ile düzenlemeler yapılmıştır. Elbette yenilik, Ar-Ge ve tasarım faaliyetleri sadece bu çerçevede desteklenmemektedir. Devlet tarafından özel bazı teşvikler ve destekler (proje bazlı destekler, özel teşvikler vb.) ile stratejik yatırımlar, Ar-Ge'ye dönük çalışma ve yatırımlar teşvik edilmekte, desteklenmektedir. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri hakkında ilerleyen bölümlerde ayrı bir bölüm şeklinde açıklama yapılacaktır. Bu bölümde ise 5746 ve 6550 sayılı Kanunlar hakkında bilgi verilecek olup, ayrıca TÜBİTAK tarafından sağlanan Ar-Ge destekleri hakkında bilgi verilecek ve son olarak Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair 6550 Sayılı Kanun hakkında bilgiler aktarılacaktır.

1. 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun

5746 sayılı Kanun 31.12.2028 tarihine kadar uygulanmak üzere 01.04.2008 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Bu Kanunun amacı; Ar-Ge, yenilik ve tasarım yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileştirilmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge'ye, yeniliğe ve tasarıma yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, Ar-Ge ve tasarım personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmektir.

Söz konusu kanun; Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri

Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından 12.04.1990 tarihli ve 3624 sayılı Kanuna göre oluşturulan teknoloji merkezleri (teknoloji merkezi işletmeleri), Türkiye'deki Ar-Ge merkezleri ile tasarım merkezleri, Ar-Ge projeleri, tasarım projeleri, rekabet öncesi işbirliği projeleri ve teknogirişim sermayesine ilişkin destek ve teşvikleri kapsamaktadır.

1.2. Tanımlar

Bu Kanunun uygulamasında;

a. Araştırma ve geliştirme faaliyeti (Ar-Ge): Araştırma ve geliştirme, kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları, çevre uyumlu ürün tasarımı veya yazılım faaliyetleri ile alanında bilimsel ve teknolojik gelişme sağlayan, bilimsel ve teknolojik bir belirsizliğe odaklanan, çıktıları özgün, deneysel, bilimsel ve teknik içerik taşıyan faaliyetleri,

b. Yenilik: Sosyal ve ekonomik ihtiyaçlara cevap verebilen, mevcut pazarlara başarıyla sunulabilecek ya da yeni pazarlar yaratabilecek; yeni bir ürün, hizmet, uygulama, yöntem veya iş modeli fikri ile oluşturulan süreçleri ve süreçlerin neticelerini,

c. Ar-Ge merkezi: Ar-Ge ve yenilik projelerini veya sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürütülen Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kurulan ve dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerleri dahil, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurtiçinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan ve **en az elli⁷⁷ tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli** istihdam eden, yeterli Ar-Ge birikimi ve yeteneği olan birimleri,

ç. Ar-Ge projesi: Amacı, kapsamı, genel ve teknik tanımı, süresi, bütçesi, özel şartları, diğer kurum, kuruluş, gerçek ve tüzel kişilerce sağlanacak aynı ve/veya nakdi destek tutarları, sonuçta doğacak fikri mülkiyet haklarının paylaşım esasları tespit edilmiş ve Ar-Ge faaliyetlerinin her safhasını belirleyecek mahiyette ve bilimsel esaslar çerçevesinde gerçekleştirilen ve araştırmacı tarafından yürütülen projeyi,

77 Yasa metninde "en az elli" kişi ifadesi yer alsa da, Cumhurbaşkanı kanundan doğan yetkisini kullanmak suretiyle bu sayısı azaltmıştır. Bugün itibarıyla bu sayı 15 olup, bazı sektörlerde 30 kişi olarak dikkate alınacaktır. Bu konuda detaylı açıklama rehberin 1.3.2.1 no.lu bölümünde yer almaktadır.

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

d. Rekabet öncesi işbirliği projeleri: Birden fazla kuruluşun; ölçek ekonomisinden yararlanmak suretiyle yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlayarak verimliliği artırmak ve mevcut duruma göre daha yüksek katma değer sağlamak üzere, rekabet öncesinde ortak parça veya sistem geliştirmek ya da platform kurabilmek amacıyla yürütecekleri, Ar-Ge veya tasarım faaliyetlerine yönelik olarak yapılan işbirliği anlaşması kapsamındaki bilimsel ve teknolojik niteliği olan projeleri,

e. Teknogirişim sermayesi: Örgün öğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden en çok on yıl önce almış kişilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, desteği veren merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından desteklenmesi uygun bulunan bir iş planı çerçevesinde, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmelerini teşvik etmek için yapılan sermaye desteğini,

f. Ar-Ge personeli: Ar-Ge faaliyetlerinde doğrudan görevli araştırmacı ve teknisyenleri,

g. Araştırmacı: Ar-Ge faaliyetleri ile yenilik tanımı kapsamındaki projelerde, yeni bilgi, ürün, süreç, yöntem ve sistemlerin tasarım veya oluşturulması ve ilgili projelerin yönetilmesi süreçlerinde yer alan en az lisans mezunu uzmanları,

ğ. Teknisyen: Meslek lisesi veya meslek yüksekokullarının tasarım, teknik, fen veya sağlık bölümlerinden mezun, teknik bilgi ve deneyim sahibi kişileri,

h. Destek personeli: Ar-Ge veya tasarım faaliyetlerine katılan veya bu faaliyetlerle doğrudan ilişkili yönetici, teknik eleman, laborant, sekreter, işçi ve benzeri personeli,

ı. Kamu personeli: 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun eki (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinde, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı kuruluşlarda, üyelerinin tamamı köylerden oluşan birlikler dışındaki mahalli idare birliklerinde, döner sermayeli kuruluşlarda, kanunla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları ile 5018 sayılı Kanun kapsamı dışındaki özel bütçeli kamu idarelerinde

çalışan memurlar ile diğer kamu görevlilerini ve diğer personeli (Bu kamu görevlilerinin ilgili mevzuat kapsamında sahip oldukları özlük haklarına sahip olmayanlardan geçici olarak ve proje süresiyle sınırlı olarak istihdam edilenler bu Kanun uygulamasında kamu personeli sayılmaz.),

i. TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunu,

j. Tasarım faaliyeti: Sanayi alanında ve Cumhurbaşkanının uygun göreceği diğer alanlarda katma değer ve rekabet avantajı yaratma potansiyelini haiz, ürün veya ürünlerin işlevselliğini artırma, geliştirme, iyileştirme ve farklılaştırmaya yönelik yenilikçi faaliyetlerin tümünü tasarım faaliyeti kapsamındadır. 2016/9094 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (NACE Rev.2)'na göre aşağıda belirtilen alanlarda, katma değer ve rekabet avantajı yaratma potansiyelini haiz, ürün veya ürünlerin işlevselliğini artırma, geliştirme, iyileştirme ve farklılaştırmaya yönelik yenilikçi faaliyetlerin tümü tasarım faaliyeti olarak dikkate alınacaktır.

a) J – Bilgi ve İletişim başlığı altında yer alan:

59.11 – Sinema Filmi, Video ve Televizyon Programları Yapım Faaliyetleri

59.12 – Sinema Filmi, Video ve Televizyon Programları Çekim Sonrası Faaliyetleri

b) M – Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler başlığı altında yer alan:

74.10 – Uzmanlaşmış Tasarım Faaliyetleri (74.10.03 hariç)

c) R – Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor başlığı altında yer alan:

90.02 – Gösteri Sanatlarını Destekleyici Faaliyetler

k. Tasarım merkezi: Tasarım projelerini veya sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürütülen tasarım faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kurulan ve dar mükellef kurumların Türkiye'deki iş yerleri dahil, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurtiçinde tasarım faaliyetlerinde bulunan ve en az on tam zaman eşdeğer tasarım personeli istihdam eden, yeterli tasarım birikimi ve yeteneği olan birimleri,

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

l. Tasarım personeli: Tasarım faaliyetlerinde doğrudan görevli tasarımcı ve teknisyenleri,

m. Tasarımcı: Tasarım faaliyetleri kapsamındaki projelerin gerçekleştirilmesi ve ilgili projelerin yönetilmesi süreçlerinde yer alan, üniversitelerin; mühendislik, mimarlık veya tasarım ile ilgili bölümlerinden mezun en az lisans derecesine sahip kişiler ile tasarım alanlarından herhangi birinde en az lisansüstü eğitim derecesine sahip diğer kişileri,

n. Tasarım projesi: Amacı, kapsamı, genel ve teknik tanımı, süresi, bütçesi, özel şartları, diğer kurum, kuruluş, gerçek ve tüzel kişilerce sağlanacak aynı veya nakdi destek tutarları, sonuçta doğacak fikri mülkiyet haklarının paylaşım esasları tespit edilmiş ve tasarım faaliyetlerinin her safhasını belirleyecek mahiyette ve bilimsel esaslar çerçevesinde tasarımcı tarafından yürütülen projeyi,

o. Desteklenecek programlar: Yükseköğretim kurumlarının matematik, fizik, kimya ve biyoloji lisans programları ile Yükseköğretim Kurulundan alınan görüş üzerine Bakanlıkça belirlenecek diğer programları ifade eder.

Makam Oluru tarihi olan 28/02/2023 tarihi itibarıyla desteklenecek programlara Biyokimya, Biyoteknoloji, Endüstriyel Tasarım, Endüstriyel Tasarım Mühendisliği, Metalurji ve Malzeme Mühendisliği ve Moleküler Biyoloji ve Genetik programları eklenmiştir. Destek kapsamına dahil edilen 6 yeni programa ait başvurular 28/02/2023 tarihi itibarıyla yapılabilecektir.

1.3. İndirim, İstisna, Destek ve Teşvik Unsurları

1.3.1. Ar-Ge ve Tasarım İndirimi

Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlarca gerçekleştirilen Ar-Ge ve yenilik harcamalarının tamamı ile bu Kanun kapsamında yukarıda sayılan kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen tasarım projelerinde ve tasarım merkezlerinde gerçekleştirilen münhasıran tasarım harcamalarının tamamı Kurumlar Vergisi

Kanunu'nun 10. maddesine göre kurum kazancının ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılır.

Ayrıca bu harcamalar, Vergi Usul Kanunu'na göre aktifleştirilmek suretiyle amortisman yoluyla itfa edilir, bir iktisadi kıymet oluşmaması halinde ise (projenin başarısız olması halinde) doğrudan gider yazılabilecektir.

Kazancın yetersiz olması nedeniyle ilgili hesap döneminde indirim konusu yapılamayan tutar, sonraki hesap dönemlerine devredilir. Devredilen tutarlar, takip eden yıllarda Vergi Usul Kanunu'na göre her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınacaktır.

1.3.1.1. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde Girişim Sermayesi Uygulaması

16.12.2023 tarih ve 32401 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 7953 sayılı Kanun ile 01.01.2024 tarihinden itibaren Araştırma Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunu'nun 3. Maddesi kapsamında yıllık beyanname üzerinden yararlanılan indirim tutarı 2.000.000 TL ve üzerinde olan Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından bu tutarın %3'ü pasifte geçici bir hesaba aktarılacaktır. Söz konusu düzenleme kapsamında geçici bir hesaba aktarılması gereken tutar yükümlülüğü yıllık bazda en fazla 100.000.000 TL olacaktır.

Geçici hesaba ayrılacak tutar, geçici hesabın oluşturulduğu yılın sonuna kadar;

- Türkiye'de yerleşik girişimcilere yatırım yapmak üzere kurulmuş girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması için kullanılacak veya
- Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına
- Ya da Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamındaki kuluçka merkezlerinde faaliyettedir bulunan diğer girişimcilere sermaye olarak konulacaktır.

Söz konusu tutarın ilgili yılın sonuna kadar yukarıda belirtilen girişim sermayesi yatırım fonu, girişim sermayesi yatırım ortaklığı veya kuluçka merkezindeki girişimcilere aktarılmaması durumunda;

Araştırma Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunu'nu uyarınca yıllık beyanname üzerinden indirim konusu yapılan tutarın %20'i ilgili yılda yararlanılan Ar-Ge indirimine konu

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

edilemeyecektir. Bu tutar nedeniyle zamanında alınmayan vergiler vergi ziyai cezası uygulanmaksızın tarh edilecektir.

1.3.1.2. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde İlave İndirim

2016/9092 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na göre, 5746 sayılı Kanun kapsamında kurulan Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinin aşağıda belirtilen "göstergelerden" herhangi birinde bir önceki yıla göre en az %20 artış sağlamaları halinde o yıl yapılan Ar-Ge ve yenilik veya tasarım harcamalarının bir önceki yıla göre artış tutarının % 50'sini 31.12.2028 tarihine kadar Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10.maddesi ile Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapabilecektir.

Göstergeler:

- Ar-Ge veya tasarım harcamasının toplam ciro içindeki payı,
- Tescil edilen ulusal veya uluslararası patent sayısı,
- Uluslararası destekli proje sayısı,
- Lisansüstü dereceli araştırmacı sayısının toplam Ar-Ge personeli sayısına oranı,
- Tasarım Merkezlerinde lisansüstü dereceli tasarımcı sayısının toplam tasarım personeli sayısına oranı.
- Toplam araştırmacı sayısının toplam Ar-Ge personeli sayısına oranı,
- Tasarım Merkezlerinde toplam tasarımcı sayısının toplam tasarım personeli sayısına oranı.
- Ar-Ge sonucu ortaya çıkan yeni ürünlerden elde edilen cironun toplam ciroya oranı.

Söz konusu Karar 10.08.2016 tarihi itibarı ile yürürlüğe girmiştir.

1.3.1.3. Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde Yürütülen Projelerin Ar-Ge veya Tasarım Faaliyeti/Projesi Olup Olmadığının Tespiti ile Merkez Olunmasına Dair Diğer Yükümlülüklerin Vergi ve Sigorta Primi Teşvikleri ile Ar-Ge/ Tasarım İndirimine Olan Etkisi

Ar-Ge ve/veya Tasarım Merkezlerinde **en temel konu, gerçekleştirilen faaliyetlerin Ar-Ge ve/veya**

Tasarım Faaliyeti olup olmadığı ve üzerinde çalışılan projelerin Ar-Ge ve/veya Tasarım Projesi olarak kabul edilip edilemeyeceği hususudur.

İşletmeler Ar-Ge veya Tasarım Merkezi oluşturmak için gerekli başvuruları yapmakta, başvuru esnasında sundukları projeler kabul görür ve diğer şartları da yerine getirirlerse Ar-Ge Merkezi veya Tasarım Merkezi kurabilmektedirler. Ancak süreç burada bitmemekte, asıl şimdi başlamaktadır. Keza yukarıda tanımlarda yer verildiği üzere Ar-Ge Merkezlerinde en az 15 tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli, tasarım merkezinde ise en az 10 tam zaman eşdeğer Tasarım personeli istihdam edilmesi zorunludur. Diğer taraftan söz konusu merkezlerin işletme içinde **gerek organizasyon gerekse fiziki yerleşke** olarak ayrı bir şekilde oluşturulması ve söz konusu personellerin bu merkezler dahilinde çalışması esas olup; merkez dışında geçirilecek sürelerin zorunluluğuna dair gerekli belgelemenin yapılması gerekmektedir. Ayrıca söz konusu personelin alanlarındaki bilimsel ve teknik gelişmeleri takip etmesi, seminer ve kongrelere katılması ve hatta **katılmakla kalmayıp bu organizasyonlarda bildirim sunmaları, mesleki mecralarda makale yayınlamaları**, merkezlerde yürütülen **projelerin bir kısmının TÜBİTAK destekli proje olması**, personellerin sadece lisans mezunu olmakla kalmayıp **yüksek lisans ve doktora yapmış personellerin de istihdam edilmesi**, sadece işletme içinde yürütülmeyip **üniversiteler ile işbirliği halinde projeler gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği** gibi gerçekten çok yerinde bazı hususlar Bakanlığın izleme faaliyetlerinde kontrol ve tespit edilen hususlar arasındadır. Keza konuya kavramsal olarak yaklaşacak olursak, **bu merkezler işletme faaliyet süreçlerinin bir birimi olmayıp, "yeni" bilgilere ulaşılan, gerek teknik yönden gerekse sektörel yönden gerçekten yenilik üretilen ve ülke ekonomisine ciddi katma değer sağlayacak anlamda bilimsel faaliyetlerin yürütüldüğü; yüksek nitelikli, araştırmacı kişilerin istihdam edildiği yerler olması gerekir** kanaatindeyiz.

Söz konusu merkezlerde çalışan personelin başka hiçbir iş ile uğraşmadan bütün bir yıl sadece Ar-Ge veya Tasarım projesinde bilfiil çalışıyor olmaları temel gerekliliktir. Dolayısıyla Ar-Ge veya Tasarım Merkezi kuran bir işletmenin "sürekli" şekilde Ar-Ge veya Tasarım projeleri yaratabilme ve yürütebilme potansiyeline haiz bir şirket olması, böyle bir sektörde faaliyet gösteriyor olması gerekmektedir. Keza bu merkezlerde yapılan masrafların vergisel yönden ilgili mevzuata göre tasnif edilip muhasebe

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

kayıtlarına alınması ciddi bir yük olmayıp (ki, muhasebe birimine söz konusu merkezlerden ve diğer destekleyici departmanlardan, proje bazında ayrı ayrı olacak şekilde ve her bir personelin proje bazında ne kadar çalıştığına varacak kadar (adam/ay saatleri şeklinde) detaylı bilgi akışı olmazsa aslında muhasebe süreci çok karmaşık, çok zor ve dolayısıyla indirim hesabı açısından vergisel risk yaratan bir hâl alabilmektedir), **asıl önemli konu teşviklere ve Ar-Ge veya Tasarım İndirimine konu faaliyetlerin (projelerin) gerçekten bir Ar-Ge veya Tasarım projesi olup olmadığının tespiti**dir.

Doğal olarak bir mali müşavirden bu derece detaylı teknik bilgiye sahip olmasını beklemek doğru olmayacaktır. Bu nedenle bir projenin TÜBİTAK veya benzer başka bir kurum tarafından onaylanıp desteklenmesi doğal olarak mali müşavirler için önemli bir güvencedir. Keza Uygulama ve Denetim Yönetmeliğinin 21. maddesinin 10 ve 11 no.lu bentlerine göre, Ar-Ge merkezleri veya tasarım merkezlerinin izleme faaliyetine ilişkin işlemler her yıl için takip eden yılın haziran ayından takvim yılı sonuna kadarki süre içerisinde tamamlanır ve Ar-Ge merkezleri ile tasarım merkezleri Değerlendirme ve Denetim Komisyonu tarafından en geç iki yılda bir denetlenir. Söz konusu izleme veya denetim sonucunda projelerin Ar-Ge veya Tasarım Projesi olarak kabul görmediğine dair bir tespit yapılması demek ya da Merkezlerin ve merkezlerin bordrosunda gözüken personellerin mevzuatta aranan şartlara sahip olmadığının tespit edilmesi halinde uygulanacak yaptırımlar doğal olarak bir domino etkisi yaratarak işletmenin geçmişte yararlandığı gelir vergisi stopaj teşviki, sigorta primi işveren hisse desteği ve Ar-Ge veya Tasarım İndirimlerinin iptaline ve doğal olarak yararlanılan vergi ve prim avantajlarının cezalı bir şekilde ödenmesine sebep olabilecek kadar çok önemli konulardır.

1.3.1.3. Uygulama Mevzuatı

6 seri numaralı 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Genel Tebliği ile uygulamaya ilişkin aşağıdaki düzenlemeler yapılmıştır.

- Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerinin kapsamı
- Ar-Ge ve yenilik faaliyeti kapsamında değerlendirilmeyecek faaliyetler
- Tasarım faaliyeti kapsamında değerlendirilmeyecek faaliyetler

- Ar-Ge ve tasarım indirimine konu edilebilecek harcamalar
- Ar-Ge ve tasarım indirimi uygulama esasları
- Ar-Ge ve tasarım indiriminin uygulamasında izlenecek yöntem
- 5746 sayılı kanun kapsamında alınan hibe desteklerin durumu
- Siparişe dayalı Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyetlerinde indirim

1.3.2. Gelir Vergisi Stopajı Teşviki

Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde ve rekabet öncesi işbirliği projelerinde çalışan Ar-Ge ve destek personeli ile bu Kanun kapsamında yukarıda sayılan kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen tasarım projelerinde ve tasarım merkezlerinde çalışan tasarım ve destek personelinin; bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden brüt asgari ücret için hesaplanan gelir vergisi istisnası uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisinin; doktoralı olanlar ile desteklenecek program alanlarından birinde en az yüksek lisans derecesine sahip olanlar için %95'i, yüksek lisanslı olanlar ile desteklenecek program alanlarından birinde lisans derecesine sahip olanlar için %90'ı ve diğerleri için %80'i verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir. Söz konusu **istisna muhtasar ve prim hizmet beyannamesi üzerinden tahakkuk eden verginin terkin edilmesi şeklinde uygulanılmaktadır. Dolayısıyla burada personele bir ücret artışı sağlanmamakta, personelin ücret hesabında gelir vergisi kesintisi yapılmakta ve bu vergi beyan edilmekte ancak beyan edilen vergi terkin edilmek suretiyle aslında işverene bir vergi avantajı sağlanmaktadır.**

Hak kazanılmış hafta tatili ve yıllık ücretli izin süreleri ile 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda belirtilen tatil günlerine isabet eden ücretler de bu teşvik kapsamındadır.

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

Haftalık kırk beş saatin üzerindeki ve ek çalışma sürelerine ilişkin ücretler bu teşvikten faydalanamaz.

Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde çalışan Ar-Ge veya tasarım personelinin bu merkezlerde yürüttüğü projelerle doğrudan ilgili olmak şartıyla, proje kapsamındaki faaliyetlerin bir kısmının Ar-Ge veya tasarım merkezi dışında yürütülmesinin zorunlu olduğu durumlarda (saha araştırmaları, analiz çalışmaları, bilimsel etkinlikler gibi), Ar-Ge veya tasarım merkezi yönetiminin onayının alınması ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bilgilendirilmesi kaydıyla, merkez dışındaki bu faaliyetlere ilişkin ücretlerin yüzde yüzünü aşmamak şartıyla Cumhurbaşkanı'nca ayrı ayrı veya birlikte belirlenecek kısmı ile Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde çalışan Ar-Ge veya tasarım personelinin yüksek lisans yapanlar için bir buçuk yılı, doktora yapanlar için iki yılı geçmemek üzere merkez dışında geçirdiği sürelerle ilişkin ücretlerin yüzde yüzünü aşmamak şartıyla Cumhurbaşkanınca ayrı ayrı veya birlikte belirlenecek kısmı gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilir.

1.3.2.1. Ar-Ge Merkezlerinde İstihdam Edilecek En Az Tam Zaman Eşdeğer Ar-Ge Personeli Sayısı

2016/9093 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 5746 sayılı Kanun kapsamında Ar-Ge merkezlerinde istihdam edilecek en az tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli sayısı 15 olarak belirlenmiştir. Söz konusu sayı, Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflaması (NACE Rev.2)'na göre aşağıda belirtilen sınıflarda yer alan sektörler için 30 (otuz) olarak uygulanır.

“a) C-İmalat başlığı altında yer alan:

29.10 Motorlu kara taşıtlarının imalatı

29.10.01 Kamyonet, kamyon, yarı römorklar için çekiciler, tankerler, v.b. karayolu taşıtlarının imalatı

29.10.02 Otomobil ve benzeri araçların imalatı

29.10.03 Motorlu kara taşıtlarının motorlarının imalatı (motorların fabrikada yeniden yapımı dahil)

29.10.04 Minibüs, midibüs, otobüs, trolleybüs, metrobüs, v.b. yolcu nakil araçlarının imalatı

29.10.07 Özel amaçlı motorlu kara taşıtlarının imalatı (amfibi araçlar, çöp kamyonu, yol temizleme araçları, zırhlı nakil araçları, mikserli kamyon, vinçli kamyon, itfaiye aracı, ambulans, motorlu karavan v.b.)

30 – Diğer ulaşım araçlarının imalatı bölümü altındaki aşağıdaki sınıflar

30.30- Hava taşıtları ve uzay araçları ile bunlarla ilgili makinelerin imalatı

30.40- Askeri savaş araçlarının imalatı

30.99- Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ulaşım ekipmanlarının imalatı”

1.3.3. Sigorta Primi Desteği

Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde çalışan Ar-Ge ve destek personeli, bu Kanun kapsamında yukarıda sayılan kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen tasarım projelerinde ve tasarım merkezlerinde çalışan tasarım ve destek personeli ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2. maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna olan personelin; bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinden 5 puanlık SGK prim desteğinin tenzili sonrası hesaplanan tutarın yarısı, Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacaktır.

1.3.4. Damga Vergisi İstisnası

Bu Kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetlerine ilişkin olarak düzenlenen kağıtlardan damga vergisi alınmaz.

1.3.5. Teknogirişim Sermayesi Desteği

Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından bu Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki koşulları taşıyanlara bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın 100.000 TL'ye kadar teknogirişim sermayesi desteği hibe olarak verilir. Bu tutarı; sektörler, iş kolları, Bölgeler veya teknoloji alanları itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte beş katına kadar artırmaya veya kanuni tutarına kadar indirmeye Sanayi ve Teknoloji Bakanı yetkilidir. Bu fıkra uyarınca yılı bütçesinde Ar-Ge projelerinin desteklenmesi amacıyla ödeneği

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

bulunan merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin tümü tarafından yapılan ödemelerin toplamı, her takvim yılı için 50.000.000 TL'yi geçemez. Bu tutarlar, takip eden yıllarda Vergi Usul Kanunu'na göre her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılabilmek suretiyle uygulanır. Teknogirişim sermayesi desteğinden faydalananlara, bu desteğe konu projelerinin finansmanında kullanılmak üzere gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından sağlanan sermaye desteklerinin beyan edilen gelirin veya kurum kazancının yüzde onunu ve öz sermayenin yüzde yirmisini aşmayan kısmı 193 sayılı Kanunun 89. maddesi uyarınca beyan edilen gelirin ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10. maddesine göre kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir. İndirim konusu yapılacak tutar yıllık olarak 500.000 TL'yi aşamayacaktır. Teknogirişim sermayesi desteğine konu projelerin finansmanında kullanılmak üzere gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından sağlanan sermaye desteklerinin aktarımından itibaren en az dört yıl boyunca ilgili şirketlerde kalmaması, payların satılması ya da yatırılan sermayenin kısmen ya da tamamen geri alınması halinde indirim dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

1.3.6. Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri

Rekabet öncesi işbirliği projelerinde işbirliğini oluşturan kuruluşların bu işbirliğine yaptıkları katkılar, işbirliği anlaşmasında belirtilen ortak özel bir hesapta izlenir. Özel hesaba aktarılan bu tutarlar, harcamanın yapıldığı dönemde katkı sağlayan kuruluşların Ar-Ge ve tasarım harcaması olarak kabul edilir ve proje dışında başka bir amaç için kullanılamaz. Proje hesabında toplanan tutarlar, proje özel hesabı açan kuruluşun kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınmaz. Rekabet öncesi işbirliği proje bütçesinin en fazla yüzde ellisine kadarlık kısmı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesine konulan ödenekle sınırlı olmak üzere geri ödemesiz olarak desteklenebilir.

1.3.7. Ar-Ge ve Tasarım Desteklerinin Özel Fon Hesabında İzlenmesi

Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetlerinde bulunanların; kamu kurum ve kuruluşları, kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge ve yenilik projeleri ile tasarım projelerini desteklemek amacıyla fon

veya kredi kullanan vakıflar ile uluslararası fonlardan aldıkları destekler özel bir fon hesabında tutulur. Bu fon, Gelir Vergisi kanunu ve kurumlar vergisi Kanunu'na göre vergiye tabi kazancın ve ilgili yılda yapılan Ar-Ge veya tasarım harcaması tutarının tespitinde dikkate alınmaz. Bu fonun, elde edildiği hesap dönemini izleyen beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilmesi veya işletmeden çekilmesi halinde, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğratılmış sayılır.

1.3.8. İthalat İstisnaları

Bu Kanun kapsamında yürütülen Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kağıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan müstesna tutulmaktadır.

1.3.9. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde Siparişe Dayalı Üretimler

Bu Kanun kapsamında Ar-Ge merkezlerinin sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürüttükleri Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım merkezlerinin sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürüttükleri tasarım faaliyetleri Kanunun 3. maddesinde belirtilen indirim, istisna, destek ve teşvik unsurlarından yararlanabilir. Ancak Ar-Ge veya tasarım merkezleri tarafından siparişe dayalı olarak yürütülen Ar-Ge veya tasarım faaliyetlerine ilişkin olarak yapılan harcamaların sadece yüzde ellisi bu merkezler tarafından, bu harcamaların kalan yüzde ellisi ise siparişi veren gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından indirim olarak dikkate alınabilir. Bu oranları ayrı ayrı veya birlikte iki katına kadar artırmaya veya kanuni oranlarına kadar indirmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir. Sipariş verenin gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyetinin olmaması halinde Ar-Ge veya tasarım harcamasının tamamı Ar-Ge veya tasarım merkezi tarafından indirilebilir. Sipariş verenler, Ar-Ge veya tasarım indirimi ile sipariş verilmesine ilişkin kağıtlara ait damga vergisi istisnası dışındaki teşvik ve destek unsurlarından yararlanamaz.

Bu uygulama, **1/3/2016 tarihinden** sonra verilen siparişler kapsamında yapılacak harcamalar dolayısıyla ortaya çıkacak Ar-Ge ve tasarım indirimleri için geçerlidir.

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

1.3.10. Ar-Ge Tasarım Merkezlerinde İlave İstihdam Destekleri

Desteklenecek programlar⁷⁸ alanlarında en az lisans derecesine sahip Ar-Ge personeli istihdam eden Ar-Ge merkezlerine, bu personelin her birine ödedikleri aylık ücretin o yıl için uygulanan asgari ücretin aylık brüt tutarı kadarlık kısmı, iki yıl süreyle, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Ancak bu kapsamda her bir Ar-Ge merkezine sağlanacak destek, ilgili ayda Ar-Ge merkezinde istihdam edilen toplam personel sayısının yüzde onunu geçemeyecektir.

1.3.11. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde Görevlendirilecek Öğretim Elemanları

Öğretim elemanlarından Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerde araştırmacı, tasarımcı ya da idari personel olarak hizmetine ihtiyaç duyulanlar, üniversite yönetim kurullarının izniyle tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak görevlendirilebilirler. Tam zamanlı görevlendirme için herhangi bir üniversitede altı yıllık tam zamanlı olarak çalışmak gerekmekte olup, görevlendirme süresi her altı yıl sonrasında bir yıldır. Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde tam zamanlı görevlendirilenlerin geçirdikleri süreler, tam zaman eşdeğer Ar-Ge veya tasarım personeli hesaplamasında dikkate alınır. Yarı zamanlı görev alan öğretim elemanlarının bu hizmetleri karşılığı elde edecekleri gelirler, üniversite döner sermaye kapsamı dışında tutulur. Tam zamanlı olarak görevlendirilecek personele kurumlarınca aylıksız izin verilir ve kadroları ile ilişkileri devam eder. Bu şekilde aylıksız izne ayrılanlardan, önceki görevleri sebebiyle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi veya geçici 4 üncü maddesi kapsamında sigortalı veyahut iştirakçi sayılanların aylıksız izne ayrıldığı tarihi takip eden on beş gün içerisinde talepte bulunmaları halinde; aylıksız izinli sayıldıkları ve buralarda çalıştıkları sürece aynı kapsamdaki sigortalılık veya iştirakçilik ilişkisi devam eder. Bu şekilde aylıksız izne ayrılanlardan;

a. 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar için önceki kadroları için tespit edilen sigorta primine esas kazanç unsurları esas alınmak suretiyle ilgili

aya ilişkin olarak hesaplanacak sigorta primi çalışan hissesi ile genel sağlık sigortası primi çalışan hissesi tutarı kendilerince, sigorta primi işveren hissesi ile genel sağlık sigortası primi işveren hisseleri görev yaptıkları işverenleri tarafından,

b. 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında iştirakçi sayılanlar için önceki kadroları için tespit edilen emekli keseneğine esas aylık unsurları esas alınmak suretiyle ilgili aya ilişkin olarak hesaplanacak kişi keseneği kendilerince, kurum karşılıkları ile genel sağlık sigortası primlerinin tamamı görev yaptıkları işverenleri tarafından,

ödenir. Prim ödeme yükümlülüğü görevlendirildikleri işverene aittir. İlgililerin bu şekilde aylıksız izinde geçirdikleri süreler önceki kadro unvanları esas alınmak suretiyle emekli keseneğine esas aylık unsurlarının veya sigorta primine esas kazanç unsurlarının tespitinde dikkate alınır. Bunlara aylıksız izin dönemindeki söz konusu çalışma süreleri için görev yaptıkları işveren tarafından kıdem tazminatı ödenmez ve bu süreler emekli ikramiyesinin hesabında dikkate alınır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 36. maddesinin bu maddede yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri uygulanmaz.

1.3.12. Tescil Giderleri Desteği

Türk Tasarım Danışma Konseyinin önerileri doğrultusunda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenen kriterleri haiz tasarım yarışmalarında sergilenen tasarımların giderleri, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesine konulacak ödenek imkanları çerçevesinde geri ödemesiz olarak desteklenebilir.

1.3.13. Diğer Teşvik Unsurları

5746 sayılı Kanunun 3/A maddesine göre; Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının %100'ü, bu kapsamdaki projelerin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Ar-Ge ve yenilik projesi olarak değerlendirilmesi şartıyla, vergiye tabi kazancın tespitinde indirim konusu yapılır. Ayrıca bu harcamalar, Vergi Usul Kanunu'na göre aktifleştirilmek suretiyle amortisman yoluyla itfa edilir, bir iktisadi kıymet oluşmaması halinde

78 4691 sayılı Kanun metninde yer alan "Temel bilimler" ifadeleri ile Kanunun 3/(ee) bendinde yer alan tanım Kanun metninden çıkarılmıştır. Bunun yerine "Desteklenecek programlar" ifadesi getirilmiş ve Kanunun 3/(ee) bendi "ee) Desteklenecek Programlar: Yükseköğretim kurumlarının matematik, fizik, kimya ve biyoloji lisans programları ile Yükseköğretim Kurulundan alınan görüş üzerine Bakanlıkça belirlenecek diğer programları," şeklinde değiştirilmiştir.

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

(projenin başarısızlık ile sonuçlanması halinde) ise doğrudan gider yazılır. Kazancın yetersiz olması nedeniyle ilgili vergilendirme döneminde indirim konusu yapılamayan tutar, sonraki vergilendirme dönemlerine devredilebilecektir. Devredilen tutar, takip eden yıllarda Vergi Usul Kanunu'na göre her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınır. Araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile doğrudan ilişkili olmayan giderlerden Ar-Ge indirimi hesaplanmayacaktır. Ar-Ge indirimi tutarının hesabında tamamen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılan amortismanlara tabi iktisadi kıymetler için hesaplanan amortismanlar ile başka faaliyetlerde de kullanılan makine ve teçhizat için hesaplanan amortismanların bu kıymetlerin araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanıldıkları gün sayısına isabet eden kısmı dikkate alınabilecektir.

5746 sayılı Kanuna eklenen 3/A maddesi ile yeni bir Ar-Ge indirimi müessesesi oluşturulmuş, hali hazırda yürürlükte olan 5746 sayılı Kanunun 3. Maddesinin birinci fıkrası kapsamında, aynı fıkrafta belirtilen yerlerde gerçekleştirilen harcamalar ile yine aynı fıkrafta belirtilen kurum, kuruluş ve vakıflarca desteklenen projelere yönelik harcamalar için "Ar-Ge ve tasarım indirimi" uygulanmakta iken, 3/A maddesi ile yapılan düzenleme sonucunda;

- Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin,
- İşletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri,
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Ar-Ge ve yenilik projesi olarak değerlendirilen,
- Münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamalarının % 100'ü,

vergiye tabi kazancın tespiti sırasında, beyanname üzerinde yeterli kazanç olması halinde Ar-Ge indirimi olarak dikkate alınabilecektir. 5746 sayılı Kanunun 3/A maddesi ile ilgili olarak Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği'ne 9/A maddesi eklenmiş ve uygulamaya dair detaylı açıklamalar yapılmıştır.

1.4. Uygulama ve Denetim Esasları

Bu Kanun kapsamındaki destek ve teşvik unsurlarından yararlananların bu Kanunda öngörülen şartları taşıdıklarına ilişkin tespitler en geç üç yıllık süreler itibarıyla yapılır. Bu Kanunun 3. maddesinde belirtilen gelir vergisi stopajı ve sigorta primi işveren hissesine ilişkin teşviklerden yararlanacak olan

destek personelinin tam zaman eşdeğeri sayısı, toplam tam zamanlı Ar-Ge veya tasarım personeli sayısının yüzde onunu geçemez. Asgari Ar-Ge veya tasarım personeli sayısının hesabında fiilen ve tam zamanlı olarak çalışan personelin üçer aylık dönemler itibarıyla ortalaması esas alınır.

Bu Kanunda öngörülen şartların ihlali veya teşvik ve destek unsurlarının amacı dışında kullanılması halinde, zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler yönünden vergi ziyayı doğmuş sayılır. Sağlanan vergi dışı destekler ise Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ve gecikme zammı uygulanmak suretiyle tahsil edilir. Bu Kanun kapsamındaki indirim, istisna, destek ve teşviklerden yararlananlar; GVK'nın 89. maddesinin birinci fıkrasının 13 numaralı bendi, KVK'nın 10. maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi hükümleri ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2. maddesi hükümlerinden ayrıca yararlanamazlar.

2. Ar-Ge Projelerine TÜBİTAK Tarafından Sağlanan Destekler

Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB), teknolojinin toplumsal faydaya dönüşme sürecini hızlandırmak amacıyla, ülkemiz özel sektör kuruluşlarının araştırma-teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetlerini desteklemek amacıyla kurulmuştur. Böylelikle, ülkemiz kuruluşlarının araştırma-teknoloji geliştirme yeteneğinin, yenilikçilik kültürünün ve rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir. TEYDEB, bahsedilen hedefler doğrultusunda, destek programları tasarlamakta ve yürütmektedir. Genel olarak özetleyecek olursak, firmalar Ar-Ge kapsamında yenilik içeren bir proje gerçekleştirmek istemeleri halinde bu projeye ilişkin bütçelerini, planlarını TÜBİTAK'a sunmakta, proje kabul edilirse destek süreci başlamaktadır. TÜBİTAK tarafından onaylanmış bir projede çalışacak Ar-Ge personellerine yapılacak ücret ödemelerinde 5746 sayılı Kanun kapsamında sigorta primi ve vergi teşviklerinden yararlanılması mümkündür. Esas ücret dışındaki ödemeler (faiz mesai gibi) bu teşviklerde ve TÜBİTAK desteklerinde dikkate alınmaz. Projede firma yöneticisi de (sahibi) çalışıyorsa bu kişinin ücretinin desteklenmesi hususunda bazı kısıtlamalar olacaktır. Destek kapsamına alınan projeler ile ilgili olarak altışar aylık dönemler halinde projenin gidişatına dair Mali Rapor hazırlanması ve bu mali raporun YMM tarafından AGY-500 raporu ile tasdik edilmesi gerekmektedir. Proje kapsamında hibe mahiyetinde

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

nakit destekler olacaktır. Bunların bir kısmının avans olarak önceden alınması da mümkündür. TÜBİTAK tarafından desteklenen Ar-Ge projeleri mahiyetinde yapılan harcamalar vergiye tabi kazancın tespitinde Ar-Ge indirimi olarak da dikkate alınabilecektir. Tabii tüm bu vergisel teşvikler için yayınlanmış tebliğ ve yönetmeliklerdeki ikincil düzenlemelere de uyulması ve dikkat edilmesi gerekecektir.

2.1. TEYDEB Bünyesindeki Destek Programları

- 1501 - Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
- 1503 - Proje Pazarları Destekleme Programı
- 1505 - Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
- 1507 - TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
- 1509 - TÜBİTAK Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri
- 1511 - TÜBİTAK Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik PDP
- 1512 - Teknogirişim Sermaye Desteği Programı (BİGG)
- 1513 - Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı
- 1514 - Girişim Sermayesi Destekleme Programı (GİSDEP)
- 1601 - Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik DP
- 1602 - TÜBİTAK Patent Destek Programı
- 1612 - BiGG - 1.Aşama Uygulayıcı Kuruluş Çağrısı
- 1607 - BiGG+ KOBİ Mentor Arayüzü
- 1707 - Siparişe Dayalı Ar-Ge Projeleri için KOBİ Destekleme Çağrısı
- 1702 - Patent Tabanlı Teknoloji Transferi Destekleme Çağrısı
- 1711 - Yapay Zekâ Ekosistem Çağrısı
- 1812 - Yatırım Tabanlı Girişimcilik Destek Programı (BiGG Yatırım)
- 1832 - Sanayide Yeşil Dönüşüm Çağrısı
- 1833 - SAYEM Yeşil Dönüşüm Çağrısı

TÜBİTAK-TEYDEB bünyesinde yürütülen destek programlarına yapılacak proje başvuruları ve destek talebine yönelik dönemsel başvuruları elektronik ortamda PRODİS (Proje Değerlendirme ve İzleme Sistemi) üzerinden alınmaktadır.

Yukarıda yer verilen destek programları hakkında

- <https://eteydeb.tubitak.gov.tr/teydebmevzuat.htm>
- <https://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari>

internet sitelerinden detaylı bilgi edinilmesi mümkündür.

2.2. Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde Yeni Makine ve Teçhizat Alımında KDV İstisnası

KDV Kanunu'nun 13/b maddesi kapsamında 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamındaki Ar-Ge ve tasarım merkezlerinde, Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde bulunanlara, münhasıran bu faaliyetlerinde kullanılmak üzere yapılan yeni makine ve teçhizat teslimleri 31.12.2024 tarihinde kadar KDV'den istisnadır.

3. Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair 6550 Sayılı Kanun

6550 sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun ile getirilen düzenlemeleri kısaca özetlemek gerekirse; ülkemizde giderek artan ancak gelişmiş ülkelere nazaran düşük seviyede kalan, uzun süreli araştırma ve dolayısıyla finansman kaynağı gerektiren ve sonuçları itibarıyla risk taşıyan alanlardaki Ar-Ge faaliyetlerinde, bilginin üretilmesinden ticarileştirilmesine kadar geçen süreç içinde, üniversitelerin araştırmaya yönelik altyapıları ve çalışanları ile özel sektörün çok daha yakın ilişkisi içinde olmasını sağlayarak, kamunun desteği ile Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

3.1. Araştırma Altyapısı Ne Demektir?

“Araştırma altyapısı” kavramı Kanunda; “Yükseköğretim kurumları bünyesinde, yetişmiş nitelikli insan gücü ile günün modern teknolojilerine dayalı makine-teçhizat, donanım ve yazılımı içinde bulunduran, Ar-Ge faaliyetlerinin yapıldığı ileri araştırma laboratuvarı, tematik araştırma laboratuvarı ile merkezî araştırma laboratuvarı olarak sınıflandırılan birimler” şeklinde tanımlanmıştır.

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

Kanunun genel gerekçesinde, Ar-Ge harcamalarının giderek artmakla birlikte halen düşük seviyede olduğuna; 10. Kalkınma Planının ana eksenini olarak belirlenen “yenilikçi üretim, istikrarlı yüksek büyüme” hedefleri için teknoloji ve yenilik faaliyetlerinin artırılarak faydaya dönüştürülmesinin, yeniliğe dayalı bir ekosistem oluşturularak araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesi ve markalaşmış teknoloji yoğun ürünlerle ekonominin küresel ölçekte yüksek rekabet gücüne kavuşması gereğine işaret edilmiş ve ayrıca, bu tür faaliyetlerin doğası gereği riskli olmasının özel sektör kaynaklı Ar- Ge faaliyetlerini kısıtladığı; bu nedenle birçok ülkede kamunun, bilginin üretilmesinden ticarileşmesine kadarki süreçte bazı riskleri üstlendiğine dikkat çekilmiştir.

Araştırma altyapıları kurulu tarafından yeterli kararı verilen araştırma altyapıları tüzel kişilik kazanacak ve bu Kanunla düzenlenmemiş bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi olacaktır.

3.2. Ar-Ge Faaliyetlerinde Üniversite – Özel Sektör Ortaklığı

Kanunda, üniversitelerin araştırma altyapılarının ağırlıklı olarak yükseköğrenim kurumları yerleşkelerinde kurulması nedeniyle bu merkezler ile özel sektör işbirliğini kısıtladığı, oysa bu merkezlerin özel sektörle yakın çalışmasının beklediği yaklaşımından hareketle; üniversitelerin araştırma altyapılarının (birimlerinin, merkezlerinin) teknoloji geliştirme bölgelerinde, organize sanayi bölgelerinde veya endüstri bölgelerinde de kurulabilmesine dair düzenlemeler yapılmış, araştırma altyapılarının özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının ortaklığıyla da kurulabilmesine imkan sağlanmış ve böylece özel sektör ile üniversite (kamu) ortaklığının yolu açılmış, bu merkezlerde çalışan Ar-Ge personellerinin ücretlerine ve bu merkezlerin kanunun uygulanmasından doğan kazançları ile bu merkezlerin faaliyetleriyle ilgili bazı alımlarına ve düzenlenecek kağıtlara vergi istisna ve muafiyetleri sağlanmıştır.

Araştırma altyapıları, yükseköğretim kurumu yerleşkelerinde, kamu kurum ve kuruluşlarına ait alanlarda, teknoloji geliştirme bölgelerinde, organize sanayi bölgelerinde ve endüstri bölgelerinde kurulabilecektir. Bina ve diğer taşınmaz unsurların özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından karşılanması durumunda, araştırma altyapıları özel sektör ve sivil toplum kuruluşuna ait arazilerde de kurulabilir.

Araştırma altyapıları, bir yükseköğretim kurumu tarafından kurulabileceği gibi yükseköğretim kurumu ile kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları ve/veya sivil toplum kuruluşları ortaklığıyla da kurulabilecektir. Ortak araştırma altyapılarında tarafların ortaklık payına ilişkin hususlar ile hak ve yükümlülüklerine ilişkin genel ilkeler yönetmelikle düzenlenmiştir.

Ortak kurulan araştırma altyapılarında, destek sağlayan tarafların hak ve yükümlülükleri taraflar arasında yapılacak protokolle belirlenecektir. Faaliyette bulunan araştırma altyapılarına destek sağlayan özel sektör kuruluşlarına haklar tanınabilecektir. Tarafların hak ve yükümlülükleri protokolle belirlenir.

Araştırma altyapılarının işletilmesi özel sektöre, bilim ve teknoloji alanında faaliyet gösteren ve kamu yararına çalışan dernek veya vakıflara devredilebilecektir. Devre ilişkin hak ve yükümlülükler protokolle belirlenir.

Yukarıda bahsi geçen protokoller Kurul onayıyla yürürlüğe girecektir. Protokollerin kapsamı, tarafların hak ve yükümlülükleri, sorumlulukları ve ilgili diğer hususlar yönetmelikle düzenlenmiştir.

3.3. Vergisel Teşvikler

3.3.1. Muafiyetler

Araştırma altyapıları, bu Kanunda belirtilen amaçlarını gerçekleştirebilmek için Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde kullanılmak üzere ithal edilen mallar yönünden gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kağıtlar ve yapılan işlemler yönünden damga vergisi ve harçtan muaf olacaktır.

Araştırma altyapıları, bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak taşınır ve taşınmaz malların alım, satım, kiralama ve devri, mal ve hizmet alımları ile alacakların tahsili kapsamında düzenlenecek kağıtlar yönünden damga vergisinden, yapılacak işlemler yönünden harçtan, yapılacak bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden muaf olacaktır.

Araştırma altyapıları tarafından kurulan veya ortak olunan şirketler bu Kanun kapsamında tanınan muafiyet ve istisnalardan yararlanamaz.

XIX. ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME (AR-GE) VE TASARIM FAALİYETLERİNE SAĞLANAN DESTEK VE TEŞVİKLER

3.3.2. İndirim ve İstisnalar

31.12.2028 tarihine kadar uygulanmak üzere;

- Araştırma altyapılarının bu Kanunun uygulanması kapsamında Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları kurumlar vergisinden müstesnadır.
- Kamu personeli hariç olmak üzere, araştırma altyapılarında çalışan AR-GE, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri üzerinden brüt asgari ücret için hesaplanan gelir vergisi istisnası uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisi; verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır. Bu teşvikten yararlanacak olan destek personeli sayısı Ar-Ge personeli sayısının yüzde onunu aşamaz.
- Özel sektör ve/veya sivil toplum kuruluşu ortak finansmanı ile kurulan araştırma altyapılarına ortak olan kurumlar vergisi mükellefleri, bu Kanun kapsamında yapılan Ar-Ge ve yenilik harcamalarına katkı sağladıkları tutarlar için bu harcamaların yapıldığı dönemde 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunda yer alan Ar-Ge indirimi teşvikinden yararlandırılacaktır. Bu kapsamda yararlanılabilecek Ar-Ge indirimi tutarı araştırma altyapısına konulan ortaklık payı tutarını geçemeyecektir.

Araştırma altyapısı tarafından yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkan eser, buluş, endüstriyel tasarım, entegre devre topoğrafyaları ve teknik bilgi gibi her türlü fikrî ürün üzerindeki haklar araştırma altyapısına aittir. Fikrî ürün üzerindeki haklar kısmi veya tam olarak sözleşme yapılarak buluş sahibine devredilebilir.

Araştırma altyapısının taraf olduğu sözleşmelere dayanarak yürütülen projelerin gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkması muhtemel fikrî ürünler üzerindeki haklar sözleşmeyle düzenlenir.

Araştırma altyapısı, elde edilen patent ve buluşlar ile ilgili olarak üretim ve satış yapabilir. Araştırma altyapısına ait fikrî hakların ekonomik olarak değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek gelirin en az yüzde yirmisi en fazla yüzde ellisi yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde fikrî ürün sahibine verilir. Bu oranı yüzde yirmiye kadar artırmaya Kurul yetkilidir.

4. Araştırma Laboratuvarlarında Yeni Makine ve Teçhizat Alımında KDV İstisnası

KDV Kanununun 13/b maddesi 6550 sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun kapsamındaki araştırma laboratuvarlarında Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde bulunanlara, münhasıran bu faaliyetlerinde kullanılmak üzere yapılan yeni makine ve teçhizat teslimleri 31.12.2024 tarihinde kadar KDV'den istisnadır.

XX. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

XX. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

1- Yazılım, Tasarım ve Ar-Ge Faaliyetlerinden Elde Edilen Kazançlar ile Gayrimaddi Hakların Satılması, Devri veya Kiralanması Sonucu Elde Edilecek Kazançlara İlişkin İstisna

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2. maddesinin birinci fıkrasına göre, mükelleflerin münhasıran, teknoloji geliştirme bölgelerinde gerçekleştirdikleri yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar 31.12.2028 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Bölgede faaliyette bulunan mükelleflerin, bölge dışında gerçekleştirdikleri faaliyetlerinden elde ettiği kazançlar yazılım, tasarım ve AR-GE faaliyetlerinden elde edilmiş olsa dahi, istisnadan yararlanamaz. İstisna uygulanmasında, mükellefin tam veya dar mükellefiyet esasında gelir veya kurumlar vergisine tabi olmasının bir önemi yoktur.

7033 sayılı Kanun ile Geçici 2. maddeye ikinci fıkra olarak eklenen düzenlemeye göre, Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin (tasarım faaliyetlerinden doğanlar hariç) bu kazançlarının gayri maddi hakların satılması, devri veya kiralanmasından elde edilmesi halinde de vergi istisnası uygulanabilmesi imkanı getirilmiştir. Bu konuda aşağıdaki (3) no.lu başlık altında açıklama yapılmıştır.

1.1. İstisna Kapsamına Giren Yazılım, Tasarım ve Ar-Ge Faaliyetler

İstisna, sadece yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilen kazançlara tanınmıştır. Bu açıdan her şeyden önce hangi faaliyetlerin istisna kapsamına girdiğinin tespiti gerekmektedir. 4691 sayılı Kanunda bazı kavramlar aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge): Kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yazılım dahil yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmalar.

Yazılım: Bir bilgisayar, iletişim cihazı veya bilgi teknolojilerine dayalı bir diğer cihazın çalışmasını ve kendisine verilen verilerle ilgili gereken işlemleri yapmasını sağlayan komutlar dizisinin veya programların ve bunların kod listesini, işletim ve kullanım kılavuzlarını da içeren belgelerin, belli bir

sistematik içinde, tasarlama, geliştirme şeklindeki ürün ve hizmetlerin tümü ile bu ürün ya da mal ve hizmetlerin lisanslama, kiralama ve tüm hakları ile devretme gibi teslim şekillerinin tümü.

Tasarım Faaliyeti: Sanayi alanında ve Cumhurbaşkanı'nın uygun göreceği diğer alanlarda katma değer ve rekabet avantajı yaratma potansiyelini haiz, ürün veya ürünlerin işlevselliğini artırma, geliştirme, iyileştirme ve farklılaştırmaya yönelik yenilikçi faaliyetlerin tümü.

Tasarım Projesi: Amacı, kapsamı, genel ve teknik tanımı, süresi, bütçesi, özel şartları, diğer kurum, kuruluş, gerçek ve tüzel kişilerce sağlanacak aynı veya nakdî destek tutarları, sonuçta doğacak fikri mülkiyet haklarının paylaşım esasları tespit edilmiş ve tasarım faaliyetlerinin her safhasını belirleyecek mahiyette ve bilimsel esaslar çerçevesinde tasarımcı tarafından yürütülen proje.

1.2. Bölgede Faaliyete Geçilmeden Önce Başlatılmış Projelerden Sağlanan Kazançların Anılan İstisna Kapsamında Değerlendirilip Değerlendirilemeyeceği

Mükelleflerin bölgede faaliyete geçtikleri tarih itibarıyla tamamlamış oldukları yazılım, tasarım ve Ar-Ge'ye dayalı projelerden elde edebilecekleri kazançların istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Diğer taraftan, mükelleflerin bölgede faaliyete geçmeden önce başlayıp, bölgede faaliyete geçtikten sonra da devam ettirdikleri yazılım, tasarım ve Ar-Ge'ye dayalı projelerden sağladıkları kazancın ancak, projenin bölgede gerçekleştirilen kısmına ilişkin kazanç kısmı istisnadan yararlanabilecektir. Elde edilen kazancın ne kadarının bölgede gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin olduğu, bölgede faaliyete başlanmasından sonra ortaya çıkan maliyetin projenin başlangıcından tamamlanmasına kadar geçen dönemde oluşan maliyete oranı kullanılmak suretiyle belirlenebilir. Daha sağlıklı bir sonuç verecekse, mükelleflerin başka bir yöntem kullanmak suretiyle de (kullanılan direkt işgücü miktarı gibi) bu ayrımı yapabilmeleri mümkün bulunmaktadır.

1.3. İstisna Tutarının Tespiti

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2. maddesinde yer alan istisna, bir kazanç istisnasıdır. Dolayısıyla, istisna kapsamında olan projeler ile ilgili olarak elde edilen hasıllardan proje maliyetinin düşülmesi sonucu bulunacak kazancın tamamı gelir

XX. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

ve kurumlar vergisinden istisna olacaktır.

İstisna kazancın ve bu bağlamda gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespiti açısından, istisna kapsamında olan faaliyetler ile diğer faaliyetlere ilişkin hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi gerekmektedir.

Kazancı istisna kapsamında olacak projelere ait hasılat, maliyet ve gider unsurlarının diğer faaliyetlerle ilişkilendirilmesi, beyan edilecek matrahın hatalı tespitine yol açacaktır. Kazancı istisna kapsamında olan projelerin zarar ile sonuçlanması halinde bu zararların diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlardan indirilmesi mümkün değildir.

İstisna kapsamına giren faaliyetler ile bu kapsama girmeyen işlerin birlikte yapılması halinde, müşterek genel giderlerin bu faaliyetler ile ilgili olarak cari yılda oluşan maliyetlerin birbirine oranı esas alınarak dağıtılması gerekir.

Mükelleflerin istisna kapsamına giren ve girmeyen üretim faaliyetlerinde müştereken kullandığı tesisat, makine ve ulaştırma vasıtalarının amortismanlarının ise bunların her bir işte kullandıkları gün sayısına göre dağıtımının yapılması gerekmektedir.

Bölgede faaliyet gösteren mükelleflerin 4691 sayılı Kanun kapsamı dışındaki ticari işlemlerinden elde edecekleri gelirleri ile olağandışı gelirlerinin istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu kapsamda nakitlerin değerlendirilmesi sonucu oluşan faiz gelirleri, yabancı para cinsinden aktifler dolayısıyla oluşan kur farkları ve iktisadi kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan gelirler istisna kapsamında değerlendirilmez.

İstisna uygulamasına ilişkin olarak yıllık vergilendirme dönemi baz alınarak yapılan açıklamalar, mükelleflerin geçici vergi dönemleri itibarıyla hesaplayacakları kazancın tespiti açısından da geçerlidir.

Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine, diğer kurumlardan geri ödeme koşuluyla sermaye desteği olarak sağlanan yardımlar, borç mahiyetinde olduğundan bu yardımların ticari kazançta dahil edilmesi söz konusu olmayacaktır.

Diğer taraftan, teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflere, istisnadan yararlanan Ar-Ge ve tasarım projelerine ilişkin olarak, TÜBİTAK ve benzeri kurumlar tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde hibe şeklinde sağlanan destek tutarları

ile diğer kurumların bu mahiyetteki her türlü bağış ve yardımları, AR-GE ve tasarım merkezlerindeki uygulamadan farklı olarak özel bir fon hesabında izlenmeyip kurum kazancına dahil edilecek ve istisnadan yararlandırılacaktır.

1.4. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Girişim Sermayesi

16.12.2023 tarih ve 32401 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 7953 sayılı Kanun ile 01.01.2024 tarihinden itibaren Araştırma Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunu'nun 3. Maddesi kapsamında yıllık beyanname üzerinden yararlanılan indirim tutarı 2.000.000 TL ve üzerinde olan Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından bu tutarın %3'ü pasifte geçici bir hesaba aktarılacaktır. Söz konusu düzenleme kapsamında geçici bir hesaba aktarılması gereken tutar yükümlülüğü yıllık bazda en fazla 100.000.000 TL olacaktır.

Geçici hesaba ayrılacak tutar, geçici hesabın oluşturulduğu yılın sonuna kadar;

- Türkiye'de yerleşik girişimcilere yatırım yapmak üzere kurulmuş girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması için kullanılacak veya
- Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına
- Ya da Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamındaki kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan diğer girişimcilere sermaye olarak konulacaktır.

Söz konusu tutarın ilgili yılın sonuna kadar yukarıda belirtilen girişim sermayesi yatırım fonu, girişim sermayesi yatırım ortaklığı veya kuluçka merkezindeki girişimcilere aktarılmaması durumunda; Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu uyarınca yıllık beyanname üzerinden istisna edilen kazançlar tutarının %20'si ilgili yılda yararlanılan gelir veya kurumlar vergisi istisnasına konu edilemeyecektir. Bu tutar nedeniyle zamanında alınmayan vergiler vergi ziyayı cezayı uygulanmaksızın tarh edilecektir.

1.5. İstisna Kazançlarının Dağıtım Halinde Stopaj

Bölgede faaliyette bulunan kurumlar vergisi mükelleflerinin bu istisna kazançları dağıtımaları halinde, dağıtılan kâr payları üzerinden elde edilen hukuki niteliğine göre GVK 94/6-b, KVK Madde 15/2, KVK Madde 30/3 ve 30/6 gereğince tevkifat yapmaları gerekir.

XX. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

1.6. İstisna Kazancın Beyannamede Gösterilmesi

Yönetici şirketler ile bölgede faaliyette bulunan mükelleflerin istisna kapsamındaki kazançları, kurumlar vergisi beyannamesinin “Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisnalar” bölümünde yer alan “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar” satırında gösterilir. İstisnaya tabi faaliyetin zararlı sonuçlanması halinde, zarar tutarı “kanunen kabul edilmeyen giderler” satırında gösterilir. Geçici vergi beyannamesinde de aynı esaslar geçerlidir.

2. Bölgede Çalışan Personelin Ücretinde Vergi ve Sigorta Primi İstisna Uygulaması

Bölgede çalışan; Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri 31.12.2028 tarihine kadar üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisi; verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir. Kanunun eski metninde ücret ödemeleri “her türlü vergiden müstesnadır” ibaresi yer almaktaydı. Yeni şeklinde ise “Bu kapsamdaki ücretlere ilişkin düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden istisnadır.” ibaresi ile damga vergisi istisnası ayrıca düzenlenmiştir.

Gelir vergisi stopajı ve sigorta primi işveren hissesine ilişkin teşviklerden yararlanacak olan destek personeli sayısı, Ar-Ge ve tasarım personeli sayısının yüzde onunu aşamayacaktır.

Hak kazanılmış hafta tatili ve yıllık ücretli izin süreleri ile 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda belirtilen tatil günlerine isabet eden ücretler de bu teşvik kapsamındadır.

Haftalık kırk beş saatin üzerindeki ve ek çalışma sürelerine ilişkin ücretler bu teşvikten faydalanamaz.

Yönetici şirket, ücreti gelir vergisi teşvikinden yararlanan kişilerin Bölgede fiilen çalışıp çalışmadığını denetler. Ancak, Bölgede yer alan işletmelerde çalışan AR-GE ve tasarım personelinin bu Bölgelerde yürüttüğü projelerle doğrudan ilgili olmak şartıyla, proje kapsamındaki faaliyetlerin bir kısmının Bölge dışında yürütülmesinin zorunlu olduğu durumlarda Bölge dışındaki bu faaliyetlere ilişkin ücretlerinin yüzde yüzünü aşmamak şartıyla Cumhurbaşkanı'nca ayrı ayrı veya birlikte belirlenecek kısmı ile Bölgede yer alan işletmelerde Ar-Ge ve tasarım personelinin yüksek lisans

yapanlar için bir buçuk yılı, doktora yapanlar için iki yılı geçmemek üzere Bölge dışında geçirdiği sürelerle ilişkin ücretlerin yüzde yüzünü aşmamak şartıyla Cumhurbaşkanı'nca ayrı ayrı veya birlikte belirlenecek kısmı, gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilir. Bu kapsamda teşvikten yararlanılması için Bölge yönetici şirketinin onayının alınması ve Bakanlığın bilgilendirilmesi zorunludur. Ayrıca ArGe veya tasarım merkezlerinde doktora mezunu personelin üniversitelerde Ar-Ge ve yenilik alanında ders vermesi veya ArGe ve tasarım personelinin teknoloji geliştirme bölgelerinde bulunan girişimcilere mentorluk yapması durumunda haftalık 8 saati aşmamak şartıyla, bu çalışmalarını gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilir. Buna ilave olarak gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde çalışan personelin toplam sayısının veya teşvike konu edilen toplam çalışma sürelerinin yüzde yirmisini aşmamak kaydıyla bu fıkrafta belirtilen durumlar haricinde bu merkezler dışında geçirilen süreler de gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilir. Cumhurbaşkanı, yüzde yirmi olarak belirlenen bu oranı belirleyeceği bölgesel ve/veya sektörel alanlarda ya da meslek gruplarına göre yüzde yüze kadar veya tekrar kanuni oranına kadar indirmeye yetkilidir.

Yönetici şirketin onayı ile Bölge dışında geçirilen sürenin Bölgede yürütülen görevle ilgili olmadığı tespit edilmesinde, ziyaa uğratılan vergi ve buna ilişkin cezalardan ilgili işletme sorumlu olacaktır.

Bahse konu maddeye göre; Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2. maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna olan personelin; bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacaktır.

3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Gayrimaddi Haklardan Elde Edilecek Kazançlara Kurumlar Vergisi İstisnası Uygulanması

7033 sayılı Kanun ile 4691 sayılı Kanunun Geçici 2. maddesine eklenen fıkra aşağıdaki gibidir:

“Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu kazançlarının gayri maddi hakların satılması, devri veya kiralanmasından elde edilmesi halinde, istisnadan yararlanılmasını, bu hakların

XX. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

İlgili mevzuat çerçevesinde tescil, kayıt veya bildirim şartına bağlamaya, mükellefin gayri maddi hak geliri ve varsa bağlı olduğu grubun satış hasılatına göre tescil şartına bağlı olmaksızın belgelendirme usulüne tabi tutmaya, istisnadan yararlanacak kazancı; bu kazancın elde edilmesine yönelik faaliyetler kapsamında gerçekleştirilen nitelikli harcamaların toplam harcamalara oranına isabet eden kısmı ile sınırlandırmaya, bu oranı toplam harcama tutarını aşmamak üzere yüzde 30'una kadar artırımlı uygulamaya, nitelikli ve toplam harcamaları tanımlamaya Cumhurbaşkanı, bu kapsamda uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yetkilidir.”

Bilindiği gibi, Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki yönetici şirketler ile bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgelerdeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31.12.2028 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır. Yukarıda yer verdiğimiz yasal düzenleme ile bölgelerde faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin (tasarım faaliyetlerinden doğanlar hariç) bu kazançlarının gayri maddi hakların satılması, devri veya kiralanmasından elde edilmesi halinde, istisnadan yararlanılmasını:

- Bu hakların ilgili mevzuat çerçevesinde tescil, kayıt veya bildirim şartına bağlamaya,
- Mükellefin gayri maddi hak geliri ve varsa bağlı olduğu grubun satış hasılatına göre tescil şartına bağlı olmaksızın belgelendirme usulüne tabi tutmaya,
- İstisnadan yararlanacak kazancı; bu kazancın elde edilmesine yönelik faaliyetler kapsamında gerçekleştirilen nitelikli harcamaların toplam harcamalara oranına isabet eden kısmı ile sınırlandırmaya,
- Bu oranı toplam harcama tutarını aşmamak üzere yüzde 30'una kadar artırımlı uygulamaya, nitelikli ve toplam harcamaları tanımlamaya

Cumhurbaşkanı yetkili kılınmıştır. Cumhurbaşkanı bu yetkisini 19.10.2017 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan BKK ile kullanmış ve yetki verilen konularda esasları belirlemiştir. Kararname ile belirlenen esaslar, 19.10.2017 tarihinden sonra bölgede başlatılacak projelerden elde edilen kazançlar ile bu tarihten önce başlatılmış projelerden

30/06/2021 tarihinden sonra elde edilen kazançlara uygulanmak üzere 19.10.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

3.1. İstisnadan Yararlanılabilmesi İçin Hakların Niteliğine Göre Patent veya Fonksiyonel Olarak Patente Eşdeğer Belgelere Bağlanması Gerekecektir

Kanununun geçici 2.maddesinde yer alan istisna hükmü kapsamına giren kazanç elde eden gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu kazançlarının gayri maddi hakların satışı, devri veya kiralanmasından elde edilmesi halinde, söz konusu gayri maddi haklardan kaynaklanan kazançlar dolayısıyla istisnadan yararlanılabilmesi için bu hakların niteliğine göre ilgili mevzuat çerçevesinde tescile veya kayda yetkili kuruma başvurularak patent veya fonksiyonel olarak patente eşdeğer belgelere bağlanması gerekecektir.

3.2. Fonksiyonel Olarak Patente Eşdeğer Belgeler

Söz konusu karar uyarınca aşağıda yer alan belgeler fonksiyonel olarak patente eşdeğer belge olarak kabul edilecektir.

- 1- Faydalı Model Belgesi
- 2- Tasarım Tescil Belgesi
- 3- Telif Hakkı Tescil Belgesi
- 4- Entegre Devre Topografyası Tescil Belgesi
- 5- Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Hakkı Tescil Belgesi
- 6- Benzeri Belgeler

3.3. Sipariş Üzerine Yapılan İşler

2017/10821 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı, sipariş üzerine yapılan ve doğabilecek tüm gayri maddi hakların sözleşme hükümleri çerçevesinde siparişi verene ait olacağı işlerde olduğu gibi faaliyeti gerçekleştiren lehine gayri maddi hak doğmayan durumlarda, mükelleflerin bölgedeki faaliyetleri dolayısıyla elde edeceği kazançları kapsamamaktadır.

3.4. Yazılım Faaliyetleri

İlgili mevzuat çerçevesinde telif hakkı tescil belgesine bağlanan yazılım faaliyetlerinden elde edilen kazançlar için istisnadan yararlanılabilecektir.

XX. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

3.5. Ar-Ge Faaliyetlerinden Doğan Gayrimaddi Haklardan Elde Edilecek Kazançlar

Son 5 hesap döneminin ortalaması dikkate alınmak suretiyle;

- Gayri maddi haklardan elde edilen yıllık brüt gelirleri 30 milyon Türk Lirasını ve
- Dahil olduğu şirketler grubunun (herhangi bir gruba dahil değilse kendisinin) yıllık net satış hasılatı toplamı 200 milyon Türk Lirasını aşmayan mükelleflerin,

Ar-Ge faaliyetlerine yönelik patentlenebilirlik kriterlerini (yenilik, buluş basamağı, sanayiye uygulanabilirlik gibi) taşıyan gayri maddi haklardan elde ettikleri kazançları, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan alınan proje bitirme belgesine dayanılarak istisnadan yararlandırılacaktır.⁷⁹

Bu durumda patent veya fonksiyonel olarak patente eşdeğer bir başka belge aranmayacaktır. Proje bitirme belgesinin düzenlenmesine ilişkin hususlar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca belirlenecektir. Yukarıda belirtilen tutarlar Kararnamede açıklanan şekilde Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca her yıl güncellenecektir.

3.6. İstisnaya Tabi Kazancın Hesaplanması

Patent veya fonksiyonel olarak patente eşdeğer belgelere bağlanan gayri maddi haklardan kaynaklanan kazançların istisnadan yararlanacak kısmı, kazancı doğuran faaliyet kapsamında gerçekleştirilen nitelikli harcamaların toplam harcamalara oranı kullanılarak hesaplanacaktır.

Nitelikli harcamalar: Yukarıda bahsedilen hesaplamada dikkate alınacak nitelikli harcamalar; gayri maddi hakkın elde edilebilmesi için mükellefin kendisi tarafından yapılan ve gayri maddi hak ile doğrudan bağlantılı harcamalar ile ilişkisiz kişilerden sağlanan ve aynı mahiyeti taşıyan fayda ve hizmet bedellerinin toplamıdır. Bu harcamalardan aktifleştirilerek amortisman tabi tutulması gerekenler de gerçekleştirildikleri dönemde

amortisman öncesi tutarlarıyla bu hesaplamada dikkate alınacaktır.

Bu hesaplamada, mükellef tarafından yapılsa dahi faiz giderleri ve bina maliyetleri gibi yürütülen yazılım ve Ar-Ge faaliyeti ile doğrudan ilişkili olmayan her türlü maliyet unsuru hem toplam harcamalar hem de nitelikli harcamalar dışında tutulacaktır.

İstisnanın uygulanacağı kazanç kısmının tespitinde, gayri maddi hak satın alma bedelleri (lisans ve benzeri bedeller dahil) ve ilişkili kişilerden sağlanan fayda ve hizmet bedelleri toplam harcama tutarına dahil edilirken, nitelikli harcamalar tutarına dahil edilmeyecektir. Ancak, Avrupa Birliği'ne tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren vergilendirme döneminin sonuna kadar, yurt içinde yerleşik ilişkili kişilerden sağlanan fayda ve hizmet bedelleri nitelikli harcamalar tutarına dahil edilebilecektir. Aynı süre içinde, bu bölgelerde faaliyette bulunan bir başka kurumla devir, birleşme veya bölünme işlemine girilmesi halinde devralınan, birleşilen veya bölünen kurum tarafından daha önce bu bölgelerde yapılmış olan nitelikli harcamalar da aynı muameleye tabi tutulabilecektir. Mükellefler nitelikli harcama tutarını yüzde 30'una kadar artırılabilecektir. Şu kadar ki, bu şekilde artırılan nitelikli harcama tutarı toplam harcama tutarını aşamayacaktır.

Mükellefler, kazancın elde edildiği vergilendirme dönemine ilişkin beyannamelerin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar tescil veya kayıt için yetkili kuruma başvurulmuş olması kaydıyla, bu kazançları doğuran işlemlerin gerçekleştirildiği vergilendirme döneminden başlayarak istisnadan yararlanabileceklerdir.

3.7. Yürürlük

Kararname ile belirlenen esaslar 19.10.2017 tarihinden sonra bölgede başlatılacak projelerden elde edilen kazançlar ile 19.10.2017 tarihinden önce başlatılmış projelerden 30/06/2021 tarihinden sonra elde edilen kazançlara uygulanmak üzere 19.10.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

3.8. Uygulama Tebliği

79 31.08.2018 tarih ve 30521 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 54 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'na ile 2017/10821 sayılı 2017/10821 sayılı "4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun Geçici 2. Maddesine İlişkin Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar"ın 5. Maddesinde yer alan "...ve ilgili mevzuat kapsamında aranan şartlara haiz tasarım faaliyetlerinden doğan gayri maddi haklardan..." ibaresi Karar metninden çıkarılmış, bu düzenlemeye bağlı olarak Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde tasarım faaliyetinde bulunan mükelleflerin kazançlarının gayrimaddi hakların satışı, devri veya kiralanmasından kaynaklanması halinde söz konusu kazançlar istisna kapsamı dışında çıkarılmıştır. Aynı kararda Tasarım Tescil Belgesinin Ar-Ge faaliyetleri neticesinde alınacak bir belge olduğu metne eklenmiştir.

Bununla birlikte vurgulamak isteriz ki, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgelerde yazılım, TASARIM ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar 31.12.2028 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesna bulunmaktadır.

XX. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

Söz konusu istisnanın uygulama usul ve esaslarına yönelik olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından KVK Genel Tebliğinin 5.12.2.10 numaralı bölümünde ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

4. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan Teslim ve Hizmetlerde KDV İstisnası

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun konuya ilişkin Geçici 20. maddesinin ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

"4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre teknoloji geliştirme bölgesinde ve ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, oyun, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetleri katma değer vergisinden müstesnadır. Bu kapsamda istisna edilen işlemler bakımından bu Kanununun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uygulanmaz.

Hazine ve Maliye Bakanlığı; program ve lisans türleri itibarıyla istisnadan yararlanılacak bedele ilişkin olarak asgari sınır belirlemeye, istisna uygulanacak yazılım programlarını tanımlamaya ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye yetkilidir."

Bu hükme göre, teknoloji geliştirme bölgelerinde veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgelerinde bulunan mükelleflerin 31.12.2028 tarihine kadar bu bölgede ürettikleri sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, oyun, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetleri KDV'den istisnadır.

Söz konusu bölgede üretilen yazılımın farklı kişilere satılması ya da satışın CD veya elektronik ortamda yapılması istisna uygulanmasına engel değildir.

Üniversitelere bağlı Teknokentler de Teknoloji Geliştirme Bölgesi olarak değerlendirilir. Kanunun geçici 20/1. maddesi kapsamında üretilen söz konusu yazılımların fikri mülkiyet hakkının, bu bölgede faaliyette bulunan mükellefte kalmak suretiyle belirli zaman aralıklarıyla farklı kişilere satılması veya söz konusu yazılımların sanal ortamda paylaşımının sağlanması halinde de KDV istisnası uygulanır.

Ayrıca, yazılımların pazarlanması işinin bayi kanalıyla yapılması halinde, Teknokent bünyesinde geliştirilen sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulamalarına yönelik genel anlamda yazılım programlarının bayiye tesliminde KDV istisnası uygulanır. Bayiler tarafından satışında ise (bu satış işlemi istisna kapsamında değerlendirilmeyeceğinden) genel hükümler çerçevesinde KDV hesaplanır.

Ancak, teknoloji geliştirme bölgesinde veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimciler tarafından münhasıran bu bölgelerde üretilen yazılımlar için yapılacak her türlü mal ve hizmet alımları, söz konusu yazılımın vergiden istisna olup olmadığına bakılmaksızın KDV'ne tabidir.

Güncelleme dışında bir yazılımla ilgili olarak verilen bakım, destek (otomasyon) hizmetleri, teknoloji geliştirme bölgesinde veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde üretilse dahi, oyun programları, network uygulamaları gibi yazılımlar, işlevlerini yerine getirmek için yazılım kullanan ürün, aygıt, eşya vb. donanımlar ile bu donanımlara ilişkin hizmetler, web sitesi aracılığıyla verilen reklam hizmetleri ve Ar-Ge çalışmaları kapsamında yer alan teslim ve hizmetler istisna kapsamında değerlendirilmez.

KDV Kanunu'nun 30/a maddesinde, vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alışı vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan KDV indirim konusu yapılamaz hükmü yer aldığından, söz konusu mükellefler yükledikleri KDV'yi indirim konusu yapamamaktaydılar. 7104 sayılı Kanun ile KDV Kanunu Geçici 20. Maddesinin birinci fıkrasını sonuna 01.01.2019'da yürürlüğe girmek üzere "Bu kapsamda istisna edilen işlemler bakımından bu Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uygulanmaz." hükmü ilave edilmiştir. Bu düzenlemeye bağlı olarak KDV Genel Uygulama Tebliğinin "Teknoloji Geliştirme Bölgesinde ve İhtisas Teknoloji Geliştirme Bölgesinde Verilen Teslim ve Hizmetler" başlıklı (II/G-2.) bölümünde düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu bölümde "1/1/2019 tarihinden itibaren bu istisna kapsamında

Yukarıdaki değişiklik sadece tasarım faaliyeti sonucu oluşacak gayrimaddi hak niteliğindeki kazançlar içindir.

XX. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

yapılan işlemlere ilişkin yüklenilen KDV indirilebilir, ancak indirim yoluyla giderilemeyen KDV iade edilmez.” açıklaması yer almıştır.

Diğer taraftan, teknoloji geliştirme bölgesinde veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde üretilen yazılımın Kanununun 11 ve 12. maddeleri kapsamında ihraç edilmesi halinde, bu ihracata ilişkin yüklenilen KDV'nin, KDV Kanunu'nun 32. maddesine göre indirim ve iade konusu yapılması mümkündür.

5. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde İşyeri Kiralamalarında Gelir Vergisi Tevkifatı

Bölgede faaliyet gösteren firmaların, üniversite vakıflarına yapacakları kira ödemeleri üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/5-b maddesi hükmü ve 2009/14592 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince % 20 oranında gelir vergisi tevkifatı yapmaları gerekmektedir. Yönetici şirketlerden yapılan kiralamalarda, kurumlar vergisi mükellefi olmaları dolayısıyla, yapılacak kira ödemeleri üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayacaktır.

6. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergi Usul Kanunu

Bölgede faaliyete geçen mükellefler, işe başlama, işi bırakma ve diğer değişiklikler konusunda Vergi Usul Kanunu'nda yer alan hükümlere uymak durumundadırlar.

7. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yeni Makine ve Teçhizat Alımında KDV İstisnası

KDV Kanununun 13/b maddesi kapsamında 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamındaki teknoloji geliştirme bölgesi ile ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde, Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde bulunanlara, münhasıran bu faaliyetlerinde kullanılmak üzere yapılan yeni makine ve teçhizat teslimleri 31.12.2024 tarihinde kadar KDV'den istisnadır.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

1. 2012/3305 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar

19.06.2012 tarih ve 28328 sayılı Resmî Gazete 'de yeni yatırım teşvik sistemi çerçevesinde Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar yayınlanmış daha sonra 2012/3305 sayılı Karar ise 2012 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kararın amacı; kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda tasarrufların katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirilmesine, üretimin ve istihdamın artırılmasına, uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek bölgesel ve stratejik yatırımların özendirilmesine, uluslararası doğrudan yatırımların artırılmasına, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek şeklinde açıklanmıştır.

1.1. Yatırım Teşvik Uygulamasında Bölgeler

Karar kapsamında yer alan desteklerin uygulanması açısından iller, sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri dikkate alınarak kararın "1" numaralı ekinde belirtilen altı bölgeye ayrılmıştır. Söz konusu altı bölge aşağıdaki gibidir:

YATIRIM TEŞVİK UYGULAMALARINDA BÖLGELER					
1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge
Ankara	Aydın	Adana	Afyonkarahisar	Bayburt	Adıyaman
Antalya	Balıkesir	Burdur	Aksaray	Çankırı	Ağrı
Bursa	Bilecik	Düzce	Amasya	Erzurum	Ardahan
Eskişehir	Bolu	Gaziantep	Artvin	Giresun	Batman
İstanbul	Çanakkale (Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri Hariç)	Karaman	Bartın	Gümüşhane	Bingöl
İzmir	Denizli	Kırıkkale	Çorum	Kahramanmaraş	Bitlis
Kocaeli	Edirne	Kütahya	Elâzığ	Kilis	Diyarbakır
Muğla	Isparta	Mersin	Erzincan	Niğde	Hakkâri
Tekirdağ	Karabük	Samsun	Hatay	Ordu	Iğdır
	Kayseri	Trabzon	Kastamonu	Osmaniye	Kars
	Kırklareli	Rize	Kırşehir	Sinop	Mardin
	Konya	Uşak	Malatya	Tokat	Muş
	Manisa	Zonguldak	Nevşehir	Tunceli	Siirt
	Sakarya		Sivas	Yozgat	Şanlıurfa
	Yalova				Şırnak
					Van

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

			Teşvik belgesi kapsamında yatırım harcaması olarak kabul edilen maddi olmayan duran varlıkların (marka, lisans, know-how vb.) oranı, teşvik belgesinde kayıtlı toplam sabit yatırım tutarının yüzde yirmi beşini aşamayacaktır. Dijital Dönüşüm Destek Programı ile Yeşil Dönüşüm Destek Programı kapsamındaki yatırımlar için bu hüküm uygulanmaz.
--	--	--	---

1.2. Teşvik Sistemi ve Destek Unsurları

1.2.1. Teşvik Sistemi

- Genel,
- Bölgesel ve
- Stratejik yatırımların teşviki uygulamalarından oluşmaktadır.

1.2.1.1. Genel Teşvik Uygulamaları

Bölgesel ve stratejik yatırımlar ile kararın "4" numaralı ekinde yer alan teşvik edilmeyecek yatırım konuları ve teşviki için "4" numaralı ekte öngörülen şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, 5. maddede belirtilen sabit yatırım tutarları ve üzerindeki yatırımlar bölge ayrımı yapılmaksızın aşağıdaki destek unsurlarından yararlandırılabilir:

- Gümrük vergisi muafiyeti.
- Katma Değer Vergisi istisnası.
- Gelir vergisi stopajı desteği (6'ncı bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için).
- Sigorta primi işveren hissesi desteği (tersanelerin gemi inşa yatırımları için).

Sabit yatırım tutarı ve asgari kapasite (Madde-5):

Yatırımların destek unsurlarından yararlanabilmesi için asgari sabit yatırım tutarının;

- 1. ve 2. bölgelerde 3.000.000 TL,
- 3., 4., 5. ve 6. bölgelerde ise 1.500.000 TL olması gerekmektedir.

Ancak, desteklerden yararlanacak yatırımların varsa 8. maddede (stratejik yatırımlar) veya ekli listelerde belirlenen (bölgesel teşvikler) asgari kapasite, sabit yatırım tutarı ve diğer şartları sağlaması da gerekmektedir.

Finansal kiralama yöntemiyle yapılacak yatırımlarda finansal kiralamaya konu makine ve teçhizata ait toplam tutarın, her bir finansal kiralama şirketi için 1., 2., 3. ve 4. bölgelerde asgari 750.000 TL, 5. ve 6. bölgelerde ise asgari 500.000 TL olması gerekmektedir.

Bozcaada ve Gökçeada İlçelerinde toplam sabit yatırım tutarının yüzde yirmi beşini aşamayacaktır. Dijital Dönüşüm Destek Programı ile Yeşil Dönüşüm Destek Programı kapsamındaki yatırımlar için bu hüküm uygulanmaz.

2012/3305 sayılı Kararnamenin "Sabit yatırım tutarı ve asgari kapasite" başlıklı 5. Maddesinde yer alan haller ve oran değiştirilmiştir. Bu düzenleme 01.01.2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

1.2.1.2. Bölgesel Teşvik Uygulamaları

Söz konusu kararın 2B numaralı ekinde yer alan iller itibarıyla karşılıklarında numaraları belirtilen sektörler, aynı kararın 2A numaralı ekinde yer alan ilin bulunduğu bölgedeki şartları sağlamaları halinde aşağıdaki desteklerden yararlandırılabilir:

- Gümrük vergisi muafiyeti.
- KDV istisnası.
- Vergi indirimi.
- Sigorta primi işveren hissesi desteği.
- Yatırım yeri tahsis.
- Faiz desteği (3., 4., 5. ve 6. bölgelerdeki yatırımlar için).
- Gelir vergisi stopajı desteği (6. bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için).
- Sigorta primi desteği (6. bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için).

1.2.1.3. Stratejik Yatırımlar

Kararın 8. maddesindeki kriterleri sağlayan yatırımlar bölge farkı gözetilmeksizin aşağıdaki desteklerden yararlandırılabilir.

- Gümrük vergisi muafiyeti
- KDV istisnası.
- Vergi indirimi.
- Sigorta primi işveren hissesi desteği.
- Yatırım yeri tahsis.
- Faiz desteği.
- KDV iadesi.
- Gelir vergisi stopajı desteği (6. bölgede gerçekleştirilecek ve/veya Teknoloji Odaklı Sanayi

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırımlar için).

ğ) Sigorta primi desteği (6. bölgede gerçekleştirilecek ve/veya Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırımlar için).

Stratejik yatırımlar (Madde-8):

Aşağıda yer alan kriterlerin tamamını birlikte sağlayan, ithalat bağımlılığı yüksek ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar stratejik yatırım olarak değerlendirilir.

a) Asgari sabit yatırım tutarının 50.000.000 TL'nin üzerinde olması (münhasıran bu yatırımların enerji ihtiyacını karşılamak üzere gerçekleştirilecek doğalgaza dayalı olmayan enerji yatırımlarının, tesis kurulu gücü ile orantılanacak kısmı dâhil).

b) Yatırım konusu ürünle ilgili yurtiçi toplam üretim kapasitesinin ithalattan az olması.

c) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca belirlenecek esaslar çerçevesinde, belge konusu yatırımla sağlanacak katma değer in asgari yüzde kırk olması.

ç) Yatırım konusu ürünle ilgili olarak son bir yıl içerisinde gerçekleşen toplam ithalat tutarının 50.000.000 ABD dolarının üzerinde olması.

Yurt içinde üretimi olmayan ürünlerin üretimine yönelik yatırımlarda birinci fıkranın (ç) bendi hükmü, rafineri ve petrokimya yatırımlarında ise (c) bendi hükmü Savunma Sanayii Başkanlığı'ndan alınacak proje onayı ile gerçekleştirilecek savunma sanayiine yönelik yatırımlarda (b) ve (ç) bendi hükümleri aranmayacaktır.

Bu konuda Bakanlığa yapılacak müracaatlar Komisyon tarafından incelenerek değerlendirilecek ve uygun görülen projeler için teşvik belgesi düzenlenecektir.

Kararın "4" numaralı ekinde belirtilen teşvik edilmeyecek yatırım konuları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından gerçekleştirilecek yatırımlar bu madde kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Program Değerlendirme Komitesi, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında, Öncelikli Ürün Listesindeki ürün ve hizmetlerin üretimine ilişkin olan ve Tebliğle belirlenecek kriterleri sağlayan yatırım projelerinden uygun gördüklerinin, stratejik yatırım olarak desteklenmesine karar verebilir. Bu yatırımların, 4. maddenin beşinci fıkrasında yer alan

destek unsurlarının hangilerinden yararlandırılacağı, Program Değerlendirme Komitesi tarafından belirlenir. Bu yatırımlar için birinci fıkradaki koşullar ve üçüncü fıkradaki Komisyon değerlendirmesi aranmaksızın teşvik belgesi düzenlenir.

1.2.2. Alt Bölge Desteğinden Yararlanacak Yatırımlar

Kararın 18. maddesine göre, bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında teşvik belgesi düzenlenen yatırımlar, aşağıda belirtilen koşullardan en az birini sağlamaları halinde vergi indirim ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından buldukları bölgenin bir alt bölgesinde sağlanan oran ve sürelerde bu desteklerden yararlanabileceklerdir.

a) Yatırımın organize sanayi bölgesinde gerçekleştirilmesi veya endüstri bölgesinde (imalat sanayiine yönelik yatırımlar) gerçekleştirilmesi. Bu kapsamda desteklenen yatırımlar için beşinci fıkraya hükümleri uygulanmaz.

b) Yatırımın, aynı sektörde faaliyet gösteren en az beş gerçek veya tüzel kişinin ortağı olduğu yatırımcı tarafından gerçekleştirilmesi ve ortak faaliyet gösterilen alanda entegrasyonu sağlayacak bir yatırım olması.

Bu madde kapsamında 6. bölgede gerçekleştirilecek bölgesel teşvik uygulamaları kapsamındaki yatırımlar için sigorta primi işveren hissesi desteği, bölgede geçerli olan süreye iki yıl ilave edilmek, vergi indirim desteği ise bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına beş puan ilave edilmek suretiyle uygulanacaktır.

OECD teknoloji yoğunluk tanımına göre orta-yüksek teknolojili sanayi sınıfında yer alan ürünlerden EK-6'da belirtilenlerin üretimine yönelik yatırımlar, İstanbul ili hariç olmak üzere 1., 2. ve 3. bölgelerde gerçekleştirilmeleri halinde 4. bölgede uygulanan, 4., 5. ve 6. bölgelerde gerçekleştirilmeleri halinde ise bulunduğu bölgede uygulanan bölgesel desteklerden yararlanır. Ancak, İstanbul ilinde komple yeni yatırımlar hariç olmak üzere, bu fıkrada belirtilen konularda gerçekleştirilecek, organize sanayi bölgeleri veya endüstri bölgelerinde asgari beş milyon TL tutarındaki yatırımlar ve organize sanayi bölgeleri veya endüstri bölgeleri dışındaki asgari on milyon TL tutarındaki yatırımlara 1 inci bölgedeki bölgesel destekler uygulanacaktır.

Bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında, EK-7'de yer alan 1 inci, 2 nci, 3 üncü ve 4 üncü bölge illerinin ilçelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

ilçenin bulunduğu ilin bir alt bölgesine sağlanan bölgesel desteklerden; söz konusu ilçelerin organize sanayi bölgelerinde veya endüstri bölgelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar ise bulunduğu ilin iki alt bölgesine sağlanan

bölgesel desteklerden yararlanır. Ek-7'de yer alan 5 inci bölge illerinin ilçelerinde gerçekleştirilecek yatırımlara 6 ncı bölgeye sağlanan bölgesel destekler, söz konusu ilçelerin organize sanayi bölgelerinde veya endüstri bölgelerinde gerçekleştirilecek yatırımlara ise ikinci fıkra hükümleri de uygulanmak üzere 6 ncı bölge destekleri uygulanır. Bu fıkra hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilecek yatırımlar sigorta primi desteği ve gelir vergisi stopajı desteğinden yararlanamazlar.

Cazibe Merkezleri Programı kapsamında yer alan 4. ve 5. bölge illerindeki organize sanayi bölgeleri ile Kilis ilinde yer alan organize sanayi bölgelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar, 6. bölge şartlarında 6. bölgede uygulanan desteklerden aynı oran, miktar ve sürelerde yararlanır. 18. Maddenin ikinci fıkra hükümleri, bu fıkra kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlarda uygulanmaz.

1.2.3. Öncelikli Yatırım Konuları

Kararın 17. maddesine göre, aşağıda belirtilen yatırım konuları 5. bölgede uygulanan bölgesel desteklerden faydalanabilecektir. Ancak bu yatırımlar, 6. bölgede yer almaları halinde bulunduğu bölge desteklerine tabi olacaktır.

a) Demiryolu, denizyolu veya havayolu ile yük ve/veya yolcu taşımacılığına yönelik yatırımlar.

b) Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) teknoloji yoğunluk tanımına göre orta yüksek ve yüksek teknolojili sanayi sınıfında yer alan ürünlere yönelik test merkezi yatırımları.

c) Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde veya termal turizm konusunda bölgesel desteklerden yararlanabilecek nitelikteki turizm konaklama yatırımları.

ç) Savunma Sanayii Başkanlığından alınacak proje onayına istinaden gerçekleştirilecek savunma alanındaki yatırımlar.

d) Maden istihraç yatırımları ve/veya maden işleme yatırımları (4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nda tanımlanan I. grup madenler ve mıcır yatırımları ile İstanbul ilinde gerçekleştirilecek istihraç ve/veya işleme yatırımları hariç).

e) Özel sektör tarafından gerçekleştirilecek olan, kreş ve gündüz bakımevleri, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaokul ve lise eğitim yatırımları ile hava araçlarının kullanım, tamir ve bakımına yönelik eğitim yatırımları.

f) TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından desteklenen Ar-Ge projeleri neticesinde geliştirilen ya da 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında Ar-Ge merkezlerinde yürütülen Ar-Ge projesi sonucunda geliştirildiği Bakanlıkça görevlendirilen izleyici raporu veya varsa ilgili Değerlendirme ve Denetim Komisyonu Kararı ile belgelenen ürünlerin veya parçaların üretimine yönelik yatırımlar

g) Motorlu kara taşıtları ana sanayinde gerçekleştirilecek asgari 300 milyon TL tutarındaki yatırımlar ve asgari 75 milyon TL tutarındaki motor yatırımları ile asgari 20 milyon TL tutarındaki motor aksamları, aktarma organları/akşamları ve otomotiv elektroniğine yönelik yatırımlar.

ğ) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından düzenlenen geçerli bir maden işletme ruhsatı ve izni kapsamında 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 2 nci maddesinin 4-b grubunda yer alan madenlerin girdi olarak kullanıldığı elektrik üretimi yatırımları.

h) EK-4'te yer alan "Teşvik Edilmeyecek Yatırımlar" hariç olmak üzere, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının vereceği proje onayına istinaden, yıllık asgari 500 ton eşdeğer petrol (TEP) enerji tüketimi olan mevcut imalat sanayi tesislerinde gerçekleştirilecek, mevcut durumuna göre en az %15 oranında enerji tasarrufu sağlayan enerji verimliliğine yönelik yatırımlar.

ı) Atık ısı kaynaklı olarak, bir tesisteki atık ısıdan geri kazanım yolu ile elektrik üretimine yönelik yatırımlar (doğal gazla dayalı elektrik üretim tesisleri hariç).

i) Asgari 50 Milyon TL tutarındaki, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) yatırımları ve yer altı doğal gaz depolama yatırımları.

j) Karbon elyaf üretimine veya karbon elyaf üretimi ile birlikte olmak kaydıyla karbon elyaftan mamul kompozit malzeme üretimine yönelik yatırımlar.

k) Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) teknoloji yoğunluk tanımına göre yüksek teknolojili sanayi sınıfında yer alan ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar (US-97 Kodu: 2423, 30, 32, 33 ve 353).

l) Maden Kanunu'na istinaden düzenlenmiş geçerli Arama Ruhsatı veya Sertifikasına sahip yatırımcıların

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

ruhsatlı sahalarında yapacağı maden arama yatırımları.

m) Yenilenebilir enerji üretimine yönelik türbin ve jeneratör imalatı ile rüzgâr enerjisi üretiminde kullanılan kanat imalatı yatırımları.

n) Direk soğutmalı slab döküm ve sıcak haddeleme yöntemi ile alüminyum yassı mamul üretimine yönelik entegre yatırımlar.

o) Lisanslı depoculuk yatırımları.

ö) Nükleer enerji santrali yatırımları.

p) Araştırma ve referans laboratuvarı, tüketici güvenliği ve enfeksiyon hastalıkları referans laboratuvarı, ilaç ve tıbbi cihaz analiz ve kontrol laboratuvarı ile deney hayvanları üretim test ve araştırma merkezi birimlerinin yer aldığı laboratuvar kompleksi yatırımları.

r) Asgari 5 milyon TL tutarındaki 25 dekar ve üzeri yurtiçinde üretilen sera teknolojilerini de ihtiva eden otomasyona dayalı (bilgisayar kontrollü iklimlendirme, sulama, gübreleme ve ilaçlama sistemi ihtiva eden) sera yatırımları.

s) Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında Çevre Lisansına tabi yatırımlar.

ş) Asgari 5 milyon TL tutarındaki 100 kişi ve üzeri kapasiteli yaşlı ve/veya engelli bakım merkezleri ve esenlik tesisi (wellness) yatırımları.

t) EK-6'da yer alan yatırım konularında gerçekleştirilecek asgari 500 milyon TL tutarındaki yatırımlar.

u) Asgari yatırım tutarı şartı aranmaksızın ihtisas serbest bölgelerinde gerçekleştirilecek yazılım ve bilişim ürünleri üretimi yatırımları.

(ü) Asgari 50 milyon TL tutarındaki elektrik veya hidrojenle çalışan ulaşım araçları imalatını da içeren sanayi tesisi yatırımları.

(v) AR-GE ve çevre yatırımları.

(y) Bakanlık tarafından ilan edilecek uluslararası teknik standartları karşılayan ve asgari 5.000 m2 beyaz alan şartını sağlayan veri merkezi yatırımları.

(z) US-97 kodu 2519.0.04 olan vulkanize edilmiş kauçuktan taşıyıcı

kolonlar ve transmisyon kolonları üretimine yönelik yatırımlar (depremde hasar önleyici sismik izolasyon cihazı, epoksi kaplı öngerme halatı vb.)

aa) Dijital Dönüşüm Destek Programı kapsamındaki yatırımlar.

bb) Yeşil Dönüşüm Destek Programı kapsamındaki yatırımlar.

1.3. Müracaat

29.06.2021 tarih ve 31526 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan 4191 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda değişiklikler yapılmış olup, 2012/3305 sayılı Kararnamenin "Müracaat" başlıklı 6. maddesinin aşağıda yer alan birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Teşvik belgesi müracaatlarının, tebliğle belirlenen bilgi ve belgelerle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na yapılması gerekmektedir. Ancak, genel ve bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında yer alan ve sabit yatırım tutarı 10.000.000 Türk lirasını aşmayan, tebliğle belirlenen yatırımlar için yatırımcının tercihine bağlı olarak yatırımın yapılacağı yerdeki yerel birimlere de müracaat etmeleri mümkündür."

1.3.1. Teşvik Belgesi Müracaatlarının ve Belge ile İlgili Diğer İşlemlerin E-TUYS Sistemi Üzerinden Yapılması

31.05.2018 tarih ve 30437 sayılı Resmi Gazete 'de "Yatırım Teşvik Belgesi İşlemlerinin Elektronik Ortamda Yürütülmesine İlişkin Yetkilendirme Tebliği" ve 10.06.2018 tarih ve 30447 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanan "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğde (Tebliğ No: 2012/1) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2018/2)" ile yapılan düzenlemeler dahilinde, teşvik belgesi ile ilgili her türlü iş ve işlem için kullanıcılar tarafından E-TUYS aracılığıyla Bakanlığa müracaat edilecektir.

Tebliğlerde "Elektronik Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Bilgi Sistemi (E-TUYS)": "Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen web tabanlı uygulama" şeklinde tanımlanmıştır.

Yetkilendirme tebliğinde "kullanıcı"; "Yatırım teşvik belgesine ilişkin iş ve işlemler için bu tebliğ kapsamındaki yatırımcıdan istenecek bilgileri, E-TUYS aracılığıyla yatırımcı adına Genel Müdürlüğe bildirmek üzere yetkilendirilmiş kişiler" olarak tanımlanmıştır.

2012/1 sayılı tebliğde söz konusu elektronik sisteme giriş yapacak "kullanıcı" kavramı; "Yatırım

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

teşvik belgesine ilişkin iş ve işlemler için bu Tebliğ kapsamındaki yatırımcıdan istenecek bilgileri, E-TUYS aracılığıyla yatırımcı adına Genel Müdürlüğe bildirmek üzere yetkilendirilmiş kişiler” şeklinde tanımlanmıştır.

Tebliğin yürürlüğe gireceği tarihten önce yapılan müracaatlara istinaden düzenlenen teşvik belgelerine, 2012/1 sayılı tebliğin 02.07.2018 tarihi öncesinde yürürlükte olan hükümleri uygulanacaktır. 02.07.2018 tarihi sonrasında yapılacak yatırım teşvik belgesi müracaatları ile bu müracaatlara ilişkin düzenlenecek belgeler kapsamında yapılacak tüm işlemler ve belgelerin tamamlama vizeleri E-TUYS sistemi üzerinden, yatırımcı adına yetkilendirilmiş kullanıcılar tarafından yapılması gerekmektedir.

16.10.2020 tarih ve 31276 sayılı Resmî Gazete ‘de yayınlanan tebliğ ile Yatırım Teşvik Belgesi İşlemlerinin Elektronik Ortamda Yürütülmesine İlişkin Yetkilendirme Tebliğinde değişiklikler uyarınca, yatırımcıların başvuru ve sonrasındaki diğer süreçler için KEP (Kayıtlı Elektronik Posta) Hesabına sahip olması gerekmektedir. Zira Yatırım Yetkilendirme Tebliği’nde yer verilen düzenlemelere göre ilgili kamu idaresi olan yazışmalar KEP hesapları üzerinden gerçekleştirilecektir.

1.3.2. Kâğıt Ortamda YTB Düzenlenmeyecektir

E-TUYS Uygulama Kılavuzu’nda⁸⁰ açıklandığı üzere, Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 02/07/2018 tarihinden itibaren yatırım teşvik belgesi başvurularının ve bu belgelere yönelik revize taleplerinin değerlendirilmesinde yeni bir döneme geçilmiştir. Bakanlığa yapılan başvuru süreçlerinin sadeleştirilmesi ve bürokratik işlemlerin hızlandırılması amacıyla geliştirilen ve Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen **E-TUYS adlı web tabanlı uygulama aracılığıyla başvurular, 02/07/2018 tarihinden itibaren elektronik ortamda değerlendirilerek sonuçlandırılacaktır. (02/07/2018 tarihinden önce alınmış teşvik belgelerine ilişkin iş ve işlemlerin kâğıt ortamında yürütülmesine devam edilecektir.)**

1.3.2.1. Bankalar ve Diğer Kurum/Kuruluşlar

Tarafından Yapılabilecek Sorgulamalar

Bankalar ile diğer kurum ve kişiler Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın “Dijital Bakanlık” sayfası üzerinden giriş yaparak kendileri için tasarlanmış ekranlardan teşvik belgesi sahibi yatırımcının yararlanacağı destekler dahil belgeye ilişkin diğer bilgileri de görüntüleyebilmektedirler. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Dijital Bakanlık web sitesinde (<https://dijitalbakanlik.sanayi.gov.tr>) sıralanan birimler arasından “Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü” seçilir. Açılan sayfada “Yatırım Teşvik Belgesi Sorgulama” başlıklı hizmet seçilerek “E-TUYS YTB Sorgulama” alanına ulaşılır. Açılan ekranda yer alan bilgiler eksiksiz olarak girilir ve “Sonuç Getir” butonuna tıklanır. Bu ekran yalnızca görüntülemeye yöneliktir.

1.3.2.2. Satıcıların Yapabileceği Sorgulamalar

Bakanlıkça düzenlenen teşvik belgelerine sahip olan yatırımcılar, makine-teçhizat alımını gerçekleştirecekleri zaman E-TUYS sisteminde “Yerli Liste Gerçekleşmeleri” alanından giriş yaparken satıcı firmanın vergi numarası ve e-posta adresini sisteme kaydetmektedirler. Satıcı firmayı bu süreçte ilişkin bilgilendirmek, yatırımcının yükümlülüğüdür. Bu işlemin ardından satıcı firmaya otomatik oluşturulmuş bir e-posta ulaşılmaktadır.

Bu e-postadaki bilgileri Bakanlığın web sitesinde yer alan “E-TUYS makine sorgulama” alanından kontrol eden satıcı, teşvik belgesi sahibi yatırımcı adına fatura keserken satın almaya konu makine-teçhizatın teşvik belgesi kapsamında olup olmadığını görüntülemektedir. Satıcı görüntülediği ekranda ilgili kalemin belge kapsamında KDV istisnası desteğinden faydalandığının kontrolünü yaptıktan sonra keseceği faturayı bu bilgi dahilinde kesmektedir. E-TUYS’ta onaylanan teşvik belgesi kapsamı makine-teçhizata ilişkin vergisel teşviklere ilişkin bilgiler, E-TUYS ile entegre biçimde çalışan Hazine ve Maliye Bakanlığının (dolayısıyla vergi daireleri) sistemi ile paylaşılmaktadır.

1.4. Teşvik Belgesi Düzenlenmesi

Yatırımların bu Karar kapsamındaki destek unsurlarından yararlanabilmesi için, makroekonomik

80 E-TUYS Kullanım Kılavuzu -V.6.1
<https://sanayi.gov.tr/assets/pdf/destek-tesvikler/ETUYSKullanimKilavuzu.pdf>
(Erişim: 06/12/2021)

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

programlar ve arz-talep dengesi dikkate alınarak yapılacak sektörel, malî ve teknik değerlendirmeler çerçevesinde projenin uygun görülmesi ve teşvik belgesi düzenlenmesi gerekmektedir.

Teşvik belgesi düzenlenmesine ilişkin müracaat tarihinden önce gerçekleştirilmiş bulunan yatırım harcamaları teşvik belgesi kapsamına alınmayacaktır. Finansal kiralama yöntemiyle gerçekleştirilecek yatırımlar için finansal kiralama şirketi adına ayrı bir teşvik belgesi düzenlenemeyecektir.

1.5. Teşvik/Destek Unsurları

1.5.1. Gümrük Vergisi Muafiyeti

Teşvik belgesi kapsamındaki yatırım malı makine ve teçhizatın ithali, otomobil ve hafif ticarî araç yatırımlarında yatırım dönemi içerisinde kalmak kaydıyla monte edilmemiş haldeki (CKD) aksam ve parçaların ithali, gemi ve elli metrenin üzerindeki yat inşa yatırımlarında tekne kabuğu ithali yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken gümrük vergisinden muaf olacaktır.

Teşvik belgesi kapsamında Makine ve teçhizat bedelinin yüzde beşine kadar yedek parça ve 2012/3305 sayılı Kararnameye Ek-8 (Gümrük Vergisi Muafiyetinden Yararlanamayacak Makine ve Teçhizat Listesi)'de yer alan makine ve teçhizat gümrük vergisi muafiyeti sağlanmaksızın ithal edilerek sabit yatırım tutarına dâhil edilebilir.

Bakanlık, sektörel kısıtlamaları göz önüne alarak;

a) İthalat Rejimi Kararı uyarınca ithali mümkün olan kullanılmış veya yenileştirilmiş makine ve teçhizat (karayolu nakil vasıtaları hariç) ile İthalat Rejimi Kararının 7'nci maddesi uyarınca ithaline izin verilen makine ve teçhizatın teşvik belgesi kapsamına alınmasını,

b) Kullanılmış komple tesisin proje bazında yapılacak değerlendirme sonucunda ithalini, uygun görebilecektir.

Baskı, basım, matbaa, tekstil, hazır giyim, konfeksiyon ve çimento imalatı yatırımlarına yönelik teşvik belgeleri kapsamında kullanılmış veya yenileştirilmiş makine ve teçhizat temin edilemez. 2012/3305 sayılı Kararnameye Ek-8 (Gümrük Vergisi Muafiyetinden Yararlanamayacak Makine ve Teçhizat Listesi)'de belirtilen makine ve teçhizat kullanılmış veya yenileştirilmiş olarak teşvik belgesi kapsamında temin edilemez. Ancak EK8'de yer alan ve kullanılmış komple tesis kapsamında ithali uygun

görülen kullanılmış veya yenileştirilmiş makine ve teçhizat KDV istisnası ve gümrük vergisi muafiyeti sağlanmaksızın ithal edilerek sabit yatırım tutarına dâhil edilebilir.

Finansal kiralama yöntemiyle gerçekleştirilecek yatırımlar için finansal kiralama şirketi adına ayrı bir teşvik belgesi düzenlenmeksizin yatırımcının teşvik belgesi dikkate alınarak ithalat işlemleri yapılacaktır. İthalat işlemleri ile ilgili olarak yatırımcı ile finansal kiralama şirketleri müteselsilen sorumlu olacaktır.

Teşvik belgesi almak üzere müracaat edilmiş, ancak teşvik belgesine bağlanmamış yatırımlara ilişkin makine ve teçhizatın ithaline, Bakanlığın görüşüne istinaden Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca, teşvik belgesi kapsamında muafiyet tanınabilecek ve istisna edilebilecek vergi ve kesintilerin toplam tutarı kadar teminatın alınması suretiyle müsaade edilebilecektir. Teminatla ithalatta, bir defada verilebilecek teminat süresi altı ay olup, sürenin başlangıç tarihi, eşyanın serbest dolaşıma giriş tarihidir. Bu süre içerisinde teşvik belgesinin düzenlenmemiş olması halinde süre bitimini müteakip üç ay içerisinde süre uzatımı için doğrudan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na müracaat edilecektir. Verilecek ek sürenin başlangıcı bir önceki sürenin bittiği tarihtir. Teminatın çözümü için, teşvik belgesi ve eki ithal makine ve teçhizat listesi ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na müracaat edilmesi gerekecektir. Aksi takdirde teminat irat kaydedilecektir.

Otomobil üretimine yönelik olarak asgari yüzbin adet/yıl kapasiteli yeni bir yatırım yapılması veya mevcut tesislerin kurulu kapasitelerinin en az yüzbin adet/yıl artırılması halinde, teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının yüzde yirmisinin gerçekleştirilmesini müteakip, yatırım süresi içerisinde olmak kaydıyla gümrük vergisine tabi olmaksızın yatırımcılara motor silindir hacmi 1.600 cm³'e kadar olan otomobil ithaline izin verilebilir. Ayrıca, hibrit ve/veya elektrikli olmak koşuluyla otomobil ve/veya ticari araç üretimine yönelik yatırımlarda asgari yüzbin adet/yıl kapasiteli yeni bir yatırım yapılması veya mevcut tesislerin kurulu kapasitelerinin en az yüzbin adet/yıl artırılması halinde, teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının yüzde yirmisinin gerçekleştirilmesini müteakip, yatırım süresi içerisinde olmak kaydıyla gümrük vergisine tabi olmaksızın yatırımcılara ilave kapasitenin yüzde 2,5'ine kadar ve motor silindir hacmi 2.500 cm³'e kadar olan otomobil ve/veya

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

brüt ağırlığı 5 tonu geçmeyen eşya taşımaya mahsus motorlu araç ithaline yatırım süresi içerisinde olmak kaydıyla izin verilebilir. Teşvik belgesi kapsamında ithaline izin verilen toplam araç sayısı, belgede kayıtlı ilave kapasitenin yüzde onbeşini aşamaz. Ancak, belge kapsamında motor üretiminin de yer alması halinde, motor üretim kapasitesinin yüzde onbeşi kadar daha (Motor üretim kapasitesinin, otomobil üretim kapasitesinden fazla olması durumunda otomobil kapasitesi dikkate alınır.) silindir hacmi 1.600 cm³'e kadar olmak üzere ilave otomobil ithaline izin verilebilir. Bu fıkra kapsamında izin verilen gümrük vergisine tabi olmaksızın yapılacak ithalat, otomobil üretimine yönelik teşvik belgesi için otomobil, elektrikli ya da hibrit ticari araç üretimine yönelik teşvik belgesi için ticari araç ithali ile sınırlıdır.

Bakanlıkça görevlendirilecek en az iki en fazla üç personelin kullanılmış komple tesisin bulunduğu ülkede yapacakları ekspertizlerde ulaşım giderleri yatırımcı tarafından karşılanır.

1.5.2. KDV İstisnası ve İadesi

1.5.2.1. Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Makine ve Teçhizat Teslimleri ile Yazılım ve Gayri Maddi Hak Satış ve Kiralamalarında İstisna

Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince, teşvik belgesini haiz yatırımcılara teşvik belgesi kapsamında yapılacak makine ve teçhizat ithal ve yerli teslimleri ile belge kapsamındaki yazılım ve gayri maddi hak satış ve kiralamaları KDV'den istisna edilebilir. Aynı hüküm, teşvik belgesinin veya teşvik belgesi kapsamı makine ve teçhizatın devir işlemleri ile makine ve teçhizat listelerinde set, ünite, takım vb. olarak belirtilen malların kısmi teslimlerinde de uygulanır.

Sabit yatırım tutarı beşyüzmilyon Türk Lirasının üzerindeki stratejik yatırımlar kapsamında yapılacak bina-inşaat harcamaları KDV iadesinden yararlandırılabilir.

KDV Kanunu 13/d maddesi şu şekildedir: **“Yatırım Teşvik Belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimleri ile belge kapsamındaki yazılım ve gayri maddi hak satış ve kiralamaları (Şu kadar ki, yatırımın teşvik belgesinde öngörüldüğü şekilde gerçekleşmemesi halinde, zamanında alınmayan vergi alıcıdan, vergi zıya cezası uygulanarak gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.**

Zamanında alınmayan vergiler ile vergi cezalarında zamanaşımı, verginin tarihini veya cezanın kesilmesini gerektiren durumun meydana geldiği tarihi takip eden takvim yılının başından itibaren başlar).”

Söz konusu istisna hakkında KDVGUT'nin II/B.5 no.lu bölümünde düzenlemeler yapılmıştır. İstisnadan yararlanılabilmesi için, öncelikle makine-teçhizatın yatırım teşvik belgesi eki listede yer alması ve makine-teçhizat niteliğinde olması, bu makine-teçhizatın kullanıldığı faaliyetlerin tamamen veya kısmen indirim hakkı tanınan işlemlerden oluşması gerekmektedir. Sarf malzemeleri ve yedek parçalar ile hizmet üretiminde doğrudan ve zorunlu olarak kullanılanlar dışındaki masa, sandalye, koltuk, dolap, mefruşat gibi demirbaşlar makine ve teçhizat niteliğinde olmadığından istisna kapsamına girmez.

1.5.2.1.1. KDV İstisnası Uygulama Süresi Alıcı ve Satıcı Tarafından Tamamen Elektronik Ortamda (E-TUYS) Başlatılacak ve Sonlandırılacak; Vergi Dairesine Herhangi Bir Evrak İbraz Edilmeyecektir

E-TUYS uygulaması ile kâğıt ortamında YTB kalkmıştır; ancak KDVGUT'nde KDV istisnasına dair hâlen kâğıt ortam zamanındaki düzenlemeler yer almakta, istisna süreci kâğıt ortamda düzenlenmiş “istisna belgesi (EK-9A)” üzerinden açıklanmaktadır.

Tebliğdeki düzenlemelere göre; istisna kapsamında mal satın almak isteyen alıcılar, bağlı oldukları vergi dairesine başvurarak, KDV mükellefiyetlerinin bulunduğu ve makine-teçhizatı indirim hakkı tanınan işlemlerde kullanacaklarına dair istisna belgesi (EK: 9A) olarak, bu belgenin örneğini gümrük idarelerine veya yurtiçindeki satıcılara ibraz edecekler, ilgili satıcı ve/veya gümrük idaresi satılan/ithali yapan makine-teçhizat için istisna belgesi eki listede ilgili satıra kaşe ve imza uygulayacaktır.

YTB'ye kayıtlı makine-teçhizatların yurt içinden temini veya yurt dışından ithali öncesinde, bu malların satışı ve/veya ithali sırasında ve sonrasında yatırımcı, satıcı ve gümrük idaresi tarafından yapılması gerekenler kılavuzun “MAKİNE TEÇHİZAT ALIMLARI (GERÇEKLEŞMELER)” başlıklı bölümünde aşağıdaki alt başlıklarda açıklanmıştır:⁸¹

- Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Öngörülen Harcamaların Gerçekleştirilmesi

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

- İthal Makine-Teçhizat Alımı
- Yerli Makine-Teçhizat Alımı
- Yerli Makine-Teçhizat Alımına İlişkin Fatura Girişi
  - ✓ Kâğıt fatura girişleri
  - ✓ E-fatura/e-arşiv fatura girişleri
- Fatura Revize Başvurusu
- Yerli Makine-Teçhizat Alımına İlişkin Yevmiye Girişi
- Yerli Makine-Teçhizat Alımına İlişkin İade Faturası Girişi
- İthal Makine-Teçhizata Yönelik Gümrük Giriş Beyannamesi ve Yevmiye Tarih Sayısı Ekleme
- Bina-İnşaat Harcaması Bildirimi
- Arazi-Arsa Harcaması Bildirimi
- Diğer Yatırım Harcaması Bildirimi

Aşağıda yerli makine teçhizat alımı hakkında kılavuzda yer alan açıklamalara yer verilmektedir. Bina-inşaat harcaması yapan, makine teçhizat ithal eden, diğer yatırım harcaması yapan yatırımcıların kılavuzda yer alan açıklamaları ayrıca dikkate alması gerekmektedir.

E-TUYS sisteminde yatırım teşvik belgesi kapsamı ithal ve/veya yerli makine ve teçhizat alımlarının, satın alma işleminden önce, bina-inşaat, arazi-arsa ve diğer harcamaların ise satın alma işlemi sonrasında, E-TUYS üzerindeki ilgili alanlar doldurulmak suretiyle, Bakanlığa bildirilmesi gerekmektedir.

1.5.2.1.1.1. Yerli Makine-Teçhizat Alımı

Öngörülen yerli makine-teçhizat listesinde yer alan bir veya birden fazla makine-teçhizatın satın alma işlemi gerçekleştirileceğinde, satın alma yapılmadan önce E-TUYS ekranının sol menüsünün “Gerçekleşmeler” başlığının altında bulunan “Yerli Liste Gerçekleşmeleri” alanı tıklanır.

Dikkat: Teşvik Belgesi sahibi **YATIRIMCI YERLİ LİSTE GERÇEKLEŞMESİNİ SİSTEME GİRERKEN SATICIYI BU SÜRECE İLİŞKİN OLARAK BİLGİLENDİRMEKLE YÜKÜMLÜDÜR.** Satıcı sorgu ekranından yatırımcının teşvik belgesi olup olmadığını ve satın almaya konu makine-teçhizatın desteklenip desteklenmediğini görüntüler (Satıcı yalnızca belgeyi görüntüleyebilir, onaylama vs. bir işlem yapamaz) ve fatura keserken örneğin teşvik belgesi kapsamında **KDV İSTİSNASI**

OLUP OLMADIĞINI DİKKATE ALARAK FATURA KESER. E-TUYS'ta onaylanan teşvik belgesi kapsamı makine-teçhizata ilişkin vergisel teşviklere ilişkin bilgiler, E-TUYS ile entegre biçimde çalışan Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın (dolayısıyla vergi dairelerinin) sistemi ile paylaşılmaktadır.

KDV İSTİSNASINA İLİŞKİN YAZI ALMAK için vergi dairesine başvuran firmaların, firma vergi no, yatırım teşvik Belge No ve Belge ID sunması yeterlidir.

Yerli Liste Gerçekleşmeleri butonu tıklanıldığında ekranın sağ tarafına halihazırda aktif olan yatırım teşvik belgeleri liste halinde gelir. Bu aşamada işlem yapılmak istenen yatırım teşvik belgesi, solunda yer alan kutucuk tıklanmak suretiyle seçilir. İşlem yapılmak istenen aktif yatırım teşvik belgesi seçildikten sonra hemen üzerinde yer alan “Yerli Liste Getir” butonu tıklanır ve ekrana aşağıda yer alan görüntü gelir. Satın alma yapılacak makine-teçhizat solunda yer alan kutucuk tıklanmak suretiyle seçilip ekranın sol üstünde yer alan “Gerçekleştir” butonu tıklanıldığında ilgili pencere açılır. Bu ekranda ilgili alanlara satıcının vergi numarası ve e-mail adresi girildikten sonra “Kaydet” butonu tıklanır. Yatırımcı tarafından bu işlem gerçekleştirildiğinde, tanımlanan satıcının e-mail adresine Bakanlık tarafından aşağıda bir örneği yer alan bilgilendirmeye yönelik otomatik olarak oluşturulmuş bir e-posta iletir.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Sayın İlgili,

KDV istisnası uygulanarak makina teçhizat satacağınız (Yatırım Teşvik Belgesi Numarası) numaralı Yatırım Teşvik Belgesi sahibi (Firma Unvanı) yatırımcıyı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı web sitesinden E-TUYS Makina Doğrulama alanından aşağıda yer alan bilgileri kullanarak teyit edebilirsiniz.

Vergi No: ....

Teşvik Belge No: ...

Barkod: ...

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye

Genel Müdürlüğü

Satıcı firma tarafından Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Dijital Bakanlık web sitesinde (<https://dijitalbakanlik.sanayi.gov.tr>) sıralanan birimler arasından “Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü” seçilir. Açılan sayfada “Makine Doğrulama” başlıklı hizmet seçilerek “E-TUYS Makine Doğrulama” alanına ulaşılır.

Satıcı firma tarafından ekranda yer alan bilgiler eksiksiz olarak girilir ve “Sonuç Getir” butonuna tıklanır. Bu işlem yapıldığında satıcı firmanın ekranına; yatırımcı unvanı, yatırım teşvik belgesi tarihi ve sayısı, yerli makine-teçhizat listesinde yer alan makine-teçhizat isimleri, ***satın alma yapılabilecek makine-teçhizat miktarı ve birimi ile makine-teçhizatın KDV istisnası kapsamında olup olmadığına ilişkin bilgileri içeren bir tablo gelir.***

Dikkat: Makine doğrulama mailini alan satıcı eğer sistemde “sonuç bulunamadı” gibi bir hata ile karşılaştığını ifade ediyorsa yatırımcı firma satıcı ve mail adresini yeni baştan sistemden girerek işlemi tekrar etmelidir. Bu esnada vergi no, Teşvik Belge No ve Barkod numaralarının doğru olduğunun kontrol edilmesi önem arz etmektedir. Sorunların büyük çoğunluğu yanlış kod ve numara girişinden kaynaklanmaktadır. Bu işleme rağmen hata devam ediyorsa yatırımcı firma, etuys@sanayi.gov.tr adresine hata alınan sayfanın ekran görüntüsünü ve karşılaşılan hataya ilişkin açıklamayı, Yatırımcı Unvanı, Belge No ve Belge ID ile birlikte e-posta olarak iletmelidir. E-postalara ortalama iki iş günü içerisinde yanıt verilmektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Makine Doğrulama Servisi aracılığıyla doğrulanan bilgiler ışığında **satıcı firma; KDV istisnası destek unsuru uygulanacak makine-teçhizatı KDV istisnası uygulamak suretiyle, makine-teçhizat listesinde yer almayan veya listede yer almakla birlikte KDV İstisnası destek unsuru öngörülmeven ya da belirlenen miktarı aşan sayıdaki makine-teçhizat alımlarında ise KDV istisnası uygulanmaksızın satış işlemini gerçekleştirir.**

E-TUYS'ta onaylanan teşvik belgesi kapsamı makine-teçhizata ilişkin vergisel teşviklere ilişkin bilgiler, E-TUYS ile entegre biçimde çalışan Hazine ve Maliye Bakanlığının (dolayısıyla vergi dairelerinin) sistemi ile otomatik olarak paylaşılmaktadır.

Dikkat: Yerli Makine-Teçhizat Listelerinde yapılan **gerçekleşmeler Hazine ve Maliye Bakanlığı'na (dolayısıyla vergi dairelerine) yapıldığı günün akşamı iletilmektedir** ve yapılan gerçekleştirmeleri, ilgili kurumlar kendi sistemlerinde bir sonraki gün görebilmektedir. **Bu nedenle fatura işlemlerinin gerçekleştirme yaptığı günden bir gün sonra yapması gerekmektedir.**

Dikkat: Fatura onaylandıktan sonra bilgiler yatırım teşvik belgesine yansıtılarak Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine iletilecek olup, onay işleminden sonra fatura üzerinde herhangi bir değişiklik yapılamamaktadır. Onaylanmayan faturalar kapsamında yapılan harcamalar yatırım teşvik belgesine yansıtılmayacağından, tamamlama vizesi başvurusu için, fatura onaylama işleminin yatırımcı tarafından mutlaka yapılması gerekmektedir. Onaylama işlemi öncesi fatura bilgilerinin doğruluğu kontrol edilmelidir. Fatura Onayla” butonu ile onaylanmayan faturalar “Fatura Sil” butonu ile sistemden silinebilmektedir.

Dikkat: SATICI FIRMALARIN KDV İADESİ İŞLEMLERİ sebebiyle teşvik kapsamlı satış işleminin

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

gerçekleştirildiğinin HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI NEZDİNDE GÖRÜNTÜLENEBİLMESİ / TESPİT EDİLEBİLMESİ İÇİN FATURALARIN SİSTEME GİRİLEREK ONAYLANMIŞ OLMASI GEREKMEKTEDİR.

Onaylanan faturaların KDV istisnasından yararlanmasına engel teşkil edecek bir sorun bulunması halinde onaylarının kaldırılarak, yeniden ilgili faturada düzenleme yapabilmek için “Fatura Revize Başvurusu” talep edilebilir.

1.5.2.1.1.2. Yerli Makine-Teçhizat Alımına İlişkin Yevmiye Girişi

Yerli makine-teçhizat şirket aktiflerine kaydedildikten sonra yevmiye defterindeki aktifleşme bilgilerinin sisteme kılavuzda açıklanan esaslar dahilinde girilmesi gerekmektedir.

1.5.2.2. Bina İnşaat Harcamalarında KDV İadesi ve KDV İstisnası

Sabit yatırım tutarı 500.000.000 TL'nin üzerindeki stratejik yatırımlar kapsamında yapılacak bina-inşaat harcamaları KDV iadesinden yararlandırılabilir. KDV Kanunu'nun Geçici 30. maddesi uyarınca 01/05/2022 tarihine kadar yatırım teşvik belgeleri kapsamında asgari 500.000.000 TL tutarında sabit yatırım öngörülen yatırımlara ilişkin inşaat işleri nedeniyle yüklenilen ve takvim yılı sonuna kadar indirim yoluyla telafi edilemeyen katma değer vergisi, izleyen yıl talep edilmesi halinde belge sahibi mükellefe iade olunabilecektir. Teşvik belgesine konu yatırımın tamamlanmaması halinde, iade edilen vergiler, vergi ziyai cezası uygulanarak iade tarihinden itibaren gecikme faizi ile tahsil edilir. Bu vergiler ve cezalarında zamanaşımı, verginin tarhını veya cezanın kesilmesini gerektiren durumun meydana geldiği tarihi takip eden takvim yılı başında başlar. Söz konusu istisnanın uygulama usul ve esasları KDV Genel Uygulama Tebliğinin “II/E-4. Büyük Yatırımlara İlişkin İstisna” başlıklı kısmında düzenlenmiştir.

1.5.2.3. İmalat Sanayiine Yönelik Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamındaki İnşaat İşlerinde 2017 ilâ 2024 Yıllarına Özel Bir Düzenleme

2012/3305 sayılı Kararnameye eklenen Geçici 8. maddede yapılan düzenlemeye göre, bu karar ve daha önceki kararlara istinaden **imalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu: 15-37)** düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ilâ

01/05/2022 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için “**bina-inşaat harcamalarında KDV iadesi**” teşvik belgesi üzerinde herhangi bir işlem yapılmaksızın uygulanacaktır. Konu hakkında **KDV Kanunu'nun Geçici 37.** Maddesinde yasal düzenleme yer almakta olup, istisnanın uygulama usul ve esasları KDV Genel Uygulama Tebliğinin “II/E-7. İmalat Sanayiine Yönelik Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamındaki İnşaat İşleri” başlıklı kısmında düzenlenmiştir.

Söz konusu düzenlemeye göre, imalat sanayiine yönelik yatırım teşvik belgesi kapsamında;

- **Asgari 50.000.000 TL** sabit yatırım öngörülen yatırımlara ilişkin inşaat işleri nedeniyle ilgili yılın ilk altı aylık döneminde söz konusu yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere düzenlenen faturalarda yer alan ve bu süre içinde indirim yoluyla telafi edilemeyen KDV'nin bu altı aylık dönemi izleyen bir yıl içinde,
- **Asgari 50.000.000 TL sabit yatırım** öngörülen yatırımlara ilişkin inşaat işleri nedeniyle ilgili yılın ikinci altı aylık döneminde söz konusu yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere düzenlenen faturalarda yer alan ve bu süre içinde indirim yoluyla telafi edilemeyen KDV'nin bu altı aylık dönemi izleyen bir yıl içinde,
- **50.000.000 TL tutarına kadar sabit yatırım** öngörülen yatırımlara ilişkin inşaat işleri nedeniyle ilgili yılda söz konusu yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere düzenlenen faturalarda yer alan ve aynı yılın sonuna kadar indirim yoluyla telafi edilemeyen KDV'nin söz konusu yılı izleyen yıl içinde, talep edilmesi halinde iadesi mümkün olabilecektir.

1.5.2.4. İmalat Sanayii ve Turizme Yönelik Bina İnşaat Harcamalarında KDV İstisnası

7/A. İmalat Sanayii ile Turizme Yönelik Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamındaki İnşaat İşleri 3065 sayılı Kanunun 7394 sayılı Kanunla değişik geçici 37'nci maddesinde, “İmalat sanayii ile turizme yönelik yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki inşaat işlerine ilişkin mal teslimleri ve hizmet ifaları 31/12/2025 tarihine kadar katma değer vergisinden müstesnadır.”

Kapsam: Söz konusu düzenleme ile 31/12/2025 tarihine kadar uygulanmak üzere imalat sanayii ile turizme yönelik yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki inşaat işlerine

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

ilişkin 1/5/2022 tarihinden itibaren yapılan teslim ve hizmetler KDV'den istisna edilmiştir.

İstisnanın Uygulaması: İstisnadan yararlanmak isteyen yatırım teşvik belgesi sahibi mükellefler KDV yönünden bağlı oldukları vergi dairesine istisna belgesi almak için başvuruda bulunurlar. Başvuruda bulunan mükellefler tarafından inşaat işlerine ilişkin istisna kapsamında alınacak mal ve hizmet listesi, hazırlanan projeye uygun olarak elektronik ortamda sisteme girilir. Vergi dairesince gerekli kontroller yapıldıktan sonra şartları sağlayanlara elektronik olarak sisteme girilen mal ve hizmetle sınırlı olmak üzere istisna belgesi verilir (EK:30).

İstisnanın Beyanı: Bu istisna kapsamında yapılan teslim ve hizmetler, teslim ve hizmetin yapıldığı döneme ait KDV beyannamesinin "İstisnalar-Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler" kulakçığının, "Tam İstisna Kapsamına Giren İşlemler" tablosunda 339 kod numaralı "İmalat Sanayii ile Turizme Yönelik Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamındaki İnşaat İşlerine İlişkin Teslim ve Hizmetler" satırı aracılığıyla beyan edilir. Bu satırın "Teslim ve Hizmet Tutarı" sütununa istisnaya konu teslim ve hizmetlerin KDV hariç tutarı, "Yüklenilen KDV" sütununa bu teslim ve hizmetlere ilişkin alım ve giderlere ait belgelerde gösterilen toplam KDV tutarı yazılır. İade talep etmek istemeyen mükellefler, "Yüklenilen KDV" sütununa "0" yazmalıdır.

1.5.3. Faiz Desteği

Kararın 11. maddesine göre, talep edilmesi halinde, bölgesel teşvik uygulamaları ve stratejik yatırımlar kapsamında desteklerden yararlanacak yatırımlar için bankalardan kullanılacak en az bir yıl vadeli yatırım kredilerinin teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının yüzde yetmişine kadar olan kısmı için ödenecek faizin veya kâr payının;

3. bölgede yapılacak bölgesel yatırımlar için Türk lirası cinsi kredilerde üç puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerde bir puanı,
4. bölgede yapılacak bölgesel yatırımlar için Türk lirası cinsi kredilerde dört puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerde bir puanı,
5. bölgede yapılacak bölgesel yatırımlar için Türk lirası cinsi kredilerde beş puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerde iki puanı,
6. bölgede yapılacak bölgesel yatırımlar için Türk Lirası cinsi kredilerde yedi puanı, döviz kredileri ve

dövize endeksli kredilerde iki puanı,

d) Bölge ayrımı yapılmaksızın tüm bölgelerde gerçekleştirilecek Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen stratejik yatırımlar için Türk lirası cinsi kredilerde yatırım konusu ürün yüksek teknoloji seviyesinde ise on puanı, diğerlerinde sekiz puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerde iki puanı; diğer stratejik yatırımlar için Türk lirası cinsi kredilerde beş puanı, döviz kredileri ve dövize endeksli kredilerde iki puanı,

e) Faiz desteği tutarı, üçüncü fıkrada belirtilen faiz desteği tutarından düşük olmamak ve sabit yatırım tutarının yüzde yirmisini geçmemek kaydıyla 17. maddenin birinci fıkrasının (t) bendi kapsamındaki yatırımlar için Türk lirası cinsi kredilerde yedi puanı, döviz ve dövize endeksli kredilerde üç puanı,

f) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kaynaklı TL cinsinden "Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi" kapsamında; 8 inci maddenin birinci ve altıncı fıkraları ile 17'nci maddenin birinci fıkrasında belirtilen yatırımlar için beş puanı, üçüncü fıkranın ikinci cümlesinde belirtilen yatırımlar için Bakanlıkça ilan edilecek aracı kurumlar tarafından sağlanan krediler kapsamında 5 inci ve 6'ncı bölgelerde yedi puanı, diğer bölgelerde kendi bölgesinde geçerli olan puanı,

Bakanlıkça da uygun görülmesi halinde azami ilk beş yıl için ödenmek kaydıyla bütçe kaynaklarından karşılanabilir.

Faiz veya kâr payı desteği içeren teşvik belgelerine konu yatırımlardan finansal kiralama yöntemiyle gerçekleştirilecek olanlar için de faiz veya kâr payı ödemelerini içeren itfa planı yapılması kaydıyla aynı şartlarla faiz desteği öngörülebilir.

Bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında yapılacak yatırımlarda proje bazında sağlanacak faiz desteği tutarları;

- 3. bölgede 1.000.000 Türk lirasını,
- 4. bölgede 1.200. 000 Türk lirasını,
- 5. bölgede 1.400.000 Türk lirasını
- 6. bölgede 1.800.000 Türk lirasını geçemeyecektir.

Faiz desteği tutarı, bölge ayrımı olmaksızın;

- Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen stratejik

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

yatırımlarda sabit yatırım tutarının %20'sini aşmamak kaydıyla, diğer stratejik yatırımlarda ise sabit yatırım tutarının %10'unu aşmamak kaydıyla 75.000.000 Türk lirasını

- 17. maddenin birinci fıkrasının (aa) ve (bb) bentleri kapsamındaki yatırımlarda sabit yatırım tutarının %10'unu geçmemek kaydıyla 10.000.000 TL'ni geçemeyecektir.

Döviz kredisi ile gerçekleştirilecek yatırımlarda faiz desteği uygulaması, vade tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru dikkate alınarak yapılacaktır.

17. birinci fıkrasının (n) bendi kapsamına giren yatırım konularındaki kullanılmış komple tesis hariç olmak üzere kullanılmış makine ve teçhizat ile belediyelerin yapacağı yatırımlar için faiz veya kâr payı desteği uygulanmayacaktır.

1.5.4. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği

Kararın 12. maddesine göre, stratejik yatırımlar ve bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında desteklenen yatırımlardan, tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgesinde kayıtlı istihdamı aşmamak kaydıyla;

- a) Komple yeni yatırımlarda, teşvik belgesi kapsamında gerçekleşen yatırımın sağlanan,
- b) Diğer yatırım cinslerinde, yatırımın tamamlanmasını müteakip, yatırıma başlama tarihinden önceki son altı aylık dönemde (mevsimsel özellik taşıyan yatırımlarda bir önceki yıla ait mevsimsel istihdam ortalamaları dikkate alınır) Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen ortalama işçi sayısına teşvik belgesi kapsamında gerçekleşen yatırımın ilave edilen,

istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı Bakanlık bütçesinden karşılanacaktır.

2012/3305 sayılı Kararnamenin "Sigorta primi işveren hissesi desteği" başlıklı 12. maddesine eklenen aşağıdaki madde ile;

Destek uygulamasının bitimini müteakip yatırımcıların Sosyal Güvenlik Kurumu'na müracaat ederek talep etmeleri halinde sigorta primi işveren hissesi desteği uygulaması süresince işyerinden bu destek kapsamında muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na

her ay bildirilen kadın ve/veya genç (18-25 yaş) sigortalılardan çalışma süreleri 1 yılı aşanların sayısı hesaplanır.

Teşvik belgesi üzerinde herhangi bir işlem yapılmaksızın belgede belirtilen ilave istihdam sayısını geçmemek üzere, hesaplanan sayıda kadın ve/veya genç sigortalı için teşvik belgesinde belirtilen sürelerle her bir yıl için 1 ay ilave edilerek uygulanır. Bu fıkra kapsamında sağlanan destek tutarı, dördüncü fıkrada belirtilen orana karşılık gelen azami destek tutarının hesaplanmasında dikkate alınır.

Bu hüküm, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarih ve sonrasında yapılan yatırım teşvik belgesi müracaatlarına uygulanacaktır.

Bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında desteklenen yatırımlarda söz konusu destek aşağıda belirtilen sürelerde uygulanacaktır.

Bölgeler	Uygulama Süresi
1	2 yıl
2	3 yıl
3	5 yıl
4	6 yıl
5	7 yıl
6	10 yıl

Stratejik yatırımlar için bu destek 6. bölgede 10 yıl, diğer bölgelerde 7 yıl süreyle uygulanır.

Yararlanılan sigorta primi işveren hissesi desteğinin tutarı, bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında desteklenen yatırımlarda sabit yatırım tutarının aşağıda belirtilen oranlarını geçemeyecektir.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Bölgeler	Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteğinin Sabit Yatırım Tutarına Oranı (%)
1	10
2	15
3	20
4	25
5	35

Stratejik yatırımlarda sigorta primi işveren hissesi desteğinin miktarı 1, 2, 3, 4 ve 5. bölgelerde sabit yatırım tutarının yüzde on beşini geçemez. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen stratejik yatırımlarda bu kısıt uygulanmaz.

İşveren hissesine ait primlerin karşılanabilmesi için, işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na vermesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutar ile Bakanlıkça karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın yasal süresi içerisinde ödenmiş olması şarttır. İşveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan Sosyal Güvenlik Kurumu'na yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı işverenden tahsil edilir.

Genel teşvik uygulamaları kapsamında desteklenen, tersanelerin gemi inşa yatırımlarında tamamlama vizesi şartı aranmaksızın belge konusu geminin yapımında istihdam edilen işçiler için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı Bakanlıkça karşılanabilir. Bu destek, gemi inşası devam etse dahi yatırıma başlama tarihinden itibaren en fazla on sekiz ay süreyle uygulanır. Ancak, yatırım süresi ve sözleşmesi devam eden yatırımlar da dahil olmak üzere Savunma Sanayii Müsteşarlığı ile imzalanan sözleşmeye istinaden gerçekleştirilecek projelerde bu destek yatırıma başlama tarihinden itibaren sözleşme süresi sonuna kadar uygulanır. Yat, yüzer tesis ve deniz araçları da bu kapsamda değerlendirilir. Maden arama yatırımlarında ise, bu desteğin uygulanmasına ikinci fıkrada belirtilen süreler dikkate alınarak tamamlama vizesi yapılmadan önce de başlanabilecektir.

Bu desteğin uygulanacağı teşvik belgesi kapsamındaki yatırıma ait tesiste, işverenin sosyal güvenlik işyeri numarası altında ilgili mevzuatta belirlenen alt işverenler tarafından istihdam edilen işçi sayısı da dikkate alınabilecektir.

Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak aktarımlarla ilgili usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.

1.5.4.1. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteğinin Artırımı Uygulanması İmkânı

21.08.2020 tarih ve 31220 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan 2846 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararı ile 2012/3305 sayılı Kararın "Sigorta primi işveren hissesi desteği" ile ilgili olarak aşağıdaki fıkra kararın 12. maddesine eklenmiştir.

"(10) Teşvik belgesi düzenlenmesine ilişkin müracaat aşamasında talep edilmesi halinde, vergi indiriminden yararlanılmamak kaydıyla, dördüncü ve beşinci fıkrada belirtilen oranlar 15 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen yatırıma katkı oranının yarısı kadar artırılarak uygulanır."

Kararın 12. maddesinde sigorta primi işveren desteği uygulaması ile ilgili şartlar yer almaktadır. Buna göre yararlanılan sigorta primi işveren hissesi desteğinin tutarı, bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında desteklenen yatırımlarda sabit yatırım tutarının aşağıda belirtilen oranları geçememektedir.

Bölgeler	Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteğinin Sabit Yatırım Tutarına Oranı (%)
1	10
2	15
3	20
4	25
5	35

Stratejik yatırımlarda ise sigorta primi işveren hissesi desteğinin miktarı 1, 2, 3, 4 ve 5. bölgelerde sabit yatırım tutarının %15'ini geçemez. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen stratejik yatırımlarda bu kısıt uygulanmaz.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Yapılan yeni düzenleme uyarınca;

1- Teşvik belgesi düzenlenmesine ilişkin müracaat aşamasında talep edilmesi halinde,

2- Vergi indiriminden yararlanılmamak kaydıyla, dördüncü ve beşinci fıkrada belirtilen oranlar 15 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen **yatırıma katkı oranının yarısı kadar artırılarak** uygulanır.

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteğinin Sabit Yatırım Tutarına Oranı (%)		
Bölgeler	Bölgesel	Stratejik
1	17,5	35
2	25	40
3	32,5	45
4	40	50
5	55	60

Teşvik müracaatında bulunacak mükelleflerin teşvik başvurusu yapmadan önce gerekli hesaplamaları yaparak hangi alternatifin kendi durumları için avantaj yaratacağını önceden hesaplamaları ve buna göre teşvik müracaatında bulunmaları doğru olacaktır.

1.5.5. Sigorta Primi Desteği

Kararın 13. maddesine göre, 6. bölgede; stratejik yatırımlar ve bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında teşvik belgesine istinaden gerçekleştirilecek yatırımla sağlanan ilave istihdam için, tamamlama vizesi yapılan teşvik belgesinde kayıtlı istihdam sayısını aşmamak kaydıyla, işveren tarafından SGK'ya ödenmesi gereken sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı, tamamlama vizesinin yapılmasını müteakip 10 yıl süreyle işveren adına Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinden karşılanabilecektir. Bu destek, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen stratejik yatırımlar için, 6. bölge dışında kalan bölgelerde, yatırıma konu olan ürün yüksek teknoloji seviyesinde ise 7 yıl, diğerlerinde ise 5 yıl süreyle sağlanabilecektir.

Bu destekten yararlanılabilmesi için, muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinin yasal süresi içerisinde verilmesi ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca karşılanmayan işçi hissesine ait tutarın yasal süresi içerisinde ödenmiş olması şarttır. Bu destekten yararlanan yatırımcı tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan SGK'ya yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı işverenden tahsil edilecektir.

Kararın 12 nci maddenin sekizinci fıkrasında yer alan hüküm sigorta primi desteği için de uygulanabilir. Sekizinci fıkrada yer alan hükümde yer alan ifadeye göre:

Bu desteğin uygulanacağı teşvik belgesi kapsamındaki yatırıma ait tesiste, işverenin sosyal güvenlik işyeri numarası altında ilgili mevzuatta belirlenen alt işverenler tarafından istihdam edilen işçi sayısı da dikkate alınabilecektir.

12 nci maddenin onbirinci fıkrasında yer alan hüküm, sigorta primi desteği için de aynı dönemler için uygulanır. Onbirinci fıkrada yer alan hükümde yer alan ifadeye göre:

Destek uygulamasının bitimini müteakip yatırımcıların Sosyal Güvenlik Kurumuna müracaat ederek talep etmeleri halinde sigorta primi işveren hissesi desteği uygulaması süresince işyerinden bu destek kapsamında muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde Sosyal Güvenlik Kurumuna her ay bildirilen kadın ve/veya genç (18-25 yaş) sigortalılardan çalışma

süreleri 1 yılı aşanların sayısı hesaplanır. Teşvik belgesi üzerinde herhangi bir işlem yapılmaksızın belgede belirtilen ilave istihdam sayısını geçmemek üzere, hesaplanan sayıda kadın ve/veya genç sigortalı için teşvik belgesinde belirtilen sürelerle her bir yıl için 1 ay ilave edilerek uygulanır. Bu fıkra kapsamında sağlanan destek tutarı, dördüncü fıkrada belirtilen orana karşılık gelen azami destek tutarının hesaplanmasında dikkate alınır. Bu hüküm, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarih ve sonrasında yapılan yatırım teşvik belgesi müracaatlarına uygulanır.

1.5.6. Gelir Vergisi Stopajı Desteği

Kararın 14. maddesine göre, 6. bölge ve/veya Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen stratejik yatırımlar için düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlarla sağlanan

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

ilave istihdam için, belgede kayıtlı istihdam sayısını aşmamak kaydıyla, işçilerin ücretlerinin asgari ücrete tekabül eden kısmı üzerinden hesaplanan gelir vergisi, yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçtiği tarihten itibaren 10 yıl süreyle verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk edecek vergiden terkin edilecektir. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen stratejik yatırımlar için bu destek, yatırıma konu olan ürün yüksek teknoloji seviyesinde ise azami 500, diğerlerinde ise azami 300 çalışan için uygulanacaktır.

Yatırımın tamamlanamaması veya teşvik belgesinin iptal edilmesi halinde, gelir vergisi stopajı desteği uygulaması nedeniyle terkin edilen vergiler, vergi ziyayı cezası uygulanmaksızın gecikme faiziyle birlikte tahsil olunacaktır.

Yatırımın faaliyete geçmesinden önce devri halinde devralan, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla gelir vergisi stopajı desteğinden yararlanacaktır. Yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçmesinden sonra devri halinde, gelir vergisi stopajı desteği uygulamasından devir tarihine kadar devreden, devir tarihinden sonra ise kalan süre kadar devralan yararlanacaktır.

1.5.7. Vergi İndirimi

Kararın 15. maddesine göre, bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlarda, indirimli olarak uygulanacaktır Kurumlar Vergisi Kanun'un 32/A maddesi çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi, öngörülen yatırıma katkı tutarına ulaşınca kadar aşağıda belirtilen oranlarda.

Bölgeler	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranı (%)
1	15	50
2	20	55
3	25	60
4	30	70
5	40	80
6	50	90

Stratejik yatırımlar için tüm bölgelerde uygulanacak vergi indirimi oranı % 90 ve yatırıma katkı oranı %50'dir.

Bu maddenin uygulamasında;

Yatırıma katkı tutarı, indirimli gelir veya kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle tahsilinden vazgeçilen vergi yoluyla yatırımların Devletçe karşılanacak tutarını,

Yatırıma katkı oranı ise, yatırıma katkı tutarının yapılan toplam yatırıma bölünmesi suretiyle bulunacak oranı ifade etmektedir.

Bu maddeye göre hesaplanacak yatırıma katkı tutarına mahsuben, gerçekleştirilen yatırım harcaması tutarını aşmamak ve toplam yatırıma katkı tutarının %80'ini geçmemek üzere yatırım döneminde yatırımcının diğer faaliyetlerinden elde edilen kazançlarına indirimli gelir veya kurumlar vergisi uygulanabilecektir.

Aşağıda sayılan kurum, ortaklık, yatırım ve harcamalar ise vergi indirimi desteğinden yararlanamayacaktır.

- Arazi, arsa, royalti, yedek parça ve amortismanı tâbi olmayan diğer harcamalar,

-Kurumlar Vergisi Kanunu gereği finans ve sigortacılık konularında faaliyet gösteren kurumlar,

- İş ortaklıkları,

- 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen yatırımlar,

- Rödovans sözleşmesine bağlı olarak yapılan yatırımlar.

İndirimli oranlar stopaj suretiyle yapılan vergilendirmede uygulanmayacaktır.

1.5.7.1. Bazı sektörlerde 2017 ilâ 2022 yıllarına mahsus ilave vergi indirimi uygulaması

2012/3305 sayılı Kararnameye eklenen Geçici 8. madde kapsamında, bu karar ve daha önceki kararlara istinaden imalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu: 15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, **1.1.2017 ilâ 31.12.2022** tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için;

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

bölgesel ve stratejik teşvik uygulamaları kapsamında vergi indirimi desteğinde uygulanacak yatırıma katkı oranları her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirimi tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde yatırımcının diğer faaliyetlerinden elde ettiği kazançlarına uygulanacak oranı %100 olmak üzere, teşvik belgesi üzerinde herhangi bir işlem yapılmaksızın uygulanacaktır.

Buna göre, **01.01.2020 – 31.12.2022** tarihleri arasında **gerçekleştirilecek yatırım harcamaları** kapsamında vergi indirimi hesabında yatırıma katkı oranları aşağıdaki gibi uygulanacaktır.

	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Büyük Ölçekli Yatırımlar	Stratejik Yatırımlar
Bölgeler	Yatırıma katkı oranı (%)	Yatırıma katkı oranı (%)	Yatırıma katkı oranı (%)
1	15 + 15 = 30	25 + 15 = 40	50+15=65
2	20 + 15 = 35	30 + 15 = 45	50+15=65
3	25 + 15 = 40	35 + 15 = 50	50+15=65
4	30 + 15 = 45	40 + 15 = 55	50+15=65
5	40 + 15 = 55	50 + 15 = 65	50+15=65
6	50 + 15 = 65	60 + 15 = 75	50+15=65

07.08.2019 tarih ve 30855 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan 1402 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile **2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'da** Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında önemli değişiklikler yapılmış ve **büyük ölçekli yatırımlara sağlanan teşvikler kaldırılmıştı**. Bununla birlikte geçmişte (07.08.2019 öncesinde) büyük ölçekli yatırımlara ilişkin düzenlemeler kapsamında desteklenmeye başlanan yatırımlar için vergi indirimi uygulaması yukarıdaki oranlar dahilinde devam edecektir.

01.01.2020 – 31.12.2022 tarihleri arasında, yatırıma katkı tutarının, yatırım döneminde yatırımcının diğer faaliyetlerinden elde ettiği kazançlarına uygulanacak oranı %100 olarak dikkate alınacaktır.

Yatırıma katkı tutarı, indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle tahsilinden vazgeçilen vergi yoluyla yatırımların Devletçe karşılanacak tutarını ifade etmektedir. Toplam Yatırıma

Katkı Tutarı aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

[Toplam yatırıma katkı tutarı = Toplam yatırım harcaması x Yatırıma katkı oranı]

Her bir hesap döneminde yararlanılabilecek Yatırıma Katkı Tutarı ise;

[Cari yatırım döneminde gerçekleştirilen yatırım harcaması x Yatırıma katkı oranı] şeklinde hesaplanmaktadır.

İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu: 15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında 01.01.2017 ilâ 31.12.2022 arası hesap dönemlerinde yatırıma katkı tutarının “yatırım döneminde” yatırımcının diğer faaliyetlerinden elde ettiği kazançlarına uygulanacak oranı % 100 olarak dikkate alınacaktır.

Söz konusu yatırımlar için hesaplanan katkı tutarı dikkate alınmak suretiyle kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirimi tüm bölgelerde yüzde yüz oranında uygulanacaktır.

Diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlara indirimli kurumlar vergisi uygulanması açısından “yatırım dönemi” ifadesinden, yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırıma fiilen başlanılan tarihi içeren geçici vergilendirme döneminin başından tamamlama vizesi yapılması amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na müracaat tarihini içeren geçici vergilendirme döneminin son gününe kadar olan sürenin anlaşılması gerekmektedir. Öte yandan yatırımın fiilen tamamlandığı tarihin, tamamlama vizesinin yapılmasına ilişkin olarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na müracaat tarihinden önceki bir geçici vergilendirme dönemine isabet etmesi halinde ise yatırımın

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

fiilen tamamlandığı tarihi içeren geçici vergilendirme döneminin son gününün yatırım döneminin sona erdiği tarih olarak dikkate alınması gerekmektedir. (Örneğin: YTB 30/10/2020 tarihli ve fiili harcamalar 2020/Aralık ayında başlamışsa ve yatırım 27/04/2023'de tamamlanmış ise yatırım dönemi 01/10/2020 – 30/06/2023 tarihleri arası olacaktır.)

1.5.7.2. İndirimli Kurumlar Vergisi Uygulamasında “Harcama” Kavramı

Gerek Kurumlar Vergisi Kanunu'nda gerekse 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ve Tebliğlerde İndirimli Kurumlar Vergisi uygulaması açısından “yatırım harcaması”nın açık bir tanımına yer verilmemiş, yalnızca ilgili düzenlemelerin muhtelif yerlerinde “yatırım harcaması” olarak değerlendirilmeyecek kalemler açıklanmıştır.

Önceki yatırım teşvik sistemi olan “yatırım indirimi” müessesesinde 22 sayılı Gelir Vergisi Sirküleri'nin “Yatırım İndirimi Uygulamasının Başlangıcı” başlıklı bölümünde aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

“Yatırım indirimi uygulamasına, yatırımın konusunu oluşturan aktif değerlere ilişkin harcamaların yapıldığı takvim yılından itibaren başlanılır ve indirimden yararlanılacak tutara ulaşıncaya kadar devam olunur.

Bu uygulama bakımından “harcama”, yatırım indirimine konu iktisadi kıymetlere ilişkin bedelin ödenmesi ya da borçlanması, bu iktisadi kıymetlerin işletmenin aktifindeki herhangi bir hesaba kaydedilmesi ve iktisadi kıymetlere yatırımcı tarafından tasarruf edilebilir duruma gelmesi anlamına gelmektedir.

Yurt dışından sağlanacak yatırım mallarına ait harcamalara ilişkin yatırım indirimi, kat'î ithalleri yapıp gümrükten çekilerek işletmenin aktifindeki bir hesaba alındığı tarihte uygulanacaktır. Mal ve hizmet üretim yeri olarak kullanılmak üzere inşa edilen bina yatırımlarında veya yatırım indirimine tabi iktisadi kıymetlerin parça parça satın alınıp monte edilmesi durumunda yatırım indirimi istisnası, harcamaların yapılmaya başlandığı yıldan itibaren uygulanır.”

Vergi indirimi (indirimli kurumlar vergisi) teşvikinde “harcama” kavramı önemli bir yere sahiptir. Yatırımcı, YTB'de taahhüt ettiği yatırım harcamalarını gerçekleştirmek suretiyle yatırımını tamamlamakla yükümlüdür. Burada “harcama” kavramı kelime anlamıyla nakit ödeme olarak değerlendirilmelidir

kanaatindeyiz. Bilindiği üzere TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinde de benzer şekilde nakden yapılan harcamalar destek kapsamında görülmekte; vadeli çek verilmiş olması dahi destek kapsamında bir harcama yapılması için yeterli görülmemektedir. İndirimli kurumlar vergisi hesabında dikkate alınacak yatırım harcamaları tespit edilirken de aynı yaklaşımın gösterilmesi yerinde olacaktır. Keza uygulamada en çok karşılaşılan iki konuya dair aşağıda yer vereceğimiz özetlerden de görüleceği üzere, Mali İdare de yatırım harcamalarına temelde nakit çıkışı yönünden yaklaşmakta ve hatta bununla da yetinmeyerek, nakit ödenen yatırım malının işletme aktifine girmesi şartını da aramaktadır.

1.5.7.2.1. Finansal Kiralama Sözleşmelerinde Henüz Ödenmemiş Taksitler Yatırım Harcaması Olarak Görülebilecek midir?

- 10/05/2016 tarih ve 66491453-007-3 sayılı özelge

- Teşvik belgesinin tamamlama vizesi esnasında belge kapsamında finansal kiralama yolu ile temin edilen ve halen kiralama süreleri devam eden makine teçhizatın gerçekleşen yatırım listesindeki bedelinin hangi tutar üzerinden dikkate alınacağı hususunda Ekonomi Bakanlığından görüş isteyen,

- Ekonomi Bakanlığı'nın, “Yatırım teşvik belgesi kapsamında finansal kiralama yoluyla temin edilen makine ve teçhizatın halen kiralama süreleri devam etse dahi tamamlama vizesinde, firmanız muhasebe kayıtlarında “260-Haklar Hesabında” belirtilen mal bedeli tutarı dikkate alınarak işlem yapılmaktadır.” şeklinde görüş verdiğini belirten yatırımcı mükellef,

- İndirimli kurumlar vergisi uygulanmasına esas yatırıma katkı tutarının belirlenmesinde, “260. Haklar Hesabı”nda belirtilen mal bedelinin mi yoksa finansal kiralama yoluyla temin edilen makine ve teçhizat için sadece ilgili dönemde ödenmiş kira tutarlarının mı dikkate alınacağı hususunda görüş talep etmiştir.

Vergi idaresi, ilgili yasal düzenlemeye ve ikincil mevzuatlara atıf yaptıktan sonra; 20.06.2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 2012/1 seri no.lu Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulamasına İlişkin Tebliğin 20. maddesinin birinci fıkrasında, “Teşvik belgesi kapsamında yer alan makine ve teçhizatın tamamı veya bir kısmı finansal kiralama yolu ile temin edilebilir.” açıklamasının yer

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

aldığını belirtmiş ve Ekonomi Bakanlığının yazısında belirtilen, “Yatırım teşvik belgesi kapsamında finansal kiralama yoluyla temin edilen makine ve teçhizatın halen kiralama süreleri devam etse dahi tamamlama vizesinde, firmanız muhasebe kayıtlarında “260-Haklar Hesabında” belirtilen mal bedeli tutarı dikkate alınarak işlem yapılmaktadır.” görüşü çerçevesinde, **“indirimli kurumlar vergisi uygulamasında dikkate alınacak yatırıma katkı tutarının belirlenmesinde, yatırım teşvik belgesi kapsamında finansal kiralama yoluyla edindiğiniz iktisadi kıymetler için VUK 290. madde hükümleri çerçevesinde “260. Haklar Hesabı”nda yer alan tutarın dikkate alınması gerekmektedir.” görüşünü vermiştir.**

- 12/08/2020 tarih ve 51421814-130[32-A-2018-20]-E.41694 sayılı özelge

- Finansal kiralama yoluyla temin edilen makina ve teçhizat için indirimli kurumlar vergisine tabi yatırım harcaması tutarının tespitinde, Finansal Kiralama Sözleşmesi gereğince toplam finansal kiralama bedelinin mi yoksa sadece “260-Haklar Hesabında” takip edilen tutarın mı dikkate alınacağı, indirimli kurumlar vergisinden taksit ödemelerinin yapıldığı tarihte mi faydalanılacağı,

- Yatırım süresi içerisinde finansal kiralama bedellerinin tamamının ödenmesinin zorunlu olup olmadığı ile finansal kiralama sözleşmesinin devam ettiği sürede döviz cinsinden yapılan sözleşmeler sonucu oluşacak kur farkının indirimli kurumlar vergisine tabi yatırım harcamasının tespitinde nasıl dikkate alınacağı

hususlarında görüş isteyen bir mükellefe, vergi idaresi ilgili yasal mevzuat ve ikincil mevzuatlara atıf yaptıktan sonra, 20.06.2012 tarihli ve 28329 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2012/1 seri no.lu Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulamasına İlişkin Tebliğin 20 nci maddesinin birinci fıkrasında ise “Teşvik belgesi kapsamında yer alan makine ve teçhizatın tamamı veya bir kısmı finansal kiralama yolu ile temin edilebilir.” açıklaması yer aldığını belirtmiş ve

- Yatırım teşvik belgesi kapsamında finansal kiralama yoluyla temin edilen makina ve teçhizata ilişkin olarak indirimli kurumlar vergisi uygulamasında dikkate alınacak yatırıma katkı tutarının belirlenmesinde, yatırım teşvik belgesi kapsamında **finansal kiralama yoluyla edinilen iktisadi kıymetler için VUK mükerrer 290. maddesi hükümleri**

çerçevesinde tespit edilen “260 Haklar Hesabı”nda yer alan tutarın dikkate alınması gerektiği,

- Finansal kiralama sözleşmelerinin devam ettiği sürede döviz cinsinden yapılan sözleşmeler sonucu oluşacak kur farklarının indirimli kurumlar vergisine esas olan yatırıma katkı tutarını değiştirmeyeceği, indirimli kurumlar vergisi uygulaması açısından yatırıma katkı tutarının tespitinde yatırımın tamamlanması halinde ilgili Bakanlık tarafından **tamamlama vizesi yapılırken kabul edilen vergi indirimine esas toplam yatırım harcaması tutarının dikkate alınacağı** görüşü verilmiştir.

1.5.7.2.2. Avans Ödemesi Yatırım Harcaması Sayılır Mı?

19/07/2019 tarih ve 64597866-125[32/A]-14080 sayılı özelge

2018 yılında temin edilecek makine teçhizat global listesinde yer alan makineler için 2017 yılında yapılacak avans ödemelerinin, indirimli kurumlar vergisi uygulamasında 2017 yılında yatırım harcaması olarak dikkate alınıp alınmayacağı hususunda görüş talep eden mükellefe;

“Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü’nün ... tarihli ve ... sayılı yazısında, yatırım teşvik uygulamaları kapsamında tamamlama vizesi işlemlerinde mal bedeli olarak gümrük giriş beyannamesinin tutarı ve tarihinin dikkate alınmakta olduğu belirtilmiştir.

Şirketiniz tarafından yatırım teşvik belgesine istinaden 2018 yılında yurt dışından temin edilecek makine ve teçhizatlar için **2017 yılında akreditif açılarak yapılan avans ödemelerinin** indirimli kurumlar vergisi uygulaması açısından **yatırım harcaması olarak dikkate alınması mümkün bulunmayıp** bu harcamaların söz konusu **makine ve teçhizatın şirketinize teslim edildiği dönemde gerçekleştirilen yatırım harcaması olarak değerlendirilmesi** ve indirimli kurumlar vergisi uygulamasında dikkate alınması mümkündür.” görüşü verilmiştir.

1.5.8. Yatırım Yeri Tahsisi

Kararın 16. maddesine göre, teşvik belgesi düzenlenmiş stratejik yatırımlar ve bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar için, 4706 sayılı Kanun’un ek 3. maddesi çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı’nca belirlenen usul ve esaslara göre yatırım yeri tahsis edilebilecektir.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Aşağıda belirtilen kurum, ortaklık, yatırım ve harcamalar için yatırım yeri tahsis edilmeyecektir:

- Arazi, arsa, royalti, yedek parça ve amortismanına tâbi olmayan diğer harcamalar,
- Kurumlar Vergisi Kanunu gereği finans ve sigortacılık konularında faaliyet gösteren kurumlar, -İş ortaklıkları,
- Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen yatırımlar,
- Rödovans sözleşmesine bağlı olarak yapılan yatırımlar

1.6. Yatırımların Nakli

Kararın 23. maddesine göre, bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında gerçekleştirilen yatırımların, işletmeye geçiş tarihinden itibaren asgarî beş yıl süre ile bulunduğu bölgede faaliyette bulunması gerekecektir. Ancak, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan izin alınması ve yatırım konusunun taşınacak bölgede desteklenecek konular arasında yer alması kaydıyla diğer bölgelere taşınılabilecektir. Bulunduğu bölgeden daha az destek alan üst bölgelere, aynı bölgede bulunan Organize Sanayi Bölgesinden Organize Sanayi Bölgesi dışına veya ilgili yatırım konusunun desteklenmediği bölgelere taşınmalarda, taşındığı bölgenin yararlandığı desteği aşan kısım ile taşındığı bölgede bulunmayan destekler ilgili mevzuat çerçevesinde geri alınacaktır. İşletmeye geçiş tarihinden itibaren beş yıl süre ile bulunduğu bölgede faaliyette bulunan yatırımların diğer bölgelere taşınması serbest olacaktır. Tamamlanmış yatırımlardan beş yıllık süreyi doldurmuş ancak tamamlama vizesi yapılmamış olanlar, taşınma öncesinde Bakanlığa müracaat ederek tamamlama vizesini yaptıracaktır. Bu kapsamdaki yatırımların yer değişikliği talepleri, taşınma sonrasında da uygun görülebilecektir.

Genel teşvik uygulamasından yararlanan yatırımların yer değişikliği talepleri, yatırım dönemi de dâhil olmak üzere Bakanlıkça değerlendirilerek proje bazında sonuçlandırılacaktır.

1.7. Yatırım Süresi ve Tamamlama Vizesi

Yatırımın başlangıç tarihi, teşvik belgesi için Bakanlığa veya ilgili yerel birime müracaat tarihidir.

Teşvik belgesi kapsamındaki yatırımların proje bazında yapılacak değerlendirme sonucunda öngörülen sürede gerçekleştirilmesi esas olacaktır. Yatırımın öngörülen sürede gerçekleştirilememesi hâlinde, teşvik belgesinde kayıtlı ilk sürenin yarısı kadar ek süre verilebilecektir. Bu şekilde hesaplanan ek sürenin bir yıldan az olması halinde ek süre bir yıl olarak uygulanabilecektir. Bu Karar kapsamında düzenlenen ve ek süre verilmiş olan sabit yatırım tutarı onmilyar Türk Lirası ve üzerindeki stratejik yatırımlara ilişkin teşvik belgelerine, talep edilmesi halinde ek süre dahil teşvik belgesinde kayıtlı sürenin yarısı kadar daha ilave süre verilebilir. Diğer taraftan, 323 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karara eklenen geçici 12. maddeye göre; 09.11.2018 tarihinden önce düzenlenmiş ve ek süre almamış teşvik belgelerinin süresi kararnamenin 24. maddenin ikinci fıkrası hükümleri çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmaksızın teşvik belgesinde kayıtlı orijinal sürenin yarısı kadar uzatılmış sayılacaktır.

İlgili mevzuatı gereği kamu kurum ve kuruluşlarından alınması gerekli izin ve ruhsat gibi diğer belgelerin temin edilememesi veya kamu kurum ve kuruluşlarının uygulamaları sonucu yatırımcıların faaliyetlerini durdurmaları veya yürütememeleri, yatırım süresi içerisinde gerçekleşecek mücbir sebep veya fevkalade hâl durumu nedeniyle yatırımın belgede kayıtlı süre içerisinde gerçekleştirilemediğinin yatırımcılar tarafından tevsik edilmesi hâlinde Bakanlıkça bu durum göz önünde bulundurularak ilave süre verilebilecektir.

Yatırımcı, öngörülen süre veya ek süre bitimini müteakip altı ay içinde yatırımın tamamlama vizesinin yapılması için teşvik belgesini düzenleyen yerel birime veya Bakanlığa müracaat edecektir. Müracaat edilmemesi halinde, Bakanlıkça firmaya tamamlama vizesi müracaatında bulunulması için bildirimde bulunulacaktır. Bildirim tarihini müteakip iki ay içerisinde tamamlama vizesi için müracaatta bulunulmaması halinde 28. madde hükümleri kapsamında yatırım teşvik belgesi iptal edilebilecektir. Bu süre içerisinde müracaat edilmemesi ve daha sonra teşvik belgesinin herhangi bir nedenle iptal edilmesi veya kısmi müeyyide uygulanması durumunda geçen süreden kaynaklanan cezanın sorumluluğu yatırımcıya aittir. Bu hüküm, bu Karar ve daha önceki kararlara istinaden düzenlenen teşvik belgelerine de uygulanacaktır.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Bakanlıkça yatırımların tamamlama vizesi işlemleri için Kalkınma Ajansları, ticaret ve sanayi odaları, sanayi odaları, bankalar veya yatırımın bulunduğu il valiliği görevlendirilebilecektir.

Bakanlıkça uygun görülmesi halinde, daha önceki kararlara istinaden düzenlenen teşvik belgeleri de dahil olmak üzere tamamlama vizesi işlemleri, tebliğ ile belirlenen bilgi ve belgelere ilave olarak yeminli mali müşavirlerce düzenlenecek tamamlama ekspertiz raporuna istinaden de yapılabilecektir.

Kamu kurum ve kuruluşları adına düzenlenen teşvik belgeleri için asgari sabit yatırım tutarı şartı ve yatırım tamamlama vizesi şartı aranmayacaktır.

Bu Karar ve daha önceki kararlar kapsamındaki tüm teşvik uygulamalarına istinaden düzenlenmiş ve tamamlama vizesi yapılmamış yatırım teşvik belgeleri için asgari yatırım tutarı ve yatırımın bütünlüğü açısından yatırım süresi içerisinde tamamlanamayan yatırımlar kapsamında, tamamlama vizesi aşamasına kadar yapılan yatırım harcamaları, teşvik belgesi kapsamında yer alan destek unsurlarından yararlandırılmamak kaydıyla, tamamlama vizesi esnasında teşvik belgesi kapsamında değerlendirilebilecektir.

Genel teşvik uygulamaları kapsamında desteklenen elektrik enerjisi üretimine yönelik yatırımların ve bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında desteklenen güneş ve rüzgar enerjisinden elektrik enerjisi üretimine yönelik yatırımların tamamlama vizesi, firmanın teşvik belgesine konu yatırıma ilişkin ilgili kurum tarafından düzenlenen geçici kabul belgesinin tasdikli sureti ile asgari sabit yatırım tutarının ve bölgesel yatırım teşvik belgelerinin bölgesel destek sınıfı niteliğinin sağlandığına ilişkin EK-11'de yer alan, "Elektrik Enerjisi Üretimi Yatırımlarında Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamı Harcamaların Tespitine İlişkin Yeminli Mali Müşavir Raporu"nu Bakanlığa ibraz etmesi halinde yapılmış sayılır. Güneş ve rüzgar enerjisinden elektrik enerjisi üretimine yönelik yatırımların tamamlama vizesi için YMM raporunun ibrazı söz konusu maddenin yürürlüğe girdiği 28.11.2023 tarihinden önce düzenlenen yatırım teşvik belgelerine de uygulanacaktır. Tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgeleri kapsamında temin edilen makine teçhizatın satışı serbest olup, Bakanlıkça ilave herhangi bir işlem yapılmaz. Bu kapsamda, güneş enerjisi santrali yatırımlarına ait yatırım teşvik belgeleri için

finansal kiralama işlemleri hariç olmak üzere 22. maddeye istinaden devir işlemi yapılmaz. Bu hüküm kapsamında işlem yapılan teşvik belgesinin kısmen veya tamamen iptalini gerektirecek bir durumun ortaya çıkması veya tespiti halinde 28 inci madde hükümleri çerçevesinde işlem yapılır. Bu hüküm daha önceki kararlara istinaden düzenlenen teşvik belgelerine de uygulanacaktır.

1.8. Diğer Desteklerden Yararlanma

Karar kapsamındaki destek unsurlarından yararlanan yatırım harcamaları, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteklerinden yararlanamayacaktır. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteklerinden yararlanan veya yararlanılacak yatırım harcamaları için, bu Karar kapsamındaki desteklerden yararlanmak üzere Bakanlığa müracaat edilemeyecektir. Bu madde hükmüne aykırı davranılması halinde, bu Karar kapsamında yararlanılan destekler ilgili mevzuat çerçevesinde geri alınacaktır. Ancak, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının sadece sübvansiyonlu kredi desteğinden yararlanan yatırımlar, bu Karar kapsamında faiz desteği dışındaki diğer destek unsurlarından yararlandırılabilirler.

Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırımlar, ilgili mevzuatları uyarınca, KOSGEB ve/veya TÜBİTAK tarafından da doğrudan desteklenebilir. Bu yatırımlarda, KOSGEB, TÜBİTAK veya diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından sağlanan desteklerden yararlanılarak gerçekleştirilen yatırım harcamaları, yatırım teşvik belgesine konu yatırımın bütünlüğünün sağlanması kapsamında değerlendirilebilecektir.

1.9. Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde Gerçekleştirilecek Asgari 7.500 Yatak Kapasitesini Haiz Turizm Yatırımları

28/04/2018 tarihli R.G.'de yayınlanan 2018/11651 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karara Geçici 10. madde eklenmiştir.

Söz konusu geçici madde ile kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde bir veya birden fazla yatırımcı tarafından gerçekleştirilecek asgari 7.500 yatak kapasitesini haiz turizm yatırımları için, 5. bölgede uygulanan bölgesel destek unsurlarının

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

maddede belirtilmeyen hükümleri aynı kalmak üzere, aşağıdaki destek, oran, süre, miktar ve şartları uygulanabilecektir:

(a) Bankalardan kullanılacak en az bir yıl vadeli yatırım kredilerinin teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının %80'ine kadar olan kısmı için ödenecek faizin veya kâr payının Türk Lirası kredilerde 7 puanına kadar; döviz kredileri ve dövize endekli kredilerde 3 puanına kadar, Bakanlıkça da uygun görülmesi halinde ilk 10 yıl için ödenmek kaydıyla bütçe kaynaklarından karşılanabilecektir. Faiz desteği tutarı gerçekleşen sabit yatırım tutarının %20'sini geçemeyecektir.

(b) Vergi indirimi desteği kapsamında yatırıma katkı oranı %55, vergi indirimi oranı %90 ve toplam yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde diğer faaliyetlerden elde edilecek kazançlar üzerinden kullanılabilir oranı %100 olarak uygulanacaktır.

(c) Yatırımcı tarafından talep edilmesi halinde, azami destek tutarı ve süresi aynı kalmak üzere sigorta primi işveren hissesi desteği uygulamasına yatırım tamamlama vizesi şartı aranmaksızın yatırım dönemi içerisinde başlanabilecektir.

(ç) Sabit yatırım tutarı 100.000.000 TL ve üzerindeki teşvik belgeli yatırımlar kapsamında yapılacak bina inşaat harcamaları KDV iadesinden yararlandırılabilir.

Müstakil olarak belgelendirilmiş kongre ve sergi merkezi, golf tesisi, sağlıklı yaşam tesisi ve günübirlik tesisler de bu madde kapsamındaki desteklerden yararlandırılabilir.

Yatırıma başlanıldığının kabul edilebilmesi için 28.04.2018 tarihinden itibaren bir yıl içerisinde teşvik belgesinin ilk düzenlendiği tarihteki sabit yatırım tutarının en az %10'u oranında veya asgari 5.000.000 TL tutarında harcama yapılmış olması gerekmektedir.

Bakanlığa yapılacak teşvik belgesi ve tamamlama vizesi müracaatları, asgari 7.500 yatak kapasitesine ulaşılmasını müteakip topluca değerlendirilecektir. Yatırımların bitiş tarihi 31.12.2022 olup, mücbir sebep veya fevkalade haller dışında süre uzatımı yapılmayacaktır. Bu madde kapsamında düzenlenen belgelerin tamamlama vizesinin yapılabilmesi için, 31.12.2022 tarihine kadar yatırımın tamamlanarak turizm işletme belgesinin alınması ve bu tarihi izleyen altı ay içinde müracaat edilmesi zorunludur.

Yatırıma başlama şartının sağlanamaması veya 31/12/2022 tarihi itibarıyla yatırımın tamamlanamaması ve talep edilmesi halinde; konaklama yatırımlarında, bölgesel desteklerden yararlanma şartının sağlanması koşuluyla teşvik belgesinde kayıtlı destekler beşinci bölge desteklerine dönüştürülerek varsa fazladan yararlandırılan destekler, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde geri alınacaktır.

1.10. Deprem, Salgın gibi Doğal ve Biyolojik Afet Hallerinde Yarım Kalan veya Tamamlanamayan Yatırımlara İlişkin Düzenleme

2012/3305 sayılı Karara eklenen Geçici 14. Madde aşağıdaki gibidir:

“GEÇİCİ MADDE 14- (Ek:RG-9/5/2020-31122) (1) (Değişik:RG-29/6/2021-31526) Deprem, salgın gibi doğal ve biyolojik afet hallerinde yarım kalan veya tamamlanamayan yatırımlardan, 11/3/2020 tarihinden önce düzenlenen ve bu tarih itibarıyla süresi devam eden yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımların tamamlanabilmesini teminen talep edilmesi halinde iki yıla kadar ilave süre verilebilir.”

Bu fıkra hükmü geçici 6. maddenin aşağıda yer alan birinci fıkrası hükmü ile birlikte uygulanamayacaktır.

“(1) Güvenlik sorunları nedeniyle yarım kalan veya tamamlanamayan yatırımlardan, 1/6/2015 tarihinden önce düzenlenen ve bu tarih itibarıyla süresi devam eden Yatırım Teşvik Belgeleri kapsamındaki yatırımların tamamlanabilmesini teminen Belgede öngörülen orijinal süreyi geçmemek üzere talep edilmesi halinde ilave süre verilebilir.”

1.11. Uygulama Tebliği

2012/3305 sayılı Kararnamenin uygulanmasına yönelik olarak çıkarılan 2012/1 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğde bugüne kadar pek çok güncelleme olmuştur ve bundan sonra da olacaktır. Yatırım yapacakların ya da yapanların söz konusu mevzuat değişikliklerini yakından takip etmeleri gerekmektedir. Diğer taraftan SGK'da kendi alanı ile ilgili hususlarda Genelgeler ile düzenlemeler yapmıştır.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

2. Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi

6745 Sayılı Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan düzenleme aşağıdaki gibidir:

“MADDE 80- (1) Cumhurbaşkanı; kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda ülkemizin mevcut veya gelecekte ortaya çıkabilecek ihtiyaçlarını karşılama, arz güvenliğini sağlama, dışa bağımlılığını azaltma, teknolojik dönüşümü sağlama, yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve katma değeri yüksek olma niteliklerine ayrı ayrı ya da birlikte sahip olan ve proje bazında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından desteklenmesine karar verilen yatırımlar için;

a) Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/A maddesine göre kurumlar vergisi oranını %100'e kadar indirimli uygulamaya ve yatırıma katkı oranını % 200'ü geçmemek üzere belirlemeye veya yatırımın işletmeye geçmesinden itibaren 10 hesap dönemine kadar, yatırımdan elde edilen kazançla sınırlı olmak üzere kurumlar vergisi istisnası tanımaya,

b) Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 80 inci maddesinde yer alan gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlandırmaya,

c) Gümrük vergisi muafiyeti tanımaya,

ç) Yatırımın Hazine taşınmazı üzerinde yapılması hâlinde, belirlenecek yatırımcı lehine doğrudan, hasılat payı alınmaksızın, 49 yıl süreyle bedelsiz irtifak hakkı tesisi ya da bağımsız ve sürekli nitelikli irtifak hakkı tesis edilmesi ve yatırımın tamamlanması ve öngörülen istihdamın 5 yıl sağlanması şartıyla Hazine taşınmazının talep edilmesi hâlinde bedelsiz devredilmesine,

d) 5510 sayılı Kanununun ek 2. maddesinde yer alan prime esas kazanç alt sınırına bağlı kalınmaksızın 10 yıla kadar sigorta primi işveren hissesinin karşılanmasına,

e) İşletme döneminde yatırıma ilişkin enerji tüketim harcamalarının %50'sine kadarının en fazla 10 yıla kadar karşılanmasına,

f) Sabit yatırım tutarının finansmanında kullanılan yatırım kredisi için 10 yıla kadar faiz veya kâr payı desteği ya da hibe desteği sağlanmasına,

g) Yatırım için özel önem taşıyan belirlenen sayıda her bir nitelikli personel için 5 yılı geçmemek üzere, asgari ücretin aylık brüt tutarının 20 katına kadar

ücret desteği verilmesine,

ğ) Yatırım tutarının %49'unu geçmemek üzere ve edinilen payların 10 yıl içerisinde halka arz veya yatırımcıya satış şartıyla yatırıma ortak olunmasına, karar vermeye ve yukarıdaki desteklerden bir veya birden fazlasını uygulamaya yetkilidir.

(2) Birinci fıkra kapsamındaki destekler Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

(3) Proje bazlı yatırım konusu ürüne, süresi ve miktarı Cumhurbaşkanı'nca belirlenecek alım garantisi verilebilir.

(4) Proje bazlı yatırımlara diğer kanunlarla getirilen izin, tahsis, ruhsat, lisans ve tesciller ile diğer kısıtlayıcı hükümler için Kararname ile istisna getirilebilir veya yatırımları hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla yasal ve idari süreçlerde düzenleme yapılabilir.

(5) Projenin gerekli kıldığı hâllerde Kararname ile her türlü altyapı yatırımının yapılması kararlaştırılabilir.

(6) Uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir. Yatırımların belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmemesi hâlinde, birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde yer alan indirimli kurumlar vergisi veya istisna uygulaması ile gelir vergisi stopajı teşviki nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler vergi ziyası cezası uygulanmaksızın gecikme faiziyle birlikte, diğer destekler ise Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde geri alınır.

(7) Yatırımın devri hâlinde, devralan kurum, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla belirtilen istisna, muafiyet ve desteklerden yararlanır.”

Söz konusu düzenleme ile kanunun genel gerekçesinde de yer verildiği üzere, ülkemizin uzun vadeli makroekonomik hedeflerine ulaşmasını, dünya ticaretinden aldığı payın artırılmasını, bilgi, teknoloji ve yenilik üretiminde söz sahibi ülkeler arasında yer almasını, Ar-Ge harcamalarının artırılmasını, tasarım ve markaya dayalı, katma değeri yüksek üretim yapısına geçişin hızlandırılmasını temin etmek üzere ihtiyaç duyulan yatırımların hızlıca hayata geçirilmesi amacıyla proje bazında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından desteklenmesine karar verilen yatırımlara sağlanacak teşvik, indirim ve desteklere yönelik Cumhurbaşkanı'na yetki verilmiştir.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

2016/9495 sayılı Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar ile, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda, ülkenin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılayacak, arz güvenliğini sağlayacak, dışa bağımlılığını azaltacak, teknolojik dönüşümünü gerçekleştirecek, yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve yüksek katma değerli yatırımların proje bazlı olarak desteklenmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

2.1. Sağlanan Destekler

Karar kapsamında proje bazlı olarak desteklenmesi uygun bulunan yatırımlara, aşağıdakilerden uygun görülen destek veya destekler sağlanabilecektir.

- a) Gümrük vergisi muafiyeti
- b) KDV istisnası
- c) KDV iadesi
- ç) Vergi indirim veya istisnası
- d) Sigorta primi işveren hissesi desteği
- e) Gelir vergisi stopajı desteği
- f) Nitelikli personel desteği
- g) Faiz ve kâr payı desteği,
- ğ) Sermaye katkısı
- h) Enerji desteği
- ı) Kamu alım garantisini
- i) Yatırım yeri tahsisini
- j) Altyapı desteği
- k) Kanunlarla getirilen izin, tahsis, ruhsat, lisans ve tesciller ile diğer yasal ve idari süreçlerde kolaylaştırıcı düzenleme yapılması.
- l) Hibe desteği.

Kararnamenin ekinde yer alan proje başvuru formatının 4. bölümünde, yatırımcının hangi desteklerden yararlanmak istediğine kendisinin karar vereceği; diğer bir ifadeyle, ne gibi desteklere ihtiyacı olduğunu ve bu ihtiyaçların gerekçesini başvuru sırasında belirteceği anlaşılmaktadır. İlgili bölüm aşağıdaki gibidir:

“Bölüm 4 -Talep Edilen Destekler ve Gerekçeleri

Açıklama: Bu bölümde yatırımcının hangi desteklerden faydalanmak istediğinin tespit edilmesi

ve bu desteklerden faydalanması durumunda yatırım fizibilitesinde ortaya çıkacak değişimin gözlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda;

- a) Yatırımcının talep ettiği destekler,
- b) Desteğin yatırım için kritik önemi,
- c) Destek sonucunda yatırımın gelecekteki nakit akışında, yatırımın geri dönüş süresinde ve geri dönüş oranındaki değişimin her bir destek unsuru için ortaya konulması,
- d) Talep edilen toplam destek tutarının toplam sabit yatırım tutarına oranı (Yardım yoğunluğu) belirtilecektir.”

2.2. Müracaat ve Müracaatta Aranacak Belgeler

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, belirtilen amaç doğrultusunda belirlediği yatırım konusunda bir veya birden fazla firmaya yatırım için davet edebilecek veya duyuru yapmak suretiyle çağrıda bulunabilecektir.

Belirtilen davet veya duyuruya istinaden kullanıcı tarafından E-TUYS uygulamasında yer alan tanımlı alanların doldurulması ve bağımsız danışmanlık kuruluşları veya Türkiye’de yerleşik kalkınma ve/veya yatırım bankalarınınca hazırlanan Ek1’in E-TUYS üzerinden elektronik ortamda yüklenmesi gerekir. Bu fıkra hükümleri, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında proje bazlı desteklerden yararlanmak üzere yapılacak müracaatlar için uygulanmaz. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı müracaatın değerlendirme aşamasında ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgeler için talepte bulunabilecektir. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında değerlendirilebilecek yatırım başvuruları, bu Program özelinde Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilir.

2.3. Projelerin Değerlendirilmesi

Müracaatlar, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından bu Kararın amacı ve;

- a) Ülkemizin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılayabilme,
- b) Ülkemizde üretim kapasitesi yetersiz olan ürünlerde arz güvenliğini sağlayabilme,
- c) Ülkemizin teknoloji açığı olan alanlarda teknoloji kapasitesini geliştirme,

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

- c) Dış ticaret açığı verilen alanlarda ithalat bağımlılığını azaltma,
- d) Yüksek katma değerli olma,
- e) Ülkemizde üretimi olmayan yeni nesil teknolojiler kullanılarak üretim yapılmasını sağlayabilme,
- f) Farklı sektörlerde ülkemize rekabet gücü kazandırabilme,
- g) Etkileşimde olduğu sektörlerde teknolojik dönüşümü hızlandırma ve bu sektörlerin gelişimine katkı sağlayabilme,
- ğ) Yenilikçi ve Ar-Ge'ye dayalı yatırımların olma,
- h) Cari işlemler dengesini olumsuz etkileyen ve hammadde sıkıntısı yaşanan sektörlerde gerçekleştirilecek yüksek katma değerli işlenmiş ürünlerin üretimine yönelik yatırım olma,
- ı) Ülkemizin hammadde potansiyelinin değerlendirilmesine olanak sağlayan entegre üretime yönelik yatırım olma,

nitelikleri dikkate alınarak değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Projelerin bu Karar kapsamında değerlendirmeye tabi tutulabilmesi için asgari sabit yatırım tutarının, bu Kararda belirtilen amaç ve kapsam doğrultusunda Öncelikli Ürün Listesindeki ürünlerin üretimine yönelik olan ve Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırımlar için 50 Milyon TL, diğer yatırımlar için ise 1 Milyar TL olması gerekir.

Yapılacak değerlendirme sonucunda uygun bulunan proje veya projeler, Bakanlık tarafından Cumhurbaşkanına sunulur. Cumhurbaşkanı tarafından desteklenmesine karar verilen projeler için Destek Kararı yayımlanır.

Desteklenmesi uygun görülmeyen müracaatlar, yatırımcının talep etmesi halinde Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar kapsamında değerlendirilmeye alınabilir.

Yatırım tutarı 50 Milyon TL ile 1 Milyar TL arasında olup, bu Karar kapsamındaki desteklerden yararlanmak isteyen Öncelikli Ürün Listesindeki ürünlere yönelik yatırım projeleri, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında değerlendirilir. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı, Bakanlık tarafından belirlenecek çağrı planları dâhilinde yürütülür. Programa yapılan başvurular, Program Değerlendirme Komitesi tarafından birinci fıkra

çerçevesinde ve pazar doygunluğu, destek ihtiyacı gibi kriterler dikkate alınarak değerlendirme ve önceliklendirmeye tabi tutulur. Bu değerlendirmeye göre uygun bulunan öncelikli projelerin, çağrı planındaki destek bütçesi ve benzeri kısıtlar dâhilinde, Program Değerlendirme Komitesince desteklenmesine karar verilebilir.

Program Değerlendirme Komitesi, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında, Öncelikli Ürün Listesindeki ürünlerin üretimine ilişkin olan yatırım projelerinden uygun gördüklerinin, 15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar kapsamında "stratejik yatırım" olarak desteklenmesine karar verebilir.

2.4. Diğer Bazı Hususlar

Bu Karar kapsamında desteklenmesi uygun görülmeyen müracaatlar, yatırımcının talep etmesi halinde Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar kapsamında değerlendirmeye alınabilecektir. Cumhurbaşkanı tarafından Destek Kararı ile proje bazlı olarak desteklenmesine karar verilen projeler için Bakanlıkça yatırım teşvik belgesi düzenlenecektir.

Yatırımcı, yatırım ve işletme döneminde yatırıma ilişkin taahhütlerin gerçekleşme bilgilerini ve yararlanılan destek miktarını Destek Kararında belirlenen süre boyunca her yılın Ocak ve Temmuz aylarında yeminli mali müşavir raporu ile ibraz etmekle yükümlü olup, bu hususlar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı veya Bakanlıkça görevlendirilecek kurum ve kuruluşlar tarafından takip edilecektir.

Kamudan kaynaklanan nedenler hariç olmak üzere, yatırımın belirlenen süre içerisinde gerçekleştirilmesinden yatırımcı sorumlu olacaktır. Yatırımcının Destek Kararında Öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde indirimli kurumlar vergisi veya istisna uygulaması ile gelir vergisi stopajı teşviki nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler, vergi ziyai cezası uygulanmaksızın gecikme faiziyle birlikte, diğer destekler ise 6183 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde geri alınacaktır.

Bu karar kapsamındaki desteklerden yararlanan yatırım harcamaları, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteklerinden yararlanamayacaktır. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteklerinden yararlanan veya yararlanılacak yatırım harcamaları

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

için, bu Karar kapsamındaki desteklerden yararlanmak üzere Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na müracaat edilemeyecektir. Bu madde hükmüne aykırı davranılması halinde, bu Karar kapsamında yararlanan destekler ilgili mevzuat çerçevesinde geri alınacaktır. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının sadece sübvansiyonlu kredi desteğinden yararlanması halinde ise bu Karar kapsamı desteklerin kullanılmasına ilişkin hususlar ilgili Destek Kararında belirlenecektir.

Yatırımın devri Destek Kararında belirlenen süre ve koşullar çerçevesinde Bakanlığın iznine ve Cumhurbaşkanı'nın onayına tabidir.

Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırımlar, ilgili mevzuatları uyarınca, KOSGEB ve/veya TÜBİTAK tarafından da doğrudan desteklenebilir. Bu yatırımlarda, KOSGEB, TÜBİTAK veya diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından sağlanan desteklerden yararlanılarak gerçekleştirilen yatırım harcamaları, yatırım teşvik belgesine konu yatırımın bütünlüğünün sağlanması kapsamında değerlendirilebilecektir.

2.5. Uygulama Tebliği

28.12.2019 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ" ile 2016/9495 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar kapsamında yer alan desteklerin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

2.5.1. Nitelikli Personel Desteği

2.5.1.1. Nitelikli Personel Desteğinden Yararlanma Şartları

Nitelikli personel desteği, yatırım teşvik belgesi kapsamı yatırım ile istihdam edilen nitelikli personel dikkate alınarak uygulanır.

Yatırım teşvik belgesinin düzenlenmesini müteakip istihdam edilen nitelikli personel için yatırımcılar tarafından Bakanlığa müracaat edilerek nitelikli personel desteği talebinde bulunulması gerekmektedir. Yatırım teşvik belgesinin tamamlama vizesinin yapıldığı tarihi takip eden bir yıldan sonraki talepler değerlendirmeye alınmaz.

Nitelikli personel desteğinden yararlanan personel

için kamu tarafından sağlanan başka bir nakdi ücret desteğinden yararlanılamaz. Diğer kamu destek programları kapsamında nakdi ücret desteğinden yararlandırılan personel için nitelikli personel desteği sağlanmaz.

2.5.1.2. Nitelikli Personel Desteği Müracaat Usul ve Esasları

Nitelikli personel desteğinden yararlanılabilmesi için, Bakanlığa (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) ilk kez yapılacak müracaat ve Bakanlık tarafından kabul edilen nitelikli personel için yapılacak müracaatta kullanıcılar tarafından her bir nitelikli personel için E-TUYS uygulamasında yer alan tanımlı alanların doldurulması ve Bakanlıkça talep edilmesi halinde ilgili belgelerin sisteme yüklenmesi gerekir.

Şirket ortakları ve yönetim kurulu üyeleri ile bunların birinci ve ikinci derece kan ve kayın hısımları için nitelikli personel desteği başvurusunda bulunulamaz.

2.5.1.3. Nitelikli Personel Desteği Uygulama Esasları

Nitelikli personel desteği, yatırımcının müracaatına istinaden uygun görülen nitelikli personelin yatırımcıya bildirilmesini takip eden aydan başlanması ve her bir nitelikli personel için ilgili Destek Kararında belirlenen aylık azami destek tutarının aşılması kaydıyla, nitelikli personelin ilgili aya ait ücret bordrosunda gösterilen ve yatırımcı tarafından bu bordro döneminde nitelikli personele net olarak banka üzerinden yapılan ve ücret kapsamına giren ödemelere ilişkin yeminli mali müşavir tarafından banka hesap hareketleri, ücret bordrosu ve diğer belgelerin incelenmesi sonucu hazırlanacak raporda tespit edilen tutar ödenmek suretiyle Destek Kararında belirtilen süre kadar uygulanır. İlgili personelin nitelikli personel kapsamına alınmasından önceki dönemlere ait haklar, tespit edilecek tutarda dikkate alınmaz. Destek Kararında belirtilen toplam azami destek tutarına ulaşılması halinde nitelikli personel desteği ödemelerine son verilir.

Destek ödemeleri, firma müracaatını takip eden dönemde yapılır. Yatırımcının mevcut çalışanlarından sadece teşvik belgesi kapsamı yatırım için istihdam edileceği beyan edilen personel de nitelikli personel kapsamında değerlendirilebilir.

Nitelikli personelin teşvik belgesi kapsamı yatırım için tam süreli çalıştığı en son ayı müteakip bu

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

personel için destek uygulamasına son verilir. Nitelikli personel desteğinden amacı dışında yararlanıldığı tespit edildiğinde fazladan yararlanan destek tutarı 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun çerçevesinde yatırımcıdan geri alınır. Destek uygulaması kapsamındaki nitelikli personelin iş akdinin feshi veya diğer nedenlerle uygulama kapsamından çıkartılması halinde, bu personelin yerine aynı personel veya bir başka personelin uygulamaya dahil edilebilmesi için 4 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şekilde Bakanlığa müracaat edilmesi gerekmektedir. Bakanlıkça uygun görülmesi durumunda, sistem dışına çıkartılan ilk personelin uygulama kapsamına alındığı tarih dikkate alınarak kalan süre kadar yeni nitelikli personel için destek uygulamasına devam edilebilir.

Bakanlıkça yapılacak inceleme sonucunda uygun görülen taleplerle ilgili olarak destek tutarı müracaat sırası esas alınarak yatırımcıların hesaplarına aktarılır.

2.5.2. Enerji Desteği

2.5.2.1. Enerji Desteğinden Yararlanma Şartları

Enerji desteği, tamamlama vizesinin yapıldığı ayı takip eden aydan itibaren Destek Kararında belirlenen oran ve süre aşılmamak kaydı ile azami destek tutarına ulaşıncaya kadar uygulanır.

Yatırım süresi **asgari 10 yıl** olarak belirlenen ve entegrasyonu sağlayan fazlardan oluşan yatırımlar için **asgari 5 Milyar TL** yatırım harcamasının gerçekleştirilmesini müteakip kısmi tamamlama işlemi yapılabilir.

Buna göre, ilgili teşvik belgesi kapsamındaki yatırıma katkı tutarının, yukarıdaki madde kapsamında kısmi tamamlama işleminin yapıldığı hesap döneminin sonuna kadar yararlanılamayan kısmı, kısmi tamamlanan bölüme ilişkin yatırıma katkı tutarıyla sınırlı olmak üzere kısmi tamamlamanın yapıldığı hesap dönemini izleyen yıllarda Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınabilecektir.”

Buna göre Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar kapsamında yapılan yatırımlarda **yatırımın kısmen tamamlanması halinde yatırıma katkı tutarının endekslenmesi mümkün hale gelmiştir.** Buna kapsamda ilgili teşvik belgesi kapsamındaki yatırıma katkı tutarının;

- Kısmi tamamlama işleminin yapıldığı hesap döneminin sonuna kadar yararlanılamayan kısmı,
- Kısmi tamamlanan bölüme ilişkin yatırıma katkı tutarıyla sınırlı olmak üzere,
- **Kısmi tamamlamanın yapıldığı hesap dönemini izleyen yıllarda,**

Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınabilecektir.

Kısmi tamamlama işlemi, yatırımın her bir fazı için Bakanlıkça görevlendirilen **en az iki eksper** tarafından yatırım yerinde yapılan tespite istinaden gerçekleştirilir. Kısmen işletmeye geçiş, belirlenen kısmi tamamlama koşullarının sağlanmadığı durumda kısmi tamamlama olarak değerlendirilmez ancak kısmi tamamlama işleminin yapılmış olması, kısmen işletmeye geçildiğini de ifade etmektedir.

2.5.2.2. Enerji Desteği Müracaat Usul ve Esasları

Enerji desteğinden yararlanılabilmesi için kısmen işletmeye geçildiğinin Bakanlıkça görevlendirilen en az iki eksper tarafından yerinde tespit edildiğine ilişkin ekspertiz raporunun onaylanması ile yatırım harcamalarına ilişkin yeminli mali müşavir raporunun Bakanlığa gönderilmesi veya yatırım tamamlama vizesi yapılmasını müteakip Bakanlığa yapılacak müracaatta kullanıcılar tarafından E-TUYS uygulamasında yer alan tanımlı alanların doldurulması ve Bakanlıkça talep edilmesi halinde ilgili belgelerin sisteme yüklenmesi gerekir.

2.5.2.3. Enerji Desteği Uygulama Esasları

Destek uygulamasına, kısmen işletmeye geçildiğinin tespit edildiği veya tamamlama vizesinin yapıldığı ayı takip eden ayda düzenlenen faturanın ilk okuma tarihinden itibaren başlanır ve Destek Kararında belirtilen süre kadar uygulama yapılır. Destek Kararında belirtilen azami destek tutarına ulaşılması halinde enerji desteği ödemelerine son verilir.

Enerji desteği ödemeleri, uygun görülen yatırımcılara talebin yapıldığı ayı takip eden dönemde yapılır. Enerji desteği ödemesi, nakliye, iletim, dağıtım, vergi, fon ve benzeri harcamalar hariç olmak üzere enerjinin temin edildiği kurum veya kuruluşlarca düzenlenmiş ve bedelinin tamamı ödenmiş faturadaki tüketim harcaması esas alınarak yapılır.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Enerji desteğinden faydalanması öngörülen yatırım için müstakil sayaç kullanılması gerekir. Ancak, aynı sayaçtan enerji kullanan tesislerin bir kısmının Destek Kararı kapsamı yatırımla ilgili olmaması ve enerji tüketimi yönünden ayrılmasının da mümkün olmaması durumunda aşağıdaki seçeneklerden birisi firma talebine istinaden uygulanabilir:

a) Anılan sayacın, teşvik belgesi kapsamı yatırıma başlama tarihinden önceki aydan başlamak üzere geriye doğru bir yıllık enerji tüketim miktarı ve tüketim ortalaması ilgili dağıtım şirketi aracılığıyla tevsik edilir. Mevcut tüketim olarak kabul edilen bu tüketim ortalaması üzerinde yapılan enerji tüketim miktarına isabet eden tutarın belirlenmiş oranı enerji desteği olarak ödenebilir.

b) Destek Kararı kapsamında yapılan sabit kıymet yatırım tutarının, kısmen işletmeye geçildiğinin tespit edilmesi veya tamamlama vizesinin yapılması için müracaatta bulunulan tarihte kurumun aktifine kayıtlı bulunan toplam sabit kıymet tutarına, devam eden yatırımlara ait tutarlar da dahil, oranlanması suretiyle enerji tüketiminin bu orana isabet eden kısmı enerji desteği olarak ödenebilir. Öte yandan, bu hesaplama sırasında kurumun aktifine kayıtlı bulunan toplam sabit kıymet değeri olarak, gerekli şartların oluşması halinde yapılan enflasyon düzeltmesi sonucu oluşan değerler dikkate alınır.

2.5.3. Faiz ve Kâr Payı Desteği

Yurtdışında yerleşik aracı kurumlardan kullanılan yatırım kredileri veya yatırım finansmanına ilişkin faiz veya kâr payı desteği uygulanabilmesi için, kredinin veya finansmanın teşvik belgesi kapsamı yatırım için kullanıldığının tespitini, kullanım bilgilerini ve vadesi gelmemiş ödemeleri ihtiva eden itfa planını da içeren yeminli mali müşavir raporunun veya krediye ya da finansmana aracılık eden yurt içindeki bankanın talebinin, E-TUYS uygulaması üzerinden yüklenmesi ve Bakanlıkça yapılacak değerlendirme sonucunda talebin uygun görülmesi gerekmektedir.

Yurtdışında yerleşik aracı kurumlardan kullanılan ve Bakanlıkça uygun görülen yatırım kredilerine ya da yatırımın finansmanına ait ana para, faiz veya kâr payının itfa planında belirtilen vadesinde ödenmesini müteakip, buna ilişkin yeminli mali müşavir raporunun veya krediye ya da finansmana aracılık eden banka tarafından hazırlanacak faiz veya kâr payı desteği talep çizelgesinin vadeyi takip eden on işgünü içerisinde E-TUYS uygulaması üzerinden sisteme yüklenmesi gerekmektedir.

Bakanlıkça yapılacak değerlendirme sonucunda uygun görülenlerle ilgili faiz veya kâr payı desteği ödemeleri, vadeyi takip eden ödeme döneminde yapılır.

Dış kredi ile gerçekleştirilecek yatırımlarda faiz veya kâr payı desteği ödemesi, vade tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru dikkate alınarak yapılır.

2.5.4. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği

Sigorta primi işveren hissesi desteği uygulamasına, kısmen işletmeye geçildiğinin tespit edilmesi veya tamamlama vizesinin yapılmasını müteakip yatırımcıya ait bilgilerin Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilmesini takip eden aydan itibaren başlanıp ve uygulamanın ilk başladığı ay esas alınarak yatırım teşvik belgesinde belirtilen süre kadar yararlandırıldıktan sonra uygulamaya son verilir.

Kismen işletmeye geçişe istinaden sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanabilmesi için kullanıcılar tarafından E-TUYS uygulamasında yer alan tanımlı alanların doldurulması, ilave istihdam ve yatırım harcamalarına ilişkin yeminli mali müşavir raporu ile Bakanlıkça talep edilmesi halinde ilgili belgelerin sisteme yüklenmesi gerekir. Kullanıcı talebini müteakip kısmen işletmeye geçildiği ve ilave istihdam sağlandığı Bakanlıkça görevlendirilen en az iki eksper tarafından yatırım yerinde tespit edilir ve tespiti ilişkin ekspertiz raporu onaylanarak birinci fıkrada belirtilen şekilde sigorta primi işveren hissesi desteği uygulaması başlatılır.

Kismen işletmeye geçişe ilişkin tespit işlemi azami yılda bir defa yapılabilir.

2.5.5. Destek Ödemeleri

Bakanlıkça yapılacak nitelikli personel desteği, enerji desteği, faiz veya kar payı desteği ödemeleri, yatırımcının;

a) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca Türkiye genelinde Sosyal Güvenlik Kurumuna muaccel olmuş prim ve idari para cezası borçlarının bulunmaması veya tecil ve/veya taksitlendirilmesi ya da yapılandırılması ve yapılandırmanın bozulmamış olması,

b) 6183 sayılı Kanununun 22/A maddesi uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığı tahsilat dairelerine müracaat tarihinden önceki 15 gün içerisinde vadesi geçmiş borcunun bulunmaması,

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

koşuluyla, genel bütçeden ayrılan kaynaktan yapılır.

2.5.6. Diğer Hususlar

Destek uygulaması için, sahte ve muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenlenmesi veya kullanılması, yanlış ve yanıltıcı bilgi verilmesi halinde, yararlanılan desteklerin tamamı 6183 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde geri alınır.

Nitelikli personel desteği, hibe desteği ve enerji desteği ödeme dönemleri, Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım aylarıdır. Bütçe imkanları, Hazine nakit dengesi veya diğer zorunlu haller nedeniyle ödeme tarihlerinde Bakanlıkça değişiklik yapılabilir.

Bu Tebliğde yer almayan uygulamaya yönelik hususlar, yürürlükteki 15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ile 20/6/2012 tarihli ve 28329 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:2012/1) ve ilgili diğer mevzuat hükümleri dikkate alınarak sonuçlandırılır.

2016/9495 sayılı Kararın 12. maddesinin on altıncı fıkrası kapsamında değerlendirilebilecek araştırma ve geliştirme harcamaları, 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunun uygulamasına ve denetimine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 10/8/2016 tarihli ve 29797 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği hükümleri esas alınarak belirlenir.

2.6. Doğrudan Yabancı Yatırımların Desteklenmesi

02.10.2019 tarih ve 30906 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 1593 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 2016/9495 sayılı Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 1- (1) Bu Karar kapsamında değerlendirilen asgari 5 milyar TL sabit yatırım tutarında ve komple yeni yatırım niteliğindeki yatırım projelerine ilişkin olarak; 5/6/2003 tarihli ve 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu’nda tanımlanan yatırımcılar ile özel hukuka tabi yatırım proje sözleşmesi imzalamaya Bakan yetkilidir. Sözleşme kapsamında diğer bakanlıklar ile kamu

kurum ve kuruluşlarının görev alanına giren iş ve işlemler, sorumlu kurum ve kuruluşlar tarafından ilgili mevzuatı çerçevesinde öncelikli olarak yerine getirilir. Söz konusu iş ve işlemlerin izlenmesi ve koordinasyonundan Bakanlık sorumludur.”

Buna göre, 5 Milyar TL sabit yatırım tutarında ve komple yeni yatırım niteliğindeki doğrudan yabancı yatırımlara 2016/9495 sayılı Karar kapsamında Devlet destekleri sağlanması hususunda yatırım proje sözleşmesi Sanayi ve Teknoloji Bakanı tarafından imzalanabilecektir.

16.10.2020 tarih ve 31276 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan yönetmelik ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği’nde yapılan düzenlemeler uyarınca yatırımcıları KEP (Kayıtlı Elektronik Posta) Hesabına sahip olmaları zorunluluğu getirilmiştir. Buna göre, doğrudan yabancı yatırımlar kanunu kapsamında ilgili kamu idarelerine başvuru ve yazışmalar KEP adreslerinin kullanılması gerekmektedir.

2.7. Elektrikli Araç Üretimine Vergisel Teşvik

7186 sayılı Kanunun 19. maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu’na eklenen geçici 12. madde ile, Türkiye’de elektrik motorlu otomotiv markası/markalarının üretilmesinin ve bu araçların yurtiçinde tercih edilirliliğinin vergisel yönden desteklenmesi amacıyla,

6745 sayılı Kanunun 80. maddesi kapsamında teşviklerden yararlanmasına karar verilen, bu kapsamda sera etkisi yaratan egzoz gazı salınımını tamamen ortadan kaldıracak teknolojilerin geliştirilmesi için münhasıran Türkiye’de gerçekleştirdikleri Ar-Ge faaliyetleri sonucunda geliştirdikleri elektrik motorlu taşıt araçlarını Türkiye’de imal eden mükelleflerin bu yatırımları dolayısıyla Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 32/A maddesi kapsamında hak kazandıkları yatırıma katkı tutarını söz konusu malların ilk iktisabı dolayısıyla 31.12.2035 tarihine kadar vergi dairesine ödenen ÖTV’nin, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla bu mükelleflere kısmen veya tamamen, nakden ya da vergi borçlarına mahsuben ödenmesi suretiyle kullanılabileceği hususunda Cumhurbaşkanlığı’na yetki verilmiştir.

Maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesine ilişkin olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

26/12/2019 tarihli ve 1945 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile Türkiye’de üretilen sadece elektrikli taşıtların ilk iktisabı dolayısıyla ödenen ÖTV’nin, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla, Kararda belirtildiği şekilde tamamen, nakden ya da vergi borçlarına mahsuben ödenmesi suretiyle kullanılması uygun görülmüştür. Bu şekildeki kullanımın Kurumlar Vergisi Kanununun geçici 12 nci maddesi kapsamında hak edilen yatırıma katkı tutarının %56,5’ini veya öngörülen bu tutarın aşılması kaydıyla azami 960 bin adet taşıt satışı için ödenen ÖTV tutarını geçmemesi öngörülmüştür.

Hazine ve Maliye Bakanlığı da kendisine verilen yetkiyi kullanarak tebliğ ile elektrik motorlu taşıt araçları yatırımları dolayısıyla hak kazanılan yatırıma katkı tutarının, sadece elektrikli taşıtların ilk iktisabı dolayısıyla 31.12.2035 tarihine kadar vergi dairesine ödenen ÖTV’nin, takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla bu mükelleflere mahsuben veya nakden iadesine ilişkin uygulama usul ve esasları hakkında düzenleme yapmıştır. Tebliğ ile 1 no.lu tebliğe “32.2.11. Yatırıma katkı tutarında endeksleme” başlıklı bölümden sonra gelmek üzere, “32.2.12. Elektrik motorlu taşıt üretenler için yatırıma katkı tutarının kullanımı” bölümü eklenmiştir. Yapılan düzenlemelere göre, mükelleflerin İade talepleri, www.gib.gov.tr adresi üzerinden 429 sıra no.lu VUK Genel Tebliği ekinde yer alan standart iade talep dilekçesi ile elektronik ortamda ve takvim yılının üçer aylık dönemlerini takip eden bir ay içerisinde yapılacaktır. Tebliğe eklenen 32.2.12.2. no.lu alt bölümde iade talebinde aranacak belgeler ayrıca sayılmıştır.

3. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı

3.1. Genel Olarak

Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı’na başvuru yapabilmek için temel şart, yatırım projesinin Bakanlık tarafından ilan edilecek “Öncelikli Ürün Listesi”nde yer almasıdır. Öncelikli ürünlere dair ilk tebliğ (Öncelikli Ürün Listesi Tebliği) 18.09.2019 tarih ve 30892 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmış olup bu tebliğ eki olan EK-1 liste ile makine sektörüne ilişkin öncelikli ürünler belirlenmiş ve ilan edilmiştir. Program kapsamında gelecekte başka listeler de yayınlanacaktır. Bu listelerde belirtilecek ürünlerin geliştirilmesine yönelik projelerin söz konusu program kapsamında desteklenebilmesi için öncelikle tebliğde belirtilen şartlar dahilinde ve

Bakanlık tarafından ilan edilecek çağrı planları, çağrı kapsamında yer alacak sektör ve ürünler dahilinde ve çağrı takvimi içinde program portalı üzerinden ön başvuru yapılması gerekecektir. Ön başvurunun değerlendirme sonucunda kabul edilmesi halinde kesin başvuru alınacaktır. Komite tarafından yapılacak değerlendirme sonucunda program amacına uygun yatırım projeleri için 2012/3305 sayılı ve/veya 2016/9495 sayılı Kararlar kapsamında Devlet destekleri, TÜBİTAK destekleri veya KOSGEB destekleri birbirini tamamlayıcı bir şekilde tek pencere uygulaması çerçevesinde tanımlanacak ve yatırımcı için bir teşvik belgesi düzenlenecektir. Program amacına uygun yatırım projeleri için AR-GE, ticarileşme, yatırım ve üretim süreçlerinden ilgili proje başvurusu kapsamında Komite tarafından gerekli ve uygun görülenlerin tamamını kapsayacak şekilde uçtan uca destek sağlanması öngörülmektedir.

Program kapsamında desteklenecek yatırım projelerinde; yatırımcının, üretilecek ürünün potansiyel bir veya daha fazla alıcı ile proje paydaşı olarak geliştirme sürecinde ve ürüne yönelik talep konusunda işbirliği yapması beklenecektir. Tebliğde proje paydaşı, “Program kapsamında yatırıma gerçekleştirilecek olan ürünü satın almak niyetiyle yatırımcıyla işbirliği yapan kamu kurum/kuruluşu veya Türkiye’de yerleşik orta veya büyük ölçekli işletme” şeklinde tanımlanmıştır. İzleme sürecinde sunulan bilgilere istinaden proje paydaşının projeden çekilmesi, yeni bir paydaş bulunamaması hallerinde Komite resen proje bazında sonlandırma kararı almaya ycazibeetkilidir.

3.2. Diğer Mevzuatta Yapılan Düzenlemeler

3.2.1. 2024-2028 Kalkınma Planı

2024 ila 2028 yılları arasını kapsayan 12. Kalkınma Planında yer alan en önemli başlıklardan biri de Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programına ilişkin düzenlemedir. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı ile ilgili olarak 12. Kalkınma Planında Türkiye’nin yüksek gelir grubu ülkeler ile en yüksek insani gelişmişlik seviyesindeki ülkeler arasına girmesi hedefleri doğrultusunda Planda aktif sanayi politikaları, imalat sanayiinde teknoloji odaklı yapısal dönüşüm, sektörel önceliklendirme sağlanacağı belirtilmiştir.

Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı ile ilgili olarak 12. Kalkınma Planında aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

319. Üretimde yapısal dönüşümün sağlanmasına yönelik sektörel önceliklendirme yaklaşımı aktif sanayi politikalarıyla sürdürülecektir. İthalata bağımlılığı azaltacak, verimliliği artıracak ve daha rekabetçi üretim kapasitesine ulaştıracak büyük ölçekli, yenilikçi, yeşil ve teknoloji odaklı yatırımların desteklenmesine devam edilecektir. Bu doğrultuda fiziki, beşeri ve teknolojik altyapı güçlendirilecektir.

397.10. Tarımsal destekler girdi maliyetlerinin azaltılması, finansman yükünün hafifletilmesi, teknoloji odaklı dönüşümün hızlandırılması, stratejik üretimin artırılması ve bu yolla gıda arz güvenliğinin temini doğrultusunda uygulanmaya devam edilecek, etkin olmayan uygulamalar sonlandırılacaktır.

431.2. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kritik ürün ve teknolojilerin yerli imkânlarla geliştirilmesi ve üretilmesi için etkin şekilde kullanılacaktır.

483. Ana metal sanayiinde atıl kapasiteye yol açmadan katma değeri yüksek ürün çeşitliliğinin artırılması, girdi tedarikinin güvence altına alınması, yeşil üretime uyum çalışmalarının ve ileri teknoloji odaklı yatırımların gerçekleştirilmesi, sektörün ihracatının artırılması, ihraç pazarlarının çeşitlendirilmesi ve uluslararası piyasalarla adil rekabet şartlarının oluşmasına katkı sağlanması temel amaçtır.

561.1. KOBİ ve girişimciler hızlı büyüme, teknoloji odaklı ihracat yapma, yüksek teknoloji alanında faaliyet gösterme, verimlilik artırma gibi kriterler çerçevesinde odaklı bir yaklaşımla desteklenecektir.

3.2.2. 2012/3305 Sayılı Kararda Yapılan Düzenlemeler (Stratejik Yatırımlarda Yapılan Düzenlemeler)

07.08.2019 tarih ve 30855 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 1402 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'da Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında önemli değişiklikler yapılmıştır. Karar ile büyük ölçekli yatırımlara sağlanan teşvikler kaldırılmış olup, stratejik yatırımlarla ilgili maddelerde Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı ile uyumlu düzenlemeler yapılmıştır.

Kararda Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı, Öncelikli Ürün Listesindeki ürünlere ilişkin yatırımların desteklenmesine yönelik olarak, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından uygulama usul

ve esasları belirlenerek yürütülecek olan destek programı olarak tanımlanmıştır.

Program Değerlendirme Komitesi Çalışma usul ve esasları Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenecek olan, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamındaki başvuruları değerlendirerek destek kararını verecek komite olarak tanımlanmıştır.

Öncelikli Ürün Listesi ise Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından dış ticaret verileri, talep gelişimi, rekabet yoğunluğu gibi çeşitli kriterler dikkate alınarak belirlenecek, orta-yüksek ve yüksek teknolojili sektörlerdeki ürünlerin ve bu sektörlerin gelişimi için kritik ürünlerin yer aldığı, Bakanlık tebliği ile yayımlanacak olan liste olarak tanımlanmıştır. Program Değerlendirme Komitesi, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında, öncelikli Ürün Listesindeki ürünlerin üretimine ilişkin olan ve Tebliğle belirlenecek kriterleri sağlayan yatırım projelerinden uygun gördüklerinin, stratejik yatırım olarak desteklenmesine karar verebilecek; Komite ayrıca, bu yatırımların, 4. maddenin beşinci fıkrasında yer alan destek unsurlarının hangilerinden yararlandırılacağını da belirleyecektir.

Bu yatırımlar için, stratejik yatırımların sahip olması gereken; asgari 50 Milyon Türk Liralık sabit yatırım, yatırım konusu ürünle ilgili yurtiçi toplam üretim kapasitesinin ithalattan az olması, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde belge konusu yatırımla sağlanacak katma değerinin asgari %40 olması, yatırım konusu ürünle ilgili olarak son bir yıl içerisinde gerçekleşen toplam ithalat tutarının 50 Milyon ABD dolarının üzerinde olması şartları ile Komisyon değerlendirmesi hususları dikkate alınmaksızın teşvik belgesi düzenlenebilecektir. Dolayısıyla Program Değerlendirme Komitesi tarafından yapılan stratejik yatırım ile ilgili olarak; makine ve teçhizat ithalinde gümrük vergisi muafiyeti, makine ve teçhizat alım ve ithalinde KDV istisnası, % 50 yatırıma katkı tutarı desteği ve % 90 kurumlar vergisi indirimi, sabit yatırım tutarının % 10 - % 35 oranında ve 7 yıl süre ile sigorta primi işveren hissesi desteği, yatırım yeri tahsisi, faiz desteği, KDV iadesi, gelir vergisi stopajı desteği ve sigorta primi desteklerinin tamamından yararlanılmasına karar verilebileceği gibi söz konusu desteklerin sadece bir kısmından yararlanılabilmesi yönünde de karar verilebilecektir.

Ayrıca söz konusu düzenleme ile Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen stratejik yatırımlar için

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

kararın 29. maddenin birinci fıkrasındaki kısıtlamaya (karar kapsamındaki destek unsurlarından yararlanan yatırım harcamaları, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteklerinden yararlanamaz) ilişkin bazı istisnaların getirildiğini görmekteyiz. Buna göre stratejik yatırımların, ilgili mevzuatları uyarınca, KOSGEB ve/veya TÜBİTAK tarafından da doğrudan desteklenmesi mümkün hale getirilmiştir. Söz konusu yatırımlarda, KOSGEB, TÜBİTAK veya diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından sağlanan desteklerden yararlanılarak gerçekleştirilen yatırım harcamaları, yatırım teşvik belgesine konu yatırımın bütünlüğünün sağlanması kapsamında değerlendirilebilecektir.

3.2.3. – 2016/9495 Sayılı Kararda Yapılan Düzenlemeler (Proje Bazlı Yatırımlarda Yapılan Düzenlemeler)

Bilindiği üzere, Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar 26.11.2016 tarih ve 29900 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu karar ile, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda, ülkenin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılayacak, arz güvenliğini sağlayacak, dışa bağımlılığını azaltacak, teknolojik dönüşümünü gerçekleştirecek, yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve yüksek katma değerli yatırımların proje bazlı olarak desteklenmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

07.08.2019 tarih ve 30855 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 1403 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 2016/9495 sayılı “Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar”da stratejik yatırımlarda olduğu gibi Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında önemli değişiklikler yapılmıştır.

Program Değerlendirme Komitesi, stratejik yatırımlarda olduğu gibi proje bazlı yatırımlarda da Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında, Öncelikli Ürün Listesindeki ürünlerin üretimine ilişkin olan ve Tebliğle belirlenecek kriterleri sağlayan yatırım projelerinden uygun gördüklerinin desteklenmesine karar verebilecektir.

Değişiklikten önce projelerin bu Karar kapsamında değerlendirmeye tabi tutulabilmesi için asgari sabit yatırım tutarı 100 Milyon TL’ye söz konusu karar ile Öncelikli Ürün Listesindeki ürünlerin üretimine yönelik olan ve Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar

verilen yatırımlar için sabit yatırım tutarı 50 Milyon Türk Lirası, diğer yatırımlar için ise 1 Milyar TL olarak yeniden belirlenmiştir.

Yine yatırım tutarı 50 Milyon TL ile 1 Milyar TL arasında olup, söz konusu Karar kapsamındaki desteklerden yararlanmak isteyen Öncelikli Ürün Listesindeki ürünlere yönelik yatırım projeleri de Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında değerlendirilecektir. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenecek çağrı planları dahilinde yürütülecek olup, programa yapılan başvurular, Program Değerlendirme Komitesi tarafından pazar doygunluğu, destek ihtiyacı gibi kriterler dikkate alınarak değerlendirme ve önceliklendirmeye tabi tutulacaktır. Bu değerlendirmeye göre uygun bulunan öncelikli projelerin, çağrı planındaki destek bütçesi ve benzeri kısıtlar dahilinde, Program Değerlendirme Komitesince desteklenmesine karar verilebilecektir.

Karar kapsamında proje bazlı olarak desteklenmesi uygun bulunan yatırımlara gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, KDV iadesi, vergi indirimi veya istisnası, sigorta primi işveren hissesi desteği, gelir vergisi stopajı desteği, nitelikli personel desteği, faiz ve kar payı desteği, sermaye katkısı, enerji desteği, kamu alım garantisi, yatırım yeri tahsis, altyapı desteği, kanunlarla getirilen izin, tahsis, ruhsat, lisans ve tesciller ile diğer kısıtlayıcı hükümler için istisna getirilmesi veya yasal ve idari süreçlerde kolaylaştırıcı düzenleme yapılması ve hibe destekleri sağlanabilecektir.

Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırımlar, ilgili mevzuatları uyarınca, KOSGEB ve/veya TÜBİTAK tarafından da doğrudan desteklenebilecektir. Bu yatırımlarda, KOSGEB, TÜBİTAK veya diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından sağlanan desteklerden yararlanılarak gerçekleştirilen yatırım harcamaları, yatırım teşvik belgesine konu yatırımın bütünlüğünün sağlanması kapsamında değerlendirilebilecektir.

Program Değerlendirme Komitesi, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında, Öncelikli Ürün Listesindeki ürünlerin üretimine ilişkin olan yatırım projelerinden uygun gördüklerini 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar uyarınca “stratejik yatırım” olarak desteklenmesine karar verebilecektir.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

3.3. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı Uygulama Esasları Tebliği

3.3.1. Programın Genel Tanımı

Program, Türkiye’de katma değerli üretimin artırılması amacı doğrultusunda, Bakanlık ve bağlı/ilgili kuruluşları tarafından sağlanan destek ve teşviklerin orta-yüksek ve yüksek teknoloji seviyeli sektörlere yoğunlaştırılmasına yönelik özel bir programdır. Programda, Türkiye için kritik öneme sahip ve gelecek potansiyeli yüksek ürünlerin ülke içindeki üretim kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda, Bakanlık tarafından ithalat bağımlılığının azaltılması, rekabet yoğunlaşması, yurt içi üretim yetkinlikleri, küresel talebin gelişim trendi, gelecek potansiyeli gibi çeşitli kriterler göz önünde bulundurularak belirlenen “Öncelikli Ürün Listesi”ne yönelik olarak Bakanlık tarafından sağlanan yatırım teşvikleri ile KOSGEB ve TÜBİTAK tarafından sağlanan proje desteklerinin tek pencere mekanizması ile bir arada ve/veya münhasıran sunulması öngörülmektedir. Ülkemizin ihtiyaç duyduğu teknolojik gelişime katkı sağlayacak yatırım projelerinin, uçtan uca bir yönetim ve destek modeli ile program kapsamında hayata geçirilmesi hedeflenmektedir.

Bakanlık ve bağlı/ilgili kuruluşlarının sağladığı destekler; bu desteklerin orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerine yönelik olarak verimli ve etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak üzere, “Program Portalı” üzerinden tek pencere mekanizması ile yürütülecektir.

Program kapsamında tanımlanan destekler, “Öncelikli Ürün Listesi”ndeki ürünlerin üretilmesine ilişkin yatırım projelerine münhasıran kullanılacaktır. Öncelikli Ürün Listesi Tebliği de 18.09.2019 tarih ve 30892 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmış olup bu tebliğ eki olan EK-1 liste ile makine sektörüne ilişkin öncelikli ürünler belirlenmiş ve ilan edilmiştir.

Program kapsamında başvuru, değerlendirme ve izleme süreçlerine dair bilgi akışı ve iletişim, Program Portalı vasıtasıyla Genel Müdürlük tarafından sağlanacaktır. Genel Müdürlük yatırım projelerinin hayata geçirilmesini kolaylaştırmak amacıyla yatırımcılara bilgi ve destek sağlayabilecektir.

Program amacına uygun yatırım projeleri için Ar-Ge ticarileşme, sabit yatırım ve üretim süreçlerinden ilgili proje başvurusu kapsamında Komite tarafından

gerekli ve uygun görülenleri kapsayacak şekilde uçtan uca destek sağlanacaktır.

Program kapsamında desteklenecek yatırım projelerinde; yatırımcının, üretilecek temel ürünü satın alma potansiyeli olan proje paydaş(lar) ı ile temel ürünün geliştirme sürecinde ve temel ürüne yönelik talep konusunda iş birliği yapması beklenmektedir.

3.3.2. Öncelikli Ürün Listesi

Öncelikli Ürün Listesi, Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD)’nün tanımına göre orta-yüksek ve yüksek teknoloji sektörlerdeki ürünler ve bu sektörlerin gelişimi için kritik önemi haiz ürünler arasından, dış ticaret verileri, talep gelişimi, rekabet yoğunluğu gibi çeşitli kriterler dikkate alınarak Bakanlık tarafından tebliğle belirlenecek ve bu liste ekonomik ve teknolojik gelişmelere göre gerek görüldüğünde Bakanlık tarafından tebliğle revize edilebilecektir.

Listeler; dış ticaret verileri, küresel rekabet koşulları, yerel ve küresel talep trendi, yurt içi üretim yetkinliği ve kapasitesi, sektörel ve sektörler arası teknolojik gelişime katkı gibi kriterler dikkate alınarak, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenecektir. Ürünler, sektör özelindeki dinamikler de dikkate alınarak, farklı seviyelerde ürün kodları, ürün nitelikleri veya kullanılan teknolojiler şeklinde tanımlanabilecektir.

27.02.2021 tarih ve 31408 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan tebliğ ile Öncelikli Ürün Listesi Tebliği’nin “Öncelikli ürün listesi” başlıklı 3. Maddesinde değişiklik yapılmış ve tebliğ ekinde yer alan makine sektöründeki ürün listesi güncellenmiş, ayrıca 7 yeni sektöre yönelik öncelikli ürün listesi eklenmiştir.

Buna göre, 27.02.2021 tarih ve 31408 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan tebliğ ile öncelikli ürün listesi belirlenmiş sektörler ve ürün listesine dair ekler aşağıdaki gibidir:

- Kimya sektörüne ilişkin öncelikli ürünler, Ek-1
- Eczacılık sektörüne ilişkin öncelikli ürünler, Ek-2
- Tıbbi ve Dişçilikle İlgili Araç Gereçler İmalatına ilişkin öncelikli ürünler, Ek-3
- Bilgisayar, Elektronik ve Optik sektörüne ilişkin öncelikli ürünler, Ek-4
- Elektrikli Teçhizat sektörüne ilişkin öncelikli ürünler, Ek-5

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

- Makine sektörüne ilişkin öncelikli ürünler, Ek-6
- Ulaşım Araçları sektörüne ilişkin öncelikli ürünler, Ek-7
- Diğer sektörlerle ilişkin öncelikli ürünler, Ek-8

Yürürlükte olan Öncelikli Ürün Listesi ayrıca Program Portalında da yayınlanacaktır. Belirli bir çağrı periyodu kapsamında desteklenecek ürünler, çağrı duyurusu esnasında yürürlükte olan Öncelikli Ürün Listesinde yer alan ürünlerin sadece bir kısmını kapsayacak şekilde belirlenebilecek ve çağrı planının ek listesi olarak Program Portalında yayınlanacaktır. Belirli bir çağrı periyodu içerisinde yapılan tüm değerlendirmeler çağrı planının ek listesi olarak yayınlanan ürün listesine göre yapılacaktır.

3.3.3. Proje Paydaşı

Tebliğde proje paydaşı, “Proje kapsamında üretilecek temel ürünü satın almak niyetiyle yatırımcıyla iş birliği yapan kamu kurum ve kuruluşu veya Türkiye’de yerleşik orta veya büyük ölçekli işletme” şeklinde tanımlanmıştır. İzleme sürecinde sunulan bilgilere istinaden proje paydaşının projeden çekilmesi, yeni bir paydaş bulunamaması hallerinde Komite resen proje bazında sonlandırma kararı almaya yetkilidir.

Program kapsamında desteklerden yararlanacak yatırımcının, bir veya daha fazla proje paydaşı ile iş birliği yapması beklenmektedir. Proje paydaşının, üretilecek ürün hakkında teknik yönlendirme kapasitesi ve satın alma talebine sahip olması gerekmektedir. Başvuru sahibi ile proje paydaşları arasında, paydaşın öncelikli ürünü satın almaya ilişkin iradesi ve niyetini belirttiği uzlaşma protokolü, Program Portalında yayınlanan uzlaşma protokolü ve paydaş beyan formunun doldurulması suretiyle imzalanacaktır. Proje paydaşının kamu kurum/kuruluşu olması halinde uzlaşma protokolü sunulması gerekli olmayıp paydaştan öncelikli ürünü satın alabileceğine ilişkin niyetini gösterir yazı alınması yeterli olacaktır.

Proje paydaşından aşağıdaki katkıları sunması beklenir:

- a) Proje kapsamında üretilecek temel ürünü satın almaya ilişkin irade ve niyet beyanı.
- b) Proje süresince yatırımcıya teknik ve mali açıdan rehberlik yapılması.
- c) Yatırımcının öngördüğü faaliyetlerin gerçekleşme durumunun izlenmesi.

ç) Temel ürünün belirlenen standart ve spesifikasyonlara uygun şekilde üretildiğinin takip edilmesi.

d) Yatırımcının proje süresince karşılaşılabileceği zorluklara ortak çözümler üretilmesi.

Başvuru sahibi ile proje paydaşı arasındaki iş birliği, 13’üncü maddenin yedinci fıkrasının (j) bendi kapsamında komitenin değerlendirmesinde bir puanlama kriteri olarak dikkate alınacaktır. Komite, projenin paydaş eşliğinde yürütülmesi koşulu ile destek kararı verebilir. Bu durumda, başvuru sahibinin proje kapsamında belirlediği paydaş(lar) ile aralarındaki iş birliğine dair uzlaşma protokolü ve paydaş beyan formu sunması gerekir.

Paydaş eşliğinde yürütülen projelerin izleme sürecinde, proje paydaşı altı aylık periyotlarla Program Portalı üzerinden proje değerlendirme raporu sunacaktır. Proje paydaşının raporları, desteklerin sonlandırılmasına dair Komite kararlarında dikkate alınacaktır. Ancak proje paydaşının kamu kurum ve kuruluşu olması durumunda proje değerlendirme raporunun sunulması zorunlu olmayacaktır.

Yatırımcı, izleme sürecinde proje komisyonu onayı ile proje paydaşını değiştirebilecektir. KOSGEB desteklerinden yararlanmaya hak kazanan projelerin paydaşları, KOBİ olmak ve proje süresince yükümlülüklerini ve satın alma taahhüdünü yerine getirmek kaydıyla KOSGEB tarafından yürütülen KOBİ Finansman Destek Programı hükümleri çerçevesinde finansman desteğinden yararlanılabilecektir.

Yatırım projesinin TÜBİTAK desteklerine konu olabilecek faaliyetleri içeren Ar-Ge kısmı için yatırımcı, Ar-Ge faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını yürütmek üzere bir veya daha fazla Ar-Ge yüklenicisi ile ortaklı Ar-Ge projesi sunabilir. Ar-Ge faaliyetlerinin tamamını başvuru sahibi firma dışındaki bir veya daha fazla Ar-Ge yüklenicisi gerçekleştirecekse, projenin Ar-Ge kısmı, Ar-Ge yüklenicileri tarafından, ortaklı Ar-Ge projesi olarak hazırlanabilir. Böyle bir iş birliği yapılması durumunda başvuru esnasında, başvuru sahibiyle Ar-Ge yüklenicileri arasında imzalanmış Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Paylaşımı Protokolünün de Program Portalına yüklenmesi zorunludur.

3.3.4. Başvuru

Bakanlık, Öncelikli Ürün Listesindeki ürünlere yönelik

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

olarak duyuru yapmak suretiyle çağrıda bulunacaktır. Çağrı planları, çağrı kapsamında yer alacak sektör ve ürünler ile çağrı takvimi Bakanlık tarafından belirlenerek “Program Portalı”nda duyurulacaktır. Programa sadece Türkiye’de yerleşik sermaye şirketleri başvurabilecektir.

Çağrıya istinaden program kapsamındaki desteklerden yararlanmak isteyen yatırımcı, “Program Portalı”nda duyurulan bilgi ve belgelerle Bakanlığa müracaat ederek çağrı planlarında öngörülen takvim ve yöntem çerçevesinde ön başvuru işlemini tamamlayacaktır. Ön başvuruda istenecek bilgi ve belgeler “Program Portalı”nda yayınlanacaktır.

Program kapsamında desteklenecek yatırım projelerinde, çağrı duyurusunda yer alan ürünlere yönelik olma ve çağrı duyurusunda belirlenen asgari proje tutarını karşılama koşulu aranacaktır. Başvuru kapsamında birden çok ürünün üretilmesi hedeflenebilecektir. Bu ürünler arasından temel ürün olarak üretilmesi planlanan ürünün çağrı duyurusunda yer alan ürün listesinde bulunması zorunludur. Üretilmesi hedeflenen temel ürün haricindeki diğer ürünlerin proje bütünlüğü açısından,

a) Temel ürünün ara girdisi olup projenin daha yüksek katma değer oranıyla hayata geçirilebilecek olmasına katkı sağlama,

b) Temel ürünle aynı makine parkurunda üretilebilme,

c) Kısmi bir ek yatırım ile üretilerek projenin katma değer tutarını artırabilme, niteliklerinden en az birini karşılması gerekir. Çağrı kapsamında değerlendirmeye sunulan bir projede bu koşulları sağlayan ürünler için de program kapsamında yer alan destekler verilebilir.

Ön başvuru ile yatırım projesine konu ürünün çağrı duyurusunun ek listesi olarak yayımlanan ürün listesinde yer alıp almadığı, öngörülen proje tutarının çağrı duyurusunda belirlenen asgari proje tutarı koşulunu karşılayıp karşılamadığı, yatırımcının ve yatırım projesinin çağrı duyurusunda belirlenen diğer temel kriterleri sağlayıp sağlamadığı, Genel Müdürlük tarafından tespit edilecektir. Ön başvuruda sunduğu bilgi ve belgelerin, program ve çağrı duyurusu kapsamında belirlenen temel kriterleri sağladığı tespit edilen firma kesin başvuru yapmaya davet edilecektir.

Ön başvuru sonrasında kesin başvuru yapmaya davet edilen firma, çağrı planlarında öngörülen takvim dahilinde, proje fizibilitesi ve Bakanlık tarafından yetkilendirilen bağımsız danışmanlık firmalarından biri tarafından hazırlanacak bağımsız değerlendirme raporunun yanı sıra “Program Portalı”nda yayınlanacak diğer bilgi ve belgeler ile kesin başvurusunu tamamlayacaktır.

Başvuru sahibi, şayet varsa proje paydaşı ile imzaladığı uzlaşma protokolünü de kesin başvuru sürecinde Program Portalına yükler. Başvuruda Bakanlığa sunulan bilgi, belge ve raporlar TÜBİTAK ve KOSGEB değerlendirme süreçlerinde de kullanılabilir. Projelerin Komite değerlendirmesine sunulması öncesinde yapılan detaylı incelemelerde, bu Tebliğde ve/veya çağrı planında yer alan koşulları sağlayamadığı tespit edilen başvurular, Genel Müdürlük tarafından değerlendirme dışı bırakılır. Genel Müdürlük tarafından bu madde hükümlerine göre yatırım projesi değerlendirme dışı bırakılan başvuru sahipleri, kararın kendilerine tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde Genel Müdürlüğe itirazda bulunabilir. Bu kapsamda yapılan itirazlar, Genel Müdürlük tarafından değerlendirilerek karara bağlanır.

3.3.5. Bağımsız Değerlendirme Raporu

Bakanlık tarafından yetkilendirilen bağımsız danışmanlık firmalarından biri tarafından hazırlanacak olan bağımsız değerlendirme raporunun doğrudan yatırımcıdan kaynaklanan nedenlerle çağrı planında öngörülen süre içerisinde Program Portalına yüklenmediği durumda, proje başvuruları değerlendirme dışı bırakılarak reddedilmiş kabul edilir.

Bağımsız değerlendirme raporu hazırlanırken bağımsız danışmanlık firması tarafından yatırımcının yerinde incelemesinin yapılması zorunludur.

Bağımsız değerlendirme raporunda;

a) Proje fizibilitesinde yer alan verilerin tutarlılığı,

b) Yatırımcının mali yetkinlik ve teknik yetkinlik açısından projenin gerekliliklerini karşılayabilme düzeyi,

c) Projede üretime geçilmesini müteakiben on yıl süresince sağlanacağı öngörülen katma değer analizi,

ç) Üretilmesi öngörülen ürünün dünya ve Türkiye piyasalarındaki gelişim potansiyelinin geçmiş dünya

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

ve Türkiye ticareti verilerinde gözlenen eğilimler üzerinden analizi,

d)Projeyle ilişkin incelemeyi yapan bağımsız danışmanlık firmasının genel görüş ve değerlendirmeleri,

KOBİ vasfı taşıyan yatırımcılar için bağımsız değerlendirme raporunun maliyeti, ilgili mevzuatta öngörülen usullere göre, karşılama oranı nispetince KOSGEB tarafından karşılanır. Büyük ölçekli yatırımcılar tarafından sunulan ve Komite tarafından TÜBİTAK Ar-Ge süreci desteklerinden yararlandırılması kararlaştırılan yatırım projeleri için bağımsız değerlendirme raporunun maliyeti, Ar-Ge süreci desteklerinin fiilen sağlanmaya başlamasını müteakiben, ilgili mevzuatta belirlenen limitler dahilinde TÜBİTAK tarafından karşılanır. Büyük ölçekli yatırımcılar tarafından sunulan ve Komite tarafından Ar-Ge süreci desteklerinden yararlandırılmayan projeler için bağımsız değerlendirme raporunun maliyeti karşılanmaz.

Bu maddenin uygulamasına ve bağımsız danışmanlık firmalarının yetkilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.

3.3.6. Başvuruların Değerlendirilmesi

Kesin başvurusu çağrı planında öngörülen takvim içerisinde Program Portalı üzerinden tamamlanan projeler değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Proje konusu ürünün üretilebilmesi için Ar-Ge gereksinimi olduğu durumlarda, ilgili TÜBİTAK destek programı kapsamında, öngörülen proje planı çerçevesinde ürünün üretilmesinin teknik yönden mümkün olup olmadığının tespitini de kapsayacak şekilde Ar-Ge projesi değerlendirme süreci işletilecektir. Ar-Ge'ye ihtiyaç olmaksızın sadece üretime yönelik yatırımın gerekli olduğu veya on birinci fıkra uyarınca Ar-Ge faaliyetinin sadece tamamlayıcı veya geliştirici mahiyette yapılmasının öngörüldüğü özel durumlarda projenin üretime yönelik yatırım kısmı için başvurusu yapılan ürünün teknolojik hazırlık seviyesinin, ürünün ve yatırımcının teknik açıdan üretime hazır olup olmadığının, öngörülen proje planlaması çerçevesinde yapılacak faaliyetlerle ürünün üretilmesinin teknik yönden mümkün olup olmadığının tespiti için TÜBİTAK tarafından inceleme yapılacaktır.

Yatırımcının KOBİ desteklerinden yararlanmak istemesi durumunda, projenin ilgili faaliyetleri içeren kısmı için Stratejik Ürün Destek Programı

kapsamında talep edilen bilgileri sunması ve formları doldurması gerekir. Yatırımcının ve başvurusunun KOSGEB desteklerinden yararlanabilme açısından ilgili mevzuatta belirtilen koşulları karşılama durumu, KOSGEB tarafından kontrol edilerek, kontrol sonucu varsa eksik ve/veya hatalı bulunan hususlarla birlikte Genel Müdürlüğe bildirilir. Başvuruların kontrolü sonucu mevzuatta belirtilen koşulları karşılayan projeler için, proje gider kalemlerinin tür, miktar, süre ve tutar açısından projeye uygunluğu KOSGEB tarafından incelenerek, inceleme sonucu Genel Müdürlüğe bildirilir.

Başvuruların proje bazlı veya stratejik yatırımlar kapsamında devlet desteklerinden yararlandırılması noktasında değerlendirmeye tabi tutulabilmesi için ilgili mevzuat kapsamında talep edilen bilgi ve formlar yatırımcı tarafından temin edilecektir. Proje komisyonları tarafından Bakanlık tarafından sağlanabilecek devlet desteklerine ilişkin inceleme ve değerlendirme yapılarak görüş oluşturulacaktır.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen inceleme ve değerlendirmeler, Bakanlıkça öngörülen takvim çerçevesinde eş zamanlı ve koordineli olarak yürütülecektir. Yatırımcı, değerlendirme süreci içerisinde proje komisyonu tarafından proje sunumuna davet edilecektir. Proje sunumuna projenin sektörü ve konusuna göre Bakanlık sektör uzmanları, bağımsız değerlendiriciler ve/veya akademisyenler davet edilebilecektir. Komisyon, proje inceleme sürecinde ve proje sunumu esnasında yatırımcıdan proje dosyalarındaki eksik bilgi ve tutarsızlıkları gidermesini veya ilave bilgi ve belge sunmasını istenebilecektir. Ar-Ge ihtiyacı bulunan ve TÜBİTAK değerlendirme sürecinde Ar-Ge desteklerinden yararlandırılmaları uygun bulunmayan projeler için, ihtiyaç duyulan Ar-Ge faaliyetlerinin yatırımcının kendi kaynaklarıyla karşılanma imkân ve planını içeren ek Ar-Ge finansman raporu istenecektir.

Bu maddede belirtilen inceleme ve değerlendirmeler neticesinde hazırlanan raporlar, proje komisyonları tarafından Komite değerlendirmesine sunulacaktır. Komite, başvuruda bulunulan projelerin;

- Ülkemizin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılayabilme,
- Ülkemizde üretim kapasitesi yetersiz olan ürünlerde arz güvenliğini sağlayabilme,
- Ülkemizin teknoloji açığı olan alanlarda teknoloji kapasitesini geliştirme,

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

- ç) Dış ticaret açığı verilen alanlarda ithalat bağımlılığını azaltma,
- d) Yüksek katma değerli olma,
- e) Ülkemizde üretimi olmayan yeni nesil teknolojiler kullanılarak üretim yapılmasını sağlayabilme,
- f) Farklı sektörlerde ülkemize rekabet gücü kazandırabilme,
- g) Etkileşimde olduğu sektörlerde teknolojik dönüşümü hızlandırma ve bu sektörlerin gelişimine katkı sağlayabilme,
- ğ) Yenilikçi ve Ar-Ge'ye dayalı yatırım olma,
- h) Cari işlemler dengesini olumsuz etkileyen ve hammadde sıkıntısı yaşanan sektörlerde gerçekleştirilecek yüksek katma değerli işlenmiş ürünlerin üretimine yönelik yatırım olma,
- ı) Ülkemizin hammadde potansiyelinin değerlendirilmesine olanak sağlayan entegre üretime yönelik yatırım olma,
- i) Mali yeterliliğe sahip olma,
- j) Proje paydaşının alım taahhüdü ile talep bakımından desteklenmiş veya ulaşılabilir, yeterli ve gelişen pazar potansiyeline sahip ürünlerin üretilmesine yönelik olma,

niteliklerinin ağırlıklandırıldığı, Program Portalında yayımlanan proje değerlendirme formu üzerinden puanlama yapar. Komite, bu değerlendirmede 70 ve üzerinde puan alan projeler arasında stratejik öncelikler, pazar rekabet koşulları, çağrı destek bütçesi, proje süresi gibi kısıtlar ve kriterlere göre önceliklendirme yapmak suretiyle desteklenecek projeleri belirler.

Komite, 70 ve üzerinde puan alan projelerin revize edilmesine, yatırımcılardan ilave bilgi ve belge istenmesine karar verebilir. Komite, bu durumda, KOSGEB, TÜBİTAK ve komisyonlara projeler ile ilgili yeniden inceleme ve değerlendirme yaptırabilir. Komite bu doğrultuda, projenin yeniden değerlendirme süreci için çağrı planında öngörülen tarih kısıtlamalarına bağlı kalınmaksızın yeni bir takvim belirleyebilir.

Komite, destekleme kararı verilen projeler için hangi destek unsurlarının tanımlanacağına ve ilgili mevzuatta yer alan sınır ve koşullar çerçevesinde kalmak kaydıyla destek unsurlarının miktar ve sürelerine, proje süreci boyunca sağlanacak toplam destek tutarına ilgili mevzuat çerçevesinde karar

verecektir. Komite tarafından desteklenmeye uygun görülen projeler için; her bir yatırım projesi unsurunun birden çok destek türünden yararlandırılmaması koşuluyla TÜBİTAK, KOSGEB ve Bakanlık desteklerini bir arada ve/veya münhasıran içeren destek paketi tanımlanabilir. Komite destek kararlarında, projenin sürdürülebilirliğini ve öngörülen katma değeri üretmesini temin etmek amacıyla proje özelinde çeşitli koşullara yer verebilir, farklı karar formatları oluşturabilir. TÜBİTAK tarafından AR-GE desteklerinden yararlandırılmaları uygun bulunmayan projeler için Komite tarafından sadece Bakanlık ve/veya KOSGEB desteklerini içeren destek paketi tanımlanabilecektir.

Komite tarafından desteklenmesine karar verilen projeler için tanımlanan üretime yönelik yatırım destekleri, varsa AR-GE sürecinin TÜBİTAK desteklerinden yararlanılarak ve/veya yatırımcının kendi kaynaklarıyla başarıyla tamamlandığının TÜBİTAK tarafından onaylanmasını müteakiben yürürlüğe girecektir. Ancak, proje fizibilitesinde Ar-Ge süreciyle eş zamanlı üretime yönelik yatırım süreci öngörülmesi veya yatırımcının izleme sürecinde talep etmesi halinde Komite, üretime yönelik yatırım desteklerinin Ar-Ge süreci tamamlanmadan önce başlamasına karar verebilecektir.

Destek kararı esnasında KOBİ vasfı taşıyan ve KOSGEB desteği tanımlanan firmalar, proje uygulama süreci içerisinde KOBİ vasfını yitirseler dahi destek kararında öngörülen koşul ve süreler dahilinde KOSGEB desteklerinden yararlanmaya devam edeceklerdir.

3.3.7. Destek Unsurları

Program kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırım projeleri için projelerin ihtiyaçlarına göre, Ar-Ge destekleri ve/veya üretime yönelik yatırım destekleri tek pencere uygulaması çerçevesinde tanımlanacaktır.

Bu program kapsamında desteklenmesine karar verilen projeler; ilgili TÜBİTAK destek programı kapsamında TÜBİTAK tarafından, KOSGEB Stratejik Ürün Destek Programı kapsamında KOSGEB tarafından, 2012/3305 sayılı Karar veya 2016/9495 sayılı Karar hükümleri çerçevesinde Bakanlık tarafından sağlanan desteklerden yararlandırılabilir. İkinci fıkrada belirtilen destekler, KOSGEB, TÜBİTAK ve Bakanlık tarafından ilgili kurumların kendi mevzuatı çerçevesinde uygulanacaktır. Projelerin hangi destek unsurlarından

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

yararlandırılacağı ise ilgili mevzuatta yer alan sınırlar ve koşullar çerçevesinde kalmak kaydıyla Komite tarafından belirlenecektir. Komitenin destek kararları KOSGEB, TÜBİTAK ve Bakanlık yatırım teşvikleri açısından bağlayıcı nitelikte olacaktır.

3.3.7.1. Program Kapsamında Yatırımlara Sağlanacak Bakanlık Destekleri

Programa kesin başvurusu tamamlanan yatırım projeleri için Komite tarafından, 2012/3305 sayılı Karar (Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar) veya 2016/9495 sayılı Karar (Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar) kapsamında destek verilmesine dair değerlendirme yapılacaktır.

Komite, program kapsamında desteklenmesine karar verdiği yatırım projelerinden, nitelikleri ve destek ihtiyaçlarına istinaden uygun gördüklerinin, 2012/3305 sayılı Karardaki (Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar) stratejik yatırımlar çerçevesinde desteklenmesine karar verebilecektir.

Program kapsamında Komite tarafından desteklenmesine karar verilen yatırım projelerinden, ilgili karardaki gerekli koşulları sağlayan ve nitelikleri ve destek ihtiyaçlarına istinaden uygun bulunanlar, 2016/9495 sayılı Karar (Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar) kapsamında desteklenmesi için Cumhurbaşkanı onayına sunulacak ve Cumhurbaşkanı tarafından desteklenmesi uygun bulunan yatırım projeleri için Cumhurbaşkanı kararı yayınlanacaktır.

İkinci fıkra kapsamında Komite tarafından ve üçüncü fıkra kapsamında Cumhurbaşkanı kararıyla desteklenmesine karar verilen yatırım projeleri için ayrı bir başvuru ve değerlendirmeye gerek olmaksızın TUYSGM tarafından teşvik belgesi düzenlenir. Teşvik belgesi kapsamında sağlanacak devlet yardımlarına ilişkin iş ve işlemler, ilgili mevzuat çerçevesinde TUYSGM tarafından yürütülür.

3.3.7.2. Program Kapsamında Sağlanacak TÜBİTAK Destekleri

Program kapsamında Ar-Ge destekleri TÜBİTAK tarafından ilgili TÜBİTAK destek programı çerçevesinde sağlanacaktır.

Kesin başvurusu tamamlanmış projelerden Ar-Ge ihtiyacı olanlar, ilgili mevzuatında öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde TÜBİTAK tarafından değerlendirmeye tabi tutulacaktır. TÜBİTAK tarafından Ar-Ge desteği sağlanabilecek projeler,

Genel Müdürlüğe bildirilecektir. Komite, TÜBİTAK'ın olumlu görüş verdiği projelerden bir kısmı veya tamamı için Ar-Ge desteği kararı alabilecektir.

TÜBİTAK'ın Ar-Ge desteği sağlamayı uygun bulmadığı projeler için TÜBİTAK destekleri Komite tarafından tanımlanamayacaktır. Ancak Komite, ihtiyaç duyulan Ar-Ge faaliyetlerinin yatırımcı tarafından kendi kaynaklarıyla yürütülmesini program kapsamındaki diğer destek unsurlarının kullanılabilmesi için şart koşabilir.

Bir veya daha fazla Ar-Ge yüklenicisiyle ortaklı Ar-Ge yapılması planlanan projeler için Komitenin AR-GE desteği Ar-Ge desteği tanımlaması durumunda, ilgili TÜBİTAK destek programı hükümleri çerçevesinde, ortaklı Ar-Ge sürecine dahil olan yatırımcı firma ve/veya Ar-Ge yüklenicilerine destek sağlanır.

3.3.7.3. Program Kapsamında Sağlanacak KOSGEB Destekleri

Yatırımcının KOBİ olduğu yatırım projeleri KOSGEB tarafından Stratejik Ürün Destek Programı hükümleri çerçevesinde sağlanan desteklerden yararlandırılabilir. Komite, KOSGEB tarafından sağlanacak destek kalemleri ve miktarlarını, ilgili mevzuatın belirlediği sınırlar çerçevesinde belirleyebilecektir. Komitenin aldığı destek kararı, KOSGEB tarafından kendi ilgili mevzuatı çerçevesinde ayrı bir değerlendirme yapılmaksızın uygulanacaktır.

KOSGEB desteklerinin Komite tarafından tanımlanması için başvuruda bulunacak KOBİ'lerin, 5/8/2009 tarihli ve 2009/15431 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Karar ile tespit edilen sektörlerde faaliyet göstermesi şartı aranacaktır.

3.3.8. İzleme

Destek kapsamına alınan her bir projenin izlemesi Ar-Ge ve/veya üretime yönelik yatırım faaliyetleri süresince ve bu faaliyetlerin tamamlanmasını müteakiben olmak üzere iki aşamalı yapılır. Her bir projenin izlemesi ve değerlendirmesi kapsamında yer aldıkları destek unsurlarına göre proje komisyonu, TÜBİTAK ve/veya KOSGEB tarafından yapılır.

Yatırım sürecinde yatırım teşvik belgeli yatırımcıların yerinde incelemesi her altı ayda bir TUYSGM

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

personeli tarafından yapılır. İlgili projeden sorumlu olan proje komisyonu üyeleri ve/veya proje koordinatörü de izleme döneminde yerinde inceleme çalışmalarına gözlemci sıfatıyla katılım sağlayabilir.

Proje komisyonu tarafından, TUYSGM, TÜBİTAK ve/veya KOSGEB tarafından yapılan izlemelerde sunulan bilgi ve belgeler de dikkate alınarak her altı ayda bir temel proje ilerleme bilgilerini içeren proje izleme formu ve proje hakkında gerekli görülen değerlendirmelerin yapıldığı proje izleme raporu, Genel Müdürlüğe sunulur.

İzleme süreci içerisinde Genel Müdürlük tarafından yatırımcıdan ek bilgi ve belge talep edilebilir. Yatırımcı izleme süreci içerisinde gerekli görülmesi halinde proje komisyonu tarafından projenin ilerlemesine ilişkin görüşlerini belirtmek üzere proje sunumuna davet edilir.

Proje kapsamındaki faaliyetlerin tamamlanmasını müteakiben on yıl süresince projenin sağladığı toplam katma değer tutarı yatırımcı tarafından yıllık bazda yeminli mali müşavir raporuyla hesaplatılarak izleyen yılın ilk izleme dönemi içerisinde Genel Müdürlüğe sunulur.

Genel Müdürlük tarafından desteklenmekte olan her bir proje için proje komisyonlarınınca sunulan form ve raporlarda yer alan verileri temel alarak hazırlanan ve projelerin genel durumunu özetleyen program izleme ve değerlendirme raporu ve özel olarak talep edilmesi halinde proje bazındaki izleme belgeleri altı ayda bir Komiteye sunulur.

3.3.9. Revizyon

Yatırımcı, üretime yönelik yatırım süreci içerisinde KOSGEB ve Bakanlık tarafından desteklenmekte olan yatırım kısımlarının her biri için en fazla üç defa revizyon talebinde bulunabilir. Revizyon talebi Program Portalı üzerinden yapılır. Yatırımcı, üretime yönelik yatırım sürecindeki revizyon talebini en erken üretime yönelik yatırım sürecindeki ilk izleme döneminden sonra, en geç ise son izleme döneminden iki ay öncesine kadar program Genel Müdürlüğe yapabilir.

Ar-Ge süreci desteklerinden yararlanmakta olan projeler için, Ar-Ge sürecine ilişkin revizyon talebi doğrudan TÜBİTAK tarafından karara bağlanarak Genel Müdürlüğe bildirilir. Genel Müdürlük tarafından Ar-Ge süreci açısından yapılan revizyona göre üretime yönelik yatırım sürecine ilişkin proje takvimi de revize edilerek proje komisyonunun

incelemesine sunulur. Ar-Ge sürecine ilişkin yapılan revizyonlara bağlı olarak üretime yönelik yatırım sürecinde yapılan revizyonlar, yatırımcının üretime yönelik yatırım süresi boyunca talep etme hakkı bulunan revizyon sayısı kapsamı dışında değerlendirilir.

Yatırım desteklerinden yararlanmakta olan projeler için, yatırımın karakteristiğine ilişkin değişiklik talepleri ile teşvik belgesi kapsamındaki sabit yatırım tutarının yüzde 35'ten fazla değişmesine neden olan değişiklik talepleri hariç olmak üzere teşvik belgesi kapsamında desteklenmekte olan yatırım unsurlarıyla ilgili diğer talepler TUYSGM tarafından sonuçlandırılır. Bu çerçevede yapılan değişiklikler, yatırımcının üretime yönelik yatırım süresi boyunca talep etme hakkı bulunan revizyon sayısı kapsamı dışında değerlendirilir. Ayrıca, bu çerçevede yapılan değişikliklerin Genel Müdürlüğe bildirilerek proje dosyasına eklenmesi zorunludur. KOSGEB tarafından desteklenmesi kararlaştırılmış yatırım süreçleri açısından, KOSGEB Stratejik Ürün Destek Programı kapsamındaki faaliyet-zaman planı ve gider kalemlerinde değişiklik yapılmasına ilişkin revizyon talepleri doğrudan KOSGEB tarafından karara bağlanarak Genel Müdürlüğe bildirilir.

Yatırım desteklerinden yararlanmakta olan projeler için dördüncü fıkrada tanımlanmış değişiklikler haricindeki değişiklikleri içeren revizyon talepleri, revizyonun KOSGEB tarafından desteklenmesi kararlaştırılmış yatırım süreçlerini de kapsamı halinde, ilgili süreçlerin KOSGEB tarafından incelenmesinin tamamlanmasını müteakiben, Genel Müdürlük aracılığıyla proje komisyonu incelemesine sunulur. Yatırımcı, revizyon sürecinde proje komisyonu tarafından projenin ilerlemesine ilişkin görüşlerini belirtmek üzere proje sunumuna davet edilir. Proje komisyonu tarafından revizyon talebine ilişkin görüş oluşturularak Komiteye sunulur.

Yatırım desteklerinden yararlanmakta olan projeler için dördüncü fıkrada tanımlanmış değişiklikler haricindeki değişiklikleri içeren revizyon talepleri, revizyonun KOSGEB tarafından desteklenmesi kararlaştırılmış yatırım süreçlerini de kapsamı halinde, ilgili süreçlerin KOSGEB tarafından incelenmesinin tamamlanmasını müteakiben, Genel Müdürlük aracılığıyla proje komisyonu incelemesine sunulur. Yatırımcı, revizyon sürecinde proje komisyonu tarafından projenin ilerlemesine ilişkin görüşlerini belirtmek üzere proje sunumuna davet edilir. Proje komisyonu tarafından revizyon talebine

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

ilişkin görüş oluşturularak Komiteye sunulur.

Komite, yatırımcının talebi üzerine veya izleme sürecinde sunulan bilgilere istinaden proje özelinde revizyon değerlendirmesi yapmaya ve revizyon kararı almaya yetkilidir. 15 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında sağlanan desteklere ilişkin revizyon kararları Cumhurbaşkanının onayına sunulur.

3.3.10. Sonlandırma

Komite, izleme sürecinde sunulan bilgilere istinaden yatırım projesinin başlangıcından itibaren gerçekleşen toplam yatırım projesi tutarının güncel değerinin, ilgili izleme dönemine kadar gerçekleşmesi öngörülen toplam yatırım projesi tutarının güncel değerinin yüzde ellisinden az olması halinde, bu duruma yol açan nedenleri değerlendirerek proje bazında sonlandırma kararı almaya yetkilidir. 15. maddenin üçüncü fıkrası kapsamında Bakanlık desteklerinden yararlandırılan projeler için sonlandırma kararı Cumhurbaşkanının onayına sunulur.

TÜBİTAK tarafından desteklenen AR-GE faaliyetlerini içeren projelerde, Ar-Ge aşaması devam etmekteyken TÜBİTAK, ilgili destek programının uygulama esasları hükümleri çerçevesinde sonlandırma kararı almaya yetkilidir. TÜBİTAK tarafından sonlandırma kararı alınan projeler için TÜBİTAK tarafından ilgili mevzuat hükümleri uygulanır. Diğer destek unsurları açısından projenin desteklenip desteklenmeyeceğine Komite karar verir.

KOSGEB tarafından desteklenen faaliyetleri içeren projelerde, KOSGEB tarafından belirlenen Stratejik Ürün Destek Programı Uygulama Esasları hükümleri çerçevesinde sonlandırma kararı almayı gerektiren durumlarda KOSGEB tarafından Komiteye görüş sunulabilir. KOSGEB destekleri açısından sonlandırma kararı verilmesi durumunda diğer destek unsurları açısından projenin desteklenip desteklenmeyeceğine Komite karar verir.

Teşvik belgesi kapsamında desteklenmekteyken, Komite tarafından veya Cumhurbaşkanınca sonlandırma kararı verilen projeler, Programın amaçları açısından stratejik yatırım olma niteliğini kaybetmiş kabul edilir. Bu projeler için, TUYSGM tarafından değerlendirme yapılarak diğer teşvik uygulamalarından yatırımın niteliklerine göre en uygun görülen program kapsamında teşvik belgesi düzenlenebilir. Bu durumda olan projeler için tabi oldukları yeni teşvik uygulamasına kıyasla Program

kapsamında fazladan sağlanmış olan destek unsurları geri alınır. Yeni bir teşvik uygulamasına geçirilmeyerek belgesi sonlandırılan yatırımlar için ise ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde geri alınması gereken destekler geri alınır.

3.3.11. Tamamlama

Yatırım projesi kapsamında öngörülen üretime yönelik yatırım süresinin bitiminden sonra yatırımcı, otuz gün içerisinde projenin tamamlanma durumu konusunda karar alınması talebiyle Program Portalı üzerinden başvuruda bulunur. Yatırımcının bu süre zarfında başvuruda bulunmaması halinde, Genel Müdürlük tarafından resen tamamlama süreci başlatılır. Desteklere konu olan ilgili yatırım unsurlarının hedeflere uygun olarak tamamlanma durumu, sorumlu bulunan desteklere göre TUYSGM ve/veya KOSGEB tarafından yerinde inceleme yapılarak tespit edilir. İlgili projeden sorumlu olan proje komisyonu üyeleri ve/veya proje koordinatörü de tamamlama döneminde yerinde inceleme çalışmalarına gözlemci sıfatıyla katılım sağlayabilir. TUYSGM tarafından başarısızlıkla tamamlandığı tespit edilen projeler, Programın amaçları açısından stratejik yatırım olma niteliğini kaybetmiş kabul edilir. Bu projeler için, TUYSGM tarafından değerlendirme yapılarak diğer teşvik uygulamalarından yatırımın niteliklerine göre en uygun görülen program kapsamında teşvik belgesi düzenlenebilir. Bu durumda olan projeler için, tabi oldukları yeni teşvik uygulamasına kıyasla Program kapsamında fazladan sağlanmış olan destek unsurları ilgili mevzuat hükümlerine göre geri alınır. Yeni bir teşvik uygulamasına geçirilmeyerek belgesi sonlandırılan yatırımlar için ise ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde sağlanan destekler geri alınır.

Başarılı bir şekilde tamamlanan projeler için, proje faaliyetlerinin tamamlanması sonrası izleme sürecine on yıl boyunca devam edilecektir. Proje faaliyetlerinin tamamlanması sonrası izleme süreci boyunca, her yılın ilk izleme döneminde, yatırımcıya sağlanan toplam destek düzeyinin güncel değeri, proje sürecinin başından beri yıllık bazda sağlanan toplam destek tutarı, sigorta primi işçi ve işveren hissesi desteği kapsamında sağlanan desteklerin brüt asgari ücret artış oranıyla, fiili yatırım harcaması nedeniyle hak kazanılmış yatırıma katkı tutarının güncel değeri ve diğer destek unsurları kapsamında sağlanan desteklerin ise yeniden değerlendirme oranıyla güncellenmiş hallerinin toplanması suretiyle

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

hesaplanacaktır.

Projenin beş yıllık işletme süresini takip eden izleme döneminde, başvuruda öngörülen yıllık katma değer tutarlarının güncel değerleri, yeniden değerlendirilerek hesaplanır. Bu değerlerin toplanması suretiyle işletme döneminin ilk beş yılı için hedeflenen birikimli katma değer tutarının güncel değeri elde edilir.

Proje faaliyetlerinin tamamlanması sonrası izleme süreci boyunca, her yılın ilk izleme döneminde proje kapsamında sağlanan birikimli katma değer tutarı, yatırımcı tarafından yeminli mali müşavir raporları ile tevsik edilen yıllık katma değer tutarlarının güncel değerlerinin toplanması suretiyle hesaplanır.

Aşağıdaki bentlerde sayılan hallerin gerçekleşmesi durumunda, 15 inci maddenin ikinci fıkrası kapsamında sağlanan Bakanlık destekleri sonlandırılır; 15 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında sağlanan Bakanlık desteklerinin sonlandırılması hususu Cumhurbaşkanının onayına sunulur:

a) Beş yıllık işletme dönemi sonunda, beşinci fıkraya göre hesaplanan beş yıllık birikimli katma değer tutarının, dördüncü fıkraya göre hesaplanan hedeflenen beş yıllık birikimli katma değer tutarının yüzde ellisini aşmadığının tespit edilmesi.

b) Üçüncü fıkraya göre hesaplanan yatırımcıya sağlanan toplam destek düzeyinin güncel değerinin, proje faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen harcamaların toplam güncel değerini geçtiğinin tespit edilmesi.

Yatırımcı tarafından talep edilmesi halinde, altıncı fıkrada yer alan hükümler çerçevesinde destekleri sonlandırılan projeler için TUYSGM tarafından yapılacak değerlendirme sonucunda, tamamlama vizesi aşamasında yapılmış olan tespitler dikkate alınarak diğer teşvik uygulamaları çerçevesinde teşvik belgesi düzenlenebilir. Bu fıkra kapsamında teşvik belgesi uygulamasının değiştirilmesi durumunda, Program kapsamında sağlanan destekler durdurulur ve varsa fazladan sağlanan destekler geri alınmaz. Yatırım projeleri, tabi oldukları yeni teşvik uygulamasına göre varsa kalan sürede işletme dönemi desteklerini almaya devam eder.

4. Cazibe Merkezleri Programı

Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar (Karar

sayısı: 2018/11201)

02/01/2018 Tarihli ve 2018/11201 Sayılı Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Kararın amacı, görece az gelişmiş bölgelerdeki yatırım ortamını canlandırarak istihdam, üretim ve ihracatın artırılması ve bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına yönelik yatırımların desteklenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

Bu Karar, EK-1'de yer alan Cazibe Merkezleri Programı kapsamındaki illerde; özel sektör tarafından gerçekleştirilecek imalat sanayii yatırımları (US-97 Kodu: 15-37) ile çağrı merkezi ve veri merkezi yatırım projeleri için sağlanacak destekleri kapsar.

Bu Karar kapsamında 31/12/2024 tarihine kadar yapılacak olan teşvik belgesi müracaatları değerlendirilir.

Kararın yürürlüğe konulması; Ekonomi Bakanlığının 29/12/2017 tarihli ve 141554 sayılı yazısı üzerine, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Kanunun geçici 80 inci, 14/5/1964 tarihli ve 474 sayılı Kanunun 2 nci, 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Kanunun 13 üncü ve geçici 37 nci, 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Kanunun ek 3 üncü, 29/01/2004 tarihli ve 5084 sayılı Kanunun ek 1 inci, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanunun ek 2 nci, 3/6/2011 tarihli ve 637 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci ve 26 ncı maddeleri ile 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kanunun 32/A maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 2/1/2018 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Bu Karar hükümlerini Sanayi ve Teknoloji Bakanı yürütür.

Kararın uygulanmasında müeyyide kapsamında açıklama;

Kamudan kaynaklanan nedenler hariç olmak üzere, yatırımın belirlenen süre içerisinde gerçekleştirilmesinden yatırımcı sorumludur. Yatırımcının öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde destekler, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde geri alınır. Vergi indirimini ile gelir vergisi stopajı desteği nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler, vergi ziyai cezası uygulanmaksızın gecikme faiziyle birlikte tahsil edilir.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Bu Karar kapsamındaki destek unsurlarından yararlanan yatırım harcamaları, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteklerinden yararlanamaz. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteklerinden yararlanan veya yararlanılacak yatırım harcamaları için, bu Karar kapsamındaki desteklerden yararlanmak üzere Bakanlığa müracaat edilemez. Bu madde hükmüne aykırı davranılması halinde, bu Karar kapsamında yararlanan destekler ilgili mevzuat çerçevesinde geri alınır. Ancak, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının sadece sübvansiyonlu kredi desteğinden veya yatırım kapsamında kullanılan krediyle ilgili başka bir desteğinden yararlanan yatırımlar, söz konusu krediye bu Karar kapsamında yer alan faiz veya kâr payı desteği sağlanmaması kaydıyla, bu Karar kapsamındaki diğer destek unsurlarından yararlandırılabilir. Bu imkân, bu Karar kapsamında düzenlenmiş ve tamamlama vizesi yapılmamış teşvik belgelerine de uygulanır.

Kararın Uygulanmasında diğer hükümler kapsamında açıklama;

Bu Karar kapsamında yer almayan hususlardan; destekler ve desteklerin uygulanmasına ilişkin oran ve süreler ile diğer usul ve esaslar, müracaatta aranan belgeler, devir, satış, ihraç, nakil, finansal kiralama, yatırım süresi, tamamlama vizesi, teminatla ithalat, mücbir sebep ve fevkalade hal durumları ile uygulamaya yönelik diğer hususlar, yürürlükteki Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ile söz konusu Kararın uygulanmasına ilişkin tebliğ ve/veya ilgili diğer mevzuat hükümleri dikkate alınarak sonuçlandırılır.

Bu Kararda yer alan desteklerin uygulamasından dolayı yatırımcılara aktarılacak olan destek tutarları; müracaat sırası, Hazine nakit dengesi ve diğer zorunlu haller dikkate alınarak yatırımcıların hesaplarına aktarılır.

Karar kapsamında yürürlükten kaldırılan mevzuata ilişkin açıklama;

28/11/2016 tarihli ve 2016/9596 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Cazibe Merkezleri Programının Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar yürürlükten kaldırılmıştır.

2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın 23/A maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ

No: 2018/11201)

Tebliğin amacı, 2/1/2018 tarihli ve 2018/11201 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Kararın uygulanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir

696 sayılı KHK'nın 90. maddesi ile, 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

EK MADDE-1

Görece az gelişmiş bölgelerde yatırım ortamını canlandırarak istihdamı, üretimi ve ihracatı artırmak ve bölgelerarası gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla gerçekleştirilecek olan Cazibe Merkezleri Programı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülür. Cazibe Merkezleri Programı kapsamında özel sektöre ait imalat sanayii yatırımları ile çağrı merkezi ve veri merkezi yatırımlarına destek sağlanabilir.

Cazibe Merkezleri Programının uygulanacağı iller ile bu Program kapsamındaki;

a) Sektör, il, kapsam, yatırım konusu, uygulama süresi ve destek oranı itibarıyla enerji desteği,

b) Cumhurbaşkanı'nca kabul edilen yatırımlarda devlet yardımları hakkında kararda yer alan destek unsurlarından bu Program için uygun görülen destekler,

c) Desteklere başvuru ve desteklerden yararlanma şartları,

d) Destek uygulamasının sona erdirilmesi, desteğin geri alınması ve müeyyide uygulanması,

e) Cazibe Merkezleri Programı kapsamındaki başvuruları karara bağlamak üzere ilgili bakanlardan oluşturulacak Değerlendirme Komitesinin yapısı ve yetkileri ile Komitenin çalışma usul ve esasları,

f) Cazibe Merkezleri Programının uygulanmasına ilişkin diğer konular,

ile ilgili hususlar Kararname Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenir.

Cazibe Merkezleri Programı kapsamında kullanılan kaynağın takip ve tahsil işlemleri Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılır.

Bu madde kapsamında ihtiyaç duyulan kaynak,

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinde yer alan ödeneklerden karşılanır.

Cumhurbaşkanı, Cazibe Merkezleri Programının uygulanmasında kamu kurum ve kuruluşlarını görevlendirmeye yetkilidir.”

“Cazibe Merkezleri Programı” adı altında daha önce yapılan düzenleme, 678 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 4456 sayılı Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketinin Kuruluşu Hakkında Kanuna eklenen Ek-1. maddede yapılmıştı. Söz konusu yasal düzenlemeye göre, görece az gelişmiş bölgelerdeki yatırım ortamını canlandırarak istihdam, üretim ve ihracatı artırmak yoluyla bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla gerçekleştirilecek olan Cazibe Merkezleri Programı, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. (Banka) aracılığıyla yürütülecekti. Söz konusu programın uygulama usul ve esasları ile 2016/9596 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmişti. Ancak, 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 135. maddesinin (a) bendi ile bu düzenleme yürürlükten kaldırılmıştır.

4.1. Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Sağlanan Destekler

Bilindiği üzere 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın “Alt bölge desteğinden yararlanacak yatırımlar” başlıklı 18. maddesinin 4. Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmişti. Bu fıkranın, 21.8.2020 R.G. tarihli 2846 s. Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlükten kaldırılmadan önceki şekli aşağıdadır:

“Cazibe Merkezleri Programı kapsamında yer alan 4. ve 5. bölge illerindeki organize sanayi bölgeleri ile Kilis ilinde yer alan organize sanayi bölgelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar 6. bölge şartlarında 6. bölgede uygulanan desteklerden aynı oran, miktar, süre ve şartlarda yararlanır.”

Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar (karar sayısı: 2018/11201) kapsamında sağlanan destekler aşağıda verildiği gibidir;

Bu Karar kapsamında desteklenmesine karar verilen yatırımlar, Komite tarafından uygun bulunması halinde enerji desteği ile 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında sağlanan destek unsurlarından 6 ncı bölge şartlarında, 6 ncı bölgede uygulanan oran ve sürelerle yararlanır.

Sabit Yatırım Tutarı ve Asgari Kapasite

Bu Karar kapsamında desteklenecek imalat sanayi

yatırımlarının (US-97 Kodu: 15-37) organize sanayi bölgesi veya endüstri bölgesinde gerçekleştirilmesi ve asgari 2 milyon TL yatırım tutarı şartını sağlaması gerekir.

Bu Karar kapsamındaki destek unsurlarından yararlanabilmek için çağrı merkezi yatırımlarının asgari 200 kişilik istihdam sağlaması, ANSI/TIA-942 veya Uptime Institute TIER-3 veya üstü seviyede olan veri merkezi yatırımlarının ise asgari 5.000 m2 beyaz alan ihtiva etmesi gerekir.

Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Kararda ise 2012/3305 sayılı Karar ile özel olarak enerji desteği düzenlenmiştir. Söz konusu karar, karara ekli EK-I’de yer alan Cazibe Merkezleri Programı kapsamındaki illerde; özel sektör tarafından gerçekleştirilecek imalat sanayii yatırımları (US-97 Kodu: 15-37) ile çağrı merkezi ve veri merkezi yatırım projeleri için sağlanacak destekleri kapsamaktadır.

Bu Karar kapsamında 31.12.2024 tarihine kadar yapılacak olan teşvik belgesi müracaatları değerlendirilecektir.

4.2. Cazibe Merkezleri Programı Kapsamındaki İller ve Cazibe Merkezleri Programına dahil edilen İlçeler

Program kapsamındaki EK-I’de yer alan Cazibe Merkezleri Programı kapsamındaki illerde;

Özel sektör tarafından gerçekleştirilecek imalat sanayii yatırımları (US-97 Kodu: 15-37) ile çağrı merkezi ve veri merkezi yatırım projeleri için sağlanacak destekleri kapsar.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

1.	Adıyaman	7.	Bitlis	13.	Hakkari	19.	Siirt
2.	Ağrı	8.	Diyarbakır	14.	Iğdır	20.	Şanlıurfa
3.	Ardahan	9.	Elazığ	15.	Kars	21.	Şırnak
4.	Batman	10.	Erzincan	16.	Malatya	22.	Tunceli
5.	Bayburt	11.	Erzurum	17.	Mardin	23.	Van
6.	Bingöl	12.	Gümüşhane	18.	Muş	24.	Kilis
						25.	Sivas (Demirağ Organize Sanayi Bölgesinde gerçekleştirilecek imalat sanayii yatırımları (US-97 Kodu: 15-37))

02/01/2018 Tarihli ve 2018/11201 Sayılı Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar ile Cazibe Merkezleri Programına dahil edilen İlçeler;

06/02/2023 tarihinde Kahramanmaraş ilinde meydana gelen depremler dolayısıyla genel hayata etkili afet bölgesi kabul edilen ve EK-2'de yer alan ilçelerde gerçekleştirilecek asgari 1 milyon 500 bin TL tutarındaki yatırımlar, dördüncü fıkrada belirtilen hususlar dikkate alınarak 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında sağlanan destek unsurlarından 6'ncı bölge şartlarında, 6'ncı bölgede uygulanan oran ve sürelerle yararlanır. Ancak, bu madde kapsamında değerlendirilen yatırımlar için faiz veya kâr payı desteği sabit yatırım tutarının yüzde onunu aşmamak kaydıyla otuzmilyon Türk Lirasını geçemez. Bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten önce kullanılan ve faiz veya kâr payı desteğinden yararlanan krediler ve finansal

kiralama borçlanmaları için, bu fıkrada belirtilen sınırlar aşılmamak kaydı ile, uygulanan faiz veya kâr payı desteği puanında değişiklik yapılmadan destek süresi sonuna kadar uygulama yapılır.

Birinci fıkrada belirtilen şartları sağlayan;

a) Deprem nedeniyle hasar gören yatırımların yerine konulması amacıyla yapılacak yatırımlar, b) Yatırım süresi devam eden ve tamamlama vizesi yapılmamış yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlar da dahil olmak üzere yeni yatırımlar,

bu madde kapsamında değerlendirilir.

Bu madde kapsamında, 2012/3305 sayılı Karar çerçevesinde desteklenen yatırımlar, US-97 Kodu:15-37 olan yatırım konuları için anılan Kararın EK-4'ünde yer alan hükümler dikkate alınmaksızın değerlendirilir. Ancak, söz konusu ekin I/B bölümünün (7) numaralı sırasında belirtilen yatırım konularında sadece depremden zarar gören yatırım unsurlarının yenilenmesine yönelik yatırımlar ile aynı ekin II/B bölümünün (2) numaralı sırasındaki yatırımlar bu sırada belirtilen şartlara uygun olarak bu madde kapsamında değerlendirilir.

Deprem nedeniyle hasar gören yatırımların yerine konulması amacıyla yapılacak yatırımlarda, sigorta primi işveren hissesi desteği ve sigorta primi desteği, yatırımın tamamlanmasını müteakip, 1/8/2022-31/1/2023 tarihleri arasında (mevsimsel özellik taşıyan yatırımlarda bir önceki yıla ait mevsimsel istihdam ortalamaları dikkate alınır) Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen ortalama işçi sayısının;

a) Depremlerle yıkılan veya hasar nedeniyle sonrasında yıkılmasına karar verilen tesislerde tamamı ilave

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

istihdam,

b) Ağır hasarlı tesislerde yüzde yirmi beşi mevcut istihdam, yüzde yetmiş beşi ilave istihdam, c) Orta hasarlı tesislerde yüzde ellisi mevcut istihdam, yüzde ellisi ilave istihdam,

d) Az hasarlı tesislerde yüzde yetmiş beşi mevcut istihdam, yüzde yirmi beşi ilave istihdam,

e) Hasarsız tesislerde yüzde doksanı mevcut istihdam, yüzde onu ilave istihdam,

kabul edilerek uygulanır.

Orta hasarlı, az hasarlı ve hasarsız tesislerde sigorta primi işveren hissesi desteği ve sigorta primi desteği toplamının sabit yatırım tutarına oranı yüzde ikiyüzü geçemez.

Bu fıkra kapsamında hasar türü için, yapıya ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından düzenlenen hasar tespit raporu esas alınır.

Hasarsız tesisler, yatırımcı tarafından ilgili sigorta şirketinden veya Bakanlık İl Müdürlüklerinden makine ve teçhizat hasarına ilişkin rapor temin edilmesi halinde bu fıkra kapsamında değerlendirilir.

1 inci maddenin ikinci fıkrası, 3 üncü, 4 üncü ve 5 inci madde hükümleri ile 8 inci maddenin dördüncü ve altıncı fıkraları hükümleri bu madde kapsamında uygulanmaz.

12/03/2023 tarihli ve 32130 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 11/3/2023 tarihli ve 134 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 4'üncü maddesi uyarınca, söz konusu Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde yapılan yatırım teşvik belgesi başvuruları ile bu fıkroda belirtilen süre içinde talep edilmesi halinde, yatırım süresi devam eden ve tamamlama vizesi yapılmamış yatırım teşvik belgeleri için bu Kararın Komite ile ilgili hükümleri aranmaz

İL	İLÇE
ADİYAMAN	BESNİ
	ÇELİKHAN
	GERGER
	GÖLBAŞI
	KAHTA
	MERKEZ
	SAMSAT
	SİNCİK
	TUT
ELAZIĞ	ALACAKAYA
	ARICAK
	BASKİL
	KARAKOÇAN
	KEBAN
	KOVANCILAR
	MADEN
	PALU
	SİVRİCE
GAZİANTEP	ARABAN
	İSLAHİYE
	NURDAĞI

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

İL	İLÇE
HATAY	ALTINÖZÜ
	ANTAKYA
	ARSUZ
	BELEN
	DEFNE
	DÖRTYOL
	ERZİN
	HASSA
	İSKENDERUN
	KIRIKHAN
	KUMLU
	PAYAS
	REYHANLI
	SAMANDAĞ
	YAYLADAĞI
KAHRAMANMARAŞ	AFŞİN
	ANDIRIN
	ÇAĞLAYANCERİT
	DULKADİROĞLU
	EKİNÖZÜ
	ELBİSTAN
	GÖKSÜN
	NURHAK
	ONİKİŞUBAT
	PAZARCIK
	TÜRKOĞLU

İL	İLÇE
MALATYA	AKÇADAĞ
	ARAPGİR
	ARGUVAN
	BATTALGAZİ
	DARENDE
	DOĞANŞEHİR
	DOĞANYOL
	HEKİMHAN
	KALE
	KULUNCAK
	PÜTÜRGE
	YAZIHAN
	YEŞİLYURT
OSMANİYE	BAHÇE
	HASANBEYLİ
SİVAS	GÜRÜN

4.3. Müracaat, Değerlendirme ve Uygulama

Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar (Karar sayısı: 2018/11201) kapsamında müracaat, değerlendirme ve uygulamaya istinaden açıklamalar aşağıdaki gibidir;

Bu Karar kapsamındaki desteklerden yararlanmak için, tebliğle belirlenmiş olan bilgi ve belgelerle Bakanlığa müracaat edilir.

Bakanlıkça ön değerlendirmesi yapılan yatırım projeleri dönemler itibarıyla Komitenin değerlendirmesine sunulur. Komite tarafından bu Karar kapsamında desteklenmesi uygun görülen projeler için yatırım teşvik belgesi düzenlenir. Bu kapsamda desteklenmesi uygun görülmeyen projeler ise talep edilmesi halinde yürürlükteki Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar kapsamında değerlendirilebilir.

Komite, Sanayi ve Teknoloji Bakanının koordinasyonunda Hazine ve Maliye Bakanı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanından oluşur.

Komite, ihtiyaç duyulması halinde yatırım projelerini değerlendirmek üzere toplanır. Komitenin sekretarya görevini Bakanlık yürütür.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Yatırım projelerinden Komite tarafından, Cazibe Merkezleri Programı kapsamındaki illerin ekonomik ve sosyal kalkınmasının gerçekleştirilmesi, refahının ve istihdamının artırılması, göçün azaltılması, katma değeri ve yerlilik oranı yüksek ürünlerin üretilmesine ilişkin hususlar

değerlendirilmek suretiyle uygun bulunanlar, Program kapsamındaki desteklerden yararlandırılabilir.

Teşvik belgesinde öngörülen destek unsurlarının ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanması zorunludur.

Bakanlık, tebliğler ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bu Karar kapsamındaki uygulamaya yönelik bazı işlemleri diğer kurum ve kuruluşlar aracılığı ile yürütebilir.

Teşvik belgesi kapsamında; hammadde, ara malı ve işletme malzemesi, kullanılmış makine

ve teçhizat, karayolu nakil vasıtaları ve her türlü binek araçları dışında kalan yatırım harcamaları değerlendirmeye alınır.

2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının EK-4'ünde yer alan "teşvik edilmeyecek yatırımlar" bu Karar kapsamında da değerlendirmeye alınmaz.

Bu Karar kapsamında sağlanan destekler, talep edilmesi ve Komite tarafından uygun görülmesi halinde, 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında 22/11/2016 tarihinden

sonra yapılan müracaatlara istinaden, bu Kararda aranan şartları sağlayan imalat sanayii yatırımları ile çağrı merkezi ve veri merkezi yatırımları için düzenlenen teşvik belgelerine de uygulanır.

Yatırımın gerçekleşmemesi veya Cazibe Merkezleri Programına mesnet teşkil eden

taahhütlerin yerine getirilememesi ve talep edilmesi halinde proje, yürürlükteki Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar hükümleri çerçevesinde değerlendirilebilir. Ancak, bu Karar

kapsamında yararlanılıp Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar kapsamında sağlanamayan destekler ile varsa fazladan yararlandırılan destekler, 9 uncu maddenin birinci fıkrası hükümleri çerçevesinde geri alınır.

Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında 2018/11201 Sayılı Kararın uygulanmasına İlişkin Tebliğ kapsamında müracaat,

değerlendirme ve uygulamaya istinaden açıklamalar aşağıdaki gibidir;

Karar kapsamında yer alan desteklerden yararlanmak için, 20/6/2012 tarihli ve 28329 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulamasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/1)'de belirtilen teşvik belgesi müracaatında aranan bilgi ve belgelerle Bakanlığa müracaat edilir.

Tamamlama vizesi ve diğer uygulamalar için Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın

uygulanmasına ilişkin Tebliğde belirtilen bilgi ve belgelerle Bakanlığa müracaat edilir. Veri merkezi yatırımları için ayrıca ANSI/TIA-942 veya Uptime Institute TIER-3 ya da üstü standardı tevsik eden belge aranır.

4.4. Sabit Yatırım Tutarı ve Asgari Kapasite

Bu Karar kapsamında desteklenecek imalat sanayi yatırımlarının (US-97 Kodu: 15-37) organize sanayi bölgesi veya endüstri bölgesinde gerçekleştirilmesi ve asgari 2 milyon TL yatırım tutan şartını sağlaması gerekir.

Karar kapsamındaki destek unsurlarından yararlanabilmek için çağrı merkezi yatırımlarının asgari 200 kişilik istihdam sağlaması, ANSI/TIA-942 veya Uptime Institute TIER-3 (Veri merkezlerinin yer, mimari, güvenlik, hizmet sürekliliği gibi hususlara ilişkin kriterlerini tanımlayan uluslararası standart) veya üstü seviyede olan veri merkezi yatırımlarının ise asgari 5.000 m2 beyaz alan (Sunucu, veri depolama ve ağ birimleri gibi bilgi teknolojileri donanımlarının yer aldığı, yükseltilmiş taban ile kaplı, enerji ve iklimlendirme altyapısı kurulmuş, gaz, yangın, nem gibi tehlikelere karşı önlemlerin alındığı Veri merkezi alanı) ihtiva etmesi gerekmektedir.

4.5. Enerji Desteği

Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar (Karar No: 2018/11201) kapsamında enerji desteğine istinaden açıklamalar aşağıdaki gibidir;

Komite tarafından desteklenmesi uygun görülen yeni yatırımlardan enerji desteği ihtiva edenlerin, işletmeye geçilmesini müteakip gerçekleşen sabit yatırım tutarının % 25'ini aşmamak üzere aylık elektrik enerjisi giderlerinin azami %30'u üç yıl süreyle işletme bazında 10 milyon Türk Lirasına kadar Bakanlık bütçesinden karşılanabilir.

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Komite birinci fıkrada belirtilen limitler dâhilinde desteğin oran, süre ve miktarını; il, sektör veya ürün bazında belirlemeye yetkilidir.

Enerji desteği ödemeleri, illerde valilik bünyesinde oluşturulacak komisyonun değerlendirmesi sonucunda hazırlanan bilgi ve belgelere istinaden üçer aylık dönemler halinde yapılır.

Enerji desteği ile ilgili olarak işletmelerin enerji giderinin hesaplanmasında, eski dönem borçları, gecikme faizleri, ceza bedelleri ve KDV hariç enerjinin temin edildiği kurum veya kuruluşlarca düzenlenmiş ve bedeli peşin olarak fatura döneminde ödenmiş fatura tutarları dikkate alınır.

Mevcut tesisler ile teşvik belgeli yatırımların aynı elektrik sayacını kullanması durumunda, enerji desteği uygulaması ilgili sayaca ait elektrik faturasının dördüncü fıkraya göre belirlenen tutarı üzerinden yapılır.

Bu desteğin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar tebliğle belirlenir.

Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında 2018/11201 Sayılı Kararın uygulanmasına İlişkin Tebliğ kapsamında enerji desteğinden yararlanma şartları, müracaat usul ve esasları, enerji desteği komisyonu ve uygulama esasları, enerji desteğinin ödenmesi, işletme devri ve müeyyide konularına istinaden açıklamalar aşağıdaki gibidir;

Enerji desteğinin uygulanabilmesi için, teşvik belgesinin tamamlama vizesinin yapılmış olması gerekir. Enerji desteği, teşvik belgesinin tamamlama vizesinin yapıldığı ayı takip eden ay düzenlenecek elektrik faturası ile başlamak üzere 3 yıl süreyle uygulanır.

Enerji desteğinden yararlanılabilmesi için, Komisyona ilk kez yapılacak müracaatlarda aşağıdaki bilgi ve belgeler aranır:

- Firmayı temsil ve ilzama yetkili kişiler tarafından imzalanmış dilekçe,
- Tamamlama vizesi yapılmış yatırım teşvik belgesinin sureti,
- EK-1'deki örneğe uygun olarak hazırlanmış Bilgi Formu,
- EK-2'deki örneğe uygun olarak hazırlanmış beyan ve taahhüt,
- Teşvik belgesi kapsamı yatırımın bulunduğu

tesise ait geçerli kapasite raporu (kapasite raporu düzenlenemeyen işletmeler için Ticaret ve/veya Sanayi Odaları ya da ilgili kurumlar tarafından düzenlenen ekspertiz raporu),

e) İlgili dağıtım şirketi tarafından onaylanmış firma unvanı, işyeri adresi, elektrik abone numarası ve sayaç numarasını belirtir belge,

f) Firmanın vergi dairesi adı, vergi numarası, hesabının bulunduğu banka ve IBAN,

g) Bakanlıkça gerek görülmesi halinde talep edilecek diğer bilgi ve belgeler.

Ödemesi fatura döneminde peşin olarak yapılmış elektrik faturası ve ödeme belgesi her bir dönemde Komisyona ibraz edilir. Çağrı merkezi yatırımlarında asgari 200 kişi çalıştırıldığına ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumundan alınacak belgenin uygulama süresince yapılacak tüm destek başvurularında ibraz edilmesi gerekir. Aynı firmanın farklı altyapılarda birden fazla teşvik belgeli tesisinin bulunması halinde, her bir tesis için ayrı ayrı müracaat edilmesi gerekir. Müracaata ilişkin tüm bilgi ve belgeler ile listelerin birer örneği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğüne saklanır.

Enerji desteği uygulamasının yürütülebilmesini teminen Vali veya Vali tarafından tayin edilen Vali yardımcılardan birisinin başkanlığında il düzeyinde bir Enerji Desteği Komisyonu kurulur. Komisyona, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Vergi Dairesi Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü, Kalkınma Ajansı ile elektrik dağıtım şirketinden birer temsilci katılır.

Komisyonda yer alacak kurum ve kuruluşların hangi düzeyde temsil edileceği Valilik tarafından belirlenir. Komisyonun Sekretarya hizmetleri Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğüne yürütülür.

Komisyon, ilde bulunan işletmelerin enerji desteği taleplerini aylık dönemler halinde değerlendirir.

Komisyon, Kararda ve bu Tebliğde belirtilen hükümler çerçevesinde, tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgesindeki sabit yatırım tutarını, enerji desteği oranını, süresini ve miktarını, belgenin özel şartlarını ve yatırımcı tarafından ibraz edilen elektrik faturasının ilgili teşvik belgesi kapsamı yatırıma ait olup olmadığını dikkate alarak işlem yapar.

Komisyonda bulunan kurum temsilcileri kendi görev alanlarına giren bilgilerin doğruluğundan sorumludur. Komisyon, gerekli görmesi halinde

XXI. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

müracaatların değerlendirilmesi için ildeki diğer kurum ve kuruluşlardan bilgi talep edebilir.

Komisyonda enerji desteği ödenecek firmalara ilişkin bilgiler EK-3'teki formata göre listelenir ve Komisyon üyeleri tarafından imzalanarak her ay Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça yapılacak inceleme neticesinde, destekten yararlanması uygun görülen yatırımlar için Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım aylarında bütçe imkânları çerçevesinde enerji desteği ödemesi yapılır.

Tamamlama vizesi yapılmış olan teşvik belgesi ile ilgili destek uygulaması devam ederken, aynı sayıdan beslenen işletme için enerji desteği ihtiva eden başka teşvik belgeleri kapsamı yatırımların da tamamlama vizelerinin yapılmış olması ve talep edilmesi halinde;

a) Her bir belgenin destekten yararlanma süresinin müstakil olarak takip edilmesi,

b) Birlikte uygulamanın yapılacağı dönemlerde, ilgili belgenin sabit yatırım tutarının, bütün belgelerin sabit yatırım tutarları toplamına oranı dikkate alınmak suretiyle, her bir belgenin azami destek tutarından düşüm yapılması, kaydıyla destek ödemesi yapılır.

Destek süresi boyunca,

a) Çağrı merkezi yatırımlarında istihdamın 200 kişinin altına düşmesi, veri merkezi yatırımlarında belirlenen standartların sağlanmadığının tespiti ve imalat sanayi yatırımlarında ise asgari sabit yatırım tutarlarının altına düşülmesi halinde, enerji desteği uygulamasına son verilerek proje, Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar hükümleri çerçevesinde değerlendirilir ve yararlanılan enerji desteği ile fazladan yararlandırılan diğer destekler 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde tahsil edilir.

b) Teşvik belgesi kapsamı yatırımın veya makine ve teçhizatın devrine, satışına, ihracına izin verilmesi sonucu belirlenen asgari sabit yatırım şartlarının ortadan kalkması veya yatırımın kiralanmasına izin verilmesi durumunda enerji desteği ödemesine son verilir.

Komisyon gerekli görülen hallerde işletmelerde yerinde inceleme yapmaya yetkilidir.

Komisyonda belirlenen enerji desteği tutarlarının Bakanlıkça uygun görülmesi ve yatırımcının;

a) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar

ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca Türkiye genelinde Sosyal Güvenlik Kurumuna muaccel olmuş prim ve idari para cezası borçlarının bulunmaması veya tecil ve/veya taksitlendirilmesi ya da yapılandırılması ve yapılandırmanın bozulmamış olması,

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 22/A maddesi uyarınca Maliye Bakanlığı tahsilat dairelerine müracaat tarihinden önceki on beş gün içerisinde vadesi geçmiş borcunun bulunmaması,

koşuluyla enerji desteği,

Komisyonun Bakanlığa yaptığı müracaat sırası gözetilerek, Bakanlıkça Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına gönderilen EK-4'te yer alan aktarım formu dikkate alınarak, genel bütçeden ayrılan kaynaktan yatırımcıların Banka hesaplarına aktarılır.

Yatırımın bütünüyle devri durumunda, enerji desteği uygulamasının kalan kısmından devralan yatırımcı yararlandırılabilir.

Komisyona yanlış ya da yanıltıcı bilgi ve belge sunulması, belgelerde tahrifat yapılması veya haksız olarak fazla ödeme yapıldığının tespiti halinde, yararlanılan enerji desteği 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde tahsil olunur.

XXII. İHRACAT DESTEKLERİ

XXII. İHRACAT DESTEKLERİ

1. Ticaret Bakanlığı İhracat Destek Programları

Küreselleşmenin olumsuz etkilerinden korunmak, sektörel ve bölgesel bağımlılıktan kurtulmak ve ülkemizin dış pazarlarda rekabet edebilmesi, sürdürülebilir kalkınma için ihracata öncelik verilmesi anlayışı ile, yapısal sorunlarından arınmış bir ihracat yapısına ve dünya ihracat liginde ilk sıralarda yer alan bir ihracat hacmine ulaşmak ülkemizin ihracat politikasının temel hedefidir. Katma değer yaratarak, ihracatları ile ülkemize döviz kazandıran firmalar çeşitli desteklerden ihtiyaca ve taleplerine uygun şekilde yararlanabileceklerdir.

T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından ihracata yönelik destek programları aşağıdaki gibidir:

*2004-4 / 2004-12 Özel Statülü Şirketler

Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ), Dış Ticaret Sermaye Şirketleri

*Cumhurbaşkanlığı'nın 5973 Sayılı "İhracat Destekleri Hakkında Karar;

Şirketlere Yönelik Destekler;

- Pazara Giriş Belgesi Desteği
- Yurtdışı Marka Tescil Desteği
- Pazara Giriş Projesi Hazırlama Desteği
- Yurtdışı Pazar Araştırması Desteği
- Yurtdışı Fuar Desteği
- Yurtiçi Fuar Desteği
- Yurtdışı Şirket ve Yurtdışında Yerleşik Şirkete Ait Marka Alım Desteği
- Küresel Tedarik Zinciri Desteği
- Birim Kira Desteği
- Tanıtım Desteği
- Eximbank'ın Uyguladığı Faiz Oranı ile CIRR Arasındaki Farkın Desteklenmesi ve Eximbank İhracat Kredi Sigortası Tazmin Desteği
- Tasarım ve Ürün Geliştirme Projesi Desteği
- Tasarımcı Şirket ve Tasarım Ofisi Desteği
- Gemi ve Yat Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlere Tasarım Desteği

- Marka ve TURQUALITY® Desteği
- Çok Kanallı Zincir Mağaza Desteği

İşbirliği Kuruluşlarına Yönelik Destekler;

- UR-GE Proje Desteği
- İhracat Konsorsiyum Desteği
- Pazara Giriş Rapor Desteği
- Sanal Fuara Katılım Desteği
- Sanal Fuar Organizasyonu Desteği
- Sektörel Ticaret Heyeti ve Alım Heyeti Desteği
- Sanal Ticaret Heyeti Desteği
- Tasarım Organizasyonu Desteği
- TURQUALITY® Tanıtım Projesi Desteği Destek Programları ile Proje Esaslı Desteklerin Yürütülmesi

Şirketlere Yönelik Destekler;

Pazara Giriş Belgesi Desteği

- Şirketlerin pazara giriş belgeleri ile ruhsatlandırma ve kayıt işlemlerine ilişkin giderleri %50 oranında ve şirket başına yıllık 4.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

Yurt Dışı Marka Tescil Desteği

- Şirketlerin yurt içi marka tescil belgesine sahip oldukları markalarının yurt dışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri %50 oranında ve yıllık 750.000 TL'ye kadar desteklenir.
- Şirketler, marka tescili ve korunmasına yönelik destekten en fazla 4 yıl süresince yararlanabilir.

Pazara Giriş Projesi Hazırlama Desteği

- Şirketlerin sürdürülebilir ihracat artışını sağlama odaklı hedef pazar, yurt dışı pazarlara yönelik finansman ve fiyatlandırma stratejisi, pazarlama ve kanal stratejisi ve bunlara dair aksiyon planı ve bütçelerini içeren pazara giriş projesi hazırlık sürecine dair alacakları danışmanlık ve rapor giderleri %50 oranında ve proje başına 200.000 TL'ye kadar desteklenir.
- Bir şirketin en fazla 2 adet pazara giriş projesi desteklenir.

Yurtdışı Pazar Araştırması Desteği

- Şirketler tarafından gerçekleştirilen yurt dışı pazar araştırması faaliyetine ilişkin ulaşım ve

XXII. İHRACAT DESTEKLERİ

konaklama giderleri %50 oranında ve faaliyet başına en fazla 100.000 TL'ye kadar desteklenir.

- Şirketler yurt dışı pazar araştırması faaliyeti desteğinden bir takvim yılında azami 5 defa olmak üzere en fazla 20 defa yararlanabilirler.

Yurtdışı Fuar Desteği

- Yurt dışı fuar katılımcıları tarafından yurt dışı fuar organizasyonu kapsamında gerçekleştirilen fuar katılımları ve bireysel katılımlar, bir takvim yılı içinde başlayan en fazla 5 fuara mahsus olmak üzere yurt dışı fuar katılımcısının stant alanının metrekaresi cinsinden büyüklüğü dikkate alınmak suretiyle yurt dışı fuar desteğe esas tutarı üzerinden desteklenir.
- Yurt dışı fuar katılımcılarına fuar bazında ödenecek destek tutarı, yurt dışı fuarın genel nitelikli olması halinde 150.000 TL'yi; sektörel nitelikli olması halinde 250.000 TL'yi; Bakanlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) belirlenen yurt dışı prestijli fuarlardan biri olması halinde 750.000 TL'yi geçemez.
- Yurt dışı fuara ilişkin Bakanlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) belirlenen desteğe esas tutar; metrekaresi başına yaklaşık toplam maliyetin %50'sini, Bakanlıkça belirlenen hedef ülkelerde %70'ini, Bakanlıkça belirlenen hedef ülkelerde düzenlenen fuarlara iştirak eden ve Bakanlıkça belirlenen hedef sektörlerde iştirak eden yurt dışı fuar katılımcıları için %75'ini geçemez.
- Bu Kararın uygulama usul ve esaslarına ilişkin genelgede nitelikleri belirlenen yurt dışı fuar katılımcıları için birinci fıkradaki bir takvim yılında desteklenebilecek azami fuar katılım sınırı 10 olarak uygulanır. Bu nitelikte yurt dışı fuar katılımcıları için yurt dışı fuar desteğe esas tutarı, ülke veya sektör ayrımı yapılmaksızın metrekaresi başına yaklaşık toplam maliyetin %75'i olarak belirlenir.
- Yurt dışı fuar katılımcıları, aynı yurt dışı fuar katılımı için azami 10 defa ikinci fıkra kapsamındaki destekten yararlanabilirler.
- Yurt dışı fuar katılımcıları bir takvim yılı içerisinde en fazla 2 fuar için yurt dışı prestijli fuar desteğinden faydalanabilirler.
- Bakanlık (İhracat Genel Müdürlüğü) tarafından belirlenen fuarlarda gerçekleştirilecek yurt dışı fuar organizatör tanıtım faaliyetleri ile

yurt dışı fuar organizatörünce yurt dışı fuar katılımcılarının katılımıyla düzenlenecek ikili iş görüşmesi faaliyeti toplamda 2.000.000 TL'ye kadar en fazla %75 oranında, bu kapsam dışında kalan fuarlarda gerçekleştirilecek yurt dışı fuar organizatör tanıtım faaliyetleri ile yurt dışı fuar organizatörünce yurt dışı fuar katılımcılarının katılımıyla düzenlenecek ikili iş görüşmesi faaliyeti ise toplamda 1.000.000 TL'ye kadar en fazla %50 oranında desteklenir.

Yurtiçi Fuar Desteği

- Yurt içi fuarın destek kapsamına alınması için, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından açıklanan ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan yıllık yurt içi fuar takviminde yer alması ve en son düzenlenen yurt içi fuarda veya düzenlenen en son 3 fuardan en az 2'sinde;
  - a) Yabancı ziyaretçi sayısının en az 1.500 olması,
  - b) Yabancı ziyaretçi sayısının toplam ziyaretçi sayısına oranının %10'un üzerinde olması,
  - c) Toplam katılımcı sayısının en az 400 olması,
  - ç) Yabancı katılımcı sayısının toplam katılımcı sayısına oranının %10'un üzerinde olması,
  - d) Katılımcılara tahsis edilen stant alanının en az 10.000 metrekaresi olması,
  - e) Yabancı katılımcılara tahsis edilen toplam stant alanının en az 300 metrekaresi olması, gereklidir.
  - Bu fıkra yer alan şartları taşıyan yurt içi fuarlar arasında, dış ticaret politikaları, ihracat stratejileri ve ekonomik öncelikler doğrultusunda Bakanlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) belirlenenler destek kapsamına alınır.
  - Bir takvim yılında, destek kapsamına alınmış yurt içi fuarlar arasında belirli bir konuda fuar bulunmaması durumunda, birinci fıkrada yer alan 6 şarttan en az 4'ünü taşıması koşuluyla, o konudaki fuarlar arasında dış ticaret politikaları, ihracat stratejileri ve ekonomik öncelikler doğrultusunda Bakanlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) belirlenenler destek kapsamına alınır.
  - İlk kez düzenlenecek yurt içi fuarlar destek kapsamına alınmaz.
  - Yurt içi fuar katılımcıları tarafından yer kirası ve stant masrafları için ödenen fatura giderleri %50 oranında, 80.000 TL'ye kadar desteklenir.

XXII. İHRACAT DESTEKLERİ

- Yurt içi fuar organizatörlerinin tanıtım projelerine Bakanlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) verilecek ön uygunluğa istinaden, tanıtım giderleri %50 oranında, her bir yurt içi fuar için yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım faaliyetleri 1.500.000 TL'ye kadar, yurt içinde gerçekleştirilen tanıtım faaliyetleri 500.000 TL'ye kadar desteklenir.
- Yurt içi fuar organizatörleri aynı yurt içi fuar için azami 10 defa beşinci fıkra kapsamındaki destekten yararlanabilirler.
- Yurt içi fuar katılımcıları bir takvim yılı içerisinde başlayan azami 3 fuar katılımı için dördüncü fıkra kapsamındaki destekten yararlanabilirler.
- Yurt Dışı Şirket/Yurt Dışında Yerleşik Şirkete Ait Marka Alım Desteği
- Yurt dışında yerleşik şirketlerin/markaların alımına yönelik mali ve hukuki danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderler %50 oranında ve yıllık 3.000.000 TL'ye kadar desteklenir. Yurt dışında yerleşik şirketin ileri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak nitelikte olması halinde destek limiti 7.500.000 TL'ye kadar çıkarılabilir.
- İleri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak yurt dışında yerleşik şirketlerin alımında kullanılan kredi faiz giderlerinin Türk lirası cinsi kredilerde 5 puanı, döviz kredileri ve dövize endekli kredilerde 2 puanı toplam 45.000.000 TL'ye kadar desteklenir.
- Yurt dışında yerleşik şirkete ait markanın alımında kullanılan kredi faiz giderlerinin Türk lirası cinsi kredilerde 5 puanı, döviz kredileri ve dövize endekli kredilerde 2 puanı toplam 30.000.000 TL'ye kadar desteklenir.
- Faiz desteği miktarı ödenen faiz giderinin %50'sini aşamaz.
- Faiz desteği, ilk faiz ödeme tarihinden itibaren 5 yıl içerisinde gerçekleştirilen faiz ödemelerine verilir.
- Faiz desteği verilecek kredi tutarının hesaplanmasında, yurt dışında yerleşik ileri teknolojiye sahip şirketlerin veya yurt dışında yerleşik şirkete ait markanın alım bedelinin azami % 50'si esas alınır.

Küresel Tedarik Zinciri Desteği

- Küresel tedarik zinciri yetkinlik projesi

kapsamında şirketlerin makine/ekipman/ donanım/yazılım alımı; eğitim, danışmanlık ile sertifikasyon, test/analiz, ürün doğrulama giderleri 2 yıl süresince %50 oranında ve şirket başına 15.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

- Bir şirketin 1 adet küresel tedarik zinciri yetkinlik projesi desteklenir.
- Küresel tedarik zincirine yönelik olarak yurt dışı ana sanayiye orijinal parça üreten ve/veya tedarik eden şirketlerin Türkiye'de üretilen ürünlerinin pazarlandığı yurt dışı depo kira gideri ile depolama hizmetlerine ilişkin giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 4.000.000 TL'ye kadar desteklenir.
- Şirketler küresel tedarik zincirine yönelik depo kira ile depolama hizmetlerine yönelik gider desteğinden her bir ülke için en fazla 4 yıl yararlandırılır.
- Bir şirket üçüncü fıkradaki destekten en fazla 25 birim için yararlanabilir.

Birim Kira Desteği

- Şirketlerin Türkiye'de üretilen ürünlerin pazarlandığı yurt dışı birimlerinin kira giderleri ile paylaşımlı ofislere ilişkin üyelik giderleri her bir birim başına yıllık 2.000.000 TL'ye kadar %50 oranında desteklenir.
- Şirketler kira gideri desteğinden her bir ülke için en fazla 4 yıl yararlandırılır.
- Bir şirket en fazla 25 birim için kira desteğinden yararlanabilir.
- 10 uncu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen destekten yararlanan şirketler bu maddede yer alan destekten yararlandırılmazlar.

Tanıtım Desteği

- Yurt dışı birimi bulunan şirketlerin, Türkiye'de üretilen ürünler ile ilgili yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım ve pazarlama giderleri; %50 oranında ve yurt dışı biriminin bulunduğu her bir ülke için yıllık 2.500.000 TL'ye kadar desteklenir.
- Desteklenen yurt dışı birimi bulunan şirketlerce, yurt dışı biriminin bulunmadığı ülkelerde Türkiye'de üretilen ürünlerle ilgili olarak yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım ve pazarlama giderleri, yurt içi marka tescil belgesi bulunması ve tanıtım yapacağı ülkede marka

XXII. İHRACAT DESTEKLERİ

tescil belgesine sahip ya da marka tescili için başvurulmuş olması koşuluyla, %50 oranında ve yıllık en fazla 2.500.000 TL'ye kadar desteklenir.

- Yurt dışı birimi bulunmayan ancak yurt içi marka tescil belgesi olan ve tanıtım yapacağı ülkede marka tescil belgesine sahip ya da marka tescil başvurusu yapmış şirketlerce Türkiye'de üretilen ürünlerle ilgili olarak yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım ve pazarlama giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 4.000.000 TL'ye kadar desteklenir.
- Tanıtım desteğinden şirketler en fazla 4 yıl yararlandırılır.

Eximbank'ın Uyguladığı Faiz Oranı ile CIRR Arasındaki Farkın Desteklenmesi ve Eximbank İhracat Kredi Sigortası Tazmin Desteği

- Eximbank tarafından kullanılan orta ve uzun vadeli yatırım malı niteliğindeki mal ihracatı alıcı kredilerinde (yurt içi ve/veya yurt dışı bankalar aracılığıyla kullanılan alıcı kredileri ile alıcı veya bankasının kredi hesaplarında izlenen iskonto kredileri dâhil) Eximbank'ın uyguladığı faiz oranı ile CIRR arasındaki farka tekabül eden faiz giderinin tamamı desteklenir.
- Eximbank ihracat kredi sigortası programları dahilinde sigorta kapsamına alınan ve yıllık olarak düzenlenen reasürans anlaşması çerçevesinde reasüre edilen risklerden doğan tazminat ödemeleri neticesinde oluşan zarar rasyosunun takvim yılı bazında %60'ın üzerine çıkması durumunda, bu oranın üzerinde kalan tazminat tutarlarının reasürans anlaşmasında belirlenen Eximbank payına düşen giderlerinin yıllık en fazla 20.000.000 TL'ye kadar olan kısmı desteklenir.
- Eximbank ihracat kredi sigortası programları dahilinde özellikle yatırım malı makina, teçhizat gibi orta ve uzun vadeli sigortaya konu spesifik nitelikteki mal ihracatının sigortalanmasına yönelik işlemlerde, Eximbank tarafından herhangi bir reasürör bulunamaması ve/veya reasürans tutarının yetersiz olması durumunda, Eximbank tarafından yapılan tazminat ödemelerinin reasüre edilemeyen kısmı %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

Tasarım ve Ürün Geliştirme Projesi Desteği

- Tasarım ve ürün geliştirme projesi kapsamında şirketlerin tasarımcı/modelist/mühendis

istihdamı, makine/ekipman/alet/teçhizat/malzeme, yazılım ve internet sitesi üyeliğine ilişkin giderleri, 3 yıl süresince %50 oranında ve toplamda 5.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

- Bir şirketin 1 adet projesi desteklenir. Proje süresi projenin performansına göre 2 yıl daha uzatılabilir.

Tasarımcı Şirket ve Tasarım Ofisi Desteği

- Tasarımcı şirketleri ve tasarım ofislerinin yurt dışında tanınmaları ve markalaşmaları amacıyla marka, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım tescili ve marka tescilinin yenilenmesi/korunması giderleri, yurt dışı birim kira, temel kurulum, dekorasyon, konsept mimari çalışmaları ile birimlerin kiralanmasına ilişkin danışmanlık giderleri ile vergi/resim/harç giderleri, istihdam giderleri, danışmanlık, fuar ve tanıtım faaliyetlerine ilişkin giderleri, 4 yıl süresince %50 oranında ve yıllık 5.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

Gemi ve Yat Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlere Tasarım Desteği

- Gemi ve yat sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin alacakları tasarım hizmetine ilişkin giderleri, 5 yıl süresince %50 oranında ve yıllık 3.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

Marka ve Turquality Desteği

Ülkemizin dünya çapında markalaşma potansiyeli olan markalarına ait ürün gruplarının geliştirilmesinden pazarlamasına, satışından satış sonrası verilen hizmetlere kadar bütün süreçlerinin desteklenmesi ve böylece program kapsamındaki Türk markalarının konumlandırılması, konumlarının güçlendirilmesi ve bu markaların uluslararası pazarlara çıkışlarının hızlandırılması ile uluslararası pazarlarda olumlu Türk markası imajının oluşturulması, yerleştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla şirketlerin aşağıda yer alan faaliyetleri, 5973 Sayılı İhracat Destekleri Hakkında Kararın 17'nci maddesi çerçevesinde Ticaret Bakanlığınca desteklenmektedir.

Destek Kapsamı

- Marka Destek Programı kapsamına alınan şirketlerin; Patent, faydalı model, endüstriyel tasarım tescili, pazara giriş belgesi, ruhsatlandırma, istihdam, danışmanlık giderleri ile destek kapsamına alınan markalı ürünlerine

XXII. İHRACAT DESTEKLERİ

ilişkin gelişim yol haritası çalışmaları, yurt dışı marka tescil/yenileme/koruma, pazar araştırması çalışması ve raporları, klinik test işlemleri, tanıtım, fuar, depolama hizmeti, birim kira/temel kurulum/konsept mimari çalışma ve franchise giderleri 4 yıl süresince %50 oranında desteklenir.

- TURQUALITY® Destek Programı kapsamına alınan şirketlerin; Patent, faydalı model, endüstriyel tasarım tescili, pazara giriş belgesi, ruhsatlandırma, istihdam, danışmanlık giderleri ile destek kapsamına alınan markalı ürünlerine ilişkin gelişim yol haritası çalışmaları, yurt dışı marka tescil/yenileme/koruma, pazar araştırması çalışması ve raporları, klinik test işlemleri, tanıtım, fuar, depolama hizmeti ve birim kira/temel kurulum/konsept mimari çalışma ve franchise giderleri %50 oranında desteklenir.
- Marka/TURQUALITY® destek programı kapsamına alınmak için başvuruda bulunan şirketin;

a) İhraç kayıtlı satışları ile organik bağı bulunan şirketleri dâhil olmak üzere son üç takvim yılında ihracat yapmış olması şartıyla, destek kapsamına alınma başvurusu tarihi itibarıyla son 3 yıllık ortalama ihracatının en az 3.000.000 ABD doları tutarında olması,

b) Başvuruda bulunulan markaya ilişkin başvuru tarihi itibarıyla en az 1 yıl önce alınmış yurt içi ile Madrid Uluslararası Marka Tescil Protokolüne taraf olan ülkelerden en az birinde yurt dışı tescillerinin bulunması,

c) Başvuruda bulunulan markaya ilişkin yurt içi tescilinin yurt dışı tescilinden önce yapılmış olması,

d) Başvuruda bulunulan markaya ilişkin, yurt içi ve yurt dışı marka tescillerinin aynı şirket adına olması kaydıyla başvuru sahibi şirket veya bu şirketle organik bağı olan yurt içinde yerleşik şirket ya da aynı holding/şirketler topluluğu bünyesinde yer alan diğer bir yurt içi şirket adına kayıtlı olması,

e) Başvuruda bulunulan markada Türk malı/markası imajına zarar verecek/aykırı olacak ifade, sembol, şekil, işaret veya ülke, şehir, bölge isimlerinin kullanılmaması gerekir. Ancak, başvuru yaptığı tarih itibarıyla son 1 yıl içerisinde en az 10.000.000 ABD doları ihracat yapmış olan şirkette (a) ve (b) bentlerinde belirtilen şartlar aranmaz. Söz konusu

şirketin başvuruda bulunulan markaya ilişkin alınmış yurt içi ile Madrid Uluslararası Marka Tescil Protokolüne taraf olan ülkelerden en az birindeki yurt dışı tescilinin bulunması gerekir.

Bazı Önemli Hususlar

- TURQUALITY® destek programı kapsamına alınan şirketlerin/markaların hedef pazarlara yönelik faaliyetlerine ilişkin giderleri, her bir hedef pazar için 5 yıl süreyle desteklenir.
- TURQUALITY® destek programı kapsamına alınan şirketlerin/markaların kurumsal altyapı oluşturmaya yönelik faaliyetlerine ilişkin giderleri ile istihdam giderleri, ilk 5 yıllık dönemi için desteklenir.
- Marka destek programı kapsamında desteklenen şirketlerin/markaların, destek süresi içinde veya bitiminde TURQUALITY® destek programı kapsamına alınmaları halinde, bu şirketler/markalar TURQUALITY® destek programı kapsamında yer alan desteklerden, Marka Destek Programı kapsamında desteklendikleri toplam süre mahsup edilmek suretiyle yararlanır.
- Satın alınan yabancı markalar bu destek kapsamında desteklenmez.
- Bir şirkete, bir takvim yılında, destek kapsamındaki tüm markalarının Marka Destek Programı kapsamında yer alması halinde en fazla 50.000.000 TL, en az bir markasının TURQUALITY® destek programı kapsamında yer alması halinde ise en fazla 100.000.000 TL destek ödemesi yapılır.
- Destek üst limitleri her takvim yılı başında (TÜFE + Yİ-ÜFE) / 2 oranına güncellenir.

Belirlenmiş bir süre bulunmamakta olup başvuru dönemi sürekli aktiftir.

Destek kapsamına alınmak için Ticaret Bakanlığı'na, ödeme için ise incelemeci kuruluşa (şirketin üyesi olduğu ihracatçı birlikleri genel sekreterliği) başvuru yapılır.

Link: <https://www.ticaret.gov.tr/destekler/ihracat-destekleri/5973-sayili-ihracatdestekleri-hakkinda-karara-iliskin-genelgeler/marka-ve-turquality-destekleri>

XXII. İHRACAT DESTEKLERİ

Çok Kanallı Zincir Mağaza Desteği

- Çok kanallı zincir mağaza marka sahibi şirketlerin yurt dışı marka tescil/yenileme/koruma giderleri yıllık 750.000 TL, pazar araştırması çalışması ve raporları yıllık 2.000.000 TL, tanıtım giderleri ülke başına 5 yıl boyunca yıllık 9.000.000 TL, birim kira gideri birim başına 5 yıl/yıllık 2.000.000 TL, temel kurulum/konsept mimari çalışma/dekorasyon giderleri birim başına 3.000.000 TL ve franchise giderleri birim başına en fazla 2 yıl olmak üzere yıllık 2.000.000 TL'ye kadar %50 oranında ve toplamda yıllık en fazla 20.000.000 TL'ye kadar desteklenir.
- Satın alınan yabancı çok kanallı zincir mağazalar bu madde çerçevesinde desteklenmez.
- Bu madde kapsamında desteklenen şirketler destek süreleri boyunca 5973 sayılı 17.08.2022 tarihli kararın 3 üncü, 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci maddeler ve 10 uncu maddenin üçüncü fıkrası ile 11 inci, 12 nci, 14 üncü, 15 inci, 16 ncı ve 17 nci maddelerde yer alan desteklerden yararlandırılmazlar.

İş Birliği Kuruluşlarına Yönelik Destekler;

Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi (UR-GE) Projeleri

- İş birliği kuruluşlarının UR-GE projelerine ilişkin ihtiyaç analizi, eğitim danışmanlık ve tanıtım faaliyetlerine yönelik giderleri %75 oranında ve proje bazında 6.000.000 TL'ye kadar desteklenir.
- UR-GE projelerinin kümelenme anlayışı temelinde planlanması ve proje faaliyetlerinin organizasyonu için iş birliği kuruluşları tarafından istihdam edilen en fazla 2 uzman personelin proje süresince yapılacak istihdam giderlerinin %75'i desteklenir.
- UR-GE projeleri kapsamında düzenlenecek azami 10 adet yurtdışı pazarlama faaliyetine ilişkin ulaşım, konaklama, tanıtım ve organizasyonuna, dair giderler faaliyet başına 2.500.000 TL'ye, azami 10 adet alım heyeti faaliyetine ilişkin ulaşım, konaklama, tanıtım ve organizasyona dair giderler faaliyet başına 1.500.000 TL'ye kadar %75 oranında desteklenir.
- UR-GE projeleri kapsamında iş birliği kuruluşunca düzenlenecek azami 10 adet sanal yurtdışı pazarlama faaliyetine ilişkin giderleri

faaliyet başına 800.000 TL'ye kadar %75 oranında desteklenir.

- UR-GE projelerinin işleyişinin geliştirilmesine yönelik Bakanlıkça faaliyet bazında yetkilendirilen iş birliği kuruluşları tarafından gerçekleştirilecek faaliyetlere ilişkin giderlerin tamamı yıllık en fazla 4.000.000 TL'ye kadar desteklenir.
- UR-GE projelerinin süresi 3 yıldır. Proje süresine projenin performansına göre 2 yıla kadar ilave süre verilebilir.
- Bu Karar kapsamında bir şirket en fazla 3 UR-GE projesinde katılımcı olarak yer alabilir.

İhracat Konsorsiyum Desteği

- ihracat konsorsiyumlarının şirketler ile aracılık sözleşmesi imzalayarak; sözleşme konusu malları küresel pazarlara ihraç etmeleri sürecine dair tanıtım, pazarlama, pazar araştırması, rapor satın alma, danışmanlık ve eğitim faaliyetlerine ilişkin giderleri 5 yıl süresince %50 oranında yıllık 10.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

Pazara Giriş Rapor Desteği

- İş birliği kuruluşlarının yurt dışına yönelik pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi ve üyesi şirketlerle paylaşılmak amacıyla satın alınan sektör, ülke, yurt dışında yerleşik şirket veya marka odaklı rapor giderleri %50 oranında ve yıllık 3.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

Sanal Fuara Katılım Desteği

- Bakanlık (İhracat Genel Müdürlüğü) tarafından uygun görülen uluslararası niteliği haiz sanal fuara katılımcıların iştirak etmelerini sağlamak üzere iş birliği kuruluşunca düzenlenen sanal fuara katılım organizasyonuna ilişkin giderler %50 oranında ve faaliyet başına 750.000 TL'ye kadar desteklenir.

Sanal Fuar Organizasyonu Desteği

- Bakanlık (İhracat Genel Müdürlüğü) tarafından uygun görülen, iş birliği kuruluşunca düzenlenen sanal fuar organizasyonuna dair giderler %50 oranında ve faaliyet başına 1.500.000 TL'ye kadar desteklenir.

XXII. İHRACAT DESTEKLERİ

Sektörel Ticaret Heyeti ve Alım Heyeti Desteği

- İş birliği kuruluşlarınca düzenlenen sektörel ticaret heyeti faaliyetlerine ilişkin ulaşım, konaklama, tanıtım ve organizasyon giderleri %50 oranında ve faaliyet başına 1.500.000 TL'ye kadar desteklenir.
- İş birliği kuruluşlarınca düzenlenen sektörel alım heyeti faaliyetlerine ilişkin ulaşım, konaklama, tanıtım ve organizasyon giderleri %50 oranında ve faaliyet başına 1.250.000 TL'ye kadar desteklenir.

Sanal Ticaret Heyeti Desteği

- Bakanlık koordinasyonunda iş birliği kuruluşlarınca düzenlenen sanal ticaret heyeti faaliyetlerine ilişkin giderler %50 oranında ve faaliyet başına 1.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

Tasarım Organizasyonu Desteği

- İş birliği kuruluşlarının; tasarım kültürünün oluşturulması, yaygınlaştırılması ile Türk tasarımcılarının ve ürünlerinin yurt içi ve yurt dışı pazarlarda tanıtılması, pazarlanması ve markalaşması amacıyla gerçekleştirecekleri sergi, bienal, tasarım fuarı, tasarım yarışması organizasyonları ile bu faaliyetlerin tanıtım, reklam ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin giderleri %50 oranında ve proje başına 3.000.000 TL'ye kadar desteklenir.
- İş birliği kuruluşları tarafından düzenlenen tasarım yarışmalarında dereceye giren yıllık en fazla altmış kişinin yurt dışındaki eğitim giderleri ile aylık 20.000 TL'yi aşmamak kaydıyla oluşacak yaşam giderlerine ilişkin iş birliği kuruluşlarının gerçekleştirecekleri harcamaların tamamı 1 yıl süresince desteklenir.

TURQUALITY® Tanıtım Projesi Desteği

- İhracatçı birliklerinin iştiğal sahasına giren ürünlerinin yurt dışı pazarlarda tanıtılması amacıyla Bakanlığa sunacakları proje kapsamında gerçekleştirecekleri tanıtım, danışmanlık ile pazar araştırması çalışması ve raporlarına ilişkin giderleri, aynı anda en fazla 2 proje için, proje başına en az bir en fazla dört yıl süresince yıllık 4.000.000 TL'ye kadar %75 oranında desteklenir.
- Tanıtım desteğinden ihracatçı birlikleri aynı ülkede en fazla iki proje için yararlandırılır.

Destek Programları ile Proje Esaslı Desteklerin Yürütülmesi

Bu Kararın uygulanması için Türkiye İhracatçılar Meclisinin TURQUALITY®/marka destek programı ile destek yönetim sistemlerinin yürütülmesine ilişkin istihdam, eğitim, organizasyon, tanıtım ve danışmanlık giderlerinin tamamı yıllık en fazla 100.000.000 TL'ye kadar desteklenir.

Proje esaslı desteklerde, projelerin değerlendirilmesi için ve şirket satın alma desteğinde ileri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak şirketleri değerlendirmek için kurulacak komisyona teknik boyut ile iştirak edecek sektörel teknik uzman/ öğretim üyelerinden alınacak danışmanlık hizmetine ilişkin giderlerin tamamı, değerlendirilen proje başına 1.500 TL'ye kadar desteklenir.

Özel Statülü Şirketler

Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ), Dış Ticaret Sermaye Şirketleri (DTSŞ)

Yukarıda yer verilen destek programlarının detayına, destek türlerine, süresine ve miktarları ile başvuru koşulları ve başvuru mercilerine dair detaylı bilgilere <https://ticaret.gov.tr/destekler/ihracat-destekleri> internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

2. İhracatçılara Hususi Damgalı Pasaport Verilmesi

2017/9962 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İhracatçılara Hususi Damgalı Pasaport Verilmesine İlişkin Esaslar Hakkında Karar kapsamında, son üç takvim yılı itibarıyla ortalama ihracatı;

- 500 Bin ABD doları ile 10 milyon ABD doları arasında (10 milyon ABD doları dahil) olan firmaların 1 (bir),
- 10 milyon ABD doları üzeri ile 25 milyon ABD doları arasında (25 milyon ABD doları dahil) olan firmaların 2 (iki),
- 25 milyon ABD doları üzeri ile 50 milyon ABD doları arasında (50 milyon ABD doları dahil) olan firmaların 3 (üç),
- 50 milyon ABD doları üzeri ile 100 milyon ABD doları arasında (100 milyon ABD doları dahil) olan firmaların 4 (dört),
- 100 milyon ABD doları üzerinde olan firmaların 5 (beş)

XXII. İHRACAT DESTEKLERİ

yetkilisine dört yıl süre ile hususi damgalı pasaport verilebilir.

Her yıl ihracat yapmış olma şartı bulunmamaktadır. Önemli olan son üç yıllık ortalamanın yukarıdaki belirtilen tutarlar dahilinde olmasıdır.

İhracat yapan firmaların sahipleri, ortakları veya çalışanlarına hususi damgalı pasaport verilebilir. Firmanın sahip veya ortaklarının bir tüzel kişi olması halinde bu tüzel kişiliğin sahipleri, ortakları veya çalışanlarına da hususi damgalı pasaport verilebilir.

Firma yetkililerinin Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile; Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamaları, ayrıca Devletin güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya topluluklara üyelik, mensubiyet, iltisak ya da bunlarla irtibatlarının bulunmaması şarttır.

Hususi damgalı pasaport alan firma yetkilileri, pasaportun geçerlilik süresi içerisinde hususi damgalı pasaport alabilme şartlarından herhangi birini kaybetmeleri halinde pasaportlarını derhal iade etmeleri ve ilgili kurumlara gerekli bildirimleri yapmaları gerekmektedir. İade yükümlülüğünü yerine getirmedeği tespit edilen firma yetkililerine ve bildirim yükümlülüğünü yerine getirmedeği tespit edilen firmanın diğer yetkililerine dört yıl süre ile hususi damgalı pasaport verilmeyecektir.

Bu Karar uyarınca hususi damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların eş ve çocuklarına hususi damgalı pasaport verilmez.

Belirtilen tutarda mal ihracatı yapan firmalar, resmi dış ticaret istatistikleri esas alınarak Ticaret Bakanlığınca belirlenir ve her yılın 15 Şubat tarihine kadar bölge müdürlükleri ile ihracatçı birlikleri genel sekreterliklerine bildirilir.

Serbest bölgede faaliyet gösteren firmaların yurt dışına satışları belirtilen ihracat tutarının hesaplanmasında dikkate alınır. Ancak yurt içinden serbest bölgeye getirilerek üretim veya işleme faaliyetine tabi tutulmadan yurt dışına yapılan

satışlar, belirtilen ihracat tutarının hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Hizmet ihracatı ile serbest bölgeden yapılan satışların tevsikine ilişkin usul ve esaslar Ticaret Bakanlığınca belirlenir. Hususi Damgalı Pasaport almak isteyenlerin 2017/9962 sayılı Kararnamede belirlenen usul ve esaslar dahilinde ilgili makamlara başvurularını yapmaları mümkündür.

XXIII. KOSGEB DESTEKLERİ

XXIII. KOSGEB DESTEKLERİ

5891 sayılı kanun ile 3624 sayılı “Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Hakkında Kanun”un adı “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Hakkında Kanun” olarak değiştirilmiş ve ayrıca kanun metninde yer alan “sanayi” ibareleri de “işletmeleri” şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik ile KOSGEB desteklerinden (KOSGEB tarafından işletme yapılarına, sektörler ve bölgesel özelliklere göre ayrıca belirlenen şartlara uygun olmak kaydıyla) artık sadece küçük ve orta ölçekli sanayi işletmeleri değil, hizmet ve ticaret işletmeleri de yararlanabilecektir.

“Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme (KOBİ) “250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 250.000.000 TL’yi aşmayan ve bu Yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimleri veya girişimler.” olarak tanımlanmıştır.

1- Girişimcilik Destekleri

- Geleneksel Girişimci Destek Programı
- İleri Girişimci Destek Programı
- İş Planı Ödülü Destek Programı
- Girişimcilik Destek Programı
- Girişimcilik Eğitimi

2- AR-GE, Teknolojik Üretim ve Yerlileştirme Destekleri

- Ar-Ge, Ür-Ge ve İnovasyon Destek Programı
- Ar-Ge ve İnovasyon Destek Programı
- Endüstriyel Uygulama Destek Programı
- KOBİ Teknoyatırım - KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı
- Stratejik Ürün Destek Programı

3- İşletme Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri

- İşletme Geliştirme Destek Programı
- Yurt İçi Fuar Desteği
- Yurt Dışı İş Gezisi Desteği

- Sanayide Nitelikli Eleman İstihdam Desteği
- Teknik Danışmanlık Desteği
- Enerji Verimli Elektrik Motorları Değişimi Desteği
- Tasarım Desteği
- Sınai Mülkiyet Hakları Desteği
- Belgelendirme Desteği
- Test ve Analiz Desteği
- Bağımsız Değerlendirme Desteği
- Model Fabrika Desteği
- Dijital Dönüşüm Danışmanlığı Desteği
- Afet Dönemi Yaşam Alanı Desteği
- Yalın Dönüşüm Desteği
- Afet Dönemi İşletme Desteği
- Afet Dönemi Proje ve Yapım Maliyeti Desteği
- İş birliği Destek Programı
- Kobigel - Kobi Gelişim Destek Programı
- Yurtdışı Pazar Destek Programı
- Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı
- Kobi Enerji Verimliliği Destek Programı
- Yurtdışı Hızlandırıcı Destek Programı

4- KOBİ Finansman Destekleri

- KOBİ Finansman Destek Programı
- Sebze ve Meyve Soğuk Zincir Finansal Kiralama Destek Programı

5- İŞGEM/TEKMER Programı

- TEKMER Destek Programı
- İŞGEM/TEKMER Programı

6- Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri

- Teknik Danışmanların Yetkilendirilmesi ve Teknik Danışmanlık Hizmetleri

7- İmalatçı Mikro ve Küçük İşletmelere Hızlı Destek Programı

- Mikro ve Küçük İşletmelere Hızlı Destek Programı

Yukarıda yer verilen destek programlarının detayına, destek türlerine, süresine ve miktarları ile başvuru koşulları ve başvuru mercilerine dair

XXIII. KOSGEB DESTEKLERİ

detaylı bilgilere <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/3/destekler> internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

XXIV. DÖVİZ KAZANDIRICI HİZMET SEKTÖRÜNÜN DESTEKLENMESİ

XXIV. DÖVİZ KAZANDIRICI HİZMET SEKTÖRÜNÜN DESTEKLENMESİ

1. Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi

02.06.2015 tarih ve 29374 sayılı Resmi Gazete’de Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu tarafından “Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar” yayınlanmıştır.

Bu Karar, Türkiye’nin döviz kazandırıcı hizmet sektörlerinin uluslararası rekabet gücünün geliştirilmesi, hizmet gelirlerinin artırılması, dış pazarlara açılması ve markalaşması amacıyla, Türkiye’de yerleşik şirket ve kuruluşların gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin giderlerin Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu’ndan (DFİF) karşılanmasını amaçlamaktadır.

Bu Karar kapsamındaki desteklerden Türkiye’de yerleşik işbirliği kuruluşları, eğitim kurumları, sağlık kuruluşları, sağlık turizmi, bilişim, film ve yönetim danışmanlığı şirketleri ve ilgili destekler bakımından diğer şirketler ile kurum ve kuruluşlar yararlandırılabilir.

Kararda desteklenecek sektörler aşağıdaki başlıklar halinde yer almıştır:

- Sağlık turizmi sektörü,
- Bilişim sektörü,
- Eğitim sektörü,
- Film sektörü,
- Yönetim danışmanlığı sektörü,

Kararda ayrıca aşağıdaki destek başlıkları da bulunmaktadır:

- İşbirliği kuruluşlarına yönelik destekler.
- Yurtdışı fuar/kongre/konferans/seminer/festival/film market katılımlarına yönelik destekler.

Kararın uygulama usul ve esaslarına ilişkin Genelge ile başvuru prosedürlerine “<https://ticaret.gov.tr/destekler/hizmet-sektoru-destekleri>” linkinden ulaşılabilir.

2. Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri

02.06.2015 tarihli Resmi Gazete’de Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu tarafından ayrıca “Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri Hakkında Karar” da yayınlanmıştır.

Bu Karar, döviz kazandırıcı hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren ve Türkiye’de yerleşik şirket, kurum ve kuruluşların markalaşmak amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin giderler, Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birliklerinin TURQUALITY® Programı kapsamında şirket, kurum ve kuruluşların markalaşma sürecinde yurt içi ve yurt dışında vereceği desteklere ilişkin harcamalar, Türk markalarının pazara giriş ve tutunmalarına yönelik gerçekleştireceği her türlü faaliyet ve organizasyona ilişkin giderler ile hizmet sektörlerine yönelik olumlu Türk malı ve hizmeti imajının oluşturulması ve yerleştirilmesi için yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştireceği her türlü harcamanın Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu’ndan (DFİF) karşılanmasını amaçlar.

Bu desteklerden Türkiye’de yerleşik İşbirliği Kuruluşları ile döviz kazandırıcı hizmet sektöründe faaliyet gösteren şirket, kurum ve kuruluşlar yararlanabileceklerdir. Kararın uygulama usul ve esaslarına ilişkin Genelge ile başvuru prosedürlerine <https://ticaret.gov.tr/destekler/hizmet-sektoru-destekleri> linkinden ulaşılabilir.

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

1. İdari Yollarla Çözüm

1.1. Vergi Hatalarının Düzeltilmesi Yoluyla Vergi İhtilafının İdari Aşamada Çözülmesi

VUK'un 116. maddesi şu şekildedir; "Vergi hatası, vergiye müteallik hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız yere fazla veya eksik vergi istenmesi veya alınmasıdır."

Hesap hataları şunlardır:

1. Matrah hataları: Vergilendirme ile ilgili beyanname, tahakkuk fişi, ihbarname, tekelif cetveli ve kararlarda matraha ait rakamların veya indirimlerin eksik veya fazla gösterilmiş veya hesaplanmış olmasıdır.
2. Vergi miktarında hatalar: Vergi nispet ve tarifelerinin yanlış uygulanması, mahsupların yapılmamış veya yanlış yapılmış olması birinci bentte yazılı vesikalarda verginin eksik veya fazla hesaplanmış veya gösterilmiş olmasıdır.
3. Verginin mükerrer olması: Aynı vergi kanununun uygulanmasında belli bir vergilendirme dönemi için aynı matrah üzerinden bir defadan fazla vergi istenmesi veya alınmasıdır.

Vergilendirme hataları şunlardır:

1. Mükellefin şahsında hata: Bir verginin asıl borçlusu yerine başka bir kişiden istenmesi veya alınmasıdır;
2. Mükellefiyette hata: Açık olarak vergiye tabi olmayan veya vergiden muaf bulunan kimselerden vergi istenmesi veya alınmasıdır;
3. Mevzuda hata: Açık olarak vergi mevzuuna girmeyen veya vergiden müstesna bulunan gelir, servet, madde, kıymet, evrak ve işlemler üzerinden vergi istenmesi veya alınmasıdır.
4. Vergilendirme veya muafiyet döneminde hata: Aranılan verginin ilgili bulunduğu vergilendirme döneminin yanlış gösterilmiş veya süre itibariyle eksik veya fazla hesaplanmış olmasıdır.

Vergi hataları şu yollarla meydana çıkarılabilir:

1. İlgili memurun hatayı bulması veya görmesi ile;
2. Üst memurların yaptıkları incelemeler neticesinde hatanın görülmesi ile;
3. Hatanın teftiş sırasında meydana çıkarılması ile;

4. Hatanın vergi incelenmesi sırasında meydana çıkarılması ile;

5. Mükellefin müracaatı ile.

Mükellefler, vergi muamelelerindeki hataların düzeltilmesini vergi dairesinden yazı ile isteyebilirler. Vergi dairesi müracaatı inceler ve yerinde görürse gerekli düzeltmeyi yapar.

1.2. Vergi Cezalarının İndirimli Ödenmesi Yoluyla Vergi İhtilafının İdari Aşamada Çözülmesi

VUK'un 376. Maddesi şu şekildedir;

Mükellef veya vergi sorumlusu;

1. İkmalen, resen veya idarece tarh edilen vergiyi veya vergi farkını ve vergi ziyai, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının yarısını ihbarnamelerin tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde ilgili vergi dairesine başvurarak vadesinde veya 6183 sayılı Kanunda belirtilen türden teminat göstererek vadenin bitmesinden itibaren üç ay içinde ödeyeceğini bildirirse kesilen cezanın yarısı,
2. Uzlaşmanın vaki olması durumunda, üzerinde uzlaşılan vergiyi veya vergi farkını ve vergi cezalarının %75'ini, bu Kanunun ek 8. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan ödeme süreleri içinde öderse üzerinde uzlaşılan cezanın %25'i,

indirilir.

Mükellef veya vergi sorumlusu ödeyeceğini bildirdiği vergi ve vergi cezasını yukarıda yazılı süre içinde ödemez veya dava konusu yaparsa bu madde hükmünden faydalandırılmaz.

Yukarıdaki hükümler vergi aslına tabi olmaksızın kesilen usulsüzlük cezaları hakkında da uygulanır.

Vergi Usul Kanunu'nun "Uzlaşma ve Cezalarda İndirme" başlıklı Ek-9. maddesinde öngörülen düzenleme kapsamında, uzlaşmanın vaki olması halinde üzerinde uzlaşılan cezanın da VUK'un 376. maddesinde indirim kapsamına alınması nedeniyle, Vergi Usul Kanunu'nun Ek-9. maddesi 376. maddedeki değişikliğe uygun hale getirilmiştir.

"Uzlaşma ve Cezalarda İndirme:

EK MADDE 9- Bu bölüm uyarınca üzerinde uzlaşılan vergi ve cezalar hakkında 376 ncı maddenin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi hükmü dışında indirim uygulanmaz.

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Hakkında 376 ncı maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi hükümleri uygulanan vergi ve cezalar için bu bölüm hükümleri uygulanmaz. Mükellefin uzlaşma tutanağını imzalayınca kadar uzlaşma talebinden vazgeçtiğini beyanla hadiseye 376 ncı maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi hükümlerinin uygulanmasını isteme hakkı mahfuzdur.”

Mükellef veya vergi sorumlusu ödeyeceğini bildirdiği vergi ve vergi cezasını yukarıda yazılı süre içinde ödemez veya dava konusu yaparsa bu madde hükmünden faydalandırılmaz.

1.3. Pişmanlık ve Islah Hükümlerinden Yararlanarak Vergi İhtilafının İdari Aşamada Çözülmesi (Maliye İdaresi Tespit Etmeden Önce Mükellefin Düzeltme Beyannamesi Vermesi)

Beyana dayanan vergilerde vergi ziyai cezasını gerektiren (360. maddede yazılı iştirak şeklinde yapılanlar dahil) kanuna aykırı hareketlerini ilgili makamlara kendiliğinden dilekçe ile haber veren mükelleflere aşağıda yazılı kayıt ve şartlarla vergi ziyai cezası kesilmez.

1. Mükellefin keyfiyeti haber verdiği tarihten önce bir muhbir tarafından herhangi resmi bir makama dilekçe ile veya şifahi beyanı tutanakla tevsik edilmek suretiyle haber verilen husus hakkında ihbarda bulunulmamış olması (Dilekçe veya tutanağın resmi kayıtlara geçirilmiş olması şarttır.)
2. Haber verme dilekçesinin yetkili memurlar tarafından mükellef nezdinde herhangi bir vergi incelemesine başlandığı veya olayın takdir komisyonuna intikal ettirildiği günden evvel (kaçakçılık suçu teşkil eden fiillerin işlendiğinin tespitinden önce) verilmiş ve resmi kayıtlara geçirilmiş olması;
3. Hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin mükellefin haber verme dilekçesinin verildiği tarihten başlayarak 15 gün içinde tevdi olunması;
4. Eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının mükellefin keyfiyeti haber verme tarihinden başlayarak 15 gün içinde tamamlanması veya düzeltilmesi;
5. Mükellefçe haber verilen ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanununun 51. maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranında bir zamlarla birlikte haber verme tarihinden başlayarak 15

gün içinde ödenmesi.

Pişmanlık ve ıslah hükümleri, Emlak Vergisi açısından geçerli değildir.

95 sayılı Vergi Usul Kanunu sirkülerinde, başkaca bir sebep bulunmadığı müddetçe, sırf pişmanlıkla beyanname verilmesinin incelemeye sevk nedeni olarak değerlendirilemeyeceği ve mükelleflerin bu nedenle incelemeye ve takdire sevk edilmesinin mümkün bulunmadığı belirtilmiştir.

1.4. Uzlaşma

Uzlaşma mükellefin, yapılan tarhiyatı yargıya intikal ettirmeden önce vergi idaresi ile görüşerek tarh ve tahakkuk edecek vergi ve ceza hususunda (VUK'un 359. maddesinde yazılı fiillerle vergi ziyasına sebebiyet verilmesi halinde tarh edilen vergi ve kesilen ceza ile bu fiillere iştirak edenlere kesilen ceza ve 370 inci maddenin (b) fıkrası kapsamında kendilerine ön tespite ilişkin yazı tebliğ edilen mükelleflere mezkur maddeye göre kesilen ceza hariç) anlaşmak için başvurabileceği idari bir çözüm yoludur. Türk vergi sisteminde uzlaşma, tarhiyat öncesi ve tarhiyat sonrası olmak üzere iki şekilde düzenlenmiştir. Mükellef, bunlardan yalnızca birisinden yararlanabilir. Tarhiyat Sonrası Uzlaşma talebi vergi ceza ihbarnamesinin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde yapılmalıdır.

1.4.1. Tarhiyat Öncesi Uzlaşma

Nezinde vergi incelemesine başlamış mükelleflerin adlarına tarhiyat yapılmadan önce kullanabilecekleri bir haktır.

04.08.2022 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan Uzlaşma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ve 20.08.2022 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle, başta 7338 sayılı Kanun'la yapılan düzenlemelere ilişkin konular olmak üzere bazı düzenlemeler yapılmıştır.

Yapılan değişiklikler ve düzenlemeler aşağıda özetlenmiştir;

-5.000 lirayı aşan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları için uzlaşma ve tarhiyat öncesi uzlaşma talep edilmesi sağlanmış, (Uzlaşma kapsamına alınan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının tutarı, her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılarak belirlenmekte olup, 2022 yılı için tutar 6.800 TL, 2023 yılı için tutar 15.000 TL, 2024 yılı için tutar 23.000 TL)

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

-5.000 Türk Lirasını aşmayan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları için 376. Maddede yer alan cezada indirim oranının %50 artırımlı olarak uygulanması öngörülmüş,

-Uzlaşmaya konu edilebilecek usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının tespitinde, cezayı gerektiren fiil bazında kesilecek toplam ceza tutarının dikkate alınmış,

-Yönetmelikte yapılan düzenlemeyle ayrıca, Vergi Usul Kanunu'nun 370. maddesinin (b) fıkrası kapsamında kendilerine ön tespite ilişkin yazı tebliğ edilen mükelleflere bu maddeye göre kesilen cezaların da uzlaşma kapsamında olmadığı belirtilmiştir.

Nezdinde inceleme yapılan kimseler incelemenin başlangıcından, inceleme ile ilgili son tutanağın düzenlenmesine kadar geçen süre içerisinde her zaman uzlaşma talebinde bulunabilirler. İnceleme elemanlarınca yapılacak "uzlaşmaya davet" hallerinde ise, davet yazısının tebliğ tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde uzlaşma talebinde bulunulabilir.

Uzlaşma sağlanması halinde tutanakla tespit edilen bu husus hakkında dava açılmaz ve hiçbir merciye şikâyetle bulunulamaz.

Tarhiyat öncesi uzlaşma temin edilemez ise veya uzlaşma sağlanamaz ise verginin tarihinden ve cezanın kesilmesinden sonra uzlaşma talep edilemez.

1.4.2. Tarhiyat Sonrası Uzlaşma

Verginin tarh edilmesi ve cezanın kesilmesinden sonra başvurulabilecek bir yoldur.

Tarhiyat sonrası uzlaşmanın kapsamına; vergi daireleri tarafından mükellef adına ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen ve vergi dairelerinin tarha yetkili olduğu bütün vergi, resim ve harçlar ile bunlara ilişkin olarak kesilecek vergi ziyai cezaları girmektedir.

Uzlaşma Yönetmeliğinin 2. Maddesi uyarınca 5.000 TL'yi aşan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalar tarhiyat sonrası uzlaşma kapsamına girmektedir. Uzlaşma kapsamına alınan usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının tutarı, her yıl yeniden değerlendirilme oranı ile arttırılmak sureti ile belirlenir (2022 yılı 6.800 TL, 2023 yılı 15.000 TL, 2024 yılı 23.000 TL)

Vergi Usul Kanunu'nun 370 nci maddesi ile düzenlenmiş bulunan izaha davet müessesesine ilişkin 519 sıra no'lu VUK Genel Tebliğinde, kendilerine VUK'un 370 inci maddesinin (a) fıkrası kapsamında izaha davet yazısı tebliğ edilen mükelleflerin, bu maddeye göre %20 oranında kesilen vergi ziyai cezasına ilişkin ihbarnamelerin tebliği üzerine süresi içerisinde tarhiyat sonrası uzlaşma başvurusunda bulunabilecekleri ancak, maddenin (b) fıkrası kapsamında ön tespite ilişkin yazı tebliğ edilen mükelleflerin, bu madde uyarınca kesilecek vergi ziyai cezası için uzlaşma başvurusunda bulunamayacakları belirtilmiştir.

Kaçakçılık suç ve cezalarından dolayı vergi ziyayına sebebiyet verilmesi durumunda kesilen cezalar uzlaşma kapsamı dışındadır.

Uzlaşma talebi, vergi/ceza ihbarnamesinin tebliğ edildiği tarihten itibaren 30 gün için yetkili uzlaşma komisyonuna yapılabilir.

Bu şekilde uzlaşmanın yapılması halinde tutanakla tespit edilen hususlara karşı dava açılmaz ve hiçbir merciye şikâyetle bulunulamaz.

Yapılan tarhiyata karşı uzlaşma veya cezalarda indirim talebinde bulunma haklarından sadece birisinden yararlanılabilmektedir.

1.5. Kanun Yolundan Vazgeçme

VUK'un mülga 379. Maddesi 7194 sayılı Kanunun 27. Maddesi ile "Kanun yolundan vazgeçme" başlığı altında yeniden tesis edilmiştir.

"Kanun yolundan vazgeçme:

MADDE 379- Vergi/ceza ihbarnamesine karşı süresinde açılan davalarda, vergi mahkemesince verilen istinaf yolu açık kararlar ile bölge idare mahkemesince verilen temyiz yolu açık kararlarda (Danıştayın bozma kararı üzerine verilen kararlar hariç);

1. Kaldırılan vergi tutarının %60'ı, tasdik edilen vergi tutarının tamamı ile tasdik edilen vergi tutarına ilişkin vergi ziyai cezasının %75'i,

2. Bağlı olduğu vergi aslı dava konusu yapılmayan veya 359 uncu maddede yazılı fiillere iştirak nedeniyle kesilen vergi ziyai cezaları ile usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının kaldırılan tutarının %25'i ve tasdik edilen tutarının %75'i,

mükellef için geçerli olan kanun yoluna başvuru süresi içerisinde, dava konusu vergi ve/veya vergi

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

cezalarının tümü için kanun yolundan vazgeçildiğine ilişkin dilekçenin ilgili vergi dairesine verilmesi şartıyla kanun yolundan vazgeçme dilekçesinin verildiği tarih itibarıyla başkaca bir işleme gerek kalmaksızın tahakkuk eder.

Bu şekilde tahakkuk eden tutarlar tahakkuk tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir. Bu maddeye göre tahakkuk eden vergi ve/veya vergi cezalarının %80'inin, hesaplanacak gecikme faizi ile birlikte bu sürede tamamen ödenmesi şartıyla, vergi ve ceza tutarından %20 oranında indirim yapılır. Şu kadar ki, tasdik edilerek tahakkuk eden vergi tutarında indirim yapılmaz. İndirim hükmünden yararlanılabilmesi için dava konusu yapılan ve bu maddeye göre tahakkuk eden vergi ve/veya vergi cezaları ile gecikme faizlerinin birlikte bu fıkra kapsamında ödenmesi şarttır.

Kanun yolundan vazgeçme dilekçesi vergi dairesince ilgili yargı merciine gönderilir ve bu dilekçenin vergi dairesine verildiği tarih kanun yolundan vazgeçme tarihi olarak kabul edilir. Kanun yolundan vazgeçilmesi hâlinde idarece de ihtilaf sürdürülmez. Kanun yolundan vazgeçildiği hâlde istinaf veya temyiz yoluna başvurulması durumunda ise bu başvurular incelenmez.

Kanun yolundan vazgeçilen vergi ve vergi ziyayı cezaları için bu maddeye göre yapılan tahakkuktan önce ödenen gecikme faizi ve gecikme zammı da dâhil tutarlar, bu madde hükmüne göre ödenecek tutarlara mahsup edilir.

Bu madde uyarınca istinaf ve temyiz yolundan vazgeçilen davaya ilişkin kararlarda hükmedilen yargılama giderleri, avukatlık ücretleri ve fer'ileri karşılıklı olarak talep edilmez ve bu alacaklar için icra takibi yapılamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenir.”

Uygulamanın usul ve esasları 517 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile belirlenmiştir.

1.5.1. Kanun Yolundan Vazgeçme Kapsamındaki Kararlar

Vergi/ceza ihbarnamesine karşı süresinde açılan davalarda, vergi mahkemesince verilen istinaf yolu açık kararlar ile bölge idare mahkemesince verilen temyiz yolu açık kararlar (Danıştayın bozma kararı üzerine verilen kararlar hariç) kanun yolundan vazgeçme kapsamındadır. Dolayısıyla bir yargı

kararının kanun yolundan vazgeçme kapsamında olması için;

1. Vergi/ceza ihbarnamesine karşı süresinde açılan dava sonucu verilen karar olması,
2. Vergi mahkemesince verilen karara karşı istinaf veya bölge idare mahkemesince verilen karara karşı temyiz yolunun açık olması,
3. Kararın Danıştayın bozma kararı üzerine verilmemiş olması

şartlarını birlikte taşıması gerekmektedir.

Kanun yolundan vazgeçme müessesesinden yararlanabilmek için;

1. Bu müessese kapsamında olan yargı kararının mahkemece mükellefe tebliği üzerine, mükellef için geçerli olan istinaf veya temyiz başvuru süresi içerisinde, kanun yolundan vazgeçildiğine ilişkin dilekçenin dava konusu edilen vergi/ceza ihbarnamesini düzenleyen vergi dairesine verilmesi,
2. Kanun yolunun kullanılmasından vazgeçilen kararın mükellefe tebliğ edildiği tarihi gösteren belge (mahkemeden alınan belge, tebliğ tarihini gösteren tebligata ilişkin belge vs.) ile birlikte verilen karar örneğinin bu dilekçeye eklenmesi,
3. Verilen dilekçede dava konusu vergi ve/veya vergi cezalarının tümü için kanun yolundan vazgeçildiğinin beyan edilmesi gerekmektedir.

1.5.2. Kanun Yolundan Vazgeçme Durumunda Tahakkuk Edecek Vergi ve/veya Cezalar

Kanun yolundan vazgeçilmesi hâlinde, tahakkuk edecek vergi ve/veya cezaların hesaplanmasında istinaf veya temyiz yolu kullanılmayan yargı kararı dikkate alınacaktır. Örneğin, vergi mahkemesince verilen karara karşı bölge idare mahkemesine istinaf başvurusunda bulunulmuş ve bunun üzerine bölge idare mahkemesince verilen temyiz yolu açık olan karara karşı kanun yolundan vazgeçilmiş olması hâlinde, kaldırılan ve/veya tasdik edilen vergi ve/veya ceza tutarı üzerinden tahakkuk edecek vergi ve cezaların hesaplanmasında, vergi mahkemesince verilen karar değil bölge idare mahkemesince verilen karar esas alınacaktır.

Kanun yolundan vazgeçilmesi hâlinde, istinaf veya temyiz yolu kullanılmayan yargı kararına göre;

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

- Konusu sadece vergi olan davalarda, bu verginin kaldırılması durumunda verginin %60'ı tahakkuk edecek, verginin kalan %40'ı terkin edilecek, bu verginin tasdik edilmesi durumunda ise verginin tamamı tahakkuk edecek,

- Vergi ve buna bağlı vergi ziyai cezasının kaldırılması durumunda, verginin %60'ı tahakkuk edecek, verginin kalan %40'ı ve vergi ziyai cezasının tamamı terkin edilecek,

- Vergi ve buna bağlı vergi ziyai cezasının tasdik edilmesi durumunda, verginin tamamı ve vergi ziyai cezasının %75'i tahakkuk edecek, vergi ziyai cezasının kalan %25'i terkin edilecek,

- Bağlı olduğu vergi aslı dava konusu yapılmayan veya Vergi Usul Kanunu'nun 359 uncu maddesinde yazılı fiillere iştirak nedeniyle kesilen vergi ziyai cezaları ile usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının kaldırılması durumunda, bu cezaların %25'i tahakkuk edecek, kalan %75'i terkin edilecek, bu kapsamdaki cezaların tasdik edilmesi hâlinde ise cezaların %75'i tahakkuk edecek, kalan %25'i terkin edilecektir.

Yargı mercilerince vergi ve/veya cezaların kısmen tasdik edilmesi kısmen kaldırılması durumunda da vergi ve/veya cezalar, tasdik edilen ve kaldırılan kısmına göre yukarıda yer verilen oranlarda tahakkuk edeceğinden tahakkuk edecek kısımlar dışında kalan tutarlar terkin edilecektir.

2. Yargı Yoluyla Çözüm

Tarih edilen vergilere ve kesilen cezalara karşı vergi/ceza ihbarnamesinin alındığı tarihten itibaren 30 gün içinde vergi mahkemesinde dava açılabilir.

Mükelleflerin uzlaşma talebinde bulunmuş olmaları, dava açma haklarını bütünüyle ortadan kaldırmaz. Uzlaşma görüşmeleri sonucunda uzlaşma sağlanamazsa ve dava açma süresi geçmiş veya dava açmak için 15 günden az bir süre kaldıysa, bu süre mükellefe tebliğ edilen uzlaşmanın vaki olmadığına dair tutanağın kendisine tebliğ tarihinden itibaren 15 gün uzar.

28.06.2014 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan 6545 sayılı Kanun ile 2576 ve 2577 sayılı Kanunlarda yapılan değişiklikler neticesinde iki aşamalı vergi yargısı süreci üç aşamaya çıkarılmıştır. Yeni sistemde, vergi mahkemesince istinaf yolu açık olan bir karar verilmesi halinde bölge idare mahkemesi ikinci derece, bölge idare mahkemesince temyiz yolu açık olan bir karar verilmesi halinde ise Danıştay üçüncü

derece yargı mercii olmaktadır. Eskiden olduğu gibi vergi mahkemesi kararına karşı doğrudan Danıştay'da temyiz yoluna gidilememektedir.

Diğer taraftan, bazı hadlerin altında kalan vergi davalarında (Dava konusu 2022 yılı 9.000 TL, 2023 yılı 20.000 TL, 2024 yılı için 31.000 TL'nin altında ise) istinaf, (Dava konusu (2022 yılı 261.000 TL, 2023 yılı 581.000 TL, 2024 yılı için 920.000 TL'nin altında ise) temyiz yoluna (Danıştay'a) gidilmesi mümkün olmayacak, vergi mahkemesi ya da bölge idare mahkemesinin verdiği karar nihai karar olacaktır.

İstinaf, genel anlamda (tercih edilen sisteme göre geniş ya da dar şekilde) maddî (vakıa) ve hukukî denetim yapan bir kanun yoludur. İstinafla birlikte, üçlü bir yargılama aşaması ortaya çıkar:

- İlk derece yargılaması (yerel mahkeme/vergi mahkemesi yargılaması- ilk derece mahkemesi)

- İkinci derece-istinaf (maddî ve hukukî denetim- Bölge Adliye Mahkemesi/Bölge İdare Mahkemesi)

- Üçüncü derece- temyiz (hukukî denetim-Yargıtay/ Danıştay)

İstinaf; ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere karşı, hem hukuki hem de maddi inceleme yapılması amacıyla başvurulmuş kanun yoludur. Temyiz kanun yolunda sadece ilk derece mahkemesinin son kararının hukuka uygunluğu incelenirken (hukuki inceleme), istinaf yolunda hukuki inceleme yanı sıra maddi inceleme de yapılabilecektir. Yani temyizde Danıştay/Yargıtay ilk derece mahkemesi kararını sadece onaylar veya bozarken istinaf yolunda bölge adliye/idare mahkemesi ilk derece mahkemesinin yerine geçip maddi inceleme de yaparak yeniden karar verebilecektir.

Özetle, ilk derece mahkemesinde verilen karara göre davanın temyize gitmeden önce bir üst mahkemede maddi ve hukuki yönden yeniden muhakeme edilerek denetlenmesi anlamına gelmektedir denilebilir.

3. Vergi İncelemelerinde Mükellefin Hakları

1- Vergi incelemesine gelen görevlilerden kim olduklarını ve yetkilerini gösteren bir belge veya kimlik göstermelerini istemek.

2- Vergi inceleme elemanından, incelemenin konusunun, hangi vergi bakımından ve hangi hesap dönemlerine ilişkin olarak yapıldığının belirtilmesini istemek.

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

3- Vergi incelemesi esas itibarıyla mükellefin işyerinde yapılır. İşyerinin müsait olmaması, ölüm, işin terk edilmesi gibi zorunlu sebeplerin varlığı veya mükellef veya vergi sorumlusu tarafından talep edilmesi halinde incelemenin ilgili inceleme elemanının dairesinde yapılmasını istemek. (İncelemenin dairede yapılması talebinin inceleme elemanınca uygun görülmesi durumunda, gerekli defter ve belgelerin mükellef tarafından daireye getirilmesi yazılı olarak istenir.)

4- Zor durum nedeniyle defter ve belgelerin istenen sürede ibrazı olanaklı değilse, ek süre verilmesini istemek (Bu süre 15 günden az olamaz.)

5- Mükellefin iş yerinde yapılan vergi incelemesinin çalışma saatleri içinde yapılmasını istemek. (Tutanak düzenlenmesi ve inceleme ile ilgili emniyet tedbirlerinin alınması bu hükmün dışındadır. Ancak bu tedbirler ilgili yerdeki işleri sekteye uğratmayacak şekilde alınır.)

6- Vergi incelemesinin her safhasında inceleme süreci hakkında inceleme elemanından bilgi almak.

7- Vergi incelemesine yetkili memurlarca yapılan ilk hesaplamalara göre tahsil dairelerince teminat istenmesi durumunda, teminat veya kefil gösterememe ya da şahsi kefalet teklifinin veya kefilin kabul edilmemesi nedeniyle haklarında ihtiyati haciz kararı verildiğinde, haczin yapıldığı, haczin gıyapta yapılması halinde ise haczin tebliğ edildiği tarihten itibaren 7 gün içinde ihtiyati haciz sebebine itiraz edebilmek.

8- Fiili envanter sırasında yapılan ve vergi incelemesi yapan tarafından onaylanan giderlerin kendisine ödenmesini istemek.

9- Vergi incelemesine yetki olanlarca el konulmuş olan ve onların denetim ve gözetimi altında bulunan defter, belge ve diğer vesikalar ile eşyalar üzerinde inceleme yapmak, bunlardan örnekler almak, kayıtlar çıkarmak.

10- Nezdinde arama yapılması sırasında, Mahkemece verilen arama kararının gösterilmesini istemek.

11- İhbara dayanan aramalarda, ihbarda belirtilen hususların mevcut olmadığına ortaya çıkması halinde ihbarda bulunanı öğrenmek.

12- Yapılan aramalar sonucunda defter ve belgelere el konulmuş olması süresi gelen vergi beyannamelerinin verilmesi görevini ortadan kaldırmadığından, beyanname düzenlemek için

gereklileri her zaman alabilmek.

13- Vergi incelemeleri ile ilgili görüşmelere, SMMM ve YMM'lerinin kendisiyle birlikte katılmasını sağlamak ya da kendisini temsilen yetkili bir temsilci göndermek. (Mükellefi temsile gelen kişilerin yasal olarak yetkilendirilmiş olmaları ve temsil belgesini görüşmeler başlamadan önce inceleme elemanına verilmesi gerekir.)

14- İnceleme sırasında gerekli görülen hallerde tutulan tutanaklara inceleme ile ilgili her türlü itiraz, şerh ve görüşlerin yazılmasını istemek.

15- Vergi incelemesi sırasında alıkonulan veya aramada ele geçirilen defter, belge ve diğer eşyalara ilişkin olarak tespit edilen kanuna aykırı olay ve hesaplar ile ilgili olarak düzenlenecek tutanağı imzalamamak. (Mükellef veya temsilcisinin bu tutanakları imzalamamaları durumunda alıkonulan ya da aramada ele geçirilen defter, belge ve eşyalar, aramanın konusu ile ilgili vergi ve cezalar kesinleşinceye kadar mükellefe geri verilmez ve idarece muhafaza edilir. Mükellef veya temsilcisi bunları, suç delili olmamaları şartıyla, tutanağı imzalayarak her zaman geri alma hakkına sahiptir.)

16- Arama sonucunda el konulan defter ve belgelerin muhafaza altında olması sebebiyle zamanında yapılamayan kayıtları, defterlerin geri verilmesinden sonra 1 aydan az olmamak üzere verilecek uygun bir süre içinde yapabilmek.

17- Arama sonucunda muhafaza altına alınmış olan defter ve belgeler geri verilmeye kadar, tüm işlemleri tasdik ettirilecek yeni defterlere kaydetmek ve defterler geri verilince bu kayıtları geri verilen defterlere aktarabilmek.

18- İncelemenin sona ermesinden sonra, kendisine inceleme yapıldığına dair bir yazı verilmesini istemek.

19- Vergi incelemesi sırasında veya sonrasında vergi mahremiyetinin ihlal edildiğinin belirlenmesi halinde şikayette bulunabilmek.

20- Rapor Değerlendirme Komisyonunca dinlenmeyi isteme hakkı.

21-Müracaat ve şikayet hakkı

22-Uzlaşma hakkı

23-Dava açma hakkı

25.10.2016 tarihli ve 29868 sayılı Resmi Gazete'de

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

yayınlanan Yönetmelikler ile vergi inceleme süreçlerine dair aşağıdaki düzenlemeler de yapılmıştır:

- Vergi incelemesi, sadece inceleme görev yazısında belirtilen konu ve döneme ilişkin olarak yapılacaktır.
- İnceleme konusu ve dönemi ile ilgili olmayan herhangi bir hususa ilişkin mükelleften bilgi ve belge talebinde bulunulamayacaktır.
- Yürütülmekte olan incelemeler sırasında, görevlendirme yazısında belirtilenden farklı bir konu veya döneme ilişkin eleştiriyi gerektiren hususların tespiti halinde, söz konusu durum, inceleme görevini verenlere bildirilecektir. Bununla birlikte, görevlendirme yazısında yer alan inceleme konusuna giren tespitlerin, bu yazıda yer almayan farklı vergi türlerine ilişkin olarak da rapor yazılmasını gerektirmesi durumunda yeni bir görevlendirme gerektirmeyecektir.
- Vergi inceleme tutanaklarının taslakları, mükelleflerin itiraz ve mülahazalarının tutanağa geçirilebilmesini sağlamak amacıyla, mükelleflerin talep etmesi durumunda iki gün önceden mükelleflerin bilgisine sunulacaktır.
- Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca, vergi inceleme görevleri ile ilgili olarak tespit edilen ve eleştiri gerektiren bir hususun diğer vergisel işlemlerin düzeltilmesini de gerektirdiği durumlarda bu işlemlere ilişkin düzeltme önerilerine vergi inceleme raporlarında yer verilecektir. Ancak farklı mükellef nezdinde vergisel işlemlerin düzeltilmesine yönelik vergi inceleme raporu düzenlenmesi gerekiyorsa, söz konusu durum, inceleme görevini verenlere bildirilecektir.
- Vergi inceleme raporunda, mükellefin tutanakta yer alan itiraz ve mülahazaları ile bunlara ilişkin ayrıntılı değerlendirmelere, raporun eleştirilen hususlar bölümünde yer verilecektir.
- Yapılan vergi incelemesi sonucunda, inceleme konusu ve dönemine ilişkin eleştiriyi gerektirecek herhangi bir hususun tespit edilememesi halinde bu durum ilgili birim tarafından mükellefe yazı ile bildirilecektir.
- Mükelleflerin defter ve belgeleri yazılı olarak istenildiğinde, bu yazıda ibraz süresinin en az 15 gün olduğu belirtilecektir.
- Vergi incelemesi ile ilgili düzenlenecek tutanaklarda; tutanağın taslak halinin talebi üzerine mükellefin bilgisine sunulduğu hususu ile, mükelleflerin Rapor Değerlendirme Komisyonlarında dinlenme talebinin olup olmadığına ilişkin ifadeye de yer verilecektir.
- Rapor Değerlendirme Komisyonlarında mükellef dinlenmeden önce raporlarda eleştiri konusu yapılan hususlar hakkında bilgi içeren rapor özetleri mükelleflere verilecektir.
- Sahte belge düzenleme fiili dolayısıyla düzenlenen Vergi Tekniği Raporu'nun başka bir mükellefin sahte belge kullandığına ilişkin tespitler içermesi durumunda, söz konusu Vergi Tekniği Raporu, sahte belge kullanan mükellef nezdinde düzenlenecek vergi inceleme raporlarına ek yapılmayacaktır. Ancak, sahte belge kullanma fiili nedeniyle düzenlenecek vergi inceleme raporlarında, sahte belge düzenleyicisinin bu fiili işlediğinin tespitine dair Vergi Tekniği Raporu'nda yer alan bilgi, belge ve değerlendirmelere ayrıntılı olarak yer verilecektir.

4. Ödeme Emrine Karşı Yapılacak İşlemler

4.1. Ödeme Emri Niçin Düzenlenir?

Ödeme emri, vadesinde ödenmeyen kamu alacakları için düzenlenir. Borçlulara 15 gün içinde borçlarını ödemeleri veya bu borçlar ile ilgili mal bildiriminde bulunmalarını bildirmek için “ödeme emri” düzenlenir ve tebliğ edilir.

4.2. Hangi Nedenlerle Ödeme Emrine İtiraz Edilir?

Ödeme emrini alan borçlu mükellef;

- Böyle bir borcun olmadığı,
- Borcunu kısmen ödediği,
- Borcun zamanaşımına uğradığı,

iddiasıyla, tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabilir. İtirazın şekli, incelenmesi ve itiraz incelemelerinin iadesi hususlarında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur.

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

5. Özelge (Mukteza) Sistemi

5.1. Genel Olarak Özelgeler

Vergi Usul Kanunu'nun 413. maddesinde, mükelleflerin Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan veya Gelir İdaresi Başkanlığı'nın bu hususta yetkili kıldığı makamlardan vergi durumları ve vergi uygulaması bakımından müphem ve tereddüdü mucip gördükleri hususlar hakkında yazı ile izahat isteyebilecekleri belirtilmektedir.

16/01/2010 tarihinde uygulamaya konulan özelge sistemi ile mükellefe kısa zamanda doğru ve net cevap vermek, muhatabın teke indirilmesi, başvuruların ve cevapların bir standarda kavuşturulması, internetten yayın yoluyla şeffaflık sağlamak, mükellefin uyum maliyetini azaltmak, idarenin iş yükünü hafifletmek, bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltarak kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak amaçlanmaktadır.

Özelge taleplerinin, mükelleflerin gelir veya kurumlar vergisi bakımından mükellefi oldukları vergi dairesinin bağlı olduğu Vergi Dairesi Başkanlıkları ile Vergi Dairesi Başkanlığı bulunmayan illerde Defterdarlıklara yapılması esastır. Gelir İdaresi Başkanlığı merkezine doğrudan başvurma imkânı ortadan kaldırılmıştır.

Ancak, sürekli mükellef olmayanlar, ikametgâhlarının bulunduğu yer Vergi Dairesi Başkanlıkları ile Vergi Dairesi Başkanlığı bulunmayan illerde Defterdarlıklara, Türkiye'de ikametgâhı bulunmayanlar ise Ankara, İstanbul veya İzmir Vergi Dairesi Başkanlıklarından herhangi birine başvurabileceklerdir.

Özelge başvuruları, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde bir örneği yer alan "özelge talep formu" ile yapılacaktır. Başvuru formu dışında dilekçe ile başvuran mükelleflere formu doldurması gerektiği bildirilecek ve form kullanılmadan yapılan başvurular kabul edilmeyecektir.

Özelgeler yetkili kullanıcılar tarafından, Özelge Otomasyon Sistemi kullanılarak hazırlanacak olup, bunun dışında kesinlikle özelge hazırlanmayacak ve mükellefe verilmeyecektir.

Özelge talep formu ve ekleri yetkili birimler tarafından taranarak özelge otomasyon sistemine aktarılacaktır. Özelge otomasyon sistemi kullanılarak hazırlanan özelge taslakları yetkili birimlerce Gelir İdaresi Başkanlığı merkezine

onay için gönderilecektir. Gelir İdaresi Başkanlığı merkezde onay süreci Özelge Komisyonu onayı ile sonuçlanacaktır. Özelge Komisyonunca onaylanan özelgeler, otomasyon sistemi üzerinden yetkili birimlere gönderilecek ve yetkili birimce imzalanarak mükellefe verilecektir.

Onaylanan özelgelerin bir örneği sistem içinde örnek özelge havuzuna atılacaktır. Böylece tüm yetkili birimlerin bu özelgeleri görmeleri ve daha sonraki talepler için örnek olarak almaları mümkün olacaktır. Özelge havuzunda örneği oluşan özelgeler için merkeze tekrar onaya gönderilmeyecektir. Özelge otomasyon sisteminde örnek alınan özelge ilgi tutularak özelge yine aynı şekilde özelge otomasyon sistemi kullanılarak oluşturulacaktır.

5.2. Özelgelerin Vergi İncelemelerine Olan Büyük Etkisi

Aşağıda yer vereceğimiz açıklamalardan görüleceği üzere, vergi incelemelerinde artık özelgelerin neredeyse "kanun hükmünde" etkisi olduğunu söylemek pek yanlış olmayacaktır.

VUK'un 140. maddesinin ikinci fıkrasında "Vergi Müfettişleri ile Vergi Müfettiş Yardımcıları tarafından düzenlenen vergi inceleme raporları, işleme konulmak üzere ilgili vergi dairesine tevdi edilmeden önce, meslekte on yılının tamamlamış en az üç vergi müfettişinden oluşturulacak rapor değerlendirme komisyonları tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilir. İncelemeyi yapanla komisyon arasında uyuşmazlık oluşması halinde uyuşmazlığa konu vergi inceleme raporları üst değerlendirme mercii olarak, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen tutarları aşan tarhiyat önerisi içeren vergi inceleme raporları ise doğrudan, Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı bünyesinde bir Başkan Yardımcısının başkanlığında dört grup başkanından oluşan beş kişilik merkezi rapor değerlendirme komisyonu tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilir." hükmü yer almaktadır.

Bu düzenlemeye göre, özelgeleri dikkate almadan; sadece diğer kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülerleri dikkate alınarak yazılan vergi inceleme raporları, rapor değerlendirme komisyonlarında özelgelere uygunluk açısından değerlendirilmeye tabii tutulmak ve özelgelere

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

aykırılık varsa rapor olumsuz olarak değerlendirilmek zorundadır. Bu düzenleme ile mükelleflerin diğer mükelleflere verilmiş olan özelgelere yer alan görüşlere uygun olarak vergi uygulamalarını belirlemeleri gibi bir durum ortaya çıkmıştır.

425 Sıra No.lu VUK Genel Tebliğinde; “... vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar inceleme neticesinde tanzim edecekleri raporlarda vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülere aykırı hususlara yer veremeyecekler, dolayısıyla da bu düzenlemelere aykırı olarak tarhiyat öneremeyeceklerdir.

Ancak, bu raporların intikal ettirildiği Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu ile diğer Rapor Değerlendirme Komisyonları, raporları değerlendirirken yukarıda zikredilen mevzuata ilave olarak Gelir İdaresi Başkanlığınca verilmiş olan özelgelere uygunluk kistasını da tatbik edeceklerdir.

Rapor değerlendirme komisyonları raporları özelgelere uygunluk yönünden değerlendirirken eleştiri konusu yapılan hususla ilgili olan ve Gelir İdaresi Başkanlığı'nca verilmiş özelgeleri dikkate alacak ve varsa adına rapor düzenlenen mükellefe verilmiş özelge ile sınırlı kalmayacaktır. Raporda, özalgede yer alan görüş aksine bir tenkit varsa rapor olumsuz değerlendirmeye konu edilecek ve 31/10/2011 tarihli ve 28101 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Rapor Değerlendirme Komisyonlarının Oluşturulması ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’in ilgili hükümlerine göre işlem yapılacaktır. Olumsuz değerlendirmenin yapılabilmesi için özalgede yer alan görüşün tam olarak raporda tenkit edilen konuyla ilgili olması diğer bir ifadeyle verilen izahatın aynı durumda olan tüm mükellefler bakımından uygulanabilir olması gereklidir. Ayrıca, Rapor Değerlendirme Komisyonunun dikkate alacağı özalgenin ilgili konuda Gelir İdaresi Başkanlığınca verilmiş en güncel özelge olması gerektiği tabiidir.” açıklaması yapılmıştır.

Söz konusu tebliğin uygulanmasına yönelik olarak yayınlanan 63 No.lu VUK Sirkülerinde ise; “Söz edilen Tebliğde vergi inceleme raporlarının intikal ettirildiği Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu ile diğer rapor değerlendirme komisyonlarının, vergi inceleme raporlarını değerlendirirken Gelir İdaresi Başkanlığınca verilmiş olan özelgelere uygunluk kistasını da tatbik edecekleri açıklamasına yer verilmiştir.

Mezkûr Tebliğ uyarınca rapor değerlendirme komisyonları tarafından Vergi Usul Kanunu’nun 413. maddesinin üçüncü fıkrasında hüküm altına alınan komisyon marifetiyle oluşturulan özelgeler dikkate alınacaktır. Ayrıca, söz konusu komisyon tarafından oluşturulmuş sirküler veya özelgeler ile konu, kapsam ve ilgili olduğu mevzuat bakımından tamamen aynı mahiyeti taşıyan bir hususta sirküler veya özelgelere uygun olarak Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı tarafından doğrudan verilen özelgelerin de bu kapsamda olduğu tabiidir.” açıklamasına yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi vergi müfettişleri yaptıkları incelemelerde tespit ettikleri hususlar hakkında Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından verilmiş özelgelere uymak zorundadırlar.

6. İhtirazi Kayıtlı Beyanname Verilmesi

Mükelleflerin ihtirazi kayıtlı beyanname vermeleri ile ilgili olarak Türk Vergi Mevzuatında yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ancak dolaylı da olsa ihtirazi kayıt lafzı Vergi Usul Kanunu’nun 112/6 fıkrasında telaffuz edilmiştir. Bununla birlikte, ihtirazi kayıtlı beyan müessesesi ihtiyaçtan doğmuş ve uygulamada yer bulmuştur.

İhtirazi kayıt, mükelleflerin kendi beyanlarına göre yapılan işlemler aleyhine dava açamayacakları şeklindeki kurala karşı geliştirilen ve bu işlemlere de yargı denetimi sağlayan bir yargılama usulü müessesesidir. Bir diğer ifade ile ihtirazi kayıt, İdare ile mükellef arasındaki yorum ve düşünce farklılığından kaynaklanan ve mükellefin dava hakkını saklı tutmak kaydı ile düşülen bir şerh anlamı taşır.

Bu müessese Danıştay kararları ile desteklenerek uygulamada hayat bulmuştur. Bu uygulama aslı dayanağını ise Anayasanın 125’inci maddesindeki “Yargı Yolu” başlıklı hükmünden almaktadır. Bu düzenlemede “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır” denmektedir. Bu Anayasal hüküm yanında uygulama açısından ihtirazi kayıtlı beyan müessesesi asıl yasal dayanağını 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Hakkındaki Kanun’un 27/4. fıkrasından almaktadır. Buna göre; “Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri malî yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26. maddenin 3. fıkrasına göre işlem den kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. Bu şekilde işlem den

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazi kayıtlarla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilât işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir” demektir.

İhtirazi kayıtlarla verilen bu beyanlara karşı dava açılabilmesi için;

1. Mükellefin beyannameyle birlikte dilekçe yazması veya beyannamenin üzerine ihtirazi kayıt düşmesi gerekir. Tahakkuk işlemi tekemmül ettikten sonra ihtirazi kayıt talebi kabul edilmeyecektir. Elektronik ortamda verilen beyannamelerde ihtirazi kayıt seçeneği işaretlenmek suretiyle beyannamelerin gönderilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte uygulamada yine de vergi dairesine ihtirazi kayda dair detaylı bir dilekçe verilmesi uygulaması da devam etmektedir.

2. Verilen beyannameye karşı Vergi Usul Kanunu’nun 377 ve İYUK’nun 7. maddesi gereğince Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür. İhtirazi kayıt dilekçeleri ancak vergi mahkemelerine dava açmaları ile hukuksal nitelik arz eder. Bu süreçte mükellefin dava açmamakla idarenin eylemini kabul etmiş sayılır ve bu nedenle ihtirazi kayıtlarla verilen beyanname üzerine dava açma hakkı düşer.

7. İzaha Davet

7.1. Genel Açıklama

Vergi mükellefiyetine ilişkin yükümlülük ve ödevlerin tam olarak yerine getirilmesi amacıyla ve vergi kanunlarının verdiği yetkiler çerçevesinde vergi idaresi, kamu idare ve müesseselerinden, mükelleflerden veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzel kişilerden çeşitli bilgiler toplamakta, yine bu amaç doğrultusunda mükellefler nezdinde inceleme ve denetimler yapmaktadır. Yapılan bu inceleme ve denetimler neticesinde vergi ziyayı tespit edilmesi halinde, mükellefler cezalı tarhiyata muhatap olabilmektedir. Ancak, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu sağlamaya yönelik vergi incelemesi başta olmak üzere idarece gerçekleştirilen işlemler, süreci uzatabilmekte, bu da vergiye uyum maliyetlerini artıran bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çerçevede 7/12/2019 tarihli ve 30971 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 7194 sayılı Kanun ile Vergi Usul Kanunu’nun 370. maddesi yeniden düzenlenmiş,

mezkûr madde kapsamındaki mükelleflerin söz konusu maddede yer alan indirimli ceza uygulamasından yararlanma usul ve esaslarına ilişkin kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Bu düzenlemeye istinaden 30/07/2020 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanan 519 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği ile izaha davet uygulamasının usul ve esasları yeniden belirlenerek, 482 Sıra No.lu tebliğ yürürlükten kaldırılmıştır.

İzaha davet müessesesi, verginin ziyaa uğradığına delalet eden emareler bulunduğu dair yetkili merciler tarafından yapılmış ön tespitlerle ilgili olarak aynı merciler tarafından mükelleflerden açıklama talep edilmesi olup, bu müessese, yapılan değerlendirmeler sonucunda vergi ziyasına sebebiyet vermediği anlaşılan mükelleflerin konuyla ilgili vergi incelemesine veya takdire sevk edilmesini önlemekte, vergi ziyasına sebebiyet verildiği durumlarda ise belirli şartlar dahilinde indirimli ceza uygulanmak suretiyle mükellefleri daha ağır müeyyidelerden korumaktadır.

Getirilen bu düzenleme ile İdare ve mükellefler arasındaki uyuşmazlıkların azaltılması, İdarenin zamanını daha etkin ve verimli alanlara hasretmesi, olayların gerçek mahiyetinin tespit edilmesine mükelleflerce daha çok katkıda bulunulması ve bu sayede vergiye gönüllü uyumun artırılması amaçlanmaktadır.

7.2. 7194 Sayılı Kanun İle Yapılan Temel Değişiklikler

1. 519 Sıra No.lu Tebliğ ile mülga 482 Sıra No.lu Tebliği karşılaştırdığımızda görülen en bariz farklılık “**izaha davetin kapsamı**” başlığı altında yapılan düzenlemelerdir. 482 Sıra No.lu Tebliğde “2. İzaha Davetin Kapsamı” başlığı altında izaha davet kapsamına alınan konular 16 alt başlık halinde ayrı ayrı belirlenmiş ve hangi konularla ilgili olarak izaha davet müessesesinin uygulanacağını Bakanlık tarafından belirleneceği açıklanmakta iken, 519 Sıra No.lu Tebliğde “5.1. İzaha Davetin Kapsamı” başlığı altında ise verginin ziyaa uğradığına delalet eden emareler bulunduğu yönünde yapılan çalışmalar neticesinde belirlenen konulara ilişkin olarak haklarında ön tespit yapılanların izaha davet edileceği düzenlenmiş ancak konulara dair özel bir belirleme yapılmamıştır. Bu durumda, İdare tarafından vergi ziyayı yaratıldığına dair ön tespit yapılabilen her konu izaha davet kapsamına girecektir diyebiliriz.

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

2- İzaha davet edilenlerin **izahta bulunma süreleri ile yapılan izahatın yeterli bulunmaması durumunda beyanname verme ve ödeme süreleri 15 günden 30 güne** çıkarılmıştır.

3- Sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge (SMİYB) kullanma fiilinin işlenmiş olabileceğine dair yapılan ön tespitlerde, kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarının; “her bir belge itibarıyla 50 bin Türk lirasını geçmemesi ve mükellefin ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5’ini aşmaması kaydıyla mükellefler izaha davet edilebilir” iken, yapılan yeni düzenleme ile söz konusu sınırlama “bir takvim yılında 100 bin Türk lirasını (2022 yılı 148.000 TL, 2023 yılı 320.000 TL, 2024 yılı için 500.000 TL) geçmeyen veya bu tutarı geçse bile ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5’ini aşmayan mükelleflere ön tespitle ilişkin yazı tebliğ edilebilir” olarak genişletilmiştir. Buna göre sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanımları için birbirinden ayrı iki üst sınır belirlenmiştir.

4- 519 Sıra No.lu tebliğ ile, mezkûr 370. maddede yer alan yetkiye istinaden ön tespiti ve/veya izaha daveti yapacak ve yapılan izahı değerlendirecek merci, yapılacak ön tespitin ve izaha davetin şekli ve kapsamı, davet yapılacaklar, yapılan izahın değerlendirme süresi, yapılan izahta kullanılacak bilgi ve belgeler ile uygulamaya ilişkin usul ve esaslar yeniden düzenlenmiştir. Bu tebliğ ile izaha davet uygulamasının usul ve esaslarını daha önce düzenlemiş olan 482 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği yürürlükten kaldırılmıştır.

7.3. İzaha Davet

Verginin ziyaa uğradığına delalet eden emarelerin tespit edilmesine bağlı olarak işleyen izaha davet müessesesi kapsamında, Hazine ve Maliye Bakanlığı’na bağlı ilgili birimlerce verginin ziyaa uğradığına delalet eden emareler bulunduğu yönünde yapılan çalışmalar neticesinde belirlenen konulara ilişkin olarak haklarında “ön tespit” yapılanlar izaha davet edilirler. Ön Tespit ve İzah Değerlendirme Komisyonu tarafından izaha davet kapsamında haklarında ön tespit yapılanlara, gerekli açıklamaların yer aldığı “İzaha Davet Yazısı” tebliğ edilerek, tespit edilen hususlar ile ilgili izahatta bulunması talep edilir. Ancak izaha davet için ön tespitin ilgili olduğu konuya ilişkin olarak; tespit tarihine kadar mükellef nezdinde bir vergi incelemesine başlanılmamış, mükellefin

takdir komisyonuna sevk edilmemiş ve ihbarda bulunulmamış olması gerekmektedir.

Kendisine izaha davet yazısı tebliğ edilenlerin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içerisinde yetkili komisyona izahat bulunmaları gerekmektedir. Süresinde yapılan izah, komisyonca en geç 45 gün içinde değerlendirilerek sonuca bağlanacaktır. Ön Tespit ve İzah Değerlendirme Komisyonu Gelir İdaresi Başkanlığı ve Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı bünyesinde oluşturulacaktır.

7.4. İzahat Bulunulmaması

Kendilerine izaha davet yazısı tebliğ edilen mükelleflerin, bu yazının tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içerisinde yetkili komisyona izahat bulunmaması durumunda, komisyon tarafından izaha davet yazısında yer verilen ziyaa uğramış olabilecek vergi tutarının beyan edilmesi gerektiğine karar verilecektir. Komisyonun değerlendirme sonucunu içeren yazısının tebliğ edildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi, ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, gecikme zammı oranındaki izah zammıyla ödenmesi şartlarıyla vergi ziyai cezası, ziyaa uğratılan vergi üzerinden %20 oranında kesilecektir.

7.5. İzahat Bulunulması

7.5.1. İzahın Kabul Edilmesi

Mükellefin izahının komisyonca yeterli bulunması ve beyanname verilmesini veya vergi beyanının tamamlanmasını gerektirir bir durumun olmadığı değerlendirilmesi halinde, değerlendirme sonucunu içeren yazı mükellefe tebliğ edilecek ve mükellef hakkında söz konusu tespitle ilgili olarak vergi incelemesine ve takdir komisyonuna sevk işlemi yapılmayacaktır.

7.5.2. İzahın Kabul Edilmemesi

Mükelleflerce yapılan **izahın**, izaha davet yazısında yer verilen ziyaa uğramış olabilecek **vergi tutarını doğrular nitelikte olduğunun** veya söz konusu ön tespit ile ilişkin yapılan **izahın yeterli bulunmayarak** beyanname verilmesini gerektiren bir durumun bulunduğu komisyonca değerlendirilmesi halinde, değerlendirme sonucunu içeren yazının tebliğ edildiği tarihten itibaren **30 gün içerisinde hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin**

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi, ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranındaki izah zammıyla ödenmesi şartlarıyla vergi ziyayı cezası, ziyaa uğratılan vergi üzerinden %20 oranında kesilecektir.

Yapılan izahın, ziyaa uğramış olabilecek vergi tutarını doğrular nitelikte olması veya yeterli bulunmaması ve mükellef tarafından beyanname verilmemiş olması halinde vergi incelemesine veya takdir komisyonuna sevk işlemleri yapılacaktır.

7.6. SMİYB Kullandığına Dair Ön Tespit Yapılan Mükellefler

Tebliğin “6. Sahte veya Muhteviyatı İtibarıyla Yanıltıcı Belge Kullanılmasına İlişkin Yapılan Ön Tespitler” başlığı altında yapılan açıklamalarda VUK’un 359 uncu maddesinde yer alan kaçakçılık fiilleriyle verginin ziyaa uğratılmış olabileceği hallerde haklarında ön tespit yapılanların izaha davet edilmeyeceği belirtilmiştir. Ancak sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanma fiilinin işlenmiş olabileceğine dair yapılan ön tespitlerde, kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı, bir takvim yılında 320 bin Türk lirasını geçmeyen veya bu tutarı geçse dahi ilgili yıldaki “**toplam mal ve hizmet alışlarının**” %5’ini aşmayan mükelleflere “SMİYB ön tespit yazısı” tebliğ edilecektir.

Toplam mal ve hizmet alışları ise mükellef tarafından verilen KDV beyannamelerinde yer alan indirilecek KDV’ne ilişkin her bir KDV oranı ayrı ayrı esas alınmak suretiyle ayrı ayrı beyan edilen tutarların toplamı olarak hesaplanacaktır. Söz konusu 320.000 TL’lik tutar her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanacaktır (2023 yılı 320.000, 2024 yılı 500.000). 320.000 TL ve %5 sınırlamalarına ilişkin 519 sayılı VUK Tebliğinde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir.

7.6.1. SMİYB Toplam Tutarının İlgili Haddi Aşmaması

Örnek: (A) Ltd. Şti. hakkında sahte fatura düzenleyicisi olduğuna dair vergi tekniği raporu düzenlenmiştir. Düzenlenen bu raporun sonuç bölümünde (B) Ltd. Şti.’nin, (A) Ltd. Şti. tarafından düzenlenen sahte faturaları kullanmış olabileceğine

dair bulgular yer almaktadır. Bu faturaların tutarı vergiler hariç 50.000 TL, 40.000 TL ve 10.000 TL olup, şirketin ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alış tutarı ise 300.000 TL’dir.

Buna göre, kullanılan sahte faturaların toplam tutarı (100.000 TL) ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5’i olan 15.000 TL’yi aşmış olmasına rağmen, söz konusu faturaların toplam tutarının bir takvim yılı için belirlenen 320 bin Türk lirası sınırını (2024 yılı 500.000 TL) aşmaması nedeniyle mükellefe SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilecektir.

7.6.2. Mal ve Hizmet Alışlarının %5’inin Aşılmaması

Örnek: (C) Ltd. Şti. hakkında sahte fatura düzenleyicisi olduğuna dair vergi tekniği raporu düzenlenmiştir. Düzenlenen bu raporun sonuç bölümünde (D) Ltd. Şti.’nin, (C) Ltd. Şti. tarafından düzenlenen sahte faturaları kullanmış olabileceğine dair bulgular yer almaktadır. Bu faturaların toplam tutarı vergiler hariç 1.000.000 TL olup, şirketin ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alış tutarı ise 20.000.000 TL’dir.

Buna göre, kullanılan sahte faturaların toplam tutarı (1.000.000 TL) bir takvim yılı için belirlenen 320 bin Türk lirası sınırını (2024 yılı 500.000 TL) aşmış olmasına rağmen, söz konusu faturaların toplam tutarının ilgili yıldaki mal ve hizmet alışlarının %5’i olan 1.000.000 TL’yi aşmamış olması nedeniyle mükellefe SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilecektir.

7.6.3. İlgili Had ile Mal ve Hizmet Alışlarının %5’inin Aşılması

Örnek: (E) Ltd. Şti. hakkında sahte belge düzenleyicisi olduğuna dair vergi tekniği raporu düzenlenmiştir. Düzenlenen bu raporun sonuç bölümünde (F) Ltd. Şti.’nin, (E) Ltd. Şti. tarafından düzenlenen sahte faturaları kullanmış olabileceğine dair bulgular yer almaktadır. Bu faturaların toplam tutarı vergiler hariç 1.000.000 TL olup, şirketin ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alış tutarı ise 10.000.000 TL’dir.

Buna göre, kullanılan sahte faturaların toplam tutarının (1.000.000 TL), bir takvim yılı için belirlenen 320 bin Türk lirası sınırını (2024 yılı 500.000 TL) ve ilgili yıldaki mal ve hizmet alışlarının %5’i olan 500.000 TL’yi aşmış olması nedeniyle mükellefe SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilmeyecektir.

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

7.6.4. Ön Tespitlere İlişkin Tutarların Birlikte Değerlendirilmesi

Mükelleflere SMİYB ön tespit yazısının tebliğ edilip edilmeyeceğinin belirlenmesinde sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı olarak kullanılmış olabilecek belgeler, her bir ön tespit itibarıyla, daha önce o yıl için yapılan ön tespitlerdeki tutarlar da dikkate alınarak, bir takvim yılında 320 bin Türk lirasının (2024 yılı 500.000 TL) ve/veya ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5'inin aşılmış aşılması bakımından değerlendirilecektir.

Örnek: 3/2/2020 tarihinde (G) A.Ş. hakkında düzenlenen ve 10/8/2020 tarihindeki ön tespite ilişkin değerlendirilmede esas alınan vergi tekniği raporunda, (H) Ltd. Şti.'nin 2019 yılına ilişkin vergiler hariç 120.000 TL'lik sahte faturayı kullanmış olabileceğine dair bulgu mevcut olup, şirketin ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alış tutarı ise 5.000.000 TL'dir. Öte yandan, (I) A.Ş. hakkında 4/9/2020 tarihinde düzenlenen ve 2/11/2020 tarihindeki bir başka ön tespite ilişkin değerlendirilmede esas alınan vergi tekniği raporunda ise (H) Ltd. Şti. hakkında 2019 yılına ilişkin vergiler hariç 200.000 TL'lik sahte faturayı kullanmış olabileceğine dair bulgu yer almaktadır.

3/2/2020 tarihinde düzenlenen raporda belirtilen faturayla ilgili olarak mükellefe SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilmesi mümkün iken, 4/9/2020 tarihinde düzenlenen raporda belirtilen fatura tutarı tek başına ilgili yıldaki mal ve hizmet alışlarının %5'i olan 250.000 TL'yi aşmıyor olmakla birlikte, 3/2/2020 tarihinde düzenlenen rapora istinaden tebliğ edilen SMİYB ön tespit yazısındaki 120.000 TL ile 4/9/2020 tarihinde düzenlenen raporda belirtilen 200.000 TL'nin toplamının (120.000 TL + 200.000 TL = 320.000 TL) ilgili yıldaki mal ve hizmet alışlarının %5'i olan 250.000 TL'yi aşmış olması nedeniyle mükellefe 4/9/2020 tarihinde düzenlenen raporda belirtilen faturayla ilgili olarak SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilmeyecektir.

7.6.5. Ön Tespit Şartlarının Her Yıl İçin Ayrı Ayrı Değerlendirilmesi

Mükellefler hakkında tek bir vergi tekniği raporunda birbirinden farklı yıllara ilişkin sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanılmış olabileceğine dair bulguların mevcut olması durumunda, söz konusu 320 bin Türk lirası sınırının (2024 yılı 500.000 TL) veya %5'lik oranın aşılmaması şartları her bir

yıl itibarıyla ayrı ayrı değerlendirilecektir. Herhangi bir yıla ilişkin bu şartların sağlanmamış olması, diğer yıllarda bu şartları sağlayan mükelleflere bu şartların sağlandığı yıla ilişkin SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilmesine engel teşkil etmeyecektir.

Örnek: 4/5/2020 tarihinde (İ) Ltd. Şti. hakkında düzenlenen vergi tekniği raporunda, (K) A.Ş.'nin 2018 yılına ilişkin vergiler hariç 200.000 TL ve 130.000 TL'lik, 2019 yılına ilişkin olarak ise vergiler hariç 200.000 TL ve 160.000 TL'lik sahte faturaları kullanmış olabileceğine dair bulgular mevcuttur. (K) A.Ş.'nin 2018 yılına ilişkin toplam mal ve hizmet alış tutarı 7.000.000 TL, 2019 yılına ilişkin toplam mal ve hizmet alış tutarı ise 7.100.000 TL'dir.

Buna göre, 2018 yılına ilişkin kullanılan sahte faturaların toplam tutarı (330.000 TL) bir takvim yılı için belirlenen 320 bin Türk lirası sınırını aşmış olmasına rağmen, söz konusu faturaların toplam tutarının ilgili yıldaki mal ve hizmet alışlarının %5'i olan 350.000 TL'yi aşmamış olması nedeniyle 2018 yılına ilişkin faturalar için mükellefe SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilecektir. Bununla birlikte 2019 yılına ilişkin kullanılan sahte faturaların toplam tutarının (360.000 TL), bir takvim yılı için belirlenen 320 bin Türk lirası sınırını ve ilgili yıldaki mal ve hizmet alışlarının %5'i olan 355.000 TL'yi aşmış olması nedeniyle mükellefe 2019 yılına ilişkin faturalar için SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilmeyecektir.

Ön Tespit ve İzah Değerlendirme Komisyonu tarafından sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanma fiilinin işlenmiş olabileceğine dair yapılan **ön tespitlerde**, kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı, bir takvim yılında 320 bin Türk lirasını (2024 yılı 500.000 TL) geçmeyen veya bu tutarı geçse dahi ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5'ini aşmayan mükelleflere gerekli açıklamaların yer aldığı "**SMİYB Ön Tespit Yazısı**" Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tebliğ olunacaktır. Söz konusu yazıda **mükelleften herhangi bir izahat istenmeyecek olup** daha çok ön tespit yazısından sonra yapılacak işlemler ile ilgili mükellefe bilgi verilecektir. **SMİYB Ön Tespit Yazısı'nda** bulunacak bilgiler aşağıdaki gibidir.

a) SMİYB ön tespit yazısının tebliği tarihinden itibaren **30 gün içerisinde** ön tespitle ilgili hiç verilmemiş olan **vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin**, ödemenin geciktiği

XXV. VERGİ İHTİLAFLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranında bir zamlarla (**izah zammı**) aynı sürede ödenmesi şartıyla vergi ziyai cezasının ziyaa uğratan vergi üzerinden %20 oranında (indirimli olarak) kesileceği,

b) Vergi Usul Kanunu'nun 370. maddesinin (b) fıkrası kapsamında %20 oranında kesilen vergi ziyai cezasına ilişkin ihbarnamelerin tebliği üzerine **tarhiyat sonrası uzlaşma başvurusunda bulunulamayacağı ancak cezada indirim müessesesinden yararlanılabileceği**,

c) SMİYB ön tespit yazısının tebliği tarihinden itibaren **30 günlük süre içerisinde tespit edilen hususa yönelik beyanname verilmemesi halinde vergi incelemesine veya takdir komisyonuna sevk işlemlerinin yapılacağı**,

ç) Ön tespitle ilgili olarak Vergi Usul Kanunu'nun 371. maddesinde yer alan pişmanlık hükümlerinden yararlanılamayacağı.

Bilindiği üzere SMİYB kullanma fiili KDV iadesi süreçlerinde (gerek KDV iadesi talep eden mükellef gerekse KDV iadesi talep eden mükellefin alt firması olan mükellefler için) sıkıntı yaratabilen hususlardır. İzaha davet uygulaması kapsamında, "**SMİYB Ön Tespit Yazısı**" kapsamında gerekli beyanları yaparak ödemeleri gerçekleştiren mükelleflerin idare tarafından yine de SMİYB kullanan mükellefler listesine alınıp alınmayacağına dair bu tebliğde herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir.

7.7. Uzlaşma

519 Sıra No.lu Tebliğde, izaha davet kapsamında kesilecek vergi ziyai cezasının uzlaşma kapsamında olup olmayacağına dair 7194 sayılı Kanun VUK'un 370 ve Ek-1. Maddelerinde yapılan düzenlemelere bağlı olarak, Vergi Usul Kanunu'nun 370. maddesinin (a) fıkrası kapsamında kendilerine izaha davet yazısı tebliğ edilen mükelleflerin, bu maddeye göre %20 oranında kesilen vergi ziyai cezasına ilişkin ihbarnamelerin tebliği üzerine süresi içerisinde tarhiyat sonrası uzlaşma başvurusunda bulunabileceği, ancak, maddenin (b) fıkrası kapsamında ön tespite ilişkin yazı tebliğ edilen mükelleflerin (SMİYB kullanan), bu madde uyarınca kesilecek vergi ziyai cezası için uzlaşma başvurusunda bulunamayacakları açıklanmıştır.

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

1. Türkiye’de Yerleşik Kişilerin Döviz Kredisinin Kullanımına Dair Düzenlemeler

1.1. Genel Olarak

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 17 ve 17/A maddelerinde yapılan düzenlemeler uyarınca, yurtiçinden ve yurtdışından dövize endeksli kredi temin edilmesi yasaklanmıştır. Gerçek kişiler ise hem yurtiçinden hem de yurtdışından döviz kredisi temin edemeyeceklerdir.

Döviz cinsi kredi temin edilmesi ise temel olarak döviz kredisi talep edenin aynı zamanda döviz geliri olması şartına bağlanmıştır. Bununla birlikte hangi hallerde döviz geliri şartının aranılmayacağı, hangi finansal kuruluşların bu düzenlemeden muaf olduğu ilgili maddelerde belirtilmiştir. Örneğin, kamu kurum ve kuruluşları, bankalar ile Türkiye’de yerleşik finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketlerinin kullanacakları döviz kredilerinde, kullanım tarihinde kredi bakiyesi 15 milyon ABD doları veya üzerinde olan Türkiye’de yerleşik kişilerce kullanılacak döviz kredilerinde döviz geliri olması şartı aranılmayacaktır.

Düzenlemenin temeli şu kurala dayanmaktadır: Kullanılmak istenen döviz cinsi kredi tutarı ile mevcut kredi bakiyesi toplamı son üç mali yılın döviz gelirleri toplamını aşamaz. Diğer bir ifadeyle, mevcut döviz kredisi bakiyesi (borcu) ile kullanılmak istenen döviz kredisinin toplamı son üç yıllık döviz geliri toplamından fazla olamayacaktır. Örneğin: 2024 yılında 2 Milyon ABD döviz kredisi temin etmek isteyen bir şirketin 2023, 2022 ve 2021 yılları döviz gelirlerinin SMMM veya YMM raporu ile 3 Milyon ABD olarak tespit edildiğini kabul edelim. Kredi kullanılmak istenen tarihte ise şirketin mevcut döviz kredisi borçlarının 2 Milyon ABD olduğunu varsayalım. Bu durumda şirket ancak 1 Milyon ABD döviz kredisi kullanabilecektir.

Merkez Bankası 2.5.2018 tarihli Sermaye Hareketleri Genelgesi ile döviz geliri şartı aranılmayacak haller, kredi bakiyesine dahil edilecek borçlanmalar, döviz gelirlerinin kapsamı gibi konularda belirlemeler yapmıştır.

Buna göre uygulamanın iki temel mevzuatı bulunmaktadır:

- 32 sayılı Kararın 17 ve 17/A maddeleri ile
- Merkez Bankası Sermaye Hareketleri Genelgesi’nin 17 ilâ 50. maddeleri

Döviz geliri olan Türkiye’de yerleşik kişilerden kredi kullanım tarihinde kredi bakiyesi 15 milyon ABD dolarının altında olanlar, kullanmak istedikleri kredi tutarı ile mevcut kredi bakiyesi toplamının son üç mali yılın döviz gelirleri toplamını aşmaması kaydıyla döviz kredisi kullanabilirler.⁸²

Serbest bölgede yerleşik firmalar yurt dışında yerleşik kişi olarak kabul edilmekte olup, 32 sayılı Kararın 17 ve 17/A maddeleri ile Genelge hükümleri bu şirketlere uygulanmayacaktır. Genelge’nin 38/2 maddesinde yer verilen düzenlemeye göre, kambiyo mevzuatı uyarınca Türkiye’de yerleşik kişiler ancak 32 sayılı Kararda yer alan şekliyle bankalar ve finansal kuruluşlardan döviz kredisi temin edebilecekleri için bir firmanın başka bir firmaya döviz kredisi kullandırması mümkün bulunmamaktadır. Bankalar veya finansal kuruluşlar köprü kredi ve benzeri uygulamalarla bu şekilde hareket ettiğini tespit ettikleri şirketleri Hazine Müsteşarlığı’na bildireceklerdir.

1.2. Yurt Dışından Temin Edilen Krediler

32 sayılı Kararın 17. Maddesi aşağıdaki gibidir.

(1) Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışından Türk lirası kredi temin etmeleri serbesttir. Temin edilen kredilerin bankalar aracılığıyla kullanılması zorunludur.

(2) Türkiye’de yerleşik kişiler yurt dışında yerleşik kişilerden bu maddede yer alan esaslar çerçevesinde döviz kredisi temin edebilir. Temin edilen kredilerin bankalar aracılığıyla kullanılması zorunludur. Prefinansman kredilerinin vadesi Bakanlık tarafından belirlenir.

(3) Döviz geliri olmayan Türkiye’de yerleşik kişiler yurt dışından döviz kredisi temin edemez. Ancak, aşağıda sayılan hallerde döviz geliri olması şartı aranmaz:

82 Kredi bakiyesi 15 Milyon ABD Dolarının üzerinde olanlar 32 sayılı Kararın 17 veya 17/A maddeleri kapsamı dışına çıkmaktadır. Keza her iki madde de “Kullanım tarihinde kredi bakiyesi 15 milyon ABD doları veya üzerinde olan Türkiye’de yerleşik kişilerce kullanılacak döviz kredilerinde döviz geliri şartı aranılmayacağı” yönünde düzenleme yer almıştır. Bu şirketler “Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” kapsamında üçer aylık dönemler halinde TCMB’ye veri bildirimini yapmak ve ayrıca bu veri bildirimlerini bağımsız denetimden geçirmek zorundadır. Konu hakkında ayrı bir başlık altında açıklamalarımız aşağıda yer almaktadır.

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

a) Kamu kurum ve kuruluşları, bankalar ile Türkiye’de yerleşik finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketlerinin kullanacakları döviz kredileri.

b) Kullanım tarihinde kredi bakiyesi 15 milyon ABD doları veya üzerinde olan Türkiye’de yerleşik kişilerce kullanılacak döviz kredileri.

c) Yatırım teşvik belgesi kapsamında kredi almaları öngörülen Türkiye’de yerleşik kişiler tarafından kullanılacak döviz kredileri ile 24/12/2007 tarihli ve 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararın eki (I) sayılı listenin 17 nci sırasında sayılan gümrük tarife istatistik pozisyonlarında yer alan makine ve cihazların (kullanılmış olanları ile aksam, parça, aksesuar ve teferruatları hariç) finansmanı için kullanılacak döviz kredileri.

ç) Uluslararası ilana çıkılan yurt içi ihalelere ilişkin faaliyetlerle ilgili olarak ihaleyi kazanan Türkiye’de yerleşik kişilerin veya Savunma Sanayi Başkanlığı’na onaylanan savunma sanayii projelerini üstlenen Türkiye’de yerleşik kişilerin kullanacakları döviz kredileri.

d) Kamu özel işbirliği modeli kapsamında gerçekleştirilecek projeleri yürütmekle görevli olan Türkiye’de yerleşik kişilerin kullanacakları döviz kredileri.

e) İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlere ilişkin bağlantılarını ve muhtemel döviz gelirlerini tevsik etmek kaydıyla, son üç malî yılda döviz geliri olmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin tevsik ettikleri muhtemel döviz gelirleri toplamını aşmayacak şekilde kullanacakları döviz kredileri.

f) Bakanlıkça belirlenecek esaslar dâhilinde Türkiye’de yerleşik kişilerin kullanacakları döviz kredileri.

(4) Döviz geliri olan Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışından kullanacakları döviz kredilerinde;

a) Kullanım tarihinde, krediyi kullananın kredi bakiyesinin 15 milyon ABD dolarının altında olması durumunda, kullanılmak istenen kredi tutarı ile mevcut kredi bakiyesi toplamı son üç malî yılın döviz gelirleri toplamını aşamaz.

b) Aracılık yapan bankalar, kredilerin, (a) bendine uygunluğunu kontrol etmekle yükümlüdür.

c) Bankaların, finansal kiralama şirketlerinin, faktoring şirketlerinin ve finansman şirketlerinin yurt dışındaki şubeleri (bankaların off-shore şubeleri dâhil, serbest bölge şubeleri hariç) tarafından kullanılan kredi bakiyesinin son üç malî yılın döviz gelirleri toplamını aştığının sonradan tespit edilmesi durumunda kullanılan kredilerin aşımına neden olan kısmı geri çağırılır veya Türk Lirası krediye dönüştürülür.

(5) Döviz geliri olan Türkiye’de yerleşik kişilerin üçüncü fıkrada sayılan haller kapsamında kullanacakları döviz kredilerinde dördüncü fıkra hükümleri uygulanmaz.

(6) Türkiye’de yerleşik gerçek kişilerce yurt dışından döviz kredisi kullanılamaz.

(7) Türkiye’de yerleşik kişilerce yurt dışından dövize endekli kredi kullanılamaz.

(8) Bankaların, finansal kiralama şirketlerinin, faktoring şirketlerinin ve finansman şirketlerinin ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla kendi teamülleri çerçevesinde yurt dışından kredi temin etmeleri serbesttir.

(9) Büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluşlar ile sair yerel yönetim kuruluşlarının, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı kurumlarının, sermayesinin %50’sinden fazlası kamuya ait kuruluşların, vakıf üniversitelerinin, fonların, özel ve özerk bütçeli kamu kuruluşları ile idari özerkliğe sahip kamu kuruluşu niteliğindeki kurumların, yatırım ve kalkınma bankalarının (Hazine garantisi altında), yap-işlet-devret, yap-işlet ve işletme hakkı devri ve benzeri finansman modelleri çerçevesinde gerçekleştirilmesi öngörülen projeler tahtında ödeme yükümlülükleri garanti edilen kuruluşların yurt dışından sağladığı ithalatta vadeli ödeme şekilleri dışındaki bir yıldan (365 gün) uzun vadeli kredilere ilişkin anlaşmaların kredi borçlusu tarafından anlaşma tarihinden itibaren 30 gün içinde Dış Finansman Numarası (DFN) alınmasını teminen Bakanlığa gönderilmesi zorunludur.

(10) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Bakanlık tarafından borçlu sıfatı ile, yabancı ülkeler, ülkelerce oluşturulan birlikler, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar, uluslararası sermaye ve finansman piyasalarında faaliyet gösteren yatırım bankaları da dahil olmak üzere bankalar, tedarikçi veya alıcı kredisi sağlayan kuruluşlar ve firmalarla yapılan anlaşmalara göre sağlanarak, genel ve katma bütçeli kuruluşlara tahsis edilen, genel ve katma bütçe

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

dışındaki kurum ve kuruluşlara ise devir ve ikraz anlaşmaları aracılığıyla kullandırılan dış finansman imkanları ile yukarıda sözü edilen kredilerden yapılan kullanımların takibine ilişkin esas ve usuller Bakanlık tarafından belirlenir.

(11) Dokuzuncu ve onuncu fıkrada belirtilen kamu kurum ve kuruluşları dışındaki Türkiye’de yerleşik kişilerce yurt dışından temin edilen bir yıldan (365 gün) uzun vadeli kredilerle, Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışından sağladığı bir yıldan kısa vadeli kredilerin takibi ile ilgili usuller Bakanlıkça belirlenen esaslar doğrultusunda Merkez Bankasıncı belirlenir.

(12) Yurt dışından temin edilen kredilere ait anapara geri ödemeleri ile faiz ve diğer ödemelerin transferleri bankalar aracılığıyla yapılır.

1.3. Yurt İçinden Temin Edilen Krediler

32 sayılı Kararın 17/A maddesi aşağıdaki gibidir.

(1) Türkiye’de yerleşik kişilerin ithalat ve ihracat rejimlerine göre emtia kredisi açmaları serbesttir.

(2) Bankalar ile Türkiye’de yerleşik finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketleri, Türkiye’de yerleşik kişilere bu maddede yer alan esaslar çerçevesinde döviz kredisi kullandırabilirler.

(3) Döviz geliri olmayan Türkiye’de yerleşik kişiler yurt içinden döviz kredisi temin edemezler. Ancak, aşağıda sayılan hallerde döviz geliri olması şartı aranmaz:

a) Kamu kurum ve kuruluşları, bankalar ile Türkiye’de yerleşik finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketlerinin kullanacakları döviz kredileri.

b) Kullanım tarihinde kredi bakiyesi 15 milyon ABD doları veya üzerinde olan Türkiye’de yerleşik kişilerce kullanılacak döviz kredileri.

c) Yatırım teşvik belgesi kapsamında kredi almaları öngörülen Türkiye’de yerleşik kişiler tarafından kullanılacak döviz kredileri ile Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararın eki (I) sayılı listenin 17 nci sırasında sayılan gümrük tarife istatistik pozisyonlarında yer alan makine ve cihazların (kullanılmış olanları ile aksam, parça, aksesuar ve teferruatları hariç) finansmanı için kullanılacak döviz kredileri.

ç) Uluslararası ilana çıkılan yurt içi ihalelere ilişkin faaliyetlerle ilgili olarak ihaleyi kazanan Türkiye’de

yerleşik kişilerin veya Savunma Sanayi Başkanlığınca onaylanan savunma sanayii projelerini üstlenen Türkiye’de yerleşik kişilerin kullanacakları döviz kredileri.

d) Bankaların Türkiye’deki şubelerinde teminat olarak bulundurulmuş döviz ve/veya Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatına (OECD) üye ülkelerin merkezi yönetimleri ile merkez bankalarının ya da bunların kefaletiyle ihraç edilen yabancı para menkul kıymet tutarını geçmemek üzere Türkiye’de yerleşik kişilerin kullanacakları döviz kredileri.

e) Kamu özel işbirliği modeli kapsamında gerçekleştirilecek projeleri yürütmekle görevli olan Türkiye’de yerleşik kişilerin kullanacakları döviz kredileri.

f) İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlere ilişkin bağlantılarını ve muhtemel döviz gelirlerini tevsik etmek kaydıyla, son üç malî yılda döviz geliri olmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin tevsik ettikleri muhtemel döviz gelirleri toplamını aşmayacak şekilde kullanacakları döviz kredileri.

g) Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararın eki (I) sayılı listenin 17 nci sırasında sayılan gümrük tarife istatistik pozisyonlarında yer alan makine ve cihazların (kullanılmış olanları ile aksam, parça, aksesuar ve teferruatları hariç) alımına ilişkin döviz üzerinden gerçekleştirilen finansal kiralama işlemleri.

ğ) Bakanlıkça belirlenecek esaslar dâhilinde Türkiye’de yerleşik kişilerin kullanacakları döviz kredileri.

(4) Döviz geliri olan Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt içinden kullanacakları döviz kredilerinde;

a) Kullanım tarihinde, krediyi kullananın kredi bakiyesinin 15 milyon ABD dolarının altında olması durumunda, kullanılmak istenen kredi tutarı ile mevcut kredi bakiyesi toplamı son üç malî yılın döviz gelirleri toplamını aşamaz.

b) Bankalar ile Türkiye’de yerleşik finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketleri kullandıkları kredilerin (a) bendine uygunluğunu kontrol etmekle yükümlüdür.

c) Kredi bakiyesinin son üç malî yılın döviz gelirleri toplamını aştığının sonradan tespit edilmesi durumunda yurt içinde bankalardan (serbest bölge

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

şubeleri dâhil), finansal kiralama şirketlerinden, faktoring şirketlerinden ve finansman şirketlerinden kullanılan kredilerin aşımına neden olan kısmı geri çağırılır veya Türk lirası krediye dönüştürülür.

(5) Döviz geliri olan Türkiye’de yerleşik kişilerin üçüncü fıkrada sayılan haller kapsamında kullanacakları döviz kredilerinde dördüncü fıkra hükümleri uygulanmaz.

(6) Türkiye’de yerleşik gerçek kişilerce yurt içinden döviz kredisi kullanılamaz.

(7) Türkiye’de yerleşik kişilere dövizle endeksli kredi kullanılamaz.

(8) Bankalar ile Türkiye’de yerleşik finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketleri birbirlerine, ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla kendi teamülleri çerçevesinde doğrudan veya uluslararası sendikasyona katılım yoluyla, vade sınırı bulunmaksızın döviz kredisi açabilirler.

(9) Bankalar ile Türkiye’de yerleşik finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, finansman şirketleri ve Bakanlıkça belirlenecek diğer kişiler tarafından yurt dışında yerleşik kişilere döviz ve Türk Lirası kredisi açılması serbesttir.

(10) Türkiye’de yerleşik finansal kiralama şirketlerinin bu maddede yer alan hükümlere aykırı olmamak şartıyla Türkiye’de yerleşik tüzel kişiler ile yurt dışında yerleşik kişilerle yapacakları finansal kiralama işlemlerine ilişkin bedeller döviz üzerinden belirlenebilir. Döviz üzerinden belirlenen finansal kiralama işlemlerine ilişkin tutarlar kredi bakiyesi hesaplamasına dâhil edilir.

(11) Yurt içinden temin edilen döviz kredileri ile ilgili uygulama usulleri Bakanlıkça belirlenen esaslar doğrultusunda Merkez Bankasınca tespit edilir.

1.3.1. Firmalar Arası Döviz Kredisi Kullanımı

Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın 20.11.2018 tarih ve 30275 sayılı yazısına istinaden T.C Merkez Bankası **Sermaye Hareketleri Genelgesi’nin** “Yurt İçinden Kredi Alınması” başlıklı 6. Bölümünün 38. maddesinin ikinci fıkrası yeniden düzenlenmiştir.

Buna göre, kambiyo mevzuatı uyarınca Türkiye’de yerleşik kişiler ancak 32 sayılı Karar’da yer alan şekliyle bankalar ve finansal kuruluşlardan döviz kredisi temin edebilecekleri için bir **firmanın başka bir firmaya döviz kredisi kullandırması mümkün bulunmamaktadır**. Bankalar veya finansal kuruluşlar

köprü kredi ve benzeri uygulamalarla bu şekilde hareket ettiğini tespit ettikleri şirketleri Bakanlığa bildireceklerdir. Ancak, işlemin aynı holding bünyesinde veya grup içinde gerçekleştirilmesi, borçlandırmanın ve takibinin Türk Lirası cinsinden yapılması kaydıyla, borçlandırma işlemlerine ilişkin bedellerin döviz cinsinden karşılığının firmanın yazılı beyanına istinaden yurt içindeki ilgili hesaplara transfer edilmesi mümkündür.

1.4. Döviz Gelirinin Kapsamı

32 sayılı Kararın 2. maddesinin (y) bendi uyarınca ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerden elde edilen gelirler firmanın döviz gelirleri olarak kabul edilir.

Bakanlık tarafından Merkez Bankası’na gönderilen 28.09.2018 tarih ve 2458 sayılı yazı kapsamında gayrimenkul yatırım ortaklıklarının dışarıda yerleşiklere gerçekleştirdiği konut satışlarından elde edilen gelirleri döviz geliri kapsamına alınmıştır.

TCMB Sermaye Hareketleri Genelgesi’nin “Döviz gelirlerinin kapsamı” başlıklı 15. maddesine Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın 25.10.2018 tarihli yazısı ile eklenen 6 numaralı fıkrası ile Serbest bölgede faaliyette bulunan firmaların tesislerinde makine/teçhizat, demirbaşa kayıtlı eşya veya bunların parçası olarak kullanılmak üzere serbest bölgeye satılan mallar, serbest bölge müdürlüklerince onaylı Serbest Bölge İşlem Formu, Ön Statü Belgesi ve Gümrük Beyannamesine ek olarak serbest bölge gümrük müdürlüğü ile serbest bölge müdürlüğünün ortaklaşa düzenlediği tutanağın ibraz edilmesi kaydıyla, döviz geliri olarak kabul edilecektir. Bilindiği üzere, serbest bölgelere yapılan ihracat ve transit ticaretten elde edilen gelirler, serbest bölgeye satılan malın buradan üçüncü bir ülkeye satıldığına tevsi kaydıyla zaten döviz geliri olarak kabul edilmektedir (Genelgenin 15. maddesinin 5 numaralı fıkrası gereği). Yukarıdaki düzenleme sayesinde serbest bölgelerdeki firmalara yukarıdaki şartların sağlanması kaydıyla teslim edilen makine/teçhizat, demirbaşa kayıtlı eşya veya bunların parçalarının satışından elde edilecek gelirler de döviz geliri kapsamına dahil edilmiştir.

Genelge kapsamında döviz geliri olarak kabul edilen ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyet gelirleri; 2017/4 sayılı Tebliğin 6. maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan işlemlerden elde edilen gelirler ile yurt dışı yerleşiklerden tahsil edildiğinin tevsi kaydıyla Bakanlıkça uygun görülen

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

diğer ticari faaliyetlerden elde edilen gelirlerdir.

2017/4 sayılı Tebliğ kapsamında yer alan ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerden elde edilen gelirler hariç olmak üzere yurt içinde yerleşiklerden elde edilen dövizler bu Genelge kapsamında döviz geliri olarak kabul edilmez.

Aracı ihracatçı, acente, yurt dışında yerleşik firma temsilciliği gibi üçüncü bir firma aracılığıyla gerçekleştirilen ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlere ilişkin gelirler ile ihraç kayıtlı satış yapan firmaların yaptıkları satışlara ilişkin gelirler;

- İhracatı gerçekleştiren firmanın yazılı muvafakatının,
  - İlgili gümrük beyannamesinin veya SMMM/YMM onaylı faturanın bir örneğinin,
  - İhracatçıya yapılan satışa ilişkin SMMM/YMM onaylı faturanın ya da e-faturanın bir örneğinin
- firmalarca SMMM/YMM'e ibrazı kaydıyla ve bu faturadaki tutarı aşmamak üzere ilgili firmaların döviz geliri olarak kabul edilebilir.

Serbest bölgelere yapılan ihracat ve transit ticaretten elde edilen gelirler, serbest bölgeye satılan malın buradan üçüncü bir ülkeye satıldığına tevsiki kaydıyla, döviz geliri olarak kabul edilir.

Yurt dışında yerleşiklerden elde edilen Türk lirası cinsi ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlere ilişkin gelirler ile Bakanlıkça uygun görülen diğer ticari faaliyetlerden elde edilen gelirler döviz gelirlerine dâhil edilir.

1.5. Döviz Gelirinin Beyanı

Son üç mali yılın döviz gelirleri; son üç yıla ait konsolide olmayan finansal tablolar esas alınarak SMMM veya YMM tarafından hazırlanan ve onaylanan "Döviz Gelirleri Beyan Formları (Ek: 2)"⁸³ ile birlikte bu formlarda işlenen tutarların döviz gelirleri kapsamı ile uyumlu olduğunun tespitini ve bu durumun tespitine dayanak oluşturan belgeler hakkında bilgileri içeren raporların (Ek:4)⁸⁴ bankalara ve finansal kuruluşlara ibrazı ile belgelenir.

Döviz geliri beyanları, aynı grup veya holding

bünyesinde bulunan firmalar da dâhil olmak üzere, firma bazında yapılır.

SMMM'ler ve YMM'ler tablolarında yer alan döviz gelirlerinin genelgenin 15. maddesinde düzenlenen döviz geliri kapsamıyla uyumunu kontrol etmekle yükümlüdür.

İhracatçı firmanın genelgenin 15. maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen yazılı muvafakatında; imalatçı ve hizmet sağlayıcı firmanın döviz gelirlerine sayılmasına onay verilen tutar ile söz konusu tutarın kendi döviz gelirlerine sayılmasından feragat edildiğine ilişkin bir beyan yer alır.

Firma döviz gelirlerine ilişkin hatalı beyanda bulunduğu sonradan tespiti durumunda, tespiti yapan banka veya finansal kuruluş tarafından firmadan döviz geliri beyanının düzeltilmesi istenir. Düzeltilen döviz geliri Risk Merkezine bildirilir ve firmanın mevcut döviz kredilerinin bu Genelgenin 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına uygunluğu yeniden kontrol edilir. Anılan maddeye uygunsuz kredi kullanımıyla ilgili olarak kullandırımı yapan banka veya finansal kuruluşlara bildirimde bulunulur. Kredinin uygunsuzluğa yol açan kısmı için kullandırım yapanlarca genelgenin 20. ve 39. maddelerinde belirtilen esaslar çerçevesinde işlem yapılır.

Firma tarafından yazılı olarak talep edilmesi ve birinci fıkraya uygun olacak şekilde bankalara ve finansal kuruluşlara belgelenmesi halinde içinde bulunan mali yıla ait döviz gelirleri, döviz geliri hesaplamasına dahil edilebilir. Bu durumda eski döviz geliri beyanlarının üçüncü mali yıla ait olan bölümü dikkate alınmaz.

Yukarıda yer verilen düzenlemeye göre, döviz kredisi kullanımları kapsamında son üç mali yıla ait döviz gelirleri beyan edilirken firma tarafından yazılı olarak talep edilmesi halinde, içinde bulunan mali yıla ait döviz gelirleri, üçüncü mali yıla ait döviz gelirlerinin yerini alabilecektir. Bu durumda ilgili mali yıllardan en eski tarihli olan üçüncü mali yıla ait döviz gelirleri, döviz geliri hesaplamasına dahil edilmeyecektir. Elbette içinde bulunan mali yıla ait döviz gelirlerinin SMMM veya YMM tarafından tespit edilmesi gerekecektir.

Her yıl yıllık hesap dönemini takip eden dördüncü ayın son iş gününden itibaren döviz geliri beyanlarına bir önceki yıl dâhil edilir ve eski döviz geliri

83 EK-2 formu Sermaye Hareketleri Genelgesi ekinde yer almaktadır.

84 EK-4 formu Sermaye Hareketleri Genelgesi ekinde yer almaktadır.

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

beyanlarının üçüncü yıla ait olan bölümü dikkate alınmaz.

2. Döviz Kredisi Bakiyesi 15 Milyon ABD Dolarının Üzerinde Olanların Merkez Bankası'na Aylık Dönemler Şeklinde Veri Bildirimi Gönderme Yükümlülüğü

24 Şubat 2021 tarihli ve 31405 sayılı Resmi Gazete'de, Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ("Değiştiren Yönetmelik") yayımlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın ("Merkez Bankası"), döviz pozisyonunu etkileyen işlemlerini izleyeceği firmalardan istenecek bilgi ve belgeleri, bu bilgi ve belgelerin toplanma ve izlenme yöntemini, paylaşımını ve konuya ilişkin destek hizmeti teminini düzenleyen hususlarda değişiklik yapılmıştır.

Yurt içinden ve yurt dışından sağlanan yabancı para nakdi krediler ile dövize endeksli kredilerinin toplamı ilgili aylık hesap döneminin son iş günü itibarıyla 15 milyon ABD doları ve üstünde olan firmalar, Merkez Bankası'na aylık bildirim yapmakla yükümlü kılınmıştır.

Veri formu, belirlenen finansal raporlama çerçevesine uygun olarak aylık hesap dönemleri için hazırlanacaktır. Bildirimler en geç müteakip ayın son gününe kadar tamamlanacaktır.

Bildirim yükümlülüğü olan firmaların, yükümlülüğün başladığı tarihten itibaren 60 gün içinde denetçi ile denetim sözleşmesi yapmasına ilişkin hüküm yürürlükten kaldırılmıştır.

8 Kasım 2023 tarih ve 32363 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Döviz Pozisyonunu Etkileyen İşlemlerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tarafından İzlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 28 Kasım 2017 ve 7061 sayılı Kanunla yeniden düzenlenen 44 üncü maddesi kapsamında; firmaların, döviz varlık ve yükümlülüklerine ilişkin olarak Merkez Bankasına yapmakla yükümlü olduğu döviz pozisyon raporlamasında sadeleştirme ve kapsam değişikliğine gidilmiştir.

Düzenleme kapsamında; 2023 yılı Mart ayında başlatılan, 10 milyon Türk lirası ve üzeri toplam

nakdi ve gayrinakdi kredi bakiyesi bulunan firmalardan alınan Özet Döviz Pozisyon Raporlaması uygulamasına son verilmiştir.

Bununla birlikte, 2018 yılından itibaren uygulanmakta olan Sistemik Risk Veri Takip Sistemi kapsamındaki döviz pozisyon raporlamasının firma kapsamı, firmaların ülke ekonomisi içerisindeki temsil düzeyini artırmak amacıyla yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, raporlama kapsamına girecek firmaların tespitinde öngörülen 15 milyon ABD doları ve üzeri yabancı para kredi yükümlülüğü bulunma şartı, toplam nakdi kredi bakiyesi ilgili aylık hesap döneminin son iş günü itibarıyla 100 milyon Türk lirası ve üzerinde olma veya geçmiş bir yıllık hesap dönemindeki net satış hasılatı veya aktif büyüklüğü 500 milyon Türk lirası ve üzerinde olma şeklinde değiştirilmiştir.

Kapsam değişikliği ile birlikte, mevcut detaylı raporlama formatının sadeleştirilerek firmalara raporlama işlemlerinde kolaylık sağlanması planlanmaktadır.

Sistemik risk veri takip sistemi ile ilgili detaylı bilgilere www.tcmbveri.gov.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

3. Döviz Cinsi veya Dövizde Endeksli Olarak Sözleşme Bedeli Belirlenemeyecek Sözleşmeler

3.1. 85 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı

13.09.2018 tarih ve 30534 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 85 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı" ile 32 sayılı Kararın "Döviz" başlıklı 4. maddesine eklenen (g) bendi ve yine aynı karara eklenen geçici 8. madde kapsamında, Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak sözleşme yapamayacaklarına dair düzenleme yapılmış ve daha önce döviz cinsi veya dövize endeksli olarak düzenlenmiş sözleşmelerin 30 gün içinde Türk Lirasına dönmesi gerektiği belirlenmiştir. 85 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 32 sayılı Kararın "Döviz" başlıklı 4. maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

"Türkiye'de yerleşik kişilerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, kendi aralarındaki menkul ve gayrimenkul alım satım, taşıt ve finansal kiralama dahil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılamaz.”

Yukarıdaki düzenleme 13.09.2018 günü itibariyle yürürlüğe girmiştir. Buna göre;

- Menkul alım satım sözleşmeleri,
- Gayrimenkul alım satım sözleşmeleri,
- Gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,
- Taşıt ve finansal kiralama dahil her türlü menkul kiralama sözleşmeleri,
- Leasing sözleşmeleri,
- İş sözleşmeleri,
- Hizmet sözleşmeleri,
- Eser sözleşmelerinde

sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenemeyecektir. 32 sayılı karara eklenen geçici 8. maddeye göre ise, yukarıdaki düzenlemenin yürürlük tarihinden itibaren 30 gün içinde (13.10.2018 tarihine kadar), yukarıda belirtilen ve daha önce akdedilmiş yürürlükteki sözleşmelerdeki döviz cinsinden kararlaştırılmış bedellerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, Türk Lirası olarak taraflarca yeniden belirlenmesi gerekmektedir.

3.2. Uygulama Tebliği

06.10.2018 tarih ve 30557 sayılı Resmi Gazete’de “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğde (Tebliğ No: 2008-32/34) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/51) yayınlanmıştır.

Yayınlanan tebliğ ile;

- Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak sözleşme yapamayacaklarına dair düzenlemenin istisna halleri belirlenmiş,
- Türk Lirası cinsinden olması gereken sözleşmelere dair açıklamalar yapılmış,
- Daha önce döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenmiş sözleşmelerin “taraflar

kendi aralarından anlaşamazlar ise” sözleşme bedelinin nasıl Türk Lirası olarak belirleneceğine dair düzenlemeler yapılmıştır.

Tebliğ 06/10/2018 itibariyle yürürlüğe girmiştir. Daha sonra 16.11.2018 tarih ve 30597 sayılı Resmi Gazete’de “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğde (Tebliğ No: 2008-32/34) Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/52)” yayınlanmış ve döviz cinsi veya dövize endeksli olarak yapılabilecek sözleşmelerde istisnaların kapsamı genişletilmiştir.

3.2.1. Döviz Cinsi veya Döviz Endeksli Olarak Düzenlenebilecek veya Düzenlemeyecek Sözleşmelere Dair Özet Tablo

Yukarıda yer verdiğimiz açıklamalar sonrasında, söz konusu tebliğ dahilinde, Türkiye’de yerleşik kişiler arasında döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak yapılabilecek ve yapılamayacak sözleşmeleri aşağıdaki tabloda olduğu şekilde özetleyebiliriz.⁸⁵

85 Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 12.10.2018 günü yayınlanan “Döviz Cinsinden ve Dövize Endeksli Sözleşmeler Hakkında Basın Duyurusu” ekinde yer alan “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğde (Tebliğ No:2008-32/34) 6/10/2018 Tarihinde Yapılan Değişiklik İle İlgili Olarak Sıkça Sorulan Sorular” da bazı tereddütler giderilmiş bulunmaktadır.

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

	Türkiye’de yerleşik kişiler arasındaki sözleşmenin Konusu	13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilen döviz/dövizde endeksli sözleşmeler	13 Eylül 2018 tarihinden sonra akdedilecek döviz/dövizde endeksli sözleşmeler	Diğer Hususlar
1	Gayrimenkul (Yurt içinde yer alan gayrimenkuller) satış sözleşmeleri ile bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri	TL olarak yeniden belirlenmelidir	Yapılamaz	(Yurt dışında yer alan gayrimenkuller hariç) -Serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin alıcı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış sözleşmeleri hariç. -Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketlerin alıcı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış sözleşmeleri hariç. -Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin alıcı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış sözleşmeleri hariç.

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

2	<p>Gayrimenkul (Yurt içinde yer alan gayrimenkuller) kiralama sözleşmeleri ile bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri</p>	TL olarak yeniden belirlenmelidir	Yapılamaz	<p>(Yurt dışında yer alan gayrimenkuller hariç)</p> <p>-Serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul kiralama sözleşmeleri hariç.</p> <p>-Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan belgeli konaklama tesislerinin işletilmesiyle ilgili gayrimenkul kiralama sözleşmeleri hariç.</p> <p>-Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmeleri hariç.</p> <p>-Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketlerin kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul kiralama sözleşmeleri hariç.</p> <p>- Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul kiralama sözleşmeleri hariç.</p> <p>-Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası anlaşmaların ifası kapsamında gerçekleştirilecek olan projeler dahilinde; yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü taraflarla akdedeceği veya bahsi geçen projeler çerçevesinde akdedilecek gayrimenkul kira sözleşmeleri hariç.</p> <p>(Gayrimenkul kira sözleşmeleri kapsamında verilen depozitolar ve sözleşmelerin ifası kapsamında dolaşıma girmiş kıymetli evraklar döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak işlem görmeye devam edebilecektir)</p>
---	---	-----------------------------------	-----------	--

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

3	İş sözleşmeleri	TL olarak yeniden belirlenmelidir	Yapılamaz	<p>-Yurt dışında ifa edilecek iş sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz/ dövize endeksli yapılabilir.</p> <p>-Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin taraf olduğu iş sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz/dövize endeksli yapılabilir.</p> <p>- Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/ veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin işveren olarak taraf olduğu iş sözleşmelerinde sözleşme bedeli döviz cinsinden veya dövize endeksli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz/dövize endeksli yapılabilir.</p> <p>-Gemi adamlarının taraf oldukları iş sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz/dövize endeksli yapılabilir.</p>
---	-----------------	-----------------------------------	-----------	--

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

4	Hizmet sözleşmeleri (Danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dahil)	TL olarak yeniden belirlenmelidir	Yapılamaz	<p>-Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz/dövizde endeksli yapılabilir.</p> <p>-İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz/dövizde endeksli yapılabilir.</p> <p>-Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz/dövizde endeksli yapılabilir.</p> <p>-Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye’de başlayıp yurtdışında sonlanan, yurtdışında başlayıp Türkiye’de sonlanan ve yurt dışında başlayıp yurtdışında sonlanan hizmet sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz/dövizde endeksli yapılabilir.</p> <p>-Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin hizmet alan olarak taraf olduğu hizmet sözleşmeleri ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz/dövizde endeksli yapılabilir.</p> <p>- Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövizde endekslenen sözleşmeler dövizde endeksli sözleşme olarak kabul edilmektedir. Ancak taşımacılık faaliyetlerine ilişkin hizmet sözleşmelerinde akaryakıt fiyatları baz alınarak endeksleme yapılması mümkün hale getirilmiştir.</p>
---	---	-----------------------------------	-----------	---

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

5	Σ Bilişim teknolojileri kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile yurt dışında üretilen donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinde sözleşme bedeli döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilecektir.	Döviz/Dövize endeksli yapılabilir	Döviz/Dövize endeksli yapılabilir	Yurt içinde üretilen yazılımların satış sözleşmeleri ile yurt içinde üretilen donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri TL olarak yapılacaktır.
6	Menkul Satış Sözleşmeleri	Döviz/Dövize endeksli yapılabilir	Döviz/Dövize endeksli yapılabilir	-Taşıt satış sözleşmeleri hariç. (İş Makinesi satış sözleşmeleri döviz/dövize endeksli olabilecektir.)
7	Taşıt Satış Sözleşmeleri	TL olarak yeniden belirlenmelidir	Yapılamaz	-13.09.2018 tarihi öncesinde akdedilmiş yolcu taşıma amaçlı ticari taşıt satış sözleşmelerinin Türk Lirasına çevrilme zorunluluğu yoktur.
8	Menkul Kiralama sözleşmeleri	Döviz/Dövize endeksli yapılabilir	Döviz/Dövize endeksli yapılabilir	Taşıt Kiralama sözleşmeleri hariç. (İş Makinesi kiralama sözleşmeleri döviz/dövize endeksli olabilecektir.)
9	Taşıt Kiralama sözleşmeleri	Döviz/Dövize endeksli yapılabilir	Yapılamaz	-13.09.2018 tarihinden önce akdedilen Döviz/Dövize endeksli sözleşmeler, sözleşme süresi sonuna kadar geçerli olacaktır.
10	Eser Sözleşmeleri	TL olarak yeniden belirlenmelidir	Yapılamaz	- Döviz cinsi maliyet içeren eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilir.

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

11	Finansal Kiralama Sözleşmeleri	TL olarak yeniden belirlenmelidir	Yapılamaz	<p>-4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilere ilişkin finansal kiralama (leasing) sözleşmelerinde sözleşme bedeli döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilecektir.</p> <p>-32 Sayılı Kararın 17/17A kapsamında yapılacak finansal kiralama sözleşmeleri hariç.</p> <p>(32 Sayılı Kararın 17. Maddesinde yurt dışından Döviz kredisi temin edebilecek Türkiye'de yerleşik kişiler,</p> <p>17/A maddesinde ise yurt içinden Döviz kredisi temin edebilecek Türkiye'de yerleşik kişiler belirlenmiştir.)</p> <p>-13.09.2018 tarihi öncesinde akdedilmiş bulunan menkul ve gayrimenkullere ilişkin finansal kiralama sözleşmelerinin Türk Lirasına çevrilme zorunluluğu bulunmamaktadır.</p>
12	Sermaye piyasası araçları (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dahil olmak üzere)	Döviz/Dövize endeksli yapılabilir	Döviz/ Dövize endeksli yapılabilir	<p>32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile bu Kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde sermaye piyasası araçlarının (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dahil olmak üzere) döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülükler</p>

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

13	<p>Türkiye’de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri; hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler; sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu ortaklıkların Türkiye’de yerleşik kişilerle döviz cinsinden veya dövize endekli bedeller içeren gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri dışındaki sözleşmeler</p>	Döviz/Dövize endekli yapılabilir	Döviz/ Dövize endekli yapılabilir	Gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri Türk Lirası ile yapılacaktır.
14	<p>Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri dışında kalan sözleşmeler</p>	Döviz/Dövize endekli yapılabilir	Döviz/ Dövize endekli yapılabilir	Gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri Türk Lirası ile yapılacaktır.

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

15	4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak yapılan sözleşmelerde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri ile bu işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmeler	Döviz/Dövizde endeksli yapılabilir	Döviz/Dövizde endeksli yapılabilir	
16	Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası anlaşmaların ifası kapsamında gerçekleştirilecek olan projeler dahilinde; yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü taraflarla akdedeceği veya bahsi geçen projeler çerçevesinde akdedilecek, gayrimenkul satış ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmelerde, sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri	Döviz/Dövizde endeksli yapılabilir	Döviz/Dövizde endeksli yapılabilir	Gayrimenkul satış ve iş sözleşmeleri Türk Lirası ile yapılacaktır.

3.3. Cezai Yaptırım

Tebliğe aykırılıklara ilişkin Türk Parası Kıymetinin Korunması Hakkında 1567 Sayılı Kanunun 3. maddesinin birinci fıkrası kapsamında 2023 yılı için yeniden değerlendirilerek artırılarak yaklaşık 22.500- 187.700 TL arasında idari para cezası, sözleşmenin her bir tarafı için ayrı ayrı olmak üzere uygulanacaktır. Tekerrür durumunda ise bu cezalar iki katı olarak uygulanmaktadır.

4. İhracat Bedellerinin En Geç 180 Gün İçinde Yurda Getirilmesi

04.09.2018 tarih ve 30525 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (İhracat Bedelleri Hakkında) (Tebliğ No: 2018-32/48) ile yapılan düzenlemeye göre,

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

Türkiye’de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedellerin, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata aracılık eden bankaya transfer edilmesi veya getirilmesi zorunlu tutulmuştur. Bedellerin yurda getirilme süresi fiili ihrac tarihinden itibaren 180 günü geçemeyecektir. Tebliğin 04.09.2018 tarihinden itibaren geçerli olması nedeniyle tebliğ hükümleri bu tarihten itibaren yapılan ihracatlar için uygulanacaktır. Tebliğde yer verilen düzenlemeler genel olarak aşağıdaki gibidir.

4.1. İhracat Bedellerinin Yurda Getirilmesi

Türkiye’de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata aracılık eden bankaya transfer edilecek veya getirilecektir. Bedellerin yurda getirilme süresi fiili ihrac tarihinden itibaren 180 günü geçemeyecektir.

İhracat işlemlerine ilişkin bedeller aşağıdaki ödeme şekillerinden birine göre yurda getirilebilecektir:⁸⁶

- Akreditifli Ödeme,
- Vesaik Mukabili Ödeme,
- Mal Mukabili Ödeme,
- Kabul Kredili Akreditifli Ödeme,
- Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme,
- Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme,
- Peşin Ödeme,

İhracat bedellerinin beyan edilen Türk parası veya döviz üzerinden yurda getirilmesi esastır. Ancak, döviz üzerinden yapılacağı beyan edilen ihracat karşılığında farklı bir döviz cinsinin veya Türk parası üzerinden yapılacağı beyan edilen ihracat karşılığında döviz getirilmesi mümkündür.

İhracat bedelinin yolcu beraberinde efektif olarak yurda getirilmesi halinde gümrük idarelerine beyan edilmesi zorunludur.

31.12.2019 tarih ve 30995 sayılı (5. Mükerrer) Resmî Gazete’de yayınlanan tebliğ ile ihracat bedellerinin 180 gün içinde Türkiye’ye getirilmesi ve bir bankaya satılması zorunluluğuna dair “Türk Parası Kıymetini

Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğde (İhracat Bedelleri Hakkında) (Tebliğ No: 2018-32/48)” önemli değişiklikler yapılmıştır. Fiili ihrac tarihinden itibaren en geç 180 gün içinde yurda getirilmesi zorunlu olan dövizlerin en az %80’inin bir bankaya satılması zorunluluğu kaldırılmıştır. Buna karşın ihracat bedellerinin yurda getirilmesi zorunluluğu **geçici bir uygulama olmaktan çıkarılmış ve sürekli hale getirilmiştir**. Bu çerçevede bankalarca söz konusu bedellerin yurda getirildiğine dair tebliğin ekinde yer alan “İhracat Bedeli Kabul Belgesi”nin düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, ihracat bedellerinin beyan edilen Türk parası veya döviz üzerinden yurda getirilmesi esas olup; ancak, döviz üzerinden yapılacağı beyan edilen ihracat karşılığında farklı bir döviz cinsi veya Türk parası üzerinden yapılacağı beyan edilen ihracat karşılığında döviz getirilmesi mümkün hale getirilmiştir.

03.01.2022 tarihinde “İhracat Genelgesinin Ek 1 İnci Maddesi Kapsamında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’na Yapılacak Döviz Satışına İlişkin Uygulama Talimatı” yayınlanmış olup, söz konusu uygulama talimatına göre, İhracat Bedeli Kabul Belgesi veya Döviz Alım Belgesine bağlanan ihracat bedeli dövizin %25’i, İhracat Bedeli Kabul Belgesi veya Döviz Alım Belgesinin düzenlendiği tarihteki işlem kuru üzerinden Merkez Bankası’na satılmak üzere İhracat Bedeli Kabul Belgesi veya Döviz Alım Belgesini düzenleyen bankaya satılması zorunlu hale getirilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın 15.04.2022 tarihli talimatıyla yapılan değişiklikle %25 olan oran %40 olarak değiştirilmiştir. İhracat Genelgesinin Ek 1. Maddesi aşağıdaki gibidir;

“İBKB’ye veya DAB’a bağlanan ihracat bedellerinin en az %40’ı İBKB’yi veya DAB’ı düzenleyen bankaya satılır. Bu bedeller bankaca Merkez Bankası tarafından ilan edilen ve işlem günü için geçerli döviz alış kuru üzerinden aynı gün Merkez Bankası’na satılır ve Merkez Bankası’nın banka nezdindeki hesabına aktarılır. Söz konusu tutarın tam karşılığı banka tarafından ihracatçıya Türk parası olarak ödenir.”

86 İhracat yönetmeliğinin 4. maddesinde ihracat “Bir malın, yürürlükteki ihracat mevzuatı ile gümrük mevzuatına uygun şekilde Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını veyahut Müsteşarlıkça ihracat olarak kabul edilecek sair çıkış ve işlemleri” olarak tanımlanmıştır. Diğer taraftan 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu’nun 6. maddesinde “Bu bölgelerde gümrük ve kambiyo mükellefiyetine dair mevzuat hükümleri uygulanmaz.” düzenlemesi yer almaktadır. Bu çerçevede yasal merkez serbest bölgede bulunan şirketlerin düzenleme kapsamı dışında tutulması gerektiği kanaatindeyiz. TCMB tarafından yayınlanan Genelge’de de bu konuya dair net bir açıklamaya yer verilmemiştir.

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

4.2. Peşin Döviz

Peşin döviz karşılığında ihracatın 24 ay içinde gerçekleştirilmesi zorunlu olacaktır. Dahilde İşleme İzin Belgesi ve Vergi, Resim ve Harç İstisna Belgesi kapsamında ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerle ilgili olarak sağlanan peşin dövizlerin kullanım süresi belge süresi (ek süreler dahil) kadar olacaktır.

Tamamı tek seferde iade edilmeyen veya süresi içinde ihracatı gerçekleştirilemeyen peşin dövizler prefinansman hükümlerine tabi olacaktır. Prefinansman hükümlerine tabi hale gelen peşin dövizlerin, ihracat taahhüt sürelerinin ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde uzatılması halinde, alıcının muvafakat etmesi kaydıyla kullanım süreleri de verilen ek süre kadar uzatılmış sayılacaktır.

4.3. Özelliği Olan İhracat

Yurt dışına müteahhit firmalarca yapılacak ihracatın bedelinin 365 gün içinde yurda getirilmesi zorunludur.

Konsinye yoluyla yapılacak ihracatta bedellerin kesin satışı müteakip; uluslararası fuar, sergi ve haftalara bedelli olarak satılmak üzere gönderilen malların bedellerinin ise gönderildikleri fuar, sergi veya haftanın bitimini müteakip 180 gün içinde yurda getirilmesi zorunludur.

İhracat yönetmeliğinin 4. maddesinde Konsinye İhracat “Kesin satışı daha sonra yapılmak üzere yurt dışındaki alıcılara, komisyonculara, ihracatçının yurt dışındaki şube veya temsilciliklerine mal gönderilmesi” olarak tanımlanmıştır.

İlgili mevzuat hükümlerine göre yurt dışına geçici ihracı yapılan malların verilen süre veya ek süre içinde yurda getirilmemesi veya bu süreler içerisinde satılması halinde satış bedelinin süre bitiminden veya kesin satış tarihinden itibaren 90 gün içinde yurda getirilmesi zorunludur.

Yürürlükteki İhracat Rejimi ve Finansal Kiralama (leasing) Mevzuatı çerçevesinde kredili veya kiralama yoluyla yapılan ihracatta, ihracat bedelinin kredili satış veya kiralama sözleşmesinde belirlenen vade tarihlerini izleyen 90 gün içinde yurda getirilmesi zorunludur.

İhracat işlemlerine ait sözleşmelerde bedellerin tahsili için fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günden fazla vade öngörülmesi durumunda, bedellerin vade bitiminden itibaren 90 gün içinde yurda getirilmesi zorunludur.

4.4. İhracat İşlemlerinde Sorumluluk

İhraç edilen malların bedelinin süresinde yurda getirilmesinden ve ihracat hesabının süresinde kapatılmasından ihracatçılar sorumlu olacaktır. Alacak hakkının satın alınması suretiyle ticari riskin bankalar veya faktoring şirketlerince üstlenilmesi durumunda, ihracat bedelinin yurda getirilmesi ile ilgili sorumluları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkili olacaktır. İhracata aracılık eden bankalar ihracat bedellerinin yurda getirilmesini ve satışının yapılmasını izlemekle yükümlü olacaktır.

4.5. İhracat Bedelinden İndirimler

1) İhracatla ilgili navlun, sigorta primi, komisyon, ardiye, depolama, antrepo, gümrük resmi, harç ve faktoring masrafları ile uluslararası para piyasalarında geçerli faiz oranlarını geçmemek üzere iskonto giderleri gibi masraflar için yapılacak indirimler ile konsinyasyon yoluyla ihraç edilen mallarla ilgili nakil, muhafaza, bakım ve fümügasyon, rafa (manipülasyon), satış ve benzeri masrafların ihracat bedelinden mahsubu bankalarca incelenip sonuçlandırılacaktır.

2) Ticari teamüllerin gereği olarak satış akdinde veya akreditiflerde ayrıca varış yerinde tartı ve analiz yapılması şartı bulunuyorsa, tartı ve analiz sonucunda tespit edilen vezin noksanlığı veya kalite farkı ile ekspertiz ve tahkim ücretleri ve rafa (manipülasyon) masraflarının (hariçteki gözetme şirketleri ücretleri dahil) mal bedelinden mahsubu bankalarca incelenip sonuçlandırılacaktır.

3) Dış ticaret mevzuatı hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen mal ihraç ve ithalinde, tarafların aynı kişiler olması ve ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihraç ve ithal bedellerinin bankalarca mahsubuna ilişkin esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenecektir.

4) Yukarıda yer verilen üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilen haller dışında kalan talepler Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından incelenip sonuçlandırılacaktır. İhracat bedellerinden mahsuba izin verilen hallerde, ihracat bedelleri süresi içinde yurda getirilmiş sayılacaktır. Mahsuba tabi tutulan kısım için mahsup tarihinde geçerli döviz alış kuru üzerinden döviz alım ve satım belgeleri düzenlenecektir.

4.6. Hesap Kapatma, İhbar ve Ek Süre

Ticari amaçla mal ihracında, bedelleri yurda getirilme süresi içinde gelen ihracat ile ilgili hesaplar

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

aracı bankalarca kapatılacaktır. Bankalarca söz konusu bedellerin yurda getirildiğine dair tebliğin ekinde yer alan EK-1: İhracat Bedeli Kabul Belgesi düzenlenecektir.

Süresi içinde kapatılmayan ihracat hesapları aracı bankalarca 5 iş günü içinde muamelenin safhalarını belirtecek şekilde yazılı olarak ilgili Vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilecektir.

İlgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce, ihbarı müteakip 10 iş günü içinde ilgililere hesapların kapatılmasını teminen 90 gün süreli ihtarname gönderilecektir. Bu süre içinde hesapların kapatılması veya tebliğin 9. maddesinde belirtilen mücbir sebep hallerinin ya da haklı durumun belgelenmesi gerekli olacaktır.

Mücbir sebeplerin varlığı halinde, mücbir sebebin devamı müddetince altışar aylık dönemler itibarıyla ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce ek süre verilecektir.

Mücbir sebep halleri dışında kalan haklı durumların varlığı halinde, hesapların kapatılmasına ilişkin altı aya kadar olan ek süre talepleri, firmaların haklı durumu belirten yazılı beyanına istinaden üçer aylık devreler halinde ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce, altı aylık süreden sonraki ek süre talepleri Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından incelenip sonuçlandırılacaktır.

Mücbir sebeplerin varlığı nedeniyle Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce verilen 24 aylık ek sürenin sonunda mücbir sebebin devamının belgelenmesi halinde açık ihracat hesabının kapatılmasına ilişkin talepler Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından incelenip sonuçlandırılır.

31.12.2019 tarih ve 30995 sayılı (5. Mükerrer) Resmi Gazete'de yayınlanan tebliğ ile ihracat bedellerinin 180 gün içinde Türkiye'ye getirilmesi ve bir bankaya satılması zorunluluğuna dair "Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğde (İhracat Bedelleri Hakkında) (Tebliğ No: 2018-32/48)" önemli değişiklikler yapılmıştır. Buna göre, her bir gümrük beyannamesi itibarıyla;

a) 30.000 ABD dolarına kadar noksanlığı olan ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline ve toplam beyanname tutarına olan oranına bakılmaksızın,

b) 30.000 ABD dolarından yüksek olmakla birlikte 100.000 ABD doları veya eşitini aşmayan,

beyanname veya formda yer alan bedelin %10'una kadar noksanlığı olan (sigorta bedellerinden kaynaklanan noksanlıklar dahil) ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline bakılmaksızın,

c) 200.000 ABD doları veya eşitini aşmamak üzere, tebliğin 9. maddesinde belirtilen mücbir sebep ve haklı durum halleri göz önünde bulundurulmak suretiyle beyanname veya formda yer alan bedelin %10'una kadar açık hesaplar ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce, terkin edilmek suretiyle kapatılabilecektir.

4.7. Mücbir Sebep ve Haklı Durum Halleri ile Bu Hallerin Tevsiki

Mücbir sebep kabul edilebilecek haller tebliğde aşağıdaki gibi sayılmıştır:

a) İthalatçı veya ihracatçı firmanın infisahı, iflası, konkordato ilan etmesi veya faaliyetlerini daimi olarak tatil etmesi, firma hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmesi, şahıs firmalarında firma sahibinin ölümü,

b) Grev, lokavt ve avarya hali,

c) İhracatçı veya ithalatçı memleket resmi makamlarının karar ve işlemleri ya da muhabir bankaların muameleleri dolayısıyla hesapların kapatılmasının imkânsız hale gelmesi,

ç) Tabii afet, harp ve abluka hali,

d) Malların kaybı, hasara uğraması veya imha edilmesi,

e) İhtilaf nedeniyle dava açılması veya tahkime başvurulması.

Mücbir sebep hallerinin tevsiki;

(a) ve (e) halinin yetkili mercilerden, (b) ve (ç) halinin, ithalatçının bulunduğu memleketin resmi makamlarından veya mahalli odaca tasdik edilmiş olmak kaydıyla alıcı veya ithalatçı firmadan (harp ve abluka hali hariç), (c) halinin Türkiye Cumhuriyeti resmi makamlarından, ithalatçının bulunduğu memleketin resmi makamlarından veya muhabir bankalardan, (d) halinin ise sigorta şirketlerinden, uluslararası gözetim şirketlerinden veya ilgili ülke resmi makamlarından alınmış belgelerle tevsik edilmesi şarttır.

Mücbir sebep halleri ile ilgili olarak yurtdışından temin edilecek belgelerin dış temsilciliklerimizce veya Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

çerçevesinde hazırlanan Yabancı Resmi Belgelerin Tasdik Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre onaylanmış olması gerekecektir.

Mücbir sebep halleri dışında kalan, ancak bedel getirme süreleri içerisinde ihracat bedelinin yurda getirilmesine engel olan ve resmi kayıtlarla tevsik edilebilen durumlar Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince haklı durum olarak değerlendirilebilir.

4.8. Terkin

Her bir gümrük beyannamesi itibarıyla;

a) 30.000 ABD dolarına kadar noksanlığı olan ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline ve toplam beyanname tutarına olan oranına bakılmaksızın,

b) 30.000 ABD dolarından yüksek olmakla birlikte 100.000 ABD doları veya eşitini aşmayan, beyanname veya formda yer alan bedelin %10'una kadar noksanlığı olan (sigorta bedellerinden kaynaklanan noksanlıklar dahil) ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline bakılmaksızın,

c) 200.000 ABD doları veya eşitini aşmamak üzere, 9 uncu maddede belirtilen mücbir sebep ve haklı durum halleri göz önünde bulundurulmak suretiyle beyanname veya formda yer alan bedelin % 10'una kadar açık hesaplar ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce,

terkin edilmek suretiyle kapatılacaktır.

Her bir gümrük beyannamesi itibarıyla, 200.000 ABD doları veya eşitini aşan noksanlığı olan açık hesaplara ilişkin terkin talepleri tebliğin 9. maddesinde belirtilen mücbir sebepler ile haklı durumlar göz önünde bulundurulmak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından incelenip sonuçlandırılacaktır.

4.9. Merkez Bankası Genelgesi

Uygulamaya dair Merkez Bankası tarafından İhracat Genelgesi yayınlanmıştır. Genelgede öne çıkan bazı hususları aşağıdaki belirtebiliriz.

- 180 gün azami süre olup bedellerin ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin yurda getirilmesi esastır.
- İhracat işlemlerine ait sözleşmelerde bedellerin tahsili için fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günden fazla vade öngörülmesi durumunda, bedellerin yurda getirilme süresi vade bitiminden

itibaren 90 günü geçemeyecektir. Öngörülen vadenin tespiti için ihracatçının yazılı beyanıyla birlikte vade içeren sözleşmenin ya da vadeyi tevsik niteliğini haiz proforma fatura veya poliçenin aracı bankaya ibrazı zorunludur.

- Efektif olarak getirilen ihracat bedelinin yurt dışından getirildiğinin tespiti gümrük idarelerince onaylı ve Genelge ekinde örneği yer alan Nakit Beyan Formu (NBF) ile yapılacaktır.
- Gümrük beyannamesi bilgilerinin İBKB eklenmesi suretiyle, birden fazla gümrük beyannamesi için tek İBKB düzenlenmesi mümkündür.
- Serbest bölgelere yapılan ihracat işlemleri de 2018-32/48 sayılı Tebliğ hükümleri kapsamındadır.
- Hizmet ihracatı, transit ticaret, Türkiye'de ikamet etmeyenlere özel fatura ile yapılan satış, Türkiye'de ikamet etmeyenlere KDV hesaplanarak yapılan satış, mikro ihracat ve 5.000 ABD doları veya karşılığı Türk lirasını geçmeyen tutardaki ihracat işlemlerinde işlemlerinde bedellerin tamamının; Ek:3'te yer alan ülkelere yapılan ihracat işlemlerinde ise bedellerin yüzde ellisinin tasarrufu serbesttir.
- Ek:2'de yer alan ülkelere yapılan ihracat işlemleriyle ilgili olarak, ihracat bedellerinin 180 gün içinde yurda getirilmesi uygulaması geçerli olmayacaktır.
- İhracat bedellerinin beyan edilen Türk parası veya döviz üzerinden yurda getirilmesi esas olup, bedelin beyan edilenden farklı bir döviz üzerinden getirilmesi mümkündür.
- Peşin döviz karşılığında 24 ay içerisinde ya da birinci fıkraya uyarınca verilen ek süre sonunda ihracat yapılmaması veya bu süre içerisinde peşin döviz tutarının tamamının tek seferde iade edilmemesi durumunda bu tutar kambiyo mevzuatı açısından prefinansman kredisi hükümlerine tabidir. Ancak, tamamı tek seferde iade edilmeyen veya süresi içinde ihracatı gerçekleştirilmeyen peşin döviz tutarının 50.000 ABD Doları veya karşılığı döviz ya da Türk Lirasını geçmeyen kısmı prefinansman hükümlerine tabi olmaz. Söz konusu peşin dövize ilişkin 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun uyarınca yasal işlem başlatılmasını teminen bankalarca Bakanlığa bildirim yapılmaz.

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZI DÜZENLEMELER

Ayrıca, 24 ay tamamlanmadan önce indirim, iskonto veya malda bozulma gibi haklı sebeplerin bulunması ve bu durumun ihracatçı tarafından peşin bedelin transfer edildiği/getirildiği bankaya sözleşme ve kesin satış faturasında yapılan değişiklikte tevsik edilmesi halinde peşin bedelin tevsik edilen tutar kadar kısmının iade edilmesi mümkündür. Bu durum dışında kalan kısmi iadelerde kısmi iade tarihinde söz konusu peşin bedel prefinansman hükümlerine tabi olur. Kısmi olsun veya olmasın Bankalarca yalnızca transferi gerçekleştiren kişiye peşin bedelin iadesi mümkündür. Peşin bedelin iadesine ilişkin KKDF mevzuatı hükümleri saklıdır.

- İhracat bedelinin tespitinde gümrük beyannamesinin 22. hanesindeki değer esas alınır. Ancak bu hanede belirtilen tutarın mal bedelinin dışında navlun ve/veya sigortayı da kapsamaması ve ihracat bedeli olarak 22. hanede kayıtlı tutarın faturada kayıtlı tutara eşit olması halinde faturada kayıtlı bedel esas alınacaktır. Gümrük beyannamesinin 22. hanesinde kayıtlı tutarın faturada kayıtlı tutardan farklı olması ve gümrük beyannamesinin 22. hanesinde kayıtlı olan döviz tutarının ABD doları dışında bir döviz cinsinden olması halinde gümrük beyannamesinin 46. hanesinde ABD doları olarak gösterilen değer dikkate alınacaktır.
- Gümrük beyannamesinin 22. hanesinde kayıtlı döviz cinsi ile ihracatçıya ödenen döviz cinsinin farklı olması halinde kapatma işlemleri için yapılacak hesaplamalarda; Gümrük Beyannamesinin tescil tarihindeki Merkez Bankası çapraz kurları kullanılacaktır.
- Gümrük beyannamesinde kayıtlı alıcı firma veya bu firma dışındaki gerçek veya tüzel kişiler tarafından yurt dışından havale olarak gönderilen dövizin, herhangi bir referans veya fatura numarasıyla irtibatlandırılmış olup olmadığına bakılmaksızın ihracatçının beyan edeceği GB konusu ihracatın bedeli olarak alışının yapılması mümkün olabilecektir. Ancak, serbest bölgelerdeki bankalar aracılığıyla yapılan havalelere istinaden döviz alış, sadece GB'de alıcının bulunduğu ve malın gideceği yer olarak serbest bölgenin gösterilmesi halinde yapılabilecektir. Serbest bölgeler dışındaki başka ülkelere yapılan ihracat bedelinin serbest bölgeden gönderilen havaleye istinaden alış yapılamayacaktır.

- Gümrük beyannamesinde kayıtlı imalatçı veya tedarikçi firma lehine gelen dövizin, imalatçı veya tedarikçi ile ihracatçı firmanın yazılı beyanının alınması kaydıyla ihracatçı firma adına ihracat bedeli olarak alış yapılabilir. Gümrük beyannamesinde imalatçı veya tedarikçi firma unvanının kayıtlı olmadığı işlemlerde, ihracat konusu malın imalatçı veya tedarikçi firma tarafından ihracatçı firmaya satıldığına dair faturanın ibraz edilmesi ve ihracatçı ile imalatçı veya tedarikçi firmanın yazılı beyanının alınması kaydıyla ihracatçı firma adına ihracat bedeli olarak alış yapılabilir.
- Fiili ihracattan sonra ihracat fiyatında lehte değişiklik yapılması halinde ihracatçının talebine ve fiyat değişikliğine ilişkin faturanın ibrazı üzerine fark tutarın ihracat bedeli olarak alış yapılabilir. Fiili ihracattan sonra ihracat fiyatında aleyhte değişiklik yapılması halinde ihracatçının yazılı beyanı ve fiyat değişikliğine ilişkin faturanın ibrazı üzerine gümrük beyannamesinin 22. hanesinde belirtilen tutar ile fiyat değişikliğine ilişkin faturada belirtilen tutar arasındaki fark hesap kapatma işlemlerinde dikkate alınmayacaktır.
- 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan giderlerin ihracat bedelinden indirilmesi sebebiyle ihracat bedelinin bu giderler kadar eksik gönderilmesi halinde bu durum aracı bankaya belgelendirilecektir.
- İhracat hesabının kapatılabilmesi için gümrük beyannamesi örneği, satış faturası ile indirim ve mahsup konusu belgelerin aracı bankaya ibrazı zorunludur.

03.01.2022 Tarihinden itibaren, İhracat Bedeli Kabul Belgesi veya Döviz Alım Belgesine bağlanan ihracat bedeli dövizin %40'ı, İhracat Bedeli Kabul Belgesi veya Döviz Alım Belgesinin düzenlendiği tarihteki işlem kuru üzerinden Merkez Bankası'na satılmak üzere İhracat Bedeli Kabul Belgesi veya Döviz Alım Belgesini düzenleyen bankaya satılacaktır.

5. Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Banka Kredisi Kullanımlarına İlişkin Sınırlamalar

BDDK'nın 24.06.2022 tarih ve 10250 sayılı kararı ile bankalar ve finansal kuruluşlar dışındaki, 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili düzenlemeler

XXVI. DÖVİZLİ İŞLEMLERE İLİŞKİN BAZIDÜZENLEMELER

uyarınca bağımsız denetime tabi şirketlerin TL cinsinden nakdi ticari kredi kullanımlarına sınırlama getiren düzenlemeler yapılmıştır.

Düzenlemede “Şirket” ifadesi, bankalar ve finansal kuruluşlar dışındaki, 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili düzenlemeler uyarınca bağımsız denetime tabi şirketler olarak belirlenmiştir.

Söz konusu karar uyarınca, 24.06.2022 tarihinden itibaren;

- **Kredi Başvuru Tarihinde Yabancı Para Nakdi Varlıklarının TL Karşılığı 15 Milyon TL’yi Aşan Şirketler**

Bankalar ve finansal kuruluşlar dışındaki, 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili düzenlemeler uyarınca bağımsız denetime tabi şirketlerin (Şirket) kredi başvurusu yaptıkları tarih itibarıyla yabancı para nakdi varlıklarının (altın dahil, efektif döviz ile bankalardaki yabancı para mevduat) Türk Lirası karşılığının 15 milyon TL’yi aşması halinde;

- Bu Şirketlerin yabancı para nakdi varlıklarının, en güncel finansal tablolarına göre aktif toplamından veya son bir yıllık net satış hasılatından büyük olanının %10’unu aşması durumunda, söz konusu Şirketlere TL cinsinden yeni bir nakdi ticari kredi kullanılmayacaktır,

- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayınlanan muhasebe ve finansal raporlama standartları çerçevesinde **konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğü bulunan Şirketler** için bu değerlendirme konsolide bilançolar üzerinden yapılacaktır.

- **Yabancı Para Cinsinden Kredi Kullanması Mümkün Olmayan Şirketler**

İlgili mevzuat uyarınca yabancı para cinsinden kredi kullanması mümkün olmayan Şirketlerle sınırlı olmak üzere, bu Şirketlerin bankaya kredi başvurusunda bulunduğu tarihten itibaren üç aylık dönem içinde **yabancı para net pozisyon açığı** bulunduğunu Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilmiş bağımsız denetim kuruluşları tarafından (bağımsız denetim kuruluşu) en güncel finansal tabloları üzerinden yapılacak incelemeye göre **tespit ettirmeleri** ve bu kuruluşlarca onaylanmış belgelerle bankaya başvuruları şartıyla, bu Şirketlere yalnızca başvuru tarihini izleyen üç aylık dönemdeki, söz konusu tespit edilen pozisyon açığı ile sınırlı olmak üzere TL cinsinden nakdi ticari kredi kullanılabilecektir.

- **Kredi Başvuru Tarihinde Yabancı Para Nakdi Varlıklarının TL Karşılığı 15 Milyon TL’yi Aşmayan Şirketler**

Yabancı para nakdi varlıklarının TL karşılığı 15 milyon TL’yi aşmayan Şirketler, kredi başvuru tarihi itibarıyla, mevcut yabancı para nakdi varlıkları ile en güncel finansal tablolarına göre aktif toplamını ve son bir yıllık net satış hasılatını bağımsız denetim kuruluşuna tespit ettirmeleri ve kullanacakları **kredinin vadesi boyunca yabancı para nakdi varlıklarının TL karşılığının 15 milyon TL’yi aşmayacağını beyan ve taahhüt etmeleri**, söz konusu beyan ve taahhüdün banka tarafından kontrolünün sağlanmasını teminen Şirketlerin **her ayın ilk 10 iş günü içinde** bir önceki ay sonu bilançosuna göre yabancı para nakdi varlıklarının, aktif toplamının ve bir önceki ay sonu itibarıyla son 12 aylık net satış hasılatının güncel değerini bankaya iletmeleri şartıyla bu uygulamadan muaf tutulacaktır.

- **Hesaplamalarda Kullanılacak Döviz Kuru**

Bu düzenleme kapsamında, yabancı para nakdi varlıkların TL karşılığının hesaplanmasında hesaplama tarihine ait Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuru kullanılacaktır.

BDDK tarafından yayınlanan **21.10.2022 tarih ve 10389** sayılı Karar ile;

- 07.07.2022 tarihli ve 10265 sayılı Kurul Kararının 1. ve 7. maddeleri ile anılan Kararın Ek-1’inde bulunan beyan ve taahhüt örneğinde belirtilen “15 milyon TL” ve “yüzde 10” eşik değerlerin; söz konusu Karar kapsamındaki bankalar ile finansal kiralama, faktoring ve finansman kuruluşları tarafından, **01.11.2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere aksi yönde bir Kurul Kararı alınıncaya kadar “10 milyon TL” ve “yüzde 5” olarak uygulanmasına,**

- **01.11.2022 tarihinden itibaren**, 10265 sayılı Kararın Ek-1’inde bulunan beyan ve taahhüt örneğinde yer alan “**30.06.2022” tarihinin “01.11.2022” olarak değiştirilmesine ve 01.11.2022 tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde yeni beyan ve taahhüt alınmasına,**

- **01.10.2022 ila 31.10.2022 tarihleri arasında**, 10389 sayılı Karar öncesindeki mevcut hali ile uygulamaya devam olunmasına

karar verilmiştir.

XXVII. DİJİTAL FAALİYETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

XXVII. DİJİTAL FAALİYETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de internet ortamında sürdürülen faaliyetlerin vergilendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bilhassa global ölçekte faaliyet gösteren ve internet ortamındaki faaliyetleri sonucunda dünya genelinde çok büyük kazançlar elde eden şirketler yarattığı vergi kaybı pek çok ülke tarafından dile getirilmekte ve bu ülkeler kendi vergi mevzuatlarını dijital faaliyetleri vergileyebilecek şekilde güncellemeye çalışmaktadır. Klasik vergi yaklaşımı daha çok fiziksel, somut, sınırları belli ve ölçülebilir faaliyetleri vergilemeye yönelik olduğu için, dijital çağın son derece hızlı ve coğrafi sınır tanımayan, somut/ fiziki bir iş yeri gerektirmeyen faaliyetleri klasik vergi yaklaşımını ve mevcut mevzuat metinlerini oldukça zorlamaktadır. İlerleyen zamanlarda pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de dijital faaliyetlerin vergilendirilmesine yönelik yeni düzenlemeler olacağı beklenmektedir.

1. Dijital Hizmet Vergisi

7194 sayılı Kanununun 1 ilâ 7. Maddeleri ile “**Dijital Hizmet Vergisi**” adı altında yeni bir vergi ihdas edilmiştir. Dijital hizmet sağlayıcılarının Türkiye’de verdikleri;

a) Dijital ortamda sunulan her türlü reklam hizmetlerinden (reklam kontrol ve performans ölçüm hizmetleri ile kullanıcılarla ilgili veri iletimi ve yönetimi gibi hizmetler ile reklamın sunulmasına ilişkin teknik hizmetler dahil),

b) Sesli, görsel veya dijital herhangi bir içeriğin (bilgisayar programları, uygulamalar, müzik, video, oyunlar, oyun içi uygulamalar ve benzeri yazılımlar dahil) dijital ortamda satışı ile bu içeriklerin dijital ortamda dinlenmesine, izlenmesine, oynanmasına veya telefon, bilgisayar gibi elektronik cihazlara kaydedilmesine veya bu cihazlarda kullanılmasına yönelik dijital ortamda sunulan hizmetlerden,

c) Kullanıcılar arasında bir mal veya hizmetin satılmasına veya satılmasının kolaylaştırılmasına yönelik sunulan hizmetler (ulaşım veya konaklama faaliyetlerine aracılık

edilmesi ya da bu faaliyetlerin kolaylaştırılması ile mal ve hizmetlerin satışa sunulduğu platform, sistem veya portal hizmetleri gibi) dahil kullanıcıların birbirleriyle etkileşime geçebilecekleri dijital ortamların sağlanması ve işletilmesi hizmetlerinden,

ç) Yukarıda sayılan hizmetlere yönelik dijital ortamda verilen aracılık hizmetlerinden,

elde edilen hasılat dijital hizmet vergisinin konusunu oluşturacaktır.

Hizmetin Türkiye’de sunulması;

- Hizmetin Türkiye’de sunulmasını,
- Hizmetten Türkiye’de faydalanılmasını,
- Hizmetin Türkiye’de bulunan kişilere yönelik gerçekleştirilmesini veya
- Hizmetin Türkiye’de değerlendirilmesini

ifade etmektedir. Buna göre, sayılanlardan herhangi birinin varlığı durumunda hizmet Türkiye’de sunulmuş sayılacaktır.

Dijital hizmet vergisinin mükellefi, dijital hizmet sağlayıcılarıdır.

Dijital hizmet sağlayıcısının, Gelir Vergisi Kanunu veya Kurumlar Vergisi Kanunu açısından tam mükellef olup olmaması, dar mükellefiyette söz konusu faaliyetleri Türkiye’de bulunan işyeri veya daimi temsilcileri vasıtasıyla gerçekleştirip gerçekleştirmemesi dijital hizmet vergisi mükellefiyetine tesir etmeyecektir.

Mükellefin Türkiye içinde ikametgâhının, işyerinin, kanuni ve iş merkezlerinin bulunmaması halleri ile gerekli görülen diğer hallerde Hazine ve Maliye Bakanlığı, vergi alacağının emniyet altına alınması amacıyla **vergiye tabi işlemlere taraf olanlar ile işleme ve ödemeye aracılık edenleri verginin ödenmesinden sorumlu tutabilecektir.**

İlgili hesap döneminden önceki hesap döneminde verginin konusuna giren hizmetlere ilişkin Türkiye’den elde edilen hasılatı 20 milyon TL’den veya dünya genelinde elde edilen hasılatı 750 milyon Avro’dan veya muadili yabancı para karşılığı Türk lirasından az olanlar dijital hizmet vergisinden muaftır. Mükellefin, finansal muhasebe açısından konsolide (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları veya Türkiye Finansal Raporlama Standartları uyarınca konsolide finansal tablolarla yer alan tüm işletmeler) **bir grubun üyesi** olması halinde, bu hadlerin uygulanmasında grubun verginin konusuna giren hizmetlere ilişkin elde ettiği toplam **hasılat** dikkate alınacaktır.

İlgili hesap dönemi içerisinde yukarıda sayılan **hadlerin her ikisinin de aşılması halinde** (Türkiye’den elde edilen hasılat 20 milyon TL, dünya genelinde

XXVII. DİJİTAL FAALİYETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

elde edilen hasılat 750 milyon Avro) **muafiyet sona erecek ve haddin aşıldığı vergilendirme dönemini takip eden dördüncü vergilendirme döneminden itibaren dijital hizmet vergisi mükellefiyeti başlayacaktır.** Söz konusu hadlerin aşılip aşılmadığının tespitinde, hesap döneminin **üçer aylık dönemlerinin sonu itibarıyla** ilgili hesap dönemi içinde elde edilen kümülatif hasılat dikkate alınacaktır. Arka arkaya iki hesap dönemi boyunca sayılan hadlerden herhangi birinin altında kalanların vergi muafiyeti, izleyen hesap döneminden itibaren tekrar başlayacaktır.

	Dijital Hizmet Vergisi
Verginin Matrahı	Dijital hizmet vergisinin matrahı, ilgili birer aylık vergilendirme dönemlerinde verginin konusuna giren hizmetler nedeniyle elde edilen hasılat olacaktır. Verginin matrahından gider, maliyet ve vergi adı altında indirim yapılamayacaktır
Dijital Hizmet Vergisi Oranı	% 7,5
Vergilendirme Dönemi	Aylık
Beyanname Türü	Dijital Hizmet Vergisi Beyannamesi
Beyanname Verme Süresi	Vergilendirme dönemini takip eden ayın sonuna kadar
Beyannamenin Verileceği Vergi Dairesi	KDV yönünden bağlı olunan vergi dairesi (katma değer vergisi mükellefiyeti bulunmayanlarca Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca belirlenen vergi dairesi)
Ödeme Süresi	Vergilendirme dönemini takip eden ayın sonuna kadar
Dijital Hizmet Vergisinin Faturada Gösterimi	Dijital hizmet vergisi, fatura ve fatura yerine geçen belgelerde ayrıca gösterilmeyecektir
Dijital Hizmet Vergisinin Gider Olarak Kayıtlara Alınması	Ödenecek vergi gelir ve kurumlar vergisine esas safi kazancın tespitinde gider olarak indirilebilecektir

Dijital hizmet sağlayıcıları yukarıda kısaca açıklanan vergi yükümlülüklerini yerine getirmezler ise kendilerine ya da Türkiye'deki yetkili temsilcilerine ihtar yapılacak ve ihtar ile verilen süreye rağmen yükümlülükler yerine getirilmez ise Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca söz konusu hizmetlere erişimin engellenmesine karar verilebilecektir.

Dijital Hizmet Vergisine dair düzenlemeler kanunun yayımlandığı tarihi (07.12.2019) izleyen üçüncü ayın başında (01.03.2020'de) yürürlüğe girmiştir.

Dijital hizmet sağlayıcılarının, ilk kez verecekleri dijital hizmet vergisi beyannamesini vermeden önce, Gelir İdaresi Başkanlığının www.digitalservice.gib.gov.tr adresinde yer alan formu doldurmaları gerekir. Söz konusu formun elektronik ortamda doldurulup onaylanması üzerine, Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı nezdinde, dijital hizmet sağlayıcısı adına "Dijital Hizmet Vergisi Mükellefiyeti" tesis ettirilecektir. Bu kapsamdaki mükelleflerden ayrıca işe başlama bildirimini aranmayacaktır. Mükellefiyet tesisi üzerine İnternet Vergi Dairesinde işlem yapılabilmesi için mükellefe kullanıcı kodu, parola ve şifre verilecek, böylece "Elektronik Hizmet Sunucularına Özel KDV Mükellefiyeti" bulunanlar mevcut kullanıcı kodu, parola ve şifreleriyle işlem yapacaklardır.

Dijital hizmet vergisinin matrahı, ilgili vergilendirme döneminde (ilgili ayda) verginin konusuna giren hizmetler nedeniyle elde edilen hasılattır.

XXVII. DİJİTAL FAALİYETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

Uygulama usul ve esasları 20.03.2020 tarih ve 31074 sayılı Resmi Gazete’de “Dijital Hizmet Vergisi Uygulama Genel Tebliği” ile belirlenmiştir.

2. İnternet Ortamında Reklam Hizmeti Verenlere veya İnternet Ortamında Reklam Hizmeti Verilmesine Aracılık Edenlere Yapılacak Ödemelerden Vergi Kesintisi Yapılması

2.1. Genel Olarak

Vergi Usul Kanunu’nun 11. maddesinin yedinci fıkrası kapsamında verilen yetkiye istinaden, 19.12.2018 tarihli ve 30630 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan **476 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı** ile 01.01.2019 tarihinden itibaren yapılacak ödemelere uygulanmak üzere, internet ortamında reklam hizmeti verenlere veya internet ortamında reklam hizmeti verilmesine aracılık edenlere yapılacak ödemeler Gelir Vergisi Kanunu’nun 94., Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 15 ve 30. maddelerine göre vergi kesintisi kapsamına alınmıştır.

476 sayılı Karar, 01.01.2019 tarihinden itibaren yapılacak ödemelere uygulanmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir.

15.02.2019 tarih ve 30687 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 17 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde söz konusu vergi kesintisi uygulamasına dair açıklamalara yer verilmiştir.

476 sayılı kararın 2, 3 ve 4. maddeleri gereğince, internet ortamında verilen reklam hizmetlerine ilişkin olarak, bu hizmeti verenlere veya internet ortamında reklam hizmeti verilmesine aracılık edenlere yapılan ödemeler üzerinden;

- Gelir Vergisi Kanunu’nun 94. maddesi uyarınca %15,

- Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 15. maddesi uyarınca % 0,

- Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 30. maddesi uyarınca %15

oranında vergi kesintisi yapılması gerekmektedir.

İnternet ortamında **reklam hizmeti veren veya bu hizmetlerin verilmesine aracılık edenlerin mükellef olup olmadığına bakılmaksızın**, bu hizmetlere ilişkin ödemelerden vergi kesintisi yapılması gerekmektedir.

2.2. Ödeme Yapılanın Tam Mükellef Kurum Olması

1 numaralı KVK Genel Tebliğinin 15.1 bölümünde belirtilen ve aşağıda sayılan kişi, kurum ve kuruluşların internet ortamında reklam hizmeti verenlere veya internet ortamında reklam hizmeti verilmesine aracılık edenlere yapacakları ödemeler üzerinden vergi kesintisi yapma zorunlulukları bulunmaktadır.

- Kamu idare ve kuruluşları,
- İktisadi kamu kuruluşları,
- Sair kurumlar,
- Ticaret şirketleri,
- İş ortaklıkları,
- Dernek veya vakıflar,
- Dernek veya vakıfların iktisadi işletmeleri,
- Kooperatifler,
- Yatırım fonu yönetenler,
- Gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı,
- Zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler.

Buna göre, Tebliğin (15.1.) bölümünde sayılan vergi kesintisi yapmakla sorumlu olanlar, tam mükellef bir kurum tarafından kendilerine internet ortamında verilen reklam hizmeti karşılığında bu kuruma yapacakları ödemeler üzerinden % 0 oranında vergi kesintisi yapmakla yükümlüdürler. Tebliğin (15.1.) bölümünde sayılan vergi kesintisi yapmakla sorumlu olanlar dışında kalanların ise tam mükellef bir kurumdan aldığı internet ortamındaki reklam hizmetleri karşılığında bu kuruma yapacakları ödemeler üzerinden vergi kesintisi yapma yükümlülükleri bulunmamaktadır.

İnternet ortamında verilen reklam hizmetlerine ilişkin ödemelerin bu hizmetin verilmesine aracılık eden tam mükellef bir kuruma yapılması halinde, bu ödemeler üzerinden % 0 oranında vergi kesintisi yapılacaktır. Öte yandan, internet ortamında reklam hizmeti verilmesine aracılık eden tam mükellef kurum tarafından, bu hizmetin karşılığı olarak hizmeti verene yapılan ödemeler üzerinden de vergi kesintisi yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla, ödemenin bu hizmetin verilmesine aracılık eden

XXVII. DİJİTAL FAALİYETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

kuruma yapılması ve daha sonra hizmete aracılık eden kurum tarafından tahsil edilen hizmet bedellerinin asıl hizmet sunucusuna ödenmesinde de vergi kesintisi yapılması gerekmekte olup asıl hizmet sunucusunun tam mükellef olması halinde vergisi kesintisi oranı % 0 olarak uygulanacaktır.

872.3. Ödeme Yapılanın Dar Mükellef Kurum Olması

1 numaralı KVK Genel Tebliğinin 15.1 bölümünde belirtilen ve aşağıda sayılan kişi, kurum ve kuruluşların internet ortamında reklam hizmeti verenlere veya internet ortamında reklam hizmeti verilmesine aracılık edenlere yapacakları ödemeler üzerinden vergi kesintisi yapma zorunlulukları bulunmaktadır.

- Kamu idare ve kuruluşları,
- İktisadi kamu kuruluşları,
- Sair kurumlar,
- Ticaret şirketleri,
- İş ortaklıkları,
- Dernek veya vakıflar,
- Dernek veya vakıfların iktisadi işletmeleri,
- Kooperatifler,
- Yatırım fonu yönetenler,
- Gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı,
- Zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler.

Buna göre, Tebliğin (15.1.) bölümünde sayılan vergi kesintisi yapmakla sorumlu olanlar, dar mükellefiyete tabi bir kurumun internet ortamında verdiği reklam hizmeti karşılığında bu kuruma yapacakları ödemeler üzerinden %15 oranında vergi kesintisi yapmakla yükümlüdürler. Tebliğin (15.1.) bölümünde sayılan vergi kesintisi yapmakla sorumlu olanlar dışında kalanların ise dar mükellef bir kurumdan aldığı internet ortamındaki reklam hizmetleri karşılığında

bu kuruma yapacakları ödemeler üzerinden vergi kesintisi yapma yükümlülükleri bulunmamaktadır.

Asıl hizmet sunucusu olan dar mükellef bir kurum tarafından internet ortamında verilen reklam hizmetlerine ilişkin ödemelerin bu hizmetlere aracılık eden tam mükellef bir kuruma yapılması durumunda % 0 oranında vergi kesintisi yapılacaktır. Ancak, hizmete aracılık eden tam mükellef kurum tarafından, internet ortamında verilen reklam hizmetlerine ilişkin tahsil edilen bedellerin, internet ortamında reklam hizmeti veren asıl hizmet sunucusu dar mükellef kuruma ödenmesi durumunda, bu ödemeler üzerinden hizmete aracılık eden tam mükellef kurum tarafından %15 oranında vergi kesintisi yapılması gerekecektir.

Yurtdışındaki müşterilere yönelik olarak yurtdışında yayınlanan internet ortamında reklam hizmetlerinden vergi kesintisi yapıp yapılmayacağı konusunda aşağıdaki özelge mevcuttur

Gelir idaresi Başkanlığı İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Gelir ve Kurumlar Vergisi Müdürlüğü'nün 17.07.2019 tarih 62030549-125[15-2019/14]-E.579305 sayılı Yurt Dışında Yayınlanmak Şartıyla İnternet Ortamında Reklam Hizmeti Veren Veya Verilmesine Aracılık Edenlere Yapılan Ödemeler Üzerinden Tevkifat Yapılıp Yapılmayacağı ile ilgili özelgesinde;

Dar mükellefiyete tabi kurumların ticari kazançlarının Türkiye'de kurumlar vergisine tabi tutulabilmesi için Türkiye'de 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun bir işyeri bulunması veya daimi temsilci bulundurmaları ve kazancın bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla yapılan işlerden elde edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan kurumların;

– Yurt dışında elde ettikleri ticari kazançları Türkiye'de kurumlar vergisine tabi olmadığından ve

– Sözleşme de dahil olmak üzere hizmete ilişkin süreçlerin Türkiye'deki işyerinde veya daimi temsilcisi vasıtasıyla yürütülmemesi kaydıyla yurt dışında yayınlanmak üzere vermiş oldukları internet ortamında reklam hizmetleri Türkiye'deki işyerinde

87 Ödeme yapılanın tam mükellef kurum olması halinde vergi kesintisi oranı % 0 olacaktır. Bununla birlikte vergi kesintisi hesaplanmamış olacak olsa da bu işlemin muhtasar beyannameye bildirilmesi gerekmektedir. E-beyanname sisteminde muhtasar beyannameye yapılan güncellemeye göre internet ortamında reklam hizmetleri nedeniyle yapılacak ödemeler üzerinden hesaplanan vergi kesintilerinin hangi kodlarda beyan edilmesi gerektiğine dair düzenleme yapılmıştır. Buna göre, **% 0 oranı uygulanacak olsa da tam mükellef kurumlara yapılacak ödemelerin aşağıdaki kodlarda muhtasar beyannameye beyan edilmesi gerekecektir.**

• 139 - İnternet ortamında verilen reklam hizmetlerine ilişkin ödemeler (KVK 15/1-ğ) - Kesinti Oranı: %0

• 140 - İnternet ortamında verilen reklam hizmetlerine aracılık edenlere yapılan ödemeler (KVK 15/1-ğ) - Kesinti Oranı: %0

XXVII. DİJİTAL FAALİYETLERİN VERGİLENDİRİLMESİ

veya daimi temsilcisi vasıtasıyla yapılan işler olarak değerlendirilemeyeceğinden,

yurt dışındaki müşterilerinize yönelik olarak yurt dışında yayınlanan internet ortamında reklam hizmetlerine ilişkin olarak anılan kurumlara yapacağınız ödemelerden 476 sayılı Karar kapsamında vergi kesintisi yapmanıza gerek bulunmamaktadır.

XXVIII. BAZI MALİ YÜKÜMLÜLÜKLERE AİT BEYAN VE ÖDEME SÜRELERİ

XXVIII. BAZI MALİ YÜKÜMLÜLÜKLERE AİT BEYAN VE ÖDEME SÜRELERİ

BEYANNAME / VERGİ TÜRÜ	BEYAN SÜRESİ	ÖDEME SÜRESİ
Yıllık Kurumlar Vergisi Beyannamesi	Hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın başından son günü akşamına kadar	Beyannamenin verildiği ayın sonuna kadar
Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi	İzleyen yılın Mart ayı başından Mart ayının son günü akşamına kadar	Mart ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte
Münferit Beyanname	Serbest meslek faaliyetine ilişkin kazançlarda faaliyetin sona erdiği, diğer kazanç ve iratlarda kazanç ve iratların iktisap olunduğu tarihten itibaren 15 gün içinde verilir	Beyanname verme süresi içerisinde ödenir.
Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi (MPHB)	Müteakip ayın 26. Günü akşamına kadar MPHB ile bağlı olunan vergi dairesine elektronik ortamda beyan edilecektir. SGK'ya ödemesi gereken yükümlülükler için ayrı bir tahakkuk fişi oluşacaktır.	Vergiler beyan edilen ayın 26. Günü akşamına kadar, SGK primleri ise beyanname verilen ayın sonuna kadar ödenecektir.
Üç aylık MPHB (İşçi/ücretli çalıştırmayan mükellefler üçer aylık dönemlerde MPHB verebilir.)	Üç aylık dönemi takip eden ayın ayın 26. günü akşamına kadar	Beyanname verilen ayın 26. günü akşamına kadar
Geçici vergi beyannamesi (İlk 3 dönem için)	Üç aylık dönemi izleyen ikinci ayın 17. günü Akşamına kadar	Beyanname verilen ayın 17. günü akşamına kadar
Katma değer vergisi beyannamesi	Müteakip ayın 28. günü akşamına kadar	Beyanname verilen ayın 28. günü akşamına kadar
Katma değer vergisi beyannamesi (Vergi Sorumluları İçin)	Müteakip ayın 21. günü akşamına kadar	Beyanname verilen ayın 23. günü akşamına kadar
Damga vergisi beyannamesi	Müteakip ayın 26. günü akşamına kadar	Beyanname verilen ayın 26. günü akşamına kadar
BEYANNAME / VERGİ TÜRÜ	BEYAN SÜRESİ	ÖDEME SÜRESİ
Ö.T.V. Beyannameleri		
(I) no.lu listedeki mallar (Bu mallar için vergilendirme dönemi her ayın ilk 15 günü ve kalan günleri şeklindedir.)	Vergilendirme dönemini takip eden 10. Günü akşamına kadar (I No.lu ÖTV beyanında vergilendirme dönemi bir ayın 15'er günlük dilimleridir.)	Beyan süresi içinde ödenecektir

XXVIII. BAZI MALİ YÜKÜMLÜLÜKLERE AİT BEYAN VE ÖDEME SÜRELERİ

(II) No.lu listedeki mallardan Kayıt ve tescile tabi olmayanlar	Müteakip ayın 15. Günü akşamına kadar	Beyan süresi içinde ödenecektir
Kayıt ve tescile tabi olanlar	İktisap (teslim) ile ilgili işlemlerin tamamlanmasından önce	Aynı gün içinde ödenir
(III) ve (IV) No.lu Listedeki mallar	Müteakip ayın 15.günü akşamına kadar	Beyan süresi içinde ödenecektir
Özel iletişim vergisi beyannamesi	Müteakip ayın 15. Günü akşamına kadar	Beyan süresi içinde ödenecektir
BSMV Beyannamesi	Müteakip ayın 15. Günü akşamına kadar	Beyan süresi içinde ödenecektir
Motorlu taşıtlar vergisi	Ayrıca bir beyanname verilmez. (Ocak ayında aracın kayıtlı olduğu Vergi Dairesi tarafından tahakkuk ettirilmiş sayılır.)	Ocak ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenir.
Veraset ve intikal vergisi beyannamesi		
Veraset yoluyla vuku bulan intikalde varisler tarafından	V.İ.V. Kanunu Md.9 kapsamında ölüm tarihini takiben 1,4,6 ve 8 aylık süreler içinde	V.İ.V.'nin tahakkukundan itibaren 3 yılda ve her yıl Mayıs ve Kasım aylarında eşit taksitlerle
İvazsız intikalde	Malların hukuken iktisabını takiben 1 ay içinde	V.İ.V.'nin tahakkukundan itibaren 3 yılda ve her yıl Mayıs ve Kasım aylarında eşit taksitle
Yarışma ve çekilişlerle, futbol müsabakalarına ve at yarışlarına ait müşterek bahislerde kazanılan ikramiye üzerinden yapılan V.İ.V. kesintisi	Müteakip ayın 20. günü akşamına kadar	Beyan süresi içinde ödenecektir.
Çeklere ait değerli kağıtlar vergisi	Müteakip ayın 7. günü akşamına kadar	Beyan süresi içinde ödenir.
İlan ve Reklam Vergisi	Müteakip ayın 20. günü akşamına kadar	Beyan süresi içinde ödenir.
Şans oyunları vergisi	Müteakip ayın 20.günü akşamına kadar	Beyan süresi içinde ödenir.

XXVIII. BAZI MALİ YÜKÜMLÜLÜKLERE AİT BEYAN VE ÖDEME SÜRELERİ

BEYANNAME / VERGİ TÜRÜ	BEYAN SÜRESİ	ÖDEME SÜRESİ
Kaynak kullanımı destekleme fonu kesintisi	Müteakip ayın 15. günü akşamına kadar	Beyan süresi içinde ödenir.
5510 s.k. 4/b Primleri (Eski adı ile Bağ-Kur primleri) ve Esnaf Ahilik Sandığı Primi Ödemeleri (7256 sayılı Kanun ile Esnaf Ahilik Sandığı Primi yürürlük tarihi 1.1.2021 tarihinden 31.12.2023 tarihine ertelenmiştir.)	4/b kapsamında sigortalılar içinde bildirim verme yükümlülüğü yoktur; sadece ödeme yaparlar	İlgili ayın son gününe kadar
Noterlerce yap. makbuz karşılığı ödemelere ait bildirimlerin verilmesi ve ödenmesi	Her ayın 15. günü ile son gününe müteakip 7. iş gününe kadar bildirim verilir.	Beyan süresi içinde ödenir.
Geri Kazanım Katılım Payı Beyannamesi 1. Dönem: Ocak, Şubat, Mart 2. Dönem: Nisan, Mayıs, Haziran 3. Dönem: Temmuz, Ağustos, Eylül 4. Dönem: Ekim, Kasım, Aralık	Beyan dönemini takip eden ayın son gününe kadar verilmelidir.	Beyanname verme süresi içinde ödenmelidir.
Dijital Hizmet Vergisi Beyannamesi	Müteakip ayın son günü akşamına kadar	Beyanname verme süresi içinde ödenir
Konaklama Vergisi Beyannamesi	Müteakip ayın 26. günü akşamına kadar verilecektir	Beyanname verme süresi içinde ödenir
Değerli Konut Vergisi	Mükelleflerin, istisna tutarını aştıkları yılı takip eden yılın Şubat ayının 20. günü sonuna kadar taşınmazın bulunduğu yerdeki yetkili vergi dairesine beyanname vermeleri gerekmektedir.	Şubat ve Ağustos aylarının sonuna kadar iki eşit taksitte ödenecektir.
Emlak vergisi	E.V.K.'nın 23. 29. ve 33. Maddelerine göre bir kez bildirim verilir ve aynı maddelere göre her yıl tahakkuk etmiş kabul edilir.	Birinci taksit Mart, Nisan ve Mayıs ayları içinde, ikinci taksit Kasım ayı içinde
Turizm Payı Beyannamesi	Kurumlar Vergisi Mükellefi yükümlüler için vergilendirme dönemi aylık; diğer mükellefler için vergilendirme dönemi üçer aylık dönemlerdir. Beyanname, vergilendirme dönemini takip eden ayın son günü akşamına kadar verilir.	Beyanname verme süresi içinde ödenir.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

Önemli uyarı: Bu bölümde yer verilen bilgiler **10/01/2024** tarihi itibarıyla yürürlükteki mevzuata göre tespit ve ilan edilen oran, tutar ve hadleri içermektedir. 2024 yılı içinde söz konusu oran ve tutarlarda yasa değişikliği ya da kararnamele ile değişiklikler yapılabilir. Bu nedenlerle, **kesin işlem tesis etmeden önce ilgili oran ve tutarların resmi bilgilerden kontrol edilmesi gerekmektedir.**

GELİR VERGİSİ KANUNU'NA GÖRE BAZI KAZANÇ VE ÖDEMELER ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT (VERGİ KESİNTİSİ) ORANLARI

ÖDEMENİN TÜRÜ	ORAN
1. Hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61. maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç),	GVK Madde 103 ve 104
2. Yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden (Noterlere serbest meslek faaliyetlerinden dolayı yapılan ödemeler hariç); a) 18'inci madde kapsamına giren serbest meslek işleri dolayısıyla yapılan ödemelerden, b) Diğerlerinden	%17 %20
3. 42 nci madde kapsamına giren işler dolayısıyla bu işleri yapanlara (kurumlar dahil) ödenen istihkak bedellerinden	%5
4. Dar mükellefiyete tabi olanlara, telif ve patent haklarının satışı dolayısıyla yapılan ödemelerden	%20
(*) 5. a) 70. maddede yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden b) Vakıflar (mazbut vakıflar hariç) ve derneklere ait gayrimenkullerin kiralanması karşılığında bunlara yapılan kira ödemelerinden c) Kooperatiflere ait gayrimenkullerin kiralanması karşılığında bunlara yapılan kira ödemelerinden d) Yabancı devletlere, yabancı kamu idare ve kuruluşları ile uluslararası kuruluşlara ait diplomatik statüsü bulunmayan gayrimenkullerin kiralanması karşılığında bunlara yapılan kira ödemelerinden	%20 %20 %20 %20
6. a) Tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara dağıtılan, 75. maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr paylarından, (kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.)	%10
b) Tam mükellef kurumlar tarafından; dar mükellef gerçek kişilere, dar mükellef kurumlara (Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç) ve gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan, 75. maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr paylarından, (Kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.),	%10

XXIX. PRATİK BİLGİLER

ÖDEMENİN TÜRÜ	ORAN
<p>7- 75. maddenin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından (Kanunla kurulan dernek ve vakıflar, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler hariç, dernek ve vakıflar dahil)</p> <p>a) Devlet tahvili ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarına sağlanan gelirlerden</p> <p>b) Diğerlerinden;</p> <p>ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;</p> <p>i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerinden,</p> <p>ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden,</p> <p>iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden,</p> <p>iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerinden,</p> <p>bb) Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının;</p> <p>i) Vadesi 1 yıla kadar olanlara sağlanan gelirlerden,</p> <p>ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden,</p> <p>iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden,</p> <p>iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan sağlanan gelirlerden,</p> <p>bc) (ba) ve (bb)'de belirtilenler dışında kalanlar için ,</p>	<p>%0</p> <p>%7</p> <p>%3</p> <p>%0</p> <p>%0</p> <p>%7</p> <p>%3</p> <p>%0</p> <p>%0</p> <p>%10</p>
<p>8. Mevduat faizlerinden (Kanunla kurulan dernek ve vakıflar, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler hariç, dernek ve vakıflar dahil)</p>	<p>%15</p>
<p>9. 75. maddenin ikinci fıkrasının (12) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından (Kanunla kurulan dernek ve vakıflar, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler hariç, dernek ve vakıflar dahil)</p>	<p>%15</p>
<p>10.a) Başbayiler hariç olmak üzere, 14/3/2007 tarihli ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunda tanımlanan şans oyunlarına ilişkin olarak; bilet, kupon ve benzerlerini satanlara, düzenlenen her türlü bahis ve şans oyunlarının oynatılmasına aracılık edenlere, diğer kişilerce çıkartılan bu nitelikteki biletleri satanlara yapılan komisyon, prim ve benzeri ödemelerden</p> <p>b) 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre gerçek ve tüzel kişilerin mallarını iş akdi ile bağlı olmaksızın bunlar adına kapı kapı dolaşmak suretiyle tüketiciye satanlara bu faaliyetleriyle ilgili olarak yapılan komisyon, prim ve benzeri ödemelerden</p>	<p>%15</p> <p>%20</p>

XXIX. PRATİK BİLGİLER

11. Çiftçilerden satın alınan ziraat mahsuller ve hizmetler için yapılan ödemelerden; a) Hayvanlar ve bunların mahsulleri ile kara ve su avcılığı mahsulleri için, i) Ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınanlar için ii) (i) alt bendi dışında kalanlar için b) Diğer ziraat mahsuller için, i) Ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınan zirai mahsuller için ii) (i) alt bendi dışında kalanlar için c) Ziraat faaliyet kapsamında ifa edilen hizmetler için, i) Orman idaresine veya orman idaresine karşı taahhütte bulunan kurumlara yapılan ormanların ağaçlandırılması, bakımı, kesimi, ürünlerin toplanması, taşınması ve benzeri hizmetler için ii) Diğer hizmetler için	%1 %2 %2 %2 %4 %2 %4
12. PTT acenteliği yapanlara, bu faaliyetleri nedeniyle ödenen komisyon bedeli üzerinden	%20
ÖDEMENİN TÜRÜ	ORAN
13. Esnaf muaflığından yararlananlara mal ve hizmet alımları karşılığında yapılan ödemelerden, a) 9. maddenin birinci fıkrasının (6) ve (8) numaralı bentlerinde yer alan emtia bedelleri veya bu emtianın imalinde ödenen hizmet bedelleri üzerinden b) Hurda mal alımları için c) Diğer mal alımları için ç) 9. maddenin birinci fıkrasının (9) numaralı bendi kapsamında esnaf muaflığından yararlananlara ihtiyaç fazlası elektrik bedeli olarak yapılan ödemeler üzerinden d) Diğer Hizmet Alımları	%2 %2 %5 %0 %10
14. 75. maddenin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından (Kanunla kurulan dernek ve vakıflar, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, kamu menfaatine yararlı dernekler ile dernek ve vakıf olmamakla birlikte; odalar, borsalar, meslek örgütleri ve bunların üst kuruluşları, siyasi partiler, emekli ve yardım sandıkları gibi vergi uygulamalarında dernek ve vakıf olarak kabul edilenler hariç, dernek ve vakıflar dahil)	%15
15. a) 75. maddenin ikinci fıkrasının (15) numaralı bendinin (a) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından b) 75. maddenin ikinci fıkrasının (15) numaralı bendinin (b) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından	%15 %10

XXIX. PRATİK BİLGİLER

16. a) 75. maddenin ikinci fıkrasının (16) numaralı bendinin (a) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından b) 75. maddenin ikinci fıkrasının (16) numaralı bendinin (b) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından c) 75. maddenin ikinci fıkrasının (16) numaralı bendinin (c) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından	%15 %10 %5
17. Vergi Usul Kanunu'nun 11. Maddesinin yedinci fıkrası kapsamındaki ödemelerden; a) İnternet ortamında verilen reklam hizmetlerine ilişkin olarak, bu hizmeti verenlere veya internet ortamında reklam hizmeti verilmesine aracılık edenlere yapılan ödemeler üzerinden b) Vergi Usul Kanununun 11 inci maddesinin yedinci fıkrası kapsamına giren diğer ödemelerden	%15
18. Tam mükellef sermaye şirketlerinin iktisap ettikleri kendi hisse senetlerini veya ortaklık paylarını, i) Sermaye azaltımı yoluyla itfa etmeleri hâlinde iktisap bedeli ile hisse senetlerinin veya ortaklık paylarının itibari değeri arasındaki fark tutar sermaye azaltımına ilişkin kararın ticaret sicilinde tescil edildiği tarih, ii) İktisap bedelinin altında bir bedel karşılığında elden çıkarmaları hâlinde iktisap bedeli ile elden çıkarma bedeli arasındaki fark tutar elden çıkarma tarihi, iii) İktisap ettikleri tarihten itibaren iki tam yıl içerisinde, sermaye azaltımı yoluyla itfa etmemeleri veya elden çıkarmamaları hâlinde, iktisap bedeli ile hisse senetlerinin veya ortaklık paylarının itibari değeri arasındaki fark tutar iktisap tarihinden itibaren iki tam yıllık sürenin son günü, itibarıyla dağıtılmış kâr payı sayılır ve bu tutarlar üzerinden %15 oranında vergi tevkifatı yapılır.	%15

GELİR VERGİSİ KANUNU GEÇİCİ 67. MADDE KAPSAMINDA BAZI GELİRLER ÜZERİNDEN YAPILACAK TEVKİFAT (VERGİ KESİNTİSİ) ORANLARI

Not: GVK Geçici 67. madde hükümleri 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap (elde) edilen menkul kıymetler için geçerlidir. 7256 sayılı Kanunun 19. maddesinde yer verilen düzenleme ile Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67. maddesinin uygulama süresi 31.12.2020 tarihinden 31.12.2025 tarihine kadar uzatılmış ve ayrıca bu süreyi beş yıla kadar uzatma konusunda Cumhurbaşkanı'na yetki verilmiştir.

Söz konusu kazançlar için GVK Geçici 67. madde kapsamında belirlenen tevkifatların yapılabilmesi için bu kazançların banka veya aracı kurumlar aracılığıyla elde edilmesi gerekmektedir. Banka veya aracı kurum vasıtasıyla elde edilmeyen kazançlar GVK kapsamında genel hükümlere göre beyan edilecektir. Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymet yatırım fonları ve menkul kıymet yatırım ortaklıklarının (borsa yatırım fonları, konut finansmanı fonları, varlık finansmanı fonları ve emeklilik yatırım fonları dahil) aşağıda yer verilen kazançları üzerinden %0 stopaj yapılacaktır.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

HİSSE SENEDİ ALIM - SATIM KAZANCI (BİST'TE OLUŞAN)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef kurum	0
Tam mükellef gerçek kişi	0
Dar Mükellef kurum	0
Dar mükellef gerçek kişi	0

ARACI KURULUŞ VARANTLARINDAN ELDE EDİLEN KAZANÇLAR (HİSSE SENEDİ VEYA HİSSE SENEDİNE ENDEKSLİ KAZANÇLAR)(BİST'TE OLUŞAN)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef kurum	0
Tam mükellef gerçek kişi	0
Dar Mükellef kurum	0
Dar mükellef gerçek kişi	0

HAZİNE MÜSTEŞARLIĞINCA İHRAÇ EDİLEN ALTINA DAYALI DEVLET İÇ BORÇLANMA SENETLERİ VE 4749 SAYILI KANUN UYARINCA KURULAN VARLIK KİRALAMA ŞİRKETLERİ TARAFINDAN İHRAÇ EDİLEN ALTINA DAYALI KİRA SERTİFİKALARINDAN ELDE EDİLEN KAZANÇLAR	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef kurum	0
Tam mükellef gerçek kişi	0
Dar Mükellef kurum	0
Dar mükellef gerçek kişi	0

MKYO HİSSE SENEDİ ALIM SATIM KAZANCI (BİST'TE OLUŞAN)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	10
Tam mükellef gerçek kişiler	10
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	10
Dar mükellef gerçek kişi	10

XXIX. PRATİK BİLGİLER

MEVDUAT VE DÖVİZ TEVDİAT HESAPLARI FAİZLERİ İLE KATILIM BANKALARINCA ÖDENEN KÂR PAYLARI (*)	Tevkifat Oranı (%)
Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının (7) ve (12) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından,	
1) Döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizlerden ve katılım bankalarınca döviz katılma hesaplarına ödenen kâr paylarından;	25
i) Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	25
iii) 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda,	
2) Mevduat faizlerinden;	
i) Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda ,	15
ii) 1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda ,	12
iii) 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda,	10
iv) Enflasyon oranına bağlı olarak değişken faiz oranı uygulanan 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	0
v) Kur korumalı vadeli mevduat hesapları ile döviz tevdiat hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen mevduat hesaplarında	0
3) Katılım bankaları tarafından katılma hesabı karşılığında ödenen kâr paylarından;	
i) Vadesiz, ihbarlı ve özel cari hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda ,	15
ii) 1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda ,	12
iii) 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	10
iv) Kur korumalı vadeli katılma hesapları ile döviz cinsinden katılım fonu hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilen katılma hesaplarında	0
v) Altın cinsinden katılım fonu hesaplarından	0

(*) 2006/10731 sayılı Kararın Geçici 2. Maddesinde mevduat hesaplarına uygulanacak vergi kesintisine dair özel düzenleme yer almaktadır:

“GEÇİCİ MADDE 2- 31/12/2023 tarihine kadar (bu tarih dâhil) vadesiz ve özel cari hesaplara ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih ile 31/12/2023 tarihleri arasında (bu tarih dâhil) açılan veya vadesi bu tarihler arasında yenilenen hesaplara ödenecek faizler ve kar paylarına, bu kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (2) ve (3) numaralı alt bentlerinde yer alan oranlar aşağıdaki şekilde uygulanır.

2) Mevduat faizlerinden;

i) Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dâhil) vadeli hesaplarda %5,

ii) 1 yıla kadar (1 yıl dâhil) vadeli hesaplarda %3,

iii) 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %0,

iv) Enflasyon oranına bağlı olarak değişken faiz oranı uygulanan 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda % 0,

XXIX. PRATİK BİLGİLER

v) Kur korumalı vadeli mevduat hesapları ile döviz tevdiat hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen mevduat hesaplarında %0.

vi) Altın cinsinden mevduat hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilen mevduat hesaplarında %0.

3) Katılım bankaları tarafından katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarından;

i) Vadesiz, ihbarlı ve özel cari hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dâhil) vadeli hesaplarda %5,

ii) 1 yıla kadar (1 yıl dâhil) vadeli hesaplarda %3,

iii) 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %0,

iv) Kur korumalı katılma hesapları ile döviz cinsinden katılım fonu hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarında %0.

v) Altın cinsinden katılım fonu hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarında %0.”

DEVLET TAHVİLİ, HAZİNE BONOSU FAİZ GELİRLERİ	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	10
Tam mükellef gerçek kişiler	10
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	10
Dar mükellef gerçek kişi	10

(*) 2006/10731 sayılı Kararın Geçici 4. Maddesinde özel bir düzenleme yer almaktadır:

“Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih ile 310/06/2023 tarihi (bu tarih dâhil) arasında iktisap edilen, Hazine ve Maliye Bakanlığınca ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelir ve kazançlar ile 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelir ve kazançlara, bu Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) ve (3) numaralı alt bentleri ile (ç) bendinde yer alan oranlar %0 uygulanır.”

REPO GELİRLERİ	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef kurum	15
Tam mükellef gerçek kişi	15
Dar Mükellef kurum	15
Dar mükellef gerçek kişi	15

XXIX. PRATİK BİLGİLER

MKYF KATILMA BELGESİ ALIM-SATIM KAZANÇLARI (*) (**)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	10
Tam mükellef gerçek kişiler	10
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	10
Dar mükellef gerçek kişi	10

(*) Sürekli olarak portföyünün en az %51'i BİST'te işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının 1 yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden stopaj yapılmaz.

(**)2006/10731 sayılı Kararnamenin geçici 3. Maddenin 2. Fıkrasına göre, fıkranın yürürlüğe girdiği tarih (23.12.2020) ile 30.06.2023 tarihi (bu tarih dâhil) arasında iktisap edilen, (değişken, karma, eurobond, dış borçlanma, yabancı, serbest fonlar ile unvanında "döviz" ifadesi geçen yatırım fonları hariç) yatırım fonlarından elde edilen gelir ve kazançlara, mezkur Kararın 1. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendi ile (ç) bendinde yer alan oranlar %0 uygulanacaktır.

BORSA YATIRIM FONLARI KATILMA BELGELERİ ALIM-SATIM KAZANÇLARI	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	10
Tam mükellef gerçek kişiler	10
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	10
Dar mükellef gerçek kişi	10

SERBEST (DÖVİZ) FONLARI KATILMA BELGELERİ ALIM-SATIM KAZANÇLARI (*)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	15
Tam mükellef gerçek kişiler	15
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	15
Dar mükellef gerçek kişi	15

XXIX. PRATİK BİLGİLER

(*) 03.06.2020 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 2604 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı serbest (döviz) fonları için %15 tevkifat uygulaması, 23.12.2020 tarih ve 31343 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 3321 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 1.1.2021 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere, yürürlükten kaldırılmıştır

DÖVİZ, KIYMETLİ MADENLER VE SERMAYE PİYASASI KURULUNCA BELİRLENEN DİĞER VARLIKLAR ÜZERİNE YAPILAN KALDIRAÇLI İŞLEMLERE İLİŞKİN SÖZLEŞMELER (FOREKS SÖZLEŞMELERİ) (*)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	10
Tam mükellef gerçek kişiler	10
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK’na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	10
Dar mükellef gerçek kişi	10

(*) Foreks kazançları 01/01/2021’den itibaren tevkifat yoluyla vergilendirilmektedir: 7256 sayılı Kanununun 19. Maddesi ile GVK Geçici 67. Maddesinin 13. No.lu fıkrasının ikinci paragrafına “döviz, kıymetli madenler ve Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen diğer varlıklar üzerine yapılan kaldıraçlı işlemlere ilişkin sözleşmeler” ifadesi eklenmiş ve buna göre foreks işlemlerine dair sözleşmeler “diğer sermaye piyasası aracı” sayılmak suretiyle Geçici 67’nin birinci fıkrası kapsamında ve “alış satış bedelleri arasındaki fark” tevkifata dahil olmuştur. Buna bağlı olarak 2006/10731 sayılı Kararnamenin birinci maddesinin a/3 bendi kapsamında 01/01/2021’den itibaren tevkifat yapılmaktadır.

HİSSE SENEDİ YOĞUN FONLAR KATILMA BELGELERİ ALIM-SATIM KAZANÇLARI	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	0
Tam mükellef gerçek kişiler	0
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK’na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	0
Dar mükellef gerçek kişi	0

XXIX. PRATİK BİLGİLER

ÖZEL SEKTÖR TAHVİLİ FAİZ GELİRLERİ (Yurt İçi İhraç Edilenler)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	10
Tam mükellef gerçek kişiler	10
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	10
Dar mükellef gerçek kişi	10

TAM MÜKELLEF KURUMLAR TARAFINDAN YURT DIŞINDA İHRAÇ EDİLEN TAHVİLLERİN FAİZ GELİRLERİ (*)	Tevkifat Oranı (%)
Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerden	10
Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerden	7
Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerden	3
Vadesi 5 yıl ve daha fazla olanlardan elde edilen faizlerden	0
Yukarıda belirtilenler dışında kalanlar için	10

(*) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahviller konu itibariyle GVK Geçici 67. madde kapsamına girmezler. Ancak konu bütünlüğü açısından burada açıklama yapılması ihtiyacı duyulmuştur. Yukarıda GVK ve KVK kapsamında yapılması gereken tevkifat oranları bölümünde ilgili yerlerde de aynı bilgiler verilmiştir.

ÖZEL SEKTÖR TAHVİLİ ALIM SATIM KAZANÇLARI (Yurt İçi İhraç Edilenler) (*)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	10
Tam mükellef gerçek kişiler	10
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	10
Dar mükellef gerçek kişi	10

(*) 2006/10731 sayılı Kararnamenin Geçici 3.maddesinde özel bir düzenleme yer almaktadır:

“(1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih ile 30/6/2023 tarihi (bu tarih dâhil) arasında iktisap edilen, bankalar tarafından ihraç edilen tahvil ve bonolardan elde edilen gelir ve kazançlar ile fon kullanıcısının bankalar olduğu varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelir ve kazançlara bu Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) ve (3) numaralı alt bentleri ile (ç) bendinde yer alan oranlar aşağıdaki şekilde uygulanır.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

- i) Vadesi 6 aya kadar (6 ay dâhil) olanlara sağlanan gelirlerden %5,
ii) Vadesi 1 yıla kadar (1 yıl dâhil) olanlara sağlanan gelirlerden %3,
iii) Vadesi 1 yıldan uzun olanlara sağlanan gelirlerden %0,
iv) 6 aydan az süreyle (6 ay dâhil) elde tutulanların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %5,
v) 1 yıldan az süreyle (1 yıl dâhil) elde tutulanların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %3,
vi) 1 yıldan fazla süreyle elde tutulanların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %0.”

VADELİ İŞLEM VE OPSİYON İŞLEMLERİNDEN ELDE EDİLEN KAZANÇLAR (Hisse senetlerine ve hisse senedi endekslerine dayalı kontratlar kaynaklı)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	0
Tam mükellef gerçek kişiler	0
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	0
Dar mükellef gerçek kişi	0

VADELİ İŞLEM VE OPSİYON İŞLEMLERİNDEN ELDE EDİLEN KAZANÇLAR (Hisse senetlerine ve hisse senedi endekslerine dayalı OLMAYAN kontratlar kaynaklı)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	10
Tam mükellef gerçek kişiler	10
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	10
Dar mükellef gerçek kişi	10

(*). Vadeli İşlem Borsası (VOB) dışındaki işlemlerden gerçekleşen vadeli işlem kazançları stopaja tabi değildir. Genel hükümler çerçevesinde beyan edilecektir.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

DİĞER SERMAYE PİYASASI İŞLEMLERİ	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef anonim, eshamlı komandit ve limited şirketler ile yatırım fonları	0
Diğer tam mükellef kurumlar	10
Tam mükellef gerçek kişiler	10
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirket niteliğindeki yabancı kurumlar ile SPK'na göre kurulan yatırım fonu ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı (dar mükellef) kurumlar	0
Diğer dar mükellef kurumlar	10
Dar mükellef gerçek kişi	10

(*) 2006/10731 sayılı Kararnamenin Geçici 5. Maddesinde özel bir düzenleme yer almaktadır.

“Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih ile 31/12/2023 tarihi (bu tarih dahil) arasında iktisap edilen, 6362 sayılı Kanun kapsamında kurulan ipotek finansmanı kuruluşları (bu şirketlerin kurucusu olduğu varlık finansmanı fonları ve konut finansmanı fonları dahil) tarafından ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetler, ipoteye dayalı menkul kıymetler, ipotek teminatlı menkul kıymetler ve varlık teminatlı menkul kıymetlerden elde edilen gelir ve kazançlara, 1 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) ve (3) numaralı alt bentleri ile (ç) bendinde yer alan oranlar %5 olarak uygulanır.”

BORSA PARA PİYASASI FAİZ GELİRLERİ(*)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef kurum	15
Tam mükellef gerçek kişi	15
Dar Mükellef kurum	15
Dar mükellef gerçek kişi	15

(*) Kurumların (aracı kurum ve/veya banka) borsa para piyasasında değerlendirdikleri “kendilerine ait paralarına” yürütülen faizler üzerinden stopaj yapılmayacaktır.

HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI TARAFINDAN İHRAÇ EDİLEN ALTINA DAYALI DEVLET İÇ BORLANMA SENETLERİNDEN ELDE EDİLEN KAZANÇLAR (*)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef kurum	0
Tam mükellef gerçek kişi	0
Dar Mükellef kurum	0
Dar mükellef gerçek kişi	0

XXIX. PRATİK BİLGİLER

4749 SAYILI KAMU FİNANSMANI VE BORÇ YÖNETİMİNİN DÜZENLENMESİ HAKKINDA KANUN UYARINCA KURULAN VARLIK KİRALAMA ŞİRKETLERİ TARAFINDAN İHRAÇ EDİLEN ALTINA DAYALI KİRA SERTİFİKALARINDAN ELDE EDİLEN KAZANÇLAR (*) (**)	Tevkifat Oranı (%)
Tam mükellef kurum	0
Tam mükellef gerçek kişi	0
Dar Mükellef kurum	0
Dar mükellef gerçek kişi	0

(*) 2006/10731 sayılı Kararın Geçici 4. Maddesinde özel bir düzenleme yer almaktadır:

“Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih ile 30/6/2023 tarihi (bu tarih dâhil) arasında iktisap edilen, Hazine ve Maliye Bakanlığınca ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelir ve kazançlar ile 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelir ve kazançlara, bu Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) ve (3) numaralı alt bentleri ile (ç) bendinde yer alan oranlar %0 uygulanır.”

İhtiyari Beyan uygulamasına yer verilen GVK Geçici 67/11'e göre; “Dar mükellefler de dahil olmak üzere, bu madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar için takvim yılı itibarıyla yıllık beyanname verilebilir. Beyan edilen gelirden, aynı türden menkul kıymetler için yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilir. Beyan edilen gelir üzerinden % 15 oranında vergi hesaplanır. (2006/10731 sayılı B.K.K. ile bu oran %10 olarak uygulanır. Yürürlük; 23.07.2006) Hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilir, mahsup edilemeyen tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilir. Şu kadar ki, mahsup edilemeyen zararlar izleyen takvim yıllarına devredilemez.” Söz konusu beyan, sadece Geçici 67. madde kapsamındaki menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasına ilişkin olup, faiz ve itfa gelirlerinin beyanı söz konusu değildir. İhtiyari Beyan uygulaması hakkında daha detaylı bilgi için 263 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğine bakılabilir.

Yukarıda GVK Geçici 67. madde kapsamında yer alan bazı gelir unsurları için uygulanacak vergi kesintisi oranlarına yer verilmiştir. Bunlar haricinde söz konusu olan ya da olabilecek vergi kesintisi oranları ile uygulamaya dair konusunda uzman kişi görüşü alınmasını tavsiye ederiz.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

5520 SAYILI KVK MADDE 15 KAPSAMINDA TAM MÜKELLEF KURUMLARA YAPILAN BAZI ÖDEMELER HAKKINDA VERGİ KESİNTİSİ ORANLARI

ÖDEMENİN TÜRÜ	ORAN (%)
Gelir Vergisi Kanunu'nda belirtilen esaslara göre birden fazla takvim yılına yaygın inşaat ve onarım işleri ile uğraşan kurumlara bu işleri ile ilgili olarak yapılan hakediş ödemelerinden ,	5
(*) Kooperatiflere ait taşınmazların kiralanması karşılığında bunlara yapılan kira ödemelerinden,	20
Başbayiler hariç olmak üzere, 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunda tanımlanan şans oyunlarına ilişkin olarak; bilet, kupon ve benzerlerini satanlara, düzenlenen her türlü bahis ve şans oyunlarının oynatılmasına aracılık edenlere, diğer kişilerce çıkartılan bu nitelikteki biletleri satanlara yapılan komisyon, prim ve benzeri ödemelerden,	15
Emeklilik yatırım fonlarının kazançları hariç olmak üzere, dağıtılsın veya dağıtılmasın, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin;	0%
a. (1) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan,	0%
b. (2) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan,	0%
c. (3) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan,	0%
ç. (4) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan,	0%
d. (6) numaralı alt bendinde yazılı kazançlardan,	0%
Her nevi tahvil (ipotek finansmanı kuruluşları ve konut finansmanı kuruluşları tarafından ihraç edilen ipotekli sermaye piyasası araçları, varlık teminatlı menkul kıymetler dahil) ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirlerden (Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları kesintiye tabi tutulmaz);	
a. Devlet tahvili ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarına sağlanan gelirlerden,	0
b) Diğerlerinde;	
ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;	7
i)Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerden	3
ii)Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerden	3
iii) Vadesi 3 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerden	0
bb) Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının;	
i) Vadesi 1 yıla kadar olanlara sağlanan gelirlerden	7
ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden	3
iii) Vadesi 3 yıl ve daa uzun olanlardan sağlanan gelirlerden	0
bc) (ba) ve (bb)'de belirtilenler dışında kalanlar için,	10

XXIX. PRATİK BİLGİLER

Vergi Usul Kanunu'nun 11. Maddesinin yedinci fıkrası kapsamındaki ödemelerden; a) İnternet ortamında verilen reklam hizmetlerine ilişkin olarak, bu hizmeti verenlere veya internet ortamında reklam hizmeti verilmesine aracılık edenlere yapılan ödemeler üzerinden	%0
--	----

5520 SAYILI KVK MADDE 30 KAPSAMINDA DAR MÜKELLEF KURUMLARA YAPILAN BAZI ÖDEMELER HAKKINDA VERGİ KESİNTİ ORANLARI

ÖDEMENİN TÜRÜ	ORAN (%)
Gelir Vergisi Kanunu'nda belirtilen esaslara göre birden fazla takvim yılına yaygın inşaat ve onarım işleri ile uğraşan kurumlara bu işleri ile ilgili olarak yapılan hakediş ödemelerinden,	5
Serbest meslek kazançlarından;	
a. Petrol arama faaliyetleri dolayısıyla sağlanacak kazançlardan,	5
b. Diğerlerinden,	20
Her nevi alacak faizlerinden;	
a. Yabancı devletler, uluslararası kurumlar veya yabancı bankalardan ya da bulunduğu ülkede mutad olarak kredi vermeye yetkilendirilmiş olup sadece ilişkili bulunduğu kurumlara değil tüm gerçek ve tüzel kişilere kredi veren kurumlardan alınan her türlü krediler için ödenecek faizlerden (katılım bankalarının kendi usullerine göre yurt dışından sağladıkları fonlar ve benzeri kaynaklar için ödedikleri kar payları dahil),	0
b. Bankaların 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca uygun görülen ikincil sermaye benzeri kredileri ile bankaların ve diğer kurumların bir akım veya varlık portföyüne dayalı olarak yurt dışında menkul kıymetleştirme yöntemiyle temin ettikleri kredileri için ödenecek faizlerden,	0
c. Katılım bankaları tarafından ödenen kar payları hariç olmak üzere, mal tedarikinden kaynaklanan vade farkları üzerinden,	5
ç. Diğerlerinden,	10
Gayrimenkul sermaye iratlarından;	
a. 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamındaki faaliyetlerden sağlanacak gayrimenkul sermaye iratlarından,	1
b. Diğerlerinden,	20
Gelir Vergisi Kanunu'nun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (10) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından,	10
Her nevi tahvil (ipotek finansmanı kuruluşları ve konut finansmanı kuruluşları tarafından ihraç edilen ipotekli sermaye piyasası araçları, varlık teminatlı menkul kıymetler dahil) ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirlerden (Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları kesintiye tabi tutulmaz);	
a. Devlet tahvili ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlere ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarına sağlanan gelirlerden,	0

XXIX. PRATİK BİLGİLER

b) Diğerlerinde;	
ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;	
i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerden,	7
ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerden ,	3
iii) Vadesi 3 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerden,	0
bb) Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının;	
i) Vadesi 1 yıla kadar olanlara sağlanan gelirlerden	7
ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden	3
iii) Vadesi 3 yıl ve daha uzun olanlardan sağlanan gelirlerden	0
bc) (ba) ve (bb)'de belirtilenler dışında kalanlar için,	10
Ticari veya zirai kazançta dahil olup olmadığına bakılmaksızın telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, marka ve benzeri gayrimaddi hakların satışı, devir ve temlik karşılığında nakden veya hesaben ödenen veya tahakkuk ettirilen bedeller üzerinden,	20
Tam mükellef kurumlar tarafından, Türkiye'de bir iş yeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde edenler hariç olmak üzere dar mükellef kurumlara veya kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan (Karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımı sayılmaz.) ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılan kar payları (5520 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca vergi kesintisine tabi tutulan kazançlar hariç) üzerinden,	15
Türkiye'de iş yeri ve daimi temsilcisi bulunmayan mükelleflerin, yetkili makamların izniyle açılan sergi ve panayırarda yaptıkları ticari faaliyetlerden elde ettikleri kazançlardan,	0
Yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan kısımdan ana merkeze aktardıkları tutar üzerinden,	15
Kazancın elde edildiği ülke vergi sisteminin, Türk vergi sisteminin yarattığı vergilendirme kapasitesi ile aynı düzeyde bir vergilendirme imkânı sağlayıp sağlamadığı ve bilgi değişimi hususunun göz önünde bulundurulması suretiyle Cumhurbaşkanınca ilan edilen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlara (tam mükellef kurumların bu nitelikteki ülkelerde bulunan iş yerleri dahil) nakden veya hesaben yapılan veya tahakkuk ettirilen her türlü ödemeler üzerinden, bu ödemelerin verginin konusuna girip girmediğine veya ödeme yapılan kurumun mükellef olup olmadığına bakılmaksızın (Cumhurbaşkanınca henüz bu ülkeler ilan edilmemiştir.)	30
Vergi Usul Kanunu'nun 11. Maddesinin yedinci fıkrası kapsamındaki ödemelerden;	
a) İnternet ortamında verilen reklam hizmetlerine ilişkin olarak, bu hizmeti verenlere veya internet ortamında reklam hizmeti verilmesine aracılık edenlere yapılan ödemeler üzerinden	%15

Not: Dar mükellef kurum ya da kişinin mukimi olduğu ülke ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması varsa, öncelikle bu anlaşma hükümlerine bakılmalıdır. Bununla birlikte dar mükellef kurum ya da kişi ÇVÖA'da yer alan avantajlardan yararlanabilmek için "mukimlik belgesi"ni ibraz etmelidir. Mukimlik belgesi ibraz edilmezse KVK Md.30'da yer alan oranlar geçerli olacaktır.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

2024 YILI KAZANÇLARINA UYGULANACAK GELİR VERGİSİ TARİFESİ

2024 Yılında Elde Edilecek Ücret Dışındaki Gelirlere Uygulanacak Tarife

110.000 TL'na kadar	%15
230.000 TL'nin 110.000 TL'si için 16.500 TL, fazlası	%20
580.000 TL'nin 230.000 TL'si için 40.500 TL, fazlası	%27
3.000.000 TL'nin 580.000 TL'si için 135.000 TL, fazlası	%35
3.000.000 TL'dan fazlasının 3.000.000 TL'si için 982.000 TL, fazlası	%40

2024 Yılında Elde Edilen Ücret Gelirlerine Uygulanacak Tarife

110.000 TL'na kadar	%15
230.000 TL'nin 110.000 TL'si için 16.500 TL, fazlası	%20
870.000 TL'nin 230.000 TL'si için 40.500 TL, fazlası	%27
3.000.000 TL'nin 870.000 TL'si için 213.300 TL, fazlası	%35
3.000.000 TL'dan fazlasının 3.000.000 TL'si için 958.800 TL, fazlası	%40

2023 YILI KAZANÇLARINA UYGULANACAK GELİR VERGİSİ TARİFESİ

2023 Yılında Elde Edilecek Ücret Dışındaki Gelirlere Uygulanacak Tarife

70.000 TL'na kadar	%15
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	%20
370.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL, fazlası	%27
1.900.000 TL'nin 370.000 TL'si için 85.900 TL, fazlası	%35
1.900.000 TL'dan fazlasının 1.900.000 TL'si için 621.400 TL, fazlası	%40

2023 Yılında Elde Edilen Ücret Gelirlerine Uygulanacak Tarife

70.000 TL'na kadar	%15
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	%20
550.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL, fazlası	%27
1.900.000 TL'nin 550.000 TL'si için 134.500 TL, fazlası	%35
1.900.000 TL'dan fazlasının 1.900.000 TL'si için 607.000 TL, fazlası	%40

XXIX. PRATİK BİLGİLER

AYLIK ENGELLİLİK İNDİRİMİ TUTARLARI

Aylık engelli indirim tutarları	2024	2023	2022
1. derece engelliler için	6.900	4.400	2.000
2. derece engelliler için	4.000	2.600	1.170
3. derece engelliler için	1.700	1.100	500

BAZI MENKUL SERMAYE İRATLARINDA İNDİRİM (Enflasyondan Arındırma) ORANI

YILLAR	İNDİRİM ORANI
2023	%352,38
2022	%677,67
2021	%2,17
2020	%85,1

2018, 2019, 2022 ve 2023 takvim yıllarında elde edilen menkul sermaye iratlarından, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde sayılan her nevi tahvil ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler indirim oranının birden büyük olması dolayısıyla beyan edilmeyecektir.

TEVKİFATA VE İSTİSNAYA KONU OLMAYAN MSİ VE GMSİ BEYAN SINIRI

YILLAR	İSTİSNA TUTARLARI
2024	13.000 TL
2023	8.400 TL
2022	3.800 TL
2021	2.800 TL

TEVKİFATA TABİ MSİ VE GMSİ BEYAN SINIRI

YILLAR	İSTİSNA TUTARLARI
2024	230.000 TL
2023	150.000 TL
2022	70.000 TL
2021	53.000 TL

DEĞER ARTIŞ KAZANÇLARINDA İSTİSNA TUTARI

YILLAR	İSTİSNA TUTARLARI
2024	87.000 TL
2023	55.000 TL
2022	25.000 TL
2021	19.000 TL

XXIX. PRATİK BİLGİLER

ARIZİ KAZANÇLAR İSTİSNA TUTARI

YILLAR	İSTİSNA TUTARLARI
2024	200.000 TL
2023	129.000 TL
2022	58.000 TL
2021	43.000 TL

VERGİ USUL KANUNA GÖRE SENETLERİN VE ÇEKLERİN REESKONT İŞLEMLERİNDE KULLANILACAK T.C.M.B. FAİZ ORANI

Tarihler	Oran
23.12.2023 ve sonrası	44,25%
01.12.2023 - 22.12.2023	41,75%
01.11.2023 - 30.11.2023	36,75%
28.09.2023 - 31.10.2023	31,75%
01.09.2023 - 27.09.2023	26,75%
24.06.2023 - 31.08.2023	16,75%

Not: 238 No.lu VUK Genel Tebliği uyarınca, senetlerde faiz oranı belirtilmemişse, reeskont işleminde TCMB'nin "kısa vadeli avans işlemleri"nde uyguladığı faiz oranı esas alınacaktır.

DÖNEMLER İTİBARIYLA "BRÜT" ASGARİ ÜCRET

Dönemi	Tutar
01.01.2024-31.12.2024	20.002,50 TL
01.07.2023-31.12.2023	13.414,50 TL
01.01.2023-30.06.2023	10.008,00 TL
01.07.2022-31.12.2022	6.471,00 TL
01.01.2022-30.06.2022	5.004,00 TL
01.01.2021-31.12.2021	3.577,50 TL

XXIX. PRATİK BİLGİLER

DÖNEMLER İTİBARIYLA SİGORTA PRİMİNE ESAS ÜCRET TAVAN VE TABAN TUTARLARI

SPEK TABANI		SPEK TAVANI	
01.01.2024-31.12.2024 Dönemi	20.002,50 TL	01.01.2024-31.12.2024 Dönemi	150.018,90 TL
01.07.2023-31.12.2023 Dönemi	13.414,50 TL	01.07.2023-31.12.2023 Dönemi	100.608,90 TL
01.01.2023-30.06.2023 Dönemi	10.008,00 TL	01.01.2023-30.06.2023 Dönemi	75.060,00 TL
01.07.2022-31.12.2022 Dönemi	6.471,00 TL	01.07.2022-31.12.2022 Dönemi	48.532,50 TL
01.01.2022-30.06.2022 Dönemi	5.004,00 TL	01.01.2022-30.06.2022 Dönemi	37.530,00 TL
01.01.2021-31.12.2021 Dönemi	3.577,50 TL	01.01.2021-31.12.2021 Dönemi	26.831,40 TL

VERGİDEN İSTİSNA YEMEK PARASI TUTARI

YILLAR	İSTİSNA TUTARLARI
2024	170,00 TL
2023	110,00 TL
01.07.2022 - 31.12.2022	51,00 TL
01.01.2022 - 30.06.2022	34,00 TL
2021	25,00 TL

(*) Yukarıda yer verilen tutarlar KDV hariç rakamlardır.

VERGİDEN İSTİSNA YOL PARASI TUTARI

YILLAR	İSTİSNA TUTARLARI
2024	88,00 TL
2023	56,00 TL
01.07.2022 - 31.12.2022	25,50 TL
01.01.2022-30.06.2022	17,00 TL
2021	13,00 TL

İşverenlerce taşıma hizmeti (personel servisi) verilmeyen durumlarda, çalışılan günlere ait bir günlük ulaşım bedelinin yasal haddi aşmaması ve buna ilişkin ödemenin toplu taşıma kartı, bileti veya bu amaçla kullanılan ödeme araçlarının temini şeklinde yapılması şarttır. Ödemenin bu tutarı aşması hâlinde aşan kısım ile hizmet erbabına ulaşım bedeli olarak nakden yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir. (GVK Madde 23/10'da düzenlenen bu istisna, 01.01.2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir.)

XXIX. PRATİK BİLGİLER

SİGORTA PRİMİNE TABİ TUTULMAYACAK YEMEK PARASI İLE AİLE, ÇOCUK ZAMMI VE ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI PRİMİ VE BİREYSEL EMEKLİLİK KATKI PAYI TUTARLARI

Dönemler	Yemek Parası (Günlük)	Çocuk Zammı (Aylık) (En çok 2 çocuk için)	Aile Zammı (Aylık)	Özel Sigorta/ BES Primi – Katkı Payı
01.01.2024-31.12.2024 Dönemi	117,27 TL	800,10 TL	2.000,25 TL	6.000,75 TL
01.07.2023-31.12.2023 Dönemi	89,90 TL	536,58 TL	1.341,45 TL	4.024,35 TL
01.01.2023-30.06.2023 Dönemi	82,89 TL	200,16 TL	1.000,80 TL	3.002,40 TL
01.07.2022-31.12.2022 Dönemi	77,23 TL	129,42 TL	647,10 TL	1.941,30 TL
01.01.2022-30.06.2022 Dönemi	73,03 TL	100,08 TL	500,40 TL	1.501,20 TL
01.01.2021-31.12.2021 Dönemi	69,23 TL	71,55 TL	357,75 TL	1.073,25 TL
01.01.2019-30.06.2019	65,30 TL	32,65 TL	01.01.2019-30.06.2019	65,30 TL
01.07.2018-31.12.2018	58,97 TL	29,49 TL	01.07.2018-31.12.2018	58,97 TL
01.01.2018-30.06.2018	54,28 TL	27,14 TL	01.01.2018-30.06.2018	54,28 TL

GELİR VERGİSİNDEN İSTİSNA ÇOCUK YARDIMI TUTARLARI

Dönemler	İstisna Tutarı (0-6 Yaş)	İstisna Tutarı (7 yaş ve üzeri)
01.01.2024-31.12.2024	380,44 TL	190,22 TL
01.07.2023-31.12.2023	254,90 TL	127,45 TL
01.01.2023-30.06.2023	216,84 TL	108,42 TL
01.07.2022-31.12.2022	166,80 TL	83,40 TL
01.01.2022-30.06.2022	117,72 TL	58,86 TL
01.07.2021-31.12.2021	89,90 TL	44,95 TL
01.01.2021-31.06.2021	82,89 TL	41,45 TL

XXIX. PRATİK BİLGİLER

GELİR VERGİSİNDEN İSTİSNA TUTULACAK KIDEM TAZMİNATI TAVANI

Tarihler	Tutar
01.01.2024 - 30.06.2024	35.058,58 TL
01.07.2023 - 31.12.2023	23.489,83 TL
01.01.2023 - 30.06.2023	19.982,83 TL
01.07.2022 - 31.12.2022	15.371,40 TL
01.01.2022 - 30.06.2022	10.848,59 TL
01.07.2021 - 31.12.2021	8.284,51 TL
01.01.2021 - 30.06.2021	7.638,96 TL

FATURA DÜZENLEME SINIRI VE GİDER YAZILABİLECEK SABİT KIYMETLERDE ÜST SINIR (Amortisman Sınırı)

YILLAR	İSTİSNA TUTARI
2024	6.900 TL
2023	4.400 TL
2022	2.000 TL
2021	1.500 TL

EMLAK VERGİSİ ORANLARI

	Konut	İşyeri	Arsa	Arazi
Normal Yörelere	Binde 1	Binde 2	Binde 3	Binde 1
Büyükşehir Sınırları ve Mücavir Alanlar İçin	Binde 2	Binde 4	Binde 6	Binde 2

KONUT KİRA GELİRLERİNDE VERGİDEN İSTİSNA TUTULACAK TUTAR

Yıllar	İstisna Tutarı
2024	33.000 TL
2023	21.000 TL
2022	9.500 TL
2021	7.000 TL

(*) Ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar ile istisna haddinin üzerinde hasılat elde edenlerden, beyanı gerekip gerekmediğine bakılmaksızın ayrı ayrı veya birlikte elde ettiği ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlarının gayri safi tutarları toplamı 103. maddede yazılı tarifenin üçüncü diliminde ücret gelirleri için yer alan tutarı (2020 yılı için 180.000 TL) (2021 yılı için 190.000 TL) (2022 yılı için 250.000 TL) (2023 yılı için 370.000 TL) (2024 yılı için 870.000 TL) aşanlar bu istisnadan faydalanamazlar.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

BEYANNAMELERİN MESLEK MENSUBUNA (SMMM) İMZALATILMASI ZORUNLULUĞUNA DAİR YASAL LİMİTLER

YILLAR	AKTİF TOPLAMI	NET SATIŞLAR	YILLAR
2013	5.799.000	11.594.000	2014 Yılında
2014	6.385.000	12.766.000	2015 Yılında
2015	6.741.000	13.478.000	2016 Yılında
2016	6.999.000	13.994.000	2017 Yılında
2017	8.012.000	16.019.000	2018 Yılında
2018	9.913.000	19.820.000	2019 Yılında
2019	12.151.000	24.295.000	2020 Yılında
2020	13.258.000	26.508.000	2021 Yılında
2021	18.057.000	36.104.000	2022 Yılında
2022	40.254.000	80.487.000	2023 Yılında
2023	63.786.000	127.539.000	2024 Yılında

2023 yılı aktif toplamı 63.786.000 TL'yi ve net satışları toplamı 127.539.000 TL'yi aşmayan mükellefler 2024 yılında vergi beyannamelerini SMMM meslek mensubuna imzalatmak zorundadırlar.

Not-1) Aktif toplam ve net satış bilgileri birlikte dikkate alınacaktır. Her iki tutarda da yasal limitlerin altında olanlar beyannamelerini (KDV, Muhtasar, Geçici Vergi ve Yıllık Gelir ve Kurumlar) SMMM'e imzalatmak zorundadırlar.

Not-2) Yasal limitlerden **herhangi birini aşanlar**, vergi beyannamelerini SMMM'e imzalatma zorunluluğundan çıkmaktadır. Bu mükellefler dilemeleri takdirinde YMM ile "tam tasdik" sözleşmesi yapabilirler.

Not-3) Yasal limitlerin altında kalan mükellefler, aynı zamanda YMM ile tam tasdik anlaşması yapmışlarsa, vergi beyannamelerini ayrıca SMMM'e imzalatmak zorunda değildirler.

(*) Yukarıda yer verilen "imzalatma" kavramı, e-beyanname uygulaması sonrasında beyannamelerin SMMM tarafından (SMMM'nin kullanıcı adı ve şifresi ile) gönderilmesi şeklinde anlaşılmalıdır.

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Y.D.O. (%)	7,71	10,26	7,8	3,93	10,11	5,58	3,83

YILLAR	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Y.D.O. (%)	14,47	23,73	22,58	9,11	36,20	122,93	58,46

ASGARİ YILLIK ÜCRETİ İZİN SÜRELERİ

Hizmet Süresi	Yıllık İzin Süresi
1 yıldan 5 yıla kadar (5 yıl dahil) olanlar	14 iş günü
5 yıldan fazla 15 yıldan az olanlar	20 iş günü
15 yıl (dahil) ve daha fazla olanlar	26 iş günü

XXIX. PRATİK BİLGİLER

İŞ KANUNU BİLDİRİM (İHBAR) SÜRELERİ

İŞ KANUNU'NA GÖRE DİKKATE ALINACAK BİLDİRİM SÜRELERİ (İHBAR SÜRESİ/İHBAR TAZMİNATI)		
HİZMET (ÇALIŞMA) SÜRESİ	BİLDİRİM SÜRESİ	İHBAR TAZMİNATI TUTARI
6 aydan az çalışmış işçi	2 hafta	2 haftalık ücreti
6 ay - 1,5 yıl arası çalışmış işçi	4 hafta	4 haftalık ücreti
1,5 yıl - 3 yıl arası çalışmış işçi	6 hafta	6 haftalık ücreti
3 yıldan fazla çalışmış işçi	8 hafta	8 haftalık ücreti

2024 YILINDA UYGULANACAK VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ TARİFESİ

Matrah	Verginin Oranı (%)	
	Veraset Yoluyla İntikallerde	İvazsız İntikallerde
İlk 1.700.000 TL için	1	10
Sonra gelen 4.000.000 TL için	3	15
Sonra gelen 8.700.000 TL için	5	20
Sonra gelen 17.000.000 TL için	7	25
Matrahın 31.400.000 TL'yi aşan bölümü için	10	30

Not: Bir şahısa ana, baba, eş ve çocuklarından (evlatlıktan evlat edinenlere ivazsız intikaller hariç) ivazsız mal intikali halinde vergi, ivazsız intikallere ilişkin tarifede yer alan oranın yarısı uygulanarak hesaplanır.

2024 YILINDA VERASET VE İNTİKAL VERGİSİNDEN İSTİSNA TUTARLAR

İSTİSNA KONUSU	2022 İSTİSNA TUTARI
Evlatlıklar dahil, füruğ ve eşten her birine isabet eden miras hisselerinde	1.609.552 TL
Füruğ bulunmaması halinde eşe isabet eden miras hissesinde	3.221.082 TL
İvazsız suretle meydana gelen intikallerde	37.059 TL
Para ve mal üzerine düzenlenen yarışma ve çekilişlerde kazanılan ikramiyeler ile 14.03.2007 tarih ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da tanımlanan şans oyunlarından kazanılan ikramiyelerde	37.059 TL

XXIX. PRATİK BİLGİLER

Yİ-ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ (Yİ-ÜFE)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2006	123,51	123,83	124,14	126,54	130,05	135,28	136,45	135,43	135,11	135,73	135,33	135,16
2007	135,09	136,37	137,70	138,80	139,34	139,19	139,28	140,47	141,90	141,71	142,98	143,19
2008	143,80	147,48	152,16	159,00	162,37	162,90	164,93	161,07	159,63	160,54	160,49	154,80
2009	155,16	156,97	157,43	158,45	158,37	159,86	158,74	159,40	160,38	160,84	162,92	163,98
2010	164,94	167,68	170,94	174,96	172,95	172,08	171,81	173,79	174,67	176,78	176,23	178,54
2011	182,75	185,90	188,17	189,32	189,61	189,62	189,57	192,91	195,89	199,03	200,32	202,33
2012	203,10	202,91	203,64	203,81	204,89	201,83	201,20	201,71	203,79	204,15	207,54	207,29
2013	206,91	206,65	208,33	207,27	209,34	212,39	214,50	214,59	216,48	217,97	219,31	221,74
2014	229,10	232,27	233,98	234,18	232,96	233,09	234,79	235,78	237,79	239,97	237,65	235,84
2015	236,61	239,46	241,97	245,42	248,15	248,78	247,99	250,43	254,25	253,74	250,13	249,31
2016	250,67	250,16	251,17	252,47	256,21	257,27	257,81	258,01	258,77	260,94	266,16	274,09
2017	284,99	288,59	291,58	293,79	295,31	295,52	297,65	300,18	300,90	306,04	312,21	316,48
2018	319,60	328,17	333,21	341,88	354,85	365,60	372,06	396,62	439,78	443,78	432,55	422,94
2019	424,86	425,26	431,98	444,85	456,74	457,16	452,63	449,96	450,55	451,31	450,97	454,08
2020	462,42	464,64	468,69	474,69	482,02	485,37	490,33	501,85	515,13	533,44	555,18	568,27
2021	583,38	590,52	614,93	641,63	666,79	693,54	710,61	730,28	741,58	780,45	858,43	1022,25
2022	1129,03	1210,60	1321,90	1423,27	1548,01	1652,75	1738,21	1780,05	1865,09	2011,13	2026,08	2021,19
2023	2105,17	2138,04	2147,44	2164,44	2179,02	2320,72	2511,75	2659,60	2749,98	2803,29	2882,04	2.915,02

XXIX. PRATİK BİLGİLER

ÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ (TÜFE)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2003	94,77	96,23	98,12	99,09	100,04	100,12	99,93	100,09	101,44	102,38	103,68	104,12
2004	104,81	105,35	106,36	106,89	107,35	107,21	107,72	108,54	109,57	112,03	113,50	113,86
2005	114,49	114,51	114,81	115,63	116,69	116,81	116,14	117,13	118,33	120,45	122,14	122,65
2006	123,57	123,84	124,18	125,84	128,20	128,63	129,72	129,15	130,81	132,47	134,18	134,49
2007	135,84	136,42	137,67	139,33	140,03	139,69	138,67	138,70	140,13	142,67	145,45	145,77
2008	146,94	148,84	150,27	152,79	155,07	154,51	155,40	155,02	155,72	159,77	161,10	160,44
2009	160,90	160,35	162,12	162,15	163,19	163,37	163,78	163,29	163,93	167,88	170,01	170,91
2010	174,07	176,59	177,62	178,68	178,04	177,04	176,19	176,90	179,07	182,35	182,40	181,85
2011	182,60	183,93	184,70	186,30	190,81	188,08	187,31	188,67	190,09	196,31	199,70	200,85
2012	201,98	203,12	203,96	207,05	206,61	204,76	204,29	205,43	207,55	211,62	212,42	213,23
2013	216,74	217,39	218,83	219,75	220,07	221,75	222,44	222,21	223,91	227,94	227,96	229,01
2014	233,54	234,54	237,18	240,37	241,32	242,07	243,17	243,40	243,74	248,37	248,82	247,72
2015	250,45	252,24	255,23	259,39	260,85	259,51	259,74	260,78	263,11	267,20	268,98	269,54
2016	274,44	274,38	274,27	276,42	278,02	279,33	282,58	281,76	282,27	286,33	287,81	292,54
2017	299,74	302,17	305,24	309,23	310,61	309,78	310,24	311,85	313,88	320,40	325,18	327,41
2018	330,75	333,17	336,48	342,78	348,34	357,44	359,41	367,66	390,84	401,27	395,48	393,88
2019	398,07	398,71	402,81	409,63	413,52	413,63	419,24	422,84	427,04	435,59	437,25	440,50
2020	446,45	448,02	450,58	454,43	460,62	465,84	468,56	472,61	477,21	487,38	498,58	504,81
2021	513,30	517,96	523,53	532,32	537,05	547,48	557,36	563,60	570,66	584,32	604,84	686,95
2022	763,23	799,93	843,64	904,79	931,76	977,90	1001,03	1015,65	1046,89	1084,00	1115,26	1128,45
2023	1203,48	1241,33	1269,75	1300,04	1300,60	1351,59	1479,84	1614,31	1691,04	1749,11	1806,50	1.859,38

GEÇİKME ZAMMI ORANLARI

Dönemler	Gecikme Zammı Oranı (Aylık)
21.04.2006 - 18.11.2009	%2,5
19.11.2009 - 18.10.2010	%1,95
19.10.2010 - 04.09.2018	%1,40
05.09.2018 - 30.06.2019	%2
01.07.2019 - 01.10.2019	%2,5
02.10.2019 - 29.12.2019	%2
30.12.2019 - 20.07.2022	%1,6
21.07.2022 - 13.11.2023	%2,50
14.11.2023 ve sonrası	%3,50

XXIX. PRATİK BİLGİLER

TECİL FAİZİ ORANLARI

Dönemler	Faiz Oranı (Aylık)
28.04.2006 – 20.11.2009	%2
21.11.2009 – 20.10.2010	%1,583
21.10.2010 – 05.09.2018	%1
06.09.2018 – 24.10.2019	%1,833
25.10.2019 – 29.12.2019	%1,5833
30.12.2019 – 20.07.2022	%1,25
21.07.2022 – 13.11.2023	%2
14.11.2023 ve sonrası	%3
14.11.2023 ve sonrası	

50 VE DAHA FAZLA İŞÇİ ÇALIŞTIRILAN İŞYERLERİ İÇİN ZORUNLU İSTİHDAM ORANLARI

	Özel Sektör (%)	Kamu Sektörü (%)
Engelli Oranı	3	4
Eski Hükümlü Oranı	0	2
Terör Mağduru	0	2

5510 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SİGORTA PRİM ORANLARI

4/a Kapsamında Sigortalıların Prim Oranları			
Sigorta Kolları	Sigortalı Payı (%)	İşveren Payı (%)	Toplam (%)
Kısa vadeli sigorta kolları primi	0	2	2
Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi	9	11	20
Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi (Fiili hizmet zammı uygulanan işyerleri için)	9	12 ilâ 14	21 ilâ 23
Genel sağlık sigortası primi	5	7,5	12,5
Toplam	14	20,5 ilâ 23,5	34,5 ilâ 37,5

XXIX. PRATİK BİLGİLER

4/a Kapsamında Çalışan Emeklilerin SGDP Oranları			
Sigorta Kolları	Sigortalı Payı (%)	İşveren Payı (%)	Toplam (%)
Sosyal Güvenlik Destek Primi Oranı	7,5	22,5	30
Kısa Vadeli Sigorta Kolları Primi	0	2	2
Toplam	7,5	24,5	32

4/b Kapsamında Sigortalıların Prim Oranları	
Sigorta Kolları	Toplam (%)
Kısa vadeli sigorta kolları primi	2
Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi	20
Genel sağlık sigortası primi	12,5
Toplam	34,5

İsteğe Bağlı Sigortalıların Prim Oranları	
Sigorta Kolları	Toplam (%)
Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi	20
Genel sağlık sigortası primi	12
Toplam	32

4/b Kapsamında Çalışan Emeklilerin SGDP Oranları			
SGDP Kesintisine Tabi Emekli Aylığı	2009 Yılında (%)	2010 Yılında (%)	2011 Yılından İtibaren (%)
4/b (Bağ-Kur) sigortalılarına ilgili yılı Ocak ayına ödenen en yüksek yaşlılık aylığını geçmemek üzere; emekli aylığı üzerinden	13	14	15

İŞSİZLİK SİGORTASI PRİMLERİ

Sigortalı Payı	İşveren Payı	Devlet Katkı Payı
%1	%2	%1

XXIX. PRATİK BİLGİLER

TÜRK TİCARET KANUNU'NDA KABAHAT OLARAK TANIMLANAN FİİLLER VE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI

	Kabahat olarak tanımlanan fiil	İdari Para Cezası Tutarları (TL)			
		2021	2022	2023	2024
1	Tescil ve kayıt için gerçeğe aykırı beyanda bulunulması	5.115	6.966	15.529	24.607
2	Tacirin, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmaması ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamaması	5.115	6.966	15.529	24.607
3	Tescil edilen ticaret unvanının, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılmaması	5.115	6.966	15.529	24.607
4	Ticari mektuplarda ve ticari defterlerin dayanağını oluşturan belgelerde ticaret unvanının, işletmenin merkezinin, ticaret sicili numarasının ve şirket internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi ise internet sitesi adresinin gösterilmemesi, internet sitesi yükümlülüğü olan sermaye şirketlerince bu bilgilerin internet sitesine konulmaması	5.115	6.966	15.529	24.607
5	İnternet sitesi kurma yükümlülüğü olan anonim şirketlerin; yönetim kurulu başkan ve üyelerinin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarını, limited şirketlerin; müdürlerinin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarını, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin de yöneticilerinin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarını, internet sitelerinde yayımlamamaları	5.115	6.966	15.529	24.607
6	Tacirin, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren onbeş gün içinde, ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını tescil ve ilan ettirmemesi	5.115	6.966	15.529	24.607
7	Tacirin kullanacağı ticaret unvanını ve bunun altına atacağı imzayı, notere onaylattırdıktan sonra sicil müdürlüğüne vermemesi, tacir tüzel kişi ise, unvanla birlikte onun adına imzaya yetkili kimselerin imzalarının notere onaylatılarak sicil müdürlüğüne verilmemesi	5.115	6.966	15.529	24.607
8	Merkezi Türkiye'de bulunan ticari işletmelerin şubelerinin, açıldıkları günden itibaren onbeş gün içinde kendilerini ve seçtikleri ticaret unvanını buldukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan ettirmemeleri, şube adına temsile yetkili kişilerin imzalarını notere onaylattıktan sonra sicil müdürlüğüne vermemeleri,	5.115	6.966	15.529	24.607

XXIX. PRATİK BİLGİLER

9	Merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubelerinin, açıldıkları günden itibaren onbeş gün içinde kendilerini ve seçtikleri ticaret unvanını buldukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan ettirmemeleri, şube adına temsile yetkili kişilerin imzalarını notere onaylattıktan sonra sicil müdürüne vermemeleri, yerleşim yeri Türkiye'de bulunan tam yetkili bir ticari mümessil atamamaları	5.115	6.966	15.529	24.607
10	Gerçek kişi tacirin ticaret unvanındaki adının ve soyadının kısaltılarak yazılması	5.115	6.966	15.529	24.607
11	Kollektif şirketin ticaret unvanında, bütün ortakların veya ortaklardan en az birinin adı ve soyadıyla şirketin ve türünü gösterecek bir ibareye yer verilmemesi	5.115	6.966	15.529	24.607
12	Adi veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ticaret unvanlarında, komandite ortaklardan en az birinin adının ve soyadının, şirketin ve türünün gösterilmemesi, bu şirketlerin ticaret unvanlarında komanditer ortakların adları ve soyadlarına yer verilmesi	5.115	6.966	15.529	24.607
13	Anonim, limited ve kooperatif şirketlerin, ticaret unvanlarında işletme konusunun gösterilmemesi, ticaret unvanlarında, "anonim şirket", "limited şirket" ve "kooperatif" kelimelerinin bulunmaması, bu şirketlerin ticaret unvanında, gerçek bir kişinin adı veya soyadı yer aldığı takdirde, şirket türünü gösteren ibarelerin, baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak yazılması	5.115	6.966	15.529	24.607
14	Ticari işletmeye sahip olan dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanlarında adlarının bulunmaması, donatma iştirakinin ticaret unvanında, ortak donatanlardan en az birinin adı ve soyadının veya deniz ticaretinde kullanılan geminin adının yer almaması, ticaret unvanındaki soyadların ve geminin adının kısaltılması, ticaret unvanında donatma iştirakinin belirtilmemesi	5.115	6.966	15.529	24.607
15	Bir ticaret unvanına Türkiye'nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde, ek yapılmaması	5.115	6.966	15.529	24.607
16	Her şubenin, kendi merkezinin ticaret unvanını, şube olduğunu belirterek kullanmaması	5.115	6.966	15.529	24.607
17	Merkezi yabancı ülkede bulunan bir işletmenin Türkiye'deki şubesinin ticaret unvanında, merkezin ve şubenin bulunduğu yerlerin ve şube olduğunun gösterilmemesi	5.115	6.966	15.529	24.607
18	İşletme adının tescil ve ilan ettirilmemesi	5.115	6.966	15.529	24.607

XXIX. PRATİK BİLGİLER

19	Defterlerin üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulmaması	10.242	13.949	31.096	49.275
20	İşletme faaliyetlerinin oluşumunun ve gelişmesinin defterlerden izlenememesi	10.242	13.949	31.096	49.275
21	Tacirin, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamaması	10.242	13.949	31.096	49.275
22	Ticari defterlerin açılış veya kapanış onaylarının yaptırılmaması	10.242	13.949	31.096	49.275
23	Defterlerin Türkçe tutulmaması	10.242	13.949	31.096	49.275
24	Defterlerde, kısaltmaların, harflerin, rakamların ve sembollerin kullanılması halinde bunların anlamlarının açıkça belirtilmemesi	10.242	13.949	31.096	49.275
25	Defterlere yazımların ve diğer gerekli kayıtların eksiksiz doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılmaması	10.242	13.949	31.096	49.275
26	Defterlere yapılan bir kaydın, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilmesi ve değiştirilmesi	10.242	13.949	31.096	49.275
27	Defterlerde, kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmelerin yapılması	10.242	13.949	31.096	49.275
38	Defterlerin ve diğer kayıtların elektronik ortamda tutulması durumunda, bu bilgilerin her zaman kolaylıkla okunmasının temin edilmemiş olması	10.242	13.949	31.096	49.275
29	Hileli envanter çıkarılması	10.242	13.949	31.096	49.275
30	Elektronik ortamda saklanan belgelerin ibraz edilememesi	10.242	13.949	31.096	49.275
31	Finansal tabloların, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan muhasebe standartlarına göre düzenlenmemesi	10.242	13.949	31.096	49.275

XXIX. PRATİK BİLGİLER

2024 TAKVİM YILINDA KULLANILACAK (FİZİKİ/KAĞIT ORTAMINDAKİ) TİCARİ DEFTERLERİN TASDİK ZAMANLARI

Defterin Türü	Açılış Tasdiki	Onay Yenileme (Ara Tasdik) (***)	Kapanış Tasdiki
Yevmiye Defteri	02.01.2024'ye kadar	31.01.2024'e kadar	01.07.2024'e kadar
Defter-i Kebir	02.01.2024'ye kadar	31.01.2024'e kadar	Yoktur
Envanter Defteri	02.01.2024'ye kadar	31.01.2024'e kadar	Yoktur
Damga Vergisi Defteri	02.01.2024'ye kadar	31.01.2024'e kadar	Yoktur
Pay Defteri (*)	02.01.2024'ye kadar (*)	Yoktur	Yoktur
Yönetim Kurulu Karar Defteri	02.01.2024'ye kadar	31.01.2024'e kadar	31.01.2024'e kadar
Müdürler Kurulu Karar Defteri (**)	02.01.2024'ye kadar	31.01.2024'e kadar	31.01.2024'e kadar
Genel Kurul Toplantı ve Müzakere Defteri (*)	02.01.2024'ye kadar (*)	Yoktur	Yoktur

(Tablo hesap dönemi takvim yılı olan şirketlere göre hazırlanmıştır.)

(*) Yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ile yönetim kurulu karar defterinin açılış onaylarının her hesap dönemi için yapılması zorunludur.

Pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yaprakları bulunmak kaydıyla izleyen hesap dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilir. Onaya tabi defterlerin hesap dönemi içinde dolması dolayısıyla veya başka sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olanlar ya da yıl içinde kurulan şirketler bu defterlerine kullanmaya başlamadan önce açılış onayı yaptırmak zorundadırlar.

(**) Limited şirketlerde müdür veya müdürler kurulunun şirket yönetimi ile ilgili olarak aldığı kararlar genel kurul toplantı ve müzakere defterine kaydedilebileceği gibi ayrı bir müdürler kurulu karar defteri de tutulabilir. Müdürler kurulu karar defterinin tutulması halinde açılış ve kapanış onayları dahil olmak üzere yönetim kurulu karar defterine ilişkin hükümler uygulanır. Ayrı bir müdürler kurulu karar defteri tutulması halinde müdür veya müdürler kurulu kararları genel kurul toplantı ve müzakere defterine kaydedilemez.

(***) Yönetim kurulu karar defteri, yevmiye defteri, envanter defteri ve defteri kebir yeterli yaprakları bulunması halinde yeni hesap döneminin ilk ayı içerisinde onay yenilemek suretiyle kullanılmaya devam edilebilir.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

ELEKTRONİK DEFTER E-BERAT ALINMASI SÜRELERİ

Dönem	Aylık Yükleme Tercihinde Bulunulması Halinde	Geçici Vergi Dönemleri Bazında Yükleme Tercihinde Bulunulması Halinde	
Ocak	Nisan ayı sonu	Ocak-Şubat-Mart	Mayıs ayı sonu
Şubat	Mayıs ayı sonu		
Mart	Haziran ayı sonu		
Nisan	Temmuz ayı sonu	Nisan-Mayıs-Haziran	Ağustos ayı sonu
Mayıs	Ağustos ayı sonu		
Haziran	Eylül ayı sonu		
Temmuz	Ekim ayı sonu	Temmuz-Ağustos-Eylül	Kasım ayı sonu
Ağustos	Kasım ayı sonu		
Eylül	Aralık ayı sonu		
Ekim	Ocak ayı sonu	Ekim-Kasım-Aralık	Gelir veya Kurumlar Vergisi Beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar
Kasım	Şubat ayı sonu		
Aralık	Gelir veya Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin verileceği ayın sonuna kadar		

Dileyen mükellefler, **her hesap dönemine ilişkin ilk ayda** (hesap dönemi içinde işe başlayanlarda işe başlanılan ayda), **tercihlerini e-defter uygulaması aracılığıyla elektronik ortamda bildirmeleri şartıyla, her bir geçici vergi döneminin aylarına ait e-defter ve berat dosyalarını her ay için ayrı ayrı olmak üzere, ilgili olduğu geçici vergi dönemine ilişkin geçici vergi beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar** (son dönem geçici vergi dönemine ilişkin ayların defter ve berat dosyalarının gelir vergisi mükelleflerinde gelir vergisi beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar, kurumlar vergisi mükelleflerinde ise kurumlar vergisi beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar) oluşturma, NES veya Mali Mühürle imzalama/onaylama ve berat dosyalarını e-defter uygulamasına yükleyerek Başkanlıkça onaylı halini alma imkanından da yararlanabileceklerdir. **Tercihlerini yukarıda belirtilen süre içinde bildirmeyen** mükellefler defter ve berat dosyalarının ilgili olduğu ayı takip eden üçüncü ayın son gününe kadar, hesap dönemlerinin son ayına ait defter ve berat dosyaları, gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinin verildiği ayın son gününe kadar e-defterlerini oluşturarak ve beratlarını almakla yükümlü olacaklardır. Ayrıca yapılan tercih, tercih bildirim süresi içinde yapılan değişiklikler hariç olmak üzere, müteakip hesap dönemlerine ait tüm aylar için geçerli olacaktır. Tercihini geçici vergi dönemi bazında yapan mükelleflerden, defter ve berat dosyalarına ilişkin işlemlerini belirtilen sürede gerçekleştirilmeyenler hakkında cezai müeyyidelerin tayininde her bir ay, ayrı ayrı dikkate alınacaktır.

2019/Ocak döneminden itibaren e-defter beratlarına ilaveten “**Defter Raporu Beratı**” da alınması gerekmektedir. Berat alınmasına dair yukarıda yer verilen son sürelerin, hafta sonu, resmi tatil veya dini bayram günleri gibi normal şartlarda sürelerin işlemediği tarihlere denk gelmesi halinde, beratların bir sonraki ilk iş gününde de alınıp alınmayacağı mevzuatta net değildir. Berat alma süreleri VUK’da bir yasa hükmü olarak değil, genel tebliğ içinde düzenlenmiştir. Dolayısıyla VUK metninde yer alan defter tasdik süreleri ile yasal sürelerin işleyişine dair hükümlerin burada geçerli olup olmayacağı farklı yorumlara açıktır. Tavsiyemiz, olası bazı vergisel riskler ile karşılaşmamak için e-defterlerin yüklenmesi ve beratların alınması işlemlerinin son güne

XXIX. PRATİK BİLGİLER

birakılmaması; yukarıda tarihler herhangi bir tatil gününe denk geliyor olsa bile beratların yüklenmesi işleminin yapılması ve hatta tatil gününden önceki son iş gününde beratların yüklenmiş olmasıdır.

KDV TEVKİFAT (SORUMLU SIFATIYLA KDV) ORANLARI

KDV Tevkifatı konusunda son düzenleme 26.04.2014 tarihinde yayınlanan KDV Genel Uygulama Tebliği (KDVGUT) ile yapılmıştır. KDVGUT ile geçmiş yıllarda yayınlanmış tüm KDV Genel Tebliği yürürlükten kalkmıştır.

KDV TEVKİFATINA TABİ TESLİM VE HİZMETLER İLE KDVGUT BÖLÜM NUMARASI	TEVKİFAT ORANI (Hesaplanan KDV'nin)	TEVKİFAT YAPMAK ZORUNDA OLANLAR
<p>İkametgâhi, İşyeri, Kanuni Merkezi ve İş Merkezi Türkiye'de Bulunmayanlar Tarafından Yapılan İşlemler</p> <p>(Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.2.1.1 – Genel Olarak)</p> <p>(Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.2.1.2 - Katma Değer Vergisi Mükellefi Olmayan Gerçek Kişilere Elektronik Ortamda Sunulan Hizmetler)</p>	<p>Türkiye'deki alıcı tarafından sorumlu sıfatıyla hesaplanacak KDV'nin tamamı beyan edilecektir.</p>	<p>Teslim ve Hizmet İfası İşlemlerine Muhatap Olan Türkiye'deki Alıcılar</p>
<p>Serbest Meslek Faaliyeti Çerçevesinde Yapılan Teslim ve Hizmetler</p> <p>(GVK'nın 18. Maddesi Kapsamına Giren Teslim ve Hizmetler - Bunlardan Sadece GVK'nın 94. maddesinde Sayılanlara Yapılanlar)</p> <p>(Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.2.2)</p>	<p>Hizmeti satın alan alıcı tarafından sorumlu sıfatıyla hesaplanacak KDV'nin tamamı beyan edilecektir.</p>	<p>GVK'nın 94. Maddesinde Sayılan Kişi ve Kuruluşlar</p>
<p>Kiralama İşlemleri</p> <p>(GVK'nın 70. Maddesinde Sayılan Mal ve Hakların Kiralanması İşlemleri - <i>(İktisadi İşletmelere Dahil Olmayan Taşınmazlar Hariç)</i> (Kiraya verenin gerçek usulde KDV mükellefi olmadığı, ancak kiracının gerçek usulde KDV mükellefi olduğu hallerde)</p> <p>(Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.2.3)</p>	<p>Kiracı tarafından sorumlu sıfatıyla hesaplanacak KDV'nin tamamı beyan edilecektir.</p>	<p>1- Gerçek Usulde KDV Mükellefleri, 2- Gelir Vergisi Kanunu'na göre basit usulde vergilendirilenler (istisnadan vazgeçerek KDV mükellefi olmasalar dahi), banka ve sigorta şirketleri gibi faaliyetleri KDV'den istisna olan işletmeler, sadece KDV'ne tabi işlemlerinin bulunduğu dönemlerde KDV mükellefiyeti tesis ettirerek beyanname vermeleri uygun görülenler, 5018 sayılı Kanuna ekli cetvellerde yer alan idare, kurum ve kuruluşlar</p>

XXIX. PRATİK BİLGİLER

Reklam Verme İşlemleri (KDV mükellefiyeti olmayan; amatör spor kulüplerine, oyuncularının formalarında gösterilmek, şahıslara veya kuruluşlara ait bina, arsa, arazi gibi yerlerde duvarlara yazılmak, pano olarak yerleştirilmek, dergi, kitap gibi yazılı eserlerde yayınlanmak ve benzeri şekillerde verilen reklamlar) (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.2.4)	Alıcı tarafından sorumlu sıfatıyla hesaplanacak KDV'nin tamamı beyan edilecektir.	1- Reklam Hizmeti Alanlar 2- Gelir Vergisi Kanunu'na göre basit usulde vergilendirilenler (istisnadan vazgeçerek KDV mükellefi olmasalar dahi), banka ve sigorta şirketleri gibi faaliyetleri KDV'den istisna olan işletmeler, sadece KDV'ne tabi işlemlerinin bulunduğu dönemlerde KDV mükellefiyeti tesis ettirerek beyanname vermeleri uygun görülenler, 5018 sayılı Kanuna ekli cetvellerde yer alan idare, kurum ve kuruluşlar
Yapım İşleri ve Bu İşlerle Birlikte İfa Edilen Mühendislik-Mimarlık ve Etüt-Proje Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.1)	4/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) <i>KDV dahil 5.000.000 TL ve üzerindeki yapım işleri</i> 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Etüt, Plan-Proje, Danışmanlık, Denetim ve Benzeri Hizmetler (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.2)	9/10	Belirlenmiş Alıcılar (1)
Makine, Teçhizat, Demirbaş ve Taşıtlara Ait Tadil, Bakım ve Onarım Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.3)	7/10	Belirlenmiş Alıcılar (1)
Yemek Servis ve Organizasyon Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.4)	5/10	Belirlenmiş Alıcılar (1)
İşgücü Temin Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.5)	9/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Yapı Denetim Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.6)	9/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Fason Olarak Yaptırılan Tekstil ve Konfeksiyon İşleri, Çanta ve Ayakkabı Dikim İşleri ve Bu İşlere Aracılık Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.7)	7/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)

XXIX. PRATİK BİLGİLER

Turistik Mağazalara Verilen Müşteri Bulma/Götürme Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.8)	9/10	KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.)
Spor Kulüplerinin (Şirketleşenler dahil) Yayın, Reklam ve İsim Hakkı Gelirlerine Konu İşlemleri (Tebliğ Bölüm No: I/C. 2.1.3.2.9)	9/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Temizlik, Çevre ve Bahçe Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.10)	9/10	1- KDV Mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Taşımacılık Hizmetleri - Servis Taşımacılığı - Yük Taşımacılığı (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.11)	5/10 2/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Her Türlü Baskı ve Basım Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.12)	7/10	Belirlenmiş Alıcılar
Diğer Hizmetler <i>(KDV mükellefleri tarafından, 5018 sayılı Kanuna ekli cetveller kapsamındaki idare, kurum ve kuruluşlar, kanunla kurulan kamu kurum ve kuruluşları, döner sermayeli kuruluşlar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, kanunla kurulan veya tüzel kişiliği haiz emekli ve yardım sandıkları ile kalkınma ajanslarına ifa edilen ve Tebliğde özel olarak belirlenmeyen diğer bütün hizmet ifaları)</i> (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.13)	5/10	Tebliğde özel olarak belirlenmeyen diğer bütün hizmet ifalarında; - 5018 sayılı Kanuna ekli cetveller kapsamındaki idare, kurum ve kuruluşlar, - Kanunla kurulan kamu kurum ve kuruluşları, - Döner sermayeli kuruluşlar, - Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, - Bankalar, - Sigorta ve reasürans şirketleri, - Kanunla kurulan veya tüzel kişiliği haiz emekli ve yardım sandıkları ile - Kalkınma ajansları tarafından KDV tevkifatı yapılır.
Ticari Reklam Hizmetleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.2.15)	3/10	1-KDV Mükellefleri 2- Belirlenmiş Alıcılar
Külçe Metal Teslimleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.3.1)	7/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)

XXIX. PRATİK BİLGİLER

Bakır, Çinko, Alüminyum ve Kurşun Ürünlerinin Teslimi (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.3.2)	7/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Hurda ve Atık Teslimi (Metal, Plastik, Lastik, Kauçuk, Kağıt, Cam Hurda ve Atıkları ile Konfeksiyon Kırpıntılarının Teslimi) Bu malların teslimi KDV Kanunu 17/4-g maddesi gereğince KDV'den müstesnadır. Ancak, bu malların teslimi ile ilgili olarak aynı Kanunun (18/1) inci maddesine göre istisnadan vazgeçilmesi mümkündür. İstisnadan vazgeçilmesi halinde KDV tevkifatı uygulanacaktır. (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.3.3)	7/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Metal, Plastik, Lastik, Kauçuk, Kağıt ve Cam Hurda ve Atıklardan Elde Edilen Hammadde Teslimi (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.3.4)	9/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Pamuk, Tiftik, Yün ve Yapağı ile Ham Post ve Deri Teslimleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.3.5)	9/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Ağaç ve Orman ürünleri (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.3.6)	5/10	1- KDV mükellefleri (sadece sorumlu sıfatıyla KDV ödeyenler bu kapsama dahil değildir.) 2- Belirlenmiş Alıcılar (1)
Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü'ne Yapılan Teslimler (Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.3.7)	2/10	Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğüne yapılan ve Tebliğde özel olarak belirlenmeyen diğer bütün teslimlerde (su, elektrik, gaz, ısıtma, soğutma ve benzeri enerji kullanımları hariç) , söz konusu kurum tarafından (2/10) oranında KDV tevkifatı yapılır.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

<p>Demir-Çelik Ürünlerinin Teslimi Tevkifat kapsamına; cevherden, hurdadan veya diğer hammaddelerden üretilen demir-çelik ve alaşımlarından mamul her türlü uzun (çubuk, inşaat demiri, profil, kangal demir, filmaşın, tel, halat, hasır, boru, lama vb.) veya yassı (levha, sıcak haddelenmiş yassı ürünler, soğuk haddelenmiş yassı ürünler ve kaplanmış yassı ürünler vb.) demir-çelik ve alaşımı ürünler girmektedir. Demir-çelik ve alaşımlarından mamul eşya (kapı, kapı kolu, köşebent, vida, somun, vida soketi, dübel, kilit, çivi, flanş, maşon, dirsek, kanca, menteşe, yay, bilya, rulman, zincir vb.) teslimlerinde tevkifat uygulanmaz.</p> <p>(Tebliğ Bölüm No: I/C.2.1.3.3.8.)</p>	5/10	<p>Demir-çelik ve alaşımlarından mamul ürünlerin, ithalatçılar tarafından yapılan teslimleri ile münhasıran cevherden üretilenlerinin üreticiler tarafından ilk tesliminde tevkifat uygulanmaz, bu safhalardan sonraki el değiştirmelerde ise tevkifat uygulanır. Bununla birlikte, demir-çelik ve alaşımlarından mamul ürünlerin hurdadan, diğer hammaddelerden veya hurda, cevher ve diğer hammaddeler birlikte kullanılarak üretilmesi halinde bu ürünlerin ilk üreticilerinin teslimi dâhil her safhasındaki teslimlerinde tevkifat uygulanır.</p> <p>Ayrıca, demir-çelik ve alaşımlarından mamul ürünlerin payları Borsa İstanbul A.Ş.'de işlem gören şirketler tarafından tesliminde de tevkifat uygulanır.</p>
--	------	---

(1) Belirlenmiş Alıcılar (KDV mükellefi olsun olmasın):

- 5018 sayılı Kanuna ekli cetvellerde yer alan idare, kurum ve kuruluşlar, il özel idareleri ve bunların teşkil ettikleri birlikler, belediyelerin teşkil ettikleri birlikler ile köylere hizmet götürme birlikleri,
- Yukarıda sayılanlar dışındaki, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle kurulan kamu kurum ve kuruluşları,
- Döner sermayeli kuruluşlar,
- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,
- Kanunla kurulan veya tüzel kişiliği haiz emekli ve yardım sandıkları,
- Bankalar,
- Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri,
- Sendikalar ve üst kuruluşları,
- Vakıf üniversiteleri,
- Mobil elektronik haberleşme işletmecileri,
- Büyükşehir belediyelerinin su ve kanalizasyon idareleri,
- Kamu iktisadi teşebbüsleri (Kamu İktisadi Kuruluşları, İktisadi Devlet Teşekkülleri),
- Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar,
- Türkiye Varlık Fonu ile alt fonlara devredilen kuruluşlar,
- Organize sanayi bölgeleri ile menkul kıymetler, vadeli işlemler borsaları dahil bütün borsalar,
- Yarıdan fazla hissesi doğrudan yukarıda sayılan idare, kurum ve kuruluşlara ait olan (tek başına ya da birlikte) kurum, kuruluş ve işletmeler,
- Payları Borsa İstanbul (BİST) A.Ş.'de işlem gören şirketler.
- Kalkınma ve yatırım ajansları

XXIX. PRATİK BİLGİLER

(Okul aile birlikleri ve Sağlık Bakanlığı'na bağlı aile hekimliği kurumları bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.)

(2) Kısmi tevkifat uygulaması kapsamına giren her bir işlemin KDV dahil bedeli 2.000 TL'yi aşmadığı takdirde, hesaplanan KDV tevkifata tabi tutulmayacaktır. Sınırın aşılması halinde ise tutarın tamamı üzerinden tevkifat yapılacaktır. Tam tevkifat kapsamındaki işlemlerde ise tevkifat yapılması için bir limit söz konusu değildir. Tespit edilen tutarı aşan işlemlerde KDV tevkifatı zorunluluğundan kaçınmak amacıyla bedel parçalara ayrılamaz, aynı işleme ait bedellerin toplamı dikkate alınarak bu sınırın aşılması halinde tevkifat yapılır. Tam tevkifat kapsamındaki işlemlerde ise tevkifat yapılması için bir limit söz konusu değildir.

(3) Belirlenmiş alıcıların, kısmi tevkifat uygulaması kapsamındaki teslim ve hizmetlerinde hesaplanan KDV, alıcıların durumuna bakılmaksızın, tevkifata tabi tutulmayacaktır. Ancak, bu durum profesyonel spor kulüplerince (şirketleşenler dahil) belirlenmiş alıcılara yapılan teslim ve hizmetlerde geçerli değildir.

(4) KDV Kanunu'nun (11/1-c) ve geçici 17. maddeleri kapsamındaki teslimlerde ve KDV Kanunu uyarınca KDV'den istisna olan teslim ve hizmetlerde tevkifat söz konusu değildir.

(5) İade olarak talep edilecek tutar, işlemin bünyesine giren KDV değil, tevkif edilen KDV esas alınarak belirlenecektir. İadesi istenilecek KDV, hiçbir surette tevkifata tabi tutulan KDV'den fazla olmayacaktır.

(6) Tevkifat uygulamasından doğan KDV alacaklarının mükellefe iade edilebilmesi için, satıcının tevkifat uygulanmayan KDV tutarını 1 No.lu KDV Beyannamesi ile beyan etmiş olması, alıcının da yaptığı tevkifatla ilgili 2 No.lu KDV Beyannamesini vergi dairesine vermiş olması zorunlu olup, alıcı tarafından 2 No.lu beyanname ile beyan edilen ve tahakkuk ettirilen KDV'nin **ödenmiş olması şarttır.** (Danıştay 4. Dairesi E.2021/2647 sayılı 09.09.2021 tarihli kararında söz konusu değişiklik düzenlemesinin yürütmesinin durdurulmasına oybirliği ile karar vermiştir. Yürütmenin durdurulması kararı uyarınca, iade taleplerinin sonuçlandırılmasında 35 Sıra No.lu Tebliğ değişikliğinden önceki düzenleme hükümleri uygulanacak olup; alıcı tarafından 2 No.lu KDV beyannamesi ile beyan ve tahakkuk edilen KDV'nin ödenmiş olması şartı aranmayacaktır.) Genel bütçe

kapsamındaki idarelere yapılan işlemlerde hakedişin harcama yetkililerince onaylanmış olması yeterli olup, ayrıca beyan ve ödeme şartı aranmaz.

(7) Kısmi tevkifat uygulamasından kaynaklanan iade alacaklarının mahsuben iadesi, mükellefin kendisinin, ortaklık payı ile orantılı olmak üzere adi, kolektif ve komandit şirketlerde ortakların (komandit şirketlerde sadece komandite ortakların) ithalat sırasında uygulananlar dahil vergi borçları ile sosyal sigortalar prim borçları ve ferileri için söz konusu olabilecektir. Mahsup kapsamına, tevkifatla ilgili olarak verilen 2 No.lu KDV Beyannamesine göre tahakkuk eden vergiler de dahildir.

(8) Tevkifat uygulamasından kaynaklanan ve vergi inceleme raporuna göre sonuçlandırılan mahsuben iade taleplerinde, vergi inceleme raporu dışında diğer belgelerin tamamlanmış olması şartıyla standart iade talep dilekçesinin vergi dairesine verildiği tarih itibarıyla mahsup işlemi yapılır.

KDV Genel Uygulama Genel Tebliği'nin "I/C.2.1.3.1 – Kısmi Tevkifatın Mahiyeti ve Tevkifat Uygulayacak Alıcılar" başlıklı bölümünde aşağıdaki düzenleme yer almaktadır:

*"213 sayılı Kanuna göre, **mücbir sebebin başladığı tarihten sona erdiği tarihe kadar geçen sürede, mücbir sebepten yararlanan mükelleflerin vergi ödevleri ertelenmektedir. Bu kapsamda beyanname verme yükümlülükleri ileri tarihe ertelenen mükelleflerin, mücbir sebep halinde bulunduğu süre içerisinde kısmi tevkifat kapsamındaki alımlarında tevkifat uygulanmaz. Şu kadar ki, işleme taraf satıcı mükellefin de mücbir sebep kapsamında bulunması halinde, söz konusu alımlarda genel hükümler çerçevesinde tevkifat uygulamasına devam olunur."***

Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Yaptırılan Sağlık Tesislerine İlişkin İşletme Döneminde Sunulan Hizmetlerde KDV Tevkifatı Uygulaması

14.02.2020 tarih ve 31039 sayılı Resmi Gazete yayınlanan tebliğ ile KDV Genel Uygulama Tebliğinde yapılan düzenleme uyarınca, 6428 sayılı Kanun kapsamında yaptırılan sağlık tesislerine yönelik işletme döneminde alınan hizmetlere uygulanacak tevkifat oranları ile tevkifat uygulamasından doğan iade taleplerinde, bu hizmetlere aşağıdaki tabloda karşılık gelen işlem türlerinin dikkate alınması uygun görülmüştür.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

Sözleşmede Öngörülen Hizmet	Hizmeti Bilfiil İfa Eden Alt Yükleniciden Yapılacak Tevkifat		Hizmeti Bilfiil İfa Etmeyen Alt Yüklenicilerden Yapılacak Tevkifat Oranı	Yükleniciden Yapılacak Tevkifat Oranı
	İşlem Türü	Oran		
Yer ve Bahçe Bakım Hizmetleri	Temizlik, Çevre ve Bahçe Bakım Hizmetleri (I/C-2.1.3.2.10 bölümü)	9/10	Tevkifat Yok	5/10
İlaçlama Hizmetleri				
Çamaşır ve Çamaşırhane Hizmetleri				
Temizlik Hizmetleri				
Sterilizasyon ve Dezenfeksiyon Hizmetleri				
Atık Yönetimi Hizmetleri				
Hasta Yönlendirme ve Refakat/ Resepsiyon/Yardım Masası/ Taşıma Hizmetleri	İşgücü Temin Hizmetleri (Tebliğ'in I/C-2.1.3.2.5. bölümü)	9/10	Tevkifat Yok	5/10
Güvenlik Hizmetleri				
Otopark Hizmetleri				
Diğer Tıbbi Ekipman Destek Hizmeti	Makine, Teçhizat, Demirbaş ve Taşıtlara Ait, Tadil, Bakım ve Onarım Hizmetleri (Tebliğ'in I/C-2.1.3.2.3. bölümü)	Tevkifat Yok (*)	Tevkifat Yok	5/10
Mefruşat Hizmeti				
Yemek Hizmeti	Yemek Servis ve Organizasyon Hizmetleri (Tebliğ'in I/C-2.1.3.2.1. bölümü)	Tevkifat Yok (*)	Tevkifat Yok	5/10
Olağanüstü Bakım ve Onarım Hizmeti	Yapım İşleri (Tebliğ'in I/C-2.1.3.2.1. bölümü)	4/10	4/10	4/10
Bina ve Arazi Hizmetleri				
Laboratuvar Hizmeti		Tevkifat Yok	Tevkifat Yok	5/10
Görüntüleme Hizmeti				
Rehabilitasyon Hizmeti				
Ortak Hizmetler Yönetimi Hizmeti				
Hastane Bilgi Yönetim Hizmeti				

XXIX. PRATİK BİLGİLER

(*) Hizmetin, Tebliğin (I/C-2.1.3.1/b) ayrımında sayılanlara (belirlenmiş alıcılar) ifa edilmesi durumunda “İşlem Türü” dikkate alınarak tevkifat uygulanacaktır.

Sağlık tesislerine yönelik sunulan hizmetleri bilfiil ifa etmeyen alt yükleniciler tarafından düzenlenecek faturalarda (yapım işleri hariç) tevkifat uygulanmayacaktır. Ancak, yüklenici firma tarafından alt yükleniciler aracılığıyla temin edilen ve Sağlık Bakanlığı'na sunulan hizmetlere ilişkin Sağlık Bakanlığı tarafından Tebliğin (I/C-2.1.3.2.13.) bölümü kapsamında (5/10) oranında (yapım işlerinde (4/10) oranında) KDV tevkifatı yapılması gerekecektir.

Söz konusu hizmetlerin, alt yüklenicilerden temin edilmeksizin doğrudan yüklenici firma tarafından Sağlık Bakanlığı'na sunulması halinde, yukarıdaki tabloda bu hizmetlere karşılık gelen işlem türleri dikkate alınarak (işlem türü sütununda işlem türü belirlenmeyenler için Tebliğin (I/C-2.1.3.2.13.) bölümü kapsamında 5/10 oranında) tevkifat uygulanacaktır.

Örnek: Yüklenici (A) firması, işletmeye alınan sağlık tesisine yönelik alt yüklenici (B) firmasından temin etmek suretiyle Sağlık Bakanlığına güvenlik hizmeti vermektedir. Alt yüklenici (B) firması da bu hizmeti bir alt yüklenici (C) firmasından sağlamaktadır. Bu durumda, hizmeti bilfiil ifa eden (C) firması tarafından aracı (B) firmasına sunulan güvenlik hizmetinin, yukarıdaki tabloya göre “İşgücü Temin Hizmetleri” kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden, Tebliğin (I/C-2.1.3.2.5.) bölümünde yer alan şartların sağlanıp sağlanmadığına bakılmaksızın, bu hizmete ilişkin aracı (B) firması tarafından (9/10) oranında KDV tevkifatı uygulanacaktır. Aracı konumundaki (B) firması tarafından yüklenici (A) firması adına düzenlenecek faturada tevkifat uygulanmayacaktır. Yüklenici (A) firması tarafından Sağlık Bakanlığına düzenlenecek faturada ise Tebliğin (I/C-2.1.3.2.13.) bölümü uyarınca (5/10) oranında tevkifat uygulanacaktır.

YMM RAPORU İLE ALINABİLECEK KDV İADESİ ÜST LİMİTLERİ (TAM TASDİK SÖZLEŞMESİ İMZALAMAYANLAR İÇİN)

İade Hakkı Doğuran İşlem Kanun Maddesi	2024 Yılı*	2023 Yılı	2022 Yılı	2021 Yılı
11/1-a,11/1-c,13,14,15,17/4-s,	1.300.000	1.300.000	1.266.000	930.000
29/2	2.600.000	2.600.000	2.533.000	1.860.000
11/1-b (T.T. Sözleşmesi olsun ya da olmasın)	350.000	350.000	332.000	244.000

KDV iadelerinin YMM Tasdik Raporuna göre yapılmasında süresinde yapılmış tam tasdik sözleşmesi varsa üst iade sınırı bulunmamakta, süresinde yapılmış tam tasdik sözleşmesi yoksa üst sınır 1.300.000 TL'dir (01.01.2023 tarihinden itibaren). Kanunun 11/1-b maddesinden (Türkiye'de ikamet etmeyen yolculara yapılan satışlar) doğan iadelerde ise tam tasdik sözleşmesi olup olmadığına bakılmaksızın üst iade limiti (01.01.2023 tarihinden itibaren) 350.000 TL'dir. Süresinde düzenlenmiş tam tasdik sözleşmesi bulunan SDTŞ'lerin 61 No.lu Tebliğ kapsamındaki iade taleplerinde iade edilecek tutar, ortak bazında 350.000 TL'yi (01.01.2023 tarihinden itibaren) aşmamak kaydıyla iade talep edilen dönemde ortaklardan alınarak ihraç edilen mal bedellerine ilişkin KDV toplamı dikkate alınarak hesaplanacaktır.

* 46 Seri No.lu Tebliğine göre, Bakanlıkça özel bir belirleme yapılmadığı takdirde, Genel Tebliğde yer alan işlemlere ilişkin hadler 2023 yılı ve izleyen yıllarda artış olmaksızın devam edecektir.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

2024 YILI DAMGA VERGİSİ ORAN VE TUTARLARI

Damga Vergisine Tabi Kağıtlar	
I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkimnameler ve sulhnameler	(Binde 9,48)
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler	(Binde 1,89)
7. Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri	(Binde 0)
9. Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşmeler	(Binde 9,48)
10. 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında düzenlenen:	
a) Taksitle satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri	(Binde 0)
c) Devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri	(Binde 9,48)
ç) Paket tur sözleşmeleri	(Binde 9,48)
d) Abonelik sözleşmeleri	(Binde 9,48)
e) Mesafeli satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
11. 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında düzenlenen turist rehberliğine ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
12. 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Perakende elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)

XXIX. PRATİK BİLGİLER

13. 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
14. Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri	(Binde 0)
15. Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri kapsamında yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmeleri	(Binde 0)
16. Kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat işlerine ilişkin danışmanlık hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
17. Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1. Tahkimnameler	(467,20 TL)
2. Sulhnameler	(467,20 TL)
3. Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri (Belli parayı ihtiva edenler dahil)	(2.628,50 TL)
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	(467,20 TL)
2. İhale kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.	(Binde 5,69)
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar	
1. Ticari ve mütedavil senetler:	
a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	(160,30 TL)

XXIX. PRATİK BİLGİLER

ab) Rehin senedi (Varant)	(94,60 TL)
ac) İyda senedi	(14,70 TL)
ad) Taşıma senedi	(3,40 TL)
b) Konşimentolar	(94,60TL)
c)Deniz ödöncü senedi	(Binde 9,48)
d) İpotekli borç senedi, irat senedi	(Binde 9,48)
2. Ticari belgeler:	
a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	(160,30 TL)
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	(360,10 TL)
bb) Gelir tabloları	(171,90 TL)
bc) İşletme hesabı özetleri	(171,90 TL)
c) Barnameler	(14,70 TL)
d) Tasdikli manifesto nüshaları	(69,80 TL)
e) Ordinolar	(3,40 TL)
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	(69,80 TL)
IV. Makbuzlar ve diğere kağıtlar	
1. Makbuzlar:	
a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediye olunduğu takdirde nakli veya tediye temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)

XXIX. PRATİK BİLGİLER

2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	(3,40 TL)
b) Vergi beyannameleri “((f) bendi dâhil olmak üzere, beyanname verme süresi içerisinde düzeltme amacıyla verilen beyannameler hariç)”	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	(467,20 TL)
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	(624,10 TL)
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	(308,30 TL)
bd) Muhtasar beyannameler	(308,30 TL)
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	(308,30 TL)
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	(624,10 TL)
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	(228,80 TL)
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirimleri	(228,80 TL)
f) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	(365,50 TL)
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümeleri.	(3,40 TL)

Kanunun 14. maddesinin birinci fıkrasında yer alan her bir kâğıttan alınacak damga vergisine ilişkin üst sınır yeniden değerlendirilme oranında artırılabacak ve 01.01.2024 tarihinden itibaren 17.006.516,30 TL olacaktır.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

2024 YILI MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ TUTARLARI

A. (I) Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Tarifesi

Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri ile motosikletler aşağıdaki (I) sayılı tarifeye göre vergilendirilecektir.

(I) SAYILI TARİFE

01.01.2018 tarihi (bu tarih dahil) ve sonrasında iktisap edilen, kayıt ve tescili yapılan “otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerlerine” uygulanacak tarife:

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Değeri (TL)	Satır Numarası	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1- Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri							
1300 cm ³ ve aşağısı	180.600'i aşmayanlar	1	3.359	2.343	1.308	987	347
	180.600'i aşmış 316.400'ü aşmayanlar	2	3.692	2.576	1.437	1.088	383
	316.400'ü aşanlar	3	4.032	2.809	1.573	1.188	413
1301 - 1600 cm ³ e kadar	180.600'i aşmayanlar	4	5.851	4.387	2.544	1.798	690
	180.600'i aşmış 316.400'ü aşmayanlar	5	6.439	4.828	2.801	1.972	754
	316.400'ü aşanlar	6	7.026	5.265	3.050	2.153	823
1601 - 1800 cm ³ e kadar	452.800'ü aşmayanlar	7	11.374	8.894	5.227	3.189	1.235
	452.800'ü aşanlar	8	12.413	9.697	5.710	3.484	1.348
1801 - 2000 cm ³ e kadar	452.800'ü aşmayanlar	9	17.920	13.800	8.111	4.828	1.898
	452.800'ü aşanlar	10	19.553	15.061	8.848	5.265	2.072
2001 - 2500 cm ³ e kadar	565.500'ü aşmayanlar	11	26.885	19.517	12.193	7.282	2.880
	565.500'ü aşanlar	12	29.332	21.290	13.299	7.948	3.142

XXIX. PRATİK BİLGİLER

2501 - 3000 cm ³ e kadar	1.131.800'ü aşmayanlar	13	37.485	32.615	20.373	10.957	4.016
	1.131.800'ü aşanlar	14	40.898	35.575	22.227	11.955	4.383
3001 - 3500 cm ³ e kadar	1.131.800'ü aşmayanlar	15	57.093	51.374	30.944	15.446	5.657
	1.131.800'ü aşanlar	16	62.289	56.039	33.756	16.845	6.179
3501 - 4000 cm ³ e kadar	1.811.800'ü aşmayanlar	17	89.767	77.517	45.649	20.373	8.111
	1.811.800'ü aşanlar	18	97.937	84.560	49.807	22.227	8.848
4001 cm ³ ve yukarısı	2.151.400'ü aşmayanlar	19	146.932	110.177	65.252	29.326	11.374
	2.151.400'ü aşanlar	20	160.285	120.196	71.186	31.991	12.413

“**Taşıt Değeri**” kavramı kanunda “Taşıtların teslimi, ilk iktisabı ve ithalinde, katma değer vergisi matrahını oluşturan unsurlardan (vade farkı ile hesaplanan özel tüketim vergisi hariç) teşekkül eden değeri ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır.

(I) sayılı tarifede yer alan otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerlerinde, ilk kayıt ve tescil edildiği tarih itibarıyla taşıt değerine isabet eden satır, sonraki yıllarda da bu taşıtın vergi tutarlarının belirlenmesinde esas alınır.

(I) sayılı tarifede yer alan otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerlerine ait vergi tutarlarının Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği tarafından her yılın Ocak ayında ilan edilen kasko sigortası değerlerinin %10'unu aşması halinde, taşıtlara ait vergi tutarlarını, bir önceki satırdaki aynı yaş grubunda bulunan taşıtlara isabet eden vergi tutarı olarak belirlemeye, bu oranı %4'e kadar indirmeye ve kanuni oranına kadar artırmaya Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
	1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
2- Motosikletler					
100 - 250 cm ³ 'e kadar	625	467	345	212	80
251 - 650 cm ³ 'e kadar	1.294	979	625	345	212
651 - 1200 cm ³ 'e kadar	3.341	1.985	979	625	345
1201 cm ³ ve yukarısı	8.106	5.355	3.341	2.652	1.294

XXIX. PRATİK BİLGİLER

7103 sayılı Kanununun 18. maddesiyle 197 sayılı Kanununun 5. maddesine eklenen fıkralar uyarınca;

- (I) sayılı tarifenin “1- Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri” başlıklı bölümünde yer alan ve sadece elektrik motoru olan taşıtlardan, motor gücü;

- 70 kW'ı geçmeyenler 1, 2, 3 satır numaralarında,
- 70 kW'ı geçen fakat 85 kW'ı geçmeyenler 4, 5, 6 satır numaralarında,
- 85 kW'ı geçen fakat 105 kW'ı geçmeyenler 7, 8 satır numaralarında,
- 105 kW'ı geçen fakat 120 kW'ı geçmeyenler 9, 10 satır numaralarında,
- 120 kW'ı geçen fakat 150 kW'ı geçmeyenler 11, 12 satır numaralarında,
- 150 kW'ı geçen fakat 180 kW'ı geçmeyenler 13, 14 satır numaralarında,
- 180 kW'ı geçen fakat 210 kW'ı geçmeyenler 15, 16 satır numaralarında,
- 210 kW'ı geçen fakat 240 kW'ı geçmeyenler 17, 18 satır numaralarında,
- 240 kW'ı geçenler 19, 20 satır numaralarında,

yer alan taşıt değerlerine ve yaşına isabet eden vergi tutarlarının %25'i oranında,

- (I) sayılı tarifenin “2- Motosikletler” başlıklı bölümünde yer alan ve sadece elektrik motoru olan taşıtlardan, motor gücü;

- 6 kW'ı geçen fakat 15 kW'ı geçmeyenler bu bölümün birinci satırında,
- 15 kW'ı geçen fakat 40 kW'ı geçmeyenler bu bölümün ikinci satırında,
- 40 kW'ı geçen fakat 60 kW'ı geçmeyenler bu bölümün üçüncü satırında,
- 60 kW'ı geçenler bu bölümün dördüncü satırında,

yaşları itibarıyla yer alan vergi tutarlarının %25'i oranında vergilendirilecektir.

(I/A) SAYILI TARİFE

31.12.2017 tarihi öncesinde iktisap edilmiş, kayıt ve tescil edilmiş taşıtlara (Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerlerine) uygulanacak vergi tarifesi:

31.12.2017 tarihinden (bu tarih dahil) önce kayıt ve tescil edilen otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerlerine uygulanacak vergi tarifesine dair MTV Kanunu'na bir geçici madde eklenmiştir. Söz konusu geçici madde ile tespit edilen tarife aşağıdaki gibidir:

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
	1-3 yaş	4-6 yaş	7-11 yaş	12-15 yaş	16 ve yukarı yaş
Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri					
1300 cm ³ ve aşağısı	3.359	2.343	1.308	987	347
1301-1600 cm ³ e kadar	5.851	4.387	2.544	1.798	690
1601-1800 cm ³ e kadar	10.342	8.078	4.758	2.896	1.120
1801-2000 cm ³ e kadar	16.296	12.546	7.374	4.387	1.728

XXIX. PRATİK BİLGİLER

2001-2500 cm ³ e kadar	24.439	17.741	11.085	6.620	2.617
2501-3000 cm ³ e kadar	34.081	29.646	18.519	9.956	3.654
3001-3500 cm ³ e kadar	51.903	46.702	28.129	14.037	5.148
3501-4000 cm ³ e kadar	81.611	70.470	41.500	18.519	7.374
4001 cm ³ ve yukarısı	133.572	100.164	59.319	26.654	10.342

Bu tarifeyi düzenleyen geçici 8. madde 01.01.2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce (31.12.2017 ve öncesi) iktisap edilmiş ancak çeşitli nedenlerle kayıt ve tescil edilmemiş otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzeri taşıtlar 01.01.2018 tarihinden sonra ilk defa kayıt ve tescil edildiği takdirde de bu maddede yer alan tarife göre vergilendirilecektir.

Yukarıdaki tarifede yer alan taşıtlara ait vergi tutarlarının Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği tarafından her yılın ocak ayında ilan edilen kasko sigortası değerlerinin %5'ini aşması halinde taşıtlara ait vergi tutarları, bir önceki satırdaki aynı yaş grubunda bulunan taşıtlara isabet eden vergi tutarı olarak esas alınır.

7103 sayılı Kanununun 21. maddesiyle 197 sayılı Kanununun Geçici 8. maddesine eklenen fıkra uyarınca; (I/A) sayılı tarifede yer alan ve sadece elektrik motoru olan taşıtlardan, motor gücü;

- a) 70 kW'ı geçmeyenler birinci satırında,
- b) 70 kW'ı geçen fakat 85 kW'ı geçmeyenler ikinci satırında,
- c) 85 kW'ı geçen fakat 105 kW'ı geçmeyenler üçüncü satırında,
- d) 105 kW'ı geçen fakat 120 kW'ı geçmeyenler dördüncü satırında,
- e) 120 kW'ı geçen fakat 150 kW'ı geçmeyenler beşinci satırında,
- f) 150 kW'ı geçen fakat 180 kW'ı geçmeyenler altıncı satırında,
- g) 180 kW'ı geçen fakat 210 kW'ı geçmeyenler yedinci satırında,
- h) 210 kW'ı geçen fakat 240 kW'ı geçmeyenler sekizinci satırında,
- ı) 240 kW'ı geçenler dokuzuncu satırında,

yaşları itibarıyla yer alan vergi tutarlarının %25'i oranında vergilendirilecektir.

XXIX. PRATİK BİLGİLER

B. (II) Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Tarifesi

(I) sayılı tarifiede yazılı taşıtlar dışında kalan motorlu kara taşıtları, aşağıdaki (II) sayılı tarifeye göre vergilendirilecektir.

Taşıt Cinsi ve Oturma Yeri /Azami Toplam Ağırlık	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)		
	1 - 6 yaş	7 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1) Minibüs	4.016	2.652	1.294
2) Panel van ve motorlu karavanlar (Motor Silindir Hacmi)			
1900 cm ³ ve aşağısı	5.355	3.341	1.985
1901 cm ³ ve yukarısı	8.106	5.355	3.341
3) Otobüs ve benzerleri (Oturma Yeri)			
25 kişiye kadar	10.146	6.059	2.652
26-35 kişiye kadar	12.168	10.146	4.016
36-45 kişiye kadar	13.541	11.485	5.355
46 kişi ve yukarısı	16.245	13.541	8.106
4) Kamyonet, kamyon, çekici ve benzerleri (Azami Toplam Ağırlık)			
1.500 kg.'a kadar	3.601	2.392	1.171
1.501-3.500 kg.'a kadar	7.295	4.226	2.392
3.501-5.000 kg.'a kadar	10.960	9.122	3.601
5.001-10.000 kg.'a kadar	12.168	10.333	4.844
10.001-20.000 kg.'a kadar	14.624	12.168	7.295
20.001 kg ve yukarısı	18.292	14.624	8.498

7103 sayılı Kanunun 17. maddesiyle 197 sayılı Kanunun 2. maddesinde yer alan minibüs tanımının değiştirilmesi neticesinde oturma yeri 17 kişiye kadar olan ve insan taşımak amacıyla imal edilmiş taşıtlar da minibüs olarak vergilendirilecektir.

7103 sayılı Kanunun 19. maddesiyle 197 sayılı Kanunun 6. maddesine eklenen fıkralar uyarınca;

- (II) sayılı tarifenin “2) Panel van ve motorlu karavanlar (Motor Silindir hacmi)” başlıklı bölümünde yer alan ve sadece elektrik motoru olan taşıtlardan, motor gücü;

a) 115 kW'ı geçmeyenler bu bölümün birinci satırında,

b) 115 kW'ı geçenler bu bölümün ikinci satırında,

yaşları itibarıyla yer alan vergi tutarlarının %25'i oranında,

XXIX. PRATİK BİLGİLER

- (II) sayılı tarifedeki minibüs, otobüs, kamyonet, kamyon, çekici ve benzeri taşıtlardan sadece elektrik motoru olanlar, bu taşıtlara ilişkin tarifede yaşları itibarıyla yer alan vergi tutarlarının %25'i oranında vergilendirilecektir.

C. (III) Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Tarifesi

5897 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (c) bendiyle 30/6/2009 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

D. (IV) Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Tarifesi

Uçak ve helikopterler (Türkkuşu, Türk Hava Kurumuna ait olanlar hariç) aşağıdaki (IV) sayılı tarifeye göre vergilendirilecektir.

Taşıt Cinsi ve Azami Kalkış Ağırlığı	Taşıtların Yaşları İle Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)			
	1 – 3 yaş	4 – 5 yaş	6 – 10 yaş	11 ve yukarı yaş
Uçak ve helikopterler				
1.150 kg'a kadar	67.931	54.316	40.730	32.576
1.151 – 1.800 kg.'a kadar	101.916	81.510	61.129	48.899
1.801 – 3.000 kg.'a kadar	135.909	108.719	81.510	65.211
3.001 – 5.000 kg.'a kadar	169.902	135.909	101.916	81.510
5.001 – 10.000 kg.'a kadar	203.898	163.107	122.312	97.834
10.001 – 20.000 kg.'a kadar	237.888	190.296	142.701	114.129
20.001 kg. ve yukarısı	271.871	217.473	163.107	130.479

5766 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (c) bendiyle 197 sayılı Kanunun 6. maddesine eklenen fıkra uyarınca; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından tutulan sivil hava vasıtaları siciline zirai ilaçlama amacıyla kullanılmak üzere kayıt ve tescil edilmiş olan uçaklar için, bu tarifede belirtilen motorlu taşıtlar vergisi tutarları yüzde 25 oranında uygulanır.

VUK MADDE 353 KAPSAMINDA 2024 YILI ÖZEL USULSÜZLÜK CEZALARI

Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ve serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması, belgelerde gerçek meblağlardan farklı meblağlara yer verilmesi, bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi (Her bir belge nevi için ve almak ve vermek zorunda olan her tarafa ayrı ayrı) 3.400 TL'den az, bir takvim yılı içinde toplam olarak da 1.700.000 TL'den fazla olmamak üzere, bu belgelere yazılması gereken meblağın	%10
Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile maliye bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgeleri düzenlemeyenlere, kullanmayanlara ve bulundurmayanlara, bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, aslı ile örneği arasında farklı meblağlara yer verilmesi, gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi (Her bir belge nevi için) Her tespit 170.000 TL, yıl içinde de 1.700.000 TL'yi aşmamak üzere	3.400 TL

XXIX. PRATİK BİLGİLER

Fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti almayan vergi mükellefi olmayan nihai tüketicilere (VUK Madde 353/3 gereği, aynı maddenin 1. bendinde yer alan cezanın 1/5'i kadar)	680 TL
Maliye Bakanlığınca günü gününe tutulma zorunluluğu getirilen defterlere günü gününe kayıt yapmayan ve yetkililere ibraz etmeyenlere (Her tespit için)	1.700 TL
Vergi levhası bulundurmayanlara (Her tespit için)	1.700 TL
Muhasebe standartlarına, tekdüzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	40.000 TL
Kullanılma zorunluluğu getirilen işlemlerde vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara (Her bir işlem için)	2.000 TL
Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine (Bir takvim yılı içinde 1.300.000 TL'den fazla olmamak üzere.)	6.600 TL
Vergi kimlik numarası ile ilgili bildirim ödevlerini yerine getirmeyenlere	8.700 TL
MB'nin özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	6.600 TL
VUK 227 uyarınca tasdik kapsamına alınan işlemlerde tasdik raporunun süresi içinde ibraz edilmemesi halinde tasdik raporu şartı getirilen mükellefe yararlanılması tasdik raporunun ibrazı şartına bağlanan tutarın (alt sınır 230.000 TL, üst sınır 2.300.000 TL)	%5

VUK MADDE 355 VE MÜKERRER MADDE 355 KAPSAMINDA 2024 YILI ÖZEL USULSÜZLÜK CEZALARI

Damga vergisi ödenmemiş veya noksan ödenmiş kağıtları, vergi ve cezası tahsil edilmeden tasdik eden veya örneklerini çıkarıp veren NOTERLER adına her kağıt için tahsil edilmeyen Damga Vergisi üzerinden maktu vergilerde %50, nispi vergilerde %10 oranında özel usulsüzlük cezası kesilir. Ancak, bu kapsamda kesilecek özel usulsüzlük cezaları her bir kağıt için (2022 yılı için) 4,20 TL'den fazla olamaz. (VUK Madde 355)
Bilgi vermektan çekinenler ile VUK 256 ve 257 ve mükerrer 257. madde hükmüne uymayanlara, (VUK Mükerrer Madde 355) - Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında (11.800 TL) - İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında (5.800 TL) - Yukarıdaki bentler dışında kalanlar hakkında (3.000 TL)
VUK 107/A maddesi kapsamında GİB'den e-tebligat adresi almayanlara; - Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında (6.900 TL) - İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında (3.400 TL) - Yukarıdaki bentler dışında kalanlar hakkında (1.800 TL)

XXIX. PRATİK BİLGİLER

VUK Mükerrer 355 gereği tevsik zorunluluğuna uymayanlara (7.000 TL üzeri ödeme ve tahsilatlarını banka, banka benzeri finans kurumu veya PTT tarafından düzenlenen belgelerle tevsik etmeyenlere) her bir işlem tutarının %5'i oranında. (Bir takvim yılında kesilecek toplam ceza miktarı 8.700.000 TL'yi aşamaz.)

VUK Mükerrer 257. Maddenin birinci fıkrasının 8 ve 10 numaralı bentlerinde yer alan bildirim zorunluluğuna uymayanlara kesilebilecek cezanın üst sınırı 4.400.000 TL

Elektronik ortamda verilme zorunluluğu getirilen beyannamelerin kanuni süresinden sonra verilmesi halinde; kanuni süreden sonraki ilk 30 gün içinde verilmesi halinde VUK Mük.355'deki ceza tutarı 1/10 oranında (1.180 TL), devam eden 30 gün içinde verilmesi halinde VUK Mük.355'deki ceza tutarı 1/5 oranında (2.360 TL), devam eden günlerde ise VUK Mük.355'deki ceza tam olarak (11.800 TL) uygulanacaktır.

Elektronik ortamda verilme zorunluluğu getirilen bildirim veya formlara ilişkin düzeltme amacıyla verilen bildirim ve formların, elektronik ortamda kanuni süresinin sonundan başlayarak 10 gün içinde verilmesi halinde özel usulsüzlük cezası kesilmeyecektir. Takip eden 15 gün içinde verilmesi halinde ise VUK Mük.355 gereği kesilmesi gereken özel usulsüzlük cezası 1/5 oranında uygulanacaktır.

2024 YILI USULSÜZLÜK CEZALARI

Mükellef Grupları:	I.Derece Usulsüzlük Cezası	II. Derece Usulsüzlük Cezası
1. Sermaye Şirketleri	1.100 TL	580 TL
2. Sermaye Şirketleri Dışında Kalanlar Birinci Sınıf Tüccar ve Serbest Meslek Erbabı	660 TL	330 TL
3. İkinci Sınıf Tüccarlar	330 TL	150 TL
4. Yukarıdakiler Dışında Kalıp Beyanname Usulüyle Gelir Vergisine Tabi Olanlar	150 TL	87 TL
5. Kazancı Basit Usulde Tespit Edilenler	87 TL	40 TL
6. Gelir Vergisinden Muaf Esnaf	40 TL	23 TL

GÜNCEL KDV ORANLARI LİSTESİ

Katma değer vergisi oranları

(1) Mal teslimleri ile hizmet ifalarına uygulanacak katma değer vergisi oranları;

a) Ekli listelerde yer alanlar hariç olmak üzere, vergiye tabi işlemler için, % 20

b) Ekli (I) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için, % 1

c) Ekli (II) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için, % 10

olarak tespit edilmiştir.

(2) (I) sayılı listenin "B) DİĞER MAL VE HİZMETLER" bölümünün 16 ve 17. sıralarında sayılan işlemler hariç olmak üzere finansal kiralama işlemlerinde, işleme konu olan malın tabi olduğu katma değer vergisi oranı uygulanır.

(3) (I) sayılı listenin "A) GIDA MADDELERİ" bölümünde yer alan ürünlerden özel tüketim vergisine tabi olanların tesliminde bu maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde öngörülen vergi oranı uygulanır.

(4) (I) sayılı listenin "B) DİĞER MAL VE HİZMETLER" bölümünün 9. sırasında yer alan "kullanılmış" deyimi,

XXIX. PRATİK BİLGİLER

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa göre özel tüketim vergisine tabi olmayan taşıtları ifade eder.

(5) 01/04/2022 tarihinden önce yapı ruhsatı alınmış veya kamu kurum ve kuruluşları ile bunların iştirakleri tarafından ihalesi yapılmış projeler kapsamında inşa edilen konutlar için 01.04.2022 tarihinden önceki hükümlerine uygulanmasına devam olunacaktır.

(I) SAYILI LİSTE

A) GIDA MADDELERİ

22/12/2006 tarihli ve 2006/11437 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin;

- 1- a)** 01.01, 01.02, 01.03, 01.04, 01.05 pozisyonlarında yer alan hayvanlar ile 01.06 pozisyonunda yer alan (yalnız tavşanlar, geyikler, dağ keçisi, keklük, devekuşu, bıldırcın, çulluk, yabani ördek ve kazlar, sülün, beç tavuğu) hayvanlar,
- b)** 02.07 pozisyonu ve 0209.90.00.00.00 gümrük tarife istatistik pozisyon numarasında yer alan mallar,
- c)** 3 no.lu faslında yer alan mallar (0301.10 pozisyonunda yer alan süs balıkları hariç),
- 2-** 4 no.lu faslında yer alan mallar (0408.11.20.00.00, 0408.19.20.00.00, 0408.91.20.00.00, 0408.99.20.00.00 pozisyonlarında yer alan mallar hariç),
- 3-** 5 no.lu faslın 0504.00 pozisyonunda yer alan mallar,
- 4-** 6 no.lu faslın 0601.20.10.00.11, 0601.20.10.00.12, 0602.10, 0602.20, 0602.90.10.00.00, 0602.90.20.00.00, 0602.90.30.00.00 pozisyonlarında yer alan mallar,
- 5-** 7 no.lu faslında yer alan mallar,
- 6-** 8 no.lu faslında yer alan mallar,
- 7-** 9 no.lu faslında yer alan mallar,
- 8-** 10 no.lu faslında yer alan mallar,
- 9-** 11 no.lu faslında yer alan mallar,
- 10-** 12 no.lu faslında yer alan mallar (yalnız; sebze ve meyveler, bunların tohum, çekirdek ve sporları, nane, şeker kamışı, pamuk tohumu ve çiğiti, yağlı tohum ve meyvelerin un ve kaba unları),
- 11-** 15 no.lu faslında yer alan yağlardan insan gıdası olarak kullanılmaya elverişli olanlar ile bunların üretiminde kullanılmaya elverişli olan ham yağlar,

- 12-** 16 no.lu faslında yer alan mallar,
- 13-** a) 17 no.lu faslında yer alan mallar (1704.90.30.00.00 pozisyonunda yer alanlar hariç),
b) 1704.90.30.00.00 pozisyonunda yer alan mallar,
- 14-** 18 no.lu faslında yer alan mallar,
- 15-** 19 no.lu faslında yer alan mallar,
- 16-** 20 no.lu faslında yer alan mallar,
- 17-** 21 no.lu faslında yer alan mallar,
- 18-** 22 no.lu faslında yer alan mallardan yalnız;
- a)** 22.01, 2202.10.00.00.19, 2202.90, 2204.30, 2209.00.91.00.00, 2209.00.99.00.00 pozisyonlarında yer alanlar,
- b)** 2202.10.00.00.11, 2202.10.00.00.12, 2202.10.00.00.13 pozisyonlarında yer alanlar,
- 19-** 23 no.lu faslın 2306.90.11.00.11, 2306.90.11.00.19, 2306.90.19.00.11, 2306.90.19.00.19 pozisyonlarında yer alan mallar,
- 20-** 25 no.lu faslın 2501.00.91.00.11, 2501.00.91.00.12, 2501.00.91.00.19 pozisyonlarında yer alan mallar
- #### B) DİĞER MAL VE HİZMETLER
- 1- a)** Mazi, palamut, kendir tohumu, kanola (kolza), kitre,
- b)** Meyan kökü, meyan balı, meyan hülasesi, çöven, sumak yaprağı, defne yaprağı, ihlamur, kekik, adaçayı, mahlep, kimyon, susam, anason, haşhaş tohumu, rezene tohumu, süpürge teli ve tohumu ile bunlardan mamul süpürgeler, kapari (kebere), harnup (keçiboynuzu), harnup çekirdeği, zerdali çekirdeği, kayısı çekirdeği, kişniş, acıbadem, kuzu göbeği mantar, şeker pancarı,
- 2-** Buğday, bulgur, arpa, mısır, yulaf, çavdar, darı, çeltik, pirinç, soya, kuru fasulye, kuru barbunya, kuru bakla, nohut, mercimek, patates, kuru soğan, sarımsak, zeytin, zeytinyağı, küçük ve büyükbaş hayvanlar (arılar dahil), 20/12/2010 tarihli ve 2010/1180 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 2 no.lu faslında yer alan mallar (02.07 pozisyonu ve 0209.90.00.00.00 gümrük tarife istatistik pozisyon numarasında yer alan mallar hariç), tavuk yumurtası,
- 3-** Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından sertifikalandırılan tohumluk ve fidanlar,

XXIX. PRATİK BİLGİLER

4- Suni dölllenme için dondurulmuş hayvan spermaları,

5- Gazete ve dergiler (Bu yayınların elektronik ortamda satışı, elektronik gazete ve dergi okuyucu, tablet ve benzerlerinin teslimi ile 21/6/1927 tarihli ve 1117 sayılı Kanun hükümlerine göre poşetlenerek satılanların tesliminde, bu Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen vergi oranı uygulanır.),

6- Aşağıda tanımları yapılan motorlu taşıtlardan yalnız “kullanılmış” olanlar,”Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 8701.90.50.00.00 Kullanılmış olanlar ile 87.03 pozisyonundaki binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (87.02 pozisyonuna girenler hariç) (steysin vagonlar ve yarış arabaları dahil). [(Yalnız binek otomobilleri, steysin vagonlar, yarış arabaları, arazi taşıtları, jipler, vb., motorlu karavanlar, elektrik, gaz, güneş enerjili vb. motorlu taşıtlar, “8703.10.11.00.00 özellikle kar üzerinde hareket etmek için dizayn edilmiş sıkıştırma ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlu olanlar (dizel veya yarı dizel) veya kıvılcım ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlu taşıtlar”,”8703.10.18.00.00 diğerleri”] [Ambulanslar, mahkum taşımaya mahsus arabalar, para arabaları, cenaze arabaları, itfaiye öncü arabaları gibi özel amaçla yapılmış motorlu taşıtlar hariç.] (Katma Değer Vergisi Kanununun 30/b maddesine göre binek otomobillerinin alımında yüklenen katma değer vergisini indirim hakkı bulunan mükelleflerin, bu araçları tesliminde bu Kararın 1 inci maddesinin (a) bendinde öngörülen vergi oranı uygulanır. İkinci el motorlu kara taşıtı ticaretiyle işgal eden mükelleflerce bu Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen vergi oranı uygulanarak satın alınan araçların teslimi ile özel matrah uygulanarak yapılan teslimlerde, bu Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen vergi oranı uygulanır.

7- Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 2713.20.00.00.11 pozisyonunda yer alan penetrasyon asfalt (cut-back asfaltlar hariç) teslimi,

8- 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında rezerv yapı alanı ve riskli alan olarak belirlenen yerler ile riskli yapıların bulunduğu yerlerde dönüşüm projeleri çerçevesinde yapılan konutların net alanının 150 m²'ye kadar olan kısmı ile belediyeler, il özel idareleri, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve bunların % 51 veya daha fazla

hissesine ya da yönetiminde oy hakkına sahip oldukları işletmeler tarafından konut yapılmak üzere projelendirilmiş arsaların (sosyal tesisler için ayrılan bölümler dahil) net alanı 150 m²'nin altındaki konutlara isabet eden kısmı,

9- Konut yapı kooperatifleri ile Darülaceze Başkanlığına yapılan inşaat taahhüt işleri,

10- Kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kuruluşları ve belediyelere yapılan sadece net alanı 150 m²'ye kadar konutlara ilişkin inşaat taahhüt işleri. 6306 sayılı Kanun kapsamında riskli yapıların bulunduğu yerlerde dönüşüm projeleri çerçevesinde taşınmaz maliklerine ait mevcut inşaat alanının bir buçuk katına kadar olan yeni inşaat alanında yapılacak olan konutlara ilişkin inşaat taahhüt işleri,

11- Cenaze hizmetleri.

12- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca teslimleri katma değer vergisinden istisna olan araçların, faaliyetleri kısmen veya tamamen bu araçların kiralınması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere kiralınması hizmeti,

13- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca Yatırım Teşvik Belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizatın, 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre finansal kiralama şirketleri tarafından kiralınması,

14- 20/12/2010 tarih ve 2010/1180 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin;

XXIX. PRATİK BİLGİLER

84.02	Buhar kazanları (aynı zamanda alçak basınçlı su buharı da üretebilen merkezi ısıtma için sıcak su kazanları hariç); kızgın su kazanları:
84.03	Merkezi ısıtma kazanları (84.02 pozisyonundakiler hariç):
84.04	84.02 veya 84.03 Pozisyonlarındaki kazanlarla birlikte kullanılmaya mahsus yardımcı cihazlar (ekonomizörler, kızgın su hasil eden, kurum temizleme ve gaz tasarruf cihazları gibi); su buharı veya diğer buhar güç üniteleri için kondansörler:
84.17	Sanayi veya laboratuvarlara mahsus elektrikli olmayan fırınlar ve ocaklar (çöp yakma fırınları dahil):
8418.61.00.00.00	Isı pompaları (84.15 pozisyonunda yer alan klima cihazları hariç)
8418.69	Diğerleri (Diğer soğutucu veya dondurucu cihazlar)
84.19	Isı değişikliği yoluyla (özellikle ısıtma, pişirme, kavurma, damıtma, rektifiye etme, steril hale koyma, pastörize etme, etüvleme, kurutma, buharlaştırma, kondanse etme veya soğutma gibi) maddelerin işlenmesi için makinalar ve tesis veya laboratuvar cihazları (ısıtması elektrikle olsun olmasın) (85.14 pozisyonundaki ocaklar, fırınlar ve diğer cihazlar hariç) (ev işlerinde kullanılmaya mahsus makina ve cihazlar hariç) elektrikli olmayan şofbenler ve diğer su ısıtıcıları:
84.20	Kalenderler ve diğer hadde makinaları (metal veya cam hadde makinaları hariç) ve bu makinaların silindirleri:
84.21	Santrifüjler (santrifüj kurutma makinaları dahil); sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar:
84.24	Sıvı veya toz halindeki maddeleri püskürtmeye, dağıtmaya veya pülverize etmeye mahsus mekanik cihazlar (el ile kullanılan türde olsun olmasın); yangın söndürme cihazları (doldurulmuş olsun olmasın); püskürtme tabancaları ve benzeri cihazlar; buhar veya kum püskürtme makinaları ve benzeri püskürtme makinaları:
84.26	Gemi vinçleri ("derricks"); vinçler ("cranes") (taşıyıcı halatlı vinçler dahil); hareketli kaldırma çerçeveleri, şasisi "straddle" tipi olan ayak mesafeleri ayarlanabilen lastik tekerlekli taşıyıcılar ve vinçli yük arabaları:
84.28	Kaldırma, elleçleme, yükleme veya boşaltma işlerine mahsus diğer makina ve cihazlar (asansörler, yürüyen merdivenler, konveyörler, teleferikler gibi):
84.29	Kendinden hareketli buldozerler, angledozerler, greyderler, toprak tesviyesine mahsus makinalar, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, küreyici yükleyiciler, sıkıştırma işini tokmaklamak suretiyle yapan makinalar ve yol silindirleri:
84.30	Toprağın, minerallerin veya cevherlerin taşınması, yayılması, tesviyesi, sıyırılması, kazılması, sıkıştırılması, bastırılıp sıkıştırılması, çıkarılması veya delinmesine mahsus diğer makina ve cihazlar; kazık varyosları ve kazık sökme makinaları; kar küreyicileri ve püskürtücüleri:
84.32	Toprağı hazırlamaya, işlemeye ve ekmeye mahsus tarla ve bahçe tarımında veya ormancılıkta kullanılan makina ve cihazlar; çimenlikler ve spor sahaları için silindirler:

XXIX. PRATİK BİLGİLER

84.33	Tarım ürünlerinin hasat ve harman edilmesine mahsus makina ve cihazlar (ot ve saman balyalamaya mahsus olanlar dahil); çim ve çayır biçme makina ve cihazları; yumurtaları, meyvaları ve diğer tarım ürünlerini ağırlık ve büyüklüklerine göre ayıran ve temizleyen makina ve cihazlar (84.37 pozisyonundaki makina ve cihazlar hariç): - Çim biçme makina ve cihazları
84.34	Süt sağma makinaları ve sütçülükte kullanılan makina ve cihazlar:
84.35	Şarap, elma şarabı, meyva suları veya benzeri içeceklerin imaline mahsus presler, fulvarlar ve benzeri makina ve cihazlar:
84.36	Tarla ve bahçe tarımına, ormancılığa, kümes hayvancılığına veya arıcılığa mahsus diğer makina ve cihazlar (mekanik veya termik tertibatlı çimlendirmeye mahsus olanlar dahil); kümes hayvancılığına mahsus civciv çıkartma ve büyütme makina ve cihazları:
84.37	Tohumların, hububatın, kuru baklagillerin temizlenmesine, tasnif edilmesine veya ayıklanmasına mahsus makina ve cihazlar; kuru baklagillerin veya hububatın öğütülmesine veya işlenmesine mahsus makina ve cihazlar (çiftlik tipi makina ve cihazlar hariç):
84.38	Bu fasılın diğer pozisyonlarında yer almayan veya belirtilmeyen yiyecek ve içeceklerin sınai amaçlarla hazırlanması veya imaline mahsus makina ve cihazlar (hayvansal, bitkisel sabit katı veya sıvı yağların çıkarılmasına veya hazırlanmasına mahsus olanlar hariç):
84.51	Dokumaya elverişli ipliklerin, mensucatin veya dokumaya elverişli madde mamullerinin yıkanması, temizlenmesi, sıkılması, kurutulması, ütülenmesi, preslenmesi suretiyle ütülenmesi (ısı ile yapıştıran presler dahil), ağartılması, boyanması, apelenmesi, finisajı, emdirilmesine mahsus makina ve cihazlar (84.50 pozisyonundakiler hariç) ve zemin kaplamalarının imalatında kullanılan (linoleum gibi) mensucat veya diğer mesnetlere pasta kaplama makinaları; mensucati top halinde sarmaya, açmaya, katlamaya, kesmeye veya şekilli kesmeye mahsus makinalar:
84.55	Metalleri haddeleme makinaları ve bunların silindirleri:
84.68	Lehim ve kaynak yapmaya mahsus makina ve cihazlar (kesmeye elverişli olsun olmasın) (85.15 pozisyonundakiler hariç); gazla çalışan satıh tavlama mahsus makina ve cihazlar:
84.74	Toprak, taş, cevher veya katı haldeki diğer mineral maddeleri (toz ve hamur halinde olanlar dahil) tasnif etmeye, elemeye, ayırmaya, yıkamaya, kırmaya, öğütmeye, karıştırmaya veya yoğurmaya mahsus makina ve cihazlar; mineral katı yakıtları, seramik hamurlarını, sertleşmemiş çimento, alçıyı ve toz veya hamur halindeki diğer mineral maddeleri aglomere etmeye, kalıba dökmeye veya bunlara şekil vermeye mahsus makina ve cihazlar; kumdan dökümhane kalıpları yapmaya mahsus makinalar:
85.01	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç] :
8502.11	Çıkış gücü 75 kVA.yı geçmeyenler (Sıkıştırma ateşlemeli, içten yanmalı, pistonlu motorlu (dizel veya yarı dizel) elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları
8502.12	Çıkış gücü 75 kVA.yı geçen fakat 375 kVA.yı geçmeyenler (Sıkıştırma ateşlemeli, içten yanmalı, pistonlu motorlu (dizel veya yarı dizel) elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları

XXIX. PRATİK BİLGİLER

8502.13	Çıkış gücü 375 kVA.yı geçenler (Sıkıştırma ateşlemeli, içten yanmalı, pistonlu motorlu (dizel veya yarı dizel) elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları
8502.20	Kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı, pistonlu motorlu elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları
8502.31	Rüzgar çıkış gücü ile çalışanlar (Çıkış gücü 50 kVA ve bunun üzerinde olan fakat 500 kVA.yı geçmeyenler)
85.04	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler:
85.14	Sanayi veya laboratuvarlarda kullanılan elektrik ocak ve fırınları (endüksiyon veya dielektrik kaybı yoluyla çalışanlar dahil); endüksiyon veya dielektrik kaybı yoluyla termik işlemlerde kullanılmaya mahsus diğer sanayi veya laboratuvar cihazları:
84.06	Buhar türbinleri
84.10	Su türbinleri, su çarkları ve bunlar için regülatörler
84.11	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri
8413.19.00.20.00	Fiyat ve miktar gösteren tertibatı olan dağıtım pompaları
8413.19.00.90.11	Gıda maddeleri için miktar gösteren dağıtım pompaları
8413.19.00.90.12	Miktar gösteren tertibatı olan diğer dağıtım pompaları
8413.40.00.00.00	Beton pompaları
8413.60	Diğer döner deplasmanlı (pozitif hareketli) pompalar
8422.30.00.00.00	Şişeleri, kutuları, çuvalları veya diğer kapları doldurmaya, kapamaya, mühürlemeye veya etiketlemeye mahsus makinalar; şişeleri, kavanozları, tüpleri ve benzeri kapları kapsüllemeye mahsus makinalar; içecekleri gazlandırmaya mahsus makinalar
8422.40.00.00.00	Diğer paketleme veya ambalajlama makinaları (ısı ile büzerek ambalajlamaya mahsus makinalar dahil)
8423.30	Sabit ağırlıkları tartan basküller ve maddeyi belirli bir ağırlığa göre tartarak çuval ve diğer kaplara doldurmaya mahsus baskül ve teraziler
84.27	Forkliftler; kaldırma ve elleçleme tertibatı olan diğer yük arabaları
84.39	Lifli selülozik maddelerden kağıt hamuru imaline veya kağıt veya karton imaline veya finisajına mahsus makina ve cihazlar
84.40	Cilt makinaları ve kitap formalarını dikmeye mahsus makinalar (münferit yaprakları dikmeye mahsus makinalar dahil)
84.41	Kağıt hamuru, kağıt veya kartonun işlenmesine mahsus diğer makina ve cihazlar (her cins kesme makina ve cihazları dahil)

XXIX. PRATİK BİLGİLER

84.42	Levhaları, silindirleri ve diğer tabedici unsurları hazırlamaya ve yapmaya mahsus makineler, cihazlar ve teçhizat (84.56 ila 84.65 pozisyonlarında yer alan takım tezgâhları hariç); levhalar, silindirler ve diğer tabedici unsurlar; matbaacılıkta kullanılmak üzere hazırlanmış levhalar, silindirler ve litoğrafya taşları (örneğin; düz, pütürlü veya cilalı)
8443.16.00.00.00	Fleksografik baskı yapan makineler
8444.00	Dokumaya elverişli sentetik veya suni maddelerin ekstrüzyonu (basınçlı fişkırtma usulüyle lif imali), çekilmesi, tekstüre edilmesi veya kesilmesine mahsus makina ve cihazlar
84.45	Dokumaya elverişli elyafın hazırlanmasına mahsus makineler; eğirme, katlama veya bükme makineleri veya dokumaya elverişli ipliklerin üretimine mahsus diğer makina ve cihazlar; dokumaya elverişli iplikleri bobinleme veya çilelemeye mahsus (masura sarıcılar dahil) ve 84.46 veya 84.47 pozisyonlarındaki makinelerde kullanılan dokumaya elverişli ipliklerin hazırlanmasına mahsus makineler
84.46	Dokuma makineleri (tezgâhlar)
84.47	Örgü makineleri, dikiş -trikotaj makineleri ve gipe edilmiş iplik, tül, dantela, işleme, şeritci ve kaytancı eşyası veya file imaline mahsus makina ve cihazlar ve püskül, ponpon makina ve cihazları
8448.11.00.00.00	Ratierler ve jakardlar; jakard kardlarını azaltıcı, kopya edici, delici veya birleştirici makineler
8448.19	Diğerleri (84.44,84.45, 84.46 veya 84.47 Pozisyonlarındaki makineler için yardımcı makina ve cihazlar)
8449.00	Şekilli veya parça halinde keçe veya dokunmamış mensucat imalatına veya finisajına mahsus makina ve cihazlar (keçeden şapka imaline mahsus makina ve cihazlar dahil); şapka kalıpları
8452.21.00.00.00	Otomatik üniteler (Ev tipi olmayan diğer dikiş makineleri)
8452.29.00.00.00	Diğerleri (Ev tipi ve otomatik üniteli olmayan diğer dikiş makineleri)
84.53	Post, deri ve köselelerin hazırlanması, dabaklanması veya işlenmesi, deri veya köseleden yapılan ayakkabı veya diğer eşyanın imaline veya tamirine mahsus makina ve cihazlar (dikiş makineleri hariç)
84.54	Metalürjide veya metal dökümhanelerinde kullanılan tav ocakları, döküm potaları, külçe kalıpları ve döküm makineleri
84.56	Herhangi bir maddenin aşındırılarak, lazerle, diğer ışın veya foton ışınıyla, ultrasonik, elektro-erozyon, elektro-kimyasal, elektron ışını, iyonik ışın veya plazma arkı yöntemleri ile işlenmesine mahsus makina ve aletler, su püskürtmeli kesme makineleri
84.57	Metal işlemeye mahsus işleme merkezleri, tek istasyonlu tezgâhlar ve çok istasyonlu transfer tezgâhları

XXIX. PRATİK BİLGİLER

84.58	Metel işlemeye mahsus torna tezgahları (tornalama merkezleri dahil)
84.59	Metalleri talaş kaldırmak suretiyle delmeye, raybalamaya, frezelemeye, diş açmaya veya vida yuvası açmaya mahsus takım tezgahları (kızaklı işlem üniteleri dahil) [84.58 pozisyonundaki torna tezgahları (tornalama merkezleri dahil) hariç]
84.60	Metalleri veya sermetleri taşlama taşları, aşındırıcılar veya parlatma ürünleri vasıtasıyla işleyen çapak alma, bileme, taşlama, honlama, lepleme, parlatma veya başka şekilde tamamlama işlemlerine mahsus tezgâhlar (84.61 pozisyonundaki dişli açma, dişli taşlama veya dişli tamamlama tezgâhları hariç)
84.61	Metalleri veya sermetleri talaş kaldırarak işleyen, tarifinin başka bir yerinde belirtilmeyen veya yer almayan planya, vargel, yiv açma, broş, dişli açma, dişli taşlama veya dişli tamamlama tezgâhları, testere, dilme tezgâhları ve diğer takım tezgâhları
84.62	Metalleri dövme, çekiçleme veya kalıpta dövme suretiyle işlemeye mahsus takım tezgahları (presler dahil); metalleri kavislendirmeye, katlamaya, düzeltmeye, makasla kesmeye, zımbalı kesmeye, taslak çıkartmaya veya şataflamaya mahsus takım tezgahları (presler dahil); metalleri veya metal karbürleri işlemeye mahsus yukarıda sayılmayan presler
84.63	Metalleri veya sermetleri talaş kaldırmadan işlemeye mahsus diğer takım tezgâhları
84.64	Taş, seramik, beton, asbestli çimento veya benzeri mineral maddeleri işlemeye veya camı soğuk olarak işlemeye mahsus makinalar
84.65	Ağaç, mantar, kemik, sert kauçuk, sert plastik maddeler veya benzeri sert maddeleri işlemeye mahsus makinalar (çivi çakma, zımbalama, yapıştırma veya başka şekilde birleştirmeye mahsus makinalar dahil)
84.77	Bu fasılın başka pozisyonlarında belirtilmeyen veya yer almayan kauçuk veya plastiğin işlenmesine veya kauçuk veya plastikten eşyanın imaline mahsus makina ve cihazlar
8479.10.00.00.19	Diğerleri (Yol çizme makinaları ile beton serme ve dökme makinaları dışındaki bayındırlık, inşaat ve benzeri işlerde kullanılmaya mahsus makina ve cihazlar)
8479.50.00.00.00	Sınai robotlar (tarifinin başka yerinde belirtilmeyen veya yer almayan)
8479.89	Diğerleri (Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makine ve cihazlar)
8480.71.00.00.00	Enjeksiyon veya basınçlı döküm için olanlar (Kauçuk veya plastik maddeler için kalıplar)
8480.79.00.00.00	Diğerleri (Enjeksiyon veya basınçlı döküm için olmayan kauçuk veya plastik maddeler için kalıplar)
8515.80.10.10.00	Ultrasonik kaynak makinaları (Metalleri işlemek için olanlar)
8515.80.90.10.00	Ultrasonik kaynak makinaları (Metal dışındaki maddeleri işlemek için olanlar)
8515.80.90.90.00	Diğerleri (Metal dışındaki maddeleri işlemeye mahsus ultrasonik olmayan kaynak makinaları)

XXIX. PRATİK BİLGİLER

gümrük tarife istatistik pozisyonlarında yer alan ve amortisman tabii iktisadi kıymet niteliği taşıyan makine ve cihazların (kullanılmış olanları ile aksam, parça, aksesuar ve teferruatları hariç) finansal kiralamaya konu olmak üzere, 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre finansal kiralama şirketlerine teslimi ve bu malların finansal kiralama şirketleri tarafından katma değer vergisi mükellefleri ile işlemleri katma değer vergisinden istisna edildiği için katma değer vergisi mükellefiyeti bulunmayan ancak kazançları bilanço esasına göre tespit edilen gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine kiralanması ve teslimi,

15- Kur'an-ı Kerim (Kur'an meal ve tefsir kitapları ile münhasıran Kur'an cüz, sûre, ayet ve/veya meallerini içeren kitaplar dâhil) ile Tevrat, Zebur ve İncil kitapları.

16- İl özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerine, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası bunlara ait şirketler tarafından doğrudan sunulan 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen personel çalıştırılmasına dayalı hizmetler.

17- "Yenilenmiş Ürünlerin Satışı Hakkında Yönetmelik" kapsamında en az bir yıl öncesine ilişkin data, ses ya da kısa mesaj kullanım trafiği bulunan kullanılmış cep telefonlarının yenilenmek ve sertifikalandırılmak kaydıyla yenileme merkezleri ve yetkili satıcılar tarafından yenilenmiş ürün garantisi verilerek teslimleri (Mükelleflerin, indirimli orana tabii işlemlerine ait iade hesabına, bu sıra kapsamında teslim ettikleri mallar nedeniyle yükledikleri vergiler dahil edilmez.)

(II) SAYILI LİSTE

1- Kütlü ve elyaf pamuk, linter pamuk, pamuk lifi döküntüleri, natürel veya tops haldeki tiftik, yün ve yapağı,

2- Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 41.01 pozisyonundaki sığır ve atların, 41.02 pozisyonundaki koyun ve kuzuların (astragan veya karakul, persaniye, breitschwanz ve benzerleri, Hint, Çin, Moğolistan ve Tibet kuzuları hariç), 41.03 pozisyonundaki keçi ve oğlakların (Yemen, Moğolistan ve Tibet keçi ve oğlakları hariç) ham post ve derileri,

3- İplikler ve iplik imali için hazırlanan her nevi filamentler, lifler, vb. (Pamuktan, yünden,

tiftikten, hayvan kıllarından, ipekten, sentetikten, suni maddelerden, dokumaya elverişli her nevi maddelerden veya bunların karışımlarından elde edilenler.),

4- Pamuklu, yünlü, ipekli, sentetik, suni veya bunların karışımlarından örme dahil her nevi mensucat (pamuk, keten, ipek, sentetik, suni, kauçuk iplik, lif ve benzerleriyle, hayvan kıllarıyla, dokumaya elverişli maddelerle veya bunların karışımları ile birlikte; el tezgahlarında veya diğer şekillerde dokunsun dokunmasın, ağartılmış, boyanmış, baskılı vb. şekillerde olsun olmasın), emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokumaya elverişli mensucat, dokunmamış mensucat, vatka, keçe ile her nevi dantela, kordela, kordon ve işlemler,

5- Yukarıdaki 4 numaralı sırada yazılı mensucat, vatka, keçe ve dantela, kordela, kordon ve işlemlerden mamul; iç ve dış giyim eşyası (şapka, kravat, kaşkol, şal, eşarp, kemer, çorap, eldiven vb. dahil), omuz vatkası, astar, apolet, ilikleme tertibatı, cep, kol, yaka, rozet ve fırır ile bunların benzerleri, havlu, bornoz, perde (montaj ve hareket ettirici mekanizması kısmen alüminyum, plastik ve benzeri malzeme içerenler dahil) (66), çarşaf, yastık, yorgan, battaniye, uyku tulumu, her türlü kılıf ve örtüler ile bunların benzeri ev tekstil ürünleri (taşıtlarda kullanılanlar dahil) (yataklar hariç) ile kıymetli taş ve madenler hariç her nevi maddeden mamul fermuar, çitçit, düğme, kopça, boncuk ve benzerleri,

6- a) İşlenmiş post, deri ve köseleler ile bunların taklitleri ve bunlardan mamul giyim eşyası (şapka, kemer, kravat, eldiven ve benzerleri dahil),

b) 18/12/2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin "4302.19.95.00.19 Diğerleri" pozisyonunda yer alan eşyalardan yalnız sığırların (bufalo dahil) dabaklanmış ve aprenilmiş kürkleri,

7- Her nevi maddeden mamul ayakkabı, terlik, çizme ve benzerleri,

8- Her nevi maddeden mamul çanta, bavul, valiz ve benzerleri,

9- Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları,

10- Fason olarak yapılan tekstil, konfeksiyon, deri ve saya işleri,

11- 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin

XXIX. PRATİK BİLGİLER

Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun kapsamına giren ödeme kaydedici cihaz teslimleri,

12- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 64 üncü maddesine göre otobüs, kamyon ve çekici türü taşıtlarda bulundurulması ve kullanılması zorunlu olan takoğraf cihazı teslimleri,

13- Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 4801.00 pozisyonunda yer alan gazete kağıdı (rulo veya tabaka halinde) ile 48.02 pozisyonunda yer alan baskı ve yazı kağıtlarının teslimi,

14- Kitap ve benzeri yayınlar (Elektronik kitap (e-kitap) ve benzeri yayınların elektronik ortamda satışı, elektronik kitap okuyucu, tablet ve benzerlerinin teslimi ile 21/6/1927 tarihli ve 1117 sayılı Kanun hükümlerine göre poşetlenerek satılanların tesliminde, bu Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen vergi oranı uygulanır.), kurşun kalem, boya kalemleri, sulu boya ve pastel boyalar, okul defterleri, silgi, kalemıraş, cetvel, pergel, gönye, iletke,

15- Üniversite ve yüksekokullar ile 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında verilen eğitim ve öğretim hizmetleri, "Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği" kapsamında verilen öğrenci taşıma servis hizmetleri ile "Özel Öğrenci Yurtları Yönetmeliği" hükümlerine tabi yurtlarda verilen hizmetler,

16- Sinema, tiyatro, opera, operet, bale, müze girişi ücretleri,

17- İnsan gıdası olarak kullanılan mamalar, insan ve hayvan sağlığı için kullanılan antiserumlar, immunglobulinler, kan ve kan komponentleri ile kan ürünleri, aşılarda,

18- Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılan veya ithaline izin verilen beşeri tıbbi ürünler, bu ürünlerin terkiibinde bulunan etkin maddeler ve etkin madde üretiminde kullanılan hammaddeler,

19- 18/12/2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 0106.90.00.90.14 pozisyonunda yer alan biyolojik mücadelede kullanılan parazit ve predatörler ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından zirai mücadelede kullanılmak üzere ruhsatlandırılan bitki koruma

ürünleri bu ürünlerin terkiibinde bulunan aktif maddeler ve aktif madde üretiminde kullanılan hammaddeler,

20- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılan veteriner ispençiyari ve tıbbi müstahzarlar (veteriner kozmetikleri hariç), bu ürünlerin terkiibinde bulunan etkin maddeler ve bu etkin maddelerin üretiminde kullanılan hammaddeler,

21- İlgili Bakanlıklar ya da kanunlarla izin verilen gerçek veya tüzel kişiler tarafından yerine getirilen insan veya hayvan sağlığına yönelik koruyucu hekimlik, teşhis, tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri (hayvan ırkının ıslahına yönelik hizmetler dahil) ile bu hizmetleri ifa edenlere hekimlerce veya hekimler vasıtasıyla verilen hizmetler, ambulans hizmetleri,

22- Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan "Tıbbi Cihaz Yönetmeliği" ve "İn Vitro Tanı Amaçlı Tıbbi Cihaz Yönetmeliği" hükümlerine tabi olan cihazların teslimi ile bunların kiralanması hizmetleri,

23- Gazino, açık hava gazinosu, bar, dans salonu, diskotek, pavyon, taverna, birahane, kokteyl salonu ve benzeri yerler hariç olmak üzere kahvehane, kır kahvesi, çay bahçesi, çay ocağı, kıraathane, kafeterya, pastane, ayakta yemek yenilen yerler, yemeği pakette satan veya diğer şekillerde yemek hizmeti sunan yerler, lokanta, içkili lokanta, kebabçı ve benzeri yerlerde verilen hizmetler (bu yerlerde verilen hizmetlerin alkollü içeceklere isabet eden kısmı hariç),

24- Otel, motel, pansiyon, tatil köyü ve benzeri konaklama tesislerinde sunulan geceleme hizmeti (1618 sayılı Kanun hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığında işletme belgesi almış seyahat acenteleri tarafından müşteriye aktarılan geceleme hizmet tutarı ve bu hizmete ilişkin aracılık bedellerine de konaklama tesislerinde verilen geceleme hizmetlerinin ait olduğu oran uygulanır. Konaklama tesislerinde geceleme hizmetinden yararlanmayanlara verilen tüm hizmetler ile geceleme hizmetiyle beraber verilen ancak ayrıca belgelendirilen ya da geceleme hizmetine ait belgede ayrıca fiyatlandırılan hizmetler bu sıra kapsamında yer almamaktadır. Ancak geceleme hizmeti kapsamında verilmesi ve geceleme bedeline dahil edilmesi mutad olan diğer hizmetler bu sıra kapsamında yer almakla birlikte bu şekilde belirlenen geceleme bedeli içinde sunulan alkollü içeceklere ilişkin yüklenilen katma değer vergisi tutarları,

XXIX. PRATİK BİLGİLER

hizmeti sunanlar tarafından indirim konusu yapılamaz.)

25- Yaşlı, sakat ve düşkünler için bakım ve huzurevleri ile yetimhanelerde verilen hizmetler,

26- Belediyeler ve bunların iktisadi işletmeleri tarafından verilen atık su hizmetleri.

27- 18/12/2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin;

8424.81	Tarıma ve bahçeciliğe ait olanlar (sıvı veya toz halindeki maddeleri püskürtmeye, dağıtmaya veya pülverize etmeye mahsus mekanik cihazlar)
8428.20.30.90.00	Diğerleri (Tarımda kullanılmak üzere özel olarak imal edilmiş pnömatik elevatörler ve konveyörler)
8428 90.71 00 00	Zirai traktörlere takılmak üzere imal edilenler (Tarımda kullanılmak üzere özel olarak imal edilmiş yükleyiciler)
8428.90.95.90.11	Zirai traktörler için hidrolik kaldırıcılar
8432.10	Pulluklar
8432.21.00.00.00	Diskli tırmıklar (diskorolar)
8432 29	Diğerleri: (Tırmıklar, skaritikatörler, kültivatörler, zararlı otları ayıklayan makinalar, çapa makinaları)
8432.30	Ekim ve dikim makinaları
8432.40	Gübreleme makina ve cihazları
8433.20	Çayır biçme makinaları (traktörlere monte edilen parmaklı biçme makinaları dahil)
8433.30	Ot hazırlama makina ve cihazları
8433.40	Ot ve saman balyalama makina ve cihazları (ot ve samanları toplayıp demet veya balya yapmaya mahsus olanlar dahil)
8433.51.00.00.00	Biçer döverler
8433.52	Diğer harman makina ve cihazları
8433.53	Kök ve yumru sökme makinaları
8433.59.11.00.00	Kendinden hareketli olanlar (silaj makinası)
8433.59.19.00.00	Diğerleri (silaj makinası)
8433.59.30.00.11	Orak makinaları (biçerler)
8433.59.30.00.12	Biçer toplarlar
8433.59.30.00.13	Biçer bağlarlar
8433.59.80.00.11	Pamuk hasat makinası

XXIX. PRATİK BİLGİLER

8433.59.80.00.12	Mısır hasat makinası
8433.59.80.00.13	Mısır toplama ve daneleme makinaları
8433.59.80.00.19	Diğerleri (diğer hasat ve harman makina ve cihazları)
8433.90	Aksam ve parçalar (84.33 pozisyonundaki makina ve cihazlara ait olanlar)
84.34	Süt sağma makinaları ve sütçülükte kullanılan makina ve cihazlar
8436.10.00.00.00	Hayvan yemlerini hazırlamaya mahsus makina ve cihazlar
8436.80.91.00.00	Otomatik yalaklar
8436.80.99.00.11	Arıcılığa mahsus bal mumunu petek yapan makina ve cihazlar
8436.80.99.00.12	Arıcılığa mahsus diğer makina ve cihazlar
8436.80.99.00.13	Mekanik hayvan kırkma makinaları (elle çalışanlar hariç)
8510.20.00.00.12	Hayvan kırkma makinaları
8701.10.00.00.00	Motokültörler
8701.90.11.00.00	Motor gücü 18 kW.ı geçmeyenler (traktörler)
8701.90.20.00.00	Motor gücü 18 kW.ı geçen fakat 37 kW.ı geçmeyenler (traktörler)
8701.90.25.00.00	Motor gücü 37 kW.ı geçen fakat 59 kW.ı geçmeyenler (traktörler)
8701.90.31.00.00	Motor gücü 59 kW.ı geçen fakat 75 kW.ı geçmeyenler (traktörler)
8701.90.35.00.00	Motor gücü 75 kW.ı geçen fakat 90 kW.ı geçmeyenler (traktörler)
8701.90.39.00.00	Motor gücü 90 kW.ı geçenler (traktörler)
8716.20.00.00.00	Tarımda kullanılmaya mahsus kendinden yüklemeli veya boşaltmalı römork ve yarı römorklar

30/12/2021 tarihli ve 5045 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin

8418.69.00.99.19	Diğerleri (Yalnız süt soğutma tankları)
8433.60.00.00.00	Yumurtaları, meyvaları veya diğer tarım ürünlerini ağırlık veya büyüklüklerine göre ayırmaya veya temizlemeye mahsus makina ve cihazlar

gümrük tarife istatistik pozisyon numaralarında yer alan mallar.

28- 18/12/2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin;

XXIX. PRATİK BİLGİLER

84.29.52.10.00.00	Paletli ekskavatörler (kulesi 360 derece dönebilen)
84.29.52.90.00.11	Lastik tekerlekli olanlar (kulesi 360 derece dönebilen makina ve cihazlar)
84.29.59.00.10.11	Beko loder
84.47	Örgü makinaları, dikiş-trikotaj makinaları ve gipe edilmiş iplik, tül, dantela, işleme, şeritçi ve kaytancı eşyası veya file imaline mahsus makina ve cihazlar ve püskül, ponpon makina ve cihazları
84.52.10	Ev tipi dikiş makinaları
84.52.21.00.00.00	Otomatik üniteler (diğer dikiş makinaları)
84.52.29.00.00.00	Diğerleri (diğer dikiş makinaları)
84.58	Metal işlemeye mahsus torna tezgahları (tornalama merkezleri dahil)
84.59	Metalleri talaş kaldırmak suretiyle delmeye, raybalamaya, frezelemeye, diş açmaya veya vida yuvası açmaya mahsus takım tezgahları (kızaklı işlem üniteleri dahil) [84.58 pozisyonundaki torna tezgahları (tornalama merkezleri dahil) hariç]

gümrük tarife istatistik pozisyon numaralarında yer alan mallar,

29- 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapılması Hakkında Kanuna göre yap-işlet-devret modeli çerçevesinde yaptırılan köprülerin ve denizaltı karayolu tünellerin geçiş ücretleri

30- Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 2711.19.00.00.11 gümrük tarife istatistik pozisyon numarasında yer alan Sıvılaştırılmış Petrol Gazı (L.P.G.)'nin, motorlu taşıtlarda yakıt olarak kullanılacak olanları (otogaz) hariç olmak üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan "LPG Dağıtıcı Lisansı"ni haiz olanlarca teslimi ile bunlardan satın alanların sonraki safhalardaki teslimi,

31- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununda yer alan adli yardım ve adli müzaheret hükümleri kapsamında verilen avukatlık hizmetleri ile aile mahkemeleri, tüketici mahkemeleri ve çocuk mahkemelerinin görev alanına giren davalar ve işler, vesayet davaları ve işleri; bu davalara bağlı kanun yolları; iş uyuşmazlıklarında dava şartı olarak arabuluculuk ile bunlara bağlı ilamlı icra takipleri kapsamında verilen avukatlık hizmetleri,

32- 30/12/2019 tarihli ve 1951 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin;

XXIX. PRATİK BİLGİLER

9401.30	Yüksekliği ayarlanabilen oturmaya mahsus döner koltuk ve sandalyeler
9401.40.00.00.00	Yatak haline getirilebilen oturmaya mahsus mobilyalar (kamp veya bahçede kullanılanlar hariç)
9401.52.00.00.00	Bambudan
9401.53.00.00.00	Hintkamuşından
9401.59.00.00.00	Diğerleri (Kamuş, sepetçi söğüdü, bambu veya benzeri maddelerden oturmaya mahsus mobilyalar)
9401.61	İçleri doldurulmuş, kaplanmış olanlar
9401.69	Diğerleri (Ahşap iskeletli oturmaya mahsus diğer mobilyalar)
9401.71	İçleri doldurulmuş, kaplanmış olanlar (Metal iskeletli oturmaya mahsus diğer mobilyalar)
9401.79	Diğerleri (Metal iskeletli oturmaya mahsus diğer mobilyalar)
9401.80	Oturmaya mahsus diğer mobilyalar
9402.10.00.00.19	Diğerleri (Berber koltukları veya benzeri koltuklar)
9403.10	Bürolarda kullanılan türden metal mobilyalar
9403.20	Metalden diğer mobilyalar
9403.30	Bürolarda kullanılan türden ahşap mobilyalar
9403.40	Mutfaklarda kullanılan türden ahşap mobilyalar
9403.50	Yatak odalarında kullanılan türden ahşap mobilyalar
9403.60	Diğer ahşap mobilyalar
9403.70	Plastik maddelerden mobilyalar
9403.82.00.00.00	Bambudan olanlar
9403.83.00.00.00	Hintkamuşından
9403.89.00.00.00	Diğerleri (Diğer maddelerden mobilyalar)
9404.10.00.00.00	Şilte mesnetleri
9404.21	Gözenekli kauçuktan veya plastik maddelerden olanlar (kaplanmış olsun olmasın) (Şilteler)
9404.29	Diğer maddelerden olanlar (Şilteler)

gümrük tarife istatistik pozisyon numaralarında yer alan mallar,”

33- Mesken ve tarımsal sulama abone gruplarına yapılan elektrik teslimleri

XXIX. PRATİK BİLGİLER

34- Konutların net alanının 150 m²'ye kadar olan kısmı,

35- Arsa ve arazi teslimleri,

36- Diş fırçası ve macunu, diş iplikleri,

37- 30/12/2021 tarihli ve 5045 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 9619.00 pozisyonunda yer alan mallar,

İletişim

Mazars Denge
T: +90 (212) 296 51 00
denge@mazarsdenge.com.tr

1977'de 2 kişilik bir ortaklıkla kurulan Denge, 1999 yılında Mazars ile entegre olmuştur. Türkiye'nin 5 ilinde 350'den fazla profesyonelle 1.500'e yakın müşterisine İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir ve Gaziantep ofislerinde hizmet vermektedir.

www.mazars.com.tr